

VOLUME 14

ISSN : 2774-0501 (Online)

ISSN : 2774-0714 (Print)

Mahachulagajasara Journal

วารสารมหาจุฬาลงกรณ

ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) ปี 2566 Vol.14 No.1 (January-June) 2023

Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Surin Campus

VOLUME 14

ISSN : 2774-0501 (Online)

ISSN : 2774-0714 (Print)

Mahachulagajasara Journal วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) ปี 2566 Vol.14 No.1 (January-June) 2023

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/gajasara/index>

E-mail : mcu.gajasa@gmail.com

วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulagajasara Journal

ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2566

Vol. 14 No. 1 January - June 2023

ISSN: 2774-0501 (Online) ISSN: 2774-0714 (Print)

วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมด้านศึกษาศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา และผู้ที่สนใจทั่วไปได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัย วารสารมุ่งเน้นบทความทางด้านการศึกษานวัตกรรม การศึกษา การศึกษาเชิงประยุกต์ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

วารสารมีกระบวนการประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิก่อนตีพิมพ์ โดยบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) จำนวน 3 ท่าน ทั้งนี้บทความจากผู้นิพนธ์ภายในจะได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกหน่วยงานที่จัดทำวารสาร ส่วนบทความจากผู้นิพนธ์ภายนอกจะได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายใน หรือจากหน่วยงานที่จัดทำวารสารที่มีความเชี่ยวชาญในสาขา และไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน) คือ

ฉบับที่ 1

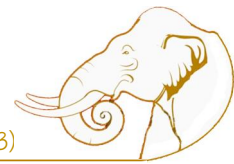
มกราคม – มิถุนายน

ฉบับที่ 2

กรกฎาคม – ธันวาคม

เจ้าของ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

บรรณาธิการ

พระมหาวิศิษฐ์ ธีรวิโส, ผศ.ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

พระมหาพุทธพิชาญ โยธาสโน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการ

ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ศ.ดร.จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รศ.ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รศ.ดร.วันทนา เนาว์วัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
รศ.ดร.จิรายุ ทรัพย์สิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
พระครูสาธุกิจโกศล, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
พระปลัดสุระ ญาณธโร, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
ผศ.ดร.บริบูรณ์ ขอบทำดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ผศ.ดร.วรณัฐ มูลสิน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
ผศ.ดร.วาสิตา เกิดผล ประสงค์ศักดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ผศ.ดร.วันชัย สุขตาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผศ.ดร.อำนาจ ยอดทอง	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผศ.ดร.บุญยัติ สาลี	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผศ.ดร.สุรพงษ์ แสงเรณู	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผศ.ดร.สถาพร วิชัยรัมย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผศ.ดร.กัญญภัทร นิธิศวรรภากุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผศ.ดร.ยงยุทธ ขำคง	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผศ.ดร.ขวัญชัย ช้วนนา	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ผศ.ดร.วีรารวรรณ ศรีตะลานุคค์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์
ผศ.ดร.สมชาย ดำเนินงาม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาฬี

ศึกษาพุทธโฆส

ดร.อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ	มหาวิทยาลัยวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
ดร.ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

สำนักงานกองบรรณาธิการ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

305 หมู่ที่ 8 ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 32000

บทบรรณาธิการ

วารสารมหาจุฬาลงกรณ Mahachulalongkornrajavidyalaya Journal โดย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ สำหรับฉบับนี้ ได้รับความสนใจจากคณาจารย์ นักวิชาการ และ นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา กองบรรณาธิการขอเสนอบทความที่น่าสนใจ ดังนี้

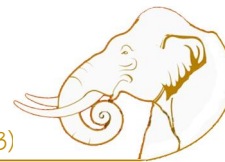
สาธารณสงเคราะห์ในกฎหมายตราสิบห้าคำ โดย พระครูปริยัติกิจธำรง, พระราชวิมลโมลี, ทวีศักดิ์ ทองทิพย์ บทความนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาในกฎหมายตราสิบห้าคำเกี่ยวกับหลักสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ ซึ่งจากการศึกษาวิเคราะห์พบว่าเนื้อหาในกฎหมายตราสิบห้าคำสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานด้านสาธารณสงเคราะห์ได้ เพราะหลักการทำงานด้านสาธารณสงเคราะห์คือการช่วยเหลือผู้ที่ประสบปัญหาในการดำเนินชีวิต

การปกครองคณะสงฆ์กับคดีพิพาทเกี่ยวกับที่ดิน โดย วัชรภรณ์ อนุพันธ์ บทความนี้นำเสนอ ปัญหาเกี่ยวกับคดีพิพาทเกี่ยวกับการแต่งตั้งและถอดถอนพระสังฆาธิการให้ดำรงตำแหน่งในการปกครองคณะสงฆ์ ซึ่งเป็นการใช้อำนาจในฐานะคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และกฎหมายแพ่ง เป็นการศึกษาการปกครองคณะสงฆ์ซึ่งเป็นองค์กรทางศาสนา ไม่ใช่การใช้อำนาจทางปกครองในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งปฏิบัติงานในหน่วยงานทางปกครอง จากคดีพิพาทระหว่างคณะสงฆ์ดังกล่าวและจากคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุด

แนวทางการประเมินผลการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดย พระมหาเอกพันธ์ วรธมมณฺญ (มณี), นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เป็นทักษะทางการศึกษาที่ทำให้พระภิกษุสามเณรในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สามารถดำรงตนในสถานการณ์โลกแห่งศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพท่ามกลางสังคมที่เจริญเติบโตทั้งโลกแห่งความเป็นจริงและโลกเสมือนในสังคมออนไลน์

การนำแนวคิดศาสตร์พระราชาใช้ในการสร้างธุรกิจครอบครัวที่ยั่งยืน : กรณีศึกษาสวนเกษตรเขาสวาย โดย พระมหาสมบัติ ฐานวโร, เอกรัตน์ มาพะดุง และ พระปรัชญา ขยวฑฺฒโน เป็นบทความที่ชี้ให้เห็นว่า ผู้ประกอบการสวนเกษตรเขาสวายได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดอยู่บนพื้นฐานแนวคิดของการใช้ชีวิตอย่างสมดุลและพึ่งพาตนเองได้แนวคิดนี้เน้นความสำคัญของความพอประมาณ ความยืดหยุ่น และความยั่งยืนในทุกด้านของชีวิต รวมถึงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ส่งเสริมแนวคิดที่ว่าพอเพียงทำให้เกิดความสุขและความเป็นอยู่ที่ดีเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานและดำเนินชีวิตตามวิถีทางของตน

ปรากฏสูตร: คำสอนในพระพุทธศาสนาแบ่งบอกพฤติกรรมความเสื่อมของบุคคล โดย พระเทพโชติทินฺโน (ถาจ)¹, ทวีศักดิ์ ทองทิพย์ บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอปรากฏสูตร: คำสอนในพระพุทธศาสนาแบ่งบอกพฤติกรรมความเสื่อมของบุคคล เป็นหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาแบ่งบอกพฤติกรรมความเสื่อมของบุคคล คือ การขาดสาเหตุของความเสื่อมเกิดจากการขาดสติสัมปชัญญะ ปรากฏสูตร เป็นหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสเพื่อเตือนสติต่อพุทธบริษัทไม่ให้ประพฤติกว้างขวาง ทำแต่ความดี ส่งเสริมความถูกต้องให้เกิดต่อสังคม

พระภิกษุ สามเณร ความเข้าใจในการเกณฑ์ทหาร โดย พระเทพวชิรวิมล, พรพิมล โพธิ์ชัยหล้า พระมหาพุทธพิชาญ โยธาสโน (ทองจันทร์) บทความนี้นำเสนอการทำความเข้าใจในการคัดเลือกทหารของพระภิกษุสามเณร และการขอยกเว้นการคัดเลือกทหาร ตาม พ.ร.บ.รับราชการทหาร พ.ศ.2497 และกฎกระทรวงออกตามความใน พ.ร.บ.ฯ พ.ศ.2498 เพื่อจะปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดไว้ได้อย่างถูกต้องและมีจิตสำนึกที่ดี พร้อมทั้งจะอุทิศร่างกายแรงใจ เสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อรับใช้ประเทศชาติด้วยความเต็มใจสมกับเป็นชายชาติทหาร

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคัมศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในผู้เรียน โดย อำพร ดัชญาวัตร, ลดาวัลย์ มะลิไทย บทความนี้เพื่อเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคัมศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในผู้เรียน เพื่อพัฒนาทักษะ ความสามารถ ค่านิยม และเจตคติให้แก่ผู้เรียน ผลลัพธ์ที่เห็นเชิงประจักษ์คือกิจกรรมที่ผ่านการลงมือปฏิบัติของผู้เรียน โดยอาศัยกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เน้นด้านทักษะกระบวนการ เช่น การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ และแบบอภิปรายกลุ่ม ซึ่งเป็นกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียน

การจัดการเรียนตามอริยาศยเพื่อพัฒนาสุขภาวะภายใต้วิถีชีวิตใหม่สำหรับผู้สูงวัย จังหวัดกาญจนบุรี โดย พระฉลวย เทวสโร (บุญม่วง) บทความนี้มุ่งเน้นให้เห็นถึงการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ การจัดปัจจัยส่งเสริมการเรียนรู้และการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อเอื้อให้ สำหรับผู้สูงวัยจังหวัดกาญจนบุรี ผู้ศึกษานำเสนอเกี่ยวกับวิถีชีวิตใหม่ของผู้สูงอายุภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย และสังคมจะทำให้จิตใจของผู้สูงอายุเปลี่ยนไปด้วย ผู้สูงอายุจะปรับจิตใจ และอารมณ์ไปตามการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย และสิ่งแวดล้อม

การกำหนดแผนแม่บทสารสนเทศกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน พ.ศ. 2562-2564 โดย นิพนธ์ ศศิธรเสาวภา บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ประกอบด้วย 1) เพื่อทบทวนวิเคราะห์สถานภาพ กำหนดทิศทาง และกรอบแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุงสารสนเทศของกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน ในช่วงปี พ.ศ. 2562-2564 2) เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการสารสนเทศของกองทุนฯ ในระยะ 3 ปี เพื่อใช้ในการวางแผนงบประมาณการจัดหา การพัฒนาบุคลากร ให้สามารถรองรับและใช้ประโยชน์จากการพัฒนาทางเทคโนโลยี และระบบสารสนเทศของกองทุนฯ ได้อย่างเต็มศักยภาพ 3) เพื่อกำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศของกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนนที่สามารถสนับสนุนและตอบสนองต่อการบริหารจัดการกองทุนฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร โดย ชาร์ฟ ประพันธ์เสน, อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ, พระครูสาธุกิจโกศล, รัชสรรค์ ประเสริฐศรี, พระปลัดสุระ ญาณธโร บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 และเพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 กลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และอายุ ระยะเวลาในการ

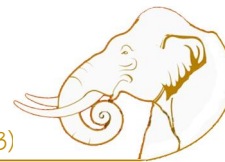
ปฏิบัติงาน เงินเดือนที่แตกต่างกัน มีภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานที่ไม่แตกต่างกัน สำหรับสถานภาพสมรส และบทบาทในครอบครัวที่แตกต่างกันมีภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่บ้านในสถานการณ์ โดย ธารทิพย์ เรืองพรหม, รังสรรค์ ประเสริฐศรี, อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ, พระปลัดสุระ ญาณธโร, วิชัย โสสุวรรณจินดา บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการทำงานที่บ้านในสถานการณ์ COVID-19 ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรการเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่ ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการทำงานที่บ้านในสถานการณ์ COVID-19 และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรการเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่บ้านในสถานการณ์ COVID-19 ของบุคลากรการเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่ เป็นไปในทิศทางเชิงบวก ได้แก่ ด้านนโยบายองค์กร รองลงมา ได้แก่ ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ของการใช้งาน ด้านบรรทัดฐานที่บ้าน ด้านอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่เอื้ออำนวยต่อการใช้งาน ด้านความเข้ากันในการใช้ ตามลำดับ

การพัฒนาทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ร่วมกับแบบฝึกทักษะ โดย มินตรา ธงภักดี, ขวณพิศ รักษาพวก บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เปรียบเทียบทักษะการฟัง เปรียบเทียบทักษะการพูด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ร่วมกับแบบฝึกทักษะ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ร่วมกับแบบฝึกทักษะ มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ ทักษะการฟัง ทักษะการพูด หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน หน่วยการเรียนรู้ กระบวนการเปลี่ยนแปลงลมฟ้าอากาศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดย พรภวิชัย สายวงศ์ปัญญา, นฤมล ภูสิงห์ บทความนี้มีมุ่งนำเสนอผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน หน่วยการเรียนรู้ กระบวนการเปลี่ยนแปลงลมฟ้าอากาศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ กระบวนการเปลี่ยนแปลงลมฟ้าอากาศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน และเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน ผลวิจัย พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน หน่วยการเรียนรู้ กระบวนการเปลี่ยนแปลงลมฟ้าอากาศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพมีตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดอย่างมีวิจารณญาณที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

การวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาจีน 快乐汉语 第三册 (หนังสือเรียน Kuaile Hanyu เล่มที่ 3) ที่ใช้ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 อ.เชียงแสน จ.เชียงราย โดย วิกานดา ปินไชย, ศศิธร นุริตมนต์ บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือเรียนภาษาจีน快乐汉语 第三册 (หนังสือเรียน Kuaile Hanyu เล่มที่ 3) ผลวิจัยพบว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างเห็น

ว่าหนังสือเล่มนี้มีความสอดคล้องและเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นด้านเนื้อหาในบทเรียน การใช้ภาษาและการนำเสนอ สามารถนำไปสื่อสารปรับใช้ได้จริง สามารถใช้หนังสือในการเรียนการสอนได้ แต่ทว่าในด้านคำศัพท์และการตั้งชื่อเรื่องในบางบทเรียน ประชากรกลุ่มตัวอย่างเห็นว่ายังไม่สอดคล้องและเหมาะสมกับที่ปรากฏอยู่ในบทเรียน ในเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า ด้านแบบฝึกหัดและด้านไวยากรณ์ยังต้องมีการเพิ่มเติมและปรับปรุงเนื้อหาให้สอดคล้องกับผู้เรียน

เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านบัว อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ โดย ธีธัญญรัตน์ พุทธิพงษ์ชัยชาญ, สถาพร วิชัยรัมย์, ประชัน คณะวัน, สากล พรหมสถิต, รชต อุบลเลิศ บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยเขตเทศบาลตำบลบ้านบัว อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ และเพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านบัว อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านบัว อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ลักษณะส่วนบุคคลต่อการมีส่วนร่วมการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลบ้านบัว อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าเมื่อจำแนกตามอายุและการศึกษา พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านเพศ สถานภาพการสมรสและอาชีพ ไม่มีความแตกต่างกัน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากร สำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร โดย ณัฏฐกานดา ทองประดับ, อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ, พระปลัดสุระ ญาณธโร, พระครูสาธุกิจโกศล, รังสรรค์ ประเสริฐศรี บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานครเป็นไปในทิศทางเชิงบวก ได้แก่ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน รองลงมา คือ ปัจจัยด้านลักษณะงาน และปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ

คณะสงฆ์สุรินทร์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนยุค 4.0 อย่างยั่งยืน โดย พระครูนิมิต รัตนตนาภรณ์, พระครูพิบูลพัฒน์ประสุต , ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิต แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และศึกษาบทบาทของคณะสงฆ์สุรินทร์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนยุค 4.0 อย่างยั่งยืน ผลการศึกษาพบว่า แนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตนั้นมีความสำคัญต่อการพัฒนาประชากรในแต่ละประเทศเป็นอย่างมาก เพราะเมื่อประชาชนในประเทศมีคุณภาพชีวิตที่ดีแล้ว ย่อมส่งผลให้การพัฒนาประเทศในด้านอื่นๆ ดีตามไปด้วย แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นหลักสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนเพราะความยั่งยืนหมายถึงความคงอยู่อย่างมั่นคงถาวร พระสงฆ์ในจังหวัดสุรินทร์มีบทบาทต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนเป็นอย่างมาก โดยพระสงฆ์มีส่วนร่วมในการพัฒนาผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียน กิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรมโดยมีโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเป็นฐานสนับสนุนที่สำคัญในการแสดงบทบาทด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน

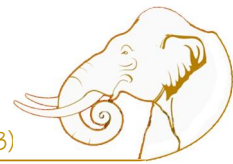
แนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนคุณธรรมต้นแบบอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาวัดวังปลัดสามัคคี จังหวัดสุรินทร์ และวัดป่าวังศิลา จังหวัดศรีสะเกษ โดย พระครูโกศลสมาธิวัตร, พระณัฐธรรณชัย กลยาณธมโม, ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม บทความวิจัยศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนคุณธรรมต้นแบบอย่างยั่งยืน ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนคุณธรรมต้นแบบอย่างยั่งยืนของวัดวังปลัดสามัคคี จังหวัดสุรินทร์ และวัดป่าวังศิลา จังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วย การมีกระบวนการในการขับเคลื่อน และเป้าหมายที่สำคัญ คือ คนในชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข โดยมีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ คนในชุมชนมีการเรียนรู้และน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และสืบสานวิถีวัฒนธรรมที่ดีงาม เริ่มจากการเปิดพื้นที่ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในงานด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ส่งผลให้คนในชุมชนมีชีวิตพออยู่ พอกินพอเพียง เป็นชุมชนที่เข้มแข็ง มั่งคั่ง มั่นคงยั่งยืน เป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบให้กับชุมชนตลอดจนหน่วยงานต่างๆ มาเรียนรู้ศึกษาดูงานเพื่อนำไปเป็นปรับใช้กับชุมชนต่อไป

ปัจจัยองค์ประกอบที่มีผลต่อการบริหารงานลูกเสือในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดปทุมธานี โดย ไพโรจน์ กันตพงษ์, พระมหาญาณวัฒน์ จิตตพัฒโน, ลำพอง กลมกุล บทความวิจัยนี้ ได้นำเสนอปัจจัยองค์ประกอบที่มีผลต่อการบริหารงานลูกเสือในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดปทุมธานี วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบของปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานลูกเสือในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดปทุมธานีประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดมวลงกิจกรรมลูกเสือ 2) ด้านคุณลักษณะลูกเสือ 3) ด้านคุณลักษณะผู้กำกับลูกเสือ และ 4) ด้านคุณลักษณะผู้บริหาร

The Relationship of Grade 6 Students' Motivation and Self-Efficacy for Learning Chinese as a Foreign Language With Chinese Academic Achievement at a Private School in Bangkok โดย Jia Wei, Orlando González บทความวิจัยนำเสนอศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจและการรับรู้ความสามารถของตนเองกับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนเอกชนในกรุงเทพมหานคร

การจัดการเรียนการสอนโดยระบบออนไลน์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ โดย นิชาภา แก้วขาว, พระครูศรีสุนทรสรกิจ, พระปลัดสุระ ญาณธโร, พระครูสาธุกิจโกศล บทความนี้มุ่งศึกษาประสิทธิภาพของการพัฒนาจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่องจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ ตลอดถึงศึกษาความพึงพอใจของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ และวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

The Relationship of Teachers' Perception of the Principal's Leadership Behaviors, Their Effectiveness and Performance at an International School in Bangkok โดย Mengzhu Wang, Orlando González บทความนำเสนอผลการศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อพฤติกรรมเชิงผู้นำ, ประสิทธิภาพการทำงานและการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนในโรงเรียนนานาชาติ กรุงเทพมหานคร

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับโปรแกรม Google Earth หน่วยการเรียนรู้ อีสานบ้านเฮา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดย ยุทธพงษ์ บุตรกันหา, นฤมล ภูสิงห์ บทความวิจัยนำเสนอแผนการจัดการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับโปรแกรม Google Earth ซึ่งส่งผลการนักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และมีพัฒนาการทักษะทางภูมิศาสตร์สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

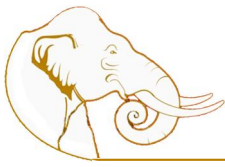
การพัฒนาบทเรียนออนไลน์วิชาภาษาบาลีด้วยนวัตกรรม “LIVEWORKSHEETS” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดย พระครูโกศลสมาภิวัตร, พระณัฏฐธนชัย กลยาณธมโม, ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพบทเรียนออนไลน์วิชาภาษาบาลีด้วยนวัตกรรม “LIVEWORKSHEETS” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนกับหลังเรียนออนไลน์รายวิชาภาษาบาลีด้วยนวัตกรรม “LIVEWORKSHEETS” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และเพื่อประเมินบทเรียนออนไลน์รายวิชาภาษาบาลีด้วยนวัตกรรม “LIVEWORKSHEETS”

การบริหารความเสี่ยงที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านงบประมาณของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในประเทศไทย โดย อัมพร ดวงเกต, สมใจ บุญหมื่นไวย บทความนี้นำเสนอผลกระทบของการบริหารความเสี่ยงที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านงบประมาณของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในประเทศไทย จำนวน 46 แห่ง โดยผู้วิจัยกำหนดให้ หัวหน้าส่วนคลังและทรัพย์สินและบุคลากรสายปฏิบัติการที่ปฏิบัติงานด้านแผนงานและงบประมาณ ด้านการเงิน ด้านบัญชี และด้านพัสดุ วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและใช้สถิติการถดถอยพหุคูณเพื่อทดสอบสมมุติฐาน จากผลการทดสอบพบว่า การบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน ด้านการเงินและด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ มีผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านงบประมาณของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในประเทศไทย

กองบรรณาธิการขอขอบคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงบทความให้เป็นไปตามมาตรฐาน เพื่อการพัฒนาวารสารเข้าสู่การรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารไทย (TCI)

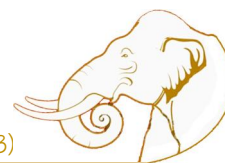
พระมหาวิศิต ธีรวิโส, ผศ.ดร.

บรรณาธิการ

สารบัญ

บทบรรณาธิการ	ค
สารบัญ	ฅ
บทความวิชาการ	
สาธารณสงเคราะห์ในกฎทนต์สูตร Public Welfare in Kutadanta Sūtra <i>พระครูปริยัติกิจธำรง, พระราชวิมลโมลี, ทวีศักดิ์ ทองทิพย์</i>	1
การปกครองคณะสงฆ์กับคดีเพิกถอนคำสั่งทางปกครอง The administration of the Sangha and the case of revocation of administrative orders <i>วัชรกรณ อนุพันธ์</i>	9
แนวทางการประเมินผลการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา Guidelines for Assessment of Learning Outcomes in the 21st Century for Ecclesiastical Schools under General Education Division <i>พระมหาเอกพันธ์ วรรณมณญ (มะเตี๋), นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ</i>	20
การนำแนวคิดศาสตร์พระราชาใช้ในการสร้างธุรกิจครอบครัวแบบที่ยั่งยืน : กรณีศึกษาสวนเกษตรเขาสวาย Applying the King's Philosophy to Business Creation for a sustainable economy : a case study of Khao Sawai Agricultural Park <i>พระมหาสมบัติ ฐานวโร, เอกรัตน์ มาพะตุง, พระปรัชญา ชยวุฒโฒ</i>	33
ปาราสุต: คำสอนในพระพุทธศาสนาบ่งบอกพฤติกรรมความเสื่อมของบุคคล PARAPASUTRA: BUDDHIST TEACHINGS INDICATE DETERIORATING BEHAVIOR OF A PERSON <i>พระเทพ โชตติโน (ถาจ), ทวีศักดิ์ ทองทิพย์</i>	41
พระภิกษุ สามเณร ความเข้าใจในการเกณฑ์ทหาร Monks, novices, understanding of military conscription <i>พระเทพวชิรมล, พรพิมล โพธิ์ชัยหล้า, พระมหาพุทธพิชาญ โยธาสโน ทองจันทร์</i>	50
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในผู้เรียน Social Studies Learning Activity Management to Enhance Global Citizen in Students <i>อำพร ดัชญาวัตร, ลดาวัลย์ มะลิไทย</i>	63
การจัดการเรียนตามอัธยาศัยเพื่อพัฒนาสุขภาพภายใต้วิถีชีวิตใหม่สำหรับผู้สูงวัย จังหวัดกาญจนบุรี Informal learning management to develop health under a new normal life for the elderly Kanchanaburi <i>พระฉลวย เทวโร (บุญม่วง)</i>	75

**การกำหนดแผนแม่บทสารสนเทศกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน
พ.ศ. 2562-2564**

87

Formulation of Defining the Information Master Plan of Road Safe Fund 2562-2564

นิพนธ์ ศศิธรเสาวภา

บทความวิจัย

**ภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2
สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร**

101

Burn Out Syndrome in Working of Officers Rescue Station on Fire Distinguishing
Operation Division 2 at Bangkok Fire and Rescue Department Bangkok Metropolitan
Administration

ชาร์ฟ ประพันธ์เสน, อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ, พระครูสาธุกิจโกศล, รังสรรค์ ประเสริฐศรี,
พระปลัดสุระ ญาณธโร

**ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่บ้านในสถานการณ์ COVID-19
ของบุคลากรการเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่**

114

Factors Affecting the Efficiency of Work from Home (WFH) during the COVID-19
Pandemic of Personnel at National Housing Authority Headquarters

ธารทิพย์ เรืองพรหม, รังสรรค์ ประเสริฐศรี, อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ, พระปลัดสุระ ญาณธโร,
วิชัย ไสสุวรรณจินดา

**การพัฒนาทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่
3 โดยการจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ร่วมกับแบบฝึกทักษะ**

126

The Development of Listening and Speaking Skills for 3rd Grade Students Using Total
Physical Response Method (TPR) with Exercises

มินตรา ธงภักดี, ขวณพิศ รักษาพวก

**การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน หน่วยการเรียนรู้ กระบวนการ
เปลี่ยนแปลงลมฟ้าอากาศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**

140

The development of problem-based learning management of the learning unit on
the process of weather change for Matthayomsuksa 1 students

พรวิชัย สายวงศ์ปัญญา, นฤมล ภูสิงห์

**การวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาจีน 快乐汉语 第三册 (หนังสือเรียน Kuaile
Hanyu เล่มที่ 3) ที่ใช้ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนราชประชานุ
เคราะห์ 15 อ.เชียงใหม่ จ.เชียงใหม่**

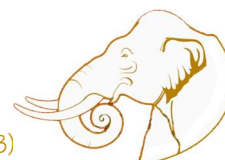
154

ANALYSIS OF USING CHINESE TEXTBOOKS 快乐汉语 第三册 USED IN
RAJAPARJANUGROH 15 HIGH SCHOOL, CHIANG SAEN DISTRICT, CHIANG RAI PROVINCE

วิกานดา ปิ่นไชย, ศศิธร นุริตมนต์

- เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านบัว อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์** 169
Individual Factor Comparison with Participation in Community Waste Management in Ban Bua Subdistrict, Mueang District, Buriram Province
ธัญญรัตน์ พุทธิพงษ์ชัยชาญ, สถาพร วิชัยรัมย์, ประชัน คະเนวัน, สากร พรหมสถิต, รชต อุบลเลิศ
- ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร** 180
Factors Affecting Happiness at Work of Personnel Working in Buengkum District Office Bangkok Metropolitan Administration
ณัทภักศา ทองประดับ, อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ, พระปลัดสุระ ญาณธโร, พระครูสาธุกิจโกศล, รังสรรค์ ประเสริฐศรี
- คณะสงฆ์สุรินทร์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนยุค 4.0 อย่างยั่งยืน** 194
Surin Sangha with Sustainable Development of the Quality of Life of Students in the 4.0 Era
พระครูนิมิตรัตนนาภรณ์, พระครูพิบูลพัฒน์ประสุต, ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม
- แนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนคุณธรรมต้นแบบอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา วัดวังปลัดสามัคคี จังหวัดสุรินทร์ และวัดป่าวังศิลา จังหวัดศรีสะเกษ** 211
Guidelines for Participation in Sustainable Moral Community Development: A Case Study of Wat Wang Palad Sammakhi, Surin Province and Wat Pa Wang Sila, Sisaket Province
พระครูโกศลสมาธิวัตร, พระณัฏฐ์ชนชัย กลยาณธมโม, ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม
- ปัจจัยองค์ประกอบที่มีผลต่อการบริหารงานลูกเสือในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดปทุมธานี** 227
Factors components affecting the administration of Scouts in basic education institutions Pathum Thani Province
ไพโรจน์ กันตพงษ์, พระมหาญาณวัฒน์ จิตตพัฒโน, ลำพอง กลมกุล
- The Relationship of Grade 6 Students' Motivation and Self-Efficacy for Learning Chinese as a Foreign Language With Chinese Academic Achievement at a Private School in Bangkok** 242
Jia Wei, Orlando González
- การจัดการเรียนการสอนโดยระบบออนไลน์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์** 255
ONLINE TEACHING AND LEARNING MANAGEMENT MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY SURIN CAMPUS
นิชาภา แก้วขาว, พระครูศรีสุนทรสรกิจ, พระปลัดสุระ ญาณธโร, พระครูสาธุกิจโกศล

The Relationship of Teachers' Perception of the Principal's Leadership Behaviors, Their Effectiveness and Performance at an International School in Bangkok

Mengzhu Wang, Orlando González

269

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับโปรแกรม Google Earth หน่วยการเรียนรู้ อีสานบ้านเฮา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

Developing of cooperative learning by STAD technique with Google Earth for 5th grade elementary school students

ธัญญรัตน์ พุทธิพงษ์ชัยชาญ,

283

การพัฒนาบทเรียนออนไลน์วิชาภาษาบาลีด้วยนวัตกรรม “LIVEWORKSHEETS” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

DEVELOPMENT OF PALI LANGUAGE ONLINE LEARNING PROGRAM BY INNOVATION OF "LIVEWORKSHEETS" FOR HIGH SCHOOL GRADE 1

พระมหาสถิต สุธีรญาโณ (เหลื่อมล้ำ), พระราชวิมลโมลี, พระปลัดสุระ ญาณธโร, พระครูสาธุกิจโกศล

296

การบริหารความเสี่ยงที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านงบประมาณของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในประเทศไทย

EFFECT OF RISK MANAGEMENT ON OPERATIONS PERFORMANCE BUDGET OF MAHA CHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA

อัมพร ดวงเกต, สมใจ บุญหมื่นไวย

305

ภาคผนวก

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

321

จริยธรรมการวิจัย

328

สาธารณสงเคราะห์ในกุฏทนต์สูตร Public Welfare in Kuṭadanta Sūtra

พระครูปริยัติกิจธำรง¹, พระราชวิมลโมลี² ทวีศักดิ์ ทองทิพย์³

Phrakhrupariyatkittamrong¹, Phrarajwimonmolee², Thaweesak Thongthip³

¹นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

¹Student of Ph.D. Program in Buddhis Studies Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus

²³Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus

Email : Somvangram@gmail.com

Received : October22, 2022;

Revised : May22, 2023;

Accepted : May28, 2023

บทคัดย่อ

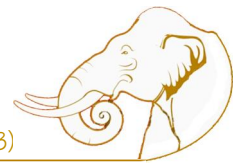
บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาในกุฏทนต์สูตรกับหลักสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ จากการศึกษาวิเคราะห์พบว่าเนื้อหาในกุฏทนต์สูตรสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานด้านสาธารณสงเคราะห์ได้ เพราะหลักการทำงานด้านสาธารณสงเคราะห์คือการช่วยเหลือผู้ที่ประสบปัญหาในการดำเนินชีวิต เนื้อหาในกุฏทนต์สูตรได้แสดงถึงหลักการช่วยเหลือผู้ที่ประสบปัญหาในการดำเนินชีวิตไว้อย่างชัดเจน ตามหลักการที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้เมื่อครั้งส่งพระสาวกออกเผยแผ่พระศาสนาที่เน้นการทำงานเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขของคนหมู่มากและเพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก งานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบันก็ดำเนินตามหลักการที่พระพุทธเจ้าวางไว้คือ การทำงานเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขและเพื่อเกื้อกูลต่อชนหมู่มาก

คำสำคัญ : กุฏทนต์สูตร; สาธารณสงเคราะห์; วิธีพุทธ

Abstract

This article aims to analyze the content in the Kutadantasutta and the principles of public welfare of the Sangha. According to the analytical study, it was found that the content in the Kuṭadantasutta can be applied in the public welfare's work because the principle of public welfare's work is to help people who have problems in their lives. The contents of the Kuṭadantasutta clearly show the principles of helping people who have problems in their lives. According to the principle that the Lord Buddha said when he sent his disciples out to propagate the religion that focused on working for the benefit for the happiness of the masses and for compassion of the world. The work of the Sangha at present is to carry out according to the principles laid down by the Lord Buddha that is working for benefit for happiness and for the benefit of the masses.

Keyword : Kuṭadanta Sūtra ; Public Welfare; Buddhist Way

1. บทนำ

กฎทนต์สูตรเป็นพระสูตรที่ได้รับความนิยมนำมาศึกษาวิเคราะห์ตีความให้เข้ากับศาสตร์สมัยใหม่ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานในการบริหารจัดการองค์กรหรือเป็นแนวคิดในการพัฒนาสังคมเช่น “กฎทนต์สูตรเป็นพระสูตรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบ้านเมือง พัฒนาคณะและเศรษฐกิจสังคมอีกทั้งเป็นพระสูตรหนึ่งที่ทำให้เห็นถึงวิถีชีวิต ความคิด วิธีการจัดการกับปัญหาและที่สำคัญคือรูปแบบการปกครองรูปแบบพิเศษในสมัยพุทธกาล” (พระอธิการสายแพร กตปุญโญ, พระมหามิตร จิตปุญโญ, 2563:1) นอกจากนี้ยังมีการนำหลักการในกฎทนต์สูตรไปศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจโดยเฉพาะเศรษฐกิจมหภาค “พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับเรื่องเศรษฐกิจ เพราะกิจกรรมทางเศรษฐกิจส่งผลต่อสังคมและคุณภาพชีวิตของประชาชนได้ กล่าวคือหากระบบเศรษฐกิจในสังคมเป็นไปด้วยดี ประชาชนมีรายได้เลี้ยงชีพอยู่ดีกินดี มีงานทำ ผลที่ได้จากเศรษฐกิจจะช่วยพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิตให้เจริญขึ้น” (คันสนีย์ ชุมพล บัญชร, 2559:112) การศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับการบูชาในกฎทนต์สูตรเพื่อนำไปสู่การศึกษาเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาในสังคมมีนักวิชาการได้ศึกษาและนำเสนอไว้ “พระผู้มีพระภาคทรงแสดงหลักการพัฒนามนุษย์ ยั่งยืนไว้ด้วย และถือว่าเป็นเป้าหมายของพระองค์ นั่นคือหลักการพัฒนาทางจิตจากระดับต่ำไปหา ระดับสูง เริ่มจากการบูชามหาธาตุ ที่มีการเตรียมการมาก แต่มี ผลน้อย ไปหาวัตถุอันขึ้นต่ำที่เจาะจงบุคคลผู้มีศีล ซึ่งหมายถึงบุคคลิกทาน เลื่อน ขึ้นสู่สังฆทาน เช่น การสร้างวิหารถวายสงฆ์ แล้วเลื่อนขึ้นขึ้นเป็นการนับถือ พระรัตนตรัยหรือไตรสรณคมน์ การศึกษา การเจริญสมณธรรมฐานจนได้ฌาน แล้วใช้ฌานเป็นฐานเจริญวิปัสสนากรรมฐานต่อไปจนได้วิชา 8 บรรลุเป็นพระ อรหันต์อันเป็นอริยบุคคลชั้นสูงสุด” (อดิศักดิ์ ทองบุญ, 2547:10) จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาสาระในกฎทนต์สูตรในหลากหลายมิติทั้งในมิติด้านการเมืองการปกครอง มิติทางด้านการพัฒนาตนเอง พัฒนาสังคม มิติทางด้านการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ แก้ไขปัญหาสังคม โดยใช้แนวคิดวิธีการที่ปรากฏในกฎทนต์สูตร แต่ยังไม่มีการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาในกฎทนต์สูตรในมิติทางด้านการงานด้านสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าการงานสาธารณสงเคราะห์เป็นงานที่ทำเพื่อคนหมู่มากเป็นการทำงานเพื่อมุ่งแก้ไขปัญหามาของคนและสังคม ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงสนใจที่จะวิเคราะห์กฎทนต์สูตรในมิติทางด้านการงานด้านสาธารณสงเคราะห์

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้าและเหล่าพระสาวกในสมัยพุทธกาลนั้น ต้องเดินทางจาริกไปยังสถานที่คามนิคมและแคว้นต่างๆ ในชมพูทวีป ท่ามกลางบริบททางสังคมที่ผู้คนมีความหลากหลายทางความเชื่อและลัทธิศาสนาต่างๆ โดยเฉพาะความเชื่อในศาสนาพราหมณ์ ซึ่งเป็นศาสนาหลักและมีอิทธิพลต่อวิถีความเชื่อและการดำเนินชีวิตของผู้คนในชมพูทวีปในสมัยนั้น โดยเฉพาะแนวคิดการบูชายัญของศาสนาพราหมณ์ พราหมณ์เชื่อว่าการบูชายัญถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่จะนำไปสู่โมกษะ วัตถุที่บูชายัญจึงเป็นสิ่งที่รักและหวงแหนที่สุด จึงจะทำให้การบูชายัญอันวยผลได้อย่างสมบูรณ์ (สมชัย ศรีนอกและคณะ, 2551:3)

ปัจจุบันพระสงฆ์และสถาบันทางศาสนาเป็นกำลังหลักในการอบรมบ่มเพาะประชาชนให้ตั้งมั่นอยู่ในหลักศีลธรรมอันดีงามของพระพุทธศาสนา งานสงเคราะห์อนุเคราะห์ประชาชนของวัดและพระสงฆ์ในอดีตที่ผ่านมาที่มีความเป็นรูปธรรมมากที่สุดก็คือการเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้หรือเป็นโรงเรียนที่เรียกว่า “โรงเรียนวัด” ในสมัยก่อน โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้สอนหนังสือและอบรมศีลธรรมแก่ลูกหลานชาวบ้านในชุมชน แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงระเบียบการบริหารราชการแผ่นดิน งานให้การศึกษาที่อยู่ในวัดแต่เดิมได้มีหน่วยงานราชการรับผิดชอบ ทำให้การให้การศึกษาแก่เยาวชนถูกดำเนินการโดยรัฐ วัดจึงค่อยลดบทบาทการให้การศึกษาแก่เยาวชนลงตามลำดับ

เมื่อบริบทของสังคมเปลี่ยนแปลงไป คณะสงฆ์บางส่วนได้เห็นความจำเป็นในการช่วยเหลือเกื้อกูล สงเคราะห์ประชาชนด้านอื่นๆ เช่นการช่วยเหลือผู้ป่วยโรคเอดส์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี การช่วยเหลือประชาชนของพระพยอม กัลยาโณ แห่งวัดสวนแก้ว จังหวัดนนทบุรี การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส การดูแลเด็กกำพร้า การรักษาพยาบาล จนกระทั่งการตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้ติดเชื้อโควิดในปัจจุบันนี้ เป็นต้น การหันมาทำงานด้านสงเคราะห์ประชาชนตามที่กล่าวมาเป็นที่ยอมรับและชื่นชมของประชาชนส่วนมาก แต่ก็มี การตั้งคำถามและการท้วงติงจากบุคคลบางกลุ่มที่ยึดถือตามจารีตที่ผ่านที่ว่าหน้าที่ของพระสงฆ์คือการ อบรมสั่งสอนและพัฒนาจิตใจและปัญญาเท่านั้น พระสงฆ์ไม่มีหน้าที่ในการรักษาพยาบาลคนเจ็บป่วย ไม่มีหน้าที่ในการฝึกอาชีพให้แก่ประชาชน สิ่งเหล่านี้ไม่ใช่กิจของสงฆ์ ดังนั้นเพื่อสร้างความเข้าใจและ ตระหนักถึงบทบาทการช่วยเหลือสังคมและสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ บทความดังกล่าวนี้จึงมุ่งศึกษา และวิเคราะห์เนื้อหาในกฎทนต์สูตรกับหลักศาสนาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์เพื่อให้เห็นถึงเนื้อหาในกฎทนต์ สูตรที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ เพราะ หลักการทำงานด้านสาธารณะสงเคราะห์คือการช่วยเหลือผู้ที่ประสบปัญหาในการดำเนินชีวิตซึ่งถือเป็น บทบาทหนึ่งของคณะสงฆ์นั่นเอง

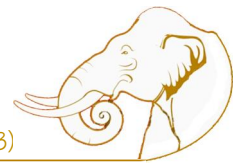
2. โครงสร้างและสาระสำคัญในกฎทนต์สูตร

กฎทนต์สูตรเป็นพระสูตรที่ปรากฏอยู่ในพระสุตตันตปิฎกเล่มที่ 9 ฉบับแปลของมหาวิทยาลัยมหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เนื้อหาโดยย่อของพระสูตรมีดังนี้

กฎทนต์สูตร (ที.ส.9/134) เป็นพระสูตรที่ว่าด้วยกฎทนต์พราหมณ์ (กฎทนต์ตะ แปลว่า ฟันเขี้ยว) ที่ ชื่ออย่างนี้ เพราะเนื้อหาสำคัญของพระสูตรนี้เป็นการสนทนาระหว่าง พระพุทธเจ้ากับกฎทนต์พราหมณ์ โดยกฎทนต์พราหมณ์เป็นผู้ถามพระพุทธเจ้าเป็นผู้ตอบ กฎทนต์สูตรมีรูปแบบของพระสูตร เป็นแบบการ สนทนาถามตอบ พระสูตรนี้กล่าวถึงกฎทนต์พราหมณ์เข้าไปเฝ้าเพื่อทูลขอคำอธิบายเกี่ยวกับการบูชาัญญ พระพุทธเจ้าทรงอธิบายโดยยกอดีตมหาราชพระองค์หนึ่งที่เคยทำพิธีบูชามหาญญนี้ได้ผลดีมาแล้วมาตรัสเล่า ให้ฟัง แล้วกฎทนต์สูตรพราหมณ์ก็ทูลถามเพื่อขอความรู้ต่อไปโดยมิได้โต้แย้งใดๆ พระผู้มีพระภาคก็ทรง อธิบายจนกฎทนต์พราหมณ์พอใจ

พระพุทธเจ้าตรัสพระสูตรนี้ขณะที่พระองค์ประทับอยู่ในสวน อัมพลัญญิกาใกล้หมู่บ้านพราหมณ์ชื่อ ชาณุมัต แคว้นมคธซึ่งพระเจ้าพิมพิสารพระราชทานหมู่บ้านนี้เป็นพรหมไทยให้กฎทนต์พราหมณ์ปกครอง ขณะที่พระผู้มีพระภาคเจ้าแวะไปประทับที่นั่น กฎทนต์พราหมณ์กำลังเตรียมการจัดทำพิธีบูชามหาญญ 3 ประการ มีองค์ประกอบ 16 ประการ เพื่อความสุขความเจริญของตนเองและประชาชนในหมู่บ้านของเขา โดยเตรียมสัตว์ไว้ฆ่าบูชาัญญคือ วัวเพศผู้ ลูกวัวเพศผู้ ลูกวัวเพศเมีย แพะและแกะอย่างละ 700 ตัว เนื่องจากตนไม่ทราบว่าจะมีพิธีนี้อย่างไรแน่ และทราบว่าพระพุทธเจ้าทรงทราบดี ฉะนั้นเมื่อทราบจาก พราหมณ์ทั้งหลายว่าพระพุทธเจ้าเสด็จมาประทับอยู่ที่สวนอัมพลัญญิกา จึงได้ออกไปเฝ้าพระพุทธเจ้า

พระพุทธเจ้าทรงอธิบายพิธีบูชามหาญญ 3 ประการ ที่มีองค์ประกอบ 16 ประการ โดยยกเอาพิธี บูชามหาญญของพระเจ้ามหาวิจิตรราชมาตรัสเล่าประกอบดังนี้ พระเจ้ามหาวิจิตรราชทรงมีพระราชทรัพย์ มหาศาล ทรงมีพืชพันธุ์ธัญญาหารเต็มท้องพระคลัง ทรงทำสงครามได้ชัยชนะจนได้ครองดินแดนกว้างใหญ่ ไพศาล วันหนึ่งทรงประสงค์ จะทำพิธีบูชามหาญญเพื่อความสุखสวัสดิแก่พระองค์ เองและอาณา ประชากรราษฎร์ จึงทรงปรึกษากับพราหมณ์บุโรหิตว่าจะทำอย่างไร พราหมณ์บุโรหิตจึงกราบทูลแนะนำให้ ทรงทำเป็นขึ้น ๆ ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ให้ทรงปราบโจรผู้ร้ายแบบถอนรากถอนโคน เพื่อมิให้กลับมาเป็นเสี้ยนหนาม เบียดเบียน ประชาชนต่อไปอีก โดยวิธีการ 3 อย่าง คือ

1. ให้พระราชทานพันธุ์พืชและอาหารแก่เกษตรกรผู้ขยันในการทำเกษตร
2. ให้พระราชทานต้นทุนแก่ราษฎรผู้ขยันในการค้า
3. ให้พระราชทานอาหารและเงินเดือนแก่ข้าราชการผู้ขยันในหน้าที่ราชการ

พระเจ้ามหาวิศิษฐาทรทรงปฏิบัติตามคำแนะนำนี้โดยเคร่งครัด ก็ปรากฏว่าได้ผลดีเป็นอย่างยิ่ง คือ พระราชทานทรัพย์เพิ่มพูนมากขึ้นๆ บ้านเมืองไม่มีโจรผู้ร้าย บ้านเรือนไม่ต้องปิดประตู อาณาประชาราษฎร์ อยู่เย็นเป็นสุขทั่วหน้า

ขั้นที่ 2 ให้มีรับสั่งถึงบุคคลในพระราชอาณาเขต 4 พวกคือ 1) พวกเจ้าผู้ครองเมืองต่างๆ ที่ขึ้นกับ พระเจ้ามหาวิศิษฐาทร 2) พวกอำมาตย์ราชบริพารผู้ใหญ่ 3) พวกพราหมณ์มหาศาล 4) พวกคหบดีมหาศาล เพื่อขอให้บุคคลเหล่านั้นรับทราบการพระราชพิธีบูชามหาไยถุและขอความเห็นชอบด้วย ซึ่งปรากฏว่าบุคคล เหล่านั้นได้ตอบรับด้วยดี คำรับรองนี้เรียกว่าอนุมติ 4 (จากบุคคล 4 จำพวก) ถือเป็นองค์ประกอบ 4 ประการในองค์ประกอบ 16 ประการ

ขั้นที่ 3 ตรวหาคุณสมบัติ 8 ประการของเจ้าของพิธีบูชามหาไยถุ คือพระเจ้ามหาวิศิษฐาทร และ คุณสมบัติ 4 ประการของผู้ทำพิธีคือ พราหมณ์ปุโรหิตเอง ปรากฏว่าทั้งพระเจ้ามหาวิศิษฐาทรและพราหมณ์ ปุโรหิตมีคุณสมบัติครบถ้วนตามตำรา

ขั้นที่ 4 ให้ทรงวางพระทัยในการบูชามหาไยถุ 3 ประการ คือต้องไม่ทรงเดือดร้อนพระทัยว่า (1) กองโภคสมบัติอันยิ่งใหญ่ของเราจักสิ้นเปลืองไป (2) กองโภคสมบัติอันยิ่งใหญ่ของเรากำลังสิ้นเปลืองไป (3) กองโภคสมบัติอันยิ่งใหญ่ของเราได้สิ้นเปลืองไปแล้ว

ขั้นที่ 5 ให้ทรงวางพระทัยในผู้มารับทาน ซึ่งจะมีทั้งคนดีและคนไม่ดีปะปนกันโดยให้ทรงตั้งพระทัย เจาะจงให้แก่ผู้ซึ่งตนเว้นจากอกุศลกรรมบถ 10 ประการ

ขั้นที่ 6 ในการทำพิธีบูชามหาไยถุนั้นไม่ต้องฆ่าวัว แพะ แกะ ไก่ สุกร และสัตว์นานาชนิด ไม่ต้องตัด ไม้ทำลายป่ามาทำหลักบูชาไยถุ ไม่ต้องตัดหญ้าคา พวกทาสกรรมกรของพระเจ้ามหาวิศิษฐาทรก็ไม่ต้องถูก บังคับให้ทำสิ่งที่ตนไม่ต้องการ สิ่งที่ต้องใช้ในพิธีมีเพียงเนยใส เนยข้น นมเปรี้ยว น้ำมัน น้ำผึ้งและน้ำอ้อย เท่านั้น

เมื่อพระเจ้ามหาวิศิษฐาทรทรงเตรียมการเสร็จตามขั้นตอนนั้นแล้ว พวกเจ้าผู้ครองเมือง พวก อำมาตย์ พวกพราหมณ์มหาศาล และพวกคหบดีมหาศาลได้นำทรัพย์จำนวนมากมาถวายร่วมในพิธีนั้น แต่ พระเจ้ามหาวิศิษฐาทรไม่ทรงรับ กลับพระราชทานพระราชทรัพย์ให้แก่บุคคลเหล่านั้นอีกด้วย บุคคล 4 พวก จึงได้จัดตั้งโรงทานขึ้นในทิศทั้ง 4 ของหลุมไยถุ คือพวกเจ้าผู้ครองเมืองตั้งโรงทานทิศตะวันออก พวก อำมาตย์ทิศใต้ พวกพราหมณ์มหาศาลในทิศตะวันตก และพวกคหบดีทิศเหนือ แล้วทำการแจกทานไป พร้อมๆ กับพระเจ้ามหาวิศิษฐาทร

ภูฏันทตพราหมณ์ทูลถามว่า ยังมีไยถุอย่างอื่นที่เตรียมการน้อย แต่มีผลมากกว่ามหาไยถุดังกล่าว หรือไม่ ตรัสตอบว่ามี คือ นิตยทาน (การให้ทานเป็นประจำแก่ผู้มีศีล)

ทูลถามว่า : มีไยถุอย่างอื่นที่เตรียมการน้อย แต่มีผลมากกว่านิตยทานหรือไม่

ตรัสตอบว่า : มี คือการสร้างวิหารอุทิศถวายแก่สงฆ์จากทิศทั้ง 4

ทูลถามว่า : มีไยถุอย่างอื่นที่เตรียมการน้อย แต่มีผลมากกว่าการสร้างวิหารหรือไม่

ตรัสตอบว่า : มี คือการถึงพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง

ทูลถามว่า : มีบุญอย่างอื่นที่เตรียมการน้อยแต่มีผลมากกว่าการถึงพระรัตนตรัยหรือไม่

ตรัสตอบว่า : มี คือการสมาทานศีล 5

ทูลถามว่า : มีบุญอย่างอื่นที่เตรียมการน้อย แต่มีผลมากกว่าการสมาทานศีล 5 หรือไม่

ตรัสตอบว่า : มี คือการออกบวชประพฤติพรหมจรรย์ ตั้งอยู่ในศีล 3 ชั้น บำเพ็ญสมาธิจนได้ฌาน 4 แล้วเจริญภาวนาจนได้วิชชา 8

กฎทันทพรหมณเเลื่อมใสในพระธรรมเทศนา ประกาศตนเป็นอุบาสกขอถึงพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งตลอดชีวิต แล้วสั่งให้ปล่อยสัตว์ทั้งหมดที่เตรียมไว้ เมื่อได้ฟังอนุปพพิทถาค์ได้บรรลุเป็นพระโสดาบัน

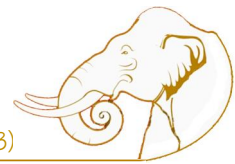
จากเนื้อหาในกฎทันทสูตรที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า พระสูตรนี้แสดงให้เห็นถึงบทบาทและคำสอนของพระพุทธเจ้าที่เต็มไปด้วยความเมตตาต่อสรรพสัตว์ทุกหมู่เหล่า คำสอนของพระองค์สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและการพัฒนาสังคมได้อย่างหลากหลาย

3. แนวคิดและหลักการในงานสาธารณสงเคราะห์

เมื่อครั้งที่เจ้าชายสิทธัตถะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าและออกประกาศหลักคำสอนที่ได้ตรัสรู้แก่ประชาชนชาวชมพูทวีปหรืออินเดียในปัจจุบันนี้ พระองค์ทรงประกาศเจตนารมณ์ในการส่งพระสาวกออกประกาศคำสอนของพระองค์อย่างชัดเจนว่า “ภิกษุทั้งหลายเราพ้นจากบ่วงทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์ แม้พวกเธอก็พ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวง ภิกษุทั้งหลายพวกเธอจงจาริกไป เพื่อประโยชน์สุขแก่ชนทั้งหลาย เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลกเพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์อย่าได้ไปโดยทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลาง และมีความงามในที่สุดจงประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะบริสุทธิ์และบริบูรณ์ให้ครบถ้วน สัตว์ทั้งหลายที่มีธุลีในตาน้อย มีอยู่ ย่อมเลื่อมเพราะไม่ได้ฟังธรรม จักมีผู้รู้ธรรม ภิกษุทั้งหลาย แม้เราก็จักไปยังตำบลอุรุเวลาเสนานิคมเพื่อแสดงธรรม” (วิ.ม.(ไทย) 4/32/40) พระดำรัสนี้แสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของพระพุทธองค์อย่างชัดเจนว่าการส่งพระสาวกออกประกาศพระศาสนาอันมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือเกื้อหนุนหมู่มากที่ได้รับทุกข์หรือความลำบากด้วยประการต่างๆ

หลังจากส่งพระสาวกออกประกาศศาสนาและพระองค์ได้เที่ยวจาริกแสดงธรรมโปรดประชาชนชาวชมพูทวีปตลอด 45 ปี ทำให้พระพุทธศาสนาหรือหลักคำสอนของพระพุทธองค์เจริญมั่นคงและเป็นที่ยอมรับของประชาชนๆ หันมานับถือพระพุทธศาสนาเป็นจำนวนมากอันแสดงให้เห็นว่าหลักคำสอนของพระพุทธองค์และความประพฤติปฏิบัติของหมู่สงฆ์พุทธสาวกเป็นไปเพื่อประโยชน์และเกื้อกูลชนหมู่มากอย่างแท้จริง ดังที่ทรงแสดงการบังเกิดของเอกบุคคละไว้ใน อังคุตตรนิกาย เอกนิบาตความว่า “เอกบุคคละ เมื่อบังเกิดขึ้นในโลก ย่อมบังเกิดขึ้นเพื่อเกื้อกูลเพื่อความสุขแก่ชนเป็นอันมาก เพื่ออนุเคราะห์ต่อชาวโลก เพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุข แก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย เอกบุคคละนั้นคือ พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า” (อง. เอกก.(ไทย) 20/30/309/40)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่างานของพระสงฆ์นอกจากการประพฤติปฏิบัติเพื่อหลุดพ้นจากกิเลสซึ่งเป็นงานส่วนตัวเฉพาะตนแล้ว งานสำคัญที่พระพุทธองค์ได้ทรงตรัสกำชับให้พระสงฆ์กระทำก็คืองานสงเคราะห์ช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั้งโดยการอบรมสั่งสอนชี้ทางพ้นทุกข์และการเป็นผู้นำในการช่วยแก้ไขปัญหาเมื่อประชาชนหรือชาวบ้านเดือดร้อน งานสาธารณสงเคราะห์ในพุทธศาสนาหมายถึง “การบำเพ็ญประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ โดยการให้กำลังกาย ให้กำลังสติปัญญา ใช้ทักษะความถนัดความเชี่ยวชาญหรือความสามารถเพื่อดำเนินกิจการให้เกิดประโยชน์ทั้งในระดับบุคคล ชุมชนและสังคม” (วุฒินันท์ กันทเตียน, 2562:10) คำว่าสาธารณสงเคราะห์นั้นเป็นคำศัพท์ที่ถูกประดิษฐ์ขึ้นและถูกนำมาใช้ในภายหลัง คำศัพท์นี้จะ

ไม่มีปรากฏในคัมภีร์ในพุทธศาสนาเพราะคำว่าสังเคราะห์ในคัมภีร์พุทธศาสนา คือคำว่าสังคหะ “คำว่าสังเคราะห์ การสังเคราะห์หรือหลักการสังเคราะห์มาจากหลักของ “สังคหัตถุ” เพราะคำว่า สังคหะแปลว่าการสังเคราะห์ ส่วนวัตถุแปลว่า ที่ตั้ง หรือธรรมเป็นที่ตั้ง เมื่อรวมกันคำว่า สังคหัตถุก็คือการสังเคราะห์นั่นเอง” (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), อ่างอิงในวุฒินันท์ กันทเตียน, 2562:10) จะเห็นได้ว่าการสังเคราะห์ประชาชนหรือการทำงานด้านสาธารณสงเคราะห์เป็นพันธกิจของคณะสงฆ์ที่พระพุทธเจ้าตรัสสั่งให้พระสงฆ์กระทำเมื่อครั้งที่พระองค์ส่งพระสาวกออกประกาศพระศาสนาครั้งแรกตามที่เคยกล่าวถึงแล้วพระองค์ทรงมุ่งหวังให้พระสงฆ์สาวกทำงานเพื่อประโยชน์ของพหุชนหรือทำสิ่งที่เป็ประโยชน์แก่คนทั่วไปสิ่งใดที่ไม่เป็นไปเพื่อประโยชน์เพื่อความสุขของพหุชนพระองค์ไม่ให้พระสาวกกระทำ นอกจากนี้พระองค์ยังทรงให้พระสาวกทำงานเพื่ออนุเคราะห์ชาวโลกให้พระสาวกช่วยเหลือเกื้อกูลแก่ชาวโลกที่กำลังประสบปัญหาความเดือดร้อน สุดท้ายพระพุทธองค์ยังทรงให้พระสาวกทำงานเพื่อประโยชน์เพื่อเกื้อกูลแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย นี่คืจุดประสงค์หรือพุทธประสงค์ที่พระพุทธเจ้าออกเผยแผ่หลักธรรมคำสอนและส่งพระสาวกออกประกาศพระศาสนา

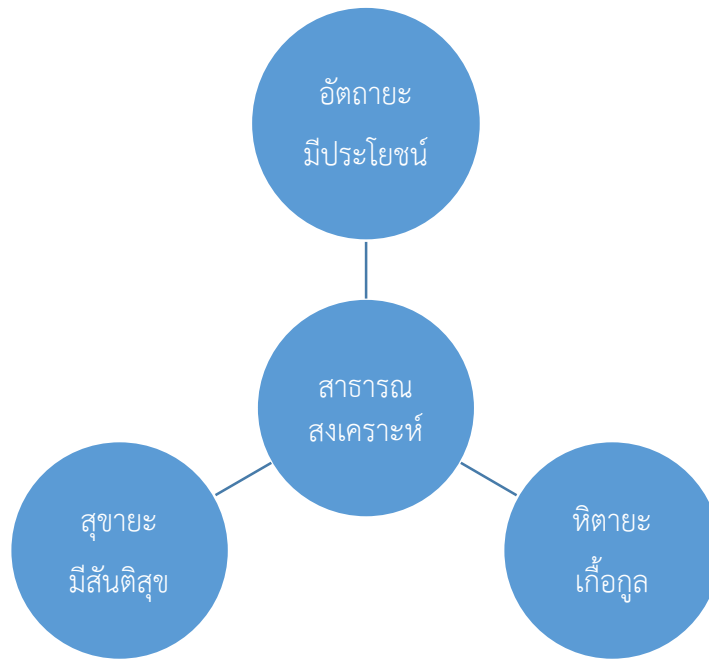
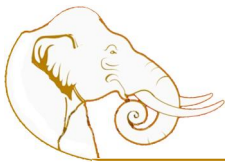
4. วิเคราะห์กฎทนต์สูตรสู่งานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์

กฎทนต์สูตรเป็นพระสูตรที่แสดงให้เห็นถึงวิธีการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในสังคมโดยเฉพาะปัญหาที่เกี่ยวกับความเป็นอยู่ของประชาชนโดยเฉพาะปัญหาทางเศรษฐกิจข้าวยากมากแพง โจรผู้ร้ายชุกชุมเพราะความยากจนบีบคั้น จากเนื้อหาสาระและหลักการที่ปรากฏอยู่ในกฎทนต์สูตรสามารถวิเคราะห์ในประเด็นการทำงานสาธารณสงเคราะห์ตามแนวพุทธวิธีดังนี้คือ

1) เมื่อประชาชนในสังคมลำบากได้รับความเดือดร้อนหน้าที่ของพระพุทธองค์และพระสงฆ์สาวกคือการแนะนำแนวทางชี้แนะในการแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนๆ นั้น ๆ เนื้อหาในกฎทนต์สูตรได้แสดงให้เห็นถึงประเด็นนี้ได้อย่างชัดเจน การที่พราหมณ์มีความเชื่อในการบูชาสัตว์ด้วยการฆ่าสัตว์หรือมนุษย์เป็นจำนวนมากเพื่อทำให้เทพเจ้าพอใจ ทำให้ประชาชนและสัตว์ทั้งหลายได้รับความเดือดร้อน หรือการเกิดโจรผู้ร้ายการแก่งแย่งชิงอาหารหรือสิ่งจำเป็นอย่างอื่นเพราะประชาชนไม่สามารถทำมาหาเลี้ยงชีพได้ เพราะขาดแคลนทุนทรัพย์ พระพุทธองค์ทรงตรัสบอกถึงวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวผ่านการยกเรื่องในอดีตมาเล่าให้ฟัง โดยเริ่มจากการแก้ปัญหาของคนในชุมชนการให้ความช่วยเหลือตามความจำเป็นหรือความต้องการของคนเช่นไม่มีที่ทำกินก็ทรงให้พระราชาพระราชทานที่ดินไม่มีทุนทรัพย์ก็ให้พระราชทานทุนทรัพย์ในรูปแบบต่างๆ

2) เมื่อแก้ไขปัญหในระดับประชาชนหรือชุมชนได้แล้วพระองค์ทรงแนะนำให้แก้ไขปัญหาระบบราชการให้ผู้ปกครองที่ทำงานหรือตรวจสอบตนเองว่าในการทำงานของตนเองนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชน เป็นไปด้วยความซื่อสัตย์สุจริตในหน้าที่ของตนเองหรือไม่

จากการวิเคราะห์เนื้อหาสาระในกฎทนต์สูตรผู้เขียนเห็นว่านี่คือหลักการหรือวิธีการทำงาน สาธารณสงเคราะห์ตามแบบพุทธวิธีที่พระพุทธเจ้าได้ทรงประทานวิธีการนี้ไว้เมื่อสองพันห้าร้อยกว่าปีมาแล้ว หลักการและวิธีการที่พระพุทธองค์ประทานให้แม้ถึงปัจจุบันนี้ก็ยังไม่ล้าสมัย ตรงกันข้ามจะเป็นหลักการและวิธีการที่ทันสมัย เข้ากับยุคปัจจุบันได้เป็นอย่างดีเพราะหัวใจของการทำงานเพื่อสังคมหรืองานสาธารณสงเคราะห์นั้น ประกอบด้วยหลัก 3 ประการคือ การทำงานด้านสาธารณสงเคราะห์ต้องทำเพื่อประโยชน์ของชนหมู่มาก ต้องทำเพื่อเกื้อกูลชนหมู่มากและต้องทำเพื่อให้เกิดความสุขและสันติสุขแก่ชนหมู่มาก

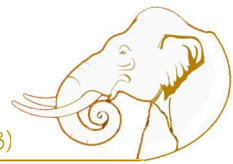

ภาพที่ 1 สาธารณสงเคราะห์

จากภาพแสดงให้เห็นถึงหลักการทำงานของพระพุทธศาสนาตามที่พระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสสั่งให้พระสงฆ์สาวกตั้งแต่พุทธกาลถึงปัจจุบันได้ใช้เป็นแนวทางในการทำงานเพื่อสังคม แต่สมัยพุทธกาลนั้นท่านสงเคราะห์ด้วยหลักคำสอนที่สามารถนำไปปฏิบัติตามเพื่อความพ้นทุกข์หมดกิเลสได้ เพื่อให้เกิดความสงบสุขในภายใน แต่เมื่อกาลเวลาผ่านไปหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาได้แพร่หลายออกไปยังประเทศต่างๆ ทั่วโลก ซึ่งมีบริบทความเชื่อและวิถีชีวิตทางสังคมที่แตกต่างไปจากเดิม บทบาทของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาในด้านการสงเคราะห์ประชาชนจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนไปให้เหมาะสมกับบริบทสังคมคือนอกจากจะสงเคราะห์ด้วยหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาเพื่อความหลุดพ้นหมดกิเลสแล้ว ยังต้องมีการสงเคราะห์ในด้านอื่นๆ อีกด้วย

5. บทสรุป

เนื้อหาสาระหลักการในกฎทนต์สูตรสามารถนำมาศึกษาวิเคราะห์ตีความและนำไปประยุกต์ใช้กับศาสตร์สมัยใหม่ในปัจจุบันได้อย่างหลากหลายทั้งในด้านรัฐศาสตร์เช่นการปกครองของผู้ปกครองควรมีความสัมพันธ์กับประชาชนอย่างไร ทำอย่างไรประชาชนจึงจะได้ประโยชน์หรืออยู่เย็นเป็นสุข สังคมศาสตร์และในด้านเศรษฐกิจ ถือเป็นพระสูตรที่มีความสำคัญในพระพุทธศาสนา ผู้เขียนมุ่งประเด็นตีความในพระสูตรนี้กับงานด้านสาธารณสงเคราะห์ เพราะมองเห็นว่าปัจจุบันนี้การทำงานของชาวพุทธโดยเฉพาะพระสงฆ์ไทยมุ่งไปในเรื่องของการทำงานเพื่อสังคมซึ่งตรงตามพุทธประสงค์ของพระพุทธเจ้าที่ตรัสไว้เมื่อครั้งส่งพระสาวกออกประกาศพระศาสนา เนื้อหาสาระในกฎทนต์สูตรมีความสอดคล้องกับการทำงานสาธารณสงเคราะห์อย่างลงตัว

อ้างอิง

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอธิการสายแพ, พระมหามิตร ฐิตปญโญ. (2020). การพัฒนาคนและพัฒนาเมืองในกฎทนต์สูตร. บทความวิชาการ. *วารสาร Dhammathas Academic Journal*, 20(1)
- วุฒินันท์ กันตเตียน. (2563). *แก่นสารธรรมสงเคราะห์ในคัมภีร์พุทธ*. กรุงเทพมหานคร : นิติธรรมการพิมพ์.
- คันสนีย์ ชุมพลบุญชร. (2559). กฎทนต์สูตรกับการจัดการเศรษฐกิจศาสตร์มหภาค. บทความวิชาการ. *วารสาร ธรรมธารา*, ฉบับรวมที่ 3.
- สมชัย ศรีนอก, และคณะ. (2551). *ศึกษาวิเคราะห์การบูชาในกฎทนต์สูตร*. รายงานการวิจัย. คณะครู ศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การปกครองคณะสงฆ์กับคดีเพิกถอนคำสั่งทางปกครอง The administration of the Sangha and the case of revocation of administrative orders

วัชรกรณ อนุพันธ์
Watcharagorn Anupan
คลินิกยุติธรรม สำนักงานยุติธรรมจังหวัดสุรินทร์
justice clinic Surin Provincial Justice Office
E-mail: Jdilaw@hotmail.com

Received : January 17, 2023;

Revised : May 12, 2023;

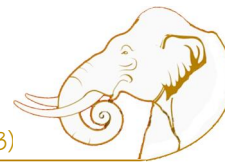
Accepted : June 1, 2023

บทคัดย่อ

คดีพิพาทการแต่งตั้งและถอดถอนพระสังฆาธิการให้ดำรงตำแหน่งในการปกครองคณะสงฆ์ เป็นไปตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และกฎหมายเถรสมาคมในการดำเนินกิจการทางปกครองคณะสงฆ์ซึ่งถือเป็นองค์กรทางศาสนา ไม่ใช่การใช้อำนาจทางปกครองในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานทางปกครอง จึงไม่เข้าลักษณะคดีปกครองที่ศาลปกครองจะมีอำนาจพิจารณาพิพากษาได้ตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 แต่เป็นการใช้อำนาจทางกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์ในฐานะเจ้าคณะจังหวัด ปฏิบัติในขอบเขตตามอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ ตามมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ที่กำหนดให้พระภิกษุซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในการปกครองคณะสงฆ์และไวยาวัจกรเป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา พระสังฆาธิการจึงเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย อีกทั้งกฎหมายเถรสมาคม (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2541 ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ ข้อ 23 ที่ไม่พิจารณาคัดเลือกพระภิกษุที่มีคุณสมบัติครบตามข้อ 6 และข้อ 22

จากคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยคดีพิพาทกรณีดังกล่าวว่า มิใช่การใช้อำนาจทางปกครองในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งปฏิบัติงานในหน่วยงานทางปกครอง จึงไม่เข้าลักษณะคดีปกครองที่ศาลปกครองจะมีอำนาจพิจารณาพิพากษา ซึ่งกรณีดังกล่าวเข้าข่ายมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 กำหนดให้ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองเรื่องเป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา โดยเห็นว่าเป็นการกำหนดเพื่อให้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอาญา หาได้ทำให้ผู้ถูกฟ้องคดีเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 แต่อย่างใด

คำสำคัญ: คณะสงฆ์; การปกครองคณะสงฆ์; คดีปกครอง; เจ้าหน้าที่ของรัฐ

Abstract

The dispute case of appointment and removal of monks to hold positions in the administration of the Sangha was according to the Sangha Act B.E. 2505 and the Sangha Sangha Rules, as a religious organization. It is not public, who works in an administrative agency. Therefore, it is not considered an administrative case in which the Administrative Court has jurisdiction under Section 9 of the Act on Establishment of Administrative Courts and Administrative Court Procedure, B.E. 2542. But it's the use of legal power with the clergy as the Ecclesiastical Provincial Governor, performance within authority and duty to govern the Sangha according to Section 45 of the Sangha Act, B.E. 2505, which requires monks who have been appointed to the positions of the Sangha and Vaiya Wachakorn to be officials under the Criminal Code. The Buddhist ecclesiastical official monk are therefore officials according to the law. In addition, the Sangha Sangha Rules (No. 24), B.E. 2541 concerning the appointment and removal of monks, Article 23, not considering and selection of monks who have all qualifications according to number 6 and number 22.

Based on the ruling of the Supreme Administrative Court ruling on the dispute in such case, it is not an exercise of administrative power as a government official who works in an administrative agency. Therefore, it is not considered an administrative case in which the Administrative Court has jurisdiction to try and adjudicate. In which such cases fall within the scope of Section 45 of the Sangha Act, B.E. 2505. The accused of both cases is required to be an official under the Criminal Code. It is seen that it is a determination to have the powers and duties under the criminal law. It does not make the accused a state official under the Act on Establishment of Administrative Courts and Administrative Court Procedure, B.E. 2542.

Keywords: Sangha; Sangha administration; Administrative cases; Government officials

บทนำ

จากการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 276 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 223 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 197 กำหนดให้ “ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีปกครองอันเนื่องมาจากการใช้อำนาจทางปกครองตามกฎหมายหรือเนื่องมาจากการดำเนินกิจการทางปกครอง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ” ตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 และบทนิยาม ของ “หน่วยงานทางปกครอง” และ “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” ในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน ประกอบกับการพิจารณาเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติดังกล่าวซึ่งปรากฏในหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติดังกล่าวโดยตลอดแล้ว พงจะให้คำนิยามของคำว่า “คดีปกครอง” ได้ว่า “คดีปกครอง หมายความว่า คดีพิพาทระหว่างหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับเอกชน หรือระหว่างหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกัน ซึ่งเป็นข้อพิพาทอันเนื่องมาจากการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้

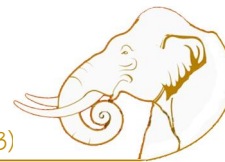

อำนาจทางปกครอง ออกกฎ คำสั่ง หรือกระทำการอื่นใดโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือเนื่องมาจากการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ทางปกครองตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ หรือ ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร หรือเป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง” การปกครองหรือการบริหารราชการแผ่นดินซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ จึงอยู่ในขอบเขตและการควบคุมของฝ่ายปกครองและศาลปกครอง แต่ในทางศาสนาหรือการปกครองคณะสงฆ์ไทย ก็มีการปกครองของคณะสงฆ์เช่นเดียวกันและต้องมีการควบคุมการใช้อำนาจปกครองที่ถูกต้องและชัดเจนแน่นอนซึ่งตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 15 ตรี มหาเถรสมาคมมีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปโดยเรียบร้อยดีงาม ปกครองและกำหนดการบรรพชาสามเณรและปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือ กฎหมายอื่น เพื่อการนี้ให้มหาเถรสมาคมมีอำนาจตรากฎมหาเถรสมาคม ออก ข้อบังคับ วารระเบียบ ออกคำสั่ง มีมติหรือออกประกาศ โดยไม่ขัดหรือแย้ง กับกฎหมายและพระธรรมวินัยใช้บังคับได้ จนเมื่อมีเหตุการณ์ จากการที่เจ้าคณะอำเภอโกสุมพิสัย ได้พิจารณาคัดเลือกพระภิกษุสงฆ์เพื่อเสนอต่อเจ้าคณะจังหวัดมหาสารคาม (ฝ่ายมหานิกาย) ให้แต่งตั้งเพื่อดำรงตำแหน่งเจ้าคณะตำบลเขื่อน แต่ผู้ที่เกี่ยวข้องเห็นว่าการแต่งตั้งดังกล่าวไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติสงฆ์ พ.ศ. 2505 และขัดต่อกฎมหาเถรสมาคม (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2541 ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ เพราะพระภิกษุที่ได้รับการเสนอชื่อและแต่งตั้งดังกล่าวมีพรรษาเพียง 6 พรรษา รวมทั้งเพิ่งได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสเพียง 1 ปีเท่านั้น และเห็นว่าในตำบลนี้มีพระภิกษุที่มีคุณสมบัติครบถ้วนสมควรได้รับการแต่งตั้งแต่กลับไม่ได้รับเลือก ทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับความเสียหาย ทั้งนี้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติสงฆ์ พ.ศ. 2505 และขัดต่อกฎมหาเถรสมาคม (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2541 ได้อุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวไปยังเจ้าคณะจังหวัดมหาสารคาม (ฝ่ายมหานิกาย) แล้ว และได้รับทราบด้วยวาจาจากเจ้าคณะจังหวัดมหาสารคาม (ฝ่ายมหานิกาย) ว่ายืนยันตามคำสั่งเดิม ทำให้ผู้ฟ้องคดีทั้งสองต้องนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครอง ดังนี้

คดีศาลปกครองสูงสุดที่ 281/2548 ระหว่าง **ผู้ฟ้องคดี** วัดจันทุทัย ที่ 1, นายบุญเพ็ง เพชรก้อน ที่ 2, นายประยูร สาโหม่นป้อ ที่ 3, นายประเวศ นินนทะรักษ์ ที่ 4, นายบุญเลิศ นินนทะรักษ์ ที่ 5, นายจันทน์ สาโหม่นป้อ ที่ 6, นายยงค์ สาระโท ที่ 7, นายสี กัญญาเถื่อน ที่ 8, นายไพฑูรย์ ครุโครต ที่ 9, นายเฉย ภูพานา ที่ 10 และ **ผู้ถูกฟ้องคดี** เจ้าคณะจังหวัดมหาสารคาม (ฝ่ายมหานิกาย) ที่ 1, เจ้าคณะอำเภอโกสุมพิสัย ที่ 2

กรณีเรื่อง การอุทธรณ์คำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณา

จากการที่เจ้าคณะอำเภอโกสุมพิสัย ได้พิจารณาคัดเลือกพระภิกษุสงฆ์เพื่อเสนอต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ให้แต่งตั้งเพื่อดำรงตำแหน่งเจ้าคณะตำบลเขื่อน แต่ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ถึง 10 เห็นว่าการแต่งตั้งดังกล่าวไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติสงฆ์ พ.ศ. 2505 และขัดต่อกฎมหาเถรสมาคม (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2541 ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ เพราะพระภิกษุที่ได้รับการเสนอชื่อและแต่งตั้งดังกล่าวมีพรรษาเพียง 6 พรรษา รวมทั้งเพิ่งได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสเพียง 1 ปีเท่านั้น และเห็นว่าในตำบลนี้มีพระภิกษุที่มีคุณสมบัติครบถ้วนสมควรได้รับการแต่งตั้งแต่กลับไม่ได้รับเลือก ทำให้ผู้ฟ้องคดีที่ 1 ได้รับความเสียหาย ทั้งนี้ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ถึง 10 ได้

อุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวไปยังผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 แล้วและได้รับทราบด้วยวาจาจากผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ว่ายืนยันตามคำสั่งเดิม ทำให้ผู้ฟ้องคดีทั้งสองต้องนำคดีมาฟ้องต่อศาล

ศาลปกครองชั้นต้นพิจารณาแล้วเห็นว่า คดีนี้เป็นการฟ้องคดีเกี่ยวกับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในการปกครองคณะสงฆ์ภูมิภาค โดยเป็นการใช้อำนาจในฐานะพระสังฆาธิการตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และกฎหมายเถรสมาคม เสนอและแต่งตั้งเจ้าคณะตำบลโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เมื่อพิจารณาตามมาตรา 15 ตรี มาตรา 20 มาตรา 21 และมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 คดีนี้จึงเป็นเรื่องผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองใช้อำนาจตามกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์แต่งตั้งตำแหน่งเจ้าคณะตำบล อันเป็นการดำเนินกิจการทางปกครองคณะสงฆ์ซึ่งเป็นองค์กรทางศาสนา ไม่ใช่การใช้อำนาจทางปกครองในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งปฏิบัติงานในหน่วยงานทางปกครอง กรณีจึงไม่เข้าลักษณะคดีปกครองที่ศาลปกครองจะมีอำนาจพิจารณาพิพากษาได้ตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 จึงมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณา

ผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์ ความว่า ตามมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 กำหนดให้พระภิกษุซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในการปกครองคณะสงฆ์และไวยาวัจกร เป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา จึงเป็นกรณีที่ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองซึ่งเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายได้ปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือโดยทุจริต โดยละเมิดกฎหมายเถรสมาคม (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2541 ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ ข้อ 23 ที่ไม่พิจารณาคัดเลือกพระภิกษุที่มีคุณสมบัติครบตามข้อ 66 และข้อ 22 จึงเป็นกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งปฏิบัติงานในหน่วยงานทางปกครองออกคำสั่งทางปกครอง ซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง

ศาลปกครองสูงสุดพิเคราะห์แล้วเห็นว่า กรณีนี้เป็นกรณีพิพาทเกี่ยวกับการปกครองคณะสงฆ์ ซึ่งเป็นการใช้อำนาจทางกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์ในฐานะเจ้าคณะจังหวัดปฏิบัติในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของสงฆ์อันเป็นการใช้อำนาจปกครองของคณะสงฆ์ มิใช่การใช้อำนาจทางปกครองในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งปฏิบัติงานในหน่วยงานทางปกครอง กรณีจึงไม่เข้าลักษณะคดีปกครองที่ศาลปกครองจะมีอำนาจพิจารณาพิพากษาได้ตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 สำหรับที่อ้างว่า มาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 กำหนดให้ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองเป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญานั้น เห็นว่าเป็นการกำหนดเพื่อให้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอาญา หาได้ทำให้ผู้ถูกฟ้องคดีเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 แต่อย่างใด ดังนั้น คดีนี้จึงไม่อยู่ในอำนาจของศาลปกครองที่จะรับไว้พิจารณาพิพากษาได้ มีคำสั่งยืนตามศาลปกครองชั้นต้นที่ไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณา (ศาลปกครอง, 2548)

และ ในคดีของศาลปกครองสูงสุด ในคดีคำร้องที่ 150/2558 คำสั่งที่ 394/2558 ที่พระครูวรธรรมสิริ ผู้ฟ้องคดี ฟ้องเจ้าคณะจังหวัดบุรีรัมย์ (พระราชปริยัติกวี) ผู้ถูกฟ้องคดี เป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐออกคำสั่งโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (คำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณา) (ศาลปกครอง, 2558)

คดีนี้ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า ผู้ฟ้องคดีเป็นพระภิกษุ สังกัดวัดศิริมงคลาราม ตำบลโคกสะอาด อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสวัดศิริมงคลาราม เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2544 และได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าคณะตำบลโคกสะอาดเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2546 โดยได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระครู

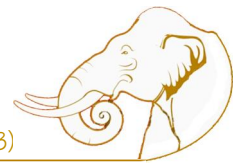
สัญญาบัตรที่ “พระครูวรธรรมสิริ” เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2550 ได้รับความเสียหายจากการที่ผู้ถูกฟ้องคดีได้มีคำสั่งคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์ ที่ 4/2557 เรื่องถอดถอนพระสังฆาธิการจากตำแหน่งหน้าที่ ลงวันที่ 29 ตุลาคม 2557 ถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจากตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดศิริมิ่งคลารามและตำแหน่งเจ้าคณะตำบลโคกสะอาด เนื่องจากต้องหว่าลละเมียดจริยาอย่างร้ายแรงตามความในข้อ 55 (3) ของกฎหมายเถรสมาคม (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2541 ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าการที่ผู้ถูกฟ้องคดีจะถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจากตำแหน่งได้นั้น จะต้องปรากฏว่าผู้ฟ้องคดีได้ขัดคำสั่งอันชอบด้วยการคณะสงฆ์ และการขัดคำสั่งนั้นเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่การคณะสงฆ์ แต่ตามคำพิจารณาของผู้ถูกฟ้องคดีเมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2557 ไม่ปรากฏในคำพิจารณาว่าผู้ฟ้องคดีขัดคำสั่งอันชอบด้วยการคณะสงฆ์ และการขัดคำสั่งนั้นเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่คณะสงฆ์ แต่อย่างไรก็ดี ปรากฏเพียงข้อพิจารณาอ้างว่า เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2557 ได้รับเอกสารร้องเรียนจากผู้นำชุมชน หมู่ที่ 9 เรื่อง ความประพฤติไม่เหมาะสมของผู้ฟ้องคดีที่มีความเกี่ยวข้องกันกับมาตุคามมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ถึงปัจจุบัน และได้รับเอกสารเพิ่มเติมเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2557 เรื่อง การใช้จ่ายเงินของวัดศิริมิ่งคลารามเป็นไปด้วยความไม่โปร่งใส และเมื่อวันที่ 29 กันยายน 2557 ได้รับเอกสารจากสำนักงานเจ้าคณะอำเภอลำปลายมาศ เรื่อง การพิจารณาจริยาพระสังฆาธิการของผู้ฟ้องคดีไม่มีความงดงาม คำพูดก้าวร้าว สร้างความเดือดร้อนแก่เจ้าคณะผู้ปกครองระดับอำเภอ จังหวัด เป็นการละเมียดจริยาพระสังฆาธิการ ผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์คั่งค้างกล่าวต่อผู้ฟ้องคดี แต่จนถึงวันยื่นฟ้องคดีต่อศาลก็ยังไม่ได้รับหนังสือชี้แจง จึงนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองชั้นต้น

ขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้เพิกถอนคำสั่งของผู้ฟ้องคดี ที่ 4/2557 ลงวันที่ 29 ตุลาคม 2557 ที่สั่งถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจากตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดศิริมิ่งคลารามและตำแหน่งเจ้าคณะตำบลโคกสะอาดแก่ผู้ฟ้องคดี

ศาลปกครองชั้นต้นพิจารณาแล้วผู้ฟ้องเห็นว่า ผู้ถูกฟ้องคดีใช้อำนาจตามกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์ ในฐานะพระสังฆาธิการและในฐานะผู้บังคับบัญชาสั่งให้คดีพ้นจากตำแหน่ง เนื่องจากหว่าลละเมียดจริยาอย่างร้ายแรงตามความในข้อ 55 (3) ของกฎหมายเถรสมาคม (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2541 ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการอันเป็นการใช้อำนาจทางปกครองคณะสงฆ์ และเป็นคำสั่งในกิจการปกครองคณะสงฆ์ การใช้อำนาจของผู้ถูกฟ้องคดีจึงเป็นการดำเนินกิจการขององค์กรทางศาสนา อันมิใช่การปฏิบัติราชการทางปกครองซึ่งอยู่บังคับของกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง แม้ผู้ฟ้องคดีจะเห็นว่าเป็นการออกคำสั่งโดยมิชอบ แต่เมื่อกรณีนี้ไม่ถือว่าเป็นการกระทำทางปกครองที่ศาลปกครองมีอำนาจเข้าไปตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำดังกล่าว คดีจึงไม่อยู่ในอำนาจศาลปกครองตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

ศาลปกครองชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาและให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความ

ผู้ฟ้องคดียื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นที่ไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณา ความว่า องค์กรทางศาสนาพุทธ ถือเป็นองค์กรทางปกครอง ซึ่งมีนัยคำพิพากษาของศาลฎีกาพิพากษาไว้เป็นบรรทัดฐานไว้แล้วว่า เจ้าอาวาสหรือเจ้าคณะจังหวัดถือเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา จึงถือได้ว่าเจ้าคณะจังหวัดในคดีนี้เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐและเป็นผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานทางปกครอง ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 3 (1) เมื่อเจ้าคณะจังหวัดมีคำสั่งถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจากตำแหน่งเจ้าอาวาสและเจ้าคณะตำบลตามฟ้อง และคำสั่งดังกล่าวทำให้ผู้ฟ้องคดีได้รับความเดือดร้อนเสียหาย เพราะเป็นคำสั่งที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายและไม่ถูกต้องตามรูปแบบขั้นตอน จึงเป็นคำสั่งทางปกครอง

ที่อยู่ในอำนาจศาลปกครองที่จะพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งได้ ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 9 วรรคหนึ่ง (1)

ขอให้ศาลปกครองสูงสุดมีคำสั่งให้ศาลปกครองชั้นต้นรับคำฟ้องของผู้ฟ้องคดีไว้พิจารณาพิพากษาต่อไป

ศาลปกครองสูงสุดพิเคราะห์แล้วเห็นว่า โดยที่พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 มาตรา 15 ตรี วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า มหาเถรสมาคมมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ (1) ปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปโดยเรียบร้อยดีงาม (2) ปกครองและกำหนดการบรรพชาสามเณร (3) ควบคุมและส่งเสริมการศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ (4) รักษาหลักพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนา (5) ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น วรรคสอง บัญญัติว่า เพื่อการนี้ ให้มหาเถรสมาคมมีอำนาจตรากฎมหาเถรสมาคม ออกข้อบังคับ วางระเบียบ ออกคำสั่ง มีมติหรือออกประกาศ โดยไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายและพระธรรมวินัยใช้บังคับได้ และจะมอบให้พระภิกษุรูปใดหรือคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการตามมาตรา 19 เป็นผู้ใช้อำนาจหน้าที่ตามวรรคหนึ่งก็ได้ มาตรา 20 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า คณะสงฆ์ต้องอยู่ภายใต้การปกครองของมหาเถรสมาคม และกฎหมายมหาเถรสมาคม (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2541 ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ ข้อ 36 กำหนดว่า พระสังฆาธิการย่อมพ้นจากตำแหน่งหน้าที่เมื่อ...(9) ถูกถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่ จากบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวได้กำหนดให้คณะสงฆ์อยู่ภายใต้การปกครองของมหาเถรสมาคม ซึ่งมหาเถรสมาคมมีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปโดยเรียบร้อย และจะตรากฎหมายมหาเถรสมาคมเพื่อจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ และกำหนดโทษหรือวิธีลงโทษทางการปกครองสำหรับพระภิกษุและสามเณรที่ประพฤติให้เกิดความเสียหายแก่พระพุทธศาสนาและการปกครองคณะสงฆ์ก็ได้ ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ถูกฟ้องคดีได้มีคำสั่งคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์ที่ 4/2557 เรื่อง ถอดถอนพระสังฆาธิการจากตำแหน่งหน้าที่ ลงวันที่ 29 ตุลาคม 2557 สั่งถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจากตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดศิริมงคลาราม และตำแหน่งเจ้าคณะตำบลโคกสะอาด เนื่องจากต้องหาว่าละเมิดจริยาอย่างร้ายแรง โดยอาศัยอำนาจตามความในข้อ 55 (3) ของกฎหมายมหาเถรสมาคม (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2541 ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ จึงเป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับการปกครองคณะสงฆ์ คำสั่งถอดถอนผู้ฟ้องคดีดังกล่าวเป็นคำสั่งในกิจการปกครองคณะสงฆ์ ซึ่งผู้ถูกฟ้องคดีใช้อำนาจทางกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์ฐานะเจ้าคณะจังหวัด ปฏิบัติในขอบเขตอำนาจหน้าที่สงฆ์ อันเป็นการใช้อำนาจทางปกครองของคณะสงฆ์ จึงมิใช่การใช้อำนาจทางปกครองในฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งปฏิบัติงานในหน่วยงานทางปกครอง กรณีจึงไม่เข้าลักษณะเป็นคดีปกครองที่ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษามาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ส่วนที่ผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์ว่าองค์กรทางศาสนาพุทธถือเป็นองค์กรทางการเมืองการปกครอง ซึ่งมีนัยคำพิพากษาของศาลฎีกาพิพากษาไว้เป็นบรรทัดฐานไว้แล้วว่า เจ้าอาวาสหรือเจ้าคณะจังหวัดถือเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา จึงถือได้ว่าเจ้าคณะจังหวัดในคดีนี้เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานทางปกครอง ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 3 วรรคสอง (1) นั้น เห็นว่า แม้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 จะได้กำหนดให้ผู้ฟ้องคดีเป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา ก็เป็นการกำหนดเพียงเพื่อให้มีหน้าที่ตามกฎหมายอาญา หาได้ทำให้ผู้ถูกฟ้องคดีเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ไม่ อุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดีฟังไม่ขึ้น คดีนี้จึงไม่อยู่ในอำนาจของศาลปกครองที่จะรับไว้พิจารณาพิพากษาได้

การที่ศาลปกครองชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาและให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความนั้น ศาลปกครองสูงสุดเห็นพ้องด้วย

จึงมีคำสั่งยืนตามคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้น

จากคำสั่งคำร้องของศาลปกครองสูงสุดทั้งสองคดีดังกล่าวทำให้เห็นแนวคำสั่งของศาลปกครองสูงสุดในเรื่องการแต่งตั้งและถอดถอนผู้ปกครองคณะสงฆ์หรือพระสังฆาธิการ ซึ่งผู้ที่ไม่ได้รับการแต่งตั้งหรือได้รับการถอดถอนเห็นว่าคำสั่งดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมายจึงได้ฟ้องคดีต่อศาลปกครองดังกล่าว ศาลปกครองและศาลปกครองสูงสุดไม่รับคดีดังกล่าวทั้งสองคดีไว้พิจารณา โดยวินิจฉัยว่าไม่เป็นคดีปกครองอันอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 เพราะเป็นกิจการเกี่ยวกับการปกครองคณะสงฆ์ ไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง เพื่อการศึกษาและหาแนวทางการปฏิบัติอันถูกต้องเกี่ยวกับวิธีการระงับข้อพิพาทและการใช้สิทธิอุทธรณ์ร้องทุกข์ของพระสังฆาธิการหรือผู้ปกครองคณะสงฆ์ จึงต้องศึกษากฎหมายและกฎระเบียบและขั้นตอนการปฏิบัติที่ถูกต้อง เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายกับผู้ที่เกี่ยวข้องหรือทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินการเกี่ยวกับการปกครองคณะสงฆ์

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 (ราชกิจจานุเบกษา, 2542)

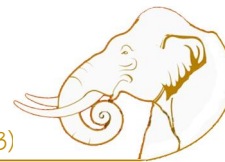
มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้ “หน่วยงานทางปกครอง” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม ส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่ตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ และให้หมายความรวมถึงหน่วยงานที่ได้รับมอบหมาย ให้ใช้อำนาจทางปกครองหรือให้ดำเนินกิจการทางปกครอง

“เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า

- (1) ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง คณะบุคคล หรือผู้ที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานทางปกครอง
- (2) คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท คณะกรรมการหรือบุคคลซึ่งมีกฎหมายให้อำนาจในการออกกฎ คำสั่ง หรือมติใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อบุคคล และ
- (3) บุคคลที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือในกำกับดูแลของหน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐตาม (1) หรือ (2)

มาตรา 9 ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในเรื่องดังต่อไปนี้

(1) คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ คำสั่งหรือการกระทำอื่นใดเนื่องจากกระทำโดยไม่มีอำนาจหรือนอกเหนืออำนาจหน้าที่หรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือโดยไม่ถูกต้องตามรูปแบบขั้นตอน หรือวิธีการ อันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำนั้น หรือโดยไม่สุจริต หรือมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติ ที่ไม่เป็นธรรม หรือมีลักษณะเป็นการสร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็นหรือสร้างภาระให้เกิดกับประชาชนเกินสมควร หรือเป็นการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ

(2) คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร

(3) คดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดหรือความรับผิดอย่างอื่นของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย หรือจากกฎ คำสั่งทางปกครอง หรือคำสั่งอื่น หรือจากการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร

(4) คดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง

(5) คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐฟ้องคดีต่อศาล เพื่อบังคับให้บุคคลต้องกระทำหรือละเว้นกระทำการหนึ่งอย่างใด

(6) คดีพิพาทเกี่ยวกับเรื่องที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครอง

เรื่องดังต่อไปนี้ไม่อยู่ในอำนาจศาลปกครอง

(1) การดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหาร

(2) การดำเนินการของคณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการ ฝ่ายตุลาการ

(3) คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว ศาลแรงงาน ศาลภาษีอากร ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ศาลล้มละลาย หรือศาลชำนาญพิเศษอื่น

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 (ราชกิจจานุเบกษา, 2505)

มาตรา 15 ตริ มหาเถรสมาคมมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) ปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปโดยเรียบร้อยดีงาม

(2) ปกครองและกำหนดการบรรพชาสามเณร

(3) ควบคุมและส่งเสริมการศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์

(4) รักษาหลักพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนา

(5) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือ กฎหมายอื่น เพื่อการนี้ให้มหาเถรสมาคมมีอำนาจตรากฎหมายมหาเถรสมาคม ออก ข้อบังคับ วารระเบียบ ออกคำสั่ง มีมติหรือออกประกาศ โดยไม่ขัดหรือแย้ง กับกฎหมายและพระธรรมวินัยใช้บังคับได้ และจะมอบให้พระภิกษุรูปใดหรือ คณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการตามมาตรา 19 เป็นผู้ใช้อำนาจหน้าที่ตาม วรคหนึ่งก็ได้

มาตรา 15 จัตวา เพื่อรักษาหลักพระธรรมวินัยและเพื่อความเรียบร้อยดีงามของคณะสงฆ์ มหาเถรสมาคมจะตรากฎหมายมหาเถรสมาคม เพื่อ กำหนดโทษหรือวิธีลงโทษทางการปกครอง สำหรับพระภิกษุและสามเณรที่ ประพฤติให้เกิดความเสียหายแก่พระศาสนาและการปกครองของคณะสงฆ์ก็ได้ พระภิกษุและสามเณรที่ได้รับโทษตามวรรคหนึ่ง ถึงขั้นให้สละสมณเพศ ต้องสึกภายในสามวันนับแต่วันทราบคำสั่งลงโทษ

ระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการร้องทุกข์ พ.ศ. 2537 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 15 ตรี แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และข้อ 52 แห่งกฎมหาเถรสมาคม (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2535 ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการมหาเถรสมาคมวางระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้ (ราชกิจจานุเบกษา, 2537)

ข้อ 1 ระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ เรียกว่า “ระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการร้องทุกข์ พ.ศ. 2537”

ข้อ 2 ระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์ คณะสงฆ์ เป็นต้นไป

ข้อ 3 ตั้งแต่วันใช้ระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ ให้ยกเลิกระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วย การร้องทุกข์ พ.ศ. 2505

ข้อ 4 พระสังฆาธิการรูปใด ถูกผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษฐานละเมิดจริยา ถ้าเห็นว่า คำสั่งลงโทษนั้น ไม่เป็นธรรม ประสงค์จะร้องทุกข์ ก็ให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาเหนือผู้สั่งลงโทษขึ้นไปชั้นหนึ่ง

ข้อ 5 ในการร้องทุกข์นั้น ต้องทำเป็นคำร้องมีสำเนาหนึ่งฉบับ ระบุสถานที่และวันเดือนปี ที่ร้องทุกข์ ชี้แจงแสดงเหตุผลหรือข้อผิดถูก แล้วลงลายมือชื่อของผู้ร้องทุกข์นั้น พร้อมกับสำเนา คำสั่งลงโทษ ยื่นต่อผู้มีหน้าที่รับคำร้องทุกข์ตามความในข้อ 4 โดยให้ส่งผ่านผู้สั่งลงโทษภายใน กำหนด 15 วัน นับจากวันทราบคำสั่งลงโทษ และให้ผู้สั่งลงโทษ ส่งคำร้องทุกข์ไปให้ผู้มีหน้าที่รับคำร้องทุกข์ภายใน 7 วัน นับแต่วันได้รับคำร้องทุกข์

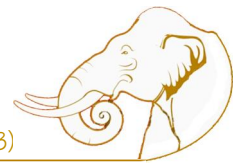
ข้อ 6 เมื่อผู้มีหน้าที่รับคำร้องทุกข์ได้รับคำร้องทุกข์แล้ว ให้พิจารณาสั่งการตามควรแก่กรณี ถ้าเห็นว่า สมควรได้รับคำชี้แจงของผู้สั่งลงโทษประกอบการพิจารณาด้วย ให้ส่งสำเนาคำร้องทุกข์นั้นไปยังผู้สั่งลงโทษภายในกำหนด 7 วัน นับแต่วันได้รับคำร้องทุกข์ เพื่อให้ชี้แจงในการ สั่งลงโทษ เมื่อผู้สั่งลงโทษทำคำชี้แจงแล้ว ให้ส่งคำชี้แจงนั้นไปยังผู้มีหน้าที่รับคำร้องทุกข์พร้อมด้วย สำเนาเอกสารอื่น ๆ อันเกี่ยวกับการสั่งลงโทษ ซึ่งรับรองว่าถูกต้อง ถ้าจะพึงมีภายในกำหนด 15 วัน นับแต่วันได้รับสำเนาคำร้องทุกข์

ข้อ 7 เมื่อผู้มีหน้าที่รับคำร้องทุกข์ได้รับคำชี้แจงตามความในข้อ 6 วรรค 2 แล้วให้ พิจารณาสั่งการต่อไป แต่ถ้าเห็นว่าเป็นเรื่องที่ควรตั้งกรรมการพิจารณาก็ให้ตั้งกรรมการได้ไม่น้อยกว่า 3 รูป และไม่เกิน 5 รูป เพื่อพิจารณาเสนอความเห็น

ข้อ 8 ในการพิจารณาของคณะกรรมการนั้น จะเชิญบุคคลใด ๆ มาให้ถ้อยคำเพื่อ ประกอบการพิจารณาก็ได้

ข้อ 9 ให้การพิจารณาสั่งการของผู้รับคำร้องทุกข์ตามความในข้อ 6 วรรคแรก ต้องพิจารณาสั่งการให้เสร็จสิ้นภายในกำหนด 15 วัน นับแต่วันที่รับคำร้องทุกข์ ถ้ามีการสั่งให้ส่งคำชี้แจงของผู้สั่งลงโทษ ตามความในข้อ 6 วรรค 2 ต้องพิจารณาสั่งการ ให้เสร็จสิ้นภายในกำหนด 30 วัน นับแต่วันได้รับคำร้องทุกข์ แต่ ถ้ามีการตั้งกรรมการพิจารณาตามความในข้อ 7 ต้องพิจารณาสั่งการให้เสร็จสิ้น ภายในกำหนด 60 วัน นับแต่วันได้รับคำร้องทุกข์ ข้อ 10 ให้ผู้รับคำร้องทุกข์แจ้งผลการพิจารณาชี้ขาดแก่ผู้สั่งลงโทษและให้ผู้สั่งลงโทษ แจ้งแก่ผู้ร้องทุกข์ทราบภายในกำหนด 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่งแจ้งผลการพิจารณาชี้ขาดนั้น

ข้อ 11 ถ้าผู้รับคำร้องทุกข์ พิจารณาสั่งการยืนตามคำสั่งของผู้สั่งลงโทษหรือบอกว่า ผู้ร้องทุกข์จะ ร้องทุกข์ต่อไปอีกไม่ได้ แต่ถ้าผู้รับคำร้องทุกข์พิจารณาสั่งการให้เพิ่มโทษ ผู้ร้องทุกข์ มีสิทธิร้องทุกข์ต่อ ผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปอีกชั้นหนึ่งได้ การพิจารณาสั่งการของผู้บังคับบัญชาชั้นนี้ เป็นที่สุด การยื่นคำร้อง

ทุกข์ และการพิจารณาสั่งการตามความในวรรคต้น ให้นำความในข้อ 5-6- 7-8 และข้อ 9 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ 12 การร้องทุกข์ตามระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ ให้ถือว่าเป็นสิทธิเฉพาะตัว จะร้องทุกข์ แทนกันมิได้ ประกาศ ณ วันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2537

สรุป

จากการที่ศาลปกครองสูงสุดได้มีคำสั่งทั้งสองคดีดังกล่าวทำให้เห็นแนวคำวินิจฉัยของคำสั่งของศาลปกครองสูงสุดในเรื่องการแต่งตั้งและถอดถอนผู้ปกครองคณะสงฆ์หรือพระสังฆาธิการ ซึ่งผู้ที่ไม่ได้รับการแต่งตั้งหรือได้รับการถอดถอนเห็นว่าคำสั่งดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมายจึงได้ฟ้องคดีต่อศาลปกครอง ศาลปกครองและศาลปกครองสูงสุดไม่รับคดีดังกล่าวไว้พิจารณา โดยวินิจฉัยว่าไม่เป็นคดีปกครองอันอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 เพราะเป็นกิจการเกี่ยวกับการปกครองคณะสงฆ์ ไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง เพื่อการศึกษาและหาแนวทางการปฏิบัติอันถูกต้องเกี่ยวกับวิธีการระงับข้อพิพาทและการใช้สิทธิอุทธรณ์ร้องทุกข์ของพระสังฆาธิการหรือผู้ปกครองคณะสงฆ์ตามระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการร้องทุกข์ พ.ศ. 2537 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 15 ตรี แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และข้อ 52 แห่งกฎหมายมหาเถรสมาคม (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2535 ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ ผู้ฟ้องคดีในคำสั่งทั้งสองคดีดังกล่าวได้ใช้สิทธิอุทธรณ์ร้องทุกข์ต่อพระสังฆาธิการหรือผู้ปกครองคณะสงฆ์ตามระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการร้องทุกข์ พ.ศ. 2537 แล้ว แต่ผู้ปกครองคณะสงฆ์ที่ได้รับอุทธรณ์มิได้แจ้งผลการอุทธรณ์ต่อผู้ใช้สิทธิอุทธรณ์ร้องทุกข์ จึงทำให้ผู้ใช้สิทธิอุทธรณ์ร้องทุกข์นำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองและศาลปกครองสูงสุดไม่รับคำฟ้อง ซึ่งเป็นปัญหาว่าหากไม่ดำเนินการแก้ไขหรือหาแนวทางแก้ไขที่ชัดเจนก็จะเกิดปัญหาในเช่นนี้ขึ้นอีกอย่างแน่นอน อันทำให้คณะสงฆ์เกิดกรณีพิพาทและเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีปกครอง ซึ่งไม่น่าจะเกิดเหตุดังนี้ขึ้นเลย

ข้อเสนอแนะ

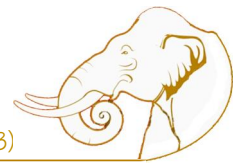
จากบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารคณะสงฆ์โดยใช้หลักธรรมาภิบาล ตามความหมาย ของพระสังฆาธิการ "พระภิกษุผู้ทำงานโดยสิทธิขาดในทางคณะสงฆ์" "พระภิกษุผู้ทำงานคณะสงฆ์โดยมีอำนาจเต็มตามตำแหน่ง" ซึ่งในแม่บทท่านบัญญัติว่า หมายถึง "พระภิกษุผู้ดำรง ตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์" มีเจ้าคณะใหญ่ เจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล และ เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และพระสังฆาธิการมีความสำคัญจะต้องดูแลพระภิกษุและสามเณร ให้เป็นระเบียบมีจริยวัตรตรงตาม ประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัย นับว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้จรรโลงพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืน ดูแลการประพฤติปฏิบัติของพระภิกษุและสามเณรไม่ให้ออกนอกพระธรรมวินัย ดังนั้นในประเด็นการใช้สิทธิอุทธรณ์ร้องทุกข์ จึงควรให้ผู้ที่เกี่ยวข้องหาแนวทางในการที่ผู้ปกครองคณะสงฆ์ที่ได้รับอุทธรณ์รีบแจ้งผลการอุทธรณ์ต่อผู้ใช้สิทธิอุทธรณ์ร้องทุกข์ภายในระยะเวลาตามที่ระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการร้องทุกข์ พ.ศ. 2537 กำหนด เพื่อความโปร่งใสและเป็นธรรมในการปกครองคณะสงฆ์ มิให้เกิดข้อกังขาหรือความเคลือบแคลงสงสัยในคำสั่งที่ได้ออกทางปกครอง เพื่อความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายและเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 อันมีหลักนิติรัฐนิติธรรม โดยมหาเถรสมาคมสามารถใช้อำนาจตามมาตรา 15 ตรี ใน

การตรากฎหมายธรรมนูญในการแบ่งอำนาจในการบริหาร นิติบัญญัติและตุลาการ ให้คณะสงฆ์ส่วนภูมิภาคได้จัดการตนเอง โดยให้พระภิกษุผู้ปกครองตามมาตรา 22 มีอำนาจกว้างดูลำเนาซึ่งกันและกันและหลักคุณธรรม ส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักคุณธรรม เพื่อให้การบริหารการปกครองคณะสงฆ์เป็นไปโดยเรียบร้อยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เดือน บุญนา. (2487). *การแยกอำนาจ*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง.
- เพลินตา ตันรังสรรค์. (2505). *บทบาทของศาลปกครองในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่*. จุลินิติ. ปีที่ 14 ฉบับที่ 5. (ก.ย.-ต.ค. 2560). สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. สืบค้นจาก <https://dl.parliament.go.th/backoffice/viewer/2300/web/viewer.php>
- พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505. (2505). *ราชกิจจานุเบกษา*. สืบค้นจาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th>
- พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542. (2542). *ราชกิจจานุเบกษา* สืบค้นจาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th>
- วรพจน์ วิสสุตพิชญ์. (2543). *สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- ศาลปกครอง. (2548). *คดีปกครองเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล*. สืบค้นจาก <https://www.admin.court.go.th>
- สำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม. (2562). *คู่มือพระสังฆาธิการ*. สำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
- สำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม. (2562). *คู่มือพระสังฆาธิการ*. สำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. สืบค้นจาก <https://ssc.onab.go.th/th>

แนวทางการประเมินผลการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติ ธรรม แผนกสามัญศึกษา

Guidelines for Assessment of Learning Outcomes in the 21st Century for Ecclesiastical Schools under General Education Division

พระมหาเอกพันธ์ วรธมมณฺญ (มะเตือ)¹, นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ²

Phramaha Ekkapan Warathammany (Maduea)¹, Niwes Wongsuwan²

นิสิตปริญญาเอก ค.ด.(การสอนสังคมศึกษา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย¹

อาจารย์ประจำหลักสูตร ค.ด.(การสอนสังคมศึกษา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย²

Ed.D. Student (Social Studies) Mahachulalongkornrajavidyalaya University¹

Lecturer of Doctor of Education in Social Studies, Mahachulalongkornrajavidyalaya University²

E-mail: maduea.3511@gmail.com¹, niwes2000@gmail.com²

Tel: 0881097969¹, 0869019253²

Received : January 25, 2023;

Revised : June 3, 2023;

Accepted : June 3, 2023

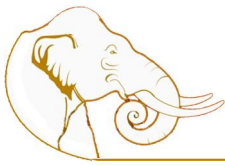
บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เป็นทักษะทางการศึกษาที่ทำให้พระภิกษุสามเณรในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สามารถดำรงตนในสถานการณ์โลกแห่งศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพท่ามกลางสังคมที่เจริญเติบโตทั้งโลกแห่งความเป็นจริงและโลกเสมือนในสังคมออนไลน์ ดังนั้น การประเมินทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ถือว่าเป็นกลไกสำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของบุคคลว่ามีความพร้อมในการเข้าสู่สังคมสากล โดยที่การประเมินทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 สามารถทำควบคู่ไปกับการประเมินการเรียนรู้ในห้องเรียน ซึ่งกรอบการประเมินทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 แบบใหม่ได้แสดงขอบเขตที่เป็นแก่นของการประเมิน ทั้ง 5 มิติ ได้แก่ การเรียนรู้, ความเข้าใจ, การสร้าง, การสำรวจ และการแบ่งปัน เป็นการนำเสนอในลักษณะวงกลมที่ล้อมรอบทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 แสดงให้เห็นถึงธรรมชาติของกรอบใหม่ที่ไม่เป็นเส้นตรงและไม่เป็นลำดับ เพิ่มโอกาสในการสร้างความท้าทายใหม่ให้นักเรียนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่นักเรียนจำเป็นต้องเรียนรู้และแสดงสมรรถภาพตามมาตรฐานหลักทางวิชาการ.

คำสำคัญ: การประเมินในศตวรรษที่ 21; การประเมินการเรียนรู้; โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

Abstract

The purpose of this article was to present The 21st century skills are educational skills enabling monks and novice in Ecclesiastical Schools under General Education Division to live their lives in the global situations of the 21st century in real world and virtual world

in social media effectively. Therefore, assessing 21st century skills is essential mechanism that reflects a person's readiness to international society. The 21st century skills assessment can be carried out along with learning evaluation in the classroom. A new framework of the 21st century skills assessment includes a core assessment in 5 aspects covering learning, understanding, creating, exploring and sharing. It is presented in a circle encircling the 21st century skills, demonstrating non-linear and non-sequential framework. The framework increases challenges relevant to what students need to learn and shows competency based on academic standards.

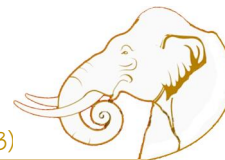
Keywords: Assessment in the 21st century; Learning assessment; Ecclesiastical Schools under General Education Division

บทนำ

พระพุทธศาสนากับการศึกษาได้มีความเกี่ยวข้องกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะการจัดการศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562 มาตรา 6 (3) เป็นจัดการศึกษาพระพุทธรศาสนาทั้งแผนกธรรม แผนกบาลี ควบคู่กับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อมุ่งเน้นให้พระภิกษุสามเณรเป็นผู้มีความรู้ควบคู่คุณธรรม เป็นศาสนทายาทที่ดีของพระพุทธศาสนา เนื่องจากการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ผลการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจและสังคมส่งผลให้ทุกประเทศกำหนดทิศทางการผลิตและพัฒนาากำลังคนให้มีทักษะ และสมรรถนะสูงขึ้น การจัดการศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนให้ตอบสนองกับทิศทางการผลิตและพัฒนาากำลังคนดังกล่าว โดยมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 และต้องติดตามประเมินผู้เรียนว่าได้เรียนรู้ความรู้ต่าง ๆ ตามหลักสูตรการศึกษา ในส่วนของทางโลก และทางธรรม รวมทั้งมีทักษะในศตวรรษที่ 21 หรือไม่ มากน้อยเพียงใด อันเนื่องมาจากการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่จัดการศึกษาให้เยาวชนที่เป็นพระภิกษุสามเณรให้เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยความรู้ทางวิชาการของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ทางสังคม ควบคู่กับการดำรงตนในสถานภาพแห่งศาสนทายาทของพระพุทธศาสนา เพื่อนำผลการประเมินมาเป็นแนวทางการพัฒนาผู้เรียนต่อไป เมื่อผลการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ของผู้เรียนเปลี่ยนไป แนวทางการประเมินผลการเรียนรู้ควรปรับเปลี่ยนไปอย่างไร บทความนี้นำเสนอผลการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และแนวทางการประเมินผลการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 อันเป็นทักษะสำคัญของผู้เรียนในยุคโลกาภิวัตน์เป็นอย่างยิ่ง

การเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มุ่งให้ผู้เรียนได้ทั้งความรู้และทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้ (วิจารณ์ พานิช 2555 : 16-17, พิระ พนาสุภน. 2560 : 2-6)

1. ผลการเรียนรู้ด้านความรู้ในสาระวิชาหลัก (Core Subjects) สาระวิชาหลัก 9 วิชา ได้แก่ ภาษาอังกฤษ ภาษาสากลต่าง ๆ ศิลปะ คณิตศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และการปกครองและสิทธิหน้าที่พลเมือง ซึ่งการจัดการเรียนรู้ในสาระวิชาดังกล่าว ผู้เรียนต้องฝึกฝนจนเกิดผลการเรียนรู้ที่เป็นสมรรถนะสำคัญ 3 ประการ เรียกว่า 3Rs ได้แก่

- 1.1 การอ่านออก (Reading)
- 1.2 การเขียนได้ (Writing)
- 1.3 การคิดเลขเป็น (Arithmetic)

2. ผลการเรียนรู้ด้านคุณลักษณะที่ควรเกิดขึ้นกับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้แก่

2.1 ความตระหนักรู้เกี่ยวกับโลก (Global Awareness) คิดเชื่อมโยงตนเองกับสิ่งต่างบนโลกนี้ว่ามีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน การกระทำใด ๆ ต่างก็เกิดผลกระทบต่อความเป็นไปของโลก

2.2 ความเข้าใจและปฏิบัติเป็นในด้านการเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ (Financial, Economic, Business and Entrepreneurial Literacy) จนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต

2.3 ความเข้าใจและปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดี (Civic Literacy) รู้จักทำหน้าที่และรับผิดชอบต่อสังคม

2.4 ความเข้าใจและสามารถดำเนินชีวิตให้เป็นผู้มีสุขภาพดี (Health Literacy) สามารถดำรงตนให้เป็นผู้มีสุขภาพดี

2.5 ความเข้าใจและปฏิบัติตนเป็นในด้านสิ่งแวดล้อม (Environment Literacy) มีจิตสำนึกในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3. ผลการเรียนรู้ด้านทักษะ ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ควรมีทักษะที่สำคัญ 3 กลุ่ม ได้แก่

3.1 ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills) มุ่งเน้นให้เกิดความสามารถ ในการคิดเชิงวิพากษ์ และแก้ปัญหา การสื่อสาร การสร้างความร่วมมือ การคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ประกอบด้วยทักษะย่อย ได้แก่

3.1.1 การสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation)

3.1.2 การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ประกอบด้วย การมีเหตุผล การคิดอย่างเป็นระบบ การตัดสินใจและการแก้ปัญหา

3.1.3 การสื่อสารและการร่วมมือกัน (Communication and Collaboration) ประกอบด้วย การสื่อสารที่ชัดเจน และการร่วมมือทำงาน

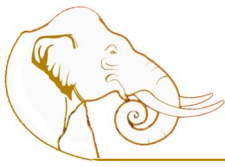
3.2 ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี (Information, Media and Technology Skills) มุ่งเน้นให้มีความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศและสื่อต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม สามารถจัดการเชื่อมโยง ประเมินและสร้างสารสนเทศ รวมถึงการประยุกต์ใช้เรื่องจริยธรรมและกฎหมายกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้ ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ประกอบด้วยทักษะย่อย ได้แก่

3.2.1 การรู้สารสนเทศ (Information Literacy)

3.2.2 การรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy)

3.2.3 การรู้ด้านไอซีที (ICT Literacy)

3.3 ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ (Life and Career Skills) มุ่งเน้นให้มีความสามารถในการยืดหยุ่นและการปรับตัว มีเป้าหมายของชีวิตและความมุ่งมั่น เข้าใจสังคมและยอมรับความแตกต่างทาง

วัฒนธรรม มีศักยภาพการผลิต และยอมรับการตรวจสอบ มีความเป็นผู้นำและมีความรับผิดชอบ ทักษะชีวิตและอาชีพ ประกอบด้วย ทักษะย่อย ได้แก่

- 3.3.1 ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว (Flexibility and Adaptability)
- 3.3.2 การริเริ่มและการกำกับดูแลตนเอง (Initiative and Self-Direction)
- 3.3.3 ทักษะทางสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม (Social and Cross-cultural Skills)
- 3.3.4 การมีผลงานและความรับผิดชอบ (Productivity and Accountability)
- 3.3.5 ภาวะผู้นำและหน้าที่รับผิดชอบ (Leadership and Responsibility)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560: 16) กำหนดทักษะสำคัญจำเป็นในโลกศตวรรษที่ 21 ไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ประกอบด้วยทักษะที่เรียกตามคำย่อว่า 3Rs + 8Cs ดังนี้

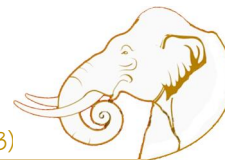
3Rs ประกอบด้วย การอ่านออก (Reading) การเขียนได้ (Writing) และการคิดเลขเป็น (Arithmetics)

8Cs ประกอบด้วย

- 1. ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving Skills)
- 2. ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation Skills)
- 3. ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross – cultural Understanding Skills)
- 4. ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ (Collaboration Teamwork and Leadership Skills)
- 5. ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ (Communication, Information and Media Literacy Skills)
- 6. ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy Skill)
- 7. ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills)
- 8. ความมีเมตตา กรุณา วินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion)

นอกจากทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ การประเมินการสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินต่อไปนี้ 1) การประเมินผลสัมฤทธิ์กลุ่มสาระการเรียนรู้ 2) การประเมินความสามารถในการอ่าน คณิตวิเคราะห์ และเขียน 3) การประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และ 4) การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ดังนั้น ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 จึงได้รับการคาดหวังให้มีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะตามหลักสูตรการศึกษา นอกจากนี้ยังคาดหวังให้ผู้เรียนมีทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 เมื่อสังคมให้ความสำคัญกับทักษะในศตวรรษที่ 21 การจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องบูรณาการทักษะดังกล่าวในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนเตรียมตัวไปใช้ชีวิตในโลกที่เป็นจริง และเน้นการศึกษาตลอดชีวิต ดังนั้น การประเมินผู้เรียนว่าได้เรียนรู้ความรู้ต่าง ๆ ตามเป้าหมายของหลักสูตรการศึกษาหรือไม่ รวมทั้ง ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 หรือไม่ และมากน้อยเพียงใดจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อนำผลการประเมินมาเป็นแนวทางการพัฒนาผู้เรียนต่อไป

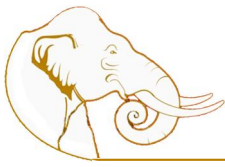
โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นสถานศึกษาที่วัดจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และเป็นการศึกษาพระพุทธศาสนาทั้งแผนกบาลีสนามหลวงและธรรมสนามหลวง ควบคู่กับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม (กศป.) เป็นผู้กำหนดนโยบาย แผนการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมและมาตรฐานสถานศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ควบคุมดูแลและกำกับการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ โดยมีสำนักงานการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นหน่วยงานกลางในการส่งเสริม สนับสนุน ประสานงานการศึกษาพระปริยัติธรรมและเป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ มีหน้าที่ดำเนินงานธุรการและสนับสนุนงานวิชาการให้แก่คณะกรรมการ รวมทั้งมีหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติ และปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2558 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ให้แก่พระภิกษุ และ สามเณร ปัจจุบันสังกัดสำนักงานการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2565 : 25-26)

การประเมินทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

การเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีเป้าหมายที่เปลี่ยนแปลงไป เมื่อเป้าหมายหรือสิ่งที่มุ่งประเมินเปลี่ยนไป วิธีการประเมินก็ปรับเปลี่ยนตามไปด้วย รีฟส์ (Reeves 2010, อ้างถึงใน วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอชิป จิตตฤกษ์, ผู้แปล 2554 : 438) เห็นว่าเมื่อพิจารณาในบริบทของศาสตร์การประเมิน ในศตวรรษที่ 20 มีปัญหาด้านวิธีการประเมิน 3 ประการ กล่าวคือ

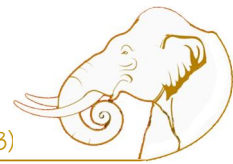
1. เงื่อนไขที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ในศตวรรษที่ 20 เน้นจุดมุ่งหมายของการประเมินเพื่อเปรียบเทียบนักเรียนแต่ละคน ดังนั้นเงื่อนไขเรื่อง เวลาสอบ สภาพห้องสอบ จะต้องเหมือนกัน นักเรียนทุกคนต้องตอบแบบทดสอบชุดเดียวกัน รวมทั้งผู้ตรวจให้คะแนนต้องใช้แนวทางการประเมินที่เหมือนกัน
2. ความลับของเนื้อหา การประเมินในศตวรรษที่ 20 เน้นความลับของแบบทดสอบ ถ้าใครรู้เนื้อหาของแบบทดสอบล่วงหน้าก็แปลว่าคนนั้นโกง ในสภาพแวดล้อมที่ข้อสอบเป็นความลับนักเรียนจะได้คะแนนจากการท่องจำให้ได้มากที่สุด
3. การประเมินเป็นรายบุคคล จุดมุ่งหมายประการหนึ่งของการประเมินคือ การจัดอันดับและการค้นหาคนเก่งที่สุด เมื่อนักเรียนเข้าสู่โลกของการทำงาน สังคมและชีวิตในศตวรรษที่ 21 จะพบว่า นิสัยชอบการแข่งขันแบบสุดขั้วเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม ความเป็นผู้นำไม่ได้วัดจากความสำเร็จของแต่ละคน แต่วัดจากความสำเร็จของทีมงานนอกจากนี้ รีฟส์ แสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างปัจจัยกำหนดต่าง ๆ ของการประเมินและสมมติฐานที่อยู่เบื้องหลังของการทดสอบในศตวรรษที่ 20 และ 21 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ปัจจัยกำหนดและสมมติฐานของการทดสอบในศตวรรษที่ 20 และ 21

ปัจจัยกำหนด ของศตวรรษที่ 20	สมมติฐาน ของศตวรรษที่ 20	ปัจจัยกำหนด ของศตวรรษที่ 21	สมมติฐาน ของศตวรรษที่ 21
เงื่อนไขที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน	จุดประสงค์ของการทดสอบคือ เพื่อเปรียบเทียบนักเรียน ดังนั้นความแปรผันอยู่ที่ตัวนักเรียน ไม่ใช่ที่เงื่อนไขของการทดสอบ นักเรียนได้คะแนนจากการจดจำและทำตามกฎที่วางไว้	เงื่อนไขที่ไม่ต้องมีมาตรฐาน	จุดประสงค์ของการทดสอบคือเพื่อสะท้อนโลกความเป็นจริง ดังนั้นเงื่อนไขในการทดสอบจึงผันแปรและเปลี่ยนแปลงได้ ผู้เรียนได้คะแนนจากความคิดสร้างสรรค์และการโต้ตอบสิ่งที่ไม่ได้คาดคิด
ความลับของเนื้อหา	ความเป็นธรรม หมายถึง การที่ไม่มีผู้เรียนคนใดรู้ข้อสอบล่วงหน้า ดังนั้น ยิ่งผู้เรียนสะสมความรู้และจดจำได้มาก ก็จะทำข้อสอบได้	การประเมินที่เปิดเผย	ความเป็นธรรม หมายถึง การที่ผู้เรียนได้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการประเมิน ไม่เพียงแต่รู้ว่ามีความท้าทายใดบ้างในข้อสอบ แต่ยังมี ส่วนช่วยคิดความท้าทายเหล่านั้นด้วย
ผลทดสอบในระดับบุคคล	ความสำเร็จหมายถึง การเอาชนะผู้เรียนคนอื่น ผู้นำคือคนที่เป็เจ้านายและรู้มากที่สุด การทำงานเป็นทีมฟังดูดี แต่เมื่อผู้เรียนทำข้อสอบก็ต้องดิ้นรน ด้วยตัวเองเพียงผู้เดียว	ส่วนผสมระหว่างคะแนนของบุคคลและทีม	ความสำเร็จเป็นสิ่งที่สะท้อนความพยายามของบุคคลและความร่วมมือของกลุ่ม ซึ่งความพยายามของบุคคลเพียงอย่างเดียว นั้นไม่เพียงพอ ผู้นำคือ คนที่มีอิทธิพลต่อผู้อื่นได้ เพราะมีความเข้าใจที่ลึกซึ้งและให้ การสนับสนุน ไม่ใช่เพราะ มีอำนาจ

ริฟส์เสนอกรอบการประเมินแบบใหม่ สำหรับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 แบ่งเป็น 5 มิติได้แก่ การเรียนรู้ ความเข้าใจ การสร้างสรรค์ การสำรวจ และการแบ่งปัน ขอบเขตการประเมินนี้ไม่ใช่รายการทักษะที่ครบถ้วน แต่สามารถปรับให้เข้ากับทุกระดับชั้นและทุกวิชา ริฟส์เรียกกรอบการประเมินนี้ว่า กลุ่มดาวของการเรียนรู้

ภาพที่ 1 กรอบการประเมินแบบใหม่สำหรับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 กลุ่มดาวของการเรียนรู้
ที่มา: ปรับจาก วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอธิป จิตตฤกษ์ 2554 : 445

การเรียนรู้เป็นดาวดวงหนึ่งในกลุ่มดาวของการเรียนรู้ ครูสามารถประยุกต์ใช้กรอบนี้ในการประเมินเพื่อตอบสนองความต้องการของศตวรรษที่ 21 ตัวอย่างเช่น

การเรียนรู้ อาจใช้คำถามว่า “ผู้เรียนรู้อะไรบ้าง” และ “ผู้เรียนทำอะไรเป็นบ้าง” ความเข้าใจ อาจใช้คำถามว่า “มีหลักฐานอะไรที่แสดงว่าผู้เรียนรู้จักประยุกต์ใช้ สิ่งที่เรียนรู้ในสถานการณ์อื่น”

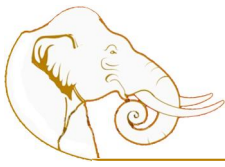
การสำรวจ อาจใช้คำถามว่า “ผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรนอกจากในบทเรียน ผู้เรียนเคยทำอะไรผิดพลาด และเรียนรู้จากสิ่งนั้น”

การสร้างสรรค์ อาจใช้คำถามว่า “ผู้เรียนเสนออะไรใหม่ ๆ บ้างที่เป็นความคิด ความรู้ ความเข้าใจ”

การแบ่งปัน อาจใช้คำถามว่า “ผู้เรียนจะใช้สิ่งที่เรียนรู้เพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ชั้นเรียน ชุมชนหรือโลกได้อย่างไร”

การออกแบบประเมินตามขอบเขตการประเมินทั้ง 5 มิติ ภายใต้เงื่อนไข 3 ประการ คือ ความเป็นมาตรฐานเดียวไปสู่เงื่อนไขที่ผันแปรได้ จากความลับไปสู่การเปิดเผย และจากการประเมินรายบุคคลไปสู่การประเมินความร่วมมือ ดังนี้

1. การเรียนรู้ การประเมินทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ยังต้องประเมินความรู้เชิงเนื้อหา แต่การเรียนรู้เป็นแค่ขั้นตอนแรกไม่ใช่เป้าหมายสุดท้าย ตัวชี้วัดทั่วไปของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 20 ขึ้นอยู่กับความเป็นมาตรฐานเดียวกันของข้อสอบ การเก็บข้อสอบเป็นความลับ และคะแนนของแต่ละบุคคล ดังนั้น ถ้าจะให้ก้าวไปไกลกว่าการเรียนรู้ต้องเปลี่ยนแนวทางการประเมินใหม่ จากที่ใช้มาตรฐานเดียวไปเป็นการประเมินที่ผันแปรได้ จากรูปแบบที่เป็นความลับไปสู่การประเมินที่เปิดเผย และจากคะแนนรายบุคคลไปเป็นส่วนผสมระหว่างคะแนนของบุคคลและทีม

2. ความเข้าใจ การประเมินทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 มีแนวโน้มไปในทางที่เปิดกว้าง ผู้เรียนควรรู้งานก่อนการประเมิน และควรมีส่วนช่วยสร้างการประเมิน ซึ่งความสามารถในการสร้างงานที่เกี่ยวข้องและออกแบบเกณฑ์การให้คะแนนที่ท้าทายก็เป็นวิธีประเมินความเข้าใจของผู้เรียนได้ทางหนึ่ง

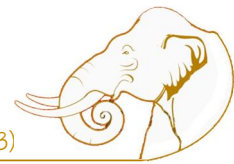
3. การสำรวจ การปฏิบัติโดยตั้งใจ อาจไม่ถือว่าเป็นการปฏิบัติที่แสดงถึงการมีพัฒนาการที่ดีเด่น ผู้เรียนสามารถเรียนรู้มากที่สุดเมื่อผู้เรียนมีการสำรวจ เมื่อครูถามคำถามที่ท้าทายมากขึ้น เช่น ถามว่า “ในกรณีใดที่พิธโกร์สผิด” หรือ “ทำไมเขาถึงผิด” การสำรวจเป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยความร่วมมือในการทำงาน

4. การสร้างสรรค์ ในบริบทของการประเมิน การทดสอบความคิดสร้างสรรค์ด้วยการทดสอบแบบมาตรฐานเดียวเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ แท้จริงแล้วควรควรดำเนินการแบบตรงกันข้ามด้วยการท้าทายให้นักเรียนพิจารณาขอบเขตของสิ่งที่กำลังทำอยู่ หลังจากนั้นให้นักเรียนทำการท้าทายที่ละเมิดขอบเขตเหล่านั้นทั้งหมด การประเมินต้องสนับสนุนข้อผิดพลาดมากกว่าจะลงโทษ ข้อผิดพลาดเป็นหลักฐานแสดงว่านักเรียนกล้าเสี่ยง และใช้เนื้อหาที่ยากในลักษณะสร้างสรรค์ ไม่ใช่หลักฐานของความล้มเหลว ครูต้องส่งเสริมให้มีการทำงานร่วมกันเพื่อกระตุ้นให้เกิดมุมมองต่าง ๆ นอกจากนี้ต้องเปลี่ยนความสัมพันธ์ของการประเมินเพื่อให้นักเรียนไม่เพียงเป็นผู้รับการประเมิน แต่เป็นผู้ร่วมสร้างการประเมิน และผู้ให้ความคิดเห็น

5. การแข่งขัน ผู้เรียนไม่ใช่เป็นเพียงผู้บริโภคการศึกษา ความสำเร็จของผู้เรียนไม่เพียงวัดจากการสอบผ่าน แต่รวมถึงการที่พวกเขาใช้สิ่งที่เรียนรู้ช่วยเหลือผู้อื่นด้วย ไม่ได้วัดความสำคัญของผู้เรียนจากความโดดเด่นของแต่ละคนแยกกัน แต่วัดที่ผลจากอิทธิพลที่พวกเขามีต่อชุมชนและโลกนัยเชิงปฏิบัติของการประเมินทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 สรุปได้ดังตารางที่ 2

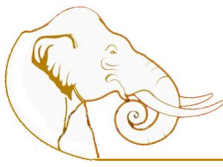
ตารางที่ 2 นัยเชิงปฏิบัติของการประเมินทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

มิติของทักษะ แห่งศตวรรษที่ 21	เงื่อนไขที่เป็นมาตรฐานเดียว →เงื่อนไขที่ผันแปรได้	ความลับ →การเปิดเผย	คะแนนรายบุคคล →คะแนนกลุ่ม
การเรียนรู้	การใช้แบบทดสอบมาตรฐานเพื่อตรวจสอบความรู้แต่ละทักษะแยกกัน มีข้อจำกัดเงื่อนไขต้องแปรเปลี่ยนได้ตามต้องการเพื่อสะท้อนถึงการประยุกต์ใช้จริง	เก็บ ความลับ เมื่อจำเป็นต้องคุ้มครองทางกฎหมาย (เช่น ชื่อของผู้ช่วยในกรณีศึกษา ทางจิตเวช) การประเมินโดยทั่วไปโน้มเอียงไปในทางเปิดกว้าง รวมทั้งใช้ การประเมินที่ผู้เรียนเสนอ	ใช้การทดสอบ “ทักษะการอยู่รอด” รายคน เช่น การรู้หนังสือ ใช้การประเมินเชิงกลุ่มสำหรับการประยุกต์ใช้บันทึกการประเมินเฉพาะคน มีทั้งคะแนนรายคนและของกลุ่ม
ความเข้าใจ	รายการต่าง ๆ ของ การประเมินที่ยืดหยุ่นช่วยให้ผู้เรียนได้ทั้งทักษะและความเข้าใจ	ความโปร่งใสเต็มที่คือบรรทัดฐาน ผู้เรียนผู้ปกครอง และครูสามารถเข้าถึงคำถามและงานต่าง ๆ ได้	หลักฐานของความเข้าใจของแต่ละคนเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการประเมิน การใช้ความเข้าใจดังกล่าว ช่วยให้คนอื่นเรียนรู้เป็น

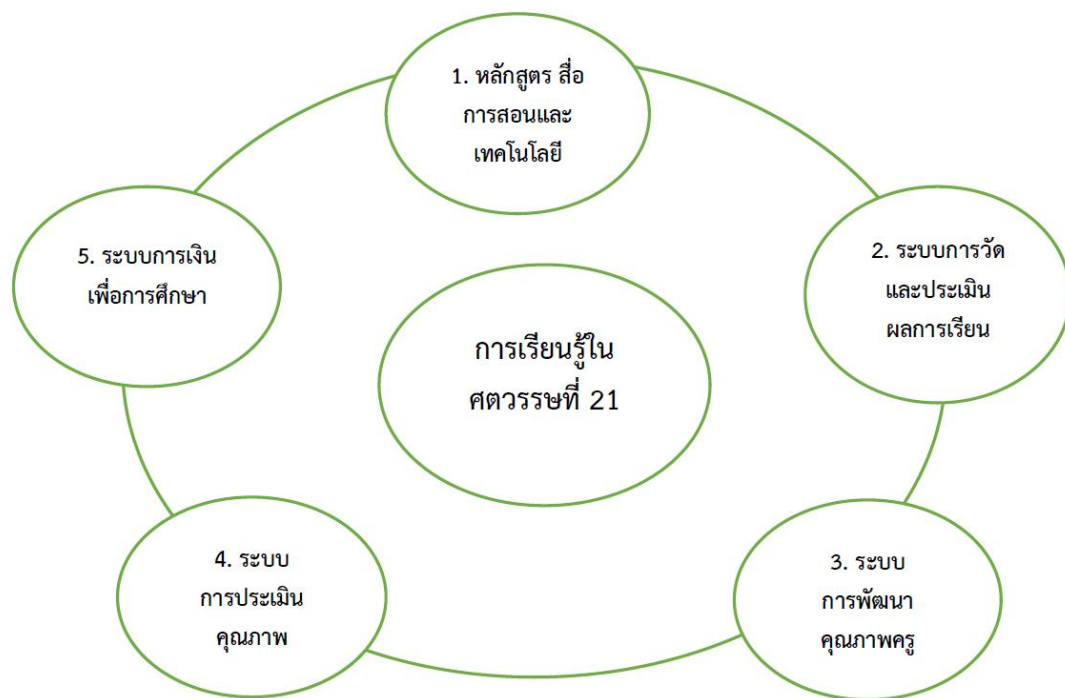
มิติของทักษะ แห่งศตวรรษที่ 21	เงื่อนไขที่เป็นมาตรฐานเดียว →เงื่อนไขที่ผันแปรได้	ความลับ →การเปิดเผย	คะแนนรายบุคคล →คะแนนกลุ่ม
			กระบวนการที่สำคัญ ดังนั้นการร่วมมือ จึง เป็นสิ่งจำเป็น
การสำรวจ	ครูช่วยเปิดประตูไปสู่ดินแดน แห่งการสำรวจที่พ้นจาก เงื่อนไขแบบมาตรฐานเดียว	เป้าหมายของการ สำรวจคือการเปิดเผย ความลับไม่ใช่ การเก็บ เอาไว้	การสำรวจต้องใช้การ ร่วมมือ การช่วยเหลือ กัน การแสดงความเห็น และการให้แรงบันดาลใจ แก่กันระหว่าง ผู้สำรวจ
การสร้างสรรค์	ผู้เรียนคาดหวังเงื่อนไขที่ อิสระ ไร้มาตรฐาน สถานที่ เวลา และเงื่อนไข สามารถผัน แปรได้	ไม่มีความลับ ผู้เรียน เป็นผู้ร่วมออกแบบการ ประเมิน ไม่ใช่ผู้รับการ ประเมิน	ในขณะที่กระบวนการ สร้างสรรค์บางอย่างเป็น เรื่องโดดเดี่ยว แต่ความ พยายามสร้างสรรค์ เกิดขึ้นในบริบทที่ต้องมี การสื่อสาร การแสดง ความคิดเห็นและการใช้ ที่ เชื่อมโยงกัน ซึ่ง ทั้งหมดนี้ ต้องอาศัย ความร่วมมือ
การแบ่งปัน	เจตคติเปลี่ยนจาก “อย่า แบ่งปันงานของผู้เรียน” ไป เป็น “ผู้เรียนได้แบ่งปันงาน กับใครแล้วบ้าง”	ผู้เรียนไม่ได้เป็นแค่ ผู้บริโภคการศึกษา แต่ ยังแบ่งปันความเข้าใจ กระบวนการ และ ความคิดกับผู้เรียนและ ครูในห้องเรียนและทั่ว โลก	ปฏิสัมพันธ์ระหว่าง ผู้เรียนและครูเปลี่ยน จาก การแลกเปลี่ยน สองทาง ไปเป็นการ สนับสนุนเครือข่ายการ เรียนรู้โดยผู้เรียน เป้าหมายไม่ใช่แค่ให้ ผู้เรียนพิสูจน์คุณค่าให้ ครูเห็น แต่เพื่อให้ผู้เรียน มีส่วนช่วยเหลือชุมชน การเรียนรู้

ที่มา : Reeves 2010, อ้างถึงใน วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอธิป จิตตฤกษ์ (ผู้แปล) (2554 : 454-455)

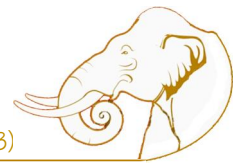
การประเมินผลการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในบริบทของสังคมไทย

การจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในบริบทของสังคมไทย เป็นการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562 มาตรา 6 (3) ที่ได้รับการคาดหวังให้ทำหน้าที่มากมายในทางสังคม จากบทบาทหน้าที่ที่สำคัญหลายประการ การศึกษาที่ไม่มีคุณภาพก่อให้เกิดปัญหาร้ายแรงต่อประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในศตวรรษที่ 21 ซึ่งต้องการทักษะการคิด และการดำรงชีวิตที่แตกต่างจากอดีตที่ผ่านมา มีความพยายามแก้ปัญหาคุณภาพการศึกษาไทย โดยเฉพาะการศึกษา ระดับพื้นฐาน มีการปฏิรูปการศึกษา ในปี พ.ศ. 2552 เป้าหมายของการปฏิรูประบบการศึกษาไทย คือ 1) การพัฒนาระบบการเรียนการสอนเพื่อเติมเต็มศักยภาพให้นักเรียนมีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 2) การพัฒนาระบบครูให้มีคุณภาพ 3) การสร้างความรับผิดชอบในระบบการศึกษา และ 4) การลดปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านต่าง ๆ ในระบบการศึกษา สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) (2557: 1) เสนอว่า การปฏิรูปการศึกษาต้องดำเนินการร่วมกัน 5 ด้าน ได้แก่ 1) การปฏิรูปหลักสูตร สื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยี 2) การปฏิรูประบบการวัดและประเมินผลการเรียน 3) การปฏิรูประบบการพัฒนาคุณภาพครู 4) การปฏิรูประบบการประเมินคุณภาพสถานศึกษา และ 5) การปฏิรูประบบการเงินเพื่อการศึกษา ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การปฏิรูป 5 ด้านเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

สำหรับการปฏิรูประบบการวัดและประเมินผลการเรียน สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย เห็นว่าระบบการวัดและประเมินผลการเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเน้นการทดสอบเป็นหลัก ไม่สามารถนำพาให้ผู้เรียนมีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ได้ เนื่องจากข้อสอบส่วนใหญ่มีลักษณะท่องจำ และมุ่งเน้นแต่เนื้อหา ไม่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ และการทำงานเป็นทีม ระบบการสอบเข้ามหาวิทยาลัยมีปัญหา เช่น คุณภาพของข้อสอบ เนื้อหาของข้อสอบไม่สัมพันธ์กับการเรียนในห้องเรียน ผู้เรียนต้องพึ่งพา

การเรียนรู้พิเศษเพื่อฝึกฝนเทคนิคการทำข้อสอบ นอกจากนี้ มีข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการปฏิรูประบบการวัดและประเมินผลการเรียนในระดับประเทศและในระดับโรงเรียน ดังนี้ (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย 2557: 16-17)

ในระดับประเทศ เสนอให้มีการปฏิรูประบบการทดสอบมาตรฐาน โดยปรับจากระบบ O – NET (การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพระพุทธศาสนา) และอื่น ๆ เป็นการทดสอบเพื่อวัดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะ (Literacy – based Test) ซึ่งสามารถประยุกต์เนื้อหาเกี่ยวกับโจทย์ ในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนั้นควรปฏิรูประบบจัดเก็บข้อมูลการสอบ การเปิดเผย และการรายงานผลการสอบ และการวิเคราะห์ต่อสาธารณะ เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการกำหนดนโยบายของรัฐและการเลือกสถานศึกษาของผู้ปกครอง

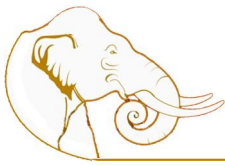
ในระดับโรงเรียน เสนอให้ใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย เช่น การใช้ระบบแฟ้มสะสมงาน โครงการ การสอบวัดความรู้ และการแก้ไขปัญหาในชีวิตจริงในทางที่ช่วยพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน การประเมินผลการเรียนในระดับโรงเรียนควรเป็นการประเมินผลเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้และวิเคราะห์ผู้เรียน (Formative Assessment) ซึ่งเป็นการประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และควรใช้เทคโนโลยีเป็นตัวช่วยให้การประเมินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น ใช้ระบบประมวลผลเพื่อเพิ่มความรวดเร็วในการส่งผลย้อนกลับไปยังผู้เรียน

ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้รู้ว่าการจัดการเรียนรู้เป็นอย่างไร ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด มีสิ่งใดที่ควรปรับปรุง พัฒนาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เต็มตามศักยภาพ จำเป็นต้องประเมินการเรียนรู้ วัดดูประสงคของการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มี 3 ประการ ได้แก่ (วรรณดี แสงประทีปทอง 2556: 10-6 และสำนักงานราชบัณฑิตยสภา 2559: 5)

1. การประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for Learning) เป็นการประเมินเพื่อวินิจฉัยปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียน ปรับปรุงวิธีการเรียนรู้ หรือวิธีการทำงานของผู้เรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคล แนวคิดสำคัญของการประเมินเพื่อการเรียนรู้ คือ การประเมินในห้องเรียนขณะที่จัดการเรียนการสอน ครูและนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กันสูง ผ่านคำถามให้คิด พัง และให้คำตอบเพื่อสะท้อนความคิดออกมา การประเมินตามแนวทางนี้เป็นการประเมินความก้าวหน้า (Formative Assessment)

2. การประเมินขณะเรียนรู้ (Assessment as Learning) เป็นการรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับการเรียนของผู้เรียนในขณะเรียนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนตระหนักในการเรียนรู้ของตนเอง การประเมินเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนประเมินตนเองว่าเขาจะรู้อะไร เขาทำอะไรได้ และใช้การประเมินเพื่อการเรียนรู้ในสิ่งใหม่ การให้ผู้เรียนออกแบบแผนการเรียนรู้และกลยุทธ์ในการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง การประเมินตามแนวทางนี้เป็นการประเมินความก้าวหน้า (Formative Assessment) ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

3. การประเมินผลการเรียนรู้ (Assessment of Learning) เป็นการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ว่าเกิดการเรียนรู้บรรลุตามมาตรฐานของหลักสูตรเพียงใดโดยผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทหลักในการประเมิน การประเมินตามแนวทางนี้เป็นการประเมินสรุปผลรวม (Summative Assessment) การประเมินผลการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวต้องประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) โดยบูรณาการอยู่ในกระบวนการเรียนการสอน และประยุกต์ใช้กรอบการประเมินให้ตอบสนองทักษะในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 5 มิติ ได้แก่ การเรียนรู้ ความเข้าใจ การสำรวจ การสร้างสรรค์ และการแบ่งปัน ใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย ทั้งวิธีการและเครื่องมือที่เป็นทางการ (Formal Assessment) และไม่เป็น

ทางการ (Informal Assessment) ให้เหมาะสมกับสิ่งที่จะประเมิน ซึ่งประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่าง ๆ ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ได้ผลการประเมินที่สะท้อนความสามารถในการปฏิบัติในโลกแห่งความเป็นจริง และมีการให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ที่ทำให้ผู้เรียนสามารถแก้ไขจุดอ่อน และเสริมจุดแข็งของตนเองได้ นอกจากนี้ควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการประเมินเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น วิธีการและเครื่องมือที่อาจนำมาใช้ ได้แก่ แบบทดสอบ การวัดทักษะปฏิบัติ การนำเสนองาน การสังเกต การปฏิบัติงาน การสัมภาษณ์พูดคุย การประเมินจากผลงาน การประเมินด้วยแฟ้มสะสมงาน การให้นักเรียนประเมินตนเอง การให้เพื่อน ผู้ปกครอง หรือผู้เกี่ยวข้องประเมิน เป็นต้น และไม่ว่าจะใช้เครื่องมือหรือวิธีการใดในการประเมิน ต้องคำนึงถึงเงื่อนไขสำคัญ 3 ประการเกี่ยวกับการประเมินทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้แก่

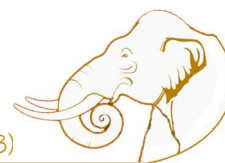
1. ความตรง (Validity) คือ คะแนนหรือผลจากการวัดตรงกับสิ่งที่ต้องการวัด การนิยามทักษะหรือสิ่งที่ต้องการวัดได้ชัดเจนจะนำมาสู่ความตรงของผลการวัด
2. ความเที่ยง (Reliability) คือ คะแนนหรือผลจากการวัดสะท้อนความสามารถที่แท้จริงของผู้ถูกวัด เป็นความแม่นยำของผลการวัด คะแนนที่ได้ไม่ได้มาจากผลของปัจจัยอื่น
3. ความยุติธรรม (Fairness) คือ การวัดต้องให้โอกาสที่จะประสบความสำเร็จแก่ผู้เรียนทุกคน

สรุป

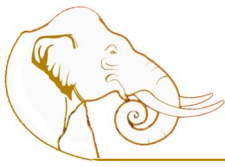
การประเมินผลการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สิ่งที่จะประเมินประกอบด้วย ความรู้ในสาระวิชาแกน คุณลักษณะ และทักษะในศตวรรษที่ 21 วิธีการประเมินเป็นการประเมินตามสภาพจริง ใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายให้เหมาะสมกับสิ่งที่ประเมิน โดยประยุกต์ใช้กรอบการประเมินให้ตอบสนองทักษะในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 5 มิติ ได้แก่ การเรียนรู้ ความเข้าใจ การสำรวจ การสร้างสรรค์ และการแบ่งปัน เพื่อนำผลการประเมินมาเป็นแนวทางพัฒนาผู้เรียนต่อไป ความสำคัญสำหรับผู้สอนคือผู้เรียนของท่านมีทักษะในศตวรรษที่ 21 มากน้อยเพียงใด และจะพัฒนาให้พระภิกษุสามเณรในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้เกิดการพัฒนาและพร้อมกับการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ให้สมกับที่เป็นความดีงามและเป็นแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาให้เยาวชนที่เข้ามาบวชเรียนได้ตระหนักในคุณค่าที่ดีงามและพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ให้เข้ากับบริบทของการพัฒนาประเทศต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2565). *โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- น้ำทิพย์ งามอาภาวณิชย์. (กรกฎาคม ธันวาคม 2559). แนวทางการประเมินทักษะแห่งศตวรรษที่ 21, *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 16(2), 1-11.
- พีระ พนาสุภน. (2565). *การปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21*. สืบค้นจาก <http://www.peerapanasupon.com/wp-content/uploads/2014/06>
- วรรณดี แสงประทีปทอง. (2556). *การประเมินผลการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ ในประมวลสาระชุดวิชา การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้*. หน่วยที่ 10 นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

- วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง, และอธิป จิตตฤกษ์. (2554). *ทักษะแห่งอนาคตใหม่. การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: โอเพ่นเวิลด์ส.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2557). *การจัดทำยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดความรับผิดชอบ*. บรรณาธิการ. กิตติพงศ์ สนธิสัมพันธ์. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2559). *พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัย ชุดการประเมินและวิจัย ฉบับราชบัณฑิตยสภา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- Reeves, D. (2554). *ทักษะแห่งอนาคตใหม่. การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21 แปลจาก 21st Century Skills. Rethinking How Students Learn*. (วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง, และอธิป จิตตฤกษ์. ผู้แปล). กรุงเทพฯ: โอเพ่นเวิลด์ส.

การนำแนวคิดศาสตร์พระราชามาใช้ในการสร้างธุรกิจครอบครัวแบบที่ยั่งยืน :
กรณีศึกษาสวนเกษตรเขาสวาย

Applying the King's Philosophy to Business Creation for a
sustainable economy : a case study of Khao Sawai Agricultural Park

พระมหาสมบัติ ฐานวโร¹, เอกรัตน์ มาพะดุง², พระปรัชญา ชยวฑฺฒ³

Phramaha Sombat Thanwaro¹, Ekkarat Maphadung², Pra Prachya Chayavutho³

¹²³หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตสุรินทร์

¹²³Bachelor of Education Program in Social Studies Mahachulalongkornrajavidyalaya University Surin Campus

E-mail Eakarut5544@hotmail.com

Tel 0856312586

Received : April4, 2023;

Revised : June1, 2023;

Accepted : June4, 2023

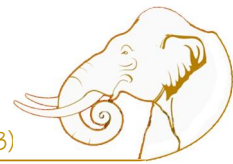
บทคัดย่อ

ผู้ประกอบการสวนเกษตรเขาสวายได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดอยู่บนพื้นฐานแนวคิดของการใช้ชีวิตอย่างสมดุลและพึ่งพาตนเองได้แนวคิดนี้เน้นความสำคัญของความพอประมาณ ความยืดหยุ่น และความยั่งยืนในทุกด้านของชีวิต รวมถึงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ส่งเสริมแนวคิดที่ว่าพอเพียงทำให้เกิดความสุขและความเป็นอยู่ที่ดีเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานและดำเนินชีวิตตามวิถีทางของตน ขณะเดียวกันก็คำนึงถึงผลกระทบที่การกระทำของตนมีต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมหลักการนำแนวคิดศาสตร์พระราชามาใช้กำลังได้รับการนิยมนิยมอย่างมากของคนรุ่นใหม่ที่มีหัวใจรักในภูมิปัญญาและบ้านเกิดของตนเองส่งผลให้ชุมชนมีการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจของชุมชนสร้างงานสร้างรายได้ใช้ชีวิตอย่างพอเพียงก่อให้เกิดพลังแห่งความสุขทำให้เกิดการพัฒนาความสามารถในการปรับตัวและฟื้นตัวจากความท้าทายและมุ่งมั่นที่จะดำเนินชีวิตอย่างยั่งยืนการใช้ชีวิตแบบพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตแบบองค์รวมที่เน้นความสำคัญของความสมดุลและการพึ่งพาตนเองทำให้ครอบครัวอยู่อย่างมีความสุข

คำสำคัญ: แนวคิดศาสตร์พระราชา; การสร้างธุรกิจครอบครัว; เศรษฐกิจที่ยั่งยืน

Abstract

The entrepreneurs of Khao Sawai Agricultural Plantations have adopted the Sufficiency Economy Philosophy as a concept based on the concept of living a balanced and self-reliant life. This concept emphasizes the importance of moderation, flexibility and sustainability in all aspects of life. Including economic, social and environmental. Sufficiency living promotes the idea that self-sufficiency brings happiness and well-being as a basic

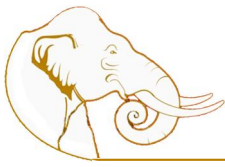
need and lives according to one's means. At the same time, taking into account the impact of their actions on the environment and society, the principles of applying the King's Philosophy are gaining popularity among young generations who love their homeland and their homeland. As a result, the community has developed both in terms of the community's economy, creating jobs, earning income, living sufficiently, creating the power of happiness, developing the ability to adapt and recover from challenges and strive to Living Sustainably Living Sufficiency is a holistic lifestyle approach that emphasizes the importance of balance and self-reliance to make families happy.

Keywords: The King's Philosophy; Building a Family Business; Sustainable Economy

บทนำ

ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ทำให้หลายคนไม่สามารถทำมาหากินตามปกติ ต้องหยุดงาน ตกงาน ขาดรายได้ ไม่มีเงินจ่ายค่ากิน ค่าอยู่ ค่าเช่าบ้าน และอีกสารพัดค่าใช้จ่ายที่รออยู่ ตรงหน้า การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ได้สร้างความโกลาหลุ่นวายให้กับโลกอย่างหนักหน่วงทุกด้านไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจสังคมการเมืองรวมไปถึงวิถีชีวิตของผู้คนการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ที่กำลังขยายวงกว้าง ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม มาตรการยับยั้งการระบาดของโรคโดยการปิดสถานที่ที่มีประชากรหนาแน่นเช่นห้างสรรพสินค้าตลาดรวมไปถึงสถานบริการต่างๆทั่วทั้งกรุงเทพและปริมณฑลส่งผลให้ลูกจ้าง แรงงานจำนวนมากต้องเผชิญสถานการณ์การว่างงานหลายคนตัดสินใจเดินทางกลับภูมิลำเนา ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจที่คนพากันกักตุนอาหารจนอาจนำไปสู่ภาวะขาดแคลนอาหารขึ้นได้ "เกษตรกรรม" ต้นสายแห่งการผลิต"อาหาร" อันเป็นปัจจัยพื้นฐานของมนุษย์ กลายเป็นหนทางรอดของกลุ่มแรงงานกลับภูมิลำเนาที่จะช่วยให้ผ่านพ้นสถานการณ์วิกฤตเช่นนี้ไปได้

ในหลักการพึ่งตนเองยามเกิดภาวะวิกฤตในส่วนของการดำเนินชีวิตของประชาชนมีการพูดถึง "หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง" หรือ "ศาสตร์พระราชา" ของ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 เพราะ เศรษฐกิจพอเพียง สามารถประยุกต์ใช้ได้ในทุกระดับ ทุกสาขา ทุกภาคของเศรษฐกิจ ไม่จำเป็นจะต้องจำกัดเฉพาะแต่ภาคการเกษตร หรือภาคชนบท แม้แต่ภาคการเงิน ภาคอสังหาริมทรัพย์ และการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ ด้วยหลักการที่คล้ายคลึงกันคือ "เน้นการเลือกปฏิบัติอย่างพอประมาณ มีเหตุมีผล และสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ตนเองและสังคม" เศรษฐกิจพอเพียง พออยู่พอกิน อยู่่าใช้ชีวิตดีดีหู จะอยู่ได้อีกนาน ที่พูดมาแก่ง่ายมากก็ใช้ชีวิตแบบพอเพียงให้เป็นสิ ในหลวงท่านสอนไว้ให้อยู่อย่างพอเพียงแล้วจะอยู่รอดปลอดภัย ต้องกินต้องอยู่อย่างพอเพียงอย่างที่พอ หลวงรัชกาลที่ 9 เคยสอนไว้ "คนไทยจะจนจะรวย จะอยู่ที่ประเทศไทยหรือจะอยู่ต่างประเทศควรอยู่กินอย่างพอเพียง" (รงค์ ประพันธ์พงศ์.2559: 40) เราต้องพึ่งพาตนเอง พาตัวเองออกจากความกลัว ตั้งสติแล้วหาหนทาง ปฏิบัติให้เราอยู่รอดปลอดภัย และพอเพียงตามกำลังฐานะ และมีความรักสามัคคี ช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน เป็นหนทางที่ดี เป็นกุศลจิตที่เป็นบุญกุศลในอีกสถานหนึ่งศึกโควิดครั้งนี้ชาวบ้านต้องเตรียมเสบียงไว้เลี้ยงตนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง เพราะ ณ เวลานี้เรายังไม่รู้ว่ปัญหาโรคระบาดจะยืดเยื้อยาวนานอีกสักเท่าใด รวมทั้งปัญหาเศรษฐกิจข้าวยากหมากแพงจะยังคงตั้งอยู่ในประเทศเรามากยาวนานเพียงใด แม้หลังการระบาดโรคหยุดแล้วก็ตามคนยากจนที่ต้องไม่ถูกฝึกให้เสพติดการรับเงินแจก

เพราะภายใต้ภาวะเศรษฐกิจโลกที่ย่ำแย่ รัฐบาลจะถึงแก่ไม่มีจะแจกสักรั้วก็ได้ ชุมชนจะอยู่อย่างไร ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาสังคม ฯลฯ ที่จะตามมา หากเราไม่วางแผนให้ดี มัวแต่ไม่รับผิดชอบ ไม่ร่วมรักสามัคคี พร้อมใจการสู้ การใช้ชีวิตแบบพอเพียง กินพอเพียง และ ใช้พอเพียง เท่าที่จำเป็นและประหยัดเศรษฐกิจพอเพียงคือคำตอบให้คนไทยอยู่รอดในช่วงวิกฤตนี้

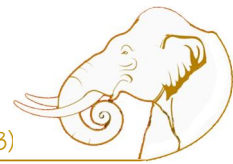
เศรษฐกิจพอเพียงคือแนวทางใหม่ในการพัฒนาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับปัญหาและสถานการณ์ต่างๆได้ในขอบเขตที่กว้างขวาง เป็นแนวทางที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแก่พสกนิกรชาวไทยจากประสบการณ์อันยาวนานในงานพัฒนาของพระองค์ เนื่องจากเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องที่สามารถปฏิบัติได้จริง ประยุกต์ใช้ได้กับทุกสถานการณ์และมีความสำคัญเป็นพิเศษต่อยุคโลกาภิวัตน์ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 : 5) วิถีชีวิตคนต่างจังหวัดมีโอกาสมากกว่าคนในเมืองทั้งในแง่ของพื้นที่ ซึ่งที่อยู่อาศัยคนในกรุงเทพฯ เป็นคอนโดเสียส่วนใหญ่ที่ดินเหลือเปล่ามีจำกัด ในขณะที่คนในต่างจังหวัดจะมีพื้นที่ในบ้านเพียงพอที่จะเพาะปลูกพืชผักเพื่อบริโภคในครัวเรือนได้ หรืออาจมีเพียงพอที่จะเจียผลผลิตส่วนหนึ่งออกขาย สร้างรายได้เพื่อนำมาใช้จ่ายค่างวดในครัวเรือนได้ด้วยนอกจากนี้การเข้าถึงปัจจัยการผลิตทางการเกษตรในต่างจังหวัดก็ง่ายกว่าในกรุงเทพฯ ไม่ว่าจะเป็นเมล็ดพันธุ์ปุ๋ย และปัจจัยการผลิตอื่นๆ สำหรับแรงงานที่มีความจำเป็นต้องกลับภูมิลำเนาที่อาจไม่ได้มีพื้นที่ หรือทรัพยากรในการลงทุนมากนัก การทำ "เกษตรผสมผสาน" เป็นตัวเลือกที่จะทำให้ได้ผลผลิตที่หลากหลาย จึงสามารถลดความเสี่ยงให้มีผลผลิตบริโภคและเหลือขาย นอกจากนี้การคิดและวางแผนให้กิจกรรมทางการเกษตรต่างๆ เกื้อกูลประโยชน์ต่อกันยังสามารถลดค่าใช้จ่าย และลดการใช้ปัจจัยการผลิตภายนอก ทำให้เราสามารถพึ่งพาตัวเองได้อย่างแท้จริง วิกฤตครั้งนี้ทำให้เราต้องหันกลับมามองตัวเองว่า เราควรมีแผนสองในการดำรงชีวิตเสมอ และควรยึดหลักการอยู่อย่างพอเพียงตามแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 จะช่วยให้เราสามารถผ่านวิกฤตไปได้อย่างดีมีสุข ดังนั้นการเริ่มต้นจากการหันมาปลูกพืชผักในยามนี้ จะเป็นทางออกที่ทำได้โดยง่ายและยั่งยืน”

แนวคิดของผู้ประกอบการสวนเกษตรเขาสวาย

จากที่ผู้เขียนได้ไปศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องแนวทางการทำสวนเกษตรเขาสวายโดยผู้ประกอบการได้ให้ข้อมูลการอยู่กับครอบครัวสามารถก่อให้เกิดประโยชน์และความสุขมากมายรวมถึงความท้าทายต่างๆ

ต่อไปนี้เป็นข้อดีและสิ่งที่ควรคำนึงถึงข้อดีการสนับสนุน สมาชิกในครอบครัวสามารถให้ความรู้สึกลดภัย สบายใจ และเข้าใจในช่วงเวลาที่ยากลำบากการสร้างประสบการณ์ร่วมกันการใช้เวลากับครอบครัวสามารถสร้างความทรงจำและประสบการณ์ร่วมกันที่ทำให้ผู้คนใกล้ชิดกันมากขึ้นการอยู่กับครอบครัวสามารถให้ความรู้สึเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งที่ยิ่งใหญ่กว่าตนเองได้โอกาสโอกาสในการเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัวสามารถสอนสิ่งใหม่ๆ ให้กันและช่วยกันเติบโตและพัฒนาความสุขในการอยู่กับครอบครัวสามารถเปิดโอกาสให้มีเสียงหัวเราะ การเล่น และความเพลิดเพลิน

หลักการเดิมของการทำเกษตรของผู้ประกอบการสวนเกษตรเขาสวาย

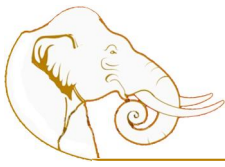
หลักการเดิมของการทำเกษตรของผู้ประกอบการสวนเกษตรเขาสวายเริ่มต้นของการทำเกษตรเพื่อเป็นอาชีพสำหรับการสร้างรายได้เพื่อครอบครัวโดยเริ่มการเลี้ยงปลาและมีการทำฟาร์มสัญญาเป็นระบบการผลิตทางการเกษตรประเภทหนึ่งที่เกษตรกรทำสัญญากับบริษัทธุรกิจการเกษตรเพื่อผลิตพืชผลหรือผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ที่เฉพาะเจาะจงตามข้อกำหนดเฉพาะ โดยมักจะมีการรับประกันตลาดและราคาสำหรับผลผลิตของพวกเขาบริษัทธุรกิจการเกษตรมักจะให้การสนับสนุนด้านเทคนิคและการเงินแก่เกษตรกร รวมถึงปัจจัยการผลิต เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย และอาหารสัตว์ ตลอดจนการฝึกอบรมและการเข้าถึงสินเชื่อ ในการแลกเปลี่ยน เกษตรกรตกลงที่จะปฏิบัติตามแนวทางการผลิตเฉพาะ เช่น การใช้เมล็ดพันธุ์เฉพาะพันธุ์หรือการเลี้ยงสัตว์ตามมาตรฐานสวัสดิภาพ และส่งมอบผลิตภัณฑ์ตามปริมาณและคุณภาพที่ตกลงร่วมกันให้แก่บริษัทในเวลาและราคาที่กำหนด การทำเกษตรพันธสัญญาได้รับความนิยมมากขึ้นในหลายประเทศ เนื่องจากเป็นวิธีที่ช่วยให้เกษตรกรเข้าถึงตลาดได้มากขึ้นและเพื่อส่งเสริมแนวทางปฏิบัติทางการเกษตรที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ภาพที่ 1.1 แสดงหลักคิดในหลักการทำเกษตรของผู้ประกอบการสวนเกษตรเขาสวาย

แนวคิดการนำศาสตร์พระราชามาใช้ในการสร้างธุรกิจครอบครัว

จากปัญหาผลกระทบจากวิกฤตการณ์ทางสังคมที่มีผลกระทบไปในหลายๆด้านทำให้มองถึงความเป็นตัวตนและภาคภูมิใจในความเป็นคนที่มีวิถีชีวิตแบบเรียบง่ายใช้แนวคิดศาสตร์พระราชามาใช้คือหลักทำงานอย่างมีความสุขถ้าเราทำอย่างมีความสุขเราจะแพ้ แต่ถ้าเรามีความสุขเราจะชนะ สนุกกับการทำงานเพียงเท่านั้น ถือว่าเราชนะแล้ว หรือจะทำงานโดยคำนึงถึงความสุขที่เกิดจากการได้ทำประโยชน์ให้กับผู้อื่นก็สามารถทำได้ และนอกจากนี้หลักคิดที่สำคัญคือหลักรู้จักประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุดในหลวง

รัชกาลที่ 9 ทรงใช้หลักในการแก้ปัญหาด้วยความเรียบง่ายและประหยัด ราษฎรสามารถทำได้เอง หาได้ในท้องถิ่นและประยุกต์ใช้สิ่งที่มีอยู่ในภูมิภาคนั้นมาแก้ไข ปรับปรุง โดยไม่ต้องลงทุนสูงหรือใช้เทคโนโลยีที่ยุ้งยากมากนัก ดังพระราชดำรัสตอนหนึ่งว่า “...ให้ปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูกโดยปล่อยให้ขึ้นเองตามธรรมชาติ จะได้ประหยัดงบประมาณ(วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, 2554 : 57)

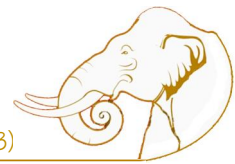
จากวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 ที่ผ่านมามีทำให้ไม่สามารถขายสินค้าที่เป็นรายได้หลักเนื่องจากทางบริษัทไม่สามารถออกมาจับสินค้าได้ทำให้ต้องคิดหาวิธีการเพื่อการเปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาสเป็นความคิดที่มุ่งเน้นการค้นหาลัทธิเชิงบวกและการเติบโตจากสถานการณ์ที่ยากลำบากปรับกรอบความคิดใหม่แทนที่จะมุ่งเน้นไปที่ด้านลบของวิกฤตแต่เราควรมุ่งเน้นไปที่โอกาสที่อาจเกิดขึ้นจากวิกฤตนั้น สิ่งนี้สามารถช่วยให้เราเห็นความเป็นไปได้ใหม่ ๆ และหาทางออกที่สร้างสรรค์โดยการมองหาโอกาสในทุกวิกฤตมีโอกาสมองหาสิ่งที่ดีและระบุโอกาสที่อาจเกิดขึ้นจากสถานการณ์นั้นมองโลกในแง่ดีอยู่เสมอการมองโลกในแง่ดีสามารถช่วยให้เรารักษาทัศนคติเชิงบวกไว้ได้ และมีแรงบันดาลใจในการหาทางออกให้กับความท้าทายที่เรา กำลังเผชิญอยู่ การปรับตัวใช้วิกฤตเป็นโอกาสในการเรียนรู้และปรับเปลี่ยนวิธีการและแนวคิดจากบทเรียนที่ได้รับและดำเนินการเพื่อปรับปรุงกระบวนการและเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดวิกฤตที่คล้ายกันในอนาคต สิ่งสำคัญคือการติดต่อกับผู้อื่นค้นพบโอกาสใหม่ๆ การใช้สื่อโซเชียลมีเดียออนไลน์เป็นเครื่องมือที่ยอดเยี่ยมสำหรับการสร้างเครือข่ายการสื่อสาร รวมถึงการเข้าถึงข้อมูลและการตลาด ในปัจจุบันมีการใช้โซเชียลมีเดียอย่างกว้างขวางทำให้มีฐานข้อมูลลูกค้าที่ง่ายขึ้นใช้ความยืดหยุ่นคือกุญแจสำคัญในช่วงวิกฤต เปิดใจรับการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ใหม่ได้อย่างรวดเร็ว (สมพร เทพสิทธา, 2548:13-14)

การนำศาสตร์พระราชมามาใช้ในการสร้างธุรกิจครอบครัวโดยการประยุกต์ใช้ 3 ห่วง คือ ทางสายกลาง ประกอบไปด้วย ดังนี้ ห่วงที่ 1 คือ พอประมาณ หมายถึง พอประมาณในทุกอย่าง ความพอดีไม่มากหรือน้อยจนเกินไปโดยต้องไม่เบียดเบียนตนเอง หรือผู้อื่นให้เดือดร้อน ห่วงที่ 2 คือ มีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ ห่วงที่ 3 คือ มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

หลัก 2 เงื่อนไข ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ เงื่อนไขที่ 1 เงื่อนไขความรู้ คือ มีความรอบรู้เกี่ยวกับ วิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นตอนปฏิบัติ คุณธรรมประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต เงื่อนไขที่ 2 เงื่อนไขคุณธรรม คือ มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

ในการนำแนวคิดทฤษฎีของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาธุรกิจของครอบครัวของผู้ประกอบการสวนเกษตรเขาสวายโดยการประยุกต์หลักแนวคิดทฤษฎีให้เข้ากับตนเองโดยมีหลักและขั้นตอนในการดำเนินงานหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไขดังนี้

ห่วงที่ 1 พอประมาณในทุกอย่างความพอดีไม่มากหรือน้อยจนเกินไปโดยต้องไม่เบียดเบียนตนเอง หรือผู้อื่นให้เดือดร้อน ในหลักการนี้ผู้ประกอบการได้นำมาประยุกต์ใช้โดยการสำรวจบริบทของ

ตนเองว่ามีความต้องการอะไรต้องการทำอะไรและสิ่งที่ไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อนเพราะปัญหาที่เกิดจากผลกระทบจากโควิด 19 จึงต้องเข้าใจตนเองก่อนก่อนจะลงมือทำสิ่งใดๆ

ห่วงที่ 2 มีเหตุการณ์ตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบโดยใช้หลักไตรตรองความสมเหตุสมผลและคำนึงถึงเหตุที่จะตามมาในอนาคต

ห่วงที่ 3 มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเองการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกลตลอดถึงการเรียนรู้ตลอดเวลาเพื่อเพิ่มพูนองค์ความรู้จะนำไปต่อยอดทางธุรกิจของครอบครัวได้ในอนาคตและตลอดไป

เงื่อนไขที่ 1 เงื่อนไขความรู้ มีความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้านในสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงที่ทั่วโลกเต็มไปด้วยข่าวสารและข้อมูลต่างๆ ที่ล้วนส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตและการตัดสินใจของผู้คนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ผู้ที่สามารถเข้าถึงและมีความแม่นยำตรงของข่าวสารและข้อมูลมากกว่า ย่อมตัดสินใจในสิ่งต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง การรับรู้ข่าวสารและข้อมูลเหล่านี้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตบนพื้นฐานของการเรียนรู้ด้วยตนเองเกิดความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นตอนปฏิบัติ คุณธรรมประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

เงื่อนไขที่ 2 เงื่อนไขคุณธรรมมีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ถ้าเป็นแต่เพียงสิ่งที่เราใฝ่ฝันอยู่ มุ่งมั่นที่จะได้ทำในสิ่งนั้น อยากประสบความสำเร็จในเรื่องนั้นๆ ให้ได้ เราก็ต้องหมั่นไตร่ตรองดูว่า จะมีวิธีใดบ้าง ที่จะทำให้เราได้ทำงานนั้น สมใจปรารถนา เราต้องวางแผนให้ดี และทำทุกวิถีทาง ที่จะไปสู่สิ่งที่เราปรารถนาสิ่งที่เราต้องการให้จงได้ ถ้ายังทำไม่สำเร็จ เราก็ต้องหาวิธีใหม่ ทบทวนดูว่า วิธีที่เราใช้อยู่ นั้น เป็นวิธีที่ถูกต้องหรือไม่ ต้องปรับปรุงแก้ไขวิธีการอย่างไร จึงจะได้ทำในสิ่งที่เราใฝ่ฝันไว้

จะเห็นว่าแนวคิดการนำศาสตร์พระราชามาใช้ในการสร้างธุรกิจครอบครัวเกี่ยวข้องกับการนำหลักความเป็นผู้นำและการตัดสินใจที่ยึดหลักพระปรีชาสามารถและคุณธรรมของในหลวงรัชกาลที่ 9 ของปวงชนชาวไทยโดยการน้อมนำแนวทางที่เน้นความสำคัญของความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม และความรับผิดชอบในวิธีการจัดการและดำเนินการธุรกิจครอบครัวสามารถก่อให้เกิดประโยชน์มากมายและส่งผลให้ธุรกิจประสบความสำเร็จและยั่งยืนในระยะยาว ต่อไปนี้เป็นแนวคิดและแนวคิดที่อาจนำไปใช้ได้ นอกจากนี้ การส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมและการปรับตัวและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ในธุรกิจครอบครัว สิ่งสำคัญคือต้องส่งเสริมนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ และเปิดรับแนวคิดและแนวทางใหม่ๆ สิ่งนี้สามารถช่วยให้ธุรกิจสามารถแข่งขันได้และมีความเกี่ยวข้องในตลาดที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การให้คุณค่าต่อชุมชนและความรับผิดชอบต่อสังคมพระราชาปณิธานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้ความสำคัญกับการให้คุณค่าต่อชุมชนและความรับผิดชอบต่อสังคม ธุรกิจครอบครัวสามารถแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการรับผิดชอบต่อสังคมโดยมีส่วนร่วมในกิจกรรมการกุศล สนับสนุนโครงการริเริ่มในท้องถิ่น และส่งเสริมความยั่งยืนและการดูแลสิ่งแวดล้อมมุ่งสู่ความสำเร็จระยะยาวการมองการณ์ไกลและการวางแผนสำหรับอนาคตในธุรกิจครอบครัว สิ่งสำคัญคือต้องมุ่งเน้นไปที่ความสำเร็จในระยะยาวและความยั่งยืนของธุรกิจ มากกว่าผลกำไรในระยะสั้น สิ่งนี้อาจเกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ที่ชัดเจน การลงทุนในการเติบโตและการ

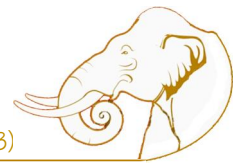
พัฒนาของธุรกิจ และการวางแผนการสืบทอดตำแหน่งอย่างมีประสิทธิภาพ แนวคิดของการนำศาสตร์พระราชามาใช้ในการสร้างธุรกิจครอบครัวสามารถให้กรอบการทำงานที่มีคุณค่าสำหรับการสร้างธุรกิจที่ประสบความสำเร็จและยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับความร่วมมือ นวัตกรรม ความรับผิดชอบต่อสังคมและการวางแผนระยะยาว

แนวคิดเพื่อสร้างเศรษฐกิจที่ยั่งยืนให้ครอบครัว

การทำเกษตรกรรมนั้นส่วนใหญ่ต้องพึ่งพาปัจจัยทางธรรมชาติค่อนข้างมาก เพราะต้องพึ่งพาลมฟ้าอากาศที่ช่วยให้พืชพรรณเจริญเติบโต นอกจากนั้นยังต้องมียุทธศาสตร์และความเข้าใจในธรรมชาติของพืชและสัตว์ เพื่อให้สามารถดูแลผลผลิตให้เจริญเติบโตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหลายอย่างนั้นเป็นองค์ความรู้ที่หาได้จากประสบการณ์ หรือจากการบอกเล่าจากผู้เชี่ยวชาญ เช่น การปลูกแนวต้นไม้เพื่อช่วยบังลม การปลูกพืชผสมผสานเพื่อเกื้อหนุนกัน ฯลฯ บางครั้งอาจต้องมีการทดลองปลูกและเรียนรู้เพื่อนำมาปรับใช้ เพราะสภาพพื้นที่ของแต่ละคนไม่เหมือนกันประเทศไทยมีเกษตรกรรมเป็นรากฐานสำคัญที่ยังลึกลามานาน ด้วยสภาพแวดล้อม ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ทำให้บ้านเรามีความเหมาะสมที่จะทำการเพาะปลูกต่าง ๆ คนไทยจึงนิยมทำเกษตรมาแต่สมัยโบราณ จวบจนปัจจุบัน ผลผลิตทางการเกษตรก็ถือเป็นสินค้าส่งออกหลักที่ทำรายได้ให้กับประเทศมากมาย นอกจากนั้นคนรุ่นใหม่ที่ทำอาชีพเกษตรกรยังมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ร่วมกับทักษะทางการตลาด ทักษะการออกแบบ การสื่อสาร ฯลฯ ทำให้ผลิตภัณฑ์และรูปแบบการทำเกษตรกรรมเริ่มเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย อาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ดีมาก แต่หลายคนคิดว่ามีรายได้น้อยและเหนื่อย แต่ก็ไม่ใช่ทุกอย่างที่ทำแล้วเหนื่อย เราเองก็ต้องดูด้วยว่างานมีอะไรบ้างที่ผู้คนส่วนใหญ่นิยมกันถึงจะทำให้เราสร้างรายได้ที่ดีจริงๆ งานนี้เมื่อเราเลือกที่จะทำเอง เราก็จะมีอิสระมากกว่าด้วย และได้ประโยชน์ที่สามารถนำมาใช้ได้ในชีวิตประจำวันได้แถมยังทำให้เราประหยัดค่าใช้จ่ายบางอย่างได้

การต่อยอดทางธุรกิจของครอบครัวจากผลผลิตและผลิตภัณฑ์หรือบริการที่นำเสนอการเพิ่มฐานลูกค้าการขายไปสู่ภูมิภาคใหม่หรือการได้มาซึ่งธุรกิจอื่นๆ เป้าหมายของการขยายธุรกิจมักจะเป็นการเพิ่มรายได้และความสามารถในการทำกำไร เพิ่มส่วนแบ่งการตลาด และเพิ่มมูลค่าโดยรวมมีกลยุทธ์หลายอย่างที่ธุรกิจสามารถใช้เพื่อขยาย ได้แก่การเปิดสถานที่ใหม่อาจเกี่ยวข้องกับการเปิดร้านค้าต่างๆ (<https://thailand.opendevlopmentmekong>.)

การกำหนดเป้าหมายกลุ่มลูกค้าใหม่จากเดิมที่เรามีความเชื่อมโยงกับบริษัทโดยการทำสัญญาจำเป็นต้องยกเลิกสัญญาแล้วขายของเองโดยหาลูกค้าเองขายตามหมู่บ้านและใช้โซเชียลในการประชาสัมพันธ์กำหนดเป้าหมายกลุ่มลูกค้าใหม่ที่ธุรกิจไม่ได้ให้บริการแบบดั้งเดิมการใช้นวัตกรรม (Innovation) ถือเป็นกุญแจสำคัญที่จะช่วยให้กิจการครอบครัวสามารถดำเนินธุรกิจให้อยู่ในกระแส (Relevant) และเป็นที่ต้องการของลูกค้าไม่ว่าเวลาจะผ่านไปนานเท่าใด ในกรณีนี้ ผู้ประกอบการจะต้องมีวิสัยทัศน์ต่อธุรกิจของตนในระยะยาว คือ ต้องกล้าที่จะลงทุนในสิ่งใหม่ๆ โดยไม่หวังแค่ผลตอบแทนระยะสั้น และยังต้องมีการวางแผนกลยุทธ์ทางด้านนวัตกรรมไปพร้อมกับกำหนดเป้าหมายทางธุรกิจ (Business goals) ของตนด้วย สิ่งที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน คือการปลูกฝังวัฒนธรรมองค์กรให้คิด พูด อ่าน เขียน และทำสิ่งต่างๆด้วยวิธีใหม่ๆ มีการเปลี่ยนแปลงทางความคิด รู้จักการพัฒนาต่อยอดมีความคิดริเริ่มใหม่ๆ อย่างสม่ำเสมออย่าลืมนะว่าเป้าหมายของนวัตกรรมคือการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวกเพื่อทำให้สิ่งต่างๆเกิด

เปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นนวัตกรรมก่อให้เกิดผลผลิต (Productivity) ใหม่ๆ และเป็นที่มาสำคัญของความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ

สรุป

ศาสตร์พระราชาคือแนวทางแห่งความพอเพียงในการดำรงชีวิต ซึ่งเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่ทำให้คนไทยสามารถพึ่งตนเอง และดำเนินชีวิตไปได้อย่างมีศักดิ์ศรีภายใต้อำนาจและความมีอิสระในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเอง ความสามารถในการควบคุมและจัดการเพื่อให้ตนเองได้รับการสนองตอบต่อความต้องการต่างๆ รวมทั้งความสามารถในการจัดการปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเอง ซึ่งทั้งหมดนี้ถือว่าเป็นศักยภาพพื้นฐานที่คนไทยและสังคมไทยเคยมีอยู่แต่ เดิม ต้องถูกกระทบกระเทือน ซึ่งวิกฤตเศรษฐกิจจากปัญหาต่างๆ การนำแนวคิดศาสตร์พระราชามาใช้ในการสร้างธุรกิจเป็นการต่อยอดทางความคิดเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของครอบครัวให้เกิดความมั่นคงสามารถส่งผลอย่างมากต่อคุณภาพชีวิตของทุกคนที่เกี่ยวข้องความมั่นคงสามารถช่วยลดความเครียดและความวิตกกังวล เพิ่มความรู้สึกปลอดภัยและมั่นคงสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในครอบครัวสามารถเสริมสร้างความรู้สึกปลอดภัยและมั่นคงได้ ส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวใช้เวลาาร่วมกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน และแก้ไขปัญหาความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ร่วมกันพัฒนาความมั่นคงทางการเงินความไม่มั่นคงทางการเงินอาจทำให้เกิดความเครียดและความไม่แน่นอนสำหรับครอบครัว การพัฒนางบประมาณ การออมสำหรับกรณีฉุกเฉิน และการหลีกเลี่ยงหนี้สินสามารถช่วยสร้างความมั่นคงและความมั่นคงทางการเงินได้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *แนวทางการนิเทศเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา*. เอกสารแนแนวเศรษฐกิจพอเพียง.
- รงค์ ประพันธ์พงศ์. (2559). *เศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่*. กรุงเทพมหานคร:สถาพรบุ๊คส์.
- วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ. (2554). *ปฏิรูปเกษตรกรรมเพื่อความมั่นคงทางอาหาร: บทวิเคราะห์และปฏิรูปทางนโยบาย*. สมุทรสาครพิมพ์ดี.
- สมพร เทพสิทธิธา. (2548). *เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ*. กรุงเทพมหานคร : บริษัทธรรมสารจำกัด.
- เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน. สืบค้นจาก <https://thailand.opendevlopmentmekong>.
- ห้าเคล็ดลับเปลี่ยนแนวคิด “ธุรกิจครอบครัว” สู่ความยั่งยืน. สืบค้นจาก <https://mgronline.com/management /detail/9560000036236>

ปราชญ์สูตร: คำสอนในพระพุทธศาสนาบ่งบอกพฤติกรรมความเสื่อมของบุคคล
PARAPASUTRA: BUDDHIST TEACHINGS INDICATE
DETERIORATING BEHAVIOR OF A PERSON

พระเทพ โชตตินธโน (ถาจ)¹, ทวีศักดิ์ ทองทิพย์²

Phra Thep chottinthano (Thach) , Taweesak Tongtip

¹²หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

Ph.D. Program in Buddhist Studies, Graduate Studies Surin Sangha College,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus

E-mail: Thep.thach@gmail.com

Received : November28, 2022;

Revised : May21, 2023;

Accepted : May28, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอปราชญ์สูตร: คำสอนในพระพุทธศาสนาบ่งบอกพฤติกรรมความเสื่อมของบุคคล เนื้อหาบทความที่นำมาเขียนเน้นการสืบค้นข้อมูลเอกสารวิชาการเป็นหลัก แล้วนำเสนอข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

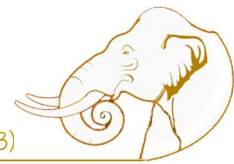
ปราชญ์สูตรเป็นหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาบ่งบอกพฤติกรรมความเสื่อมของบุคคล คือ การขาดสาเหตุที่ของความเสื่อมเกิดจากการขาดสติสัมปชัญญะ ปราชญ์สูตร เป็นหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสเพื่อเตือนสติต่อพุทธบริษัทไม่ให้ประพฤติดุศีลชั่ว ทำแต่ความดี ส่งเสริมความถูกต้องให้เกิดต่อสังคม โดยได้ตรัสหลักธรรมชื่อว่าปราชญ์สูตร คือ 1) ผู้เจริญใคร่ธรรม ผู้เสื่อมซึ่งธรรม 2) คนที่มีอัสถุบุรุษเป็นที่รัก 3) คนผู้ชอบหลบอยู่เสมอ 4) ผู้ไม่เลี้ยงดูมารดาบิดาผู้แก่ชรา 5) ผู้กล่าวมุสาวาท 6) ผู้มีทรัพย์มาก ไม่รู้จักการแบ่งปัน 7) ผู้ชอบดูหมิ่นญาติของตน 8) ผู้ชอบล้างผลาญทรัพย์สมบัติที่ตนหามาได้ 9) คนผู้ไม่ยินดีภรรยาของตน 10) ชายแก่ได้หญิงสาววัยรุ่น 11) แต่งตั้งหญิงหรือชายผู้เป็นนักร้องให้เป็นใหญ่ 12) คนผู้เกิดในชาติดิยตระกูล มีโภคะน้อย แต่มีความมั่งคั่งใหญ่ไฝสูง ประการนี้จะครองราชย์

ความเสื่อมที่ปรากฏปราชญ์สูตร 12 ประการ ไม่ควรปฏิบัติตามทุกกรณี เพราะเป็นหลักธรรมบ่งบอกพฤติกรรมความเสื่อมของบุคคล ทางกาย วาจา ถ้าปฏิบัติตามจะได้รับความทุกข์ เดือดร้อน เกิดขึ้นต่อสังคมและครอบครัว ด้วยการกระทำที่ไม่ถูกต้องไร้ศีลธรรม ควรปฏิบัติตามแนวทางที่ถูกต้องตามหลักคำสอนที่นำเสนอไว้ว่า ผู้รู้ธรรมเป็นผู้เจริญ ผู้ซึ่งธรรมเป็นผู้เสื่อม

คำสำคัญ: ปราชญ์สูตร; พระพุทธศาสนา; พฤติกรรม; บุคคล

Abstract

This article aims to present the ParapaSutra: Buddhist teachings indicate deteriorating behavior of a person. The content of the articles that have been written mainly

focuses on searching for information on academic documents and presented the information by content analysis.

Parapvasutta: Buddhist teachings indicate deteriorating behavior of a person is the lack of cause of deterioration caused by lack of consciousness Parapvasutta It is the principle that the Lord Buddha spoke to warn the Buddhists not to do evil. Do only good deeds, promote the rightness to the society by uttering the Dharma principle called Parapvasutta is 1) one who doesn't listen Dharma who hate Dharma 2) People who are loved by evil beings 3) People who always sleep 4) Those who do not take care of their elderly mothers and fathers 5) who tell lie 6) Someone who has a lot of wealth Don't know how to share 7) Those who despise their relatives 8) A person who likes to squander his wealth 9 A person who does not like his wife 10) An old man gets a teenage girl. 11) Appoint a gangster woman or man to be the chief 12) A person born in a royal family has little wealth, but is ambitious. desire to reign

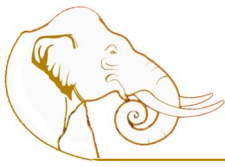
Deterioration of Parapvasutta 12 things It should not be followed in all cases. because it is a principle that indicates the deteriorating behavior of a person Physically, verbally, if you follow them, you will suffer trouble arises for society and family with immoral acts The right approach should be followed according to the doctrine that is presented. Those who know Dharma are prosperous. The wicked are the deceivers.

Keywords: Parapvasutta indicate deteriorating; Buddhism; Behavior; Person

บทนำ

หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่มีความสำคัญต่อการศึกษาและการปฏิบัติ โดยเฉพาะหลักธรรมาวสุตร เป็นพระสูตรที่แสดงถึงหลักความเสื่อมของผู้ที่ประพฤติไม่ดี ส่งผลต่อสภาวะทางกาย ทางวาจา และทางจิตใจ การที่จะทำอะไรก็ต้องมีสติปัญญาควบคุมให้ตั้งมั่นในความถูกต้อง เป็นแนวทางนำสู่การพัฒนาองค์ความรู้ โดยผ่านการปฏิบัติตามหลักของศีลธรรมเป็นพื้นฐาน ไม่เป็นผู้ขาดจากการประพฤติ ปฏิบัติตามหลักศีลธรรม ไม่เป็นบุคคลผู้ทุศีล หากเป็นบุคคลผู้ทุศีลจะก่อให้เกิดโทษ ดังความในคัมภีร์พระไตรปิฎกที่ว่า “บุคคลผู้ทุศีล มีศีลวิบัติในธรรมวินัยย่อมถึงความเสื่อมโศกทุกข์เป็นอันมาก ซึ่งมีความประมาทเป็นเหตุ เป็นโทษประการหนึ่งของบุคคลผู้ทุศีลเพราะศีลวิบัติ” (อง.ปญจก. (ไทย) 22/213/355).

ปรภาวสูตร เป็นพระสูตรที่บ่งบอกถึงความเสื่อมของบุคคลมีพฤติกรรมไม่ดี เป็นหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสเตือนสติให้พุทธบริษัททั้งหลายให้ดำเนินชีวิตโดยไม่มี ความเสื่อม เป็นแนวทางที่สำคัญต่อการควบคุมพฤติกรรมไม่ให้กระทำความผิดไม่งามอย่างสม่ำเสมอด้วยมีสติสัมปชัญญะ การที่บุคคลจะกระทำเช่นนั้นได้ต้องต้องเป็นบุคคลที่มีการฝึกและพัฒนาจิตเพื่อให้จิตที่ได้ฝึกและพัฒนาดีแล้วเป็นตัวควบคุมพฤติกรรมต่างๆ ให้เป็นไปในแนวทางที่ถูกต้องถึงงานต่อไปดังหลักคำสอนที่ว่า “ธรรมทั้งหลาย มีใจ

เป็นหัวหน้า มีใจเป็นใหญ่ สำเร็จแล้วด้วยใจ ถ้าบุคคลมีใจร้ายแล้ว พุดอยู่ก็ตาม ทำอยู่ก็ตาม ทุกขย่อมไป ตามตัวเขาเอง ดุจล้ออันหมุนไปตามรอยเท้าโค ผู้นำแอกไปอยู่ฉะนั้น” (พระธัมมปัทมสูตรจากแปลภาค 1, 2561: 3). การขาดสติก็เป็นสาเหตุหนึ่งทำให้ส่งผลต่อการประพฤติที่ไม่สมควรได้ ที่เกิดจากอกุศลธรรม ส่งผลต่อจิตภายในแสดงออกมาทางพฤติกรรมภายนอกที่ประกอบด้วยกายและวาจา ทำให้เดือดร้อนตนเอง และผู้อื่น

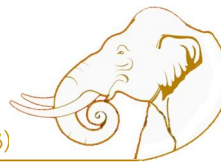
พระพุทธศาสนามีหลักคำสอนที่บ่งบอกถึงพฤติกรรมของบุคคลทั้งดีและชั่ว สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงศีลในมรรคโดยผู้เขียนสรุปได้เป็น 3 ด้าน คือ “...1) ด้านวาจา จะพูดอะไรก็พูดไป แต่อย่าให้เป็นวาจาเท็จให้เป็นคำพูดที่ปลอดวาจาเท็จ ปลอดคำหยาบคาย ปลอดคำส่อเสียด ปลอดคำเพ้อเจ้อ เว้นวาจาไม่ถูกต้อง ถือเป็นวาจาที่ใช้ได้ 2) ด้านกาย ในการแสดงออกทางกาย จะทำอะไรก็ทำ แต่ขอให้ปราศจากการละเมิดเบียดเบียนทำร้ายชีวิตร่างกายของผู้อื่น ปราศจากการล่วงละเมิดทรัพย์สินของผู้อื่น ปราศจากการประพฤติผิดในกาม ก็เป็นอันว่าใช้ได้ 3) ด้านอาชีพ อย่าให้เป็นอาชีพที่เสียหาย ซึ่งก็จะโยงมาหาวาจาและกัมมันตะนั้นแหละ คุณก็ประกอบอาชีพสุจริตไปสิ ที่ทำไปโดยไม่มีการพูดเท็จทำลายประโยชน์คนอื่น ไม่หลอกลวงเขา ไม่เบียดเบียนทำร้ายชีวิตร่างกายใคร ไม่ละเมิดทรัพย์สินผู้อื่น ไม่ผิดทางกาม ก็เป็นอาชีพที่ใช้ได้โดยหลักการ” (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2561: 15). เป็นหลักแนวคิดที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตประจำวันได้โดยเว้นการกระทำที่ส่งผลให้เกิดความเสื่อมต่อตนเองและผู้อื่น

จากหลักเหตุผลและความสำคัญของปราภาวสูตรที่ได้นำเสนอมาแล้วนี้ทำให้ผู้เขียนเกิดความสนใจเรื่อง “ปราภาวสูตร: คำสอนในพระพุทธศาสนาบ่งบอกพฤติกรรมความเสื่อมของบุคคล” ว่ามีหลักธรรมอะไรบ้าง หากได้นำมาใช้อย่างถูกต้องแล้วจะสามารถทำให้การดำเนินชีวิตของคนในสังคมโดยรวมดีขึ้นได้ เกื้อกูลต่อการดำเนินชีวิตอย่างปกติสุข ก่อให้เกิดประโยชน์ ทำให้ปัญหาที่ไม่พึงประสงค์ในการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมลดน้อยลง โดยผู้เขียนมองเห็นประโยชน์ที่จะได้รับจากหลักคำสอนดังกล่าวจึงได้นำเสนอบทความเรื่องนี้

ความเป็นมาของปราภาวสูตร

ปราภาวสูตรเป็นพระสูตรหนึ่งที่พระพุทธเจ้าได้แสดงถึงหลักแห่งความเสื่อมหรือทำให้บุคคลอื่นเสียหายได้ โดยเฉพาะทางกาย วาจา และจิตใจ ที่ส่งผลต่อวิธีดำเนินชีวิตประจำวัน เป็นพระสูตรที่ขยายมาจากมงคลสูตรที่ว่าด้วยเหตุของความเจริญทางโลกและทางธรรม หลังจากพระพุทธเจ้าตรัสสมณคล 38 ประการแล้ว ได้มีเทวดามาทูลถามว่า ทำไมพระพุทธองค์ตรัสแต่หลักของความเจริญ หลักแห่งความเสื่อมละ มีบ้างหรือไม่ จากคำทูลถามดังกล่าว ทำให้พระพุทธเจ้าตรัสปราภาวสูตร แสดงหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาบ่งบอกพฤติกรรมความเสื่อมของบุคคล ซึ่งมีสาระสำคัญที่ผู้เขียนได้นำมาจากคัมภีร์พระไตรปิฎกซึ่งได้นำเสนอไว้ดังนี้

“สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกเศรษฐี เขตกรุงสาวัตถี เมื่อราตรีผ่านไป เทวดาองค์หนึ่ง มีวรรณะงดงามยิ่งนัก เปล่งรัศมีให้สว่างไปทั่วพระเชตวัน เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาค ถึงที่ประทับ ถวายอภิวาทแล้วยืนอยู่ ณ ที่สมควร ได้ทูลถามพระผู้มีพระภาคด้วย คาถามว่า อะไรเป็นทางแห่งความเสื่อม” (ขุ.สุ. (ไทย) 25/91/523).

เนื้อหาโดยย่อปราภาวสูตร

พระพุทธเจ้าได้ตรัสปราภาวสูตร โดยมีเนื้อหาโดยย่อ ดังนี้

“...เทวดาองค์หนึ่ง ได้ทูลถามพระผู้มีพระภาคว่า อะไรเป็นทางแห่งความเสื่อม พระผู้มีพระภาคตรัสตอบดังนี้ 1) ผู้เจริญก็รู้ได้ง่าย ผู้เสื่อมก็รู้ได้ง่าย ผู้เจริญใคร่ธรรม ผู้เสื่อมชังธรรม 2) คนที่มีอัสตบุรุษเป็นที่รัก ไม่ทำอัสตบุรุษให้เป็นที่รัก ชอบใจธรรมของอัสตบุรุษ 3) คนผู้ชอบหลับอยู่เสมอ ชอบสมาคม ไม่ขยันหมั่นเพียร เกียจคร้านโกรธง่าย 4) คนผู้มีความสามารถเลี้ยงตนและผู้อื่นได้ แต่ไม่เลี้ยงดูมารดาบิดาผู้แก่ชรา ผู้ผ่านวัยหนุ่มวัยสาวแล้ว 5) คนผู้กล่าวมุสาวาท หลอกลวงสมณะหรือพราหมณ์ หรือแม้กระทั่งวงศกพยายากอื่น ๆ 6) คนผู้มีทรัพย์มาก มีเงินทองของกินเหลือเฟือ กินของอร่อยเพียงคนเดียว 7) คนกระด้าง เพราะชาติ กระด้างเพราะทรัพย์ และกระด้างเพราะโคตร ชอบดูหมิ่นญาติของตน 8) คนผู้เป็นนักเลงหญิง นักเลงสุรา และนักเลงการพนัน ชอบล้างผลาญทรัพย์สมบัติที่ตนหามาได้ 9) คนผู้ไม่ยินดีภรรยาของตน ชอบเที่ยวหญิงแพศยา ชอบคบชู้สาวภรรยาคนอื่น 10) ชายแก่ได้หญิงสาววัยรุ่น มีถิ่นท่าผลมะพลับมาเป็นภรรยา มักจะนอนไม่ค่อยหลับ เพราะความหึงหญิงสาวรุ่นนั้น 11) คนแต่งตั้งหญิงหรือชายผู้เป็นนักเลงใช้จ่ายเงินทองฟุ่มเฟือย ไร้ในความเป็นใหญ่ 12) คนผู้เกิดในชาติดีตระกูล มีโอกาสน้อย แต่มีความมักใหญ่ใฝ่สูง ปราศจากจะครองราชย์” (ขุ.สุ. (ไทย) 25/91-114/523-528). เป็นพระสูตรที่แสดงถึงหลักความเสื่อมกับความเจริญเรื่องไหนควรทำและไม่ควรทำ สามารถส่งผลต่อวิถีชีวิตประจำวันของบุคคลในสังคมทั้งที่เป็นทุกข์และสุขได้

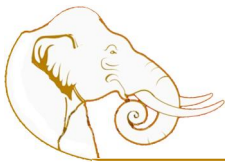
พฤติกรรมบ่งบอกความเสื่อมของบุคคล

พฤติกรรมที่บ่งบอกถึงหลักความเสื่อมของบุคคล ที่ปรากฏในปราภาวสูตร พระพุทธเจ้าได้ตรัสหลักคำสอนเพื่อเตือนสติต่อผู้นำไปปฏิบัติและศึกษาว่าพฤติกรรมบ่งบอกความเสื่อมของบุคคลที่ตรัสไว้ในปราภาวสูตรเป็นสิ่งไม่ดี การคบหาบุคคลมีพฤติกรรมดังกล่าวจะส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อสถาบันครอบครัว และสังคมโดยรวม

ปราภาว แปลว่า “ความดูหมิ่น ความเสื่อม” (พระมหาไพโรจน์ ปุณณฺวชิโร, 2560: 168). คือแนวทางที่ทำให้ชีวิตเกิดการลำบากหรือเป็นหลักทุจริตธรรม การปฏิบัติที่ไม่ดีในทางกาย วาจา จิตใจ ดังพุทธดำรัสที่ตรัสว่า “กรรมดี คนดีทำได้ง่าย กรรมดี คนชั่วทำได้ยาก กรรมชั่ว คนชั่วทำได้ง่าย กรรมชั่ว พระอริยะทั้งหลายทำได้ยาก” (ขุ.อ. (ไทย) 25/48/276).

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวว่า “1) กายทุจริต ความประพฤติชั่วด้วยกายมี 3 ปาณาติบาต อทินนาทาน และกาเมสุมิฉฉาจาร 2) วจีทุจริต ความประพฤติชั่วด้วยวาจามี 4 มุสาวาท ปิสุณาวาจา ผรุสวาจา และสัมผัปปลาปะ 3) มโนทุจริต ความประพฤติชั่วด้วยใจมี 3 อภิขมา พยาบาท และมิฉฉาปฏิญญ” (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2559: 90).

พระไตรปิฎก ได้บันทึกหลักธรรมในเรื่องอคติ 4 ว่า “1) ฉันทาคติ ลำเอียงเพราะชอบ 2) โทสาคติ ลำเอียงเพราะชัง 3) โมหาคติ ลำเอียงเพราะหลง 4) ภยาคติ ลำเอียงเพราะกลัว บุคคลใดละเมิดความชอบธรรม เพราะฉันทาคติ โทสาคติ โมหาคติ ภยาคติ ยศของบุคคลนั้นย่อมเสื่อม” (อง. จตุกก. (ไทย) 21/17/29). และบุคคลผู้มีจิตฟุ้งซ่านมีความดำริไม่มั่นคงเหมือนมฤค ยินดีในอสังขธรรม กล่าวคำไร้สาระเป็นอันมาก มีความเห็นตำราหมิ่น ไม่มีความเอื้อเฟื้อยอมห่างไกลจากความเป็นผู้มั่นคง” (อง. จตุกก. (ไทย) 21/22/36).

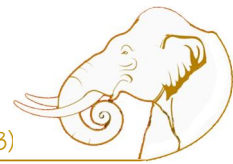
ทันตแพทย์สม สุจิรา ได้ให้ทัศนะว่า “...อกุศลเจตสิกฝ่ายร้าย 14 ชนิดรวมกลุ่มเป็นดวงจิตได้ 5 ดวง คือ 1) จิตของความหลง โมหะ ประกอบไปด้วยเจตสิก 4 ตัว กลุ่มนี้เมื่อได้ประกอบหรือสิ่งสู่จิตใจของผู้ใด จะทำให้ผู้นั้นขาดสติสัมปชัญญะ ทำอะไรผิดพลาดไปหมด เห็นกงจักรเป็นดอกบัว เห็นชั้วกลายเป็นดี คิด ทำ พูดในสิ่งที่ชั่วร้าย มองโลกในแง่ร้ายหาความสุขไม่ได้ 2) จิตของความโลภ โลภะ ประกอบไปด้วยเจตสิก 3 ตัว คือ โลภะ ทิฏฐิ ความเห็นผิด และมานะความถือตัว เมื่อเจตสิก กลุ่มนี้ประกอบอยู่ในจิตของผู้ใด จะทำให้ผู้นั้นเต็มไปด้วยความโลภ มีความอยากได้ไม่มีที่สิ้นสุด ทำให้นิ่งเฉยอยู่ไม่ได้ จะต้องกระเสือกกระสนหาสิ่งที่มาสนองความต้องการ ทำให้จิตใจมีความกระวนกระวาย ความสงบเยือกเย็นก็จะไม่เกิดขึ้นในจิตใจเลย 3) จิตของความโกรธ โทสะ ประกอบไปด้วยเจตสิก 4 ตัว คือ โทสะความคิดประทุษร้าย อิสสา ริษยา มัจฉริยะ ความตระหนี่ และกุกกจะ ความเดือดร้อนใจ 4) จิตของความหดหู่ ถีนะ ประกอบด้วยเจตสิก 2 ตัว คือ ถีนะ ความหดหู่ และ มิตทธะ ความง่วงซึม 5) จิตของความลังเล วิจิ เป็นเจตสิกที่ไม่มีกลุ่ม มีเพียงดวงเดียวเท่านั้น เมื่อเกิดขึ้นกับจิตใจของคนเราแล้ว จะเกิดความลังเลไม่แน่ใจจนไม่กล้าตัดสินใจในสิ่งที่เผชิญหน้าอยู่” (ทันตแพทย์สม สุจิรา, 2559: 85-86).

พุทธทาสภิกขุ ได้กล่าวถึงอริชาว่า “...ในฐานะซึ่งเป็นเหมือนกับเครื่องหุ้มห่อโลกทั้งโลกไว้ เป็นแสงสว่างที่บังลูกตา หมายความว่าตามปกติ คนทุกคนต่างช่วยให้ตนมีความรู้ แต่ความรู้ของตนนั้น เป็นความรู้ที่ผิด และยิ่งรู้มากยิ่งผิดมาก เลยกกลายเป็นความรู้ชนิดที่บังลูกตา เพียงแต่คำว่า แสงสว่างก็ยังต้องระวังอาจจะเป็นแสงสว่างของ อริชาก็ได้ คือ แสงสว่างที่ทำให้หลงผิด และให้เกิดความประมาท แล้วไม่อาจสำนึกได้ด้วยว่าเรากำลังถูกแสงสว่างของอริชาบังลูกตาอยู่ด้วยกันทุกคน เราจึงไม่สามารถจะเอาชนะความทุกข์ได้ หลงในสิ่งชั่วร้ายเล็ก ๆ น้อย ๆ อย่างเห็ดทูนบูชาหลงในกามารมณ์เป็นอุดมธรรมของมนุษย์” (พุทธทาสภิกขุ, 2549: 274-275).

พฤติกรรมในการแสดงออกเป็นเรื่องสำคัญต่อกระบวนการดำเนินชีวิตสามารถบ่งบอกถึงความบริสุทธิ์และไม่บริสุทธิ์ คือ อยู่ในจิตใจผู้กระทำ พระผู้มีพระภาคตรัสพระคาถานี้แก่พระกาลเถระและชนทั้งหลาย ดังนี้ “ผู้มีปัญญาทราม อาศัยทิฏฐิชั่ว คัดค้านคำสอนของพระอริยะ ผู้เป็นพระอรหันต์ ผู้ดำรงอยู่โดยธรรม การคัดค้านและทิฏฐิชั่วนั้น เกิดขึ้นมาเพื่อทำลายตนเอง เหมือนขุยไม้ทำลายต้นไม้ ฉะนั้น” (ขุ.ธ. (ไทย) 25/164/83). ดังมีตัวอย่างของพฤติกรรมบ่งบอกความเสื่อมของบุคคล คือ

ภัยเป็นต้นที่เกิดแก่บริษัท 4 ก็เพราะอาศัยคนพาล ดังที่พระผู้มีพระภาคตรัสไว้ในลักขณสูตรว่า “ภิกษุทั้งหลาย ภัยที่เกิดขึ้นทั้งสิ้นล้วนเกิดจากคนพาล มิใช่เกิดจากบัณฑิต อุปัทวะที่เกิดขึ้นทั้งสิ้นล้วนเกิดจากคนพาล มิใช่เกิดแต่บัณฑิต อุปสรรค ที่เกิดขึ้นทั้งสิ้น ล้วนเกิดจากคนพาล มิใช่เกิดจากบัณฑิต” (มังค ลัตถทีปนี ภาษาไทยภาค 1, 2554: 8). ความเสื่อมที่เกิดจากการกระทำด้วยของตนเอง และคนอื่นแนะนำให้ทำนั้นมีผลกระทบเช่นกัน ถ้าเราขาดสติไม่มีความรู้ทันเหตุการณ์นั้น ๆ ก็เกิดปัญหาตามมา เช่น เรื่องพระเทวทัตเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีต่อการปฏิบัติ ดังนี้

“...พระเทวทัตบวชตามพระพุทธเจ้า ได้ฤทธิปัญญา ต่อมาได้ลาภสักการะที่พระเจ้าอชาตศัตรูถวายให้ ถูกลาภสักการะครอบงำ เกิดความคิดชั่ว เราจักบริหารหมู่ภิกษุ วันหนึ่งเดินทางไปวัดเวฬุวัน เพื่อทูลขอการบริหารหมู่ภิกษุ ถูกพระพุทธเจ้าทรงห้ามปรามเกิดความขัดเคือง ผูกอาฆาตแล้วหนีไป ต่อมาปรึกษากับพระเจ้าอชาตศัตรู ส่งนายขมังธนูไปเพื่อปลงพระชนม์ ขึ้นภูเขาศิขณภูฏ กลิ้งศิลาทำโลหิตุปบาทกรรม ให้ปล่อยช้างนาฬาคีรีหวังทำร้ายก็ไม่สำเร็จ ทำกรรมชั่วหลายอย่างสุดท้ายบั่นปลายชีวิตถูกแผ่นดินสูบเกิดในอเวจีมหานรก” (มังค ลัตถทีปนี ภาษาไทยภาค 1, 2554: 10). ผลของการทำกรรมชั่วจะมีความเดือดร้อนในปัจจุบันและอนาคต พฤติกรรมอันเป็นความเสื่อมที่บุคคลได้แสดงออกทางกายและวาจา

ยอมส่งผลให้บุคคลเสียหายไม่เจริญทั้งในโลกนี้และโลกหน้าดังพุทธดำรัสที่ตรัสว่า “...1) ความมีสัตบุรุษ เป็นที่รัก 2) ความมีสัตบุรุษไม่เป็นที่รัก 3) การชอบใจธรรมของอสัตบุรุษ เป็นทางแห่งความเสื่อม คือเป็นเหตุแห่งความพินาศของบุคคลผู้เสื่อมอยู่ คือพินาศอยู่จริงอยู่บุคคลผู้ประกอบด้วยกรรม 3 ประการ ย่อมเสียหาย คือ เสื่อม ได้แก่ไม่ถึงความเจริญทั้งในโลกนี้และในโลกหน้า เพราะเหตุนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสว่า เป็นทางแห่งความเสื่อม” (มังคลัตถปิณี ภาษาไทยภาค 1, 2554: 60).

การใช้เหตุผลพฤติกรรมบ่งบอกความเสื่อมของบุคคลในปราภวสูตร

พฤติกรรมการบ่งบอกความเสื่อมของบุคคลในการใช้เหตุผลของปราภวสูตร ที่เป็นหลักของความเสื่อมไม่ใช่ความเจริญรวมทั้งหมด 12 คาถา แต่คาถาที่หนึ่งได้แสดงถึงหลักของความเจริญ เพื่อเป็นคู่กันกับความชั่ว ไปตามลำดับดังนี้

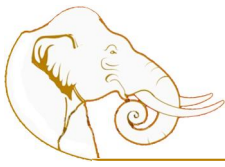
1. ผู้เจริญก็รู้ได้ง่าย ผู้เสื่อมก็รู้ได้ง่าย ผู้เจริญใคร่ธรรม ผู้เสื่อมชังธรรม เป็นการรู้ถึงหลักของคนทำไม่ดีเชื่อในความประเพณีที่ไม่ถูกต้องด้วยทางกาย วาจา ด้านความคิดของผู้เสื่อมชังธรรม ไม่ยอมรับปฏิบัติตามหลักธรรมที่เป็นกุศล เห็นการถูกต้องเป็นผิด ไม่มีประโยชน์ในการส่งผลในการดำเนินชีวิตของบุคคลที่มีลักษณะ 1) ชอบคิดแต่เรื่องชั่ว 2) ชอบพูดแต่เรื่องชั่ว 3) ชอบทำแต่กรรมชั่ว (ม.อ. (ไทย) 14/246/291). อาจจะส่งผลกระทบต่อบุคคลที่ทำตามจะรับความเศร้าหมองและความทุกข์ได้

2. คนที่มีสัตบุรุษเป็นที่รัก ไม่ทำสัตบุรุษให้เป็นที่รัก ชอบใจธรรมของอสัตบุรุษ ในมังคลัตถปิณีได้กล่าวว่า “ผู้คบค้าสมาคมกับคนพาลย่อมเศร้าโศกสิ้นกาลนาน การอยู่ร่วมกับคนพาล เป็นทุกข์ตลอดเวลา เหมือนอยู่ร่วมกับศัตรู การอยู่ร่วมกับนักปราชญ์ มีแต่ความสุข เหมือนอยู่ในหมู่ญาติ บุคคลควรคบผู้เป็นปราชญ์ มีปัญญา เป็นพหูสูตร มีปกติเอหะระ มีวัตรเป็นพระอรหันต์ เป็นสัตบุรุษ มีปัญญาดี” (มังคลัตถปิณี ภาษาไทยภาค 1, 2554: 29). ในทางพฤติกรรมถ้าหมายถึงการคบคนพาลจะนำทุกข์มาให้คบคนดีก็ทำให้เจริญ

3. คนผู้ชอบหลับอยู่เสมอ ชอบสมาคม ไม่ขยันหมั่นเพียรเกียจคร้านโง่งาย ภาระหน้าที่การงานเป็นเรื่องสำคัญต้องอาศัยความตั้งใจให้ดีจึงทำผลงานนั้นให้ดีได้ หากบุคคลนั้นไม่มีความเพียรพยายามย่อมแสดงพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงหลักความเสื่อม “เมื่อใดบุคคลผู้ถูกความง่วงเหงาครอบงำ บริโภคมากชอบแต่นอนกลิ้งเกลือกไปมา เมื่อนั้นเขาย่อมมีปัญญาเฉื่อยชา ชอบเข้าห้องเป็นอาจิน เหมือนสุกรอ้วนที่เขาขุนด้วยเศษอาหาร” (ขุ.ธ. (ไทย) 25/325/134). บ่งบอกถึงผู้ไม่มีความขยันปราศจากการกระตือรือร้นมานะทำตามกรรมตามบุญเป็นบุคคลละเลยการงานของตนเอง ทำให้เสียผลประโยชน์ของตัวเอง และผู้อื่น

4. คนผู้มีความสามารถเลี้ยงตนและผู้อื่นได้ แต่ไม่เลี้ยงดูมารดาบิดาผู้แก่ชรา ผู้ผ่านวัยหนุ่มวัยสาวแล้ว เป็นพฤติกรรมที่ไม่ดีเป็นหนทางแห่งความเสื่อม คือ “บุตรที่มารดาบิดาเลี้ยงดูมาแล้วด้วยความลำบาก ไม่บำรุงมารดาบิดา บุตรคนนั้นชื่อว่าประพฤติดีในมารดาและบิดา แม้ทรัพย์ที่เกิดขึ้นแก่บุตรทั้งหลาย ผู้มีความต้องการทรัพย์ก็พินาศไปบ้าง บุตรนั้นย่อมถึงฐานะ อันลำบากบ้าง เพราะไม่บำรุงมารดาและบิดาย่อมเข้าถึงนรก” (มังคลัตถปิณี ภาษาไทยภาค 1, 2554: 330).

5. คนผู้กล่าวมุสาวาท หลอกลวงสมณะหรือพราหมณ์ หรือแม้กระทั่งวงนิพิกายจากอื่น พฤติกรรมด้านการพูดด้วยสุจริตความจริงใจอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ถ้ามีบุคคลใดมีพฤติกรรมที่ไม่ดีด้วยการหลอกลวงผู้อื่นทำให้เกิดปัญหาโดยวาจา จะส่งผลให้เกิดความทุกข์ได้ 1) ตนเองเป็นผู้พูดเท็จ 2) ชักชวนผู้อื่นให้พูดเท็จ 3) เป็นผู้พอใจการพูดเท็จ 4) กล่าวสรรเสริญการพูดเท็จ บุคคลผู้ประกอบด้วยกรรม 4 ประการนี้แลย่อมดำรงอยู่ในนรก เหมือนถูกนำไปฝังไว้ (อง.จตุกก. (ไทย) 21/267/384).

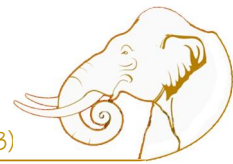
6. คนผู้มีทรัพย์มาก มีเงินทองของกินเหลือเพื่อกินของอร่อยเพียงคนเดียว การให้ในทางพระพุทธศาสนา คือ ทานซึ่งเป็นการแบ่งปันเอื้อเฟื้อให้คนอื่นที่เดือดร้อน แต่ถ้าบุคคลที่ไม่รู้จักการเสียสละทรัพย์สมบัติเพื่อสงเคราะห์ผู้อื่นตามสมควร ย่อมมีความทุกข์ “...1) อาวาสัจฉริยะ หวงที่อาศัย เช่น ภิกษุ หวงเสนาสนะกีดกันผู้อื่นหรือผู้มิใช่พวกของตน ไม่ให้เข้าอยู่ เป็นต้น 2) กุลมัจฉริยะ หวงสกุล เช่น ภิกษุ หวงสกุลอุปฐากคอยกีดกันภิกษุอื่นไม่ให้เกี่ยวข้องได้รับการบำรุงด้วย 3) ลาภมัจฉริยะ หวงผลประโยชน์ เช่น ภิกษุหาทางกีดกันไม่ให้ลาภเกิดขึ้นแก่ภิกษุอื่น 4) วัฒนมัจฉริยะ หวงสรวิธณะ คือ ผิวพรรณของร่างกาย ไม่พอใจให้ผู้อื่นสวยงามก็ดี หวงคุณวิธณะ สรรเสริญคุณไม่ยอมให้ใครมีคุณความดีมาแข่งตน หรือไม่พอใจได้ยินคำสรรเสริญคุณความดีของผู้อื่นก็ดี ตลอดจนแบ่งชั้นวรรณะกัน 5) ธัมมมัจฉริยะ หวงวิชาความรู้ และคุณพิเศษที่ได้บรรลุไม่ยอมสอนไม่ยอมบอกผู้อื่น กลัวเขาจะรู้เทียมเท่าหรือเกินตน (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2559: 172-173). ไม่เป็นที่รักของบุคคลหรือหมู่คณะเพราะไม่ได้ทำความดี ทุกข์เกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคต

7. คนกระด้างเพราะชาติ กระด้างเพราะทรัพย์ และกระด้างเพราะโคตร ชอบดูหมิ่นญาติของตน ความเห็นเป็นมุมมองในการบ่งบอกถึงพฤติกรรมที่ส่งผลให้เกิดการดูหมิ่นต่อบุคคลอื่นไม่มีการระแวดระวังในลักษณะของการประมาท “ความไม่ประมาทเป็นทางแห่งอมตะ ความประมาทเป็นทางแห่งความตาย คนผู้ไม่ประมาทชื่อว่าย่อมไม่ตาย คนผู้ประมาทจึงเหมือนคนตายแล้ว” (ขุ.ธ. (ไทย) 25/21/31). ทำให้ไม่มีการสามัคคีในหมู่พี่น้อง ไร้คนเคารพนับถือสังคมไม่เอาด้วย มีแต่ความประมาทดูหมิ่น

8. คนผู้เป็นนักเลงหญิง นักเลงสุรา และนักเลงการพนัน ชอบล้างผลาญทรัพย์สมบัติที่ตนหามาได้ เป็นทางแห่งความเสื่อมส่งผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของครอบครัว สังคม ด้วยความประมาทของตนเอง ไร้ศีล จาคะ และปัญญา เลี้ยงชีวิตไปวัน ๆ ไม่คิดถึงอนาคตและครอบครัวว่าจะอยู่อย่างไร คือ ปฏิบัติไปในทางเสื่อม “1) อิตถิธุตตะ เป็นนักเลงหญิง 2) สุราธุตตะ เป็นนักเลงสุรา 3) อักขธุตตะ เป็นนักการพนัน 4) ปาปมิตตะ คบคนชั่ว เป็นทางพินาศแห่งภคะที่หามาได้” (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2559: 150).

9. คนผู้ไม่ยินดีภรรยาของตน ชอบเที่ยวหญิงแพศยา ชอบคบขู้สู่สาวภรรยาคนอื่น พฤติกรรมการอยู่รวมกันอย่างมั่นคงยั่งยืนยาวนานต้องมีแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดี โดยเฉพาะคู่สามีภรรยาถ้ามีปัญหาที่ต้องคุยกันให้รู้เรื่อง ต้องยินดีกับครอบครัวของตนเอง ความเสื่อมจะเกิดขึ้นได้นั้น การคบขู้สู่สาวภรรยาคนอื่น “1) ได้บাপ 2) นอนไม่เป็นสุข 3) ลูกนินทา 4) ตกนรก เพราะการได้คดีที่เลว กรรมเหล่านี้หญิงชายทั้งหลายต่างสะดุ้งกลัว มีความสลดหดหอย แต่ถูกพระราชาลงพระอาชญาอย่างหนัก ดังนั้น นรชนจึงไม่ควรเป็นขู้สู่ภรรยาของผู้อื่น (ขุ.ธ.(ไทย) 25/309-310/129-130).

10. ชายแก่ได้หญิงสาววัยรุ่น มีถิ่นที่าผลมะพลับมาเป็นภรรยา มักจะนอนไม่ค่อยหลับ เพราะความหึงหึงสาวรุ่นนั้น ๆ ความเสื่อมที่เกิดจากการมีความรักที่ไม่เหมาะสมต่อคู่สามีภรรยาที่ประกอบด้วยกิเลส ราคะ โทสะ และโมหะ จะนำไปมีปัญหาตามมาอย่างแน่นอน โดยชายแก่ที่ได้หญิงสาววัยรุ่นมาเป็นภรรยา “...เมื่อใดพวกเธอ เมื่อเพ่งเล็งไม่เห็นทรัพย์ของบุรุษที่ควรจะถือเอาได้ เมื่อนั้นพวกเธอจะเหินห่างทอดทิ้งบุรุษนั้นไปทุกด้าน เหมือนคนข้ามฝั่งพอถึงฝั่งแม่น้ำแล้ว ก็ละทิ้งแพสำหรับข้ามไป หญิงทั้งหลายเหล่านั้นอุปมาได้กับสิ่งผูกพัน กินทุกอย่างเหมือนไฟ มีมายากล้าแข็งเหมือนแม่น้ำที่มีกระแสไหลเชี่ยว ย่อมคบหาได้ทั้งชายที่เป็นคนรัก และไม่ใช้คนรัก เหมือนเรือจอดได้ทั้งฝั่งนี้และฝั่งโน้น” (ขุ.ชา.อสิตติ. (ไทย) 28/319-120). เป็นเหตุทำให้เกิดความเสื่อมต่อผู้ชอบประพฤติ

11. คนแต่งตั้งหญิงหรือชายผู้เป็นนักร้อง ใช้จ่ายเงินทองฟุ่มเฟือย ไว้ในความเป็นใหญ่ จะส่งผลต่อการบริหารงานโดยรวม อาจขัดข้องไม่เหมาะสมกับงานที่มอบหมายให้ คือ “...1) การหมกมุ่นในการเสพของมีนเมา คือ สุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาท เป็นอบายมุขแห่งโศกะทั้งหลาย 2) การหมกมุ่นในการเที่ยวไปตามตรอกซอกซอย ในเวลากลางคืน เป็นอบายมุขแห่งโศกะทั้งหลาย 3) การเที่ยวดูมหรสพ เป็นอบายมุขแห่งโศกะทั้งหลาย 4) การหมกมุ่นในการเล่นการพนันอันเป็นเหตุแห่งความประมาท เป็นอบายมุขแห่งโศกะทั้งหลาย 5) การหมกมุ่นในการคบคนชั่วเป็นมิตร เป็นอบายมุขแห่งโศกะทั้งหลาย 6) การหมกมุ่นในความเกียจคร้าน เป็นอบายมุขแห่งโศกะทั้งหลาย” (ที.ปา. (ไทย) 11/247/202).

12. คนผู้เกิดในชาติตียตระกูล มีโศกน้อย แต่มีความมักใหญ่ใฝ่สูง ประราณาจะครองราชย์ เป็นพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงการกระทำของบุคคลที่คิดไม่ดีต่อสถาบันทั้งหลาย เช่น “...พระเทวทัตเข้าไปเฝ้าพระศาสดาแล้วทูลขอวัตถุ 5 ประการ 1) ภิกษุทั้งหลายพึงเป็นผู้อยู่ป่าเป็นวัตร 2) ถือบิณฑบาตเป็นวัตร 3) ถือบ้างสุกุลเป็นวัตร 4) อยู่โคนต้นไม้เป็นวัตร 5) ไม่พึงฉันทปลา และเนื้อตลอดชีวิต พระศาสดาไม่ทรงอนุญาต พระเทวทัตนั้นกล่าวว่า ภิกษุผู้ประสงค์จะพ้นจากทุกข์จงมากับข้าพเจ้า จึงพาภิกษุทั้งหลายที่ยึดถือคำของตนนั้นไป เมื่อจะให้ชนผู้เลื่อมใสในวัตรเคร่งครัดหมองยินยอมด้วยวัตถุทั้ง 5 ประการ ให้ขอในตระกูลทั้งหลาย ฉันทอยู่ ตะเกียกตะกายเพื่อทำลายสงฆ์ นิ่งกับบริษัของตนในวันอุโบสถ แล้วกล่าวว่า วัตถุ 5 ประการเหล่านี้สมควรแก่ภิกษุใด ภิกษุนั้นจงจับสลาก เมื่อภิกษุ 500 รูป ผู้ไม่ฉลาดในธรรมวินัยจับสลากก็ทำลายสงฆ์แล้ว ไปสู่วิหารที่คยาสี่ประเทศ ตั้งแต่กาลนั้นมา พระเทวทัตนั้นก็มิสบายตลอด 9 เดือน ประสงค์จะเฝ้าพระศาสดา อันสาวกของตนใช้เตียงหามนำไปสู่กรุงสาวัตถี ถึงฝั่งสระโบกขณิที่ตั้งอยู่ภายนอกแต่พระเชตะวัน เข้าไปสู่แผ่นดิน ณ ที่ตรงนั้นเกิดในอเวจีรกแล้ว” (มังคลัตถทีปนี ภาษาไทยภาค 1, 2554: 42). พฤติกรรมที่อยากเป็นใหญ่โดยใช้รูปแบบที่ผิดจะส่งผลกระทบต่อตนเองและสังคมส่วนรวม

ทัศนคติจากผู้เขียนบทความเห็นว่า ความเสื่อมเป็นการแสดงออกของพฤติกรรมที่ไม่ดี บ่งบอกถึงความชั่วคบรักกับอัสถบุรุษ ไม่มีความขยัน โกรธง่าย ไร้คุณธรรมในการเลี้ยงดูมารดาบิดา ชอบการเที่ยวผู้หญิง และสุรา นอกใจภรรยาเป็นต้น สามารถเกิดขึ้นได้ทั้งผู้ทำเอง และผู้อื่นที่มีส่วนร่วมในการสร้างความเดือดร้อนต่อสังคม 1) ทางกาย ส่งผลกระทบต่อผู้กระทำและถูกกระทำอาจส่งผลเสียหายต่อสถาบันครอบครัว และอาจถูกมองว่า เป็นสังคมไร้ศีลธรรมได้ 2) ทางวาจา เป็นคำพูดทำให้เกิดความเสื่อมที่มีผลกระทบมุ่งกล่าวให้คลาดเคลื่อนมีเจตนาประสงค์ให้ผู้อื่นเกิดความทุกข์เป็นหนทางบ่งบอกถึงความเสื่อมบุคคล ควรเว้นจากพฤติกรรมเหล่านั้นนำสู่การเปลี่ยนแปลงในทางที่ถูกต้องมีหลักการดำเนินชีวิตประกอบด้วยคุณธรรมสนับสนุนไปตามสภาวะที่เป็นจริง ตามเนื้อหาที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า ผู้เจริญรู้ธรรม ผู้เสื่อมไม่ชอบธรรมเป็นต้น

สรุป

จากการศึกษาปราภวสูตร คำสอนในพระพุทธศาสนาบ่งบอกพฤติกรรมความเสื่อมของบุคคล คือ การขาดสติสัมปชัญญะ ไร้การควบคุมพฤติกรรมทางกายและวาจาเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความเสื่อม ในพระพุทธศาสนามีหลักคำสอนหลายอย่างที่เกี่ยวข้องกับหลักของความเสื่อม โดยเฉพาะปราภวสูตร เป็นพระสูตรหนึ่งในหลักธรรมคำสอนที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสเพื่อเตือนสติต่อพุทธบริษัทไม่ให้ประพฤติดความชั่ว ทำแต่ความดี ส่งเสริมความถูกต้องต่อสังคมพัฒนาการเรียนรู้อยู่ไปด้วยกัน มีหลักธรรมปราภวสูตรในการเตือนสติโดยรวม พฤติกรรม 12 ประการ ต่อไปนี้ เป็นหลักคำสอนที่บ่งบอกถึงความเสื่อมของบุคคลที่น่าไปปฏิบัติ คือ 1) ผู้เจริญเป็นผู้ไครธรรม ผู้เสื่อมเป็นผู้ชัชธรรม 2) คนที่มีอัสถบุรุษเป็นที่รัก 3) คนผู้ชอบหลับอยู่เสมอ 4)

ผู้ไม่เลื่อมใสศรัทธาบิดาผู้แก่ชรา 5) ผู้กล่าวมุสาวาท 6) ผู้มีทรัพย์มาก ไม่รู้จักการแบ่งปัน 7) ผู้ชอบดูหมิ่นญาติของตน 8) ผู้ชอบล้างผลาญทรัพย์สมบัติที่ตนหามาได้ 9) คนผู้ไม่ยินดีในภรรยาของตน 10) ชายแก่ได้หญิงสาววัยรุ่น 11) ผู้แต่งตั้งหญิงหรือชายผู้เป็นนักร้อง 12) คนผู้เกิดในชาติตียตระกูล มีโศกน้อย แต่มีความมั่งคั่งใหญ่ไผ่สูง ปรารถนาจะครองราชย์

ความเสื่อมที่ปรากฏปรากฏสูตร 12 ไม่ควรปฏิบัติตามทุกกรณี จะบ่งบอกถึงพฤติกรรมของบุคคล คือ ทางกาย วาจา ในการแสดงออกเป็นทางที่ไม่เหมาะสม ไม่มีประโยชน์ ถ้าหลงทำตามก็จะได้รับความทุกข์เดือดร้อน เกิดขึ้นต่อสถาบันครอบครัว สังคม และชาติโดยรวม เพราะเป็นพฤติกรรมของการกระทำที่ไม่ถูกต้อง ไร้ศีลธรรมค้ำจุนชีวิต เป็นทางแห่งความเสื่อม ดังนั้นบุคคลจึงควรเว้นพฤติกรรมที่จะทำให้เกิดความเสื่อม และปฏิบัติตามแนวทางที่ถูกต้องตามหลักคำสอนพระพุทธศาสนาที่ว่า ผู้รู้ธรรมเป็นผู้เจริญ ผู้ซังธรรมเป็นผู้เสื่อม

เอกสารอ้างอิง

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2554). *มังคลัตถทีปนี. ภาษาไทยภาค 1*. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

คณะกรรมการแผนตำรา. มหามกุฏราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์. (2561) *พระธัมมปทีฏฐกถาแปล ภาค 1*. (พิมพ์ครั้งที่ 24). มหามกุฏราชวิทยาลัย.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2561). *ถ้าการศึกษาดี คนต้องมีชีวิตดี ที่องกามสร้างสรรค์*.

กรุงเทพฯ: เพ็ทแอนด์โฮม จำกัด.

พระมหาไพโรจน์ ปุณฺณวชิโร. (2559). *พจนานุกรมบาลี-ไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ธนาเพรส จำกัด.

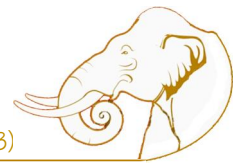
สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 34).

กรุงเทพฯ: พระพุทธศาสนาของธรรมสภา.

ทันตแพทย์สม สุจิรา. (2559). *เกิดเพราะกรรมหรือความช่วย*. (พิมพ์ครั้งที่ 38). กรุงเทพฯ: ทอมรินทร์

บุ๊คเซ็นเตอร์ จำกัด.

พุทธทาสภิกขุ. (2549). *คู่มือมนุษย์ฉบับสมบูรณ์*. ตลาดาพบลีเคชั่นจำกัด.

พระภิกษุ สามเณร ความเข้าใจในการเกณฑ์ทหาร

Monks, novices, understanding of military conscription

พระเทพวชิรวิมล.¹, พรพิมล โพธิ์ชัยหล้า², พระมหาอุทฺตปิชาญ โยธาสโน ทองจันทร์³

Phra Thepvachiravimol¹, Phornpimon Phochaila², Phramaha yuddhapicharn yodhasa sano thongjunra³

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

³มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

¹⁻²Mahamakut Buddhist University, Roi Et Campus

³Mahachulalongkornrajavidyalaya University Surin Campus

E-mail : picharn.tho@mcu.ac.th³

Received : May22, 2023;

Revised : June3, 2023;

Accepted : June3, 2023

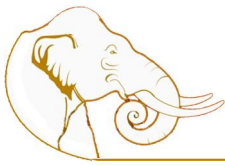
บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอเพื่อเป็นการทำความเข้าใจในการคัดเลือกทหาร ของพระภิกษุสามเณร และการขอยกเว้นการคัดเลือกทหาร ตาม พ.ร.บ.รับราชการทหาร พ.ศ.2497 และกฎกระทรวงออกตามความใน พ.ร.บ.ฯ พ.ศ.2498 ประชาชนชาวไทยโดยเฉพาะชายที่มีสัญชาติไทย ต้องเข้ารับราชการทหารด้วยกันทุกคน แต่มีจำนวนมาก ยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่การรับราชการทหารในขั้นตอนต่าง ๆ เช่น การขึ้นทะเบียนทหาร การรับหมายเกณฑ์ การเกณฑ์ทหารรวมถึงการขอยกเว้น และการขอผ่อนผันในการเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ซึ่งก่อให้เกิดความสับสนไม่เข้าใจวิธีปฏิบัติตามหน้าที่ที่ถูกต้อง หรือได้รับคำชี้แจงในการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย จนกระทั่งต้องถูกดำเนินคดีเป็นจำนวนมาก ในข้อหาหลีกเลี่ยงขัดขืนไม่ไปลงบัญชีทหารกองเกิน (ขึ้นทะเบียนทหาร) ไม่ไปรับหมายเรียก(หมายเกณฑ์) , หรือไม่ไปเข้ารับการตรวจเลือก (เกณฑ์ทหาร) และอื่น ๆ เป็นเหตุให้ต้องเสียทั้งเวลาและทรัพย์สินในการต่อสู้คดี ดังนั้น เพื่อให้ชาวไทย ซึ่งเป็นทั้งนักเรียนนักศึกษาและประชาชนทั่วไปได้ทราบถึงหน้าที่และการปฏิบัติเกี่ยวกับการรับราชการทหารได้ถูกต้อง กองการสวัสดิ กรมเสมียนตรา จึงได้ทำคู่มือฉบับนี้ขึ้น เพื่อชี้แจงเน้นย้ำ ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการรับราชการทหาร เพื่อจะปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดไว้อย่างถูกต้อง และมีจิตสำนึกที่ดี พร้อมทั้งจะอุทิศแรงกายแรงใจ เสียสละความสุขส่วนตัว เพื่อรับใช้ประเทศชาติด้วยความเต็มใจ สมกับเป็นชายชาติทหารอย่างแท้จริง หวังว่าบทความนี้จะให้ความรู้แก่พระภิกษุสามเณรเกี่ยวกับ การรับราชการทหาร ตามสมควรโดยเฉพาะท่านที่ยังดำรงตนอยู่ในสมณเพศโดยไม่ต้องกังวลว่าจะเป็นบุคคลผู้หนีหมายเกณฑ์ทหาร

คำสำคัญ การเกณฑ์ทหาร; พระภิกษุ; สามเณร

ABSTRACT

This article is presented for understanding the military selection of monks and novices as well as the request for an exemption from military selection according to the Military

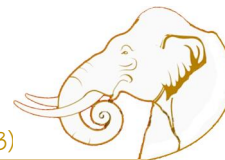
Service Act 1954 and the Ministerial Regulations issued under the 1955 Act, Thai people, especially men with Thai nationality, all must enter military service. However, there are many who still do not understand the duty of military service in various stages such as military registration, acceptance of criteria, Military conscription including the exemptions, and request for a waiver of military service in the active-duty division which caused confusion, do not understand how to perform the duties correctly or have been instructed to act illegally. Until having to be prosecuted a lot on the charge of avoidance (Military registration), not receiving a summons (conscription), or not going to the selection examination (military conscription), etc., causing both time and property to be wasted in fighting the case. Therefore, for the Thai people who are both students and the general public know the duties and practices related to military service correctly, the Recruiting Division, the Clerk Department has therefore created this manual to clarify and emphasize the understanding of military service in order to perform the duties required by law correctly. Moreover, they would have good conscience ready to dedicate physical and mental energy sacrificing personal happiness to serve the nation with willingness as a true military man. Hopefully, this article will usefully educate people on knowledge about military service as appropriately as it could be.

Keywords: military conscription; monks; novices

บทนำ

ประเทศไทยตั้งแต่มีรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดที่ใช้ปกครองประเทศเป็นต้นมา กำหนดให้ชายไทยทุกคนต้องรับราชการทหารและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ฉบับที่ใช้ในปัจจุบันยังกำหนดหน้าที่บุคคล ตามมาตรา 50 (5) ซึ่งมีความว่า " รับราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ " ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ " กฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องนี้ คือ พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 มาตรา 7 บัญญัติว่า "ชายที่มีสัญชาติเป็นไทย " และการได้มีสัญชาติไทยเป็นไปตามพระราชบัญญัติสัญชาติไทยตามกฎหมาย มีหน้าที่รับราชการทหารด้วยตนเองทุกคน

ดังนั้น หน้าที่ของชายไทยทุกคนต้องรับราชการทหาร พูดง่าย ๆ ว่า "ต้องไปเกณฑ์ทหาร" ซึ่งการรับใช้ชาติด้วยการเป็นทหาร เป็นเรื่องที่มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี เพราะกองทัพไทยจะฝึกฝนผู้เข้ารับราชการทหารให้มีระเบียบวินัย ฝึกหัดวิชาชีพ เพิ่มพูนความรู้ในด้านต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์และมีคุณค่าอย่างมากแก่ทหารเกณฑ์ทุกคน ซึ่งปกติการเกณฑ์ทหารจะกระทำกันในช่วงเดือน เม.ย. ของทุกปี ปีละครั้ง และต้องเข้ารับราชการเป็นทหารเกณฑ์ จำนวน 2 ปี แต่มีข้อยกเว้นและผ่อนผันสำหรับผู้ที่ยังเรียนวิชาภาคต้น (ร.ด.) หรือผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับต่าง ๆ ซึ่งกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติรับราชการทหารและกฎกระทรวง ซึ่งจะกล่าวต่อไป

ทหารเป็นหน้าที่ของชายไทย

1. หน้าที่ของชายไทยที่จะต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการรับราชการทหาร มีดังนี้

1.1 การลงบัญชีทหารกองเกิน (การขึ้นทะเบียนทหาร) ชายไทยเมื่ออายุย่างเข้า 18 ปี (17 ปี บริบูรณ์) ในพ.ศ.ใด ให้ไปแสดงตนเพื่อขึ้นทะเบียนทหารภายในปี พ.ศ.นั้น

1.2 การรับหมายเรียก (การรับหมายเกณฑ์) ทหารกองเกินทุกคนเมื่อมีอายุย่างเข้า 21 ปี (20 ปี บริบูรณ์) ใน พ.ศ.ใด ต้องไปแสดงตนเพื่อรับหมายเรียกที่อำเภอท้องที่ที่เป็นภูมิลำเนาทหารของตน ภายใน พ.ศ.นั้น

1.3 การเข้ารับการตรวจเลือก (การเข้าเกณฑ์ทหาร) ทหารกองเกินเมื่อได้รับหมายเรียกแล้ว จะต้องไปเกณฑ์ทหารตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดไว้ในหมายเรียก

1.4 การเข้ารับการเรียกพลของทหารกองหนุน ทหารที่ปลดจากกองประจำการโดยรับราชการ ในกองประจำการจนครบตามที่กฎหมายกำหนด หรือทหารกองเกินซึ่งสำเร็จการฝึกวิชาทหารตามกฎหมาย ว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร และได้ขึ้นทะเบียนกองประจำการแล้วปลดเป็นทหารกองหนุนเมื่อมี หมายเรียกพล (เพื่อตรวจสอบ เพื่อฝึกวิชาทหาร หรือเพื่อทดลองความพร้อม) จะต้องไปรายงานตัวเพื่อ เข้ารับการฝึกหรือทบทวนวิชาทหาร ให้มีความรู้ความสามารถพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ (สำนักงานสถิติกรุงเทพมหานคร เอกสารแผ่นพับ, 2564:3)

2. บุคคลที่จะได้สัญชาติไทยจะต้องเข้าหลักเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

2.1 เกิดโดยบิดาเป็นผู้มีสัญชาติไทย ไม่ว่าจะเกิดในหรือนอกราชอาณาจักรไทย

2.2 เกิดนอกราชอาณาจักรไทย โดยมารดาเป็นผู้มีสัญชาติไทย แต่ไม่ปรากฏบิดาที่ชอบด้วย กฎหมายหรือบิดาไม่มีสัญชาติ

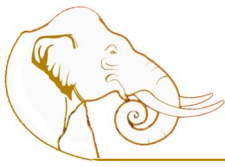
2.3 เกิดในราชอาณาจักรไทย (นอกจากผู้เกิดในราชอาณาจักรไทย ที่มีบิดามารดาเป็นคนต่างด้าว และขณะที่เกิดบิดามารดาเป็นหัวหน้าคณะผู้แทนทางการทูต หรือเจ้าหน้าที่ในคณะผู้แทนทางการทูต หรือ พนักงาน หรือผู้เชี่ยวชาญขององค์การระหว่างประเทศ และคนในครอบครัวซึ่งเป็นญาติอยู่ในอุปการะหรือ คนใช้ ซึ่งเดินทางมาอยู่กับบุคคลดังกล่าว)

2.4 ผู้ที่ได้แปลงสัญชาติเป็นไทยตามกฎหมาย

2.5 บุคคลที่ได้กลับคืนสัญชาติไทย ชายที่มีสัญชาติไทย เริ่มผูกพันกับกฎหมายรับราชการทหาร ตั้งแต่อายุครบ 17 ปีบริบูรณ์ หรือ อายุย่างเข้า 18 ปี ในวาระแรกที่ได้ขึ้นทะเบียนทหารที่อำเภอตามที่ กฎหมายกำหนด

3. การนับอายุ

คนเกิดในวันใดเดือนใดก็ตามปีเดียวกัน เมื่อสิ้นปีนั้น อายุจะเท่ากันหมด คือ 1 ปีบริบูรณ์และ นับเป็นอายุย่าง 2 ปีด้วย เช่น คนเกิดวันที่ 1 ม.ค. 2540 กับคนเกิดวันที่ 31 ธ.ค. 2540 เมื่อสิ้นปี 2540 และในวันที่ 1 ม.ค. 2541 ให้นับอายุครบ 1 ปีบริบูรณ์ และจะมีอายุย่าง 2 ปี เท่ากัน เรื่อยไปจนถึงวันที่ 31 ธ.ค. 2541 และเมื่อสิ้นปี 2541 แล้ว ในวันที่ 1 ม.ค. 2542 ให้นับอายุครบ 2 ปีบริบูรณ์และจะมีอายุย่าง 3 ปี ด้วยให้นับเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ ตามที่ต้องการ การจะทราบว่าย่างปัจจุบันเท่าใด ให้เอา พ.ศ.ปัจจุบันตั้งลบ

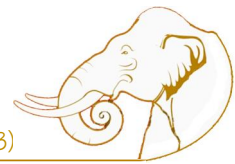

ด้วย พ.ศ.เกิด เช่น คนเกิด พ.ศ.2542 จะมีอายุครบ 17 ปีบริบูรณ์ หรือย่างเข้า 18 ปี ตลอดปี 2541 คือ อายุครบและอายุย่าง ตั้งแต่วันที่ 1 ม.ค.41 - วันที่ 31 ธ.ค.41

การลงบัญชีทหารกองเกิน

ชายที่มีสัญชาติไทย เมื่อมีอายุย่างเข้า 18 ปี (17 ปีบริบูรณ์) ใน พ.ศ.ใด ให้ไปแสดงตนเพื่อลงบัญชีทหารกองเกิน(ไปขึ้นทะเบียนทหารกองเกิน) ณ อำเภอท้องที่ที่เป็นภูมิลำเนาทหารของตน ภายใน พ.ศ.นั้น (ตั้งแต่ 1 ม.ค.- 31 ธ.ค.) เช่น เกิด พ.ศ.2524 ต้องไปขึ้นทะเบียนทหารในพ.ศ.2541 ผู้ใดไม่สามารถ ไปขึ้นทะเบียนทหารกองเกินด้วยตนเองได้ ต้องให้บุคคลซึ่งบรรลุนิติและเชื่อถือได้ไปแจ้งแทน(ปกติควรให้ผู้ปกครอง) ถ้าไม่ไปแจ้งแทนในปีนั้นถือว่าหลีกเลี่ยงชัดเจน ทางอำเภอแจ้งความดำเนินคดีมีโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 300 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ(ส่งให้พนักงานสอบสวน คือ ตำรวจเปรียบเทียบปรับไม่ได้ ต้องดำเนินคดีถึงชั้นศาล) เมื่อได้ลงบัญชีทหารกองเกินแล้ว ให้ถือว่าเป็นทหารกองเกินตั้งแต่วันที่ 1 ม.ค. ของปีถัดไป

การลงบัญชีทหารให้ปฏิบัติ ดังนี้ กรณีบิดาและมารดาสมรสกันตามกฎหมาย ให้ถือภูมิลำเนาของบิดาเป็นหลักในการลงบัญชีทหารถ้าบิดาถึงแก่กรรมแล้ว มารดายังมีชีวิตอยู่หรือถ้าทั้งบิดาและมารดาถึงแก่กรรมแล้ว มีผู้ปกครองให้ถือภูมิลำเนาในการลงบัญชีทหารที่อำเภอท้องที่ที่มารดาหรือผู้ปกครองมีภูมิลำเนาแล้วแต่กรณีหรือถ้าบุคคลดังกล่าวถึงแก่กรรมหมดให้ลงบัญชีทหารที่อำเภอท้องที่ที่ผู้ลงบัญชีทหารมีภูมิลำเนาอยู่ (ภูมิลำเนาคือการที่มีรายชื่อปรากฏอยู่ในทะเบียนบ้าน) การขึ้นทะเบียนทหารกองเกิน ผู้ขอขึ้นทะเบียนแสดงตนเพื่อขึ้นทะเบียนทหารกองเกิน ต้องนำหลักฐานคือสูติบัตรหรือบัตรประจำตัวประชาชนและสำเนาทะเบียนบ้าน(ที่มีชื่อบิดา หรือมารดา) ต่อมายอำเภอท้องที่ เมื่อนายอำเภอท้องที่ได้ตรวจสอบหลักฐาน เอกสารเห็นว่าถูกต้องแล้วจะรับลงบัญชีทหารและออกใบสำคัญทหารกองเกิน(แบบ สด.9)ให้เป็นหลักฐานตัวอย่าง เช่น นาย ก. เกิด พ.ศ.2524 ให้ถือว่าอายุครบ 17 ปี บริบูรณ์ และอายุย่าง 18 ปี ใน พ.ศ. 2541 เป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมาย นาย ข. และ นาง ค. (นาย ข. มีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ นาง ค. มีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี, นาย ก. มีภูมิลำเนาอยู่กับบิดา) กรณีนี้ นาย ก. จะต้องนำทะเบียนของตนพร้อมด้วยบัตรประจำตัวประชาชนไปแสดงขอลงบัญชีทหารที่อำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งเป็นภูมิลำเนาของบิดากับต้องนำทะเบียนบ้านของบิดาและมารดาไปแสดงด้วย เมื่อลงบัญชีทหารแล้วถือว่า นาย ก. มีภูมิลำเนาทหารอยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ถ้า นาย ข. เสียชีวิต นาย ก. จะต้องนำทะเบียนบ้านบัตรประจำตัวประชาชนของตนกับบัตรของนาย ข. และทะเบียนของ นาง ค. ไปแสดงตนเพื่อลงบัญชีทหารที่อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ถ้า นาย ข. และ นาง ค. หย่าขาดจากกัน นาย ก. อยู่กับมารดาที่อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี หรืออยู่กับบิดาที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานครก็ตาม กรณีนี้ นาย ก. จะต้องไปลงบัญชี ณ อำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นภูมิลำเนาของบิดา ถ้าไม่สะดวกที่จะไปลงบัญชีทหารด้วยตนเอง จะให้บิดาแจ้งการลงบัญชีทหารแทนก็ได้ต้องไต่ถามกระชั้นวันหมดเขตการลงบัญชีทหารโดยส่งสำเนาทะเบียนบ้านของตน และของมารดา อีกทั้งบัตรประจำตัวประชาชนของตนพร้อมกับแจ้งคำทูล ผลเป็นเหนือเอวขึ้นไปให้เห็นได้ง่ายและชัดเจน ซึ่งต่อไปจะไม่สูญหาย เช่น "ผลเป็นที่แก้วขาว" เพื่อให้บิดาดำเนินการแจ้งลงบัญชีทหารแทน เสร็จแล้วบิดาจะส่งเอกสารดังกล่าวพร้อมกับใบสำคัญ (แบบ สด.9) ให้แก่ นาย ก. ไว้เป็นหลักฐานต่อมาถ้า นาย ก. ประสงค์จะตรวจเลือกทหารที่เขตดุสิต

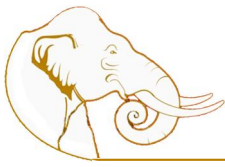

กรุงเทพมหานครก็กระทำได้ โดยแจ้งย้ายภูมิลำเนาทหารมาอยู่ที่เขตดุสิต การแจ้งไม่ต้องไปแจ้งที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่แต่อย่างใด คงแจ้งที่เขตดุสิตแห่งเดียวกล่าวคือ เพียงแต่นำใบสำคัญ (แบบ สด.9) ไปขอแจ้งย้ายภูมิลำเนาทหารที่เขตดุสิต(สัสดีเขตดุสิตเป็นผู้ดำเนินการให้) ถ้า นาย ข.และ นาง ค. เสียชีวิตทั้งสองคนและมีน้ำเป็นผู้ปกครองกรณีนี้ นาย ก. จะต้องนำหลักฐานดังกล่าวแล้วข้างต้น ไปลงบัญชีทหารที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นภูมิลำเนาของน้ำถ้า นาย ก. เกิดนอกสมรสและบิดามีได้จดทะเบียนรับบุตรหรือถ้ามารดาเสียชีวิตแล้ว มีผู้ปกครอง ให้ลงบัญชีทหารที่อำเภอท้องที่ที่มารดา หรือผู้ปกครอง มีภูมิลำเนาแล้วแต่กรณี แต่ถ้าไม่มีบุคคลดังกล่าว (บิดา มารดา ผู้ปกครอง)ให้ลงบัญชีทหารที่อำเภอท้องที่ที่นาย ก. มีภูมิลำเนาอยู่เนื่องจากทางราชการได้ให้ระยะเวลาในการลงบัญชีทหารไว้ตั้งแต่ มกราคม ถึง ธันวาคม ในปีที่มีอายุอย่าง 18 ปี และในเดือนกันยายน ของทุกปี ทางอำเภอจะประกาศเตือนให้ผู้ที่ยังมิได้ ลงบัญชีทหารให้ไปลงบัญชีทหารให้เสร็จสิ้นตามระยะเวลาที่กำหนดด้วย ประกาศเช่นนี้จะปิดไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอที่ทำการกำนันที่ทำการผู้ใหญ่บ้านและที่เปิดเผยตามชุมชน ในท้องที่นั้นกับนายอำเภอจะส่งประกาศให้กำนันผู้ใหญ่บ้าน เพื่อนำไปแจ้งให้ราษฎรในท้องที่ของตนทราบด้วย ถ้าผู้ใดไม่ไปลงบัญชีทหารกองเกินภายในกำหนด จะถูกดำเนินคดีอาญาฐานหลีกเลี่ยงข้อหา มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่ถ้าทางอำเภอได้ส่งรายชื่อไปให้เจ้าหน้าที่ตำรวจติดตามจับกุมตัวมาดำเนินคดีต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือนหรือปรับไม่เกินสามร้อยบาทหรือ ทั้งจำทั้งปรับ

การลงบัญชีทหารกองเกินแทน ผู้ใดมีความจำเป็นไม่สามารถไปลงบัญชีทหารด้วยตนเองได้ ต้องให้บุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะและเชื่อถือได้ไปแจ้งแทน โดยปกติจะเป็นบิดา มารดา หรือพี่ ซึ่งจะต้องเป็นกรณี ที่กระชั้นวันหมดเขตระยะเวลาลงบัญชี (ประมาณเดือนธันวาคม) โดยมีความจำเป็นดังนี้

1. ป่วย
2. ไปอยู่ต่างประเทศยังไม่มีกำหนดกลับ หรือมีกำหนดกลับ หรือ มีกำหนดกลับแต่วันที่จะกลับเลยกำหนดเวลาการลงบัญชีทหารกองเกินแล้ว
3. ไปศึกษาต่างท้องที่ไม่สามารถจะกลับไปได้เพราะติดการสอบไล่ บุคคลซึ่งยังมีได้ลงบัญชีทหารกองเกินตามระยะเวลาที่กำหนด ถ้าอายุยังไม่ถึง 46 ปีบริบูรณ์ก็ต้องไปลงบัญชีทหารทุกคนตามกฎหมาย จะให้ผู้อื่นแจ้งแทนไม่ได้ ต้องไปแสดงตนเพื่อลงบัญชีทหารด้วยตนเองเพราะมีความผิดเกิดขึ้นแล้ว เมื่อได้ลงบัญชีทหารกองเกินแล้วทางอำเภอจะออกใบสำคัญ(แบบ สด.9) ให้ไว้เป็นหลักฐานต่อไป เมื่อมีประสงค์จะย้ายภูมิลำเนาทหาร ก็ย่อมทำได้ โดยแจ้งต่อนายอำเภอ (สัสดีอำเภอ) ท้องที่ที่ตนเองเข้ามาอยู่นั้น (โดยไม่ต้องแจ้งย้ายที่อำเภอเดิม) การแจ้งย้ายภูมิลำเนาทหารให้กระทำภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ย้ายทะเบียนเข้ามาอยู่ในท้องที่ใหม่โดยนำใบสำคัญ(แบบ สด.9) หรือหนังสือสำคัญ (แบบ สด.8) กับทะเบียนบ้านไปประกอบหลักฐานการแจ้งย้ายภูมิลำเนาทหารด้วย

อนึ่ง ถ้าได้รับใบอนุญาตให้เปลี่ยนชื่อตัว หรือชื่อสกุลให้นำหลักฐานการเปลี่ยนชื่อตัวหรือชื่อสกุลพร้อมกับใบสำคัญ (แบบ สด.9) หรือ หนังสือสำคัญ(แบบ สด.8) ไปแจ้งต่อนายอำเภอท้องที่ที่เป็นภูมิลำเนาทหาร ภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับอนุญาตเพื่อแก้หลักฐานให้ถูกต้อง เมื่อได้ขึ้นทะเบียนทหารกองเกินแล้ว ถือว่าผู้นั้นมีภูมิลำเนาทหารอยู่ในอำเภอที่ได้ขึ้นทะเบียนทหารกองเกิน

การรับหมายเรียกหรือการรับหมายเกณฑ์

ทหารกองเกินทุกคนเมื่อมีอายุย่างเข้า 21 (อายุ 20 ปีบริบูรณ์) ใน พ.ศ. ไต ต้องไปแสดงตนเพื่อรับหมายเกณฑ์ที่อำเภอท้องที่ซึ่งเป็นภูมิลำเนาทหารของตน ภายใน พ.ศ. นั้น เช่น ทหารกองเกินเกิด พ.ศ. 2521 ให้ไปแสดงตนรับหมายเกณฑ์ได้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2541 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2541 ในเวลาราชการ เมื่อรับหมายเกณฑ์แล้ว จะต้องไปรับการตรวจเลือก (เกณฑ์) ในเดือนเมษายน 2542 ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดไว้ในหมายเกณฑ์ หากไม่ไปจะถูกดำเนินคดีฐานหลีกเลี่ยงขัดขืน มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี

1. การออกหมายเกณฑ์ หมายเกณฑ์นายอำเภอจะออกเฉพาะผู้ที่ได้ลงบัญชีเป็นทหารกองเกินแล้ว คือ

1.1 ผู้ที่มีอายุ 21 ปีบริบูรณ์ ในปีที่จะเข้ากองประจำการ

1.2 ผู้ที่มีอายุ 22-29 ปีบริบูรณ์ ซึ่งต้องไม่เคยเข้าตรวจเลือก (เกณฑ์ทหาร) หรือเป็นคนหลีกเลี่ยง ไม่มารับการเกณฑ์ในปีก่อน ๆ (ศาลตัดสินลงโทษแล้ว) หรือพ้นจากฐานะการยกเว้น หรือผ่อนผัน หรือได้รับการผ่อนผันเนื่องจากเป็นนิสิต นักศึกษา นักเรียน หรือผู้ที่จำเป็นต้องหาเลี้ยงบิดาหรือมารดา หรือบุตร หรือคณะกรรมการตรวจเลือกมีความเห็นว่าป่วยรักษาไม่หายภายใน 30 วัน ในปีที่ผ่านมา

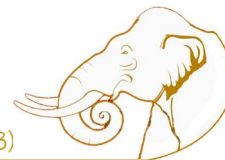
2. การรับหมายเกณฑ์แทน ผู้ใดไม่สามารถจะไปรับหมายเรียกตนเองได้ ต้องให้บุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะและเชื่อถือได้ไปรับหมายเกณฑ์แทน ถ้าไม่มีให้ถือว่า ผู้นั้นหลีกเลี่ยงขัดขืน การรับแทนจะต้องเป็นกรณีใกล้วันหมดเขตรับหมายเกณฑ์(ประมาณเดือนธันวาคม) โดยมีความจำเป็น ดังนี้

2.1 ป่วย

2.2 ไปอยู่ต่างประเทศยังไม่มีกำหนดกลับ หรือมีกำหนดกลับแต่วันที่จะกลับนั้นเลยกำหนดเวลาการรับหมายเกณฑ์แล้ว

2.3 ไปศึกษาต่างท้องที่ ไม่สามารถจะกลับไปได้เพราะติดการสอบไล่ การที่จะให้รับหมายเกณฑ์แทนหรือไม่นั้น อยู่ในดุลพินิจของนายอำเภอการรับหมายเกณฑ์แทน จะต้องมียกย่องมอบหมายหรือมอบฉันทะของทหารกองเกินผู้นั้นถึงนายอำเภอโดยผู้รับแทนนำมาแสดง แล้วให้สัสดีอำเภอลงทะเบียนรับหนังสือ และให้ทางอำเภอทำการสอบสวนปากคำผู้รับแทนนั้นไว้เป็นหลักฐาน ซึ่งผู้รับแทนจะต้องให้คำรับรองในการสอบสวนว่า จะมอบหมายเกณฑ์ที่รับไปนั้นนำไปมอบให้แก่ทหารกองเกินผู้นั้น พร้อมกับแจ้งวันเวลาและสถานที่เกณฑ์ทหารให้ทราบ แล้วเสนอนายอำเภอ ขออนุมัติก่อนมอบหมายเกณฑ์ให้รับไป ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้ ทหารกองเกินผู้นั้นอ้างว่าไม่ได้รับหมายเกณฑ์ในกรณีที่หลีกเลี่ยงขัดขืน ไม่ไปเข้ารับการเกณฑ์ทหาร

3. การจัดทำประกาศ ในเดือนตุลาคมทุกปี ทางอำเภอจะจัดทำประกาศให้ทหารกองเกินที่มีอายุย่างเข้า 21 ปี ใน พ.ศ. นั้นไปแสดงตนเพื่อรับหมายเกณฑ์ที่ อำเภอ ประกาศเช่นว่านี้จะปิดไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการกำนัน ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน และที่เปิดเผยตามชุมชนในท้องที่นั้น กับนายอำเภอจะส่งประกาศให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเพื่อนำไปแจ้งให้ราษฎรในท้องที่ของตนทราบด้วย ถ้าผู้ใดไม่ไปรับหมายเกณฑ์ตามกำหนดจะถูกดำเนินคดีอาญาฐานหลีกเลี่ยงขัดขืน มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ แต่ถ้าทางอำเภอได้ส่งรายชื่อไปให้เจ้าหน้าที่ตำรวจติดตามจับกุมตัวมาดำเนินคดี ต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความรู้เกี่ยวกับการตรวจเลือกเข้ารับราชการทหาร

"บุคคลซึ่งจะเข้ารับราชการทหารกองประจำการนั้นต้องมีขนาดรอบตัวตั้งแต่ 76 เซนติเมตรขึ้นไป ในเวลาหายใจออก และสูงตั้งแต่ 140 เซนติเมตรขึ้นไป ถ้าขนาดสูงหรือขนาดรอบตัวอย่างใดอย่างหนึ่งต่ำกว่ากำหนดนี้ ให้ถือว่าเป็นคนไม่ได้ขนาดจะส่งเข้ากองประจำการไม่ได้"

การตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการหรือที่รู้จักกันดีคือการเกณฑ์ทหาร นั้นตามปกติกระทรวงกลาโหม ได้กำหนดไว้ในเดือนเมษายน (วันที่ 1 เมษายน ถึงวันที่ 11 เมษายน ของทุกปี) ดังนั้นทหารกองเกินเมื่อได้รับหมายเรียกแล้วจะต้องไปเข้ารับการตรวจเลือกตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดในหมายเรียก ทั้งนี้ โดยนำหลักฐานต่างๆ ได้แก่ ใบสำคัญทหารกองเกิน (แบบ สด.9), หมายเรียก (แบบ สด.35.), บัตรประจำตัวประชาชน, ประกาศนียบัตร หรือหลักฐานทางการศึกษา ไปแสดงด้วยหากทหารกองเกินผู้ใดไม่ไปถือว่าหลีกเลี่ยงขัดขืน มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี และในวันตรวจเลือกนั้น ผู้เข้ารับการตรวจเลือกทุกคน จะได้รับใบรับรองผลการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการ(แบบ สด.43) หรือที่รู้จักกันคือ ใบผ่านการเกณฑ์ทหารนั่นเอง

ก่อนที่จะทราบถึงวิธีการในตรวจเลือก ควรจะได้ทำความเข้าใจว่าในวันตรวจมีใครบ้างเป็นเจ้าหน้าที่ทำการตรวจเลือก และมีหน้าที่อย่างไรบ้างเสียก่อน สำหรับในวันตรวจเลือกนั้นจะมีคณะกรรมการตรวจเลือก ซึ่งมีหน้าที่ทำการตรวจเลือกให้เป็นไปอย่างยุติธรรม

1. คณะกรรมการตรวจเลือกประกอบด้วย

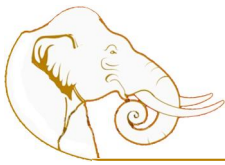
1.1 นายทหารสัญญาบัตร ซึ่งมียศไม่ต่ำกว่าพันโทหนึ่งคนเป็นประธานกรรมการ มีหน้าที่อำนวยความสะดวกและควบคุมการตรวจเลือกให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย และออกเสียงชี้ขาดในกรณีที่เป็นปัญหาในทางปฏิบัติเมื่อคณะกรรมการตรวจเลือกไม่อาจตกลงกันโดยเสียงข้างมากได้ กับมีหน้าที่ตรวจสอบการปล่อยตัวทหารกองเกินพร้อมมอบใบรับรองผลการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการ (แบบสด.๔๓)

1.2 นายทหารสัญญาบัตร ซึ่งมียศหรือเทียบเท่าไม่สูงกว่าประธานกรรมการไม่เกินสองคนเป็นกรรมการมีหน้าที่ ดังนี้

1.2.1 กรรมการนายทหารสัญญาบัตร (คนที่ 1) มีหน้าที่เรียกชื่อทหารกองเกิน ซึ่งถูกเรียกมาตรวจเลือกจัดดูแลทหารกองเกินซึ่งตรวจเลือกแล้ว ให้อยู่รวมเป็นจำพวก ป้องกันมิให้ทหารกองเกินซึ่งตรวจเลือกแล้วปะปนกับทหารกองเกินซึ่งยังมิได้ตรวจเลือกและรับทหารกองเกินซึ่งคณะกรรมการตรวจเลือก กำหนดให้เข้าประจำการ เพื่อนำตัวไปขึ้นทะเบียนหรือนำตัวส่งนายอำเภอเพื่อออกหมายนัดเข้ารับราชการทหาร

1.2.2 กรรมการนายทหารสัญญาบัตร (คนที่ 2) มีหน้าที่วัดขนาดเก็บยอดเป็นจำพวก ตรวจสอบสลากควบคุมการทำสลาก และอ่านสลากในระหว่างการจับสลาก

1.3 สัสดีจังหวัดหรือผู้แทนหนึ่งคน ซึ่งมีได้ประจำอยู่ในท้องที่ตรวจเลือกนั้นเป็นกรรมการมีหน้าที่บันทึกผลการตรวจเลือก ในบัญชีเรียกฯ (แบบ สด.16) รับเรื่องราวร้องขอในเหตุต่าง ๆ ซึ่งนายอำเภอได้สอบสวนแล้ว เตรียมทำสลาก บันทึกผลการจับสลากขึ้นทะเบียน และทำบัญชีคนที่ส่งเข้ากองประจำการ

1.4 นายทหารสัญญาบัตร ซึ่งเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะแผนปัจจุบันชั้น 1 สาขาเวชกรรมหนึ่งคนหรือหลายคนเป็นกรรมการมีหน้าที่ตรวจร่างกายผู้ที่ถูกเรียกมาตรวจเลือกและออกใบสำคัญให้แก่คนจำพวกที่ 3 และคนจำพวกที่ 4 รวมทั้งควบคุมการจับสลากเมื่อได้ทราบถึงว่าใครเป็นเจ้าหน้าที่ในการตรวจเลือกและมีหน้าที่อย่างใดแล้วต่อไปจะได้กล่าวถึงวิธีการและขั้นตอนในการตรวจเลือกต่อไป

2. ขั้นตอนการตรวจเลือกในการเลือกนั้น จะแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขั้นตอนที่หนึ่ง เมื่อทหารกองเกินมา ณ สถานที่ตรวจเลือกให้เข้าแถวรวมอยู่ตามป้ายตำบล ที่ปักไว้ครั้งถึงเวลา 07.00น. จะมีพิธีเชิญธงชาติขึ้นสู่ยอดเสา โดยประธานกรรมการนำคณะกรรมการตรวจเลือกและเจ้าหน้าที่ทั้งหมดมาเข้าแถว ณ หลังเสาธง จัดให้มีเจ้าหน้าที่เชิญธงชาติ เมื่อธงชาติขึ้นสู่ยอดเสาแล้วประธานกรรมการจะกล่าวถึงความสำคัญในการเข้ารับราชการทหารเพื่อชี้แจงให้ทหารกองเกินได้ตระหนักถึงความสำคัญ ในการรับราชการทหาร เพื่อชี้แจงให้ทหารกองเกินได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการรับราชการทหารผลเสียหากในการหลีกเลี่ยงขัดขืน ต่อจากนั้น กรรมการสัสดีจังหวัดจะชี้แจงวิธีปฏิบัติในการร้องขอเข้ากองประจำการ(สมัค)รวมทั้งการยกเว้นผ่อนผันตลอดจนการขอสิทธิลดวันรับราชการและเหตุต่าง ๆ ที่ควรทราบต่อจากนั้นจะเริ่มทำการตรวจเลือก ดังนี้

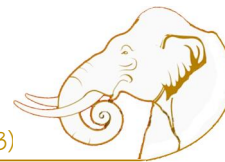
2.1.1 เจ้าหน้าที่โต๊ะที่ 1 มีหน้าที่เรียกชื่อตรวจบัตรประจำตัวประชาชนและหมายเรียกเพื่อมิให้เปลี่ยนตัวและผิดคน

2.1.2 เจ้าหน้าที่โต๊ะที่ 2 มีหน้าที่ตรวจร่างกายและแบ่งคนเป็นจำพวกกล่าวคือเมื่อตรวจร่างกายแล้ว จะแบ่งคนออกเป็น 4 จำพวก คือ

2.1.2.1 จำพวกที่ 1 ได้แก่ คนซึ่งร่างกายสมบูรณ์ดีไม่มีอวัยวะพิการหรือผิดส่วนแต่อย่างใด

2.1.2.2 จำพวกที่ 2 ได้แก่ คนซึ่งมีร่างกายที่เห็นได้ชัดว่าไม่สมบูรณ์ดีเหมือนคนจำพวกที่ 1 แต่ไม่ถึงกับทุพพลภาพตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ 47 (พ.ศ. 2517)ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497เช่น ตาเหล่ ช่องหูมีหนองเรื้อรังและทั้งแก้วหูทะลุคอดอก มือหรือแขนลีบหรือบิดเก ไข่เลื่อนลงถุง ฯลฯ

2.1.2.3 จำพวกที่ 3 ได้แก่ คนซึ่งมีร่างกายยังไม่แข็งแรงพอที่จะรับราชการทหารทหารในขณะนั้นได้เพราะป่วย ซึ่งจะบำบัดให้หายไม่ได้ภายในกำหนด 30 วัน กรณีนี้ให้เรียกมาตรวจเลือกในคราวถัดไปเมื่อคณะกรรมการตรวจเลือกได้ตรวจเลือกแล้วยังคงเป็นคนจำพวกที่ 3 อยู่รวม 3 ครั้งให้งดเรียก (การนับครั้งจะนับครั้งให้เฉพาะที่ได้ตัวมาตรวจเลือกถ้าตัวไม่มาตรวจเลือกไม่นับครั้งให้)

2.1.2.4 จำพวกที่ 4 ได้แก่ คนพิการทุพพลภาพ หรือมีโรคซึ่งไม่สามารถรับราชการได้ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 74 (พ.ศ.2540) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 เช่น ต้อหินหูหนวกทั้งสองข้าง ลิ้นหัวใจพิการ หิด เบาหวาน กระเทย โรคจิต ไข้ คนเฝ้ากาสา (ปลดพันราชการทหารประเภทที่ 2 ตามกฎหมาย) เมื่อตรวจร่างกายกำหนดคนเป็นจำพวกแล้ว คบจำพวกที่ 1 เจ้าหน้าที่จะนำตัวไปยังโต๊ะที่ 3 เพื่อทำการวัดขนาด ส่วนคนจำพวกที่ 2, 3 และ 4 ให้ไปรอที่โต๊ะที่ 3 เพื่อทำการวัดขนาดส่วนคนจำพวกที่ 2, 3 และ 4 ให้ไปรอที่โต๊ะประธานกรรมการเพื่อตรวจสอบปล่อยตัว

2.1.3 เจ้าหน้าที่โต๊ะที่ 3 มีหน้าที่ วัดขนาด โดยกระทำ ดังนี้ ให้ผู้ที่เข้ารับการตรวจเลือก ยืนตัวตรงส้นเท้าชิดกันขนาดสูงให้วัด ตั้งแต่ตรงส้นเท้าจนสุดศีรษะ ขนาดรอบตัวให้คล้องแถบเมตร รอบตัวให้ริมล่างของแถบลงได้ระดับราวมโดยรอบวัดเมื่อหายใจออกเต็มที่หนึ่งครั้งและหายใจเข้าเต็มที่หนึ่งครั้ง เมื่อวัดขนาดแล้วจะแบ่งทหารกองเกินเป็น 3 กลุ่มดังนี้

2.1.3.1 กลุ่มที่ 1 เรียกว่า คนได้ขนาดคือ มีขนาดสูงตั้งแต่ 1 เมตร 60 เซนติเมตร ขึ้นไป และมีขนาดรอบตัวตั้งแต่ 76 เซนติเมตรขึ้นไป

2.1.3.2 กลุ่มที่ 2 เรียกว่า คนขนาดถัดรอง คือ มีขนาดสูงตั้งแต่ 1 เมตร 59 เซนติเมตร ลงมาถึง 1 เมตร 46 เซนติเมตร และมีขนาดรอบตัวตั้งแต่ 76 เซนติเมตรขึ้นไป คนขนาดถัดรองนี้ หากมีคนขนาดสูงกว่าและได้ขนาดพอ (คนได้ขนาด) คณะกรรมการตรวจเลือกจะคัดออก ปล่อยตัวไปโดยไม่ต้องจับสลาก

2.1.3.3 กลุ่มที่ 3 เรียกว่า คนไม่ได้ขนาดคือ มีขนาดสูงไม่ถึง 1 เมตร 46 เซนติเมตร หรือขนาดรอบตัวไม่ถึง 76 เซนติเมตร อย่างไรก็ตามหนึ่ง คนไม่ได้ขนาดนี้คณะกรรมการตรวจเลือกจะคัดออก ปล่อยตัวไปโดยไม่ต้องจับสลากแต่อย่างใด เมื่อได้วัดขนาดและแบ่งคนเป็นกลุ่มต่าง ๆ แล้วต่อไปก็จะเป็นวิธีการคัดเลือกผู้ที่ต้องจับสลาก(แดง- เป็นทหาร , ดำ - ปล่อย) ต่อไป วิธีคัดเลือกนั้นผู้ซึ่งอยู่ในข่ายที่จะส่งเข้าเป็นทหารได้คือคนจำพวกที่ 1, คนจำพวกที่ 2 และคนผ่อนผัน ที่มีขนาดสูงตั้งแต่ 1 เมตร 46 เซนติเมตร และมีขนาดรอบตัว 76 เซนติเมตร ขึ้นไป โดยมีวิธีคัดเลือกดังนี้

ก. เลือกจำพวกที่ 1 ซึ่งมีขนาดสูงตั้งแต่ 1 เมตร 60 เซนติเมตร ขึ้นไปก่อน ถ้ามีจำนวนมากกว่าที่ทางราชการต้องการ ก็ให้จับสลาก

ข. ถ้าคนจำพวกที่ 1 ซึ่งมีขนาดสูงตั้งแต่ 1 เมตร 60 เซนติเมตร ขึ้นไป มีไม่พอกับจำนวนที่ทางราชการต้องการก็ให้เลือกคนที่มีความสูงถัดรองลงมา (159 ซม., 158 ซม.) ตามลำดับจนพอกับจำนวนที่ต้องการ

ค. ถ้าคนจำพวกที่ 1 (คนที่มีความสูง 1 เมตร 60 เซนติเมตร ขึ้นไป และคนขนาดถัดรอง) มีไม่พอกับจำนวนที่ทางการก็ให้เลือกคนจำพวกที่ 2

2.1.4 โต๊ะประธานกรรมการ มีหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องปล่อยตัวคนจำพวกที่ 4 , 3 คนไม่ได้ขนาด , คนผ่อนผัน , คนจำพวกที่ 2 คนขนาดถัดรอง (ถ้ามีคนได้ขนาดพอ) และคนได้ขนาด (กรณีที่มีคนร้องขอหรือสมัครเป็นทหารพอกับจำนวนที่ต้องการแล้วไม่ต้องจับสลาก) พร้อมกับมอบใบรับรองผลการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการ(แบบ สด.43 ให้รับไปในวันตรวจเลือก)

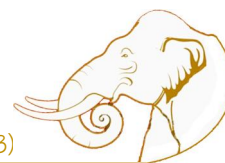

2.2 ขั้นตอนที่สอง ซึ่งได้แก่การจับสลากซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญในขั้นตอนนี้เจ้าหน้าที่จะเรียกชื่อคำจำพวกที่ 1 ซึ่งอยู่ในข่ายที่จะต้องจับสลาก(คัดเลือกแล้ว) มารวมเป็นตำบล ๆ เพื่อดำเนินการจับสลากโดยมีสลากสีแดงและสลากสีดำรวมกันเท่ากับคนที่ต้องจับสลาก สลากสีแดงให้มีเท่ากับจำนวนคนที่ต้องส่งเข้ากองประจำการ โดยหักคนหลักเลียงขัดขึ้นและคนร้องขอเข้ากองประจำการ(สมัคร) ออกนอกนั้นเหลือเป็นสลากสีดำ การที่จะกำหนดให้ตำบลใดจับสลากก่อนหลังนั้น จะกระทำโดยวิธีให้ผู้แทนของแต่ละตำบลซึ่งอาจจะเป็นกำนันผู้ใหญ่บ้าน เทศมนตรี หรือผู้แทนทหารกองเกินของตำบลนั้น ๆ มาจับสลากผู้ที่จับสลากดำประธานกรรมการ ตรวจสอบจะมอบใบรับรองผลการตรวจเลือกฯ (แบบ สด.43) ให้รับไปในวันตรวจเลือกและปล่อยตัวไป **ผู้ที่ จับสลากแดง** ประธานกรรมการตรวจสอบจะมอบใบรับรองผลการตรวจเลือกฯ (แบบ สด.43) ให้รับไปในวันตรวจเลือกและนำตัวรับราชการทหาร (แบบ สด.40) จากเจ้าหน้าที่ของอำเภอ เพื่อให้ไปรายงานตัวเข้ารับราชการกองประจำการตามกำหนดในหมายนัดของนายอำเภอต่อไป (เส้นทางสู่ทหารอาชีพ เอกสารแผ่นพับ สำนักงานสัสดีกรุงเทพฯ 2556:5)

3. สำหรับผู้ที่จับสลากแดง

โดยปกติจะต้องเป็นทหารมี กำหนด 2 ปี แต่ถ้าเป็นผู้มีคุณสมบัติพิเศษแล้วกฎหมายยังเปิดโอกาสให้สิทธิในการลดวันรับราชการได้ ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 24 (พ.ศ.2508) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 ทั้งนี้ การขอสิทธิลดวันรับราชการทหารต้องนำหลักฐานแสดงคุณสมบัติพิเศษไปยื่นต่อคณะกรรมการตรวจเลือกในวันตรวจเลือกโดยทำคำร้องไว้ พร้อมทั้งขอใบรับหลักฐานจากเจ้าหน้าที่ด้วย ผู้ที่อยู่ในกองประจำการน้อยกว่า 2 ปี ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 24 (พ.ศ. 2508) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497

ประเภท	ร้องขอ ฯ (สมัคร)	ไม่ร้องขอฯ (จับได้ใบแดง)
ข้าราชการกลาโหมพลเรือนชั้นสัญญาบัตร	6 เดือน	1 ปี
ข้าราชการตุลาการ	6 เดือน	1 ปี
ดาโต๊ะยุติธรรม	6 เดือน	1 ปี
ข้าราชการฝ่ายตุลาการซึ่งเป็นข้าราชการตุลาการ	1 ปี	1 ปี
และรับเงินเดือนประจำตั้งแต่ชั้นตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไป	6 เดือน	1 ปี
ข้าราชการอัยการ	6 เดือน	1 ปี
ข้าราชการพลเรือนซึ่งรับเงินเดือนประจำ	1 ปี	1 ปี
ตั้งแต่ชั้นตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไป	6 เดือน	1 ปี
พนักงานเทศบาลซึ่งรับเงินเดือนประจำ	1 ปี	1 ปี
ตั้งแต่ชั้นตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไป	6 เดือน	1 ปี
ผู้สำเร็จชั้นอุดมศึกษาหรือผู้สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศ	1 ปี	1 ปี

ผู้สำเร็จการศึกษาระดับชั้นปีที่ 3 ขึ้นไป ให้ขึ้นทะเบียนกองประจำการแล้วปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ 1 โดยมีต้องเข้ารับราชการในกองประจำการแต่อย่างใด

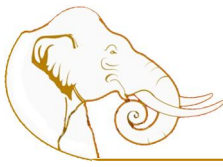
4. คณะกรรมการชั้นสูง

อนึ่ง ผู้ที่ถูกกำหนดให้เป็นทหาร (จับได้ใบแดง) เห็นว่าคณะกรรมการตรวจเลือกตัดสินไม่ถูกหรือไม่ยุติธรรมให้ยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการชั้นสูงได้ทันที โดยไม่ต้องผ่านผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น แต่ถ้าถึงกำหนดที่จะต้องไปเป็นทหารกองประจำการก็ให้เข้าเป็นทหารก่อนจนกว่าจะได้รับคำตัดสิน (คณะกรรมการชั้นสูงประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้แทนหนึ่งคนเป็นประธาน, เจ้าหน้าที่สัสดี ซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าสัสดีจังหวัดหนึ่งคน และข้าราชการอื่นซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าหัวหน้าแผนกหรือเทียบเท่าหนึ่งคนเป็นกรรมการ) (การยกเว้นหรือการผ่อนผันการเข้ารับราชการทหาร สำนักงานสัสดีอำเภอ เอกสารแผ่นพับ 2565, 6)

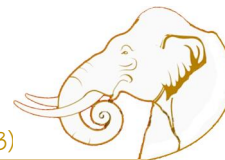
การยกเว้นและการผ่อนผัน

มีบุคคลบางจำพวกที่ไม่ต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการในยามปกติสามประเภท ได้แก่ บุคคลที่ได้รับการยกเว้น และบุคคลที่ไม่ต้องมาเข้ารับการตรวจเลือก สองประเภทนี้ไม่ต้องไปรับการตรวจเลือกเลย ส่วนบุคคลที่ได้รับการผ่อนผันต้องเข้ารับการตรวจเลือกทุกปี

ประเภท	ได้แก่
บุคคลที่ได้รับการยกเว้น ไม่ต้องรับราชการทหารกองประจำการ	(1) พระภิกษุที่มีสมณศักดิ์ หรือที่เป็นเปรียญ และนักบวชในพระพุทธศาสนาแห่งนิกายมหายานที่มีสมณศักดิ์ (2) คนพิการทุพพลภาพ ซึ่งไม่สามารถเป็นทหารได้
บุคคลที่ได้รับการยกเว้น เมื่อลงบัญชีทหารกองเกินแล้วไม่เรียกมาตรวจเลือกรับราชการทหารกองประจำการในยามปกติ	(1) พระภิกษุ สามเณร และนักบวชในพระพุทธศาสนาแห่งนิกายมหายาน ซึ่งเป็นนักรธรรมตามที่กระทรวงศึกษาธิการรับรอง (2) นักบวชศาสนาอื่นซึ่งมีหน้าที่ประจำในกิจของศาสนาตามที่กำหนดในกฎกระทรวงและผู้ว่าราชการจังหวัดออกใบสำคัญให้ไว้ (3) บุคคลซึ่งอยู่ในระหว่างการฝึกวิชาทหารตามหลักสูตรที่กระทรวงกลาโหมกำหนดตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร (4) นักเรียนโรงเรียนเตรียมทหารของกระทรวงกลาโหม (5) ครูซึ่งประจำทำการสอนหนังสือหรือวิชาการต่างๆ ที่อยู่ในความควบคุมของกระทรวง ทบวง กรม หรือราชการส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และผู้ว่าราชการจังหวัดออกใบสำคัญให้ไว้ (6) นักศึกษาของศูนย์กลางอบรมการศึกษายุวชนใหญ่ของกระทรวงศึกษาธิการ (7) นักศึกษาของศูนย์ฝึกการบินพลเรือนของกระทรวงคมนาคม

บุคคลที่ไม่เข้ารับการตรวจเลือกก็ไม่ถือว่าเป็นการหลีกเลี่ยงขั้นตอนการตรวจเลือก	(1) ข้าราชการซึ่งได้รับคำสั่งของผู้บังคับบัญชาโดยปัจจุบันทันด่วนให้ไปราชการอันสำคัญยิ่ง หรือไปราชการต่างประเทศโดยคำสั่งของเจ้ากระทรวง (2) นักเรียนซึ่งออกไปศึกษาวิชา ณ ต่างประเทศ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (3) ข้าราชการหรือผู้ปฏิบัติงานในสถานที่ราชการ หรือโรงงานอื่นใด ในระหว่างที่มีการรบหรือการสงคราม อันเป็นอุปสรรคในการรบหรือการสงครามและอยู่ในความควบคุมของกระทรวงกลาโหม (4) บุคคลซึ่งกำลังปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยทหารในราชการสนาม (5) เกิดเหตุสุดวิสัย (6) ไปเข้าตรวจเลือกที่อื่น (7) ป่วยไม่สามารถจะมาได้ โดยให้บุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะและเชื่อถือได้มาแจ้งต่อคณะกรรมการตรวจเลือกในวันตรวจเลือก
กรณีตาม (1) (2) (3) หรือ (4) ต้องได้รับการผ่อนผันเฉพาะคราวจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย หรือผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมอบหมาย	
บุคคลที่ได้รับการผ่อนผัน ต้องไปเข้ารับการตรวจเลือกในวันตรวจเลือก ถ้ามีจำนวนทหารกองเกินที่จะรับราชการเป็นทหารกองประจำการได้มากกว่าจำนวนที่ฝ่ายทหารต้องการ ให้ผ่อนผันแก่บุคคลดังต่อไปนี้	(1) บุคคลที่จำเป็นต้องหาเลี้ยงบิดาหรือมารดาซึ่งไร้ความสามารถหรือพิการทุพพลภาพหรือชราจนหาเลี้ยงชีพไม่ได้และไม่มีผู้อื่นเลี้ยงดู แต่ถ้ามีบุตรหลายคนจะต้องเข้ากองประจำการพร้อมกัน คงผ่อนผันให้คนเดียวตามแต่บิดาหรือมารดาจะเลือก ถ้าบิดาหรือมารดาไม่สามารถจะเลือกได้ก็ให้คณะกรรมการตรวจเลือกพิจารณาผ่อนผันให้หนึ่งคน (2) บุคคลที่จำเป็นต้องหาเลี้ยงบุตรซึ่งมารดาตายหรือไร้ความสามารถ หรือพิการทุพพลภาพ และบุคคลที่จำเป็นต้องหาเลี้ยงพิน้องร่วมบิดามารดา หรือร่วมแต่บิดาหรือมารดาซึ่งบิดามารดาตาย ทั้งนี้เมื่อบุตรหรือพิน้องนั้นหาเลี้ยงชีพไม่ได้ และไม่มีผู้อื่นเลี้ยงดู (3) บุคคลที่อยู่ในระหว่างการศึกษาตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
ผู้อ้างสิทธิตาม (1) หรือ (2) แห่งมาตรานี้ ต้องร้องขอผ่อนผันต่อนายอำเภอท้องที่ก่อนวันตรวจเลือกเข้ากองประจำการไม่น้อยกว่าสามสิบวัน เว้นแต่ในกรณีพิเศษซึ่งไม่ใช่ความผิดของผู้ร้องและผู้ร้องต้องร้องต่อคณะกรรมการตรวจเลือกในวันตรวจเลือกตามมาตรา 30 อีกครั้งหนึ่ง นายอำเภอต้องสอบสวนหลักฐานไว้เสียก่อนวันตรวจเลือก เพื่อคณะกรรมการตรวจเลือกจะได้ตัดสินใจได้ทันที การขอผ่อนผันตาม (3) ให้แจ้งผ่านทางสถานศึกษา	
ถ้าไม่สามารถจะผ่อนผันพร้อมกันทั้งสามประเภทได้ เพราะจะทำให้คนไม่พอจำนวนที่ฝ่ายทหารต้องการ ให้ผ่อนผันคนประเภทที่ 1 และประเภทที่ 2 รวมกันก่อน ถ้าคนยังเหลือจึงผ่อนผันคนประเภทที่ 3 ถ้าจำนวนคนในประเภทใดจะผ่อนผันไม่ได้ทั้งหมดต้องให้คนประเภทนั้นจับสลาก	

สรุป

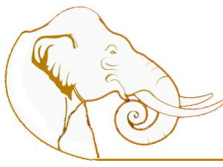
การบวชในพระพุทธศาสนาของชายไทยมาจากหลายสาเหตุ บางคนบวชเพราะถูกบังคับ บางคนบวชหนีคดีความ หรือหนีกฎหมายบ้านเมือง (ซึ่งปกติอุปสมัชชาบวชให้ไม่ได้) บางคนบวชเพราะต้องการแสวงหาความสุขในพระพุทธศาสนา บางคนบวชเพราะเบื่อหน่ายทางโลก บางคนบวชหนีไฟ บางคนบวชตามประเพณีของชายไทยที่พออายุครบบวชก็บวชเหมือนชายไทยคนอื่นๆ เรียกว่า สารพัดเหตุผล แต่จะบวชด้วยศรัทธาความเลื่อมใสจริง ๆ แต่ต้น หรือบวชแบบว่า “สาสนะ อูรัง ทัดวา” ถวายอก ถวายชีวิตในพระพุทธศาสนานั้นถึงมีก็ต้องบอกอย่างน้อย สังเกตได้หลายรูปในปัจจุบันที่บวชถึง 50-60 พรรษา ตอนแรกก็คิดว่าบวชสักพรรษาสองพรรษาให้โยมแม่โยมพ่อแล้วจะสึก ไม่คิดว่าจะอยู่ยาวเป็นพระที่ร่ายพรรษานานนี้ บางรูปตั้งใจจะบวชตลอดชีวิต ยิ่งงี้จะไม่ลาสิกขา จะไม่บอกลาพระธรรมวินัย จะตั้งใจประพฤติปฏิบัติดำรงตนอยู่ในพระธรรมวินัยอย่างเคร่ง พอเอาเข้าจริงพรรษาเดียวก็ใช้ว่าจะไม่มีให้เห็น

สำหรับชายไทยผู้เข้ามาบรรพชาอุปสมบทเป็นพระภิกษุสามเณรแล้ว เมื่ออยู่จำพรรษาศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม สอบไล่ได้นักธรรมชั้นตรี ชั้นโทและชั้นเอกแล้ว หรือบางรูปศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สอบไล่ได้เปรียญธรรม 3 ประโยค, 4 ประโยค, 5 ประโยค จนถึงขั้นสูงสุด คือเปรียญธรรม 9 ประโยค และมีอายุระหว่าง 20 – 28 ปี ยังไม่ได้มีความประสงค์จะลาสิกขาบท และมีความตั้งใจบวชอุทิศตนแก่พระศาสนา ก็ไม่มีความจำเป็นที่ท่านต้องไปแสดงตัวขึ้นทะเบียนทหารกองเกิน และไปแสดงตัวเพื่อคัดเลือกจับใบดำ ใบแดง และไม่เป็นการหนีทหาร ตามความเข้าใจของคนทั่วไป ไม่มีกฎหมายหรือพระราชบัญญัติฉบับใดให้พระภิกษุสามเณรต้องไปแสดงตัว เว้นเสียแต่ที่ท่านเหล่านั้นจะไปด้วยความสมัครใจ และที่สุดแล้วไม่อยากจะเห็นภาพที่ปรากฏตามสื่อต่างๆ โดยเฉพาะในปัจจุบันสื่ออิเล็กทรอนิกส์เผยแพร่ภาพพระภิกษุสามเณรจับฉลากได้ใบแดงแล้วปรากฏว่าเป็นลมหน้ามืด หรือนั่งพับ รับสภาพมิได้ หรือบางรูปที่จับฉลากได้ใบดำแล้วแสดงความดีใจด้วยการกระโดดโลดเต้น จนจีวรปลิว ซึ่งเป็นการไม่เหมาะสมอย่างยิ่งในสมณเพศ

และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความชิ้นนี้จะเป็นประโยชน์แด่พระภิกษุ สามเณร ผู้จะอุทิศตนเป็นพุทธสาวกในบวรพระพุทธศาสนาสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาอยู่ในเพศของบรรพชิตตลอดอายุกาล

เอกสารอ้างอิง

- พระธรรมโมลี. (สมศักดิ์ อุปสโม). (2550). *ธรรมบทวิเคราะห*. กรุงเทพฯ: หจก.ไทยรายวัน.
- พระมหาวิจิตร กลยานธมโม. (2560). *การปกครองคณะสงฆ์ไทย*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เสถียร นุตยากร. (2561,55). *พระยามิลินท์ประวัติพระยามิลินท์กับพระนาคเสนและปัญหาธรรมดา*. กรุงเทพฯ: ศรีปัญญา.
- สำนักงานสถิติกรุงเทพมหานคร. (2565). *คำแนะนำการยกเว้นหรือการผ่อนผันเข้ารับราชการทหาร*. เอกสารแผ่นพับ.
- สำนักงานสถิติจังหวัด. (2565). *ขั้นตอนการคัดเลือกทหาร*. เอกสารแผ่นพับ.
- สำนักงานสถิติเขตอำเภอ. (2565). *เส้นทางสู่ทหารอาชีพ*. เอกสารแผ่นพับ.

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในผู้เรียน Social Studies Learning Activity Management to Enhance Global Citizen in Students

อำพร ดัษฐยวาท¹ ลดาวัลย์ มะลิไทย²

Amporn Dutthuyawat¹ Ladawan Malithai²

¹²อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

¹²Lecturer of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University

E-mail: amporn.d@snru.ac.th¹, mali.ladawan@gmail.com²

Received : May22, 2023;

Revised : June8, 2023;

Accepted : June8, 2023

บทคัดย่อ

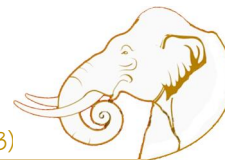
บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในผู้เรียน เพื่อพัฒนาทักษะ ความสามารถ ค่านิยม และเจตคติให้แก่ผู้เรียน ผลลัพธ์ที่เห็นเชิงประจักษ์คือกิจกรรมที่ผ่านการลงมือปฏิบัติของผู้เรียน โดยอาศัยกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เน้นด้านทักษะกระบวนการ เช่น การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ และแบบอภิปรายกลุ่ม ซึ่งเป็นกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียน

คำสำคัญ: การจัดกิจกรรมการเรียนรู้; สังคมศึกษา; พลเมืองโลก

Abstract

The purpose of this article was to present social studies learning activity management to enhance global citizenship in learners to develop students' skills, abilities, values, and attitudes. Empirical outcomes through learners' actions rely on student development activities that focus on process skills, such as project-based learning management, cooperative learning, and group discussion activities are appropriate learning activities for enhancing learners' global citizenship.

Keywords: learning activity management; social studies; global citizens

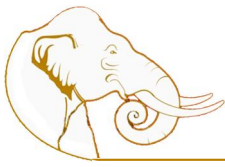

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษามีเป้าหมายสำคัญที่จะต้องพัฒนาให้แก่ผู้เรียน คือ ความรู้ ทักษะ ทศนคติ และค่านิยม และการปฏิบัติตนอย่างมีส่วนร่วมในสังคม ในยุคข้อมูลข่าวสาร เนื้อหาสาระ ความรู้มีการเพิ่มขึ้นและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทำให้กระบวนการที่ให้ได้มาซึ่งเนื้อหาและการประยุกต์ใช้ ความรู้จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ควรเน้นในการเรียนการสอนที่จะต้องปรับเปลี่ยนเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะ หรือความสามารถสำหรับสังคมที่มีความซับซ้อน การเรียนการสอนสังคมศึกษาจะต้องมุ่งไปสู่การเรียนรู้และการนำไปปฏิบัติ ทักษะทางสังคมศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาที่จะทำให้อบรมเป้าหมายของการพัฒนาความเป็นพลเมืองดี โดยทักษะทางสังคมศึกษาเป็นการกระทำหรือ การปฏิบัติที่ต้องได้รับการฝึกเพื่อประโยชน์ต่อสังคม หรืออาจเรียกว่า “citizenship skills” ซึ่งจะต้อง ประกอบด้วยความรู้สึกละเอียดจะต้องมีพันธะที่ต้องทำและความรับผิดชอบ มีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร และรู้จักกาลเทศะ ดังนั้นทักษะทางสังคมศึกษาส่วนใหญ่เป็นความสามารถที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคิด (วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา (พานิช), 2555) สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนมีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ในช่วงไม่กี่ทศวรรษที่ผ่านมาท่ามกลางการพึ่งพาอาศัยกันมากขึ้นและมีความเชื่อมโยงกันระหว่าง ผู้คนกับสถานที่ ทำให้ชุมชนทางการศึกษาได้รับการตั้งคำถามที่เกี่ยวข้องกับการศึกษากับการกระตือรือร้น แก่ไขสังคม การเมือง และประเด็นปัญหาในระดับโลก ดังนั้นบทบาททางการศึกษาที่มีความคาดหวังของ บริบทโลกาภิวัตน์ในศตวรรษที่ 21 ได้ครอบคลุมประเด็นที่มากขึ้นในเรื่องสันติภาพ สิทธิมนุษยชน การเฉลิมฉลองในความหลากหลาย การพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นต้น ความจำเป็นและสำคัญระดับโลกนี้ ทำให้นักการศึกษาเกิดความสนใจและต้องการหาวิธีที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความตื่นตัวในประเด็นเหล่านี้ด้วยชุดทักษะที่จำเป็นในการแก้ปัญหาในอนาคตอันใกล้ ขณะเดียวกันความท้าทายระดับโลกที่กำลังดำเนินอยู่ เช่น โรคระบาด การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และปัญหาความยากจน จำเป็นต้องมีการเจรจาและการดำเนินการร่วมกันในระดับโลก ดังนั้นจึงจำเป็นต้องคิดใหม่และฟื้นฟูการศึกษาของเราเพื่อรับมือกับความท้าทาย ซึ่งในเวลานี้การศึกษาความเป็นพลเมืองโลกดูเหมือนจะเป็นที่ต้องการของมนุษยชาติทั่วไปมากขึ้น (Asia-Pacific Centre of Education for International Understanding and UNESCO Bangkok, 2021)

ดังนั้น ในสถานการณ์ของโลกที่มีการเชื่อมต่อกันด้วยเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็ว ความเป็นพลเมืองโลกจึงมีความสำคัญในที่จะทำความเข้าใจสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม มีความสามารถในการสื่อสารที่เหมาะสมและถูกต้องตามกาลเทศะ ที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขแห่งความหลากหลายของสังคมพหุวัฒนธรรม โดยเฉพาะการปลูกฝังความเป็นพลเมืองโลก

แก่นักเรียน โดยอาศัยวิชาที่มีเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้อง ดังเช่น สังคมศึกษา ที่จะช่วยเอื้ออำนวยให้เกิดการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในผู้เรียน

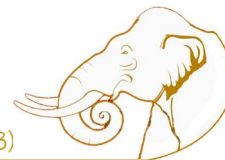
วิธีการศึกษา

บทความวิชาการนี้ผู้วิจัยใช้การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยมีขอบเขตเนื้อหา ได้แก่ พลเมืองโลก การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และพรรณนาความ

1. พลเมืองโลก

พลเมืองโลก หมายถึง การเป็นสมาชิกของสังคมโลกที่มีลักษณะของพลเมืองโลกในศตวรรษที่ 21 คือมีอิสรภาพ เคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เคารพในกฎ กติกาของสังคม ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล มีความรับผิดชอบ มีจิตสาธารณะ สามารถเห็นและเข้าช่วยเหลือแก้ไขปัญหาในฐานะสมาชิกของสังคมโลก เต็มใจที่จะแก้ไขความขัดแย้งโดยสันติวิธี และยินดีปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตและบริโภคนิสัยเพื่อพิทักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ สามารถคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ สร้างสรรค์และเป็นระบบ มีความรู้ทั่วไปเพื่อบำรงชีวิตและมีความรู้เฉพาะในการประกอบอาชีพ มีทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม มีทักษะทางเทคโนโลยี สื่อ และสารสนเทศ มีจริยธรรม คุณธรรม มีทักษะอาชีพ และทักษะชีวิต (นพลักษณ์ นักเน้น, 2559) สอดคล้องกับรายงานวิจัยข้อเสนอตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal:SDG 4.7) : กรณศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ประสพการณ์นานาชาติ ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2561) ได้ให้ความหมายของ “ความเป็นพลเมืองโลก” ไว้ว่า หมายถึง คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ในด้านต่างๆ ได้แก่ ความรู้และความเข้าใจ การรู้และการรู้เท่าทัน ทักษะ และค่านิยมและทัศนคติ โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความเป็นพลเมืองโลก จึงจำเป็นที่จะต้องเริ่มต้นจากการศึกษาขั้นพื้นฐานและจะสร้างให้ผู้เรียนเกิดความตระหนัก ความสำคัญและปฏิบัติตนให้เป็นพลเมืองได้อย่างเหมาะสม

ในส่วนของการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกนั้น จะเป็นการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ในด้านต่างๆ ได้แก่ ความรู้และความเข้าใจ การรู้และการรู้เท่าทัน ทักษะ และค่านิยมและทัศนคติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

นิภาพร วรณลังกา (2562) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับจริยธรรมของพลเมืองโลก โดยจำแนกเป็นจริยธรรมของพลเมืองโลกออกเป็น 3 ด้านได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านทัศนคติและค่านิยม อันประกอบไปด้วยจริยธรรมของพลเมืองโลก ดังนี้

1) จริยธรรมของพลเมืองโลกด้านความรู้

1.1) ความยุติธรรมและความเท่าเทียม คือ การรับรู้ ตระหนักและความยุติธรรมและความเท่าเทียมให้เกิดขึ้นในสังคม

1.2) การพึ่งพากัน คือ การเห็นความสำคัญของการพึ่งพากันทั้งในระดับชุมชนระดับชาติ และระดับโลก โดยตระหนักได้ว่าการพึ่งพากันจะนำมาสู่ความยั่งยืนในยุคโลกาภิวัตน์สังคม

1.3) การเข้าใจโลกและการเปลี่ยนแปลงของโลก คือ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโลกทั้งด้านมิติของสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม และความเข้าใจความการเปลี่ยนที่เกิดขึ้นบนโลก

1.4) การพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การเข้าใจหลักการการพัฒนาที่ยั่งยืนและนำการพัฒนาที่ยั่งยืนมาใช้เป็นแนวทางการแก้ปัญหาต่างๆ

2) จริยธรรมของพลเมืองโลกด้านทักษะ

2.1) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ คือ การคิดอย่างไตร่ตรองโดยใช้พื้นฐานของการคิดวิเคราะห์มาเป็นฐานของการเลือกรับข้อมูลสารสนเทศที่มีอยู่ปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2) การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง คือ ความสามารถในการสืบค้น แสวงหาความรู้ผ่านเทคโนโลยี หรือความสามารถในการแสวงหาความรู้ผ่านระเบียบวิธีการต่าง ๆ ได้ถูกต้อง

2.3) การทำงานร่วมกับผู้อื่น คือ มีทักษะการทำงานเป็นทีม มีทักษะการเป็นผู้นำและเป็นผู้ตามที่ดี ทำให้งานมีประสิทธิภาพ

2.4) การแก้ไขความขัดแย้ง คือ ใช้หลักการของเหตุผลแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและหาข้อสรุปร่วมกัน

3) จริยธรรมของพลเมืองโลกด้านทัศนคติและค่านิยม

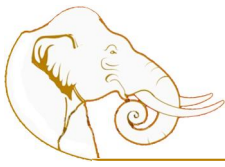
3.1) ความรับผิดชอบ คือ การเข้าใจว่าการกระทำของตนเองสามารถส่งผลกระทบต่อผู้อื่นได้ และเมื่อมีผลของการกระทำนั้นย่อมต้องรับผิดชอบผลของการกระทำของตน

3.2) การยอมรับความหลากหลาย คือ การเคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรมเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ของพื้นที่ต่างๆ ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมท่ามกลางความหลากหลาย และตระหนักได้ว่าทุกคนล้วนเป็นพลเมืองโลกเช่นเดียวกัน

3.3) การพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การเข้าใจหลักการการพัฒนาที่ยั่งยืนและนำการพัฒนาที่ยั่งยืนมาใช้เป็นแนวทางการแก้ปัญหาต่าง ๆ

องค์กรออกแฟม หรือ Oxfam Organization (2015) ได้นิยามองค์ประกอบของการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก ดังนี้

1) ด้านความรู้ ความเข้าใจ

- 1.1) ความยุติธรรมทางสังคมและความเท่าเทียม
- 1.2) อัตลักษณ์และความหลากหลาย
- 1.3) โลกาภิวัตน์และการพึ่งพาซึ่งกันและกัน
- 1.4) สันติภาพและความขัดแย้ง
- 1.5) สิทธิมนุษยชน
- 1.6) อำนาจและธรรมาภิบาล

2) ด้านทักษะ

- 2.1) การคิดเชิงวิพากษ์และความคิดสร้างสรรค์
- 2.2) การเอาใจใส่
- 2.3) ความตระหนักรู้และการทบทวนตนเอง
- 2.4) ความสามารถในการจัดการความซับซ้อนและความไม่แน่นอน
- 2.5) การดำเนินการอย่างมีข้อมูลและไตร่ตรอง

3) ด้านคุณค่าและเจตคติ

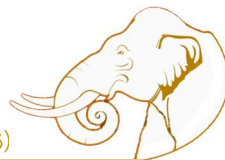
- 3.1) ความรู้สึกในอัตลักษณ์และความนับถือตนเอง
- 3.2) ความมุ่งมั่นต่อความยุติธรรมและความเสมอภาคทางสังคม
- 3.3) การเคารพประชาชนและสิทธิมนุษยชน
- 3.4) รู้คุณค่าของความหลากหลาย
- 3.5) ใส่ใจสิ่งแวดล้อมและความมุ่งมั่นในการพัฒนาอย่างยั่งยืน
- 3.6) ความมุ่งมั่นในการมีส่วนร่วมและการรวมกลุ่ม
- 3.7) ความเชื่อที่ว่าคุณคนสามารถนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงได้

การศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกสำหรับผู้เรียนนั้น มีองค์ประกอบหลัก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านทักษะ และด้านคุณค่าและเจตคติ โดยในด้านความรู้ความเข้าใจ ศึกษาในเรื่อง ความยุติธรรมเสมอภาค การพึ่งพาซึ่งกันและกัน และความเป็นโลกาภิวัตน์ ในด้านทักษะนั้น จะเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น การค้นคว้าหาข้อมูลผ่านการคิดใคร่ครวญและไตร่ตรอง และด้านคุณค่าและเจตคติ จะเน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกในการยอมรับความหลากหลายของผู้คนในสังคม ที่แตกต่างกันและในอัตลักษณ์ของผู้คน รวมถึงความตระหนักในเรื่องสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษา

การจัดเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางสามารถจำแนกออกเป็นแบบที่เน้นตัวผู้เรียน เน้น ประสบการณ์ เน้นปัญหา เน้นทักษะกระบวนการ และเน้นการบูรณาการ (ทิตินา แชมมณี, 2562)

กุลิสรา จิตรชญาวนิช (2563) กล่าวถึง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสามารถยึด หลักการเพื่อเป็นแนวทางพื้นฐานสำหรับการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1) ผู้เรียนจะต้องมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากที่สุด โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ส่วนผู้สอนทำหน้าที่เป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกหรือสนับสนุนในการเรียนรู้ของผู้เรียน บทบาทส่วนใหญ่จะอยู่ที่ผู้เรียนเป็นหลัก

2) เป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง เช่น ทักษะการคิด กระบวนการกลุ่ม และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

3) เน้นความสัมพันธ์ที่ดีในการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน โดยฝึกให้ผู้เรียนได้ทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ ร่วมกัน รวมทั้งยังเป็นการส่งเสริมทักษะทางสังคมของการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ส่วนผู้สอนนั้นจะต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้เรียนเช่นกัน โดยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้ผู้เรียนรู้สึกอบอุ่น เป็นกันเอง มีความสุข และทำตนให้เป็นกัลยาณมิตรที่ดีในการเรียนรู้

4) ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนมีโอกาพัฒนาตนเองและเน้นการวัดประเมินผลตามสภาพจริง ซึ่งอาจใช้แฟ้มสะสมผลงานของผู้เรียนประกอบในการวัดประเมินผล

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูผู้สอนสามารถเลือกใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ หรือเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ อาจใช้การจัดการเรียนรู้ รูปแบบการเรียนรู้ หรือเทคนิคการจัดการเรียนรู้ เช่น รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโมเดลชิปปา (CIPPA Model) รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะแสวงหาความรู้ (Inquiry Cycle Learning Model) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามวัฏจักรการเรียนรู้ (4 MAT Cycle Learning Model) รูปแบบการจัดการเรียนรู้กระบวนการคิดสร้างสรรค์ (Synectic Learning Model) รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยนำเสนอโมเดลล่วงหน้า (Advance Organizer Model) รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning Model) รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน (Project-based Learning Model) รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain-based Learning Model) รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการวิจัย (Research-based Learning Model) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดอย่างวิจาร์ณญาณ (Learning Management Emphasizing Critical Thinking Model) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ (Learning Management Emphasizing Analytical Thinking Model) รูปแบบการจัดการเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้น (5 STEPs Learning Model) การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด (Opened Approach) การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา (STEM Education) (สิทธิพล อาจอินทร์, 2563)

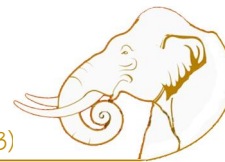
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (learning activity management) เป็นองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ ซึ่งการจัดการเรียนรู้เป็นการดำเนินการหรือจัดสภาพการณ์ของการจัดการเรียนการสอนตามหลักการหรือทฤษฎีของผู้สอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนด ซึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาควรใช้รูปแบบการเรียนการสอนหรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้ วิธีสอน กิจกรรมการเรียนการสอน และเทคนิคการสอนที่เหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาวิชา (พิชาติ แก้วพวง, 2563)

พระวีรศักดิ์ จันทวโธ, พระครูวิริยปัญญาวิวัฒน์ และ พระเอกรัตน์ มหามงคล (2560) กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการวิชาสังคมศึกษา ต้องมีเทคนิคในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิด ประสิทธิภาพ กล่าวคือเทคนิคการสอน เป็นกลวิธีที่จะช่วยให้วิธีสอนแต่ละวิธีเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น เทคนิคเป็นกลวิธีที่ใช้เสริมกระบวนการหรือขั้นตอนหรือการกระทำใด ๆ เพื่อช่วยให้กระบวนการขั้นตอน หรือการกระทำนั้น ๆ มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น เทคนิคการจัดการเรียนรู้ต้องอาศัยทักษะการ จัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพประกอบด้วยการจัดการบรรยากาศ จัด กิจกรรม จัดสื่อการเรียนรู้ จัดสถานการณ์ เป็นต้น และเป็นที่ยอมรับว่าบุคคลหรือผู้เรียนมีความแตกต่างกัน และทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูหรือผู้จัดการเรียนรู้ควรมี ความเชื่อพื้นฐานอย่างน้อย 3 ประการ คือ เชื่อว่าทุกคนมีความแตกต่างกัน เชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ และเชื่อว่าการเรียนรู้เกิดได้ทุกที่ ทุกเวลา สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของพิชาติ แก้วพวง (2563) ที่ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาจึงต้องเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งสะท้อนให้ เห็นบทบาทของครูที่นอกเหนือจากการถ่ายทอดความรู้ ครูจะต้องเป็นผู้ให้การดูแล แนะนำ อำนวยความสะดวก ที่เรียกว่าครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้จัดการ หรือผู้สนับสนุน โดยส่งเสริมให้และเปิดโอกาสให้ ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ส่วนบทบาทผู้เรียน คือ การร่วมทำกิจกรรมหรือลงมือปฏิบัติให้มากที่สุด ดังนั้น กิจกรรมการเรียนรู้จะต้องมีหลากหลายรูปแบบ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดความสนใจและมีคุณค่าต่อ ผู้เรียน ครูสังคมศึกษาจะต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนพัฒนานวัตกรรม ทักษะ ค่านิยม และการลงมือปฏิบัติเพื่อ เป็นพลเมืองดี ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาสามารถนำรูปแบบการเรียนการสอนหรือรูปแบบ การจัดการเรียนรู้ วิธีสอน แนวคิดการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอันหลากหลายมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อนำมาพัฒนาผู้เรียนตามมิติการเรียนรู้ สังคมศึกษา และการพัฒนาผู้เรียนเป็นองค์รวมแบบบูรณาการ มีดังนี้

1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นพัฒนาความรู้ ได้แก่ รูปแบบการจัดการเรียนรู้โมดูล, รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของกายเอ่, รูปแบบการจัดการเรียนรู้เน้นความจำ, วิธีสอนแบบธรรม สากัจฉา และวิธีสอนแบบบรรยายเชิงปฏิสัมพันธ์

2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นพัฒนาทักษะหรือกระบวนการ ได้แก่ รูปแบบการจัดการ เรียนรู้แบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม, รูปแบบการจัดการเรียนรู้การคิดแก้ปัญหา อนาคตตามแนวคิดของทอร์แรนซ์, รูปแบบการจัดการเรียนรู้ซินเนคติกส์, รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะ กระบวนการเผชิญสถานการณ์, รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการนิเทศและการคิด อย่างมีวิจารณญาณ (C&C Model), การสอนแบบสืบสอบตามแนวคิดของลอรีน สวีเนียนี่ (Lorine Sweeney), วัฏจักรการสืบสอบแบบ 5E, กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน, กระบวนการ ทางภูมิศาสตร์, วิธีสอนแบบอริยสัจ 4, การสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์, การสอนด้วยการสนทนา แบบโสเครตีส, วิธีสอนแบบนิรนัย, วิธีสอนแบบอุปนัย, เทคนิคการใช้แผนผังกราฟิก, แผนผังความคิด, แผนผังโน้ต, แผนผังแสดงลำดับต่อเนื่อง, แผนภูมิเวนน์ (Venn Diagram), เส้นเวลา, ตาราง, แผนผังวงจร หรือวัฏจักร, และแผนผังก้างปลา

3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นพัฒนาค่านิยม ได้แก่ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัยของบลูม, รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยการชักจูง, รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติ และวิธีสอนแบบเบญจชั้น

4) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นลงมือปฏิบัติด้านพลเมืองหรือสังคม ได้แก่ แนวคิดทางการเรียนรู้แบบสมานฉันท์, การเรียนรู้โดยบริการสังคม และกระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPS)

5) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นพัฒนาผู้เรียนเป็นองค์รวมแบบบูรณาการ ได้แก่ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ชิปปา (CIPPA Model), รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ อาทิ กระบวนการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ กระบวนการเรียนรู้ของรูปแบบ STAD และกระบวนการเรียนรู้ของรูปแบบ TGT, รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการแบบ S2TEA, แนวคิดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์, การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา, การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ และการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน

สังคมศึกษาเป็นวิชาที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีว่ามนุษย์ดำรงชีวิตอย่างไร ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยครูผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เรียนในเรื่องที่สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการของตนเอง และได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ ซึ่งครูผู้สอนสังคมศึกษาสามารถจัดการเรียนรู้ที่ไม่ควรจำกัดเพียงแต่ในห้องเรียนเท่านั้น แต่ควรถือว่ากิจกรรมนอกห้องเรียนและกิจกรรมในชุมชนเป็นสื่อการสอนสังคมศึกษาช่วยการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา สนุกสนาน (วิภาพรรณ พินลา และวิภาดา พินลา, 2564)

ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาจะต้องอาศัยรูปแบบการเรียนการสอนหรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้ แนวคิดการเรียนรู้ วิธีสอน กิจกรรมการเรียนรู้ และเทคนิคการสอน ต่างๆ ที่ช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก

จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กล่าวถึงขอบเขตการเรียนรู้ของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตัวกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาของประเทศสิงคโปร์ที่กำหนดไว้ว่า สังคมศึกษาพยายามที่จะพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนให้เป็นพลเมืองที่มีความรอบรู้ เอาใจใส่สนใจสังคม และเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วม เมื่อผู้เรียนจบการศึกษาด้านสังคมศึกษา 10 ปี สมรรถนะของผู้เรียนเหล่านี้ รวมทั้งองค์ความรู้ ทักษะและค่านิยมที่แสดงในปรัชญาสังคมศึกษาจะปรากฏขึ้น (พิชาติ แก้วพวง, 2563) ดังนั้น ครูสังคมศึกษาเปรียบเสมือนเป็นตัวจักรสำคัญในการรับผิดชอบหรือเป็นผู้นำในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกโดยตรง จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยเฉพาะในสาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต (สิริวรรณ ศรีพหล, 2554)

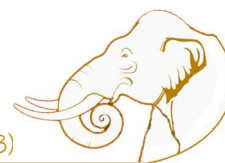

แนวทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษากับการสร้างความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย โดย วิภาดา พินลา (2558) จะต้องวางแผนการจัดการเรียนรู้โดยวัตถุประสงค์คือการพัฒนาทักษะ ความสามารถ ค่านิยม และคุณลักษณะ โดยมีผลลัพธ์จากการลงมือปฏิบัติของผู้เรียน โดยอาศัยกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบสืบค้น กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการพัฒนาค่านิยม โดยใช้การทำงานเป็นกลุ่มด้วยการทำ โครงงาน หรือโครงการแก้ปัญหา หรือพัฒนาพื้นที่ในชุมชน และนำเสนอผลงานด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น จัด อภิปราย ทำป้ายนิเทศ จัดนิทรรศการ การแสดงบทบาทสมมติ หรือจัดทำวิดีโอคลิป เป็นต้น ครูควรคำนึงถึง การเรียนรู้หลาย ๆ รูปแบบ ตามการเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดกิจกรรมจึงต้องมีความหลากหลาย เช่น การสาธิต การตอบคำถาม การอภิปราย การค้นคว้าวิจัย การทำโครงการ การสำรวจการแก้ปัญหา การใช้เกม การแสดง บทบาทสมมติ การใช้สถานการณ์จำลอง การใช้กรณีศึกษา

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะความเป็นพลเมืองโลกโดยเน้นการจัดการเรียนรู้ ควรช่วยให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเจตคติที่ดี มีความเชื่อถือซึ่งกันและกัน มีความเข้าใจในผู้อื่นโดยไม่ตัดสินผู้อื่น เพียงด้านเดียว การจัดการเรียนรู้ควรมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจอันดีระหว่างชาติในปัจจุบันและอนาคต โดยแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก มีดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ประสบการณ์จากชีวิตประจำวันของนักเรียนไปสู่ความเข้าใจเกี่ยวกับโลก
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำข้อมูลข่าวสารจากทั่วโลก มาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้
3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง
4. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรได้รับประสบการณ์ตรงจากการติดต่อสื่อสารกับผู้เรียนในวัยเดียวกันที่อาศัยอยู่ในประเทศที่ต่างกัน เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลการดำรงชีวิต เพื่อทำความเข้าใจเรื่องราวของ บุคคลอื่นได้ลึกซึ้งมากขึ้น
5. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากวรรณคดี เรื่องราว หรือวัฒนธรรมที่ปรากฏในดินแดนอื่น เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีของผู้คนที่อยู่ในดินแดนอื่น
6. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ความแตกต่างในการดำรงชีวิตของ ผู้คนที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคอื่น ๆ โดยศึกษาความเป็นมาหรือบูรณาการระหว่างการจัดการเรียนการสอนในแต่ละ รายวิชาได้
7. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับองค์การสหประชาชาติ ที่มีข้อมูลเกี่ยวมนุษยชาติที่อาศัย อยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก เพื่อที่ได้ศึกษาถึงเป้าหมายของสันติสุขโลก ผ่านการเรียนรู้ และพัฒนาเจตคติที่ดีใน การมองผู้อื่น ๆ ที่ไม่ได้อยู่อาศัยในประเทศของตน สร้างทักษะการคิดอย่างมีเหตุผลเพื่อสามารถอยู่ร่วมกับ ผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข (สิริวรรณ ศรีพหล, 2554)

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนที่ เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมีหลักการจัดกิจกรรมและการมีส่วนร่วมของนักเรียนในมิติที่เรียกว่า คิดใน ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับโลกแต่ปฏิบัติในระดับท้องถิ่น เป็นการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความเป็น พลเมืองเน้นประสบการณ์จริง และใช้กระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ การเรียนรู้โดยใช้ประเด็นเป็นฐาน การเรียนรู้โดยใช้ กรณีศึกษาเป็นฐาน การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน การเรียนรู้โดยใช้การสืบสอบเป็นฐาน การเรียนรู้โดย จาก การบริการ การเรียนรู้จากการบริการสังคม การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และการเรียนรู้จากโครงการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) สอดคล้องกับงานวิจัยของนิภาพร วรรณลังกา (2562) พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานสามารถพัฒนาจริยธรรมพลเมืองโลกได้มากที่สุด

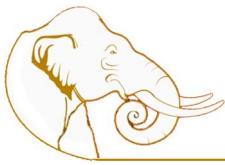
รองลงมาเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ และรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบอภิปรายกลุ่มย่อยตามลำดับ

องค์ความรู้

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้ ซึ่งเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในผู้เรียน ดังแผนภาพ

ภาพที่ 1 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในผู้เรียน

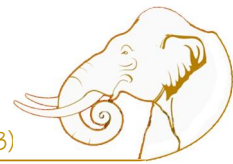

สรุป

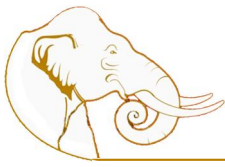
สถานการณ์โลกที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ต้องมีความเข้าใจ สามารถปรับตัวและรับมือกับปัจจัยต่าง ๆ ได้ กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญของความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียน ที่จะต้องปลูกฝังความรู้ ทักษะ ทศนครติ และเจตคติเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก โดยวิชาสังคมศึกษาจะมีบทบาทมากที่สุดในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในผู้เรียนเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ ทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ โดยมีจุดเน้นในการที่จะพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียน 4 ประการ คือ เน้นพัฒนาทักษะกระบวนการ เน้นพัฒนาค่านิยม เน้นลงมือปฏิบัติด้านพลเมือง และเน้นการบูรณาการ โดยกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนที่เน้นด้านทักษะกระบวนการ เช่น การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ และการอภิปรายกลุ่มย่อย นับว่าเป็นการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งสามารถพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกในผู้เรียนได้ดี

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กุลิสรา จิตรขญาณนิช. (2563). *การจัดการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตินา แคมมณี. (2562). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นพลักษณ์ หนักแน่น. (2559). ความสุขของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลในการเป็นพลเมืองโลก. *วารสารเกื้อการุณย์*, 23(1), 87-1010.
- นิภาพร วรรณลังกา. (2562). การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมพลเมืองโลก. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*, 15(ธันวาคม), 203-215.
- พระวิรัชศักดิ์ จันทวิโส, พระครูวิริยปัญญาภิวณฺ์ และ พระเอกรัตน์ มหามงคโล. (2560). การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการวิชาสังคมศึกษา. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิร*, 8(2), 85-92.
- พิชาติ แก้วพวง. (2563). *ศาสตร์การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา (พานิช). (2555). *ครูสังคมศึกษากับการพัฒนาทักษะแก่นักเรียน*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิภาดา พินลา. (2558). สังคมศึกษากับการสร้างความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 15(2), 17-29.
- วิภาพรรณ พินลา และวิภาดา พินลา. (2564). *การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). รายงานการวิจัย ข้อเสนอตัวชี้วัด การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) : กรณีศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizen) ประสบการณ์นานาชาติ. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟิค.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). ตัวชี้วัดและ สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สิทธิพล อัจฉินทร์. (2563). ศาสตร์และศิลป์การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. พิมพ์ครั้งที่3. ขอนแก่น: คณะ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สิริวรรณ ศรีพหล. (2554). การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก. นนทบุรี: มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมธิราช.
- Asia-Pacific Centre of Education for International Understanding and UNESCO Bangkok. (2021). *Global Citizenship Education: A Policymaking Awareness and Advocacy Handbook*. Seoul: Asia-Pacific Centre of Education for International Understanding.
- Oxfam Organization. (2015). *Global citizenship in the classroom a guide for teachers*. London: Oxfam.

การจัดการเรียนตามอัธยาศัยเพื่อพัฒนาสุขภาพภายใต้วิถีชีวิตใหม่ สำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดกาญจนบุรี

Informal learning management to develop health under a new normal life for the elderly Kanchanaburi

พระฉลวย เทวสโร (บุญมั่ง)

Phra Chaluy Dhewasaro (Boonmuang)

นิสิตครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ค.ด.) การสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Ed.D. Student (Social Studies) Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail Eakarut5544@hotmail.com

Tel 0856312586

Received : January 11, 2023;

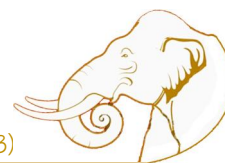
Revised : June 8, 2023;

Accepted : June 8, 2023

บทคัดย่อ

การจัดการเรียนตามอัธยาศัยการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ การจัดปัจจัยส่งเสริมการเรียนรู้และการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อเอื้อให้บุคคล กลุ่มบุคคล และองค์กรเกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลายยืดหยุ่น สามารถตอบสนองต่อความต้องการในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามศักยภาพ ความพร้อม โอกาส ตลอดจนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนรู้สามารถนำประสบการณ์การเรียนรู้มาใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาตนเอง ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและเพื่อเป็นการพัฒนาสุขภาพภายใต้วิถีชีวิตใหม่ สำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาญจนบุรี ผู้ศึกษานำเสนอเกี่ยวกับวิถีชีวิตใหม่ของผู้สูงอายุภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย และสังคมจะทำให้จิตใจของผู้สูงอายุเปลี่ยนไปด้วย ผู้สูงอายุจะปรับจิตใจ และอารมณ์ไปตามการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย และสิ่งแวดล้อม จะเห็นได้ว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะมีการปรับปรุง และพัฒนาจิตใจของตนเอง ให้เป็นไปในทางที่ดีงามมากขึ้น สามารถควบคุมจิตใจได้ดีกว่าหนุ่มสาว ดังนั้น เมื่อคนเราอายุมากขึ้น ความสุขุมเยือกเย็น จะมีมากขึ้นด้วย แต่การแสดงออก จะขึ้นอยู่กับลักษณะของแต่ละบุคคล การศึกษา ประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมในชีวิตของคนคนนั้นที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นในวัยสูงอายุ

คำสำคัญ: การจัดการเรียนตามอัธยาศัย; พัฒนาสุขภาพ; วิถีชีวิตใหม่ผู้สูงอายุ

Abstract

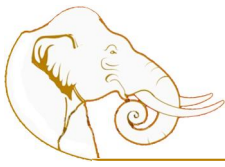
Informal learning arrangements, setting up an environment that is conducive to learning including organizing activities to promote learning providing learning support factors, and experiential learning to enable individuals, groups, and organizations to learn in a variety of flexible ways. Besides, it should be able to respond to the need for self-learning according to their potential, readiness, and opportunity, as well as allow learners the opportunity to utilize their learning experiences for self-development continuously throughout life to develop health under a new normal life for the elderly in Kanchanaburi Province.

The researcher presented the new normal way of life for the elderly under physical changes and society will change the minds of the elderly as well. Elderly people will adjust their minds and emotions according to body changes and environment, it can be seen that most of the elderly will be updated and develop their minds to be in a more beautiful way. They can control the mind better than young people, so when people get older, they will be calmer. However, their expression will depend on the characteristics of the individual, education, experience, and the environment around that person's life as a result of the change occurring in the elderly.

Keywords: informal learning management; health development; new normal life for the elderly

บทนำ

ประเทศไทยได้เข้าสู่ "สังคมผู้สูงอายุ" มาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2548 กล่าวคือมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป เกินกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ อันเป็นผลมาจากอัตราการเกิดที่ลดลงและความเจริญก้าวหน้าทางการแพทย์ ทำให้ผู้สูงอายุมีอายุยืนยาวขึ้นการที่ประชากรวัยสูงอายุมิแนวนิยมเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ประเทศต้องมีรายจ่ายด้านสวัสดิการเพื่อผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้น ครอบครัวต้องแบกรับภาระในการดูแลผู้สูงอายุมากขึ้นขณะที่ผู้สูงอายุเองเมื่อมีอายุยืนยาวขึ้นก็ยิ่งต้องเผชิญกับปัญหาการขาดแคลนรายได้หรือมีรายได้ไม่เพียงพอแก่การดำรงชีพ รวมถึงความเสี่ยงจากการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังต่างๆ ความพิการหรือทุพพลภาพนอกจากนี้ สภาพครอบครัวไทยที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต จากที่มีคนหลายรุ่นอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน กลายเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ทำให้ผู้สูงอายุต้องอยู่กันตามลำพังขาดผู้ดูแล และอาจเกิดความรู้สึกว่าชีวิตไร้ความหมาย สถานการณ์ของผู้สูงอายุไทยจึงน่าวิตก การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจึงควรดำเนินการควบคู่กับมาตรการอื่น ๆ ของรัฐเพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง ซึ่งผู้มี

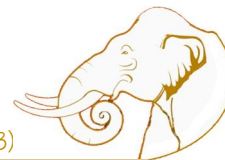

บทบาทสำคัญ ได้แก่ สมาชิกในครอบครัวชุมชน และท้องถิ่น โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีภารกิจโดยตรงในการดูแลผู้สูงอายุรวมทั้งส่งเสริมสนับสนุน และแสวงหาความร่วมมือจากภาคีเครือข่าย เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีพื้นที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การถ่ายทอดภูมิปัญญา หรือการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นการยกระดับการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน เพื่อให้ผู้สูงอายุมองเห็นคุณค่าและความสำคัญของตนเอง และชุมชนประจักษ์ในศักยภาพ และพลังของผู้สูงอายุ ส่งผลให้ผู้สูงอายุใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรีและมีความสุข (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2560)

การจัดการเรียนตามอัธยาศัย เป็นรูปแบบหนึ่งในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ผู้สูงอายุสนใจ และมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ทักษะชีวิตที่จำเป็น โดยวิทยากรจิตอาสาหรือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขณะเดียวกันก็เป็นพื้นที่ที่ผู้สูงอายุจะได้แสดงศักยภาพ โดยการถ่ายทอดภูมิความรู้ ประสบการณ์ที่สั่งสมแก่บุคคลอื่น เพื่อสืบสานภูมิปัญญาให้คงคุณค่าคู่กับชุมชนภายใต้แนวคิดการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้เรียนรู้ พัฒนาทักษะในการดูแลตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยอยู่บนพื้นฐานแนวคิดที่ว่า “ผู้สูงอายุมีคุณค่า และมีศักยภาพ ควรได้รับการส่งเสริม สนับสนุนให้มีส่วนร่วมทำประโยชน์ให้สังคมและส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้สูงอายุ โดยเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของผู้สูงอายุ สารการเรียนรู้จะต้องทำให้ผู้สูงอายุสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตปัจจุบัน เพิ่มโอกาสในการรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน” โรงเรียนผู้สูงอายุจึงมีกรอบแนวคิดการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วม โดยทุกภาคส่วน “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสร้าง” และมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การจัดการเรียนรู้ให้ผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุมีความสุข เกิดทักษะในการดูแลตนเอง มีคุณภาพชีวิตที่ดี

สังคมปัจจุบันเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) ซึ่งบุคคลจำเป็นต้องต้องศึกษาหาความรู้ให้ทันสมัยอยู่เสมอ เทคโนโลยีสมัยใหม่กลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยเกื้อกูลกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิต สภาพแวดล้อมซึ่งเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยีในปัจจุบัน เป็นแรงผลักดันให้ทุกชีวิตรวมทั้งกลุ่มผู้สูงอายุจำเป็นต้องเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุขสอดคล้องกับ

ปาหนัน กนกวงศ์นุวัฒน์ (2562) ที่ได้อธิบายเกี่ยวกับการจ้างงานผู้สูงอายุ ว่าผู้สูงอายุในวัยต้น (อายุ 60-69 ปี) ยังคงมีศักยภาพในการทำงาน และควรเป็นงานที่ได้ใช้ความรู้อย่างอิสระ ดังนั้นผู้สูงอายุจึงนับเป็นหนึ่งในกลุ่มที่ควรได้เรียนรู้ทักษะจำเป็นตามแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life-long learning) ซึ่งการจัดการศึกษาและพัฒนาทักษะสำหรับผู้สูงอายุมีความแตกต่างกับการจัดการศึกษาโดยทั่วไป มักจะต้องนำหลักการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่มาประยุกต์ใช้เพื่อให้เหมาะแก่การเรียนรู้ที่ยั่งยืน นอกจากนี้ผู้จัดการศึกษายังต้องมีความเข้าใจในด้านการเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุทั้งทางร่างกายและจิตใจ เพื่อจัดการศึกษาและพัฒนาทักษะให้ผู้สูงอายุได้เรียนรู้อย่างเหมาะสม

การจัดการเรียนตามอัธยาศัย

การศึกษาตามอัธยาศัยมีวิวัฒนาการมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยกรุงศรีอยุธยาถึงกรุงรัตนโกสินทร์ ตอนต้น โดยมีศูนย์กลางอยู่ที่บ้าน วัด และวังเป็นศูนย์กลางในการสอนความรู้ด้านภาษาไทย ศาสนา การ อบรมศีลธรรม กริยา มารยาท ขนบธรรมเนียมประเพณีรวมทั้งความรู้ความชำนาญในการ ประกอบอาชีพ ซึ่งในระยะเริ่มแรกของการจัดการศึกษานั้น นักการศึกษามีความเชื่อว่าการศึกษามีอยู่ เพียง 2 รูปแบบ เท่านั้น คือ การศึกษาในโรงเรียนที่มีการจัดแบบเป็นทางการ ส่วนการศึกษาที่อยู่ นอกเหนือจากการศึกษา ในโรงเรียนให้เรียกว่า การศึกษาไม่เป็นทางการ ซึ่งหมายรวมถึงการศึกษาที่ไม่ได้จัดอยู่ในโรงเรียนทั้งหมด (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2542) ในระยะต่อมา นักการศึกษา จึงได้จำแนกการศึกษาตามอัธยาศัยออกจากระบบการศึกษาอื่นๆ จากความเชื่อที่ว่าการศึกษาเกิดขึ้นพร้อมกับชีวิตมนุษย์และอยู่คู่ขนานไปกับชีวิต กล่าวคือ เมื่อมนุษย์ลืมตามองโลกก็ต้องเรียนรู้ทราดต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว ภายในบ้านที่แตกต่างจากเมื่ออยู่ในครรภ์มารดา เมื่อถึงวัยเรียนก็มีสังคมกลุ่มเพื่อน และบุคคลที่ต้อง เกี่ยวข้องมีกิจกรรมในชีวิตหลากหลายมากขึ้นทำให้ได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ไม่เฉพาะภายในโรงเรียนหรือ สถาบันการศึกษาเท่านั้น เมื่อบุคคลจบจากการศึกษาออกมามีโลกของอาชีพ การเรียนรู้ของบุคคลก็ยิ่ง กว้างขวางมากขึ้นไม่เฉพาะที่เคยเรียนวิชาการ หรือจากประสบการณ์ต่างๆ ในวัยเรียนแต่ต้องมาเรียนรู้การ ปฏิบัติงานการปรับตัวให้เข้ากับหัวหน้างานและเพื่อร่วมงาน เนื่องจากสภาพสังคม สิ่งแวดล้อม การศึกษา การเมือง ตลอดจน เทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นบุคคลจึงจำเป็นต้องเรียนรู้ที่จะ ปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสมตามช่วงพัฒนาการของชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ. 2545) จึงกล่าวได้ว่าการศึกษาตามอัธยาศัยเกิดขึ้นพร้อมกับชีวิต และดำเนินควบคู่ไปกับชีวิต ของ บุคคล ตลอดชีวิต การเกิดขึ้นของการศึกษาตามอัธยาศัยนั้นเกี่ยวข้องกับแนวคิดสำคัญทางการศึกษา คือ การศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งเป็นแนวความคิดของการศึกษาในโลกปัจจุบัน ความคิดเรื่องการศึกษา ตลอดชีวิต เชื่อว่ามนุษย์เรียนรู้อยู่ตลอดเวลาตั้งแต่อดีตขึ้นในครรภ์มารดาและจบลงเมื่อความตายมาเยือน แท้ที่จริง เรื่องการศึกษาตามอัธยาศัยนั้นมีการกล่าวถึงมาไม่น้อยกว่าสองทศวรรษแล้ว (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2544) ซึ่งจะได้กล่าวถึงพัฒนาการของการศึกษาตาม อัธยาศัยอย่างเป็นระบบตามลำดับ ดังนี้

1. พัฒนาการระยะที่ 1 การศึกษาตามอัธยาศัยในบริบทของวิถีชีวิต
2. พัฒนาการระยะที่ 2 การศึกษาตามอัธยาศัยในบริบทของกิจกรรมส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต
3. พัฒนาการระยะที่ 3 การศึกษาตามอัธยาศัยในบริบทของระบบการศึกษา
4. เปรียบเทียบพัฒนาการ และแนวคิดของการศึกษาตามอัธยาศัยซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละหัวข้อดังต่อไปนี้

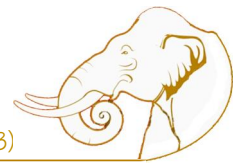
1. พัฒนาการระยะที่ 1 การศึกษาตามอัธยาศัยในบริบทของวิถีชีวิต (ระหว่างปี พ.ศ. 2483-2519) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นพร้อมกับวิถีชีวิต และสังคมไทยแบบดั้งเดิม มีลักษณะเป็นกระบวนการ เรียนรู้ตามวิถีชีวิตและวัฒนธรรมไทย ได้แก่การบ่มเพาะลักษณะนิสัย การถ่ายทอด ปลูกฝังวัฒนธรรม ประเพณี การเรียนวิชาความรู้การอบรมกิริยามารยาท การฝึกปฏิบัติด้วยการทำให้ดูตลอดจนการส่งเสริม

ค่านิยมเกี่ยวกับคุณธรรม เป็นต้น สื่อประกอบการเรียนรู้ได้แก่ เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน เครื่องมือทำมาหากิน และการเรียนรู้จากธรรมชาติสิ่งแวดล้อม นิทานพื้นบ้าน ของเล่น การละเล่น บทกลอน สุภาษิต ปริศนา คำทาย ลักษณะสำคัญของการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับ สิ่งแวดล้อม บูรณาการระหว่างความรู้การปฏิบัติ และคุณธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543) การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามวิถีชีวิตที่มีค่าเรียกแตกต่างกันออกไป เช่น การศึกษาไม่เป็นทางการ การศึกษาธรรมชาติ การศึกษารูปนัย การศึกษาธรรมชาติวิสัย การเรียนรู้ตามแนววิถีชีวิต เป็นต้น ในระยะนี้ได้มีการจัดตั้งกองการศึกษาผู้ใหญ่ขึ้น เพื่อวัตถุประสงค์ในการแก้ไขปัญหา อันได้แก่ ปัญหาการรู้หนังสือของประชาชน ปัญหาสุขภาพอนามัย และความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับพื้นฐานการดำรงชีวิต (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (ม.ป.ป.)) ซึ่งมีพัฒนาการ และเหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับการศึกษาตามอัธยาศัย ดังนี้ พ.ศ.2483 จัดตั้งกองการศึกษาผู้ใหญ่ขึ้นเป็นครั้งแรก เพื่อจัดการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ ที่อยู่นอกวัยเรียนให้มีโอกาสได้รับการศึกษา พ.ศ. 2491 กองการศึกษาผู้ใหญ่ ได้เริ่มดำเนินการจัดตั้งหน่วยโสตทัศนศึกษาขึ้น เพื่อนำภาพยนตร์ไปฉายตามโรงเรียนผู้ใหญ่ในจังหวัดพระนคร และธนบุรีซึ่งภาพยนตร์ส่วนใหญ่เป็น สารคดีทางด้านสังคม วิทยาศาสตร์สุขภาพอนามัยและบันเทิง พ.ศ.2492 ได้มีการสร้างแบบเรียนเพื่อสอนหนังสือให้แก่ผู้ไม่รู้หนังสือขึ้นตามแนวคิด ของ ดร.แฟรงค์ ซี.เลาบัก และได้จัดทำ หนังสือพิมพ์ติดฝาผนังชื่อว่าชาวดี พ.ศ.2498 การศึกษาผู้ใหญ่จัดตั้งหน่วยโสตทัศนศึกษาครบทุกจังหวัด พ.ศ.2504 แผนกโสต และทัศนศึกษา กองการศึกษาผู้ใหญ่จัดให้มีบริการยืมโสตทัศนวัสดุแก่หน่วยโสตทัศนศึกษา หรือหน่วยการศึกษาประชาชนทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2509 กองการศึกษาผู้ใหญ่ได้จัดทำหนังสือพิมพ์สารผู้ใหญ่ออกเป็นรายปักษ์มี 8 หน้า ต่อมาได้เปลี่ยนแปลงรูปเล่มเป็นแบบหนังสือพิมพ์รายวัน และกลับมาทำเป็นแบบหนังสือพิมพ์ ติดฝาผนังหน้าเดียว เช่นเดียวกับในสมัยเริ่มแรก (พ.ศ.2492) พ.ศ. 2518 ได้เกิดแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคมขึ้น ซึ่งแนวความคิด ดังกล่าวได้มีการสานต่อและกล่าวถึงในระยะต่อมา ในระยะนี้การศึกษาตามอัธยาศัยมีลักษณะแบบไม่เป็นทางการ การเรียนรู้เกิดขึ้น พร้อมกับวิถีชีวิต และสังคมไทยแบบดั้งเดิม เป็นกระบวนการเรียนรู้ตามวิถีชีวิต และวัฒนธรรมไทยเป็นส่วนใหญ่

2. พัฒนาการระยะที่ 2 การศึกษาตามอัธยาศัยในบริบทของกิจกรรมส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต (ระหว่างปีพ.ศ.2520-2541) ในปีค.ศ.1960 โดยองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้จัดประชุมนานาชาติว่าด้วยการศึกษาผู้ใหญ่ (World Conference on Adult Education) ที่กรุงมอนทรีออล ประเทศแคนาดา นับจากนั้นเป็นต้นมาความคิดเกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิตได้ทวีความสำคัญมากขึ้นโดย UNESCO ได้เผยแพร่แนวคิดและ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิตให้แก่ประเทศต่างๆ ทั่วโลกนำไปกำหนดแนวทางที่เหมาะสม สำหรับประเทศของตนต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543)

ดังนั้นการศึกษาตลอดชีวิตจึงมีบทบาทสำคัญต่อ การกำหนดทิศทางของการศึกษาประเทศไทย แนวความคิดนี้พัฒนาขึ้นมาจากแนวคิดของการศึกษาหลายแนวทาง แต่เดิมนั้นเมื่อกล่าวถึงการศึกษา คนส่วนใหญ่จะรับรู้ว่าการศึกษาคือการเล่าเรียนในโรงเรียน ในวิทยาลัย มหาวิทยาลัย คนที่ได้เข้าเรียนเป็นคนที่มีการศึกษาเป็นผู้เจริญ ซึ่งแนวความคิดทำนองนี้ถูกวิพากษ์วิจารณ์ในเวลาต่อมา ว่าไม่

สามารถตอบสนองความต้องการของผู้คนจำนวนมากหลายได้ (รัชชนก เกาบัว. 2543) ซึ่งในประเทศไทยได้มีแผนการพัฒนาเกี่ยวกับการการศึกษาตามอัธยาศัยดังนี้

1.1) พัฒนาการในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 ระหว่างปี พ.ศ. 2520-2524 พ.ศ.2520 แผนการศึกษาแห่งชาตินับเป็นก้าวสำคัญในการเปลี่ยนแปลง ปรชญาการศึกษาของประเทศไทยโดยระบุสาระสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิตไว้ 2 ประการ คือ การศึกษาเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต และให้มีการประสานกันระหว่างการศึกษาในระบบโรงเรียนกับการศึกษานอกระบบโรงเรียนพ.ศ.2522 รัฐบาลได้ตั้งกรมการศึกษานอกโรงเรียนขึ้น เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2522 โดยให้เป็นหน่วยงานที่ดำเนินการจัดการศึกษาตลอดชีวิต ที่ถือว่ากระบวนการการศึกษาตลอดชีวิตเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกคน ในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายของการศึกษาตลอดชีวิต ได้มีการผสมผสานโครงการการศึกษาผู้ใหญ่ในรูปแบบต่างๆ เข้าด้วยกันโดยมีกิจกรรมการจัดบริการการศึกษา 3 ประเภท คือ การศึกษาพื้นฐาน ข่าวสารข้อมูล และการฝึกทักษะอาชีพ (อุดม เขยกิจวงศ์. 2544 : 146.)

1.2) พัฒนาการในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 ระหว่างปีพ.ศ. 2525-2529 พ.ศ.2529 รัฐบาลได้มีนโยบายให้มีการนำสื่อมวลชน และเทคโนโลยีสมัยใหม่ มาใช้ในการพัฒนาการศึกษาและสังคมโดยได้อนุมัติให้จัดตั้งสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (ช่อง 11) กรมประชาสัมพันธ์เมื่อวันที่ 15 มกราคม 2529 โดยมอบให้ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียนรับผิดชอบในส่วนของการผลิตรายการโทรทัศน์และวีดิทัศน์เพื่อการศึกษา สำหรับกลุ่มเป้าหมายผู้ชมที่อยู่ในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียนตลอดจนประชาชนทั่วไป โดย ออกอากาศสัปดาห์ละ 19 ชั่วโมง

1.3) พัฒนาการในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 ระหว่างปี พ.ศ. 2530-2534 พ.ศ. 2532 ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาเตรียมการจัดรายการโทรทัศน์ เพื่อการศึกษา พ.ศ. 2533 เพิ่มการออกอากาศรายการทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (ช่อง 11) กรมประชาสัมพันธ์จากสัปดาห์ละ 19 ชั่วโมง เป็นสัปดาห์ละ 20.5 ชั่วโมง เป็นรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่ให้การศึกษแก่ประชาชนทั่วไป พ.ศ.2534 ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาได้จัด และผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในหลายรูปแบบ เช่น รายการเสาร์สโมสร รายการรู้ไว้ได้ประโยชน์รายการโทรทัศน์ชุด วิชาชีพ รายการหลายรส รายการฝรั่งเศส รายการเสมาพาที่เป็นต้น

1.4) พัฒนาการในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 ระหว่างปี พ.ศ.2535-2539 ในช่วงนี้แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อปวงชน โดยเร่งรัดการจัดการศึกษาให้มีลักษณะเป็นเครือข่าย ของการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่นหลากหลายในรูปแบบ และวิธีการให้สอดคล้องกับความต้องการของ บุคคล ชุมชน และสังคม ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จากแผนการศึกษา และ นโยบายดังกล่าว ส่งผลให้กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้กำหนดแนวทางการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ไว้ในแผนพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539) ว่าเร่งรัดให้มีระบบเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อให้เกิดกระบวนการศึกษาตลอดชีวิต โดยเน้นการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเป็นศูนย์กลาง การจัดกิจกรรม และการใช้ทรัพยากรทาง

การศึกษาระหว่างหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน ตลอดจนแหล่งวิทยาการอื่นๆ (ปาน กิมปี.2544: 3)

พ.ศ.2538 กรมการศึกษานอกโรงเรียนมีความพยายามที่จัดทำร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต และให้ความหมายของคำว่าการศึกษาตามอรรถาธิบายว่า เป็นการประสานระหว่างการศึกษาในโรงเรียน การศึกษานอกโรงเรียน และการศึกษาตามอรรถาธิบาย เข้าด้วยกัน และกล่าวถึงการศึกษาตามอรรถาธิบายว่าเป็นพื้นฐานของชีวิตมนุษย์แต่เราลืมมาโดยตลอด เพราะการศึกษาเป็นการจัดเพื่อการเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจมุ่งงาน มากกว่าเล่น แต่ปัจจุบันเรากำลังจะนำเอานี้กลับมาอีกครั้งแนวทางนี้ไม่ใช่เป็นการศึกษาเพื่อความอยู่รอดของประเทศไทยเท่านั้น แต่จะเป็นแบบอย่างของทั่วโลกการจัดการศึกษา ยุคต่อไปนี้จะต้องจัดการศึกษาเชิงรุกไม่ใช่เป็นการศึกษาเชิงรับ ไม่ใช่เป็นการศึกษาที่ตามแบบตะวันตก หรือญี่ปุ่น ไทยเราสั่งสมความรู้มามากพอที่จะรุกออกไปสู่ต่างประเทศได้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2538 : 231)

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องมีกระบวนการพัฒนาแบบอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายของ รูปแบบการจัดการเรียนรู้นั้น ๆ

ชนาธิป พรกุล (2552: 109.) ได้ให้ความหมายของการออกแบบจัดการ เรียนรู้ไว้ว่า การออกแบบมีลักษณะเป็นศาสตร์แห่งการสร้างสรรค์การสอนที่เกิดจากการคิดวิเคราะห์ และสังเคราะห์จากบริบทของการเรียนการสอนโดยอาศัยทฤษฎีระบบเป็นพื้นฐานในการดำเนินการ เพื่อนำมาสู่การวางเค้าโครง (outline) ให้เห็นภาพรวมของการจัดการเรียนการสอนเป็นขั้นตอนทั้ง ระบบ ด้าน Kevin Kruse (2008) ได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการ เชิงระบบ (system approach) ว่าประกอบด้วย 5 ขั้นตอนหรือที่เรียกว่า “ADDIE Model” ซึ่งเป็นวิธีการ เชิงระบบที่ช่วยให้การจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิผล (effectiveness) และมีความเหมาะสม (appropriateness) โดยมีขั้นตอนดังนี้

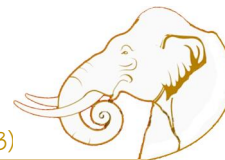
ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์คือขั้นตอนของการวิเคราะห์และ ประเมินความต้องการจำเป็น

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบการจัดการเรียนรู้และการนำเสนอ

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนา เป็นการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการจัด การเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 4 การนำไปใช้เป็นการนำ สารและกิจกรรมไปใช้ประกอบการด้วยการวางแผน ใน การบริหารจัดการในการนำแผนการจัดการ เรียนรู้ไปใช้และดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่ กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ และ

ขั้นตอนที่ 5 การประเมิน เป็นการประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนและประสิทธิผลของ สื่อที่ใช้ ในการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับแนวคิด

ทศนา แคมมณี (2548 : 204.) ที่กล่าวโดยสรุปว่า กระบวนการที่จำเป็นในการสร้างระบบ คือการกำหนดจุดมุ่งหมายของระบบการศึกษาหลักการศึกษา แนวคิดสภาพการณ์และปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดองค์ประกอบของระบบและการจัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ การเขียนผังระบบ การทดลองใช้ระบบ การประเมินผลระบบและ การปรับปรุงระบบ

ผู้วิจัยสามารถสรุปข้อช่วยตามขั้นตอน 5 ขั้น ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ ระบบ (Analysis) เป็นการนำระบบเดิมที่ปรากฏอยู่ตามสภาพจริงในปัจจุบันมาวิเคราะห์เช่น ข้อมูล พื้นฐานเชิงนโยบายเป้าหมายสภาพบริบทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบระบบ การจัดการเรียนรู้ กับสภาพที่คาดหวังเพื่อศึกษาปัญหาความต้องการและจุดบกพร่องต่าง ๆ รวมถึงการสำรวจทรัพยากร ที่มีอยู่และที่ต้องการ เพื่อนำมาเติมเต็มในการพัฒนาเพื่อช่วยทำให้ระบบเป้าหมายและผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ในการพัฒนาที่ชัดเจนในขั้นต่อไป

ขั้นที่ 2 การออกแบบ (Design) เป็นการรวบรวมข้อมูล จากแหล่งต่าง ๆ ที่ได้จากการวิเคราะห์ในขั้นแรกมาเป็นเป้าหมายในการพัฒนาซึ่งได้มีการระบุเงื่อนไข ที่จะทำมาออกแบบระบบการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสิ่งที่พัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพสูงสุดในการใช้

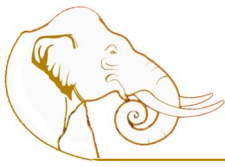
ขั้นที่ 3 การพัฒนา (Development) เป็นการพิจารณาเลือกทรัพยากร การเรียนรู้ที่มีอยู่ รวมถึงการเลือกและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องและการพัฒนา เครื่องมือต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามเป้าหมายโดยสะท้อนให้เห็น องค์ประกอบส่วนได้แก่ สิ่งนำเข้า/ตัวป้อน (input) กระบวนการ (process) ผลผลิต/ผลลัพธ์ (output) โดยมีกลไกการควบคุม (control) เพื่อตรวจสอบกระบวนการให้มีประสิทธิภาพและมีการ ให้ข้อมูลป้อนกลับ (feedback)

ขั้นที่ 4 การนำไปใช้ (Implementation) เป็นการนำแบบที่พัฒนาไป ทดลองใช้เพื่อทดสอบว่าระบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นว่าใช้ได้ผลตามที่คาดหวังเพียงใด และ

ขั้นที่ 5 การประเมิน (Evaluation) เป็นการประเมิน 2 ส่วนคือประเมินผลระหว่างดำเนินการ (formative evaluation) และประเมินผลรวม (summative valuation) ทั้งระบบเพื่อนำมาปรับปรุง และพัฒนา จากการศึกษาการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ข้างต้น

Joyce,B. and Weil, (2004:7) ได้กำหนดหลักการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยมีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ต้องมีทฤษฎีรองรับ เช่น ทฤษฎีด้านจิตวิทยาการเรียนรู้
2. เมื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปแล้ว ก่อนนำไปใช้ได้อย่างแพร่หลายจะต้องมีการวิจัยเพื่อทดสอบทฤษฎีและตรวจสอบคุณภาพในการนำไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริง และนำข้อ ค้นพบจากการทดลองใช้มาปรับแก้ไข
3. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ อาจออกแบบให้ใช้ได้อย่างกว้างขวางหรือมีการพัฒนาเพื่อวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่งนั่นเอง
4. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ จะมีจุดมุ่งหมายหลักที่เป็นตัวตั้งในการพิจารณาเลือกรูปแบบไปใช้ คือ หากผู้ใช้นำไปใช้ถูกต้องตามหลักวัตถุประสงค์ก็จะทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

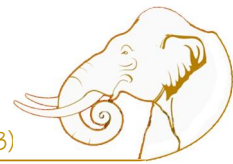

สรุปได้ว่าการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis: A) เป็นขั้น การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้
2. การออกแบบและพัฒนา รูปแบบ การจัดการเรียนรู้ (Design and Development: D and D) เป็นขั้นการสร้างและหาประสิทธิภาพ ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้
3. การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Implementation: I) เป็นขั้นการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้และ
4. การประเมินผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Evaluation: E) เป็นขั้นการประเมินและปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการจัดการเรียนรู้

สุขภาวะภายใต้วิถีชีวิตใหม่สำหรับผู้สูงอายุ

การดูแลสุขภาพกายระยะยาวของผู้สูงอายุตั้งแต่ขั้นตอนของการบริหารจัดการการช่วยเหลือการฟื้นฟูมีระบบการดูแลสุขภาพต่อเนื่องทั้งที่บ้านด้วยความร่วมมือจากอาสาสมัครสาธารณสุขผู้ดูแลผู้ป่วย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทรในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุทางด้านจิตใจ การมีกิจกรรมในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุด้วยการยึดหลักธรรมและหลักแนวปฏิบัติทางกายภาพนา ศีลภาวนา จิตตภาวนา และปัญญาภาวนา เพื่อการดำรงชีวิตที่ดีงามนำมาซึ่งประโยชน์สุขในโลกปัจจุบันอันเป็นหลักธรรมสำคัญเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญของชีวิตสำหรับผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยให้ผู้สูงอายุประยุกต์หลักธรรมเพื่อการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลบ้านไทรเพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีกิจกรรมร่วมกันกับชุมชนและมีส่วนร่วมในการดูแลและส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุด้วยการจัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพผู้สูงอายุตำบลบ้านไทรจัดที่จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุที่หลากหลายและเหมาะสมแก่ผู้สูงอายุเพราะผู้สูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายจิตใจและอารมณ์ในโลกปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจและวัฒนธรรมมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุทางด้านปัญญาให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพจิตดีมีความสุขสบายสุขสนุกสุขสง่าสุขสว่างสุขสงบด้วยพุทธวิธีสร้างสุขที่ยั่งยืน สอดคล้องกับ สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิตเกี่ยวกับการสร้างสุข จากหลักธรรม 4 ประการของศาสนาพุทธ คือสุขกาย สุขใจ พละนามัยสมบุรณ์ เพิ่มพูนงานอดิเรก แนวคิดในการสร้างความสุขเชิงจิตวิทยา แนวคิดในการดูแลผู้สูงอายุแบบองค์รวมคือ กาย จิต สังคม และปัญญารวมทั้งการประเมินสุขภาวะของผู้สูงอายุจากราชาวิทยาลัยแพทย์และสมาคมเวชศาสตร์ผู้สูงอายุประเทศไทย อังกฤษ มาเป็นกรอบสร้างความสุข 5 มิติได้แก่ สุขสบาย สุขสนุก สุขสว่าง สุขสง่า และสุขสงบ เพื่อเป็นแนวทางให้บุคลากรสาธารณสุขและบุคลากรในภาคส่วนอื่นที่ต้องดูแลผู้สูงอายุในเขตที่ตนเองรับผิดชอบนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุให้รู้จักมองโลกในแง่บวก เข้าใจสภาวะธรรมชาติของมนุษย์ รู้จักวิธีการดูแลสุขภาพร่างกายของตนเอง สามารถจัดการกับอารมณ์ลบที่เกิดขึ้น และเรียนรู้ที่จะจัดการกับสิ่งต่างๆในชีวิตอย่างมีเหตุผล ถือเป็นการเตรียมพร้อมของหน่วยบริการในการรองรับ

และดูแลประชากรสูงอายุในพื้นที่ให้กลายเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ มีพลังในการขับเคลื่อนชุมชนในฐานะผู้ที่มีประสบการณ์ มีความคิดอ่านสุขุมรอบคอบและทำคุณประโยชน์ให้แก่ชุมชนดังเช่นในอดีตที่อยู่ในวัยทำงาน (สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต, accessed October 2, 2022, <https://dmh-elibrary.org/items/show/1236>.)

แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาสุขภาพของผู้สูงอายุสุขภาพผู้สูงอายุที่ยั่งยืน 5 มิติเพื่อที่จะพัฒนาความสุขเชิงจิตวิทยาในผู้สูงอายุ จำเป็นต้องนิยามความสุขที่พร้อมจะนำมาปฏิบัติและสามารถวัดในเชิงสัมพันธได้จึงจะทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีตังนียมข้างต้นในเนื้อหาที่จะกล่าวต่อไปนี้จะจำแนกความสุขของผู้สูงอายุ 5 มิติดังนี้

ด้านที่ 1 : สุขสบาย (Health) หมายถึงความสามารถของผู้สูงอายุในการดูแลสุขภาพร่างกายให้มีสมรรถภาพร่างกายที่แข็งแรงคล่องแคล่วมีกำลังสามารถตอบสนองต่อความต้องการทางกายภาพได้ตามสภาพที่เป็นอยู่ มีเศรษฐกิจหรือปัจจัยที่จำเป็นพอเพียงไม่มีอุบัติเหตุหรืออันตราย มีสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพ ไม่ติดสิ่งเสพติด

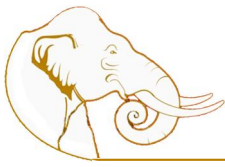
ด้านที่ 2 : สุขสนุก (Recreation) หมายถึง ความสามารถของผู้สูงอายุในการเลือกวิถีชีวิตที่รื่นรมย์ สนุกสนาน ด้วยการทำ กิจกรรมที่ก่อให้เกิดอารมณ์เป็นสุข จิตใจสดชื่นแจ่มใส กระปรี้กระเปร่า มีคุณภาพชีวิตที่ดีซึ่งกิจกรรมที่เหล่านี้นี้สามารถลดความซึมเศร้า ความเครียดและความวิตกกังวลได้

ด้านที่ 3 : สุขสง่า (Integrity) หมายถึง ความรู้สึกพึงพอใจในชีวิต ความภาคภูมิใจในตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง เห็นคุณค่าในตนเองการยอมรับนับถือตนเอง ให้กำลังใจตนเองได้เห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีลักษณะเอื้อเฟื้อแบ่งปัน และมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม

ด้านที่ 4 : สุขสว่าง (Cognition) หมายถึงความสามารถของผู้สูงอายุด้านความจำ ความคิดอย่างมีเหตุมีผล การสื่อสาร การวางแผนและการแก้ไขปัญหาความสามารถในการคิดแบบนามธรรม รวมทั้งความสามารถในการจัดการสิ่งต่างๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านที่ 5 : สุขสงบ (Peacefulness) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการรับรู้-เข้าใจความรู้สึกของตนเอง รู้จักควบคุมอารมณ์และสามารถจัดการกับสภาวะอารมณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพสามารถผ่อนคลายให้เกิดความสุขสงบกับตนเองได้รวมทั้งความสามารถในการปรับตัวยอมรับสภาพสิ่งที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง

จากข้างต้นจะเห็นถึงประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้ตามอธยาศัยสำหรับผู้สูงอายุมีประโยชน์อย่างมากซึ่งอาจช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและเพิ่มความเข้าใจในหลายด้านของชีวิตในวัยช่วยส่งเสริมสุขภาพสมองเพราะการเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วยในการบำรุงสมองและส่งเสริมการทำงานของระบบประสาท การศึกษาและการเรียนรู้ช่วยกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ ป้องกันภาวะสมองเสื่อม และเพิ่มศักยภาพในการแก้ไขปัญหาและการคิดวิเคราะห์ข้อมูลช่วยเพิ่มความมั่นใจและสมาธิแก่ผู้สูงอายุการเรียนรู้ตามอธยาศัยช่วยเพิ่มความมั่นใจในตนเอง ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกที่ตัวเองยังสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ การมีกิจกรรมที่ต้องใช้สมาธิเช่นการอ่านหนังสือ การเรียนภาษาใหม่ หรือการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ช่วยเพิ่มการ

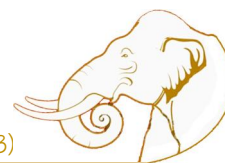
สะสมสมาธิการเรียนรู้ตามอภัยชัยช่วยเพิ่มทักษะใหม่ ๆ และความรู้ใหม่ ๆ ซึ่งอาจมีประโยชน์ในชีวิตประจำวันสำหรับผู้สูงอายุ

สรุป

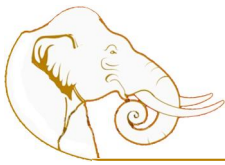
การศึกษาตามอภัยชัย ไม่ใช่ของใหม่แต่เป็นการศึกษาที่มีมาตั้งแต่มนุษย์เกิดขึ้นในโลกมนุษย์เรียนรู้จากธรรมชาติ เช่นในสังคมเกษตรกรรมมนุษย์เรียนรู้การหนีภัยจากธรรมชาติ และการหาอาหาร การทำสวนครัวจากพ่อแม่ หรือสมาชิกในครอบครัว แต่ในสังคม อุตสาหกรรม มนุษย์เรียนรู้มากขึ้นจากการติดต่อกับค้าขาย การอ่านการเขียน การฟังวิทยุ การดูโทรทัศน์ ในปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม ทำให้มนุษย์ต้องมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทำให้ต้องแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ตลอดเวลาเพื่อให้มีชีวิตรอดด้วยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดำรงชีวิตที่ผิดไปจากวิถีเดิม ๆ โดยสร้างเสริมปรับหาวิธีการดำรงชีวิตแบบใหม่เพื่อให้ปลอดภัยจากการติดเชื้อควบคู่ไปกับการพยายามรักษาและฟื้นฟูศักยภาพทางเศรษฐกิจและธุรกิจ นำไปสู่การสรรค์สร้างสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ เทคโนโลยีใหม่ ๆ มีการปรับแนวคิด วิสัยทัศน์ วิธีการจัดการ ตลอดจนพฤติกรรมที่เคยทำมาเป็นกิจวัตร เกิดการบ่เบนออกจากความคุ้นเคยอันเป็นปกติมาแต่เดิมในหลายมิติ ทั้งในด้านอาหาร การแต่งกาย การรักษาสุขภาพ การศึกษาเล่าเรียน การสื่อสาร การทำธุรกิจ ฯลฯ ซึ่งสิ่งใหม่เหล่านี้ได้กลายเป็นความปกติใหม่ ๆ จนในที่สุดเมื่อเวลาผ่านไปจนทำให้เกิดความคุ้นชินก็จะกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตปกติของผู้คนในสังคมและนำไปสู่การพัฒนาสุขภาวะภายใต้วิถีชีวิตใหม่แบบยั่งยืนได้ในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2560). *คู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุ*. กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2542). *ประสบการณ์การจัดการศึกษานอกโรงเรียน อดีตถึงปัจจุบัน*. กรุงเทพมหานคร : กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2544). *การศึกษาตามอภัยชัย แนวความคิดและประสบการณ์*. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริมการศึกษาตามอภัยชัย กรมฯ. บพบรรณการแปล
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (ม.ป.ป.). *การพัฒนาสื่อการศึกษานอกโรงเรียน : อดีต ปัจจุบัน อนาคต*. กรุงเทพมหานคร : กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2538) *การศึกษาตลอดชีวิต : การศึกษาของคนไทยในยุคโลกาภิวัตน์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร :
- ชนาธิป พรกุล. (2552) *การออกแบบการสอนการบูรณาการการอ่านการคิดวิเคราะห์และการเขียน*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2548). *รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ธัชชนก เถาบัว. (2543) .*การจัดการศึกษาตามอัธยาศัยในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 1*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปาหนัน กนกวงศ์นุวัฒน์. (2562). การศึกษาระบบบริการสุขภาพ ระบบการจ้างงาน และระบบสวัสดิการสังคมเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาจังหวัดจันทบุรี. *วารสารศูนย์การศึกษาแพทยศาสตร์คลินิก โรงพยาบาลพระปกเกล้า*, 36(4).
- ปาน กิมปี. (2544). *การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียนเพื่อการพึ่งตนเองของชุมชน*. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (พัฒนศึกษา). กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545) *รายงานการสัมมนา เรื่องกระบวนการและ ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิต สำหรับผู้มีอายุสูงกว่า 16 ปี*. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดีการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543) *รายงานสรุปการสัมมนา นโยบายส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตของประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดการพิมพ์
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). *รายงานสรุปการสัมมนา นโยบายส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตของประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดการพิมพ์
- สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต, “คู่มือความสุข 5 มิติสำหรับผู้สูงอายุ,” คลังความรู้สุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต, accessed October 2, 2022, <https://dmh-elibrary.org/items/show/1236>.
- อุดม เขยกิจวงศ์. (2544). *แนวทางการบริหารและการจัดการ : การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย*. กรุงเทพมหานคร : กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ
- Joyce, B. and Weil, M. , & Calhoun, E. (2004). *Models of teaching*. Boston: Allyn and Bacon. p7.

การกำหนดแผนแม่บทสารสนเทศ
กองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน พ.ศ. 2562-2564
Formulation of Defining the Information Master Plan of
Road Safe Fund 2562-2564

นิพนธ์ ศศิธรเสาวภา

Nipon Sasithonsaowapa

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Faculty of Humanities and Social Sciences Suan Sunandha Rajabhat University

Email : nipnthssithrseawpha@gmail.com

Received : February22, 2023;

Revised : June14, 2023;

Accepted : June18, 2023

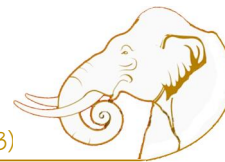
บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ประกอบด้วย 1) เพื่อทบทวนวิเคราะห์สถานการณ์ กำหนดทิศทาง และกรอบแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุงสารสนเทศของกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน ในช่วงปี พ.ศ. 2562-2564 2) เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการสารสนเทศของกองทุนฯ ในระยะ 3 ปี เพื่อใช้ในการวางแผนงบประมาณการจัดหา การพัฒนาบุคลากร ให้สามารถรองรับและใช้ประโยชน์จากการพัฒนาทางเทคโนโลยี และระบบสารสนเทศของกองทุนฯ ได้อย่างเต็มศักยภาพ 3) เพื่อกำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศของกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนนที่สามารถสนับสนุนและตอบสนองต่อการบริหารจัดการกองทุนฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้บริหาร และบุคลากรของกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน รวมถึงการวิจัยเอกสาร ตำรา คู่มือ ผลงานวิชาการ ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎี ข้อมูลพื้นฐาน ผลการดำเนินงานด้านทรัพยากรบุคคลของกองทุนฯ และข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ พบว่า

1. ปัจจุบัน กปถ. มีโครงสร้างพื้นฐานทางสารสนเทศที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานให้สนองต่อการดำเนินงาน และสอดคล้องกับภารกิจกองทุนฯ จำนวน 6 ระบบ ซึ่งระบบงานที่มีอยู่ในปัจจุบันยังคงได้รับการดูแล พัฒนาและปรับปรุงให้มีความทันสมัย และพร้อมต่อการสนับสนุนและตอบสนองการดำเนินงานตามภารกิจของกองทุนฯ ในการสนับสนุนการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ของกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562-2564 แต่ทั้ง 6 ระบบไม่สามารถเชื่อมโยงบูรณาการกันแบบออนไลน์หรือ real time ได้ เนื่องจากในแต่ละระบบเป็นการ Outsource บริษัทที่ปรึกษาที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละระบบเข้ามาดำเนินการจัดทำระบบ ซึ่งภาษา การออกแบบระบบ มีความแตกต่างกัน และสถานที่ติดตั้งเครื่องแม่ข่ายของแต่ละระบบไม่รวมอยู่ที่ศูนย์กลาง ยากต่อการดูแล รวมถึงการใช้งานอย่างบูรณาการทุกระบบงาน

2. การดำเนินงานของ กปถ. ตามแผนยุทธศาสตร์ระยะยาวและแผนปฏิบัติการประจำปีที่ผ่านมา พบว่า มีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในด้านสารสนเทศ กปถ. อย่างต่อเนื่อง โดยการสอดแทรก

แผนงานพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านสารสนเทศ ในแผนปฏิบัติการสารสนเทศ และแผนปฏิบัติการทรัพยากรบุคคลเป็นประจำทุกปี แต่ยังคงขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น ผู้ดูแลระบบความมั่นคงปลอดภัย และผู้รับผิดชอบดูแลและควบคุมการสร้าง การใช้งานฐานข้อมูล รวมถึงขาดการนำเข้าข้อมูลของแต่ละงานที่เป็นปัจจุบันและต่อเนื่อง ที่จะนำไปสู่การสนับสนุนเพื่อวิเคราะห์วางแผนพัฒนางานให้บรรลุเป้าหมายได้

3. กปถ. ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาระบบสารสนเทศที่สำคัญของกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน โดยได้กำหนดแผนแม่บทสารสนเทศกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน พ.ศ. 2562-2564 มีเป้าหมายการพัฒนาด้านระบบสารสนเทศในช่วง 3 ปี ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์หลักที่มุ่งเน้นระบบสารสนเทศของกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน ได้รับการพัฒนาอย่างบูรณาการทั้งโครงสร้างพื้นฐาน ระบบฐานข้อมูล และศักยภาพบุคลากร ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด

4. การกำหนดแม่บทสารสนเทศกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน พ.ศ. 2562-2564 ได้นำไปสู่การขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ฯ โดยจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่มีมุ่งเน้นการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ระบบสารสนเทศในการบริหารจัดการกองทุนอย่างเป็นระบบอย่างโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้

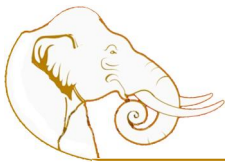
คำสำคัญ: แผนแม่บท, สารสนเทศ, เทคโนโลยีสารสนเทศ, ผู้ดูแลระบบความมั่นคงปลอดภัย, ผู้รับผิดชอบดูแลและควบคุมการสร้าง การใช้งานฐานข้อมูล, กองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน

Abstract

The objectives of this study were 1) to review, analyze the status, determine the direction, set the development framework, and improve the information system of the Road Safety Fund for the years 2019-2021, 2) to prepare a three-year Fund's information action plan for the procurement budget and personnel development that will be able to support and take advantage of technological developments and of the Fund's information system to its fullest potential, 3) to formulate the guidelines for a development of the Road Safety Fund's information system that can effectively support and respond to the Fund's management. Qualitative research was conducted in this study using in-depth interviews with the Road Safety Fund's management and personnel; the study of the documents, textbooks, manuals, academic works related to theoretical concepts; the Fund's human resources performance; and other related information.

The results of the study indicated that 1)

1. The RSF's information infrastructure is currently sufficient to support The RSF's operations. It is well integrated in the fund's 6-system objective to maintain, develop and improve the current work system to keep it up-to-date and ready to support and respond to the fund's mission of assisting in the implementation of the Fund's 2019-2021 Strategic Plan for Road Safety (No. 3). The six systems cannot be integrated online or in real-time because all 6 are outsourced to differently operating consulting businesses with expertise

in language or system design. Furthermore, the system's servers are in different locations, which makes their integration challenging.

2. The long-term implementation of the RSF's strategy and of its annual action plan revealed a continuous improvement of the RSF's personnel's capability in information technology. They are carried out through a plan for developing the personnel's competence in information technology and an annual human resource action plan. However, experts in certain fields, such as security administrators and database administrators, are still in short supply. This leads to the inability to import data for each current and ongoing project, which makes it difficult to support the analysis, planning, and execution needed to achieve the desired goals.

3. The RSF has set the direction of the Road Safety Fund's development for its main information systems. The Fund's 2019-2021 Information Master Plan for Road Safety outlines the targets for the development of information systems over three years, with three primary strategies focusing on the Fund's information systems for road safety. It was created to efficiently optimize the integration of its complete infrastructure, its database system, and its staff competence.

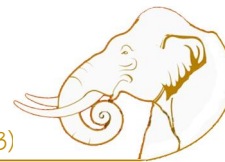
4. The formulation of the 2019-2021 Information Master Plan for the Road Safety Fund has led to the implementation of its strategic plan. This was done by establishing an annual action plan for the Road Safety Fund that focused on the development of information technology systems, with the goal of improving the Fund's management efficiency by using information systems in a systematic, transparent, and auditable manner.

Key words: Master Plan, Information, Information Technology, Security Admin, Database Admin, Road Safety Fund.

บทนำ

กองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน ได้จัดทำแผนแม่บทสารสนเทศที่ผ่านมามีจำนวน 1 ฉบับ คือ แผนแม่บทสารสนเทศกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน พ.ศ. 2558-2561 และได้มีการทบทวนเรื่อยมาตั้งแต่ปี 2559 ดังนั้นในปี 2561 เพื่อการดำเนินงานที่ต่อเนื่องตามภารกิจของกองทุนฯ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น ประกอบกับตามบันทึกข้อตกลงการประเมินผลการดำเนินงานทุนหมุนเวียน ประจำปีบัญชี 2561 ตัวชี้วัดด้านที่ 4 การบริหารพัฒนาทุนหมุนเวียน ตัวชี้วัดที่ 4.4 การบริหารจัดการสารสนเทศ กรมบัญชีกลางได้กำหนดให้กองทุนฯ ต้องดำเนินการจัดทำ/ทบทวนแผนแม่บทสารสนเทศที่มีความสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของทุนหมุนเวียนทั้งวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์สำคัญ โดยสามารถตอบสนองต่อความต้องการของทุนหมุนเวียนได้อย่างครบถ้วน และการจัดให้มีแผนปฏิบัติการสารสนเทศที่มีองค์ประกอบหลักที่ดี

ดังนั้น เพื่อตอบสนองและสนับสนุนต่อแผนยุทธศาสตร์ทั้งวิสัยทัศน์ ภารกิจ รวมทั้งกลยุทธ์ของกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนนได้อย่างมีประสิทธิภาพ กองทุนฯ จึงมีความจำเป็นที่จะต้อง

ทบทวนแผนแม่บทสารสนเทศเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน พ.ศ. 2558-2561 และจัดทำแผนแม่บทสารสนเทศเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน พ.ศ. 2562-2564 ขึ้น เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาสารสนเทศของกองทุนฯ และการนำสารสนเทศมาสนับสนุนงานตามภารกิจของกองทุนฯ โดยกระบวนการในการทบทวนและจัดทำแผนแม่บทฯ ฉบับนี้ ได้มีการศึกษา ทบทวน และรวบรวมข้อมูล นโยบาย แผน และทิศทางการพัฒนาสารสนเทศ จากภายนอกที่คาดว่าจะมีผลกระทบต่อสารสนเทศของกองทุนฯ และในการดำเนินงานให้ความสำคัญต่อกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนด้วยการประชุมกลุ่มย่อยในการระดมความคิดเห็น การสำรวจ และประมวลผลข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการพัฒนา ปรับปรุงสารสนเทศของกองทุนฯ ก่อนกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ และตัวชี้วัด และการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติให้สามารถใช้งานได้จริงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการกำหนดแผนยุทธศาสตร์

1. เพื่อทบทวนวิเคราะห์สถานการณ์ กำหนดทิศทาง และกรอบแนวทางการพัฒนา ปรับปรุงสารสนเทศของกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน ในช่วงปี พ.ศ. 2562-2564
2. เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการสารสนเทศของกองทุนฯ ในระยะ 3 ปี เพื่อใช้ในการวางแผนงบประมาณ การจัดหา การพัฒนาบุคลากร ให้สามารถรองรับและใช้ประโยชน์จากการพัฒนาทางเทคโนโลยี และระบบสารสนเทศของกองทุนฯ ได้อย่างเต็มศักยภาพ
3. เพื่อกำหนดทิศทางการบริหารทรัพยากรบุคคลให้สอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับทิศทางการทำงานของกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนนตามแผนยุทธศาสตร์กองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562-2564
4. เพื่อกำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศของกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน ที่สามารถสนับสนุนและตอบสนองต่อการบริหารจัดการกองทุนฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัย (Research methodology) แบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้บริหาร และบุคลากรของกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน รวมถึงการวิจัยเอกสาร ตำรา คู่มือ ผลงานวิชาการ ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎี ข้อมูลพื้นฐาน ผลการดำเนินงานด้านทรัพยากรบุคคลของกองทุนฯ และข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยมีวิธีการและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษา ทบทวน และวิเคราะห์แผนแม่บทสารสนเทศของกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน พ.ศ. 2558 – 2561
2. การศึกษาและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่มีต่อแผนแม่บทสารสนเทศของกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน พ.ศ. 2562 - 2564 และโครงสร้างองค์กร บุคลากร นโยบาย สถานภาพด้านสารสนเทศ รวมทั้งความต้องการด้านสารสนเทศสำหรับรองรับภารกิจของกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน
3. การกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ เป้าหมาย และตัวชี้วัดในการพัฒนาสารสนเทศของกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน
4. การจัดทำแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมด้านการพัฒนาสารสนเทศของกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน

5. การขับเคลื่อนแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมตามแผนแม่บทสารสนเทศของกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน พ.ศ. 2562 - 2564 ไปสู่การปฏิบัติ

6. การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทสารสนเทศของกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน พ.ศ. 2562 - 2564

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยการกำหนดแผนแม่บทสารสนเทศของกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน พ.ศ. 2562-2564 พบว่า

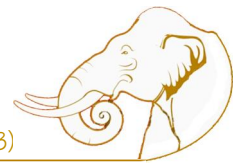
1. สถานภาพด้านระบบสารสนเทศและข้อมูลของกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน

1.1 ระบบงานของกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน ปัจจุบันมีระบบสารสนเทศที่สนับสนุนงานของกองทุนฯ และสอดคล้องกับภารกิจกองทุนฯ จำนวน 6 ระบบ ซึ่งระบบงานที่มีอยู่ในปัจจุบันยังคงได้รับการดูแล พัฒนาและปรับปรุงให้มีความทันสมัย และพร้อมต่อการสนับสนุนและตอบสนองการดำเนินงานตามภารกิจของกองทุนฯ ในการสนับสนุนการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ของกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562-2564 ดังนี้

ระบบงานกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน ประกอบด้วย 6 ระบบงาน ได้แก่ 1) ระบบงานประมวลหมายเลขทะเบียนรถ 2) ระบบงานการเงินและบัญชีกองทุน 3) ระบบงานเร่งรัดจัดเก็บรายได้ 4) ระบบงานโครงการและวิจัย 5) ระบบงานช่วยเหลือผู้พิการอันเนื่องมาจากการประสบภัยที่เกิดจากการใช้รถใช้ถนน และ 6) ระบบการจัดการข้อมูลและสิทธิ์ผู้ใช้งาน โดยระบบสามารถบริหารจัดการการประมวลในแต่ละครั้งได้ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เริ่มตั้งแต่กระบวนการนำข้อมูลเข้าระบบก่อนการประมวล ให้ระบบสามารถตรวจสอบสถานะ/สิทธิ์การเข้าร่วมประมวลได้ มีการจัดเก็บประวัติลูกหนี้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสืบค้นให้มากขึ้น สามารถค้นหาประวัติการรับชำระค่าหมายเลขทะเบียน ทั้งการตรวจสอบประวัติการชำระเงินและประวัติหนี้ค้างชำระ ระบบสามารถบริหารจัดการการเบิกจ่ายเงินเพื่อชำระหนี้ การเบิกงบประมาณ การโอนงบประมาณโครงการในต่างจังหวัด หรือค่าใช้จ่ายอื่นๆ ระบบสามารถบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดโครงการหรืองานวิจัยที่ต้องการขออนุมัติเพื่อให้เข้าสู่กระบวนการขออนุมัติต่อไป ระบบสามารถประมวลผลการดำเนินงานของโครงการ เพื่อใช้ในการติดตามสถานะโครงการและการวิจัย การบริหารจัดการกระบวนการช่วยเหลือผู้พิการเพื่อนำเข้าสู่กระบวนการขออนุมัติอุปกรณ์สำหรับผู้พิการที่ประสบภัยที่เกิดจากการใช้รถใช้ถนน ข้อมูลสามารถเชื่อมโยงกันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รวมทั้งสามารถสืบค้นประวัติการขอรับอุปกรณ์ต่างๆ ทั้งที่ได้รับอนุมัติและไม่ได้รับอนุมัติ

ระบบงานประมวลหมายเลขทะเบียนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 คน (รถยนต์) สามารถบริหารจัดการการประมวลหมายเลขทะเบียนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 คน (รถยนต์) ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต

ระบบการประมวลหมายเลขทะเบียนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลเกิน 7 คน แต่ไม่เกิน 12 คน และรถยนต์บรรทุกส่วนบุคคลแบบออนไลน์ สามารถบริหารจัดการการประมวลหมายเลขทะเบียนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลเกิน 7 คน แต่ไม่เกิน 12 คน และรถยนต์บรรทุกส่วนบุคคลแบบออนไลน์ โดยระบบสามารถบันทึก/แก้ไขรายการต่างๆ สามารถประมวลผลข้อมูลระบบ และเรียกดูรายงานต่างๆ ได้โดยแยกตามรายวัน รายเดือน และรายปี ได้ตลอดเวลา ผู้ใช้งานสามารถตรวจสอบรายการประมวลหมายเลขทะเบียนของตนเองได้ สามารถบันทึก/แก้ไขรายการต่างๆ ได้แก่ การประมวลหมายเลขทะเบียน และข้อมูลหมายเลขทะเบียนประมวลแยกตามประเภทรถได้ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ทำการเพิ่มหมวดการประมวลหมายเลขทะเบียนได้มากกว่า 1 หมวดอักษรในการประมวลครั้งเดียวกัน การกำหนดเวลาเริ่มต้น จนถึงสิ้นสุดการประมวล

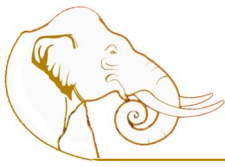
หมายเลขทะเบียน และเวลาเพิ่มต่อครั้งในการประมูลหมายเลขทะเบียนในแต่ละครั้งได้ การกำหนดราคาหลักประกัน ราคาเริ่มต้น และราคาในการเพิ่มขึ้นต่ำของหมายเลขทะเบียนประมูลในแต่ละกลุ่ม การกำหนดลำดับการประมูลหมายเลขทะเบียน สามารถแสดงรายงานผลการประมูลหมายเลขทะเบียนที่จบการประมูลแล้ว และสามารถแสดงรายงานสถานะหมายเลขทะเบียนประมูลได้

ระบบเรจด์ติดตามหนี้สินค่าหมายเลขทะเบียนรถแบบออนไลน์ สามารถบริหารจัดการการประมูลหมายเลขทะเบียนรถยนต์ ด้วยการนำหมายเลขทะเบียนรถยนต์ รย.1 รย.2 และ รย.3 ที่ค้างชำระราคาออกประมูลใหม่ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต โดยระบบสามารถประมวลผลข้อมูลสำหรับการเรียกดูรายงานต่างๆ สามารถตรวจสอบข้อมูลเลขทะเบียนและข้อมูลลูกหนี้ได้อย่างถูกต้อง แสดงเงินค่าหลักประกันของเลขทะเบียนและข้อมูลเลขทะเบียนที่มีหนี้ค้างได้ สามารถบันทึก/แก้ไขรายการต่างๆ ได้แก่ การลงทะเบียนผู้เข้าร่วมโครงการเรจด์ติดตามหนี้สิน การกำหนดเวลาดำเนินการเรจด์ติดตามหนี้ของเลขทะเบียนที่มีหนี้ค้างชำระ ข้อมูลเลขทะเบียนที่มีหนี้ค้างชำระโดยแยกตามรายจังหวัด และประเภท การกำหนดราคาหลักประกันเลขทะเบียนที่มีหนี้ค้างในแต่ละกลุ่ม การกำหนดราคาเริ่มต้นในการเรจด์หนี้ของแต่ละเลขทะเบียนที่มีหนี้ค้างชำระ การกำหนดราคาในการเพิ่มขึ้นต่ำของแต่ละกลุ่มในการประมูลหมายเลขทะเบียน การกำหนดลำดับการประมูลหมายเลขทะเบียน บันทึก/แก้ไขรายการต่างๆ และสามารถดำเนินการสอบถามข้อมูลหมายเลขทะเบียนที่มีหนี้ค้างโดยหมายเลขทะเบียน ชื่อผู้ประมูล และอื่นๆ

โปรแกรมระบบ SMS Server (อัตโนมัติ) 1) สำหรับส่ง SMS ให้สามารถเชื่อมต่อกับ Server ระบบประมูลหมายเลขทะเบียน ร.ย.1 ระบบประมูลหมายเลขทะเบียนที่ค้างชำระราคานำออกประมูลใหม่ (ร.ย.1 รย. 2 รย.3) ระบบประมูลหมายเลขทะเบียน รย. 2 และ รย. 3 และระบบหนังสือสำคัญแสดงสิทธิในหมายเลขทะเบียนรถ 2) สามารถส่ง SMS แจ้งผู้ลงทะเบียนในระบบประมูลหมายเลขทะเบียนรถ โดยอัตโนมัติเพื่อเปิดระบบให้เข้าประมูลหมายเลขทะเบียนรถได้ 3) สามารถส่ง SMS แจ้งสมาชิกที่ลงทะเบียนในระบบประมูลหมายเลขทะเบียนรถโดยอัตโนมัติ ในกรณีลืม Username หรือ Password 4) สามารถแจ้งผลการประมูลผ่าน SMS แก่ผู้ชนะการประมูลหมายเลขทะเบียนรถ 5) สามารถแจ้ง SMS ไปยังบัญชีรายชื่อสมาชิกที่มีอยู่ในระบบประมูลหมายเลขทะเบียนรถ เพื่อประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับการประมูลหมายเลขฯ ได้ 6) ให้สามารถรองรับการดำเนินการเกี่ยวกับระบบหนังสือสำคัญแสดงสิทธิในหมายเลขทะเบียนรถ

ระบบเอกสารสิทธิ์ อยู่ระหว่างการศึกษาพัฒนา และดำเนินการในเรื่องของกฎหมายเอกสารสิทธิ์

1.2 การเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลของกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนนกับหน่วยงานภายนอก ปัจจุบันกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน ยังไม่มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับหน่วยงานภายนอกต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินงานตามพันธกิจของกองทุนฯ อย่างไรก็ตาม ตามพันธกิจของกองทุนฯ ในยุทธศาสตร์ที่ 2 คือ การช่วยเหลือผู้พิการที่ประสบภัยจากการใช้รถใช้ถนน ซึ่งกองทุนฯ มีหน้าที่ในการสนับสนุนอุปกรณ์ช่วยเหลือผู้พิการที่ประสบภัยจากการใช้รถใช้ถนน และเป็นหน้าที่ใกล้ชิดกับหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ เช่น กองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และกรมส่งเสริมและพัฒนาชีวิตคนพิการ เป็นต้น โดยเป็นหน่วยงานที่สนับสนุนการให้ความช่วยเหลือผู้พิการ ในด้านของอุปกรณ์เช่นกัน ดังนั้น ภายใต้แผนยุทธศาสตร์กองทุนเพื่อความปลอดภัยฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562-2564 ได้ให้ความสำคัญและคำนึงถึงการเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลของกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนนกับหน่วยงานภายนอก โดยเฉพาะข้อมูลการให้ความช่วยเหลือผู้พิการ เพื่อลดความซ้ำซ้อนของการช่วยเหลือระหว่างหน่วยงาน และสามารถเข้าถึงผู้พิการได้อย่างครอบคลุมและทั่วถึงด้วย

2. สถานภาพการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศของกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน

2.1 ระบบเครือข่าย และความมั่นคงปลอดภัยระบบเครือข่ายของกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อตอบสนองภารกิจและการดำเนินงานของกองทุนฯ เพื่อให้ผู้บริหาร ข้าราชการ และลูกจ้างของกรมการขนส่งทางบก ได้ใช้ประโยชน์จากระบบอินเทอร์เน็ต โดยศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นศูนย์กลาง (Internet Node) ทำให้การปฏิบัติงานของบุคลากรกองทุนฯ เป็นไปด้วยความรวดเร็ว อีกทั้งยังสามารถเชื่อมโยงเข้าสู่ระบบอินเทอร์เน็ตได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

2.1 ระบบคอมพิวเตอร์แม่ข่าย และลูกข่าย การดำเนินงานในปัจจุบัน มีการนำเอาระบบคอมพิวเตอร์มาสนับสนุนภารกิจ ทั้งที่เป็นเครื่องคอมพิวเตอร์แม่ข่าย และคอมพิวเตอร์ลูกข่าย โดยระบบสารสนเทศมี Diagram ระบบงานกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน ดังนี้

จากไดอะแกรมที่แสดงมาข้างต้น สำนักงานกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน มีระบบสารสนเทศที่ใช้งานอยู่ในปัจจุบันทั้งสิ้น 5 ระบบงาน และมี 1 ระบบงานเอกสารสิทธิ์ เป็นระบบที่ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้วพร้อมใช้งานเพียงแต่ขาดกฎหมายรองรับการให้และการใช้สิทธิ์ โดย 5 ระบบงานมีดังนี้

1. ระบบงานกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน ซึ่งประกอบด้วย 6 ระบบย่อย ถูกจัดเก็บไว้ในเครื่องแม่ข่าย จำนวน 2 เครื่อง โดยมี บริษัท เบนนิซิส จำกัด เป็นผู้ดูแล เครื่องแม่ข่ายทั้ง 2 เครื่องติดตั้งไว้ที่บริษัท CAT Telecom จำกัด ถนนติวานนท์ นนทบุรี

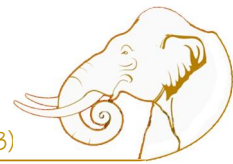
2. ระบบงานประมวลหมายเลขทะเบียนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 คน (รย. 1) ถูกจัดเก็บไว้ในเครื่องแม่ข่าย จำนวน 1 เครื่อง ระบบงานประมวลฯ นี้อยู่ในความรับผิดชอบของบริษัทที่จัดการประมวลหมายเลขทะเบียนรถ ผู้รับผิดชอบในการจัดทำระบบ โดยบริษัท พูเก็ตเตอร์ จำกัด

3. ระบบการประมวลหมายเลขทะเบียนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลเกิน 7 คน แต่ไม่เกิน 12 คน และรถยนต์บรรทุกส่วนบุคคลแบบออนไลน์ ถูกจัดเก็บไว้ในเครื่องแม่ข่าย จำนวน 1 เครื่อง ระบบงานนี้ อยู่ในความรับผิดชอบของ ห้างหุ้นส่วนจำกัด 99 บิลเลียน

4. โปรแกรมระบบ SMS Server (อัตโนมัติ) ถูกจัดเก็บไว้ในเครื่องแม่ข่ายเดียวกันกับเครื่องแม่ข่ายที่จัดเก็บระบบการประมวลฯ โปรแกรมระบบ SMS ฯ นี้ อยู่ในความรับผิดชอบของ ห้างหุ้นส่วนจำกัด 99 บิลเลียน

5. ระบบเรจิสตรี้ติดตามหนี้สินค่าหมายเลขทะเบียนรถแบบออนไลน์ ถูกจัดเก็บไว้ในเครื่องแม่ข่าย จำนวน 1 เครื่อง ระบบเรจิสตรี้ติดตามหนี้สินฯ นี้ อยู่ในความรับผิดชอบของ บริษัท ไอบิส เอวีนิว จำกัด

แต่เมื่อศึกษาถึงระบบงานทั้ง 5 ระบบ กลับพบว่าในแต่ละระบบไม่สามารถเชื่อมโยงบูรณาการกันแบบออนไลน์หรือ real time ได้ เนื่องจากในแต่ละระบบเป็นการ Outsource บริษัทที่ปรึกษาที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละระบบเข้ามาดำเนินการจัดทำระบบดังรายละเอียดตามไดอะแกรมที่แสดง ซึ่งภาษา การออกแบบระบบ มีความแตกต่างกัน จึงยากต่อการใช้งานอย่างบูรณาการทุกระบบงาน โดยระบบงานที่ 1 ระบบงานกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน และระบบงานที่ 2 ระบบงานประมวลหมายเลขทะเบียนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 คน (รย. 1) สามารถส่งข้อมูลหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันเพื่อใช้ในการประมวลหมายเลขทะเบียนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 คน และระบบงานที่ 1 กับระบบงานที่ 3 ระบบการประมวลหมายเลขทะเบียนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลเกิน 7 คนแต่ไม่เกิน 12 คน และรถยนต์บรรทุกส่วนบุคคลแบบออนไลน์ (รย. 2 และ รย. 3) สามารถส่งข้อมูลหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันเพื่อใช้ในการประมวลหมายเลขทะเบียนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลเกิน 7 คนแต่ไม่เกิน 12 คน และรถยนต์บรรทุกส่วนบุคคล อย่างไรก็ตาม การส่งข้อมูลหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างระบบงานที่ 1 กับระบบงานที่ 2 และการส่งข้อมูล

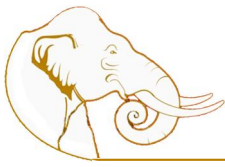
หรือแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างระบบงานที่ 1 กับระบบงานที่ 3 เป็นการส่งข้อมูลหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลแบบออฟไลน์ สำหรับระบบงานที่ 1 จะส่งข้อมูลหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลแบบออฟไลน์กับระบบงานที่ 4 ซึ่งเป็นระบบเร่งรัดติดตามหนี้สินค่าหมายเลขทะเบียนรถแบบออนไลน์ ส่วนระบบงานที่ 5 เป็นโปรแกรมระบบ SMS Server (อัตโนมัต) เป็นระบบที่เชื่อมต่อกับระบบที่ 3 แบบออนไลน์เนื่องจากเป็นระบบที่พัฒนาโดย Outsource เดียวกันคือห้างหุ้นส่วนจำกัด 99 บิลเลียน ส่วนในการเร่งรัดติดตามหนี้ของระบบงานประมวลทั้ง รย. 1 รย. 2 และ รย. 3 จะส่งข้อมูลหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลผ่านระบบงานที่ 1 ก่อนส่งข้อมูลหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลต่อไปยังระบบงานที่ 4 ในทำนองเดียวกัน หากต้องการส่ง SMS ระบบงานที่ 2 และระบบงานที่ 4 จะส่งข้อมูลหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลผ่านระบบงานที่ 1 ก่อนส่งข้อมูลหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลต่อไปยังระบบงานที่ 5

ดังนั้นในภาพรวมระบบงานที่ 1 เป็นระบบงานที่เป็นระบบรวม ประกอบด้วย ระบบงานย่อยๆ อีก 6 ระบบ ซึ่งครอบคลุมการดำเนินงานของกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน (กปถ.) การประมวลหมายเลขทะเบียนรถ การเงินและบัญชีกองทุน การเร่งรัดจัดเก็บรายได้ การบริหารงานโครงการและวิจัย ที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณของ กปถ. การช่วยเหลือผู้พิการอันเนื่องมาจากการประสพภัยที่เกิดจากการใช้รถใช้ถนน และการจัดการข้อมูลและสิทธิผู้ใช้งานในการประมวลหมายเลขทะเบียนรถ อย่างไรก็ตาม ระบบงานที่ 1 ควรเป็นระบบศูนย์กลางที่ระบบงานอื่นๆ สามารถส่งข้อมูลหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลแบบออนไลน์ หรือ real time เพื่อให้การดำเนินงานรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ระบบงานที่ 1 ระบบงานที่ 2 และระบบงานที่ 3 ต้องเชื่อมโยงกันแบบออนไลน์ หรือ real time เพื่อให้การประมวลหมายเลขทะเบียนรถทั้งแบบ รย. 1 รย. 2 และ รย. 3 มีความถูกต้อง แม่นยำและรวดเร็ว ในส่วนการเร่งรัดติดตามหนี้สินค่าหมายเลขทะเบียนรถ ระบบงานที่ 1 และระบบงานที่ 4 ต้องสามารถส่งข้อมูลหรือการแลกเปลี่ยนข้อมูลแบบออนไลน์ หรือ real time เพื่อช่วยให้การเร่งรัดติดตามหนี้สินเป็นไปได้อย่างถูกต้อง แม่นยำและรวดเร็ว ในทำนองเดียวกัน หากต้องการส่ง SMS ได้อย่างถูกต้อง แม่นยำและรวดเร็ว ระบบงานที่ 1 และ ระบบงานที่ 5 ควรเชื่อมโยงแบบออนไลน์ หรือ real time เช่นกัน

ในส่วนของระบบเอกสารสิทธิ ซึ่งได้รับการพัฒนาจาก บริษัท เบนนิซิส จำกัด และถือเป็นระบบงานที่ 6 นั้น ระบบถูกจัดเก็บไว้ในเครื่องแม่ข่าย 1 เครื่อง ขณะนี้ระบบยังไม่ถูกนำมาใช้งานเนื่องจากยังติดขัดในเรื่องของกฎหมายเอกสารสิทธิ อย่างไรก็ตาม ระบบนี้หากนำมาใช้งาน ระบบควรเชื่อมโยงบูรณาการแบบออนไลน์หรือ real time กับ ระบบงานที่ 1 ระบบงานกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน

กล่าวโดยสรุป คือ ระบบงานทั้ง 6 ระบบ ต้องเชื่อมโยงแบบออนไลน์ หรือ real time ซึ่งหาก ระบบงานที่ 1 เมื่อรวมกับระบบงานอื่นๆ เป็นระบบงานรวมศูนย์ สามารถส่งข้อมูลหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลแบบออนไลน์ หรือ real time ได้แล้ว ระบบงานรวมนี้ ควรเชื่อมโยงกับระบบงานของกรมขนส่งทางบกแบบออนไลน์ หรือ real time เพื่อให้การออกทะเบียนรถที่ได้จากการประมวลเบ็ดเสร็จ ถูกต้อง และรวดเร็ว อีกทั้งระบบงานที่ 1 ควรเพิ่มระบบบริหารจัดการความรู้ของ กปถ. ด้วย และในการเชื่อมโยงระบบงานทั้ง 6 ระบบแบบออนไลน์ หรือ real time นั้น ในปัจจุบัน เครื่องให้บริการ หรือ เครื่อง Server หรือ เครื่องแม่ข่ายที่ติดตั้งระบบงานนั้น ไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงเพราะยังสามารถใช้งานได้อยู่ เว้นแต่จะหมดสภาพการใช้งานหรือเป็นเครื่องที่ล้าสมัยจำเป็นต้องเปลี่ยน ส่วนตัวซอฟต์แวร์ที่จะเป็น Middleware เพื่อเชื่อมโยงระบบงานทั้ง 6 ระบบงาน จำเป็นที่จะต้องพัฒนาและเห็นควรให้ Outsource ทั้ง 4 Outsource ที่ดูแลระบบงานทั้ง 6 ระบบนั้น มาปรึกษาหารือกันถึงแนวทางการพัฒนาเชื่อมโยงระบบงาน เพราะทั้ง 4 Outsource นั้น มี source code ของระบบงานที่แตกต่างกัน ซึ่งแต่ละ Outsource จะเข้าใจการทำงานของระบบงานเป็นอย่างดี กปถ. เพียงคัดเลือก Outsource ใด Outsource หนึ่ง หรือ จะเลือกทั้ง 4 Outsource ร่วมดำเนินการเพื่อพัฒนา Middleware เชื่อมโยงระบบงานให้สามารถใช้งานได้แบบออนไลน์ หรือ real time

อีกทั้งเพื่อให้ยุทธศาสตร์ด้านสารสนเทศของ กปถ. สอดคล้องกับ นโยบายยุทธศาสตร์ด้านสารสนเทศของกรมขนส่งทางบกและรองรับการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีสารสนเทศที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและตลอดเวลา กปถ. ควรจะวางยุทธศาสตร์ด้านสารสนเทศให้สอดคล้องกับนโยบายไทยแลนด์ 4.0 และเตรียมความพร้อมสำหรับเทคโนโลยีการสื่อสาร 5G ดังต่อไปนี้

1) กำลังคนทางเทคโนโลยีสารสนเทศ อาทิ วิศวกรคอมพิวเตอร์ นักวิชาการวิทยาการคอมพิวเตอร์ นักวิชาการด้านสารสนเทศ นักวิชาการด้านเทคโนโลยีเว็บ นักวิชาการด้านการรักษาความมั่นคงทางสารสนเทศ นักวิชาการด้านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ นักวิเคราะห์ระบบสารสนเทศ นักวิชาการบริหารจัดการโครงการสารสนเทศ เป็นต้น

2) โครงการสำนักงาน กปถ. แบบอิเล็กทรอนิกส์ หรือแบบไร้กระดาษ (E-RFS/Paperless-RFS)

3) โครงการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งมีทั้งฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ เครือข่ายแบบเดินสายและแบบไร้สาย ความเร็วของการสื่อสาร หรือ ความเร็วอินเทอร์เน็ตเพื่อเตรียมความพร้อมรองรับเทคโนโลยีการสื่อสาร 5G

4) โครงการพัฒนาระบบบริหารจัดการองค์ความรู้ของ กปถ.

5) โครงการรักษาความมั่นคงทางสารสนเทศ

6) โครงการบำรุงรักษาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งประกอบด้วย ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ เครือข่ายและการสื่อสาร

7) โครงการเพิ่มสมรรถนะด้านสารสนเทศของบุคลากร กปถ.

8) โครงการพัฒนา Middleware เพื่อเชื่อมโยงบูรณาการระบบงานทั้ง 6 ระบบงานแบบออนไลน์ หรือ real time

2.2 เครื่องคอมพิวเตอร์ลูกข่าย

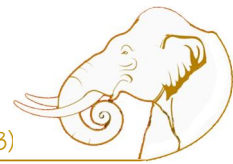
กปถ. มีการจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์ และ Tablet มาใช้งานเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานและภารกิจของกองทุนฯ โดยมีจำนวนทั้งหมด 167 เครื่อง ซึ่งสอดคล้องต่อจำนวนบุคลากรของกองทุนฯ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

2.3 โปรแกรมสำเร็จรูป

การใช้งานโปรแกรมสำเร็จรูปของ กปถ. เพื่อสนับสนุนงานด้านระบบสารสนเทศ ระบบคอมพิวเตอร์ และภารกิจของกองทุนฯ โดยทั้งหมดเป็นโปรแกรมการใช้งานพื้นฐานสำหรับสำนักงาน เช่น Microsoft Office และ Adobe เป็นต้น

3. การปฏิบัติงานด้านการพัฒนาศักยภาพด้านสารสนเทศของกองทุนฯ จากการดำเนินงานของ กปถ. ตามแผนยุทธศาสตร์ระยะยาวและแผนปฏิบัติการประจำปีที่ผ่านมา พบว่า การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในด้านสารสนเทศ กปถ. ได้ให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเห็นได้จากการสอดแทรกแผนงานพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านสารสนเทศ ในแผนปฏิบัติการสารสนเทศ และแผนปฏิบัติการทรัพยากรบุคคลเป็นประจำทุกปี

ซึ่งการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านสารสนเทศมีความจำเป็นเนื่องจากระบบสารสนเทศจะถูกใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดเกิดจากความสามารถในการใช้งานของผู้ปฏิบัติงาน ดังนั้นการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในด้านสารสนเทศจึงมีความสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการทำงานและส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการใช้งานระบบสารสนเทศ แต่ยังคงขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

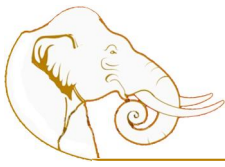

เช่น ผู้ดูแลระบบความมั่นคงปลอดภัย และผู้รับผิดชอบดูแลและควบคุมการสร้าง การใช้งานฐานข้อมูล รวมถึงขาดการนำเข้าข้อมูลของแต่ละงานที่เป็นปัจจุบันและต่อเนื่อง ที่จะนำไปสู่การสนับสนุนเพื่อวิเคราะห์ วางแผนพัฒนางานให้บรรลุเป้าหมายได้

4. ทิศทางในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาระบบสารสนเทศที่สำคัญของกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน โดยได้ กำหนดแผนแม่บทสารสนเทศกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน พ.ศ. 2562-2564 มีเป้าหมาย การพัฒนาด้านระบบสารสนเทศในช่วง 3 ปี ภายใต้วิสัยทัศน์ “เป็นระบบสารสนเทศในการบริหารงาน กองทุนและการจัดการประมุลหมายเลขทะเบียนรถเชิงบูรณาการ เพื่อเพิ่มศักยภาพของการให้บริการของผู้ มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมและทั่วถึงอย่างโปร่งใส” ที่มุ่งเน้นระบบสารสนเทศ ของกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน ได้รับการพัฒนาอย่างบูรณาการทั้งโครงสร้างพื้นฐาน ระบบฐานข้อมูล และศักยภาพบุคลากร ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด ผ่านการขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์หลักยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างศักยภาพโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อ เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานตามภารกิจของกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน กลยุทธ์ที่ 1.1 จัดหาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีให้มีจำนวนพอเพียง สามารถรองรับการปฏิบัติตามภารกิจ กล ยุทธ์ที่ 1.2 ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถ ใช้ถนนให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น สามารถรองรับการปฏิบัติงานและการขยายตัวของข้อมูลทุกภารกิจของกองทุน ฯ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ระบบสารสนเทศในการบริหารจัดการกองทุนอย่างเป็น ระบบ กลยุทธ์ที่ 2.1 พัฒนาระบบสารสนเทศสนับสนุนการบริหารจัดการงานภายในกองทุนฯ ให้มีความ ครบถ้วน และสามารถเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างระบบที่เกี่ยวข้องได้ กลยุทธ์ที่ 2.2 ปรับปรุงระบบสารสนเทศ ของกองทุนฯ ให้รองรับการทำงานภายใต้เทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้าและเพิ่มช่องทางการสื่อสารที่มีความ สะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง น่าเชื่อถือ และทันต่อเวลา ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาองค์ความรู้และเพิ่มศักยภาพ ของบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ กลยุทธ์ที่ 3.1 การพัฒนาและส่งเสริมความรู้ ทักษะ สมรรถนะด้าน เทคโนโลยีสารสนเทศแก่บุคลากรของกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน ให้สามารถปฏิบัติงานได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

5. การขับเคลื่อนแผนแม่บทสารสนเทศ กปถ. ได้การกำหนดแม่บทสารสนเทศกองทุนเพื่อความปลอดภัย ในการใช้รถใช้ถนน พ.ศ. 2562-2564 เพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ฯ โดยจัดทำแผนปฏิบัติการ ประจำปีที่มุ่งเน้นการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน เพื่อ เพิ่มประสิทธิภาพการใช้ระบบสารสนเทศในการบริหารจัดการกองทุนอย่างเป็นระบบอย่างโปร่งใส และ สามารถตรวจสอบได้ ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างศักยภาพโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี สารสนเทศ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานตามภารกิจของกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ ถนน 3 แผนงาน

1. โครงการเพิ่มศักยภาพอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่สนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนเพื่อความ ปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน

2. โครงการบำรุงรักษาและปรับปรุงระบบงานกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน
3. โครงการจัดทำสถาปัตยกรรมองค์กรของกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ระบบสารสนเทศในการบริหารจัดการกองทุนอย่างเป็นระบบ
7 แผนงาน

1. โครงการปรับปรุง/พัฒนาเว็บไซต์และระบบสารสนเทศของกองทุนฯ
2. โครงการจัดทำระบบจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์
3. โครงการดูแลรักษาระบบจัดเก็บและสืบค้นเอกสารด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์
4. โครงการดูแลรักษาระบบจัดเก็บและสืบค้นเอกสารด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์
5. โครงการระบบ SMS สำหรับงานประมุขหมายเลขทะเบียนรถ
6. โครงการบำรุงรักษาและบริหารจัดการระบบเรจิสตริตตามหนังสือค่าหมายเลขทะเบียนรถแบบออนไลน์
7. โครงการบำรุงรักษาและบริหารจัดการระบบการประมุขหมายเลขทะเบียนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลเกิน 7 คน แต่ไม่เกิน 12 คน และรถบรรทุกส่วนบุคคลแบบออนไลน์

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาองค์ความรู้และเพิ่มศักยภาพของบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ 3
แผนงาน

1. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนาบุคลากรกองทุน ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-learning)
2. โครงการอบรมการใช้งานด้านไอที และเผยแพร่องค์ความรู้ตามภารกิจของกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนนให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติงานได้อย่างแท้จริง
3. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการประเมินสมรรถนะบุคลากรกองทุน ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ

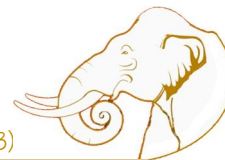
สรุปและอภิปรายผล

แนวโน้มด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในปัจจุบันและอนาคต การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันที่สำคัญ สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทน.) (2562) ได้แก่

1. Virtual Reality / Augmented Reality การนำเทคโนโลยี Virtual Reality (VR) และ Augmented Reality (AR) มาปรับใช้ ในการจำลองภาพหรือสถานการณ์เหมือนจริง เพื่อบริหารจัดการความปลอดภัยสาธารณะ การขยายพื้นที่การเข้าถึง รวมถึงการเพิ่มรูปแบบใหม่ๆ

2. Advanced Geographic Information System การนำเทคโนโลยี Advanced Geographic Information System มาใช้ในการบริหารจัดการข้อมูลในเชิงพื้นที่

3. Big Data การใช้เทคโนโลยี Big Data เป็นเทคโนโลยีที่รองรับข้อมูลที่มีจำนวนมาก ด้วยความสามารถในการรองรับข้อมูลเชิงลึก และนำข้อมูลที่มีปริมาณมากๆ มาวิเคราะห์ ประมวลผล และใช้เป็นเครื่องมือในการคาดการณ์ และประเมินสภาพของหน่วยงาน โดยอาศัยเทคโนโลยี IoT และ Smart Machine แสดงผลด้วย

วิธีที่เหมาะสม จะช่วยส่งเสริมให้หน่วยงานสามารถทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพอย่างชาญฉลาด และมีความคล่องตัวมากขึ้น สามารถวิเคราะห์และตอบสนองต่อผู้รับบริการเป็นแบบ real-time

4. Open Any Data

การเปิดเผยข้อมูล (Open Data) ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้รับบริการ โดยปรับปรุงเว็บไซต์ และฐานข้อมูล เพื่อสร้างการเข้าถึงจากสาธารณะมากขึ้น และผลักดันให้เกิดการเชื่อมโยงข้อมูลที่เปิดเผยเหล่านั้นกับหน่วยงานทุกภาคส่วน เป็นการเปิดเผยข้อมูลของภาครัฐ (Open Government Data) ที่ทุกคนสามารถนำไปใช้ได้โดยอิสระ และสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้หรือนำไปเผยแพร่ได้โดยใครก็ตามแต่ต้องระบุแหล่งที่มาหรือเจ้าของข้อมูลและต้องใช้เงื่อนไขเดียวกับที่มาหรือเจ้าของข้อมูล เพื่อให้เกิดความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐตามนโยบายที่ประกาศให้ไว้กับประชาชน ช่วยผลักดันการสร้างนวัตกรรมและบริการใหม่ ๆ เผยแพร่สู่สังคมและเชิงพาณิชย์ รวมทั้งประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงานภาครัฐได้ด้วย

5. Smartphone/Tablet การใช้สมาร์ทโฟน (Smartphone) และแท็บเล็ต (Tablet) ในประเทศไทยได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่อง และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในประเทศไทยจากเดิมที่ผู้ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล (Personal Computer) ที่เป็นระบบปฏิบัติการ Windows เป็นหลัก ปัจจุบันผู้ใช้งานจะมีอุปกรณ์และระบบปฏิบัติการที่หลากหลาย เช่น ระบบ Android และ iOS เป็นต้น

6. Smart Machines / Artificial Intelligence การนำเทคโนโลยี Smart Machine หรือ Artificial Intelligence (AI) มาปรับใช้เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการ และตอบสนองการให้บริการอัตโนมัติ โดยระบบ Smart Machine จะพัฒนาขึ้น และสามารถประเมินปัญหา และจัดการสมดุตลอดห่วงโซ่การบริการ

7. Mobile Applications เนื่องจากการใช้งานของผู้ใช้เปลี่ยนไปสู่อุปกรณ์เคลื่อนที่ เช่น สมาร์ทโฟน หรือแท็บเล็ตมากขึ้น การพัฒนาแอปพลิเคชันจะต้องคำนึงถึงกลุ่มผู้ใช้งานกลุ่มนี้ให้มากขึ้น และการพัฒนา Mobile Application ที่รองรับรูปแบบที่หลากหลาย (Platform) ทั้ง Android iOS และ Windows ด้วยภาษา HTML5 ซึ่งจะช่วยให้สามารถพัฒนาแอปพลิเคชันเพียงครั้งเดียวแต่ใช้ได้ทุกรูปแบบ

8. Cloud Computing ด้วยรูปแบบของการเข้าถึงระบบ ICT เพื่อสะดวกต่อการใช้งานและหลากหลายตามความต้องการของผู้ใช้งาน ในรูปแบบของการใช้ทรัพยากรร่วมกัน เช่น ประมวลผล พื้นที่สำหรับเก็บข้อมูล เครือข่าย เป็นต้น รวมทั้งบริการอื่นๆ ที่สามารถจัดเตรียมไว้ให้บริการได้อย่างรวดเร็ว และลดภาระการบริหารจัดการของผู้ดูแลระบบให้น้อยที่สุด

9. Cyber Security การคำนึงถึงความปลอดภัยทางไซเบอร์ (Cyber Security) โดยจัดทำมาตรฐานความปลอดภัยทางไซเบอร์ ปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องให้ทันต่อเหตุการณ์ และมีความยืดหยุ่น อีกทั้งปรับเปลี่ยน Mindset ในการจัดการประเด็นด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์

10. Internet of Things (IoT) การอาศัยเทคโนโลยี Internet of Things (IoT) สร้างสภาพแวดล้อมให้ภาครัฐปรับเปลี่ยนรูปแบบบริการเป็นดิจิทัลมากยิ่งขึ้น ขณะเดียวกัน เทคโนโลยีดังกล่าวยังสนับสนุนภาครัฐในด้านต่างๆ อาทิ การสื่อสาร การใช้โมบายเทคโนโลยี การวิเคราะห์ Big Data รวมไปถึงการประสานงานกับภาคธุรกิจและเอกชน

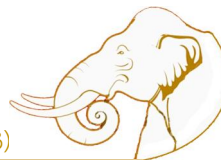
11. Block Chain / Distributed Ledger Technology การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี Block Chain หรือ Distributed Ledger Technology ในการจัดเก็บข้อมูลและใช้ประโยชน์จากเครือข่ายเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และลดภาระการพึ่งพาคนกลางในการทำธุรกรรม ภายใต้ความปลอดภัยที่มีความน่าเชื่อถือ

จากการศึกษาถึงความเชื่อมโยงการพัฒนาสารสนเทศของกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนนตั้งแต่แผนการบริหารราชการแผ่นดิน นโยบายและแผนพัฒนาประเทศ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี แผนปฏิบัติการดิจิทัลของประเทศไทย ระยะ 3 ปี นโยบายประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0) (ร่าง) แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2560-2564 นโยบายและแผนระดับกระทรวง กรม ได้แก่ แผนปฏิบัติการดิจิทัลของกระทรวงคมนาคม แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของกรมการขนส่งทางบก พ.ศ. 2560-2564 (แผนปฏิบัติการดิจิทัลของกรมการขนส่งทางบก ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560-2564) และนโยบายและแผนระดับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านการพัฒนาสารสนเทศของกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน รวมถึงแนวโน้มด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในปัจจุบันและอนาคตผลการวิเคราะห์ความเชื่อมโยง พบว่า การพัฒนาสารสนเทศของกองทุนฯ เป็นไปในทิศทางเดียวกันในทุกระดับที่กล่าวถึงข้างต้น โดยเฉพาะหน่วยงานต้นสังกัด อีกทั้งยังเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และมีความสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562-2564 โดยมุ่งใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนางานองค์กรตามภารกิจของกองทุนฯ ดังนั้น การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงดังกล่าว กองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน จึงได้นำมาใช้เป็นกรอบในการกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ และตัวชี้วัดในการพัฒนาระบบสารสนเทศของกองทุนฯ ภายใต้แผนแม่บทสารสนเทศของกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน พ.ศ. 2562-2564 รวมทั้งการกำหนดแผนงาน โครงการ และกิจกรรมสนับสนุนการดำเนินงานตามภารกิจของกองทุนฯ เพื่อนำไปสู่ประสิทธิภาพการดำเนินงานของกองทุนฯ ที่เพิ่มมากขึ้น

บรรณานุกรม

- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2559). *แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม*. กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร: กรุงเทพมหานคร, หน้า 2.
- กองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน. (2560). *แผนแม่บทสารสนเทศของกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน พ.ศ. 2557-2561 (ฉบับทบทวน ปี 2560)*. (เอกสารอัดสำเนา).
- คณะกรรมการนโยบายการบริหารทุนหมุนเวียน. (2559). *ประกาศคณะกรรมการนโยบายการบริหารทุนหมุนเวียนเรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และการรายงานผลการดำเนินงานทุนหมุนเวียน พ.ศ. 2559*. (เอกสารอัดสำเนา).
- บริษัท ทริส คอร์ปอเรชั่น จำกัด. (2561). *กรอบหลักเกณฑ์การประเมินผลการดำเนินงานทุนหมุนเวียน ประจำปีบัญชี 2561*. (เอกสารอัดสำเนา).
- พระราชบัญญัติการบริหารทุนหมุนเวียน พ.ศ. 2558. (2558, 25 กันยายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 132. ตอน 92ก. หน้า 1-11.
- พระราชบัญญัติรถยนต์. (2522, 12 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 96. ตอนที่ 77. หน้า 22-62.
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการขอจัดตั้ง การดำเนินงาน และการประเมินผลการดำเนินงานทุนหมุนเวียน พ.ศ. 2557. (2557, 23 กันยายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 131. ตอนพิเศษ 187ง. หน้า 1-10.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2559). *Thailand 4.0*. จาก <https://www.opdc.go.th/uploads/files/2559/01Doc141259.pdf>, เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2561.

สำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน). (2559). *แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2559-2561)*. จาก <https://www.nstda.or.th/th/nstda-doc-archives/publication/11664-digital-government-plan>, เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2561.

ภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร

Burn Out Syndrome in Working of Officers Rescue Station on Fire Distinguishing Operation Division 2 at Bangkok Fire and Rescue Department Bangkok Metropolitan Administration

ชาร์ฟ ประพันธ์เสน¹ อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ²

พระครูสาธุกิจโกศล³ รังสรรค์ ประเสริฐศรี⁴ พระปลัดสุระ ญาณธโร⁵

Charreef Papuntasan¹ Orapin Piyasakulkiat²

PhrakruSathukitkosol³ Rangson Prasertsri⁴ Phrapalad Sura Yanatharo⁵

¹นักศึกษาลัทธิสุตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

²⁴หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

³⁵มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

¹Student of Master of Public Administration Program Graduate School Kasem Bundit University

²⁴Master of Public Administration Program Graduate School Kasem Bundit University

³⁵Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus

Email: thipsukhon55822@gmail.com

Received : January14, 2023;

Revised : May24, 2023;

Accepted : May28, 2023

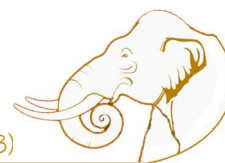
บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ เจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 จำนวน 200 คนจากการแทนค่าสูตรของ Taro Yamane ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.967 ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ สถิติ t-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่ตามวิธีการของฟิชเชอร์ (LSD) ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.75, S.D. = .669) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความรู้สึกต้อยสัมพันธ์ภาพต่อบุคคล ($\bar{X}$ = 2.82, S.D. = .636) ด้านความรู้สึกไม่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ($\bar{X}$ = 2.7, S.D. = .752) และด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ ($\bar{X}$ = 2.67, S.D. = .939) ตามลำดับ

2. ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อายุ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน เงินเดือนที่แตกต่างกันมีภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานที่ไม่แตกต่างกัน สำหรับสถานภาพสมรสและบทบาทในครอบครัวที่แตกต่างกันมีภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ภาวะหมดไฟ; การปฏิบัติงาน; เจ้าหน้าที่; ดับเพลิงและกู้ภัย

Abstract

This study aims to study: 1) Burnout syndrome of firefighter personnel in rescue operation station division 2, at Bangkok Fire and rescue department Metropolitan Administration. 2) Compare personal factors with burnout syndrome of firefighter personnel in rescue missions, and operations at Bangkok Fire and rescue department Metropolitan Administration. The participants in the study were officers of the rescue station on Firefighter Operation Division 2 at Bangkok Fire and Rescue Department Bangkok Metropolitan Administration, two-hundreds in total numbers. The data as well as was proved the content validity and was verified with the value of Cronbach's alpha reliability test of 0.967. The study used quantitative method, which utilized questionnaires to collect the data. The statistics used in this case were descriptive statistics analysis, frequency, percentage, mean, t-test and one way analysis of variance. The LSD method was used for the pair comparison.

The results of the research were as follows:

1) Burnout syndrome of firefighter personnel in rescue operation station division 2, at Bangkok Fire and rescue department Metropolitan Administration in total at moderate level ($\bar{X} = 2.75$, S.D. = .669), when considering each item as follows: feelings of inferiority towards the others ($\bar{X} = 2.82$, S.D. = .636), feeling of unsuccessful working ($\bar{X} = 2.7$, S.D. = .752) and emotional exhaustion ($\bar{X} = 2.67$, S.D. = .939) respectively.

2) Compare personal factors with burnout syndrome of firefighter personnel in rescue missions, and operations at Bangkok Fire and rescue department Metropolitan Administration classified by age, performance periods and salary to be no difference, accept marry status and role in family to be difference.

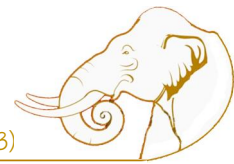
Keywords: burnout; performance; officer; fire and rescue

บทนำ

การกำกับดูแลบรรเทาสาธารณภัยกองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานครให้บริการประชาชนครอบคลุมในเขตพื้นที่คลองเตย บ่อนไก่ ยานนาวา พุ่งมหาเมฆ ถนนจันทน์ พระโขนง บรรทัดทอง เป็นหน่วยงานที่เป็นกลไกสำคัญในการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยของพื้นที่ อีกทั้งยังบริหารจัดการความเสี่ยงให้การปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยมีความปลอดภัย บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ลดความเสียหายต่อรัฐและประชาชน ในการปฏิบัติงานตามภารกิจเป็นการบริการที่ต้องตอบสนองความต้องการของประชาชนอันเป็นหัวใจหลักของการบริหารระบบราชการ ซึ่งมีกรอบการดำเนินการตามวิสัยทัศน์ และการกำหนดเป้าหมายขององค์การ ด้วยเหตุนี้ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจึงต้องเผชิญกับความกดดันในหลาย ๆ ด้าน เช่น การเข้าถึงสถานที่เกิดเหตุอย่างรวดเร็วเพื่อทันต่อสาธารณภัยที่เกิด การได้รับการตำหนิ ดิเตียนจากผู้บังคับบัญชาหรือประชาชนผู้ประสบภัยต่างๆ การทำงานไม่เป็นเวลาเพราะต้องทำงานเป็นช่วงเวลา ที่เรียกว่า “เข้าเวร” แตกต่างจากการทำงานโดยปกติทั่วไป วันหยุดเทศกาล วันหยุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง และปรับปรุงให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร จากนั้นนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย กำหนดนิยาม และเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. รวบรวมและเรียบเรียงข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างแบบสอบถาม โดยยึดหลักความมีประสิทธิภาพ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องของข้อความ ทั้งด้านเนื้อหา ความเหมาะสม ในการนำแนวคิด และทฤษฎีใช้ในการตั้งคำถาม

3. แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร ได้แก่ 1. อายุ 2. สถานภาพสมรส 3. ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 4. เงินเดือน และ 5. บทบาทในครอบครัว จำนวน 5 ข้อเป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Check List)

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร 3 ด้าน ได้แก่ 1) ความอ่อนล้าทางอารมณ์ (10 ข้อ) 2) ความรู้สึกด้อยสัมพันธ์ภาพต่อบุคคล (10 ข้อ) 3) ความรู้สึกไม่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน (10 ข้อ) จำนวน 30 ข้อโดยคำถามแต่ละข้อมีเกณฑ์การให้คะแนนเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ที่ให้ผู้ตอบเลือกตอบได้ 5 ระดับ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ, 2549: 125) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยแต่ละระดับมีความหมายดังนี้ ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.21–5.00 มีระดับภาวะหมดไฟมากที่สุด, 3.41 – 4.20 ภาวะหมดไฟมาก, 2.61 – 3.40 ภาวะหมดไฟปานกลาง 1.81 – 2.60 ภาวะหมดไฟน้อย, 1.00 – 1.80 ภาวะหมดไฟน้อยที่สุด

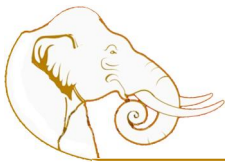
วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้อาศัยกระบวนการและวิธีการของการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งใช้ความรู้ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมเป็นแนวทางในการสร้างคำถามในแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ และสรุปประเด็นคำถามและคำตอบที่ได้จากแบบสอบถาม

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ 1. อายุ 2. สถานภาพสมรส 3. ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 4. เงินเดือน และ 5. บทบาทในครอบครัว

ตัวแปรตาม ได้แก่ ภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานตามแนวคิดของ Maslach (1986) ได้อธิบายลักษณะอาการของภาวะหมดไฟในการทำงานประกอบด้วย 3 ลักษณะ ได้แก่ 1. ความอ่อนล้าทางอารมณ์ 2. ความรู้สึกด้อยสัมพันธ์ภาพต่อบุคคล และ 3. ความรู้สึกไม่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน

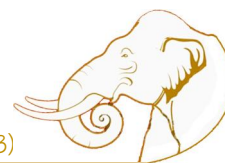
สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Description Statistics) หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างและหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร การวิเคราะห์ข้อมูลการทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance) ของภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และการเปรียบเทียบรายคู่ตามวิธีการฟิชเชอร์ (Fisher's least significant difference : LSD)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร จำนวน 200 คน ผู้ตอบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 30 – 40 ปี จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 45.0 รองลงมาอายุ 41 – 50 ปี จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 39.5 ถัดมาอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 และอายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 5.5 สถานภาพสมรส ส่วนใหญ่สมรสและอยู่ด้วยกัน จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 38.0 รองลงมาโสด จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 31.0 ถัดมาสมรสแต่ไม่ได้อยู่ด้วยกัน จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 และหย่าร้าง/หม้าย จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0 ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ส่วนใหญ่ 11 – 20 ปี จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 51.0 รองลงมา 1 – 5 ปี จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 21.0 ถัดมา 6 – 10 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 15.0 และ 21 ปีขึ้นไป จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 13.0 เงินเดือน ส่วนใหญ่ 15,000 – 25,000 บาท จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 46.0 รองลงมา 25,000 – 35,000 บาท จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 42.0 ถัดมาต่ำกว่า 15,000 บาท จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 11.5 และ 35,001 บาทขึ้นไป จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5 บทบาทในครอบครัว ส่วนใหญ่ มีภาระครอบครัวที่ไม่เดือดร้อน จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 45.5 รองลงมา มีภาระครอบครัวที่เดือดร้อนปานกลาง จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 42.0 ถัดมาไม่มีภาระครอบครัว จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 9.0 และมีภาระครอบครัวที่เดือดร้อนมาก จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 3.5

2. ภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร

ภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงาน	ลำดับ ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับภาวะหมดไฟ ในการทำงาน
1. ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์	3	2.67	.939	ปานกลาง
2. ด้านความรู้สึกด้อยสัมพันธ์ภาพต่อบุคคล	1	2.82	.636	ปานกลาง
3. ด้านความรู้สึกไม่ประสบความสำเร็จในการ ปฏิบัติงาน	2	2.78	.752	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม		2.75	.669	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 ภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมมีภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.75 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .669 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ พบว่า ด้านความรู้สึกด้อยสัมพันธ์ภาพต่อบุคคล ($\bar{X} = 2.82$, S.D. = .636) รองลงมาคือ ด้านความรู้สึกไม่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 2.78$, S.D. = .752) และด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ ($\bar{X} = 2.67$, S.D. = .939)

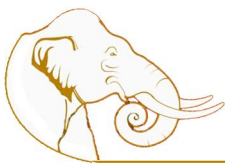
3. ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลต่อความสัมพันธ์กับภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร แสดงตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อความสัมพันธ์กับภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร

ปัจจัยส่วนบุคคล	ภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงาน			
	t-test	F-test	Sig.	ผลการทดสอบ สมมติฐาน
อายุ	-	.121	.947	ปฏิเสธสมมติฐาน
สถานภาพสมรส	-	2.862	.038*	ยอมรับสมมติฐาน
ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน	-	1.185	.317	ปฏิเสธสมมติฐาน
เงินเดือน	-	1.241	.296	ปฏิเสธสมมติฐาน
บทบาทในครอบครัว	-	4.491	.005*	ยอมรับสมมติฐาน

*นัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 2 แสดงถึง ปัจจัยส่วนบุคคลต่อความสัมพันธ์กับภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร พบว่า อายุ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน เงินเดือน ที่แตกต่างกันมีภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานครไม่แตกต่างกัน ส่วน

ปัจจัยส่วนบุคคลด้านสถานภาพสมรส และบทบาทในครอบครัวที่ แตกต่างกันมีภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 จึงทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LSD ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามกลุ่มสถานภาพสมรส ด้วยวิธี LSD

สถานภาพสมรส	ค่าเฉลี่ย	โสด	สมรสและอยู่ด้วยกัน	สมรสแต่ไม่ได้ อยู่ด้วยกัน	หย่าร้าง/ ม่าย
โสด	2.56	-	-.56	-.33	-.15
สมรสและอยู่ด้วยกัน	2.82		-	-.06	.14
สมรสแต่ไม่ได้อยู่ด้วยกัน	2.89			-	.18
หย่าร้าง/ม่าย	2.71				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

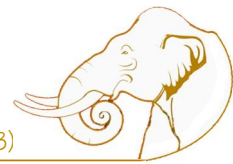
จากตารางที่ 3 การทดสอบด้วยเทคนิค LSD พบว่าภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร ในกลุ่มที่มีสถานภาพโสดแตกต่างจากกลุ่มที่มีสถานภาพสมรสและอยู่ด้วยกัน และกลุ่มสมรสแต่ไม่ได้อยู่ด้วยกัน และเมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของกลุ่มสถานภาพโสดจะมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่ากลุ่มที่มีสถานภาพสมรสและอยู่ด้วยกัน และกลุ่มสมรสแต่ไม่ได้อยู่ด้วยกันดังตารางที่ 3 จึงยอมรับสมมติฐานที่กล่าวคือ เจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานครที่มีสถานภาพสมรสที่ต่างกันมีภาวะหมดไฟที่ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามบทบาทในครอบครัว ด้วยวิธี LSD

บทบาทในครอบครัว	ค่าเฉลี่ย	ไม่มีภาระ ครอบครัว	มีภาระครอบครัว ที่ไม่เดือดร้อน	ภาระครอบครัวที่ เดือดร้อนปานกลาง	มีภาระ ครอบครัวที่ เดือดร้อนมาก
ไม่มีภาระครอบครัว	2.47	-	-.21	-.36	-.97
มีภาระครอบครัวที่ไม่เดือดร้อน	2.68		-	-.15	-.76
ภาระครอบครัวที่เดือดร้อนปานกลาง	2.83			-	-.61
มีภาระครอบครัวที่เดือดร้อนมาก	3.44				-

*. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่.05

จากตารางที่ 4 การทดสอบด้วยเทคนิค LSD พบว่าภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร ในกลุ่มที่ไม่มี

ภาวะครอบครัวแตกต่างจากกลุ่มที่มีภาวะครอบครัวที่เดือดร้อนปานกลาง และกลุ่มที่มีภาวะครอบครัวที่เดือดร้อนมาก เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ย พบว่า กลุ่มที่ไม่มีภาวะครอบครัวจะมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มที่มีภาวะครอบครัวที่เดือดร้อนปานกลาง และกลุ่มที่มีภาวะครอบครัวที่เดือดร้อนมาก

สำหรับกลุ่มที่มีภาวะครอบครัวที่ไม่เดือดร้อนแตกต่างจากกลุ่มที่มีภาวะครอบครัวที่เดือดร้อนมาก เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่มีภาวะครอบครัวที่ไม่เดือดร้อนจะมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่ากลุ่มภาวะครอบครัวที่เดือดร้อนมาก และกลุ่มที่มีภาวะครอบครัวที่เดือดร้อนมาก เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของกลุ่ม พบว่า

สำหรับกลุ่มที่มีภาวะครอบครัวที่เดือดร้อนปานกลางแตกต่างจากกลุ่มที่ไม่มีภาวะครอบครัว และกลุ่มที่มีภาวะครอบครัวที่เดือดร้อนมาก เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของกลุ่ม พบว่า กลุ่มที่มีภาวะครอบครัวที่เดือดร้อนปานกลาง มีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มที่ไม่มีภาวะครอบครัว แต่ต่ำกว่ากลุ่มที่มีภาวะครอบครัวที่เดือดร้อนมาก

สำหรับกลุ่มที่มีภาวะครอบครัวที่เดือดร้อนมากจะแตกต่างจากกลุ่มที่ไม่มีภาวะครอบครัวกลุ่มที่มีภาวะครอบครัวที่ไม่เดือดร้อน และกลุ่มที่มีภาวะครอบครัวที่เดือดร้อนปานกลาง เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของกลุ่ม พบว่า กลุ่มที่มีภาวะครอบครัวที่เดือดร้อนมากมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มที่ไม่มีภาวะครอบครัว กลุ่มที่มีภาวะครอบครัวที่ไม่เดือดร้อน และกลุ่มที่มีภาวะครอบครัวที่เดือดร้อนปานกลาง ดังตารางที่ 11 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 5 กล่าวคือ เจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานครที่มีบทบาทในครอบครัวที่แตกต่างกันมีภาวะหมดไฟที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

การอภิปรายผลภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร โดยการเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยจะอธิบายตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ เนื่องจากในบางครั้งเจ้าหน้าที่จะมีความรู้สึกด้อยสัมพันธ์ภาพต่อบุคคลอื่นด้วยระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่ไม่มีความแน่นอนจากการต้องคอยเฝ้าระวังสาธารณภัยที่อาจเกิดขึ้นได้อยู่ตลอดเวลา จึงไม่ค่อยมีเวลาในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น บางครั้งการปฏิบัติงานที่ไม่สามารถควบคุมเหตุการณ์ต่างๆ ได้ตามเป้าประสงค์ที่วางไว้จนมีความรู้สึกเครียด และคิดว่าการปฏิบัติงานของตนไม่ประสบความสำเร็จ รวมไปถึงงานที่ต้องทุ่มเททั้งทางร่างกายและจิตใจในการปฏิบัติหน้าที่อาจทำให้เกิดความอ่อนล้าในบางเวลา แต่ด้วยอุดมการณ์ ภารกิจหน้าที่ที่รับผิดชอบทำให้เจ้าหน้าที่ที่มีความภาคภูมิใจในอาชีพของตน ไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เหมือนขวัญ จรงค์หนู และนนทิรัตน์ พัฒนภักดี (2563) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะหมดไฟและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการในมหาวิทยาลัย” ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะหมดไฟของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการในมหาวิทยาลัย โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย

เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร เป็นรายด้านสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

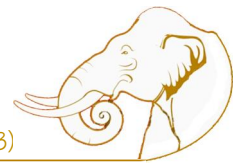
1.1 ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ พบว่า การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานครมีความอ่อนล้าทางอารมณ์ใน

ระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจาก การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัยมีความเสี่ยงสูง อีกทั้งต้องมีการเตรียมความพร้อมอยู่เสมอ อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะรู้ตัวเองต้องเผชิญกับการทำงานที่กดดันทุกวันแต่ส่วนมากก็ยังสามารถตื่นนอนในตอนเช้าได้ โดยอาจจะมีความรู้สึกอ่อนเพลียบ้างในบางครั้ง มีความรู้สึกอ่อนล้าเมื่อเลิกงานบ้างเป็นบางครั้ง แต่ไม่มีความกดดันในการทำงาน เมื่อนึกถึงงานก็ยังมีความรู้สึกที่อยากทำงานอยู่ และยังมีแรงจูงใจในการทำงานต่อไป สอดคล้องกับ Maslach (1986) ได้กล่าวถึง ภาวะหมดไฟในการทำงานว่าเป็นกลุ่มของความอ่อนล้าทางอารมณ์ ความรู้สึกลดความเป็นบุคคล และการลดความสำเร็จส่วนบุคคล ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากความเครียดเรื้อรังที่เกิดจากการทำงานที่ต้องให้บริการแก่บุคคลอื่นโดยเฉพาะงานที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้และผู้รับบริการ โดยอธิบายว่า ความอ่อนล้าทางอารมณ์ เป็นความรู้สึกท้อแท้อ่อนล้าสิ้นหวัง หมดกำลังใจในการทำงานหรือ การดำรงชีวิตประจำวัน ความรู้สึกลดความเป็นบุคคลเป็นความรู้สึกและทัศนคติในทางลบต่อผู้อื่น และต่องานที่รับผิดชอบ ส่วนความรู้สึกลดความสำเร็จส่วนบุคคลเป็นความรู้สึกและทัศนคติต่อตนเองในทางลบ มีความเห็นคุณค่าในตนเองต่ำไม่มีความภาคภูมิใจในความสามารถและผลงานของตน

1.2 ด้านความรู้สึกด้อยสัมพันธ์ภาพต่อบุคคล พบว่า การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานครในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ไม่มีความรู้สึกว่าตนเองด้อยค่าในงานที่ปฏิบัติร่วมกับผู้อื่น มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีจากผู้บังคับบัญชา หรือเพื่อนร่วมงาน สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยไม่เดือดร้อนเพื่อนร่วมงาน และสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ สามารถทำงานเป็นทีมได้ และสามารถปฏิบัติงานล่วงเวลาได้ ไม่สอดคล้องกับสภากาชาดไทย (2565) ได้กล่าวถึง ภาวะหมดไฟในการทำงานว่าเป็นภาวะผิดปกติที่เกิดจากการทำงาน (Occupational Phenomenon) ซึ่งภาวะนี้ไม่ใช่ความผิดปกติใหม่ที่เพิ่งเกิดขึ้น แต่เป็นผลกระทบจากการขาดสมดุลชีวิตและการทำงาน (Work-Life Balance) ทำให้เกิดปัจจัยต่างๆ อันนำมาซึ่งภาวะหมดไฟในการทำงาน อาทิ ขาดการบริหารจัดการและการตัดสินใจที่ดี อยู่ในสิ่งแวดล้อมหรือสภาพการทำงานที่มีความกดดันและความเครียดตลอดเวลา ขาดความชัดเจนในภาระงาน ไม่ได้รับการยอมรับจากหัวหน้าหรือเพื่อนร่วมงานมีความรับผิดชอบในงานและความคาดหวังในการทำงานสูงมากเกินไป ทำงานที่ไม่เหมาะสมกับตนเองจนทำให้เกิดความเครียด ทำงานที่มีความวุ่นวายทำให้ต้องใช้พลังงานสูงจึงเหนื่อยล้าได้ง่าย ขาดแรงสนับสนุนทางสังคม

1.3 ด้านความรู้สึกไม่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน พบว่า การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานครในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ไม่มีความรู้สึกอยากลาออกจากงาน โดยมีความรู้สึกว่างานที่ทำอยู่เป็นงานสร้างประโยชน์ให้กับสาธารณชน ด้วยความสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความมั่นใจในการทำงานให้ออกมาได้ดีตามเป้าหมาย คิดว่าตนมีส่วนร่วมในการทำงานของทีมจากการได้รับความไว้วางใจจากหน่วยงานให้ปฏิบัติหน้าที่ โดยสามารถใช้ความรู้ ทักษะความสามารถในการปฏิบัติงานให้สำเร็จจากภาระงานที่ได้รับมอบหมาย และงานที่ทำรู้สึกว่าได้ยุ่งยากซับซ้อนอะไรมากนัก ไม่สอดคล้องกับ Halewood & Tribe (2003) ที่กล่าวว่า บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบหลงตนเองมีความเสี่ยงที่จะมีความยุ่งยากทางใจหลายอย่าง ได้แก่ มักจะแยกตัวเองออกจากประสบการณ์ที่ได้รับ โดยใช้กลไกในการป้องกันตนเอง (defense mechanism) เช่น การปฏิเสธ ความเป็นจริง (denial) การเก็บกด (repression) ไม่เข้าใจหรือมีความรู้สึกร่วมกับผู้รับบริการ มีแนวโน้มที่จะไม่ตระหนักรู้ในตนเองตามความเป็นจริง ไม่ซื่อสัตย์กับตนเอง ประเมินตนเองที่สูงกว่าความเป็นจริง และคาดหวังว่าตนจะประสบ

ความสำเร็จในการทำงาน ไม่มีความเข้าใจหรือมีความรู้สึกร่วม ทำให้มีปัญหาในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น อันได้แก่ ผู้รับบริการ และเพื่อนร่วมงานเป็นผลทำให้การทำงานให้บริการเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้ไม่ประสบผลสำเร็จในการให้บริการ เมื่อไม่ประสบผลสำเร็จในการทำงานจึงทำให้เกิดความเครียดและ ความรู้สึกผิดที่ไม่สามารถให้บริการที่มีคุณภาพนำไปสู่ภาวะหมดไฟในการทำงานได้

2. การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร

2.1 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ พบว่า อายุที่แตกต่างกันมีภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานที่ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ เนื่องจากกองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร ได้มีการฝึกอบรมผู้ปฏิบัติงานให้มีความรู้ความชำนาญในการปฏิบัติหน้าที่และการทดสอบสมรรถภาพทางร่างกายของผู้ปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ทำให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานต้องหมั่นฝึกซ้อมร่างกายให้แข็งแรงอยู่เสมอ แม้มีอายุมากขึ้นก็ยังมีร่างกายที่แข็งแรงอยู่เสมอ สอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ ฉัตรชกรณ์ ระเบิด และ วิลาสินี จินตลิตติ (2564) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากร ในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุที่แตกต่างกันมีภาวะหมดไฟในการทำงานแตกต่างกัน

2.2 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพสมรส พบว่า สถานภาพสมรสที่แตกต่างกันมีภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ เนื่องจาก เจ้าหน้าที่ที่อยู่กลุ่มที่มีสถานภาพโสดจะแตกต่างจากกลุ่มที่มีสถานภาพสมรสและอยู่ด้วยกัน และกลุ่มสมรสแต่ไม่ได้อยู่ด้วยกัน จากการพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของกลุ่มสถานภาพโสดจะมีค่าเฉลี่ยของสูงกว่ากลุ่มที่มีสถานภาพสมรสและอยู่ด้วยกัน และกลุ่มสมรสแต่ไม่ได้อยู่ด้วยกัน ด้วยผู้ที่มีสถานภาพโสดอาจมีความต้องการมีสัมพันธภาพต่อบุคคลอื่นในสังคม แต่ด้วยระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่ไม่แน่นอน และต้องเตรียมพร้อมอยู่ตลอดเวลาทำให้เกิดอารมณ์อ่อนล้าและรู้สึกวุ่นวายไม่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของปทุมรัตน์ สกุลพิมลรัตน์ (2554) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะหมดไฟในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ บริษัท วีริบเบอร์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด” ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะหมดไฟในการทำงานตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ สถานภาพสมรสของพนักงานระดับปฏิบัติการของบริษัท วีริบเบอร์คอร์ปอเรชั่น จำกัด ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์และภาวะหมดไฟโดยรวมมีภาวะหมดไฟในการทำงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.3 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระยะเวลาในการปฏิบัติงาน พบว่า ระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันมีภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจาก เจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร รับทราบถึงอำนาจหน้าที่ของตนเองที่ต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ปฏิบัติการป้องกันและระงับอัคคีภัยและบรรเทาสาธารณภัยอื่นๆ ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ปริมาณพลหรือตามที่ร้องขอ จึงเป็นปัจจัยแรงจูงใจให้ต้องการที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้สมความภาคภูมิ อีกทั้งระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่ยาวนานเท่าใดก็จะยิ่งสะสมทักษะ ประสบการณ์ในการ

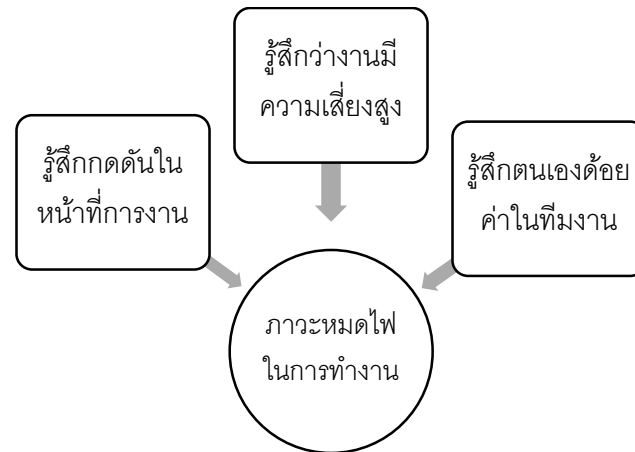
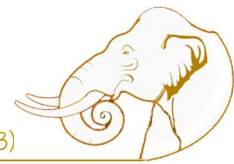
ทำงาน เพื่อได้รับการพิจารณาเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้นและยังแสดงถึงความมั่นคงในอาชีพอีกด้วย ดังนั้นระยะเวลาจึงไม่มีผลต่อภาวะหมดไฟใดๆ ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุวรรณ ทองขุนดำ พร้อม พิไล บัวสุวรรณและ มีชัย ออสุวรรณ (2565) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะหมดไฟของครูที่ไม่มีวิทยฐานะสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 วิทยาเขตรัชโยธิน” ส่วนสถานภาพสมรส และระยะเวลาในการปฏิบัติงานด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์มีระดับภาวะหมดไฟในการทำงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.4 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กอง ปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานครจำแนกตามเงินเดือน พบว่า เงินเดือนที่แตกต่างกันมีภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากเงินเดือนที่ได้รับ เป็นไปตามกฎ ระเบียบของทางราชการที่กำหนดไว้ อีกทั้งยังมีสวัสดิการอื่น ๆ ที่ข้าราชการจะพึงได้รับ จึงไม่ เป็นประเด็นสำคัญที่มีผลต่อการหมดไฟในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร สอดคล้องกับผลงานวิจัยของปทุมรัตน์ สกกุลพิมล รัตน์ (2554) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะหมดไฟในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ บริษัท วีรับเบอร์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด” พบว่า เพศ และเงินเดือนของพนักงานระดับปฏิบัติการของบริษัท วีรับเบอร์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด มีภาวะหมดไฟในการทำงานไม่แตกต่างกัน

2.5 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กอง ปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานครจำแนกตามบทบาท ในครอบครัว พบว่า บทบาทในครอบครัวที่แตกต่างกันภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน จากการ เปรียบเทียบความแตกต่างพบว่า กลุ่มที่ไม่มีภาระครอบครัวจะมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มที่มีภาระครอบครัวที่ เดือดร้อนปานกลาง และกลุ่มที่มีภาระครอบครัวที่เดือดร้อนมาก ทั้งนี้เนื่องจาก กลุ่มที่ไม่มีภาระครอบครัว หรือมีภาระครอบครัวปานกลางอาจไม่มีความกดดันต่อค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ต้องรับผิดชอบ สอดคล้องกับ ปทุมรัตน์ สกกุลพิมลรัตน์ (2554) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะหมดไฟในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ บริษัท วีรับเบอร์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด” ที่ศึกษาพบว่า ภาระครอบครัวของพนักงานระดับปฏิบัติการของ บริษัทวีรับเบอร์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์มีภาวะหมดไฟในการทำงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานเกิดจากความกดดัน มีความเสี่ยงสูง บางครั้งก็รู้สึกอ่อนล้าทาง อารมณ์ อีกทั้งความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานที่มีความรู้สึกลดน้อยค่าตนเอง แต่ก็มีความรู้สึกที่ขัดแย้งไม่ ต้องการลาออกจากงาน เพราะว่างานที่ทำอยู่เป็นงานสร้างประโยชน์ให้กับสาธารณชนความสามารถทำงาน ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้มีความมั่นใจในการทำงานให้ออกมาได้ดีตามเป้าหมาย

ภาพที่ 1. องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ระดับปานกลางทุกด้านได้แก่ ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ ด้านความรู้สึกด้อยสัมพันธ์ภาพต่อบุคคล และด้านความรู้สึกไม่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน เมื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานครพบว่า อายุ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน เงินเดือนที่แตกต่างกันมีภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานที่ไม่แตกต่างกัน สำหรับสถานภาพสมรสและบทบาทในครอบครัวที่แตกต่างกันมีภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

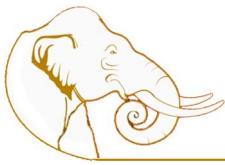
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ควรมีการทบทวนการบริหารความเสี่ยงที่จะทำให้เกิดการลาออกของบุคลากรจากสาเหตุที่ทำให้เกิดภาวะหมดไฟในการทำงาน ได้แก่ ภาระงาน หรือค่าตอบแทนที่สมดุลกับค่าครองชีพ หรือภาระค่าใช้จ่ายในครอบครัว

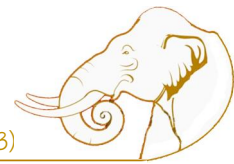
2. ควรสังเกตพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่กลุ่มเสี่ยงต่อภาวะหมดไฟ โดยการสร้างเสริมแรงจูงใจในด้านต่างๆ ให้มากขึ้น หรือการทำกิจกรรมอื่นๆ การมีเวลาพักและการทำความเข้าใจปัญหาที่งาน ในระหว่างการทำงาน และสังเกตพฤติกรรมของผู้ที่กำลังมีภาวะหมดไฟในการทำงาน ได้แก่ พฤติกรรมการบ่น มีความไม่ใส่ใจในการทำงาน และการทำงานแบบไม่มีเป้าหมาย

เอกสารอ้างอิง

จารุวรรณ ทองขุนดำ, พร้อมพิไล บัวสุวรรณ, และ มีชัย ออสุวรรณ. (2565). ภาวะหมดไฟของครูที่ไม่มีความวิพฒานะสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 วิทยาสานเขตราชโยธิน. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 7(2) , 1083 - 1096.

- ฉัตรชกรณ ระเบิด, และวิลาสินี จินตลิตติ. (2564). ภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากรในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารสวนสุนันทาวิชาการ และวิจัย*, 15(2) , 60-79.
- ปทุมรัตน์ สกฤตพิมลรัตน์. (2554). ภาวะหมดไฟในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ บริษัท วีรับเบอร์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด. การศึกษาค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พรพรรณ ปฐมสุนทรชัย. (2551). ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค ความเหนื่อยหน่ายในงาน และการรับรู้ความสามารถของตนเอง. กรณีศึกษา บริษัทให้คำปรึกษาด้านโภชนาการและความงามแห่งหนึ่ง. สืบค้นจาก https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=10.14457/TU.res.2008.76
- สภากาชาดไทย. (2565). *Burn out ภาวะหมดไฟในการทำงาน*. สืบค้นจาก <http://doh.hpc.go.th/bs/topicDisplay.phpid=273>
- เหมือนขวัญ จรงค์หนู, และนนทิรัตน์ พัฒนภักดี. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะหมดไฟและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการในมหาวิทยาลัย. *วารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ*, 13(2) , 48-61.
- Maslach, C. and Jackson. S. E. (1986). *Maslach Burnout Inventory Manual. (2nd Edition)*. Palo Alto: Consulting Psychologists Press.
- Halewood, A. & Tribe. R. (2003). *What is the prevalence of narcissistic injury among trainee counseling psychologist*. *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice*. 76, 87-102.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่บ้านในสถานการณ์ COVID-19 ของบุคลากรการเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่

Factors Affecting the Efficiency of Work from Home (WFH) during the COVID-19 Pandemic of Personnel at National Housing Authority Headquarters

ธารทิพย์ เรืองพรหม¹ รังสรรค์ ประเสริฐศรี²

อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ³ พระปลัดสุระ ญาณธโร⁴ วิชัย โสสุวรรณจินดา⁵

Tharnthip Ruangprom¹ Rangson Prasertsri² Orapin Piyasakulkiat³

Phrapalad Sura Yanatharo⁴ Wichai Thosuwanjinda⁵

¹นักศึกษาลัทธิรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

²³⁵หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

⁴มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

¹Student of Master of Public Administration Program Graduate School Kasem Bundit University

²³⁵Master of Public Administration Program Graduate School Kasem Bundit University

⁴Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus

Received : January 14, 2023;

Revised : May23, 2023;

Accepted : May28, 2023

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการทำงานที่บ้านในสถานการณ์ COVID-19 ของบุคลากรการเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่ 2) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรการเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่บ้านในสถานการณ์ COVID-19 ของบุคลากรการเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรการเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่ จำนวน 159 คนเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความถี่และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

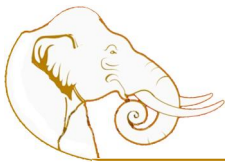
ผลการศึกษาพบว่า

1. พฤติกรรมการทำงานที่บ้านในสถานการณ์ COVID-19 ของบุคลากรการเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = .824)

2. ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรการเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = .799)

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่บ้านในสถานการณ์ COVID-19 ของบุคลากรการเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่ เป็นไปในทิศทางเชิงบวก ได้แก่ ด้านนโยบายองค์กร รองลงมา ได้แก่ ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ของการใช้งาน ด้านบรรทัดฐานที่บ้าน ด้านอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่เอื้ออำนวยต่อการใช้งาน ด้านความเข้ากันในการใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ตามลำดับ

คำสำคัญ : COVID-19; การทำงานที่บ้าน; ประสิทธิภาพ; การปฏิบัติงาน

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the work from home (WFH) behavior during the COVID-19 pandemic of personnel at National Housing Authority (NHA) Headquarters, 2) to study the efficiency of work from home (WFH) during the COVID-19 pandemic of personnel at National Housing Authority (NHA) Headquarters, and 3) to study factors affecting the efficiency of work from home (WFH) during the COVID-19 pandemic of personnel at National Housing Authority (NHA) Headquarters. The sample consisted of 159 personnel at National Housing Authority (NHA) Headquarters. Data were collected using a questionnaire with a reliability of 0.98. Data obtained were then analyzed using the statistics to determine percentage, mean, Standard Deviation, frequency value as well as Multiple Regression Analysis with a given statistical significance level of .05.

The results of the study revealed that

1. Overall work from home (WFH) behavior during the COVID-19 pandemic was at the highest level ($\bar{X}$ = 4.24, S.D. = .824).

2. Overall work efficiency of the respondents was at the highest level ($\bar{X}$ = 4.28, S.D. = .799).

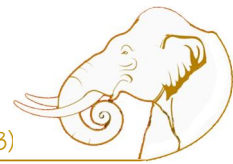
3. In terms of factors positively affecting efficiency of work from home (WFH) during the COVID-19 pandemic of personnel at National Housing Authority (NHA) Headquarters, the highest influential factor was organizational policy, followed by perceived usefulness, home norm, assistive devices and technologies, and Compatibility with a statistical significance level of .05, respectively.

Keywords: COVID-19; work from home; efficiency; performance

บทนำ

จากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ทำให้การดำเนินชีวิตของทุกคนต้องมีการเปลี่ยนแปลง และก้าวเข้าสู่ยุค New Normal จึงทำให้หลายองค์กรต้องมีการปรับตัวเพื่อรับมือกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยสิ่งที่จะต้องปรับตัวให้ก้าวทันนั้นก็คือการปรับปรุงรูปแบบการทำงานเพราะรูปแบบการทำงานเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ได้รับผลกระทบ เนื่องมาจากการเว้นระยะห่างระหว่างผู้คน (Social Distancing) โดยรูปแบบการทำงานที่เปลี่ยนไปนั้น ทำให้เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการตอบสนองพฤติกรรมเหล่านี้ ซึ่งรูปแบบการทำงานที่เกิดขึ้นในยุค New Normal ก็คือการทำงานที่บ้าน หรือ Work From Home สำหรับต่างประเทศการทำงานที่บ้านอาจจะไม่แปลกใหม่มากนัก แต่สำหรับประเทศไทยยังเป็นเรื่องแปลกใหม่ในหลายๆองค์กร เพราะการที่จะเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงานได้นั้นจะต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้บริหารและบุคลากรในองค์กร อุปกรณ์เทคโนโลยีต่างๆที่เอื้ออำนวยให้การทำงานที่บ้าน เป็นต้น เพื่อให้การทำงานที่บ้านมีความสะดวก รวดเร็ว งานมีคุณภาพ และงานที่ได้รับมอบหมายจะต้องมีประสิทธิภาพเหมือนกับการทำงานที่องค์กร

การเคหะแห่งชาติ เป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19 และได้มีการประกาศใช้มาตรการป้องกันและควบคุมยับยั้งการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา

2019 (โรค COVID-19) เพิ่มเติมครั้งที่ 8 ฉบับลงวันที่ 29 เมษายน 2564 ให้ผู้บริหารในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ให้บุคลากรในสังกัดปฏิบัติงาน ณ ที่พักอาศัย (Work From Home) ร้อยละ 100 ของจำนวนผู้ปฏิบัติงาน โดยส่งเสริมให้ใช้ระบบเทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงาน และเปิดเครื่องมือสื่อสาร เพื่อให้สามารถติดต่อได้ตลอดเวลา (ข้อมูลการเคหะแห่งชาติ, [ออนไลน์], (2564).

การทำงานที่บ้านนั้นยังมีข้อจำกัดในการปฏิบัติงานอยู่และมีปัจจัยอื่นๆ ที่อาจทำให้การทำงานจากที่บ้านไม่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ทั้งเรื่องความพร้อมในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ โปรแกรมแอปพลิเคชัน และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่อำนวยความสะดวกให้บุคลากรสามารถทำงานที่บ้านได้ ปัญหาด้านการสื่อสารระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา และมีการติดต่อสื่อสารนอกเวลางานที่มากขึ้น การติดต่อประสานงานระหว่างหลายฝ่ายมีความยากลำบากและตามมาด้วยค่าใช้จ่ายด้านสาธารณูปโภคที่เพิ่มขึ้น อีกทั้งสภาพแวดล้อมในการทำงานที่บ้านไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานและผู้ปฏิบัติงานอาจขาดวินัยและขาดความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามกำหนดระยะเวลา ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่บ้านในสถานการณ์ COVID-19

ดังนั้น การปฏิบัติงานที่บ้านจึงเป็นปัจจัยสำคัญ ถ้าหากขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอาจจะทำให้งานที่ได้รับมอบหมายนั้นไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ซึ่งพฤติกรรมการทำงานที่บ้านก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน ของ Ajzen (1985, อ้างถึงใน ญัฐฐินันท์ มรกตศรีวรรณ, 2563: หน้า 9-13) ได้แก่ 1. การรับรู้ถึงประโยชน์ของการใช้งาน 2. การรับรู้ถึงความง่ายของการใช้งาน 3. ความเข้ากันในการใช้งาน 4. บรรทัดฐานที่บ้าน 5. อุปกรณ์และเทคโนโลยีที่เอื้ออำนวยต่อการใช้งาน 6. นโยบายองค์กร

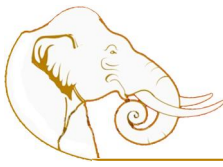
ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้ศึกษาในฐานะที่เป็นผู้ปฏิบัติงานการเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่ จึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่บ้านในสถานการณ์ COVID-19 ของบุคลากรการเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่ เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับใด และมีปัจจัยอะไรที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานที่บ้านในสถานการณ์ COVID-19 และเพื่อนำผลการศึกษาวินิจฉัยไปใช้ในการพัฒนาการทำงานที่บ้านของบุคลากรการเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่ ให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการทำงานที่บ้านในสถานการณ์ COVID-19 ของบุคลากรการเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรการเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่บ้านในสถานการณ์ COVID-19 ของบุคลากรการเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรการเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่ จำนวน 262 คน และกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1973) กำหนดค่าระดับความคลาดเคลื่อนไว้ที่ร้อยละ .05 กลุ่มตัวอย่างที่ได้มีจำนวน 159 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 159 คน แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ 1. เพศ 2. อายุ 3. ระดับการศึกษา 4. ตำแหน่งระดับ 5. สถานภาพสมรส

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการทำงานที่บ้านในสถานการณ์ COVID-19 ของบุคลากร การเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่ ประกอบด้วยพฤติกรรมการทำงานที่บ้าน 6 ด้าน ได้แก่ 1. การรับรู้ถึงประโยชน์ของการใช้งาน 2. การรับรู้ถึงความง่ายของการใช้งาน 3. ความเข้ากันในการใช้งาน 4. ด้านบรรทัดฐานที่บ้าน 5. ด้านอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่เอื้ออำนวยต่อการใช้งาน 6. นโยบายองค์กร

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในสถานการณ์ COVID-19 ของบุคลากร การเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1. คุณภาพของงาน 2. ปริมาณของงาน 3. เวลา 4. ค่าใช้จ่าย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ 1. เพศ 2. อายุ 3. ระดับการศึกษา 4. ตำแหน่ง 5. สถานภาพสมรส
2. พฤติกรรมการทำงานที่บ้าน เลือกศึกษาจากทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน ของ Ajzen (1985, อ้างถึงใน ญัฐฉิรินทร์ มรกตศรีวรรณ, 2563 หน้า 9-13) ประกอบด้วย 1. การรับรู้ถึงประโยชน์ของการใช้งาน 2. การรับรู้ถึงความง่ายของการใช้งาน 3. ความเข้ากันในการใช้งาน 4. บรรทัดฐานที่บ้าน 5. อุปกรณ์และเทคโนโลยีที่เอื้ออำนวยต่อการใช้งาน 6. นโยบายองค์กร

ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานจากการศึกษาจากแนวคิดทฤษฎี Peterson and Plowman (1989) ที่ได้กำหนดองค์ประกอบของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานไว้ ได้แก่ 1. คุณภาพของงาน 2. ปริมาณของงาน 3. เวลา 4. ค่าใช้จ่าย

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

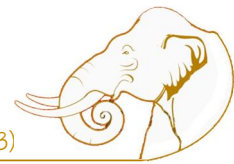
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) เพื่ออธิบายข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่บ้านในสถานการณ์ COVID-19 ของบุคลากรการเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่ และค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่บ้านในสถานการณ์ COVID-19 ของบุคลากรการเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่ โดยใช้สถิติ Multiple Regression

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรการเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่ ดังนี้

1. จำแนกตามเพศพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 61.6 และเพศชายจำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 38.4

2. จำแนกตามอายุพบว่า ส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 45 ปี จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 35.2 รองลงมา คือ อายุ 26 - 35 ปี จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 30.2 รองลงมา คือ อายุ 36 - 45 ปี จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 26.4 และอายุ 20 - 25 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 8.2

3. จำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 69.8 รองลงมา คือ สำเร็จการศึกษาปริญญาโท จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 20.8 รองลงมา คือ ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 6.9 และสำเร็จการศึกษาปริญญาเอก จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5

4. จำแนกตามตำแหน่งระดับพบว่า ส่วนใหญ่ตำแหน่งระดับ 7 ขึ้นไป จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 39.6 รองลงมา คือ ตำแหน่งระดับ 3-6 จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 38.4 รองลงมา คือ ลูกจ้างการเคหะแห่งชาติ จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 17.0 และตำแหน่งระดับ 2 จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0

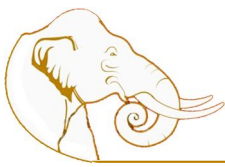
5. จำแนกตามสถานภาพพบว่า ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 52.2 รองลงมา คือ สถานภาพสมรส จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 45.9 และสถานภาพหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.9

2. พฤติกรรมการทำงานที่บ้านในสถานการณ์ COVID-19 ของบุคลากรการเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับพฤติกรรมการทำงานที่บ้านในสถานการณ์ COVID-19 ของบุคลากรการเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่ ในภาพรวม

พฤติกรรมการทำงานที่บ้านของบุคลากรการเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ของการใช้งาน	4.28	.875	มากที่สุด
2. ด้านการรับรู้ถึงความง่ายของการใช้งาน	4.32	.818	มากที่สุด
3. ด้านความเข้ากันในการใช้งาน	4.14	1.035	มาก
4. ด้านบรรทัดฐานที่บ้าน	4.34	.824	มากที่สุด
5. ด้านอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่เอื้ออำนวยต่อการใช้งาน	4.18	.920	มาก
6. ด้านนโยบายองค์กร	4.17	.925	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.24	.824	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พฤติกรรมการทำงานที่บ้านในสถานการณ์ COVID-19 ของบุคลากรการเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = .824) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังต่อไปนี้บรรทัดฐานที่บ้าน ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = .824) รองลงมา ได้แก่ การรับรู้ถึงความง่ายของการใช้งาน ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = .818) การรับรู้ถึงประโยชน์ของการใช้งาน ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = .875) อุปกรณ์และเทคโนโลยีที่เอื้ออำนวยต่อการใช้งาน ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = .920) นโยบายองค์กร ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = .925) และความเข้ากันในการใช้งาน ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 1.035)

3. ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ของบุคลากรการเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ของบุคลากรการเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่ ในภาพรวม

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร การเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่	$\bar{X}$	S.D.	ระดับประสิทธิภาพ การปฏิบัติงาน
1. คุณภาพของงาน	4.36	.779	มากที่สุด
2. ปริมาณของงาน	4.35	.802	มากที่สุด
3. เวลา	4.37	.807	มากที่สุด
4. ค่าใช้จ่าย	4.06	1.045	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.28	.799	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่าประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรการเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = .799) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังต่อไปนี้ เวลา ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = .807) รองลงมา ได้แก่ คุณภาพของงาน ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = .779) ปริมาณของงาน ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = .802) และค่าใช้จ่าย ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 1.045)

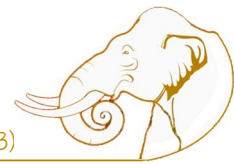
4. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่บ้านในสถานการณ์ COVID-19 ของบุคลากรการเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่บ้านในสถานการณ์ COVID-19 ของบุคลากรการเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่

แหล่งความแปรปรวน	ss	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	87.801	6	14.634	353.806	.000
ภายในกลุ่ม	5.956	144	.041		
รวม	93.757	150			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 แสดงว่าสามารถใช้ปัจจัยด้านพฤติกรรมการทำงานที่บ้านทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ของการใช้งาน ด้านการรับรู้ถึงความง่ายของการใช้ ด้านความเข้ากันในการใช้ ด้านบรรทัดฐานที่บ้าน ด้านอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่เอื้ออำนวยต่อการใช้งาน ด้านนโยบายองค์กร มาพยากรณ์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร การเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่ได้ เนื่องจากค่า Sig. (.000) มีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด

ตารางที่ 4 ผลทดสอบสมมติฐานการวิเคราะห์การถดถอยเพื่อพยากรณ์พฤติกรรมการทำงานที่บ้านส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในสถานการณ์ COVID-19 ของบุคลากร การเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่บ้าน ของบุคลากร	Unstandardized Coefficients	Standardized Coefficients	t	p-value
	B	β		
Constant	.356		3.478	.001
ปัจจัยการทำงานที่บ้าน				
ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ของการใช้งาน	.168	.180	3.798	.000*
ด้านการรับรู้ถึงความง่ายของการใช้	.047	.048	1.139	.257
ด้านความเข้ากันในการใช้	.130	.162	3.246	.001*
ด้านบรรทัดฐานที่บ้าน	.157	.161	2.789	.006*
ด้านอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่เอื้ออำนวยต่อการใช้งาน	.132	.154	2.371	.019*
ด้านนโยบายองค์กร	.292	.342	7.018	.000*

$R = .968$ $R^2 = .936$ Adjusted $R^2 = .934$ Std. Error of the Estimate = .20337

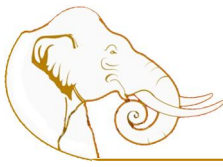
F Change = 353.806 Sig = .000

* Correlation is significant at the .05 level (2-tailed)

จากตารางที่ 4 แสดงถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่บ้านในสถานการณ์ COVID-19 ของบุคลากรการเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่ อยู่ในระดับระดับสูงมากโดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเป็น .968 และสามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่บ้านในสถานการณ์ COVID-19 ของบุคลากร การเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่ ได้ร้อยละ 93.40 จากด้านนโยบายองค์กร ($\beta = .292$, $t = 7.02$, $p\text{-value} = .000$) ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ของการใช้งาน ($\beta = .168$, $t = 3.80$, $p\text{-value} = .000$) ด้านบรรทัดฐานที่บ้าน ($\beta = .157$, $t = 2.79$, $p\text{-value} = .000$) ด้านอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่เอื้ออำนวยต่อการใช้งาน ($\beta = .132$, $t = 2.37$, $p\text{-value} = .019$) ด้านความเข้ากันในการใช้ ($\beta = .130$, $t = 3.25$, $p\text{-value} = .000$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000* โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานการพยากรณ์เท่ากับ $\pm .20$

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานที่บ้านในสถานการณ์ COVID-19 เกิดจากปัจจัยดังต่อไปนี้ 1) การรับรู้ถึงประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยี 2) การรับรู้ถึงความง่ายของการใช้งาน และ 3) ความสมดุลของเวลาการทำงานกับการดำเนินชีวิตส่วนตัว 4) การได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกในครอบครัว 5) สิ่งอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับอุปกรณ์และเทคโนโลยี 6) นโยบายองค์กรสนับสนุนการทำงานที่บ้าน

ภาพประกอบที่ 1 องค์ความรู้เกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานที่บ้านในสถานการณ์ COVID-19

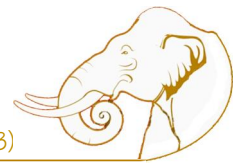
สรุปผลการวิจัย

1. พฤติกรรมการทำงานที่บ้านในสถานการณ์ COVID-19 ของบุคลากรการเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .824
2. ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรการเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .799
3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่บ้านในสถานการณ์ COVID-19 ของบุคลากรการเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่ อยู่ในระดับระดับสูงมากโดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเป็น .968 สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่บ้านในสถานการณ์ COVID-19 ของบุคลากรการเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่ ได้ร้อยละ 93.40 โดยเรียงจากด้านนโยบายองค์กร ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ของการใช้งาน ด้านบรรทัดฐานที่บ้าน ด้านอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่เอื้ออำนวยต่อการใช้งาน และด้านความเข้ากันในการใช้งาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000* โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน การพยากรณ์เท่ากับ $\pm .20$

อภิปรายผล

จากการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยจะอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. พฤติกรรมการทำงานที่บ้านในสถานการณ์ COVID-19 ของบุคลากรการเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่ ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจากการทำงานที่บ้านมีบรรทัดฐานกล่าวคือ สมาชิกในครอบครัวรับรู้ถึงภารกิจหน้าที่ในการปฏิบัติงานที่บ้านในสถานการณ์ COVID-19 มีการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้เทคโนโลยีที่บ้าน รับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติงานที่บ้าน และสามารถนำอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่เอื้ออำนวยต่อการใช้งาน สอดคล้องกับแนวคิดของวรรณา วิจิตร เอียร์รัตน์ อีร์ระพิบูล และณัฐพล ฉายศิริ (2564) ได้กล่าวถึง รูปแบบการทำงานที่บ้านของบุคลากรในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่นำเทคโนโลยีมาช่วยสนับสนุนการทำงานบุคลากรขณะ WFH ช่วยแปลงสภาพ

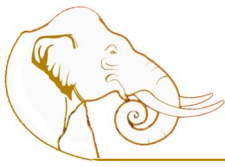
การทำงานรูปแบบปกติเป็นแบบดิจิทัลก่อให้เกิดประโยชน์ต่อบุคคลและองค์กร โดยผู้บังคับบัญชา หรือ หัวหน้างานสามารถตรวจสอบสถานการณ์ทำงานและผลงานได้รายวันบุคลากรสามารถรับทราบหนังสือหรือ การปฏิบัติ ทางราชการที่เกี่ยวข้องกับตนเองได้ทันทีผ่านทาง Line notify application ในทุกสถานที่โดย ไม่มีข้อจำกัด การสื่อสารลดปัญหาในการพลาดรับข่าวสารในขณะปฏิบัติงานนอกสำนักงานและสามารถ สืบค้นข้อมูลได้ง่ายในภายหลัง

2. ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรการเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่ ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากการปฏิบัติงานของบุคลากรมีประสิทธิภาพที่ดีมากทั้ง ในเรื่องของการทำงานประหยัดเวลาในการทำงาน คุณภาพของงาน ปริมาณของงาน และค่าใช้จ่าย สอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของประภาส โปธิปักขี (2563) ศึกษาเรื่อง “ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานแบบ Work From Home ของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สำนักงานใหญ่ ด้านของผลการปฏิบัติงานโดยรวมนั้น ผลงานที่ ออกมาก็เป็นไปตามที่องค์กร กำหนดและคาดหวังทั้งในแง่ของคุณภาพงาน ปริมาณงานและความรวดเร็ว ในการทำงานอาจกล่าวได้ว่าพนักงานมีการปรับตัว ให้เข้ากับสถานการณ์ได้เป็นอย่างดีเปิดรับการทำงาน รูปแบบใหม่ประกอบกับตัวองค์กรเองต่างก็มีความพร้อมรับการ เปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติงานอัน เนื่องมาจากสถานการณ์ COVID – 19 โดยมีการวางแผนองค์การ และจัดทำแผนที่ชัดเจน

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่บ้านในสถานการณ์ COVID-19 ของบุคลากร การเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่ อภิปรายผลการศึกษาโดยเฉพาะในการทดสอบสมมติฐานในรายละเอียด ดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ของการใช้งานที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการ ปฏิบัติงานที่บ้านในสถานการณ์ COVID-19 ของบุคลากรการเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่ ทั้งนี้ เนื่องจาก บุคลากร การเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่ มีความเชื่อว่าการ Work from Home มีความสะดวก รวดเร็ว มีความราบรื่น และสามารถทำให้งานที่ทำมีประสิทธิภาพสูงสุดได้เหมือนกับการที่ทำงานที่หน่วยงาน ทำงานเสร็จตามที่ได้รับมอบหมาย บุคลากรมีความยืดหยุ่นในการทำงานและเกิดความสมดุลระหว่างงานกับ ชีวิต และมีการบริหารจัดการเวลาที่ดี มีการจัดสรรงานที่ได้รับมอบหมาย และบริหารจัดการปริมาณงาน และลำดับความสำคัญของงานได้เหมาะสม จึงยอมรับสมมติฐาน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ณัฐฉิณห์ มรกตศรีวรรณ (2563) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่บ้าน (Work from Home) ของพนักงานบริษัทเอกชนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลในภาวะวิกฤติโควิด-19 พบว่า ปัจจัยด้านการ รับรู้ถึงประโยชน์ของการใช้งานส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่บ้านโดยผลจากผู้ตอบ แบบสอบถามพบว่ามีความเห็นระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยนี้อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าการทำงานที่บ้าน เป็นประโยชน์กับพนักงานเอกชนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลในภาวะวิกฤติโควิด-19 ในการช่วยให้การ ปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งการทำงานเสร็จตามที่ได้รับมอบหมาย งานมีคุณภาพตามมาตรฐาน และมีประโยชน์ต่อองค์กร รวมทั้งการบริหารจัดการเวลาได้ดีขึ้น การเกิดสมดุลระหว่างการทำงานและการ ใช้ชีวิตประจำวันที่บ้าน

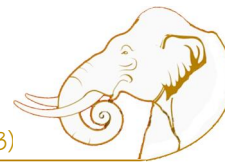
สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านการรับรู้ถึงความง่ายของการทำงานไม่มีผลต่อประสิทธิภาพในการ ปฏิบัติงานที่บ้านในสถานการณ์ COVID-19 ของบุคลากรการเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่ ทั้งนี้ เนื่องจาก สถานการณ์การระบาดของโควิด-19 ในประเทศไทย โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑลซึ่งปัจจุบันยังมี รายงานจำนวนผู้ติดเชื้อใหม่รายวันอย่างต่อเนื่อง และยังไม่มียานยีนยันว่าการแพร่ระบาดของ COVID 19 จะอยู่ในสถานการณ์ที่ปลอดภัยเมื่อใด ทำให้หน่วยงานต่างๆ ยังคงต้องเฝ้าระวังมิให้เกิดการระบาดอย่าง

รุนแรงซ้ำขึ้นมาอีก ซึ่งนโยบายให้ทำงานที่บ้าน หรือ Work from Home ซึ่งเป็นทางเลือกหนึ่งของการฝ่า ระวังต่อวิกฤตการณ์ดังกล่าว โดยการปรับตัวในการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และ เตรียมพร้อมกับสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต หน่วยงานจึงมีการสนับสนุนการจัดอบรมการใช้ โปรแกรม แอปพลิเคชัน ต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการปฏิบัติงาน และมีการเตรียมความพร้อมในการ ปฏิบัติงานแบบ Work from Home แต่อย่างไรก็ตามการสนับสนุนในเรื่องของอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ก ที่มีความทันสมัยสะดวกต่อการทำงานที่บ้านและเกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน แต่ก็ยังมี บุคลากรส่วนใหญ่มีมุมมองว่าเป็นเรื่องยากจากระบบการใช้งานที่ยุ่งยากซับซ้อนและไม่อยากเรียนรู้สิ่ง ใหม่ ๆ รวมไปถึงการเกิดปัญหาในเรื่องระบบไอทีที่เป็นเรื่องที่ต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคอมพิวเตอร์ช่วย ในการแก้ไข ทำให้เกิดปัญหาความขัดข้องในการสื่อสารระหว่างลูกน้องและหัวหน้า เกิดความล่าช้าในการ ปฏิบัติงาน ไม่เกิดประสิทธิภาพของงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ จึงขอปฏิเสธสมมติฐาน สอดคล้องกับ ทฤษฎีแบบการจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (TAM) ของ Davis (1989) ด้านการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้ งาน หมายถึง ระดับความคิดเห็นของแต่ละบุคคลที่คาดหวังต่อการใช้ระบบว่าจะมีการใช้งานที่ง่าย ไม่ ซับซ้อน ไม่ต้องใช้ความพยายามในการทำมาเข้าใจมาก จะมีความเป็นไปได้มากที่จะได้รับการยอมรับ ของผู้ใช้

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยด้านความเข้ากันในการใช้ที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่บ้าน ในสถานการณ์ COVID-19 ของบุคลากรการเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่ ทั้งนี้ เนื่องจาก บุคลากร การ เคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่ นั้นมีทักษะและประสบการณ์ที่สอดคล้องกับการทำงานที่บ้าน และลักษณะ งานของบุคลากรสามารถทำงานได้จากที่บ้านโดยไม่ต้องเดินทางมาทำงานที่หน่วยงาน มีอิสระในการทำงาน มากขึ้น และการทำงานที่บ้านของบุคลากรไม่เป็นอุปสรรคในการทำงานและสามารถทำงานได้โดยไม่ กระทบต่อผลลัพธ์ของงาน และงานมีประสิทธิภาพ จึงยอมรับสมมติฐาน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ญัฐฉินันท์ มรกตศรีวรรณ (2563) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่บ้าน (Work from Home) ของพนักงานบริษัทเอกชนในกรุงเทพและปริมณฑลในภาวะวิกฤติโควิด-19 พบว่า ปัจจัย ด้านความเข้ากันในการใช้ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่บ้านโดยผลจากผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่ามีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยนี้อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าความเข้ากันในการใช้ระบบ การทำงานทางไกลหรือทำงานที่บ้านมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานที่บ้านของพนักงานบริษัทเอกชนใน กรุงเทพและปริมณฑลในภาวะวิกฤติโควิด-19 ซึ่งลักษณะงานและรูปแบบการทำงานของพนักงานต้อง เหมาะสมตามความสามารถและไม่เป็นอุปสรรคต่อการทำงานที่บ้าน จะส่งผลให้การทำงานที่บ้านมี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สมมติฐานที่ 4 ปัจจัยด้านบรรทัดฐานที่บ้านที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่บ้านใน สถานการณ์ COVID-19 ของบุคลากรการเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่ ทั้งนี้ เนื่องจากบุคลากรมีความ พร้อมในการจัดสภาพแวดล้อมในการทำงานที่บ้าน และมีการทำความเข้าใจกับสมาชิกในครอบครัวว่าการ ทำงานที่บ้าน ต้องใช้สมาธิเพื่อให้ผลงานออกมาดี และมีประสิทธิภาพ โดยยึดตารางการทำงานเหมือนกับ เวลาที่ทำงานในหน่วยงานสอดคล้องกับแนวคิดของวลัญช์ ก้าวสัมพันธ์ (2555) ได้กล่าวว่า บรรทัดฐานที่ บ้านเป็นปัจจัยการรับรู้ของบุคคลภายใต้อิทธิพลของบุคคลในครอบครัว และเพื่อนฝูง ซึ่งหากสมาชิกใน ครอบครัวให้ความสนับสนุนและความสะดวกในการทำงานกับพนักงานที่ทำงานที่บ้าน จะสร้างความพึง พอใจในการทำงานที่บ้าน และความสัมพันธ์ที่ดีกับองค์กร และสอดคล้องกับแนวคิดของกุลนิษฐ์ เสฐียร โกเศศ และ ธิดาทิพย์ ปานโรจน์ (2563) กล่าวว่า บรรทัดฐานที่บ้าน หมายถึง การที่บุคคลรับรู้เกี่ยวกับ

ความคาดหวังหรือความต้องการของบุคคลในครอบครัว หากบุคคลนั้นเชื่อว่าบุคคลในครอบครัวต้องการให้แสดงพฤติกรรมนั้นก็จะมีแนวโน้มที่จะคล้อยตามและทำตามด้วยในทางตรงกันข้ามหากเชื่อว่าบุคคลในครอบครัวคิดว่าเขาไม่ควรแสดงพฤติกรรมนั้นเขาก็มีแนวโน้มที่จะไม่แสดงพฤติกรรมนั้นด้วย

สมมติฐานที่ 5 ปัจจัยด้านอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่เอื้ออำนวยต่อการใช้งานที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่บ้านในสถานการณ์ COVID-19 ของบุคลากรการเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่ ทั้งนี้ เนื่องจากการในการทำงานที่บ้านให้มีประสิทธิภาพได้นั้นจะต้องอาศัยอุปกรณ์ เทคโนโลยี โปรแกรมที่ทันสมัย และการสนับสนุนในเรื่องของอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ก ในการทำงานที่บ้าน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ญัฐนันท์ มรกตศรีวรรณ (2563) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่บ้าน (Work from Home) ของพนักงานบริษัทเอกชนในกรุงเทพและปริมณฑลในภาวะวิกฤติโควิด-19 พบว่า ปัจจัยด้านทรัพยากรและเทคโนโลยีที่เอื้ออำนวยส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่บ้านโดยผลจากผู้ตอบแบบสอบถามพบว่ามีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยนี้อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าองค์กรที่พนักงานทำงานอยู่ หากมีการจัดหาอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ให้พนักงานใช้ในขณะทำงานที่บ้านได้อย่างเหมาะสม เช่น อุปกรณ์ แล็ปท็อป เครื่องส่งสัญญาณอินเทอร์เน็ต ระบบอินเทอร์เน็ต ระบบซอฟต์แวร์สนับสนุนการทำงานและการสื่อสารกับบุคลากรอื่นภายในและภายนอกองค์กร เป็นต้น ที่จะช่วยส่งเสริมการทำงานของพนักงานให้มีความสะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพได้มากยิ่งขึ้นในแง่ของการใช้ทรัพยากรและเทคโนโลยีได้อย่างคุ้มค่า

สมมติฐานที่ 6 ปัจจัยด้านนโยบายองค์กรที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่บ้านในสถานการณ์ COVID-19 ของบุคลากรการเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่ ทั้งนี้ เนื่องจากรัฐบาลขอความร่วมมือทุกหน่วยงานจัดรูปแบบการทำงาน Work from Home เพื่อลดการแพร่กระจายเชื้อ หน่วยงานจึงได้มีการประกาศให้บุคลากรปฏิบัติงานที่บ้านร้อยละ 50 และส่งเสริมให้ใช้ระบบเทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงานสอดคล้องกับแนวคิดของ ภัทรพงษ์ ยมนา (2554) ได้กล่าวถึงนโยบายองค์กร ว่าหมายถึง ปัจจัยสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูง ซึ่งเป็นอีกปัจจัยสำคัญหนึ่งที่จะทำให้การทำงานที่บ้านของพนักงานประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากองค์กรนั้นมีวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญกับการทำงานที่มีความยืดหยุ่นและมีความไว้วางใจจากผู้บังคับบัญชาสูง ก็จะส่งผลต่อความสำเร็จและมีประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานที่บ้านสูงเช่นกัน

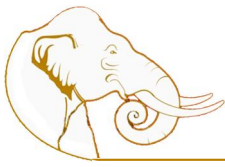
ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ควรศึกษาการเสริมสร้างทัศนคติที่ดีในการทำงานที่บ้าน
2. หน่วยงานควรสร้างแรงจูงใจในการทำงานที่บ้าน ให้บุคลากรกระตือรือร้นในการทำงานมากขึ้น
3. หน่วยงานควรสนับสนุนด้านค่าใช้จ่ายในการทำงานที่บ้าน เช่น ค่าอินเทอร์เน็ต ค่าไฟ เป็นต้น
4. ควรมีการส่งเสริมให้บุคลากรและเจ้าหน้าที่พัฒนาตนเองในช่วงเวลาที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงาน Work from Home

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

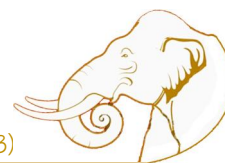
จากการศึกษาในครั้งนี้ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่บ้านในสถานการณ์ COVID-19 ของบุคลากรการเคหะแห่งชาติ สำนักงานใหญ่ เพื่อให้เกิดผลดียิ่งขึ้นจึงขอเสนอแนะให้มีการวิจัยในครั้งต่อไปเพิ่มเติมดังนี้

1. ควรมีการวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปรับตัวในการทำงานหลังสถานการณ์การแพร่ระบาด โรค COVID-19
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงานหลังสถานการณ์โควิด-19

เอกสารอ้างอิง

- กุลนิษฐ์ เสฐียนโกเศศ, และ ธิดาทิพย์ ปานโรจน์. (2563). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำงานรูปแบบ Work From Home (WFH) ให้เกิดประสิทธิภาพของพนักงานบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. การประชุมวิชาการระดับชาติราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงวิจัย (ครั้งที่ 9). มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง. สร้างสรรค์งานวิจัยบนฐานของนวัตกรรมสู่การยกระดับเศรษฐกิจฐานราก ณ อาคารศูนย์ภาษาและคอมพิวเตอร์ วันที่ 1 มีนาคม 2564.
- ณัฐฐินันท์ มรกตศรีวรรณ. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่บ้าน (Work from Home) ของพนักงานบริษัทเอกชนในกรุงเทพและปริมณฑลในภาวะวิกฤติ โควิด-19. สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. สาขาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปิยพร ประสมทรัพย์, พิเชษฐ์ เชื้อมัน, และ โชติ บดีรัฐ. (2564). Work From Home (WFH). ทำงานที่บ้านอย่างไรให้เวิร์คและมีความสุข. บทความมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 6(10), 371-381.
- ประภาสี โพธิ์ปักขีย์. (2563). ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานแบบ work from home ของพนักงานกรไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สำนักงานใหญ่ เมื่อเกิดภาวะวิกฤติการณ์แพร่ระบาดของไวรัส COVID-19. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัทรพงษ์ ยมนา. (2554). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับและความตั้งใจนำระบบสำนักงานเสมือนมาใช้ในองค์กร. สารนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรรณ วิจิตร, เขียวรัตน์ อีระพิบูล, และณัฐพล ฉายศิริ. (2564). รูปแบบการทำงานที่บ้านของบุคลากรในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. ของสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 จังหวัดพิษณุโลก. วารสารวิชาการป้องกันควบคุมโรค สคร. 2 พิษณุโลก, 8(1), 30-40.
- วลัญช์ ก้าวสัมพันธ์. (2555). ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติและการยอมรับการทำงานระยะไกล. กรณีศึกษาธนาคารแห่งประเทศไทย. สารนิพนธ์การบริหารเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Davis, F. D. (1989). Perceived Usefulness, Perceived Ease of Use, and User Acceptance of Information Technology. *MIS Quarterly*, 13(3), 319-340.
- Peterson, E. and Plowman, E.G. (1989). *Business Organization and Management*. Homewood. Illinois, Richard D: Irwin.

การพัฒนาทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ร่วมกับแบบฝึกทักษะ The Development of Listening and Speaking Skills for 3rd Grade Students Using Total Physical Response Method (TPR) with Exercises

มินตรา ธงภักดี¹, ชวนพิศ รักษาพวง²

Mintra Thongphakdee¹, Chuanpit Raksaphuak².

¹²มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, ประเทศไทย

¹²Chaiyaphum Rajabhat University, Thailand.

¹mintra1117@gmail.com, ²raksaphuak@gmail.com

Tel ¹0956523068, ²0818209130.

Received : January 22, 2023;

Revised : May23, 2023;

Accepted : May28, 2023

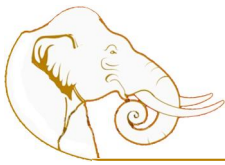
บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ร่วมกับแบบฝึกทักษะ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน 2) เปรียบเทียบทักษะการฟัง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ร่วมกับแบบฝึกทักษะ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน 3) เปรียบเทียบทักษะการพูด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ร่วมกับแบบฝึกทักษะ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ โดยการจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ร่วมกับแบบฝึกทักษะ 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบวัดทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test dependent sample)

ผลการวิจัย พบว่า

1. นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ร่วมกับแบบฝึกทักษะ มีคะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ร่วมกับแบบฝึกทักษะ มีคะแนนทักษะการฟังหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ร่วมกับแบบฝึกทักษะ มีคะแนนทักษะการพูดหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง; แบบฝึกทักษะ; ทักษะการฟัง; ทักษะการพูด

Abstract

This Article aimed to study 1) comparing the achievement of 3rd Grade Students before and after using Total Physical Response Method (TPR) with exercises. 2) comparing English listening skill before and after using TPR with Exercises. 3) comparing English speaking skill before and after using TPR with exercises. The sample was 12 students in 3rd grade at Bannongruak School attending during the first semester of the academic year 2022. They was selected by cluster random sampling. the instruments for collecting data were 8 lesson plans with exercises in unit My school, achievement test, listening and speaking test. The data were analyzed by mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.), t-test dependent. The research results were found as follows;

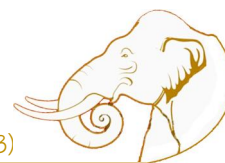
1. The achievement of 3rd Grade Students after using TPR with exercises was higher than before learning significantly at the .05 level different.
2. English listening skill of 3rd Grade Students after using TPR with exercises was higher than before learning significantly at the .05 level different.
3. English speaking skill of 3rd Grade Students after using TPR with exercises was higher than before learning significantly at the .05 level different.

Keywords: Total Physical Response Method (TPR); Exercises; Listening skill; Speaking skill

บทนำ

ภาษาอังกฤษถือได้ว่าเป็นภาษาต่างประเทศที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย เป็นภาษากลางที่ใช้สื่อความหมายไปเกือบทั่วโลก ปัจจุบันมีคนทั่วโลกใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักในการสื่อสารมากกว่า 2,000 ล้านคน หรือ 1 ใน 3 ของประชากรของโลก ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะส่งเสริมให้ประชากรไทยได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษในระดับที่จะสื่อสารได้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ และการประกอบอาชีพ ตลอดจนการเจรจาต่อรองสำหรับการแข่งขันด้านเศรษฐกิจและสังคมในเวทีสากล (ชัชชัย บุญาค, 2561 น. 235) ภาษาอังกฤษยังมีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนไทยเกือบจะทุกระดับอาชีพ อันเป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีเป็นพื้นฐานในการแสวงหาความรู้ การศึกษา และการประกอบอาชีพ การเรียนภาษาอังกฤษให้รู้ไว้ถึงขั้นที่สามารถนำมาใช้สื่อความหมายกันได้ ถือเป็นการก้าวไกลในชีวิตและเป็นคุณสมบัติที่มีค่าอย่างหนึ่งที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพได้ (แสงระวี ดอนแก้วบัว, 2558, น. 22) การเรียนรู้ภาษาอังกฤษมีทั้งหมด 4 ทักษะ คือ ทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน ซึ่งในแต่ละทักษะมีความแตกต่างกันออกไปและทุกทักษะจะครอบคลุมทุกด้านของการสื่อสาร ดังนั้นการสื่อสารภาษาอังกฤษจึงเป็นสิ่งที่สำคัญเพราะเป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่ความรู้ทั้งปวงทำให้ได้รับรู้ข่าวสาร ช่วยเสริมสร้างความคิดและประสบการณ์ และช่วยให้เกิดความเพลิดเพลินต่างๆ การเรียนรู้ทางด้านภาษาอังกฤษ ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องมีความรู้ และฝึกฝนการใช้ภาษาอังกฤษให้เกิดความชำนาญ (ธีรวัฒน์ มูลเงิน, 2560 น. 14)

การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยเริ่มต้นมาเป็นเวลานานหลายปี แต่ในระดับประถมศึกษา ยังไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร ซึ่งอุปสรรคการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ อาจเกิดจากปัญหา

หลายประการ ดังนี้ 1) ครูผู้สอนขาดความรู้ไม่แน่นในเนื้อหาที่สอนกับระดับชั้น ขาดเทคนิควิธีการสอน 2) นักเรียนไม่เห็นความสำคัญและความจำเป็นของภาษาอังกฤษ ขาดความกระตือรือร้น ไม่สนใจและไม่ตั้งใจในการปฏิบัติ กิจกรรม นักเรียนมีโอกาสดีกให้ภาษาอังกฤษเฉพาะในช่วงเวลาเรียนเท่านั้น ทำให้มีโอกาสในการฝึกฝนน้อย ส่งผลให้นักเรียนขาดความมั่นใจในการพูด (ภัทรวดี ปันติ, 2558 น. 2) การจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) เป็นการสอนที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนระดับเริ่มต้น เน้นการพัฒนาทักษะการฟังและการพูด เพราะเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียน ซึ่งเป็นวิธีการสอนที่ไม่ฝืนธรรมชาติของการสอนภาษาให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมตามตัวอย่างจากครูและอาสาสมัครช่วยให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในการพูดออกเสียงคำศัพท์ รูปประโยคและไม่อายที่จะแสดงออก ในการร่วมกิจกรรม มีผลการเรียนที่ดีขึ้นและมีความคงทนในการจดจำบทเรียนที่เรียนไปแล้วได้ นักเรียนรู้สึกพอใจ และไม่กดดันกับการสอนของครู การสอนเริ่มต้นด้วยทักษะการฟัง ประโยคที่นักเรียนสามารถนำไปพูดได้จริง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นประโยคคำสั่ง ยิ่งกว่านั้นการสอนดังกล่าวเหมาะสมกับนักเรียนที่เริ่มต้นเรียนภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศ รวมทั้งเด็กเล็กที่เริ่มต้นเรียนภาษาเช่นกัน (ทิพย์วลี สุขปาน, 2560 น. 50) โดยการนำแบบฝึกทักษะมาใช้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) เป็นสื่อที่สามารถนำไปพัฒนาทักษะทางภาษา โดยสามารถใช้พัฒนาได้ทุกๆ ด้านจึงนับว่ามีความสำคัญต่อการเรียนภาษา ช่วยส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่คงทน สามารถฝึกซ้ำได้หลายๆ ครั้ง และเกิดความแม่นยำ ผู้เรียนสามารถตรวจสอบความสามารถของตนเองได้ และแบบฝึกทักษะจะส่วนช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะการใช้ภาษาเพราะทำให้ผู้เรียนได้ฝึกซ้ำๆ ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจบทเรียนมากขึ้นลดปัญหาด้านความแตกต่างระหว่างบุคคลและช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะทางภาษาที่คงทน (นันทน์ภัส จอมหงส์พิพัฒน์, 2552 น. 23)

จากการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ รายวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองรวก ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอกำแพงศรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 พบว่า ผู้เรียนฟังบทสนทนาภาษาอังกฤษสั้นๆ ไม่เข้าใจ ทั้งการฟังจากครูหรือฟังจากสื่อการเรียนรู้อื่นๆ นอกจากนี้ผู้เรียนไม่สามารถสื่อสารพูดโต้ตอบเป็นภาษาอังกฤษได้ โดยสังเกตจากการพูดในระหว่างจัดกิจกรรมในห้องเรียน การพูดนำเสนอหน้าชั้นเรียน การนำเสนอกิจกรรมหน้าเสาธง ซึ่งมีสาเหตุมาจากผู้เรียนไม่กล้าแสดงออก ไม่มีความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษและไม่ได้นำภาษาอังกฤษไปใช้จริง ในชีวิตประจำวันให้เกิดความคุ้นชิน ทำให้ผู้เรียนทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษอยู่ในระดับต่ำส่งผลต่อการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาอังกฤษ ผู้เรียนมีระดับผลการเรียนที่ต้องได้รับการพัฒนา ประกอบกับครูผู้สอนไม่ได้ใช้วิธีสอนที่หลากหลายสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการฟังและทักษะการพูดได้ดี จึงทำให้นักเรียนมีความวิตกกังวลต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษและเกิดเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษอีกด้วย

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนรายวิชาภาษาอังกฤษ ได้ตระหนักถึงปัญหาการใช้ภาษาอังกฤษของนักเรียน เห็นว่า การจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) จะสามารถพัฒนาทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียนได้ ผู้วิจัยจึงได้สนใจศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ร่วมกับ แบบฝึกทักษะ เพื่อเป็นการส่งเสริมการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษและสามารถนำไปต่อยอดในการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ร่วมกับแบบฝึกทักษะ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการฟัง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ร่วมกับแบบฝึกทักษะ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการพูด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ร่วมกับแบบฝึกทักษะ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

การทบทวนวรรณกรรม

1. การจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (Total Physical Response)

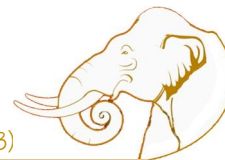
การจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง คือ การเรียนภาษาที่ไม่ใช้ภาษาแม่หรือเป็นการเรียนภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศ โดยมีการเรียนรู้เช่นเดียวกับการเรียนรู้ภาษาของทารกแรกเกิด โดยเริ่มต้นจากการฟังซ้ำหลายๆ ครั้ง จนกระทั่งเกิดเป็นแบบแปลนในสมองของทารก เมื่อมีการพูดซ้ำเด็กก็จะเข้าใจ ต่อมาเมื่อร่างกายพร้อมเด็กก็จะพูดออกมาได้ ถึงแม้ว่าในช่วงแรกๆ โครงสร้างทางภาษาอาจจะไม่สมบูรณ์แบบ แต่หากมีการใส่ข้อมูลที่เข้าใจ (comprehensible input) อย่างสม่ำเสมอเด็กก็จะเกิดพัฒนาการทางภาษาในที่สุด และวิธีการสอนภาษาต้องเริ่มต้นจากความเข้าใจก่อนจึงจะแสดงหรือพูดออกไปได้ นอกจากนี้แล้ว การสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางจะลดความตึงเครียดของบรรยากาศภายในห้องเรียนลง เพราะนักเรียนจะไม่ถูกบังคับให้แสดงความเข้าใจภาษาด้วยการพูดจนกว่าผู้เรียนจะเกิดความมั่นใจและต้องการแสดงความเข้าใจดังกล่าวเอง ผู้สอนเป็นเพียงผู้ที่กระตุ้นในการรับรู้และผู้เรียน แสดงความเข้าใจภาษาของผู้เรียนเท่านั้น (Asher, 1979 p. 34)

2. แบบฝึกทักษะ

แบบฝึกทักษะเป็นสื่อการเรียนการสอนที่จำเป็นต่อการเรียนเป็นอย่างยิ่ง เพราะครูจะต้องฝึกทักษะให้กับผู้เรียนหลังจากที่เรียนเนื้อหาจากบทเรียนมาแล้ว การสร้างแบบฝึกตามขั้นตอนจะก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างครอบคลุมเนื้อหาของบทเรียน แบบฝึกนั้นก็จะเป็สื่อที่สามารถพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ก่อให้เกิดความคิดรวบยอดในเนื้อหาสาระของบทเรียนนั้นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ไกรสร ประดับเพชร, 2561 น. 59) โดยแบบฝึกทักษะที่ดีควรมีลักษณะเข้าใจง่าย มีคำอธิบายที่ชัดเจนเป็นชุดฝึกทักษะที่หลากหลายแบบมีความเหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียนท้าทายความสามารถและฝึกด้วยตนเองตรงตามลักษณะประเด็นปัญหาที่ต่างก็มีความสำคัญยิ่ง (กชกร ธิปัตติ, 2556 น. 2)

3. ทักษะการฟัง

การฟัง หมายถึง การได้ยินเสียงพูดแล้วเข้าใจความหมาย สามารถแยกแยะสิ่งได้ฟังได้ ตลอดจนเข้าใจความมุ่งหมายตรงตามกับผู้พูดต้องการ และการฟังเป็น 1 ใน 4 ทักษะที่มีความสำคัญมากในการเรียนภาษาต่างประเทศ หากผู้เรียนมีทักษะการฟังที่ดีย่อมเกิดทักษะต่อไปตามมาในทิศทางที่ดี คือ การพูด การอ่าน และการเขียน (สุพินดา คำเสน, 2560 น.12) โดยการพัฒนาทักษะการฟังเป็นกระบวนการในการฝึกให้ผู้เรียนได้ฟังเสียงและสำเนียงที่ถูกต้องตามหลักภาษา โดยการฟังจากครูผู้สอนภาษาซึ่งมีความรู้ในเรื่องการออกเสียงอย่างถูกต้อง หรือสามารถจัดหาเทปบทเรียนที่พูดโดยเจ้าของภาษาได้ ก็ควรนำมาใช้เป็นต้นแบบในการเลียนออกเสียงของผู้เรียน (ทิพดี อ่อนแสงคุณ, 2550 น. 31-37)

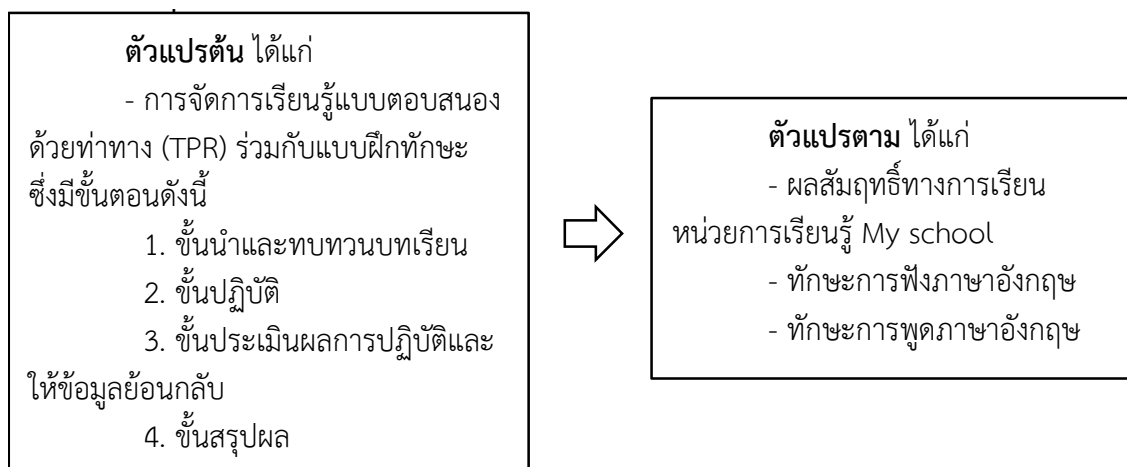

4. ทักษะการพูด

การพูด คือ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม เป็นการสื่อสารทางวาจาของคนตั้งแต่สองคนขึ้นไป ต่างฝ่ายต่างมีจุดประสงค์ที่จะสื่อความหมายของตนเอง และต่างฝ่ายก็ต้องตีความสิ่งที่ตนเองได้ฟัง ดังนั้น จุดประสงค์ของทักษะการพูด คือ สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพต้องสามารถพูดให้ผู้อื่นเข้าใจ หลีกเลี่ยงการทำให้ผู้ฟังสับสน เนื่องจากการออกเสียงผิด ไวยากรณ์ผิด ใช้คำผิดหรือไม่เหมาะสม นอกจากนั้น ยังต้องพูดให้เหมาะสมกับสังคมและวัฒนธรรม (พรสวรรค์ สีป้อ, 2550 น. 163) ทักษะการพูดนั้นมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้ ผู้พูดต้องมีการฝึกฝนความเข้าใจ ความสามารถในการพูดเพื่อสื่อสาร โดยผู้พูดจะต้องถ่ายทอดความรู้สึก ความเข้าใจของตนสู่ผู้ฟังโดยมีใช้การเน้นหนักในคำ ระดับเสียงสูงต่ำประโยคเพื่อสื่อความหมายอย่างชัดเจน และถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ โดยการพัฒนาทักษะการพูด ว่าในการพัฒนาการพูดภาษาอังกฤษควรจัดให้เหมาะสม โดยออกแบบกิจกรรมเพื่อเสริมทักษะการพูดจากง่ายไปหายากเพื่อลดความวิตกกังวลของผู้เรียน กิจกรรมควรเป็นที่ยอมรับของเจ้าของภาษาด้วย ผู้เรียนควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาการทางการพูดที่เหมาะสมและได้ฝึกบ่อยๆ เพื่อการสื่อสารถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของตนเองให้ผู้อื่นเข้าใจโดยใช้น้ำเสียง อากัปกิริยาซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่ใช่คำพูดด้วย และพูดให้ถูกต้องชัดเจนขึ้น (สถาบันภาษาอังกฤษ, 2558 p. 6)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำแนวคิด/ทฤษฎีของ James Asher (1979 p. 3-4) ในการจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) โดยมีรายละเอียดดังภาพที่ 1

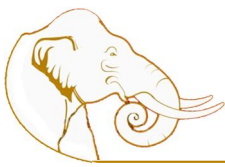

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. แบบแผนการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-Experimental Designs) ซึ่งดำเนินการทดลองแบบศึกษากลุ่มเดียววัดผลก่อนเรียนและหลังเรียน (One Group Pretest-Posttest Design) โดยผู้เรียนทำการทดสอบก่อนเรียนโดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ แล้วดำเนินการทดลองโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) จำนวน 8 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมเวลา 16 ชั่วโมง เมื่อจัดการเรียนรู้ครบทุกแผนแล้วนักเรียน

ทำแบบทดสอบหลังเรียนด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์และแบบวัดทักษะฉบับเดิม ซึ่งแบบแผนการทดลองมีรายละเอียดดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แบบแผนการวิจัย

ก่อนการทดลอง	ระหว่างการทดลอง	หลังการทดลอง
T_1	X	T_2

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการทดลอง

T_1 แทน การทดสอบก่อนการทดลอง (Pre-test)

X แทน การจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ร่วมกับแบบฝึกทักษะ

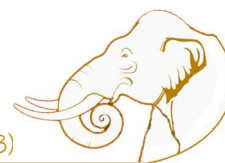
T_2 แทน การทดสอบก่อนการทดลอง (Pre-test)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการหาคุณภาพ

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ร่วมกับแบบฝึกทักษะ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและปรับปรุงตามคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ผ่านการประเมินคุณภาพในเรื่องความถูกต้องความสอดคล้องของเนื้อหา จุดประสงค์ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้มีคุณภาพเหมาะสมในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.46 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เท่ากับ 0.04 และนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านนาแก จำนวน 33 คน พบว่า ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมไม่ทันตามกำหนดเวลา ปรับปรุงเวลาในการทำกิจกรรมให้มีความกระชับยิ่งขึ้น ผู้เรียนบางคนไม่เข้าใจในเนื้อหาบางกิจกรรม ครูปรับปรุงการอธิบายการทำกิจกรรม ภาษาที่ใช้สื่อสารกับผู้เรียนให้เข้าใจง่ายขึ้น และคอยให้เสริมแรงให้สนใจในการปฏิบัติกิจกรรมผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองรวก จำนวน 12 คน

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้เนื้อหาหน่วยการเรียนรู้ My school ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 20 ข้อ ได้ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน โดยผ่านการตรวจสอบความสอดคล้อง (IOC) มีค่าระหว่าง 0.60 – 1.00 ซึ่งมีข้อสอบผ่านเกณฑ์จำนวน 22 ข้อ ตรวจสอบค่าความยาก (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) รายข้อ พบว่าข้อสอบ 20 ข้อ มีค่าความยากง่าย (p) มีค่าตั้งแต่ 0.30 – 0.77 ค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.33 – 0.67 นำข้อสอบที่เข้าเกณฑ์จำนวน 20 ข้อ มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับโดยสูตร Kr-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน ผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.82 ถือว่าแบบทดสอบมีความเชื่อถือได้ จากนั้นจัดทำฉบับสมบูรณ์แล้วนำแบบทดสอบไปทำการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนกับกลุ่มตัวอย่าง

2.3 แบบวัดทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 20 ข้อ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 วัดทักษะการฟัง จำนวน 10 ข้อ และตอนที่ 2 วัดทักษะการพูด จำนวน 10 ข้อ ได้ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน โดยผ่านการตรวจสอบความสอดคล้อง (IOC) มีค่าระหว่าง 0.60 – 1.00 ซึ่งมีข้อสอบผ่านเกณฑ์จำนวน 23 ข้อ ตรวจสอบค่าความยาก (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) รายข้อ พบว่าข้อสอบ 20 ข้อ มี

ค่าความยากง่าย (p) มีค่าตั้งแต่ 0.30 – 0.73 ค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.33 - 0.67 นำแบบวัดทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ ที่เข้าเกณฑ์จำนวน 20 ข้อ มาวิเคราะห์ หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยสูตร Kr-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน ผลการวิเคราะห์ พบว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทักษะทั้งฉบับเท่ากับ 0.81 ถือว่าแบบวัดทักษะมีความเชื่อถือได้ จัดทำฉบับสมบูรณ์ แล้วนำแบบวัดทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษไปทำการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนกับกลุ่มตัวอย่าง

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

3.1 ตรวจสอบความเรียบร้อยของแผนการจัดการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ร่วมกับแบบฝึกทักษะ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ My school และแบบวัดทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ

3.2 เตรียมความพร้อมและแจ้งให้ผู้เรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ร่วมกับแบบฝึกทักษะก่อนที่จะเริ่มทำการทดลอง

3.3 ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) ก่อนดำเนินการทดลองจัดการเรียนรู้กับกลุ่มตัวอย่าง ด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจำนวน 20 ข้อ และแบบวัดทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษจำนวน 20 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและได้ผ่านการหาคุณภาพแล้ว และบันทึกคะแนนทดสอบก่อนเรียน

3.4 ดำเนินการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ร่วมกับแบบฝึกทักษะจำนวน 8 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 16 ชั่วโมง

3.5 เมื่อดำเนินการทดลองเสร็จ จากนั้นผู้เรียนทำทดสอบหลังเรียน (Post-test) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษฉบับเดิมที่เพื่อนำคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปตรวจสอบสมมติฐานที่กำหนด

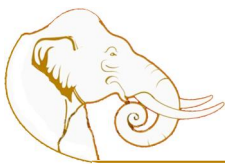
ผลการวิจัย

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ My school ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ร่วมกับแบบฝึกทักษะระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หน่วยการเรียนรู้ My school ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ร่วมกับแบบฝึกทักษะ

ตัวแปรที่ศึกษา	ก่อนเรียน		หลังเรียน		df	t	Sig
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	7.67	1.67	16.42	1.68	11	31.40*	.000

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้เรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ร่วมกับแบบฝึกทักษะ โดยผลการทำแบบทดสอบก่อนเรียนจำนวน 20 ข้อ (คะแนนเต็ม 20 คะแนน) พบว่า คะแนนเฉลี่ยของแบบทดสอบก่อนเรียนเท่ากับ 7.67 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.67 และ คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 16.42 คะแนน มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.68 แสดงให้เห็นว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ร่วมกับแบบฝึกทักษะ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. เปรียบเทียบทักษะการฟังของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ร่วมกับแบบฝึกทักษะ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ทักษะการฟังของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR)

ตัวแปรที่ศึกษา	ก่อนเรียน		หลังเรียน		df	t	Sig
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
ทักษะการฟัง	3.83	1.40	7.75	1.14	11	9.015*	.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

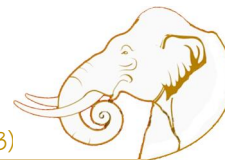
จากตารางที่ 3 พบว่า ทักษะการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้เรียนโดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ร่วมกับแบบฝึกทักษะ ซึ่งผลจากการวัดทักษะการฟังก่อนเรียนกับหลังเรียน ผลปรากฏดังนี้ คะแนนเฉลี่ยของทักษะการฟังก่อนเรียนเท่ากับ 3.83 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 38.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.40 และ คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 7.75 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 78.00 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.14 แสดงให้เห็นว่า ทักษะการฟังของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ร่วมกับแบบฝึกทักษะ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เปรียบเทียบทักษะการพูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ร่วมกับแบบฝึกทักษะ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนรายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ทักษะการพูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR)

ตัวแปรที่ศึกษา	ก่อนเรียน		หลังเรียน		df	t	Sig
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
ทักษะการพูด	4.00	1.13	6.92	1.00	11	11.22*	.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

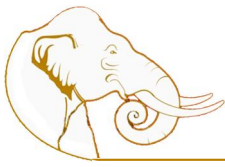

จากตารางที่ 4-3 พบว่า ทักษะการพูดภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้เรียนรู้ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ร่วมกับแบบฝึกทักษะ โดยผลการทำแบบทดสอบวัดทักษะการพูดก่อนเรียน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.13 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 6.92 คะแนน มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.00 แสดงให้เห็นว่าทักษะการพูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ร่วมกับแบบฝึกทักษะ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

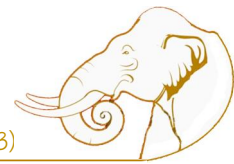
1. ผู้เรียนที่เรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ร่วมกับแบบฝึกทักษะมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้เรียนได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยและความต้องการของผู้เรียนด้วยแผนการสอนและแบบฝึกทักษะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นอย่างมีคุณภาพ ในระหว่างการจัดการเรียนรู้บรรยากาศในห้องเรียนเป็นไปอย่างผ่อนคลาย ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง และได้ฝึกอย่างสม่ำเสมอและเพียงพอ ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเข้าใจและจดจำบทเรียนได้ดี สามารถทำให้ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เป็นไปตาม ทิศนา ขมมณี (2545, น.147) กล่าวว่า แผนการสอนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งในการนำหลักสูตรไปปรับใช้ระดับชั้นเรียน และแผนการสอนเป็นสิ่งที่ช่วยให้ครู ได้วางแผนการสอนเตรียมการสอนไว้ล่วงหน้า อันจะส่งผลให้การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพ และจากการที่แผนการจัดการเรียนรู้มีคุณภาพนั้นส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นไปตามทฤษฎีของ Asher J. (1982, p. 35) การจัดการเรียนรู้การสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) จะเริ่มจากการตอบสนองด้วยการปฏิบัติแล้วค่อยๆ เรียนรู้จนกระทั่งพัฒนาเป็นคำพูด และทักษะภาษาอังกฤษจะพัฒนาทักษะฟังไปสู่ทักษะการพูด การอ่าน และการเขียนนั้น จุดสำคัญที่ทำให้วิธีนี้ได้ผล คือ การปฏิบัติ (Action) ซึ่งการปฏิบัติยังมีความสำคัญอย่างมากในการช่วยให้ผู้เรียนมีความคงทนในการเรียนรู้ สามารถจำสิ่งที่เรียนรู้ได้นาน สอดคล้องกับ ชื่นชีวัน คำเรืองศรี (2558, น. 223-224) ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษและความใฝ่เรียนรู้ด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาการจัดการกิจกรรมการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง 3. ศึกษาความใฝ่เรียนรู้ที่มีต่อกิจกรรมการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 26 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาการเรียนการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 83.53/82.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 80/80 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางมีความใฝ่เรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแบบฝึกทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ มาใช้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) โดยประกอบไปด้วยแบบฝึกทักษะการฟังและการพูดจำนวน 8 แบบฝึก ที่ผ่านการประเมินคุณภาพร่วมกับแผนการจัดการเรียนรู้โดยอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญแล้ว จะเห็นได้ว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เนื่องจาก ผู้เรียน

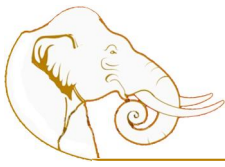
ได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม มีความสนใจในบทเรียน กระตือรือร้น เรียนรู้ได้ดี และนอกจากนี้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทบทวนบทเรียนอย่างสม่ำเสมอด้วยแบบฝึกทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ ส่งผลให้มีความคงทนในการเรียนรู้ และจดจำเนื้อหา บทเรียนต่างๆ ได้ดี ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น โดยแบบฝึกทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษที่ผู้วิจัยสร้างมีเนื้อหาเรียงจากง่ายไปยาก นักเรียนได้ฝึกย้ำความเข้าใจ และทบทวนความรู้ในทุกชั่วโมงทำให้การเรียนการสอนน่าสนใจมากขึ้น มีการใช้คำที่เหมาะสมกับระดับวัยของผู้เรียน ทำให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ และแบบฝึกทักษะยังมีภาพสีสันสวยงามที่กระตุ้นผู้เรียนให้มีความสนใจในบทเรียน เกิดความตื่นตัว ช่วยให้บรรยากาศในการเรียนรู้มีความสนุกสนาน และผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ดังนั้นการใช้แบบฝึกทักษะมาวมกับการจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) จึงเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเพิ่มสูงขึ้น สอดคล้องกับ นางเยาว์ ทองกำเนิด (2558, น. 120) กล่าวว่า แบบฝึกทักษะมีประโยชน์ต่อตัวของเด็กและครู ซึ่งเด็กจะเกิดความชำนาญและมีทักษะที่ดีได้นั้น ต้องอาศัยการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งแบบฝึกทักษะจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ แสวงหาองค์ความรู้ใหม่ๆ เกิดความสนุกกับเนื้อหา แบบฝึกทักษะนอกจากจะเป็นเครื่องมือสำคัญต่อการเรียนของผู้เรียนแล้วยังมีประโยชน์สำหรับครูผู้สอน ซึ่งทำให้ทราบพัฒนาการทางทักษะนั้นๆ ของผู้เรียน และเห็นข้อบกพร่องในการเรียนซึ่งจะได้แก้ไขปรับปรุงได้ทันทั่วทั้งอันมีผลทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้ในสาระนั้นๆ และสอดคล้องกับ นิติยา ศรีวัลลภ (2562, น. 1512) ที่ได้ทำการพัฒนาชุดฝึกทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ ผสมผสานกับวิธีการสอนแบบการตอบสนองด้วยท่าทาง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาชุดฝึกทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษผสมผสานกับวิธีการสอนแบบการตอบสนองด้วยท่าทางของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อศึกษาความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษผสมผสานกับวิธีการสอนแบบการตอบสนองด้วยท่าทางของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยชุดฝึกทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ ผสมผสานกับวิธีการสอนแบบการตอบสนองด้วยท่าทางของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษผสมผสานกับวิธีการสอนแบบการตอบสนองด้วยท่าทางของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ E1/ E2 เท่ากับ 82.38/84.33 นักเรียนที่เรียนด้วยชุดฝึกทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษผสมผสานกับวิธีการสอนแบบการตอบสนองด้วยท่าทางของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความพึงพอใจในการเรียนภาษาอังกฤษด้วยชุดฝึกทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ ผสมผสานกับวิธีการสอนแบบการตอบสนองด้วยท่าทางของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผู้เรียนที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ร่วมกับแบบฝึกทักษะมีทักษะการฟังหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้เรียนได้รับการฝึกฝนทักษะการฟังอย่างสม่ำเสมอ ได้ฝึกจากสื่อการสอนที่หลากหลายทั้งจากเจ้าของภาษาและจากครูผู้สอน ในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผู้เรียนมีความสนุกสนาน ผ่อนคลาย ได้เรียนรู้เหมาะสมตามวัยและตรงตามความต้องการ สื่อการสอนที่ใช้มีความน่าสนใจ สีสันสวยงาม ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจต่อบทเรียนและกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ส่งผลให้ทักษะการฟังของผู้เรียนได้พัฒนาขึ้น สอดคล้องกับ สุพินดา คำเสน (2560, น. 12) ที่กล่าวว่า การฟังเป็นการที่ผู้ฟังได้ยินเสียงพูดแล้วเข้าใจความหมาย สามารถแยกแยะเสียงที่ได้ฟังได้ตลอดจนเข้าใจความมุ่งหมายตรงตามที่ต้องการและการฟังเป็น 1 ใน 4 ทักษะที่มีความสำคัญมากในการเรียนภาษาต่างประเทศ หากผู้เรียนมีทักษะการฟังที่ดีย่อมเกิดทักษะต่อไปตามมาในทิศทางที่ดี คือ

การพูด การอ่าน และการเขียน ดังนั้นการพัฒนาทักษะการฟังเป็นทักษะแรกจึงเป็นการพัฒนาการเรียนรู้ภาษาของผู้เรียนอย่างเป็นธรรมชาติ ในขั้นแรกของการเรียนมุ่งพัฒนาทักษะการฟังและตามด้วยการเคลื่อนไหว โดยครูผู้สอนเป็นต้นแบบในการแสดงท่าทางและออกเสียงพูดประโยคคำสั่งนั้นๆ ซ้ำประมาณ 2-3 ครั้ง จนกระทั่งผู้เรียนมีประสบการณ์มากพอสมควร และพร้อมที่จะทดลองพูดด้วยตนเอง โดยไม่มีต้นแบบจากครูผู้สอน และสื่อสารความหมายได้ตรงที่สุด ในระหว่างการทดลองผู้เรียนมีโอกาสได้ฝึกฝนในการฟังคำสั่งที่สั้นและง่าย ได้ฟังซ้ำเป็นการทบทวนในบทเรียนต่อไป ได้ความรู้ใหม่เพิ่มขึ้นทีละน้อย ผู้เรียนเข้าใจความหมายและจดจำคำศัพท์และประโยคต่างๆ ได้ และ Asher (1979, p. 4) ได้กล่าวว่าวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางเหมาะสมกับผู้เรียนในที่เพิ่งเริ่มเรียนภาษาต่างประเทศ และสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น โดยมีความเชื่อตามทฤษฎีว่า ผู้เรียนจะมีความสามารถในการฟังสูงและสามารถในการฟังจะมาก่อนการพูด นอกจากนี้ทักษะการฟังยังเป็นตัวจักรสำคัญในการพัฒนาทักษะการพูด การอ่านและการเขียนอีกด้วย วิธีสอนแบบนี้จะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพและตามหลักทฤษฎีการจำของเพียเจต์ พบว่า การเรียนรู้ที่ใช้ประสาทสัมผัสและกล้ามเนื้อในการเคลื่อนไหว จะช่วยให้ผู้เรียนมีความคงทนในการเรียนรู้อย่างถาวรและเป็นวิธีการสอนที่ไม่ฝืนธรรมชาติ การเรียนรู้ภาษา คือ สอนตามลำดับทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยคำนึงถึงความพร้อมของผู้เรียน และอธิบายเพิ่มเติมว่า การฟังและการพูดออกเสียงที่ดีขึ้นอยู่กับการฝึกโดยการฝึกให้ชำนาญทั้งการฟังและการพูดทำให้เราสามารถโต้ตอบได้อย่างถูกต้องและมีความมั่นใจที่จะใช้ภาษา ดังนั้นควรฝึกทักษะการฟังให้ดีกว่าก่อนและจึงฝึกทักษะการพูดควบคู่กันไปสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัชจิรา จำปาทอง (2563, น.141) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับผลของวิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางต่อความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียนของเจตคติต่อการสอนภาษาอังกฤษด้วยวิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางต่อความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 30 คน โดยผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) ผู้เรียนที่เรียนด้วยวิธีตอบสนองแบบท่าทางต่อความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษมีคะแนนความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 11.00 คะแนนคิดเป็นร้อยละ 55.00 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 17.53 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 87.65 คะแนนเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย พบว่า ความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษหลังเรียนคะแนนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนและผู้เรียนมีความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 2) ผู้เรียนมีเจตคติต่อวิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางเท่ากับ 4.54 คะแนนแสดงว่าผู้เรียนมีเจตคติต่อการสอนด้วยวิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางอยู่ในระดับดีมาก

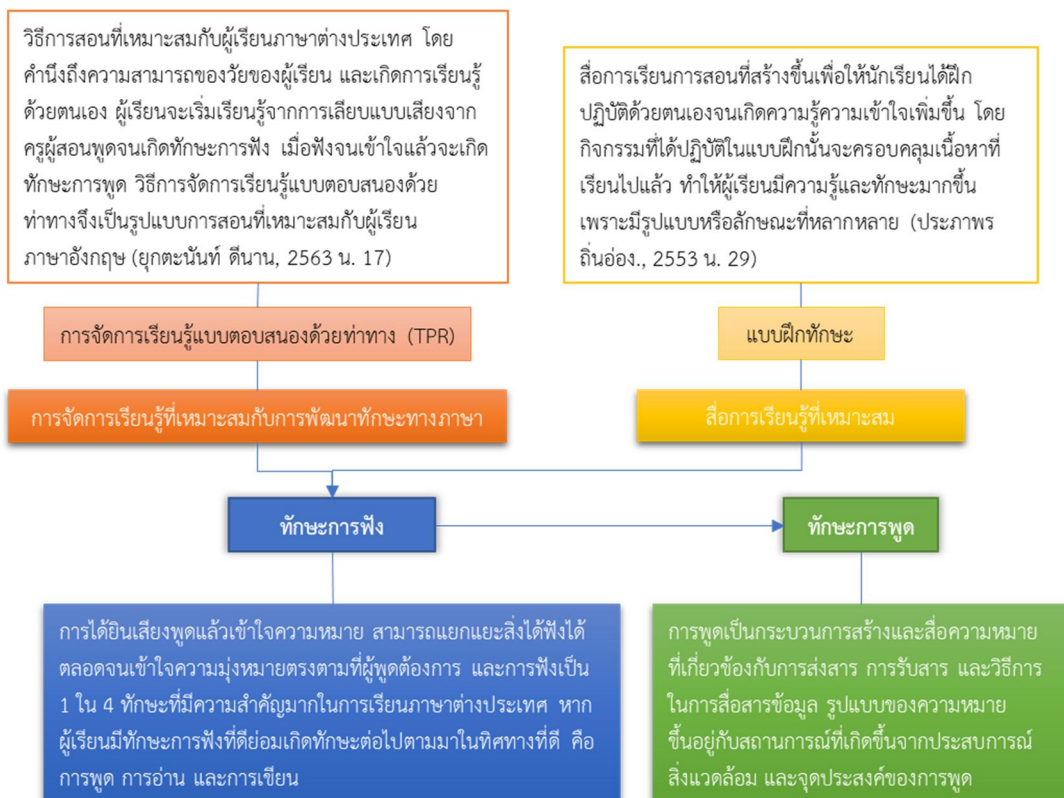
3. ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ร่วมกับแบบฝึกทักษะ มีทักษะการพูดหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้เรียนมีความมั่นใจ และได้รับการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอในทุกชั่วโมง มีการปฏิบัติกิจกรรมที่หลากหลายทำให้ผู้เรียนมีความคุ้นชินกับการพูดภาษาอังกฤษมากขึ้น โดยทักษะการพูดของผู้เรียนที่มีการพัฒนาขึ้นนั้นเป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่ผู้เรียนสามารถฟังได้อย่างเข้าใจ จดจำเสียง ทำให้ออกเสียงได้ถูกต้อง จดจำความหมายของคำหรือประโยคนั้นๆ ได้ ทำให้ผู้เรียนเข้าใจสิ่งที่ฟังและเมื่อผู้เรียนพร้อมจึงสามารถพูดออกมาได้ ดังที่ Krashen and Terrel (2015, p.26) กล่าวว่าในการเรียนการสอนภาษาแก่ผู้เรียนในระดับเริ่มต้นเรียนภาษา ครูจะต้องเลือกวิธีการสอนที่เน้นทักษะการฟัง แล้วจึงพัฒนาขึ้นเป็นทักษะการพูด พบว่า

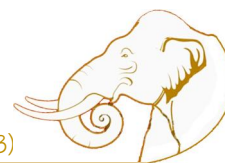

วิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) เป็นวิธีการสอนภาษาตามแนวธรรมชาติที่เหมาะสมสำหรับผู้เริ่มเรียนภาษาตามวัยและธรรมชาติของการเรียนรู้ภาษา วิธีการนี้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกฝนการฟังมากๆ พร้อมทั้งปฏิบัติตามหรือโต้ตอบด้วยท่าทาง เพื่อสื่อความหมายทำให้ผู้เรียนจำคำศัพท์ได้เร็ว เรียนรู้ได้เร็ว มีความคงทนในการเรียนรู้และสามารถพูดได้เมื่อได้รับการฝึกฟังพอสมควร ผู้เรียนรู้สึกมั่นใจในการพูด เป็นเหตุให้มีแรงจูงใจที่จะเรียนต่อไป และมีทักษะในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ ทิพย์วลี สุขปาน (2560, น. 64) ได้ศึกษาการใช้วิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง เพื่อพัฒนาทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง ก่อนและหลังเรียน 2) วิเคราะห์ความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลทดสอบทักษะการฟังและทักษะการพูดของผู้เรียนที่เรียนโดยการเรียนแบบตอบสนองด้วยท่าทางหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยการเรียนแบบตอบสนองด้วยท่าทางมีความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษ อยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

ทักษะทางภาษาอังกฤษ ประกอบ 4 ทักษะ คือ ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยทักษะที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาไปสู่ทักษะที่สูงขึ้น เหมือนกับการเรียนรู้ภาษาของเด็ก โดยเด็กจะเรียนรู้ภาษาจากการฟัง เด็กจะจดจำเสียง ความหมาย เมื่อเด็กมีความพร้อมเด็กก็จะสามารถพูดออกมาได้จากคลังคำศัพท์ในสมองที่ได้ฟังมา โดยในระยะแรกอาจเป็นการเลียนเสียง เมื่อมีการพัฒนาเพิ่มขึ้นเด็กก็จะสามารถบอกความต้องการ หรือข้อมูลอื่นๆ รอบตัวได้ จากนั้นก็จะพัฒนาความสามารถทางภาษาไปสู่ทักษะการอ่าน และการเขียนต่อไป ทั้งนี้การพัฒนาทางภาษาของนักเรียนจะสามารถพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ต้องได้เรียนรู้ด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับความต้องการ ช่วงวัย ลักษณะการเรียนรู้ของนักเรียนอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูต้องศึกษาขั้นตอนในการสอน โดยวิธีตอบสนองด้วยท่าทางก่อนนำวิธีการสอนไปใช้กับผู้เรียน เพื่อไม่ให้เกิดการจัดกิจกรรมล่าช้า เป้าหมายต่อผู้เรียน

1.2 สื่อการเรียนการสอนมีความสำคัญเพราะมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นครูควรจัดเตรียมการเรียนการสอนให้พร้อมทั้งเนื้อหาและสื่อการสอนเพื่อดำเนินการจัดกิจกรรมการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ครูควรให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและกันมากที่สุด โดยเน้นให้ผู้เรียนมีโอกาสในการฟังภาษาอังกฤษมากขึ้น และมีการเรียนรู้แบบธรรมชาติทางภาษาเพื่อส่งเสริมให้เกิดความมั่นใจ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษา คัดเลือกประโยคคำสั่งภาษาอังกฤษ ควรเป็นประโยคคำสั่งภาษาอังกฤษที่แสดงออกทางด้านกริยาท่าทางให้ชัดเจน และมีเนื้อหาระดับความรู้อยู่ในช่วงชั้นที่เหมาะสมตามวัยของผู้เรียน

2.2 ควรนำวิธีการจัดการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทางไปทำการศึกษาเปรียบเทียบผลกับการสอนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้อื่นๆ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลของการจัดการเรียนรู้ทั้งสองวิธี

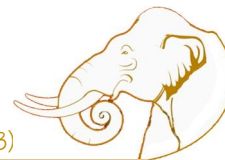
2.3 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบผลการสอนด้วยวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางกับกลุ่มตัวอย่างที่มีวัยและระดับความสามารถการเรียนรู้ต่างกัน เพื่อศึกษาว่าเมื่อใช้วิธีสอนดังกล่าวกับนักเรียนที่มีวัยและระดับความสามารถทางการเรียนรู้ต่างกันแล้วพัฒนาการทางด้านการฟัง การพูดและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

- กชกร ธิปัตติ. (2556). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ไกรสร ประดับเพชร. (2561). การพัฒนาแบบฝึกทักษะร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. งานวิชาการ. โรงเรียนไตรคามประชาสรรค์.
- ซัชจิรา จำปาทอง. (2563). ผลของวิธีสอนด้วยท่าทางต่อความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- ซัชริย์ บุนนาค. (2561). ปัญหาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยและข้อเสนอแนะด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ปี 2564 – 2568. การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ (ครั้งที่ 2). Graduate School Conference 2018. (15 พฤศจิกายน 2562). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. กรุงเทพฯ, น. 235 – 241.
- ชื่นชีวัน คำเรืองศรี. (2558). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษและความใฝ่เรียนรู้ด้วยการจัดกิจกรรมการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- ทิพย์วลี สุขปาน. (2560). การใช้วิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง เพื่อพัฒนาทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

- ทิพพดี อ่องแสงคุณ. (2535). *กิจกรรมและสื่อการสอนวิชาภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2545). *ศาสตร์การสอน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรวัฒน์ มูลเงิน. (2560). *การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวเรื่อง MY HOMETOWN โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- นงเยาว์ ทองกำเนิด. (2558). *การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นันทน์ภัส จอมหงส์พิพัฒน์. (2552). *การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- นิตยา ศรีวิลลภ. (2562). *การพัฒนาชุดฝึกทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ ผสมผสานกับวิธีการสอนแบบการตอบสนองด้วยท่าทาง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- พรสวรรค์ สิปโป. (2550). *สุดยอดวิธีสอนภาษาอังกฤษ*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- ภัทรวิดี ปันติ. (2558). *ผลการใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางที่มีต่อทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษและกล้าแสดงออกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกมล-เรียมกุโกศล (บ้านผาใต้)*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- สถาบันภาษาอังกฤษ. (2558). *คู่มือการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแนวใหม่*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- สุพินดา คำเสน. (2560). *การพัฒนาการฟังและการพูดภาษาญี่ปุ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบ TPR*. วิทยานิพนธ์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- สุพินดา คำเสน. (2560). *การพัฒนาการฟังและการพูดภาษาญี่ปุ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบ TPR*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- แสงระวี ดอนแก้วบัว. (2558). *ภาษาศาสตร์สำหรับครูสอนภาษาอังกฤษ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- Asher J. (1979). *The total physical response: Theory and practice*. New York: The New York Academy of Sciences.
- Asher J. (1982). *Learning another language through actions The complete teachers' guidebook*. Los Gatos, CA: Sky Oask.
- Krashen, S.D. & Terrell, T.D. (1983). *The Natural Approach*. Great Britain : The Alemany Press/Pergamon Press Ltd. Linguistics.

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน หน่วยการเรียนรู้
กระบวนการเปลี่ยนแปลงลมฟ้าอากาศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
The development of problem-based learning management of the
learning unit on the process of weather change for
Matthayomsuksa 1 students

พรภวิชัย สายวงศ์ปัญญา¹, นฤมล ภูสิงห์²

Pronpawit Saiwongpanya¹, Narumol Phusing²

¹²มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, ประเทศไทย

¹²Chaiyaphum Rajabhat University, Thailand.

¹Pronpawit2039@gmail.com, ²Narumolphusing@gmail.com

Received : January 25, 2023;

Revised : May 8, 2023;

Accepted : May 28, 2023

บทคัดย่อ

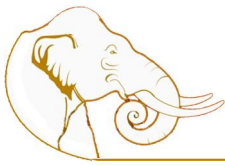
การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน หน่วยการเรียนรู้ กระบวนการเปลี่ยนแปลงลมฟ้าอากาศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ กระบวนการเปลี่ยนแปลงลมฟ้าอากาศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ ปัญหาเป็นฐาน 3) เปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่าง ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวนนักเรียน 20 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน 2) แบบวัดการคิดอย่างมี วิจารณญาณ 3) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติ t-test แบบ Dependent t-test ผลวิจัย พบว่า

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน หน่วยการเรียนรู้ กระบวนการเปลี่ยนแปลงลมฟ้า อากาศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 77.38/76.5 ซึ่ง เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 75/75

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ กระบวนการเปลี่ยนแปลงลมฟ้าอากาศสำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

3. การคิดอย่างมีวิจารณญาณที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน; การคิดอย่างมีวิจารณญาณ; ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ABSTRACT

This research aimed 1) to develop problem-based learning management of the learning unit on the process of weather change for Matthayomsuksa 1 students to achieve the efficiency criteria of 75/75, 2) to compare learning achievement in the learning unit on the process of weather change for Matthayomsuksa 1 students between before and after learning, based on problem-based learning management, 3) to compare critical thinking of Matthayomsuksa 1 students between before and after learning, based on problem-based learning management. The sample is 20 Matthayomsuksa 1 students of the academic year 2022, selected from Cluster random sampling technique. The research instruments are 1) problem-based learning management plan, 2) critical thinking measurement, 3) learning achievement measurement. Basic statistics for data analysis are arithmetic mean, standard deviation, and dependent t-test. The research results revealed as follows:

1. The efficiency E_1/E_2 of the developed problem-based learning management plan of the learning unit on the process of weather change for Matthayomsuksa 1 students was 77.38/76.5 which met the set criteria of 75/75.

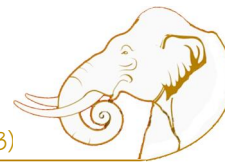
2. The learning achievement in the learning unit on the process of weather change for Matthayomsuksa 1 students after learning was higher than before learning with the statistical significance level of 0.05.

3. Critical thinking of students based on the problem-based learning management plan for Matthayomsuksa 1 students after learning was higher than before learning with the statistical significance level of 0.05.

Keywords: Problem-based learning management; critical thinking; learning achievement

บทนำ

การจัดการศึกษาต้องตอบสนองต่อความต้องการที่กำลังเปลี่ยนแปลงของสังคม นักเรียนยุคใหม่ควรเปลี่ยนบทบาทแบบเดิม ๆ ที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อเติมตลาดแรงงานเดิม ๆ ที่ทำสิ่งซ้ำ ๆ ในกรอบเดิม ๆ ให้กลายเป็นบทบาทของผู้ริเริ่มสร้างสรรค์และผู้สร้างนวัตกรรมที่หุ่นยนต์ไม่สามารถทำแทนได้ การศึกษาของโลกมุ่งเน้นให้สอนน้อยลงแต่ให้นักเรียนเรียนรู้ให้มากขึ้น เพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะ เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตใหม่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (วิจารณ์ พานิช, 2555 น. 69) ในการดำรงชีวิตและการทำงานย่อมต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ หากปัญหานั้นมีความซับซ้อนก็ต้องอาศัยกระบวนการคิดขั้นสูงเพื่อหาแนวในการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพจึงต้องใช้ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving Skills) ซึ่งเป็นทักษะขั้นสูงที่ทำให้เกิดผลลัพธ์ในการแก้ปัญหาที่มีความสมบูรณ์ถูกต้องและเกิดจากขั้นตอนที่มีเป้าหมายชัดเจนร่วมกับการมีระบบความคิดที่รอบคอบมีการพิจารณาไตร่ตรอง และรับผิดชอบกระบวนการคิดในทุกๆ ขั้นตอน ไม่ใช่เพียงการแก้ปัญหาเพื่อหาข้อสรุปเท่านั้นเป็นการบูรณาการร่วมกันของการใช้กระบวนการคิด โดยมีการศึกษาข้อเท็จจริง หลักฐานและข้อมูลต่างๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจ พิจารณา วิเคราะห์อย่างสมเหตุสมผลก่อนตัดสินใจเลือกวิธีการเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหานั้นๆ (James and Rons, 2010 p. 22)

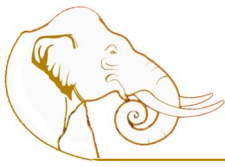
การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นความสามารถในการคิดอย่างรอบคอบที่อาศัยการ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผลในการสร้างความคิดรวบยอดอย่างมีเหตุผล เพื่อใช้ในการตัดสินใจเชื่อหรือเลือก ปฏิบัติได้อย่างถูกต้องเหมาะสม โดยอาศัยการประมวลความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ต่าง ๆ ที่สั่งสม มา การคิดอย่างมีวิจารณญาณมีความสำคัญกับผู้เรียนในทุกระดับ ในการที่จะช่วยให้เราปรับตัวและรับมือ กับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีความซับซ้อน ซึ่งถือว่าการคิดเป็นรากฐานสำคัญขอ การศึกษาที่แท้จริง (บรรจง อมรชีวิน, 2556 น. 82) หากจะพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและ การแก้ปัญหาของนักเรียนนั้น ครูผู้สอนควรเปลี่ยนวิธีสอนจากเดิมที่ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้ผู้เรียนเพียง อย่างเดียว เปลี่ยนเป็นผู้ที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นพบความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้สถานการณ์หรือปัญหา เป็นจุดเริ่มต้นและเปลี่ยนบทบาทของผู้เรียนจากผู้รับความรู้มาเป็นผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียน ซึ่ง ครูต้องเน้นให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะกระบวนการคิดต่างๆ ในการแก้ปัญหาหรือตอบคำถามที่ตั้งไว้ โดยผู้เรียนมี การสำรวจตรวจสอบ เก็บข้อมูล หาคำอธิบายหรือหาข้อโต้แย้งอย่างมีเหตุผล (สุนีย์ คล้ายนิล, 2555 น. 8) ซึ่งเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบปัญหาเป็นฐาน เป็นการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยมุ่ง ใช้ปัญหาจริงหรือสถานการณ์จำลองเป็นตัวเริ่มต้น กระตุ้นการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะการคิด วิचारณญาณขณะที่นักเรียนทำงานโดยใช้ปัญหาเป็นศูนย์กลาง หลังจากทีนักเรียนได้ใช้ความรู้พื้นฐาน ทำความเข้าใจในปัญหาในการสืบค้น นักเรียนจะได้รับมอบหมายเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มในการสืบค้น (พวงรัตน์ บุญญานุกรณ์ และ Basanti Majumder, 2540 น. 56) การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบปัญหา เป็น ฐาน เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มุ่งนำเสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับโลกแห่งความจริง ที่มี แนวทางในการแก้ปัญหาอย่างหลากหลาย เป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์อย่างหลากหลาย โดยใช้ กระบวนการกลุ่มเพื่อทำความเข้าใจ ปัญหาระบุปัญหาให้ชัดเจน ศึกษาค้นคว้า และแสวงหาข้อมูล ความรู้ เพิ่มเติม มีการวางแผน แก้ปัญหา ตั้งสมมติฐานและตัดสินใจเลือกแนวทางการแก้ปัญหาที่เหมาะสม พร้อม ทั้งมีส่วนร่วม ในการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองและของกลุ่มด้วย (มณฑรา ธรรมบุศย์, 2545 น. 11-17)

จากการศึกษารายงานสรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนบ้านหนองกุ้งใหม่ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ พบว่า ปีการศึกษา 2562 ได้คะแนนเฉลี่ยคิดเป็น ร้อยละ 52.27 ปีการศึกษา 2563 ได้คะแนนเฉลี่ยคิดเป็น ร้อยละ 30.44 และปีการศึกษา 2564 ได้คะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 23.89 ซึ่งพบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของ ผู้เรียน 3 ปีซ้อนหลังมีค่าคะแนนเฉลี่ยลดลง ทั้งนี้เนื่องจากสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ ในปัจจุบันพบว่าผู้เรียนพบเจอปัญหาระหว่างการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ผู้เรียนไม่มีความรู้ความเข้าใจใน การคิดนั้นได้อย่างถูกต้อง จึงส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความ สนใจที่จะศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีผลต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ กระบวนการเปลี่ยนแปลงลมฟ้าอากาศ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1 เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน หน่วยการเรียนรู้ กระบวนการเปลี่ยนแปลงลมฟ้า อากาศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ กระบวนการเปลี่ยนแปลงลมฟ้าอากาศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน

3 เพื่อเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน

การทบทวนวรรณกรรม

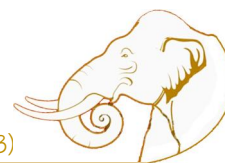
การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มความสามารถ ประกอบด้วยนักเรียนเก่ง ปานกลาง อ่อน ดังนั้นที่มาของขั้นตอน 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1. ขั้นกำหนดปัญหา 2. ขั้นทำความเข้าใจกับปัญหา 3. ขั้นดำเนินการศึกษาค้นคว้า 4. ขั้นสังเคราะห์ความรู้ 5. ขั้นสรุปและประเมินคำตอบ 6. ขั้นนำเสนอและประเมินผลงาน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550, น. 7) ซึ่งช่วยพัฒนาให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม ผู้เรียนช่วยกันในการเรียนรู้ โดยมีการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีการพึ่งพาอาศัยกันในการเรียนรู้ แบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานร่วมกัน อีกทั้งร่วมกันพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ให้ดีขึ้นกว่าเดิม รู้จักการใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนในการจัดการเรียนรู้ และครูผู้สอนมีการให้นำเสนอและประเมินผลงาน เป็นสิ่งกระตุ้นความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) เป็นการคิดที่มีกระบวนการทางปัญญาอย่างเป็นระบบโดยมีการคิดพิจารณาใคร่ครวญไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลรอบด้านมีจุดมุ่งหมายเพื่อการตัดสินใจว่าสิ่งใดข้อความใดเป็นจริงซึ่งจะต้องอาศัยข้อมูลหลักฐานต่างๆ องค์ประกอบ 5 ประการคือ 1. สรุปอ้างอิง (Inference) 2. การยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น (Recognition of Assumption) 3. การอนุมาน (Deduction) 4. การแปลความ (Interpretation) 5. การประเมินข้อโต้แย้ง (Evaluation of Arguments) อัญชลี พลະศูนย์ (2554, น. 39)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน พบว่า สามารถช่วยพัฒนาให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ อีกทั้งยังส่งผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น และการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนมีพัฒนาการที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (สุจิตรา การพิศมัย, 2557; จิรัชญา นวนกระโทก, 2560; วราภรณ์ ไทยมิตร, 2560; สุรีย์วัลย์ พันธุระ และสมารี ชูกำแพง, 2561; ธัชพร โพธิ์น้อย, 2561; กัลยาณี ศรีสุขพันธ์, 2562; อรทัย อาจหาญ, 2562; กนกวรรณ เขียวน้ำชุม, 2563; ศิริวรรณ ฉัตรมณีรุ่งเจริญ และ อรยา สมบูรณ์ , 2564; ธัชพล แคล้วคลาด, 2564)

ผลการศึกษาการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ในต่างประเทศ พบว่า สามารถช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเหมาะกับการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นักเรียนมีความมั่นใจสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบบรรยายปกติ (Elshafei, 2007; Wong and Day, 2009; Khumato, 2010; Tarhan and Sesen, 2013; Amesbury, 2015)

การจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วม เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างแท้จริง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พบกับสถานการณ์ปัญหาที่เป็นจริง ผู้เรียนเป็นผู้สืบค้นข้อมูลได้คิดและ แก้ปัญหา สรุปความรู้ที่ได้จากการศึกษาด้วยตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนมีการคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบ มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนการสอน

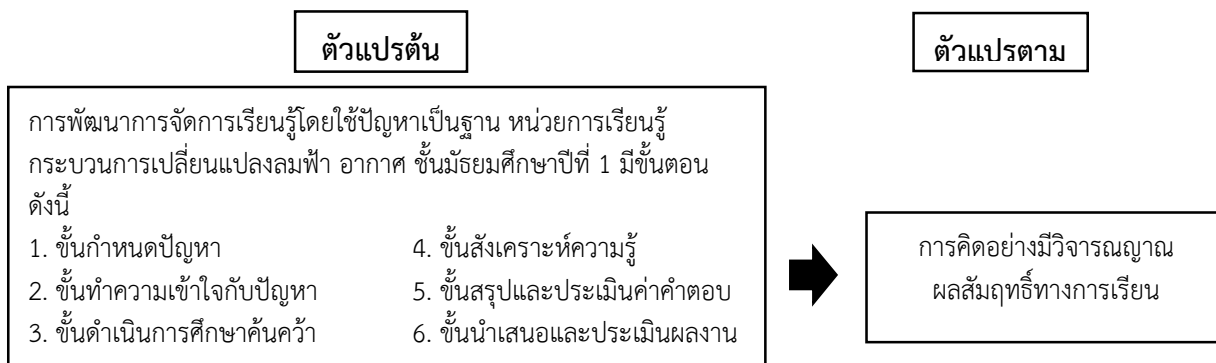

สอน ผู้เรียนมีความสามารถในการ แก้ปัญหา มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิทยาศาสตร์ของ ผู้เรียนสูงกว่าก่อนเรียน

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำแนวคิด/ทฤษฎีของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550, น. 8) การจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐานโดยมีรายละเอียดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น (Pre-Experimental Designs) ซึ่งดำเนินการทดลองแบบศึกษากลุ่มเดียววัดผลการทดลองก่อนเรียนและหลังเรียน (One Group Pretest-Posttest Design) คือทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการทดลอง แล้วทำการทดลองโดยพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน จำนวน 6 แผน แผนละ 3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ รวมเวลา 18 ชั่วโมง พร้อมนำแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มาใช้ทุกครั้งเมื่อเรียนจบในแต่ละแผน (ขวลิต ชูกำแพง, 2553 น. 86) ซึ่งแบบแผนการทดลองดังกล่าว แสดงดังตารางที่ 1

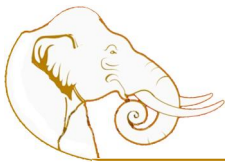
ตารางที่ 1 แบบแผนการวิจัย

สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
O ₁	X	O ₂

O₁ หมายถึง การสอบก่อนการทดลอง (Pre-test)

X หมายถึง การสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการปัญหาฐาน หน่วยการเรียนรู้ กระบวนการเปลี่ยนแปลงลมฟ้าอากาศ

O₂ หมายถึง การสอบหลังจากการทดลองแล้ว (Post-test)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน ที่สร้างขึ้นได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผ่านการประเมินคุณภาพด้านความถูกต้อง ความสอดคล้องของเนื้อหา จุดประสงค์ กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้นี้มีคุณภาพอยู่ในระดับมีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X}$) = 4.37, S.D. = 0.59) แล้วจึงนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านธาตุ จำนวน 32 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง พบว่านักเรียนสามารถเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มได้ดี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มุ่งมั่นและตั้งใจเรียน ยิ่งกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจและเรียนรู้ได้เข้าใจมากยิ่งขึ้น

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ กระบวนการเปลี่ยนแปลงลมฟ้าอากาศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สร้างขึ้น จำนวน 40 ข้อ ได้ผ่านปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผ่านการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พบว่าค่าความสอดคล้อง (IOC) มีค่าระหว่าง 0.60 – 1.00 ซึ่งข้อสอบผ่านเกณฑ์ จำนวน 33 ข้อ จากนั้นจึงนำไปทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านธาตุ จำนวน 32 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ผลการวิเคราะห์ข้อสอบที่สามารถนำไปใช้ได้จำนวน 30 ข้อ มีค่าความยากง่าย (p) ตั้งแต่ 0.60 - 0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.27 – 0.53

3. แบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ที่สร้างขึ้นครอบคลุมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความสามารถในการอ้างอิง 2) การยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น 3) การนิรนัย 4) การตีความและ 5) การประเมินข้อโต้แย้ง จำนวน 30 ข้อ ได้ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผ่านการตรวจสอบความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อสอบกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พบว่าค่าความสอดคล้อง (IOC) มีค่า 1.00 ซึ่งผ่านเกณฑ์จำนวน 30 ข้อ แล้วจึงนำไปทดสอบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านธาตุ จำนวน 32 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง พบว่า แบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ นำไปใช้ได้ จำนวน 20 ข้อ ซึ่งมีค่าความยากง่าย (p) ตั้งแต่ 0.60 - 0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.27 – 0.53

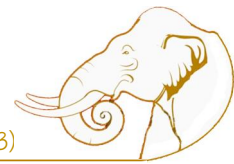
3. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองสอนกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนบ้านหนองกุงใหม่ชัยภูมิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยได้ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 อธิบายและชี้แจงการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน บทบาทของครูกับนักเรียน ให้นักเรียนรับทราบ

3.2 ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test)

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

2. แบบทดสอบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

3.3 ดำเนินการจัดการเรียนรู้ ตามแผนการจัดการเรียนรู้ โดยการจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน จำนวน 6 แผน รวมเวลา 18 ชั่วโมง

3.4 ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (Post-test) ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกันกับก่อนเรียน

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

2. แบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 5 ตัวเลือกจำนวน 20 ข้อ

3.5 นำคะแนนที่รวบรวมได้จากการทดสอบด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ กระบวนการเปลี่ยนแปลงลมฟ้าอากาศ มาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติเพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ตั้งไว้

3.6 ทำการสรุปและอภิปรายผลการทดลอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยการจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน หน่วยการเรียนรู้ กระบวนการเปลี่ยนแปลงลมฟ้าอากาศ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามเกณฑ์ 75/75 ดำเนินการดังนี้

75 ตัวแรก (E_1) หมายถึง คะแนนรวมจากการทำใบงานระหว่างเรียน มีค่าเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75

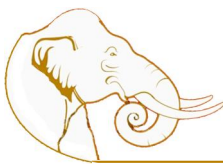
75 ตัวหลัง (E_2) หมายถึง คะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ต้องมีค่าเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ กระบวนการเปลี่ยนแปลงลมฟ้าอากาศ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยตรวจสอบการแจกแจงแบบโค้งปกติของนักเรียนโดยใช้ Kolmogorov – Smirnov test พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 20 คน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน เฉลี่ยเท่ากับ 13.75 คะแนน เมื่อทำการทดสอบโดยใช้สถิติการทดสอบ Kolmogorov – Smirnov มีค่าเท่ากับ .0.97 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 22.95 คะแนน เมื่อทำการทดสอบโดยใช้สถิติการทดสอบ Kolmogorov – Smirnov มีค่าเท่ากับ .200 แสดงว่า นักเรียนมีการคละความสามารถระหว่าง เก่ง ปานกลาง อ่อน เนื่องจากมีค่า sig ที่คำนวณได้มีค่ามากกว่าค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การจัดการเรียนแบบปัญหาเป็นฐาน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ซึ่งสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบสมมุติฐานโดยใช้ค่าสถิติ t-test (t-test for Dependent Sample) โดยกำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

ผลการวิจัย

1. วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน หน่วยการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงลมฟ้าอากาศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ประสิทธิภาพของแผนการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน หน่วยการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงลมฟ้าอากาศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ผลการเรียน	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละของคะแนนเฉลี่ย
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E ₁)	20	90	69.65	5.47	77.38
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E ₂)	20	30	22.95	3.36	76.50

ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ (E₁/E₂) = 77.38/76.5

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนทดสอบระหว่างเรียน (E₁) เท่ากับ 69.65 คิดเป็นร้อยละ 77.38 และคะแนนทดสอบหลังเรียน (E₂) เท่ากับ 22.95 คิดเป็นร้อยละ 76.50 ดังนั้น ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน หน่วยการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงลมฟ้าอากาศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เท่ากับ 77.38/76.50 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 75/75

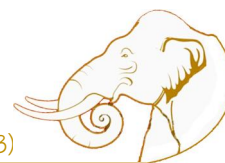
2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หน่วยการเรียนรู้ กระบวนการเปลี่ยนแปลงลมฟ้าอากาศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานปรากฏผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หน่วยการเรียนรู้ กระบวนการเปลี่ยนแปลงลมฟ้าอากาศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน

คะแนน	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ทดสอบก่อนเรียน	20	30	13.75	1.68	14.93	.000
ทดสอบหลังเรียน	20	30	22.95	3.36		

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หน่วยการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงลมฟ้าอากาศ ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน พบว่านักเรียนมีค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 13.75, S.D. = 1.68) และค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X}$ = 22.95, S.D. = 3.36) จากการทดสอบโดยใช้ t-test dependent พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หน่วยการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงลมฟ้าอากาศ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

3. ผลการเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน ตารางที่ 4

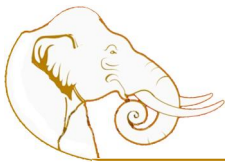
ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน (Pre-test)	20	20	9.55	1.60	23.194	.00*
หลังเรียน (Post-test)	20	20	17.15	1.18		

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน พบว่านักเรียนมีค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X} = 9.55$, S.D. = 1.60) และค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X} = 17.15$, S.D. = 1.18) จากการทดสอบโดยใช้ t-test dependent พบว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หน่วยการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงลมฟ้าอากาศ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

อภิปรายผลการวิจัย

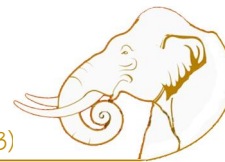
1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน หน่วยการเรียนรู้ กระบวนการเปลี่ยนแปลงลมฟ้าอากาศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ 77.38/76.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ 75/75 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ แผนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน หน่วยการเรียนรู้ กระบวนการเปลี่ยนแปลงลมฟ้าอากาศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน ก่อนการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ส่งผลให้ทราบว่า การจัดการการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน คือ การเรียนที่นักเรียนต้องเรียนรู้จากการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเพื่อค้นคว้าหาวิธีแก้ปัญหา โดยบูรณาการความรู้ที่ต้องการให้นักเรียนได้รับการแก้ปัญหาเข้าด้วยกัน ปัญหาที่ใช้จะเกี่ยวข้องกับในชีวิตประจำวันและมีความสัมพันธ์กับผู้เรียน การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานจึงมุ่งเน้นที่การพัฒนาผู้เรียนในด้านทักษะการเรียนรู้มากกว่าความรู้ที่ผู้เรียนได้รับมา ซึ่งพัฒนาผู้เรียนไปสู่การเป็นผู้ที่สามารถเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองได้ และแผนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานได้มีการหาคุณภาพของแผนผ่านที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผ่านผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน แล้วนำไปทดลองใช้ ส่งผลให้แผนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน เป็นระบบและนักเรียนมีคุณภาพ ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น รวมทั้งการสร้างและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของนักเรียน มีการศึกษามาตรฐานและตัวชี้วัด เนื้อหาสาระที่จะสอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน การวัดและประเมินผล มีองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ครบถ้วนที่ส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียน ได้แก่ การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ การกำหนดกิจกรรมการสอนไว้อย่างชัดเจน การกำหนดสื่ออุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอน การกำหนดวิธีการวัดและประเมินผล และมีความทันสมัยต่อเหตุการณ์ในปัจจุบัน (สุวิทย์ มูลคำ และคณะ, 2551, น. 72) เป็นไปตามแนวคิดของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550, น. 12) พบว่า นักเรียนเกิดทักษะการนำเสนองานกลุ่มจากการศึกษาค้นคว้าร่วมกัน และสามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของวิไลลักษณ์ โภคาพานิชย์ (2559, น. 96) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง แรง การเคลื่อนที่และพลังงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

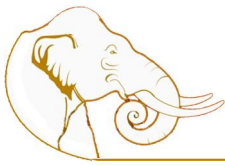
โดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ผลการศึกษาพบว่า 1) การจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน วิทยาศาสตร์ เรื่อง แรง การเคลื่อนที่และพลังงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ 76.12/78.71 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 75/75

2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ กระบวนการเปลี่ยนแปลงลมฟ้าอากาศ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน 13.75 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน 22.95 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกระบวนการเรียนการสอนแบบปัญหาเป็นฐานเป็นการพัฒนาเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบปัญหาใกล้ตัวเน้นใช้ชีวิตประจำวัน และสามารถพยากรณ์ใกล้สภาพเป็นจริงมีความเชื่อมั่นและกล้านำเสนอส่งผลต่อการสร้างองค์ความรู้โดยผ่านกระบวนการคิดด้วยการผู้เรียนในด้านทักษะแก้ปัญหาอย่างมีความหมายต่อผู้เรียน (ประสาธน์ เองเฉลิม, 2558, น. 25) ตามแนวคิดของ Krawczyk (2008, p. 65) ที่กล่าวว่าการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน คือ การใช้แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนรวมทั้งแบบสำรวจเพื่อประเมินวิธีที่นักเรียนชื่นชอบให้ใช้ในการเรียนการสอนทั้งแบบก่อนและหลังเรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นปัญหาเป็นหลักเพื่อให้ผู้เรียนได้ทำการประเมินตนเอง รวมถึงการประเมินการเรียนรู้ของตนเองสอดคล้องกับทฤษฎีของ มิโล และเอฟเวนเซน (Hmelo & Evensen, 2000, p. 54) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานว่าเกี่ยวข้องกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม (Constructivism) ซึ่งมีรากฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ของเพียเจต์ (Piaget) และไวทสกี (Vygotsky) เชื่อว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการพัฒนาทางสติปัญญาที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง กระบวนการสร้างความเกิดจากการที่ผู้เรียนเรียนรู้ที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและเกิดการซึมซับหรือดูดซึมประสบการณ์ใหม่และปรับโครงสร้างสติปัญญาให้เข้ากับประสบการณ์ใหม่ จึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้สูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของวัฒนาพร ดวงติวงศ์ (2561, น. 36) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดแก้ปัญหา เรื่อง วัสดุและสมบัติของวัสดุ ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง วัสดุและสมบัติของวัสดุ ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง วัสดุและสมบัติของวัสดุด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชูติมา สรรเสริฐ (2560, น. 64) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่านักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ตามที่กำหนดไว้ จำนวน 23 คนคิดเป็นร้อยละ 57.50 และไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 42.50

3. ผลการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน นักเรียนมีคะแนนผลการคิดอย่างมีวิจารณญาณทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน 9.50 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน 17.15 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้วิจัยได้จัดการเรียนรู้การสอนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กระบวนการที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่จากการแก้ปัญหาที่สอดคล้องกับโลกจริงใช้หลักการ แนวคิด มาจากทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง

(Constructivist) โดยการเชื่อมโยงความรู้จากประสบการณ์ด้วยตนเอง จำลองสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เกิดทักษะ การคิดวิเคราะห์ ทักษะการสื่อสาร และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแสวงหาความรู้การยอมรับการแสวงหาหลักฐานมานำเสนอข้ออ้างในการอนุมานการสรุปทางทหารประเมิณ และตัดสินความถูกต้องของข้อความอย่างเหมาะสม เป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีของเอนนิส (Ennis Theory) ที่กล่าวว่าการคิดวิจาร์ญาณ ที่ให้เหตุผล คิดอย่างตั้งใจ มีสติ ในการค้นหาเหตุผลที่ดีและตัดสินจะไรควร เชื่อ อะไรควรปฏิบัติ ทฤษฎีของ เอนนิสระบุว่าความคิดวิทยาประกอบด้วยความสามารถ (Ability) และลักษณะ (Disposition) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ความสามารถของการคิดวิทยาประกอบด้วย ความกระจางชัด เบื่องตัน ข้อมูลสนับสนุน การสรุปอ้างอิง การกระจางชัดขั้นสูง ยุทธวิธีและกลยุทธ์ และทศนา แชมมณี (2546,36) ได้กล่าวว่าการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณนี้ต้องมีการศึกษาตัวของผู้เรียนก่อนและทำการปรับปรุงตามความเพื่อให้เกินักเรียนเกิดการคิดและกระตุ้นให้นักเรียนใช้ ความคิดให้มาก ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ คิริวรรณ ฉัตรมณีรุ่งเจริญและอรยา สมบูรณ์ (2564, น. 9) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน เรื่องไฟฟ้าในบ้าน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มที่ศึกษา นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 38 คน การวิจัยครั้งนี้ใช้กรอบแนวคิดวิจัยผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) มีการเก็บข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) และการเก็บข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Data) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องไฟฟ้าในบ้าน แบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ และแบบบันทึกกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาตามกรอบโครงการการประเมินผลระดับนานาชาติ PISA ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ที่เน้นกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนวิเคราะห์สถานการณ์ มีการวางแผน สืบค้นข้อมูลก่อนตัดสินใจ ประกอบกับนักเรียนได้ทำงานกลุ่ม ในการออกแบบการ คาคะเนคำตอบ ระหว่างการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้นักเรียนมีพัฒนาการในการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณในระดับที่เพิ่มขึ้น อย่างต่อเนื่องซึ่งคิดเป็นร้อยละ 86.84 และ อรมัส วงศ์ไทย (2562, น. 7) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ และการแก้ปัญหา เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ แนวทางและผลของการจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณและการแก้ปัญหา เรื่องชีวิตกับสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้มี 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) กำหนดปัญหา 2) ทำความเข้าใจกับปัญหา 3) รวบรวมและจัดการกับข้อมูล 4) ดำเนินการศึกษาค้นคว้า 5) ประเมิณและตัดสินใจ 6) นำเสนอและประเมิณผลงาน ผู้เข้าร่วมวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กแห่งหนึ่งในจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 9 คน ผลการการวิจัย พบว่า 1) การจัดการเรียนรู้เริ่มต้นจากการใช้สถานการณ์ปัญหาซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริงเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนอยากเรียนรู้ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณและการแก้ปัญหาส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในขั้นที่ 3 รวบรวมและจัดการกับข้อมูล และขั้นที่ 5 การประเมิณการตัดสินใจ โดยครูจะมีบทบาทอย่างมากในช่วงแรกในการใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็นและเกิดการโต้แย้ง และจะค่อย ๆ ลดบทบาทลงเมื่อเห็นว่านักเรียนสามารถพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณและการแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง 2) นักเรียนมีการพัฒนาทักษะการคิดอย่างวิจารณ์ญาณและการแก้ปัญหาเพิ่มขึ้นตามลำดับจากวงจรปฏิบัติการที่ 1 ถึง 3 โดยมีการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การให้เหตุผล การคิดอย่างเป็นระบบ การประเมิณและตัดสินใจ และการแก้ปัญหา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ครูผู้สอนต้องมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานอย่างดี มีการวางแผนงานอย่างเป็นขั้นตอน จัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์ที่สามารถสนับสนุนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการดังนี้ ครูผู้สอนต้องทราบข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเป็นรายบุคคล รู้จุดแข็ง จุดอ่อน เพื่อจะได้ปรับปรุงช่วยเหลือนักเรียนทุกคนให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ

1.2 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ควรปรับระยะเวลาให้มีความเหมาะสมเนื่องจากในขั้นที่ 1-2 ขึ้นกำหนดปัญหาและขั้นทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหา จะใช้เวลามาก ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการดังนี้ ให้นักเรียนสามารถออกแบบการทดลองได้ตามแผนการค้นคว้าครูผู้สอนจึงควรปรับเพิ่มเวลาให้เหมาะสม

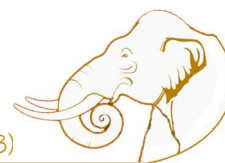
1.3 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่คุ้นชินกับการจัดการเรียนการสอนจากครูผู้สอนโดยตรง อาทิ การบรรยายหน้าชั้นเรียน เมื่อจัดการเรียนการสอนที่ต้องลงมือปฏิบัติเองจึงทำให้นักเรียนไม่มีการวางแผนการค้นคว้าที่ดี ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการดังนี้ ครูผู้สอนจึงต้องสร้างบรรยากาศในห้องเรียนเพื่อเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการคิดและสามารถแสดงออกให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาที่สำคัญ คือ นักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้พัฒนาทักษะการคิดและฝึกฝนการทำงานร่วมกันของนักเรียน และชีวิตประจำวัน โดยควรให้ความสำคัญกับทักษะการคิดวิเคราะห์ เจตคติทางด้านวิทยาศาสตร์ สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

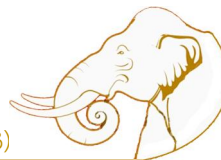
- กนกวรรณ เขียวน้ำชุม. (2563). การพัฒนาทักษะการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนบ้านดงน้อยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต วิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- กัลยาณี ศรีสุขพันธ์. (2562). การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัด การเรียนรู้แบบสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่อง กรด-เบส. ปทุมธานี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ศิริวรรณ ฉัตรมณีรุ่งเจริญและอรยา สมบูรณ์ (2564) การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง ไฟฟ้าในบ้าน. คณะครุศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- จิรัชญา นวนกระโทก. (2560). ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับการใช้คำถามระดับสูง ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดแก้ปัญหา เรื่องอาหาร

- กับการดำรงชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยบูรพา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชวลิต ชูกำแพง. (2553). การวิจัยหลักสูตรและการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัย มหาสารคาม
- ชุติมา สรรเสริญ. (2560). การพัฒนาความสามารถการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วรารณ ไทยมิตร. (2560). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วัฒนาพร ดวงตึงค์. (2561). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดแก้ปัญหาเรื่องวัสดุและสมบัติของวัสดุ ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วงศ์. ธีร โพธิ์น้อย. (2561). การใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ในวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดสองพี่น้อง . กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ธัชพล แคล้วคลาด. (2564). การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ระหว่างการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครูของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่3. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- บรรจง อมรชีวิน. (2556). Critical Thinking การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หลักการพัฒนาการคิดอย่างมีตรรกะเหตุผล และดุลยพินิจ. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- ประสาธ เนืองเฉลิม. (2558). การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในศตวรรษที่ 21. มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์.
- พวงรัตน์ บุญญานุรักษ์. (2540). การเรียนรู้โดยใช้ปัญหา PROBLEM-BASED LEARNING. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา
- มณฑรา ธรรมบุศย์. (2545). การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้โดยใช้ PBL (Problem-Based Learning). วารสารวิชาการ, 5(2).
- วิไลลักษณ์ โภคาพานิชย์. (2559). การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง แรง การเคลื่อนที่ และพลังงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญการจัดการเรียนรู้แบบเป็นฐาน. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สุจิตรา การพิสมัย. (2557). การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง การสังเคราะห์ด้วยแสงของพืชโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- สุริย์วัลย์ พันธะและสุมาลี ชูกำแพง. (2561). *การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ ปัญหาเป็นฐานร่วมกับประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม เรื่อง การ เปลี่ยนแปลงทาง พันธุกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*
- อรทัย อัจฉาญ. (2562). *ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตร และการสอน มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- อรัมภ์ วงศ์ไทย (2562). *การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการแก้ปัญหา เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.*
- อัญชลี พลະสุนย์. (2554). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการคิดวิจารณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 ในจังหวัดยโสธร. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. อุบลราชธานี : มหาวิทยราช ภัฏอุบลราชธานี.*
- สุนีย์ คล้ายนิล. (2555). *การศึกษาวิทยาศาสตร์ไทย : การพัฒนาและภาวะถดถอย. กรุงเทพฯ : แอดวานซ์ พรินติ้ง เซอร์วิส.*
- Amesbury, Judith. (2015). *Engaging Adult Literacy Learners Through PBL Online*. Master's Thesis Ontario : Ontario Institute of Technology University.
- Elshafei, Donna L. (2007). *A Comparison of Problem-Based and Traditional Learning in for K-12*. Alexandria, Virginia : Association for Supervision and Curriculum
- Hmelo, C.E & Evensen, D.H. (2000). *Introduction Bringing Problem-Based Learning :gaining insight on learning interaction through multiple methods of onquiry in bringing problem-based a research perspective on learning interaction*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associathion.
- James Bellanca and Ron Brandt. (2010). *21 Century Skills : Rethinking How Students Learn*. USA: Solution Tree Press.
- Khumato, L.T. (2010). *A context-based problem solving approach in grade 8 anualnatural sciences teaching and learning*. Thesis Ms.Ed Durban: Universite of Kwazulu – natal.
- Krawczyk, Tracie Dianne. (2008). *Using Problem-based Learning and Hand on Activities to Teach Meiosis and Heredity in a High School Biology Classroom*. Master Abstract international
- Tarhan, L, and Acar-Sesen, B. (2013). *Problem based learning in acids and bases:Learnning achievements and students' beliefs. Journal of Baltic Science Education.*
- Wong and Day. (2009). *A Comparative Study of Problem-Based and Lecture-Based Learning in Junior Secondary School Science*. London : Macmillan.

การวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาจีน 快乐汉语 第三册
(หนังสือเรียน Kuaile Hanyu เล่มที่ 3) ที่ใช้ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 อ.เชียงแสน จ.เชียงราย
ANALYSIS OF USING CHINESE TEXTBOOKS 快乐汉语 第三册 USED IN
RAJAPARJANUGROH 15 HIGH SCHOOL, CHIANG SAEN DISTRICT,
CHIANG RAI PROVINCE

วิกานดา ปินไชย¹, ศศิธร นูริตมนต์²

Wikanda Pinchai¹, Sasithon Nuritamon²

¹นิสิตสาขาวิชาภาษาจีน คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

²อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาจีน คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

¹Chinese Department student, School of Liberal Arts, University of Phayao

²Chinese Department lecturer, School of Liberal Arts, University of Phayao

E-mail: dongnanlin5@gmail.com

Received : January 31, 2023;

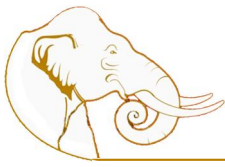
Revised : May10, 2023;

Accepted : May28, 2023

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือเรียนภาษาจีน 快乐汉语 第三册 (หนังสือเรียน Kuaile Hanyu เล่มที่ 3) จำนวน 1 เล่ม 24 บทเรียน โดยการวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกวิเคราะห์เพื่อหาความสอดคล้องและเหมาะสมในการนำหนังสือไปใช้ จากแบบสอบถามของครู และนักเรียนกลุ่มตัวอย่างของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 อ.เชียงแสน จ.เชียงราย ผลวิจัยพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าหนังสือเล่มนี้มีความสอดคล้องและเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นด้านเนื้อหาในบทเรียน การใช้ภาษาและการนำเสนอ สามารถนำไปสื่อสารปรับใช้ได้จริง สามารถใช้หนังสือในการเรียนการสอนได้ แต่ทว่าในด้านคำศัพท์และการตั้งชื่อเรื่องในบางบทเรียน ประชากรกลุ่มตัวอย่างเห็นว่ายังไม่สอดคล้องและเหมาะสมกับที่ปรากฏอยู่ในบทเรียน การวิเคราะห์ในส่วนที่สอง เป็นการวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพ มีเนื้อหาที่ปรากฏในหนังสือ โดยประกอบด้วย 1) ด้านคำศัพท์ 2) ด้านแบบฝึกหัด 3) ด้านไวยากรณ์ ผลการศึกษาพบว่า ด้านแบบฝึกหัดและด้านไวยากรณ์ยังต้องมีการเพิ่มเติมและปรับปรุงเนื้อหาให้สอดคล้องกับผู้เรียน

คำสำคัญ: การวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาจีน; ภาษาจีน; มัธยมศึกษาตอนปลาย

Abstract

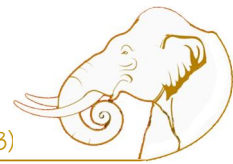
The purpose of this research was to analyze the content of a Chinese textbook 快乐汉语 第三册 (Kuaile Hanyu Volume 3), a volume, 24 lessons. the analysis was divided into 2 parts. the first part analyzes to find consistency and suitability in using the book from a questionnaire of teachers and students of a sample group of Rajaprachanukroh 15 School, Chiang Saen District, Chiang Rai Province. the results showed that the sample population agreed that the book was consistent and appropriate, whether in terms of content in the lesson language use and presentation can be used for real communication Able to use books in teaching, but in terms of vocabulary and title in some lessons. the sample population saw that it was still inconsistent and appropriate to what appeared in the lesson, analysis in the second part It is a qualitative analysis. contains contents that appear in the book It consists of 1) Vocabulary 2) Practice 3) Grammar, the study found that Exercises and grammar still need to be added and updated in accordance with the learners.

Keywords: Chinese Textbook Analysis; Chinese; High School

บทนำ

ปัจจุบันการศึกษาในประเทศไทยให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาจีนเป็นอย่างมาก เพื่อให้ผู้เรียนมีเกณฑ์ตัวชี้วัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานพื้นฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ออกเกณฑ์ตัวชี้วัดสาระการเรียนรู้ หลักสูตรภาษาจีนพื้นฐานต่อเนื่อง 12 ปี (ป.1-ม.6) และตระหนักถึงความรู้ ความเข้าใจ ส่งเสริมทักษะการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาจีนทั่วประเทศไทยให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันตามเกณฑ์ตัวชี้วัดชั้นปีและสาระการเรียนรู้ภาษาจีน หลักสูตรภาษาจีนพื้นฐานต่อเนื่อง 12 ปี (ป.1-ม.6) กระทรวงศึกษาธิการ (2559) ดังนั้นการวิเคราะห์หนังสือเรียนจึงเป็นการพิจารณาแยกแยะองค์ประกอบของหนังสือเรียนในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ทราบว่า หนังสือเรียนนั้นมีข้อดี ข้อบกพร่องอย่างไรบ้าง เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานพื้นฐานทางการศึกษา ปราบัติ ปราบบริปูและคณะ (2560) กล่าวว่า หนังสือเรียนเป็นสื่อการเรียนรู้สำคัญที่ใช้พัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ เกิดทักษะสำคัญตามความต้องการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ จะต้องเป็นสื่อที่เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนโดยตรง ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรักอยากเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ผู้สอนวางไว้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2559) หนังสือเรียนจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญสำหรับการใช้ในการเรียนการสอนและเป็นสื่อที่สำคัญระหว่างผู้เรียนและผู้สอน รวมไปถึงส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียนอีกด้วย ผู้สอนจึงควรตระหนักในการวิเคราะห์และคัดสรรหนังสือเรียนที่เหมาะสมต่อผู้เรียน สิริรักษ์ สิงห์เอี่ยม (2563) ดังนั้น การวิเคราะห์หนังสือเรียนจึงเป็นจุดเริ่มต้นในการเตรียมความพร้อมของครูที่จะวางแผนการเรียนการสอน การจัดเตรียมกิจกรรมและสื่อการสอน ก่อนที่จะสอนนักเรียนอย่างจริงจัง ซึ่งจะทำให้การสอนประสบความสำเร็จยิ่งขึ้น

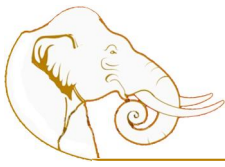
หนังสือเรียน 快乐汉语 第三册 (หนังสือเรียน Kuaile Hanyu เล่มที่ 3) ของ 李晓琪 罗青松 刘晓雨 王树红 และ 宣雅 หนังสือเล่มนี้ถูกออกแบบมาให้สำหรับผู้เรียนหรือผู้ที่สนใจในภาษาจีนอายุ ตั้งแต่ 11-16 ปี จุดเด่นของหนังสือเรียนเล่มนี้คือปลูกฝังให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้และสนใจในภาษาจีนจาก

สิ่งแวดล้อมไปโดยธรรมชาติ มีความสามารถในการสื่อสารภาษาจีนได้และในขณะเดียวกัน ผู้เรียนยังสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ภาษาจีนไปใช้และพัฒนาได้อย่างยั่งยืน ฉะนั้นโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 อ.เชียงแสน จ.เชียงราย จึงเลือกใช้ในการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ใช้เป็นแบบเรียนในรายวิชาภาษาจีนเบื้องต้น จากข้อมูลการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2559) พบว่า มีโรงเรียนรัฐ 2 แห่ง โรงเรียนเอกชน 7 แห่ง และในโรงเรียนจีน 30 แห่ง ที่ได้ใช้หนังสือเรียน Kuaile Hanyu 《快乐汉语》ในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งจะเห็นได้ว่าหนังสือเรียน Kuaile Hanyu 《快乐汉语》 เป็นที่นิยมในประเทศไทยในระดับหนึ่ง ดังนั้นผู้วิจัยมีหวังว่าการวิเคราะห์หนังสือเล่มนี้ จะเป็นประโยชน์ในการคัดสรร และนำผลวิจัยไปพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีน สามารถเป็นข้อมูลในการอ้างอิง สำหรับการเรียนการสอนภาษาจีนให้กับคุณครูและผู้ที่สนใจได้

การวิเคราะห์หนังสือเรียนเป็นแนวทางที่จะช่วยในการเลือกสรรเครื่องมือในการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับระดับและความรู้ของผู้เรียน สามารถชี้แนะให้ผู้เรียนมีกระบวนการคิด วิเคราะห์ ทำแบบทดสอบเป็นไปตามเนื้อหาในหนังสือได้ตามลำดับการเรียงระดับเนื้อหาที่ผู้เรียนควรจะได้รับ ดังนั้นการศึกษาถึงลักษณะของหนังสือเรียนที่ดี และการวิเคราะห์หนังสือเรียนจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ควรทำความเข้าใจ เพื่อให้การพิจารณาหนังสือเรียนมีความสอดคล้องต่อระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างดี ฉะนั้นจากการสืบค้นข้อมูล มีนักวิจัยชาวจีนได้ทำการวิเคราะห์หนังสือเรียนหนังสือเรียน Kuaile Hanyu 《快乐汉语》 แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ รูปแบบแรกเป็นการวิเคราะห์แบบเปรียบเทียบกับหนังสือเรียนเล่มอื่นๆ เช่น 马莉 (2018) ได้ทำการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือของ Kuaile Hanyu 《快乐汉语》 กับ Qingsong xuehanyu 《轻松学汉语》 ทำการวิจัยจากแนวคิดในการเรียบเรียงหนังสือ โครงสร้างเนื้อหา ตลอดจนความน่าสนใจของหนังสือ จากการวิจัยได้มีข้อสรุปข้อดีข้อเสียในหนังสือทั้งสองเล่ม รวมไปถึงข้อเสนอแนะในการเขียนเรียบเรียงหนังสือเรียนภาษาจีนให้แก่ชาวต่างชาติอีกด้วย รูปแบบที่สองเป็นการวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือแบบโดยภาพรวม วิเคราะห์แบ่งเป็นด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านเสียง ด้านคำศัพท์ ด้านไวยากรณ์ ด้านบทเรียน ด้านแบบฝึกหัดและด้านวัฒนธรรม เช่น 于洪月 ได้ทำการวิจัยในการวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาจีน Kuaile Hanyu 《快乐汉语》 สำหรับเด็ก วิเคราะห์ในด้านคำศัพท์ ด้านตัวอักษรจีน ด้านบทเรียน ด้านแบบฝึกหัดและด้านวัฒนธรรม แล้วยังทำการทดสอบให้เข้ากับเกณฑ์ในการเขียนหนังสือเรียนให้แก่ผู้เรียนชาวต่างชาติอีกด้วย นอกจากนี้ยังได้เสนอข้อเสนอแนะในการเขียนหนังสือเรียนที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนชาวต่างชาติระดับต้น สามารถนำไปปรับใช้ในการเรียนการสอน

ดังนั้นจากข้อมูลข้างต้น การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์หนังสือเรียน 快乐汉语 第三册 (หนังสือเรียน Kuaile Hanyu เล่มที่ 3) เพราะจากการสืบค้นข้อมูลมีนักวิจัยชาวไทยและชาวจีนหลายท่านส่วนใหญ่จะทำการวิเคราะห์หนังสือเรียน 快乐汉语 第一册, 第二册 (หนังสือเรียน Kuaile Hanyu เล่มที่ 1 และ 2) ยังไม่พบผู้วิเคราะห์หนังสือเรียน 快乐汉语 第三册 (หนังสือเรียน Kuaile Hanyu เล่มที่ 3) ฉบับภาษาอังกฤษ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีแนวคิดดำเนินการวิเคราะห์หนังสือเล่มนี้ โดยการวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกวิเคราะห์เพื่อหาความสอดคล้องและเหมาะสมในการนำไปใช้ในการเรียนการสอน ประกอบด้วย 1) ด้านเนื้อหาของหนังสือเรียน 2) ด้านส่วนประกอบของหนังสือเรียน 3) ด้านการนำเสนอและการใช้ภาษา และส่วนที่สองเป็นการวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพ มีเนื้อหาที่ปรากฏในหนังสือ การวิเคราะห์ประกอบด้วย 1) ด้านคำศัพท์ 2) ด้านแบบฝึกหัด 3) ด้านไวยากรณ์ เพื่อหาจุดเด่น จุดบกพร่องของหนังสือ

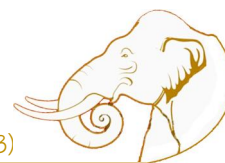
นำไปสู่การนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์และเสนอข้อเสนอแนะจากผลการทำวิจัยที่ได้ในครั้งนี้ สามารถปรับเสริมให้เข้ากับผู้เรียนหรือของกลุ่มเป้าหมาย (对象) อย่างไรได้บ้าง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างเนื้อหาของหนังสือเรียนภาษาจีน 快乐汉语 第三册 (หนังสือเรียน Kuaile Hanyu เล่มที่ 3) ของ 李晓琪 罗青松 刘晓雨 王树红 และ 宣雅

เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หนังสือเรียนภาษาจีนเป็นเครื่องมือในการพัฒนากระบวนการในการเรียนรู้ที่สำคัญ การเลือกใช้ตำราหรือหนังสือเรียนจึงเป็นส่วนที่สำคัญและต้องสอดคล้องกับระดับความรู้ความสามารถของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น เป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะทางด้านภาษาจีนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ฉะนั้นจึงควรมีการวิเคราะห์และประเมินหนังสือเรียน 盛冠男 (2017) ได้วิจัยการเปรียบเทียบหนังสือเรียนภาษาจีนสำหรับเด็ก 2 เล่ม คือ Kuaile Hanyu 《快乐汉语》และ Qingsongxuehanyu 《轻松学汉语》พบว่าโครงสร้างเนื้อหาในหนังสือ Kuaile Hanyu 《快乐汉语》มีการเรียงลำดับอยู่ในระดับยากไปง่าย มีกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ระบุได้ชัดเจน มีประโยชน์ต่อการทำกิจกรรมในชั้นเรียนระหว่างครูและนักเรียน แต่หนังสือเล่มนี้ยังมีส่วนที่ต้องเพิ่มเติมคือในด้านบทเรียนมีเนื้อหาที่สั้นเกินไป เนื้อหาในการเกริ่นน่านำไม่น่าสนใจ เนื้อหาในบทเรียนก่อนและหลังไม่มีความสัมพันธ์กันแบบฝึกหัดในบทเรียนขาดการฝึกฝนในการพูด ทำให้ผู้เรียนไม่ได้ฝึกทักษะในการพูดภาษาจีน 孙丽佳 (2017) ได้ทำการวิเคราะห์และประเมินหนังสือเรียน Kuaile Hanyu 《快乐汉语》เล่มที่ 1 ผลการวิจัยพบว่าโครงสร้างเนื้อหาในหนังสือเรียนเล่มนี้ มีความสอดคล้องกับนักเรียนที่เรียนภาษาจีนในระดับต้น ทั้งในด้านการตั้งหัวข้อเรื่อง คำศัพท์ ไวยากรณ์ และแบบฝึกหัดท้ายบท โดยภาพรวมทั้งด้านระบบ และการนำไปใช้สอดคล้องกับหลักการในการเขียนหรือเรียบเรียงแบบเรียนภาษาจีน จึงสรุปได้ว่า หนังสือเรียน Kuaile Hanyu 《快乐汉语》เล่มที่ 1 มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนในระดับต้น แต่ไม่เหมาะสมกับผู้เรียนที่มีระดับความรู้ภาษาจีนในระดับกลาง ไม่ว่าจะเป็นปัญหาของเนื้อหาหรือขาดการจำเพาะเจาะจงในส่วนของการอ่านนอกเวลา เนื้อหา การเรียงรูปแบบในหนังสือและด้านวัฒนธรรม ดังนั้น การที่จะวิเคราะห์มาตรฐานของหนังสือเรียนว่ามีความสอดคล้องกับผู้เรียนหรือไม่นั้น 周小兵 (2009) ได้กล่าวว่า ในด้านการออกแบบเรียบเรียงโครงสร้างเนื้อหาของหนังสือจะขาดทั้ง 6 ด้านนี้ไปไม่ได้ นั่นก็คือ การวางโครงสร้างเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปสู่ยาก คำศัพท์ บทเรียน ไวยากรณ์ แบบฝึกหัดและการออกแบบเนื้อหาให้มีความน่าสนใจ ด้วยเหตุนี้ ในการวิเคราะห์หนังสือเรียนนั้น ก็ควรจะมีการประเมินมาตรฐานจากทั้ง 6 ด้านนี้ เพื่อจะทำให้มีการสะท้อนข้อดีหรือข้อผิดพลาดของหนังสือ ดังนั้น 赵金铭 (2004) เพื่อให้มีการวิเคราะห์หนังสือมีประสิทธิภาพและมีนวัตกรรมใหม่เกิดขึ้นในหนังสือเรียนเล่มนั้นๆ ควรจะมีการสะท้อนความบกพร่องจากการวิเคราะห์ประเมินหนังสือเรียนนั้นเอง เช่น การเขียนหนังสือในแต่ละเล่มนั้นมีการเตรียมความพร้อมมากน้อยเพียงใด เนื้อหาในหนังสือมีคุณภาพหรือไม่ จำนวนของคำศัพท์ควรมีจำนวนเท่าไร รวมไปถึงข้อมูลในบทเรียนมีข้อเท็จจริงเพียงใด ภาษาในการพรรณนามีความเรียบง่ายสามารถดึงดูดให้ผู้เรียนมีความสนใจหรือไม่ การวิเคราะห์หรือการสะท้อนเหล่านี้ล้วนเป็นจุดสำคัญที่จะทำให้อายุขัยของหนังสือได้ดียิ่งขึ้น

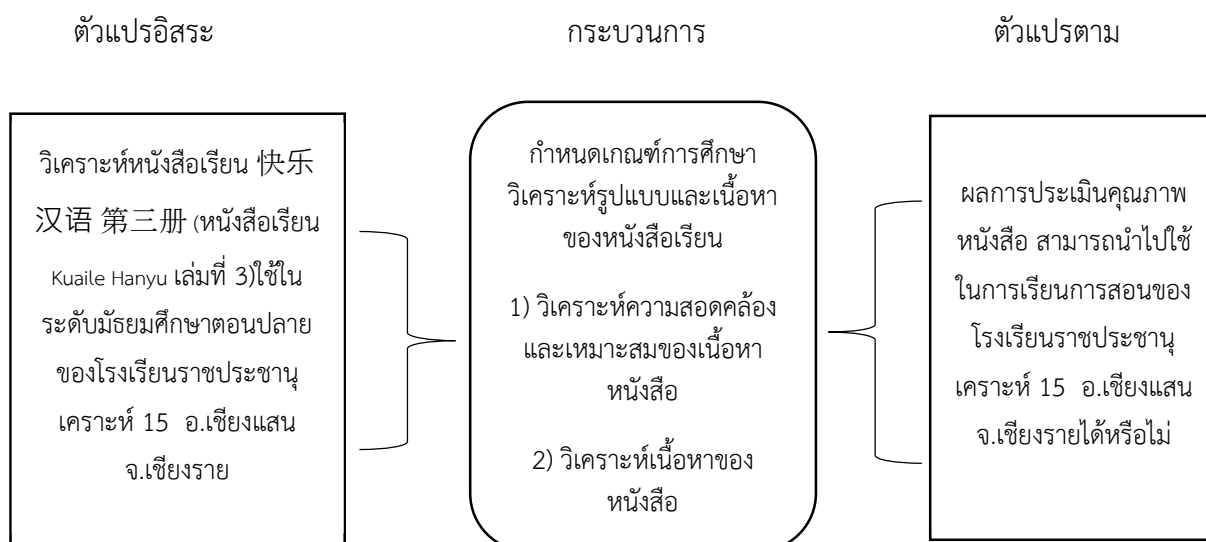

ลักษณะของหนังสือเรียนที่ดี Mahmood (2011) อ้างอิงจาก วัชรภรณ์ จุฑะรงค์ (2560) กล่าวว่า ควรสอดคล้องกับนโยบายหลักสูตรและขอบเขตของวิชา คำนึงถึงระดับการใช้คำศัพท์ รูปแบบการจัดวาง เนื้อหาของหนังสือ การจัดรูปหน้า รูปเล่ม เนื้อหาที่มีคุณภาพ การเรียงลำดับจากเนื้อหาที่ยากขึ้นตามลำดับ แบบฝึกหัดท้ายบทที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหา ตัวอย่างในการอธิบายประกอบ มีเนื้อหาที่ถูกต้องและทันสมัย ส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงสร้างสรรค์และนำไปประยุกต์ใช้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์ตัวชี้วัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานพื้นฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ออกเกณฑ์ตัวชี้วัดสาระการเรียนรู้ หลักสูตรภาษาจีนพื้นฐานต่อเนื่อง 12 ปี (ป.1-ม.6) เพื่อตระหนักถึงความรู้ ความเข้าใจ ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้การสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาจีนทั่วประเทศไทยให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เกณฑ์ตัวชี้วัดชั้นปีและสาระการเรียนรู้ภาษาจีน หลักสูตรภาษาจีนพื้นฐานต่อเนื่อง 12 ปี (ป.1-ม.6)

ดังที่กล่าวมาผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญในการวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือเรียนภาษาจีน 快乐汉语 第三册 (หนังสือเรียน Kuaile Hanyu เล่มที่ 3) เพื่อหาความสอดคล้องและเหมาะสมกับระดับความรู้ความสามารถของผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 อ.เชียงแสน จ.เชียงราย วิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านคำศัพท์ ด้านไวยากรณ์ และด้านแบบฝึกหัด หากจุดบกพร่องและจุดเด่นของหนังสือ เพื่อสามารถเป็นข้อมูลในการตัดสินใจคัดเลือกหนังสือเพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอนและสามารถอ้างอิงจากผลการวิจัย สร้างนวัตกรรมใหม่ในการวิเคราะห์และประเมินหนังสือให้เกิดประโยชน์มากขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้าดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาจีน 快乐汉语 第三册 (หนังสือเรียน Kuaile Hanyu เล่มที่ 3) แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) วิเคราะห์ความสอดคล้องและเหมาะสมของเนื้อหาหนังสือเรียนภาษาจีน 快乐汉语 第三册 (หนังสือเรียน Kuaile Hanyu เล่มที่ 3) จากแบบสอบถามของคุณครูและนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 อ.เชียงใหม่ จ.เชียงใหม่ จำนวน 24 ฉบับ แล้วคิดเป็นค่าเฉลี่ย 2) วิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือเรียนภาษาจีน 快乐汉语 第三册 (หนังสือเรียน Kuaile Hanyu เล่มที่ 3) เกณฑ์การศึกษาวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาจีน มีรายละเอียดดังนี้

1.วิเคราะห์ความสอดคล้องและเหมาะสมของโครงสร้างเนื้อหาของหนังสือเรียนภาษาจีน 快乐汉语 第三册 (หนังสือเรียน Kuaile Hanyu เล่มที่ 3)

1.1) ด้านเนื้อหาของหนังสือเรียน

- 1.1.1 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และความเหมาะสมของผู้เรียน
- 1.1.2 คำศัพท์ระดับ HSK เหมาะสมกับผู้เรียน
- 1.1.3 สามารถใช้ภาษาจีนสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การพัฒนาตนเอง
- 1.1.4 รูปแบบประโยค บทความ และการยกตัวอย่างประกอบบทเรียน
- 1.1.5 โครงสร้างรูปแบบไวยากรณ์

1.2) ด้านส่วนประกอบของหนังสือเรียน

- 1.2.1 สารบัญแสดงบท หัวข้อใหญ่
- 1.2.2 กิจกรรมเสนอแนะ ซึ่งมีเกณฑ์ดังนี้
 - 1.2.2.1 กิจกรรมนำเสนอทุกบท
 - 1.2.2.2 กิจกรรมมีหลายรูปแบบให้เลือกปฏิบัติ
 - 1.2.2.3 กิจกรรมครอบคลุมเนื้อหาของหนังสือเรียน
 - 1.2.2.4 กิจกรรมช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะทางภาษา
 - 1.2.2.5 กิจกรรมช่วยทบทวนความรู้และความเข้าใจในเนื้อหา
 - 1.2.2.6 กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและร่วมกับผู้อื่น
- 1.2.3 มีภาพประกอบที่มีคุณภาพ
 - 1.2.3.1 มีภาพประกอบจำนวนเพียงพอ และเหมาะสมกับเนื้อหา
 - 1.2.3.2 ภาพประกอบมีทั้งภาพถ่ายและภาพวาด
 - 1.2.3.3 ภาพประกอบมีสีภาพ
 - 1.2.3.4 ภาพประกอบมีความชัดเจน และสอดคล้องกับเนื้อหา
 - 1.2.3.5 ภาพประกอบมีคำบรรยายที่ชัดเจนตรงกับภาพและอยู่ในหน้าเดียวกัน

1.3) ด้านการนำเสนอและการใช้ภาษา

- 1.3.1 บทเรียนมีการเรียงลำดับตามคำอธิบายรายวิชาภาษาจีนและเรียงลำดับจากง่ายยาก

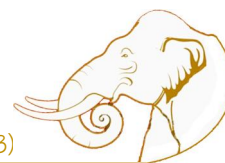
ต่อเนื่องกัน

- 1.3.2 การตั้งชื่อเรื่องกับเนื้อหาหนังสือเรียนและตรงกับคำอธิบายรายวิชา

- 1.3.3 มีการเกริ่นเนื้อหา เพื่อวางพื้นฐานความรู้ความเข้าใจและเชื่อมโยงเนื้อหาให้

ต่อเนื่องกัน

- 1.3.4 การนำเสนอเนื้อหาแต่ละบทมีสัดส่วนที่เหมาะสม

1.3.5 การอธิบายเนื้อหาที่ชัดเจน ยกตัวอย่างประกอบถูกต้องและสอดคล้องกับเนื้อหา

2. วิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือเรียนภาษาจีน 快乐汉语 第三册 (หนังสือเรียน Kuaile Hanyu เล่มที่ 3)

- 2.1) เนื้อหาด้านคำศัพท์
- 2.2) เนื้อหาด้านแบบฝึกหัด
- 2.3) เนื้อหาด้านไวยากรณ์

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์หนังสือเรียนโดยศึกษาข้อมูลต่าง ๆ จากหนังสือ วารสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลของเนื้อหาหนังสือเรียนจากการตอบแบบสอบถามของคุณครู 2 ท่าน และนักเรียน 22 ท่าน จากโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 อ.เชียงแสน จ.เชียงราย จากนั้นคิดเป็นค่าเฉลี่ย เพื่อนำมาวิเคราะห์ความสอดคล้องและความเหมาะสมในการใช้หนังสือ 快乐汉语 第三册 (หนังสือเรียน Kuaile Hanyu เล่มที่ 3) วิเคราะห์ในรูปแบบตารางรายละเอียดมีดังนี้

1. ผลการศึกษาการวิเคราะห์ความสอดคล้องและความเหมาะสมของโครงสร้างเนื้อหาของหนังสือเรียนภาษาจีน 快乐汉语 第三册 (หนังสือเรียน Kuaile Hanyu เล่มที่ 3) มีดังนี้

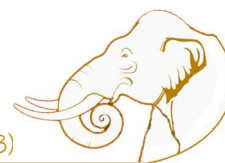
ตารางที่ 1 เกณฑ์การวิเคราะห์ความสอดคล้องคิดเป็นร้อยละของโครงสร้างเนื้อหาหนังสือเรียนภาษาจีน 快乐汉语 第三册 (หนังสือเรียน Kuaile Hanyu เล่มที่ 3)

เกณฑ์การวิเคราะห์หนังสือ	สอดคล้อง	คิดเป็นร้อยละ	ไม่สอดคล้อง	คิดเป็นร้อยละ
1) ด้านเนื้อหาของหนังสือเรียน				
1.1 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และความเหมาะสมของผู้เรียน	18	75	6	25
1.2 คำศัพท์ระดับ HSK เหมาะสมกับผู้เรียน	11	45.83	13	54.17
1.3 สามารถใช้ภาษาจีนสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การพัฒนาตนเอง	16	66.67	8	33.33
1.4 รูปแบบประโยค บทความ และการยกตัวอย่างประกอบบทเรียน	15	62.50	9	37.50
2) ด้านส่วนประกอบของหนังสือเรียน				
2.1 สารบัญแสดงบท หัวข้อใหญ่	24	100	24	100
2.2 กิจกรรมเสนอแนะ ซึ่งมีเกณฑ์ดังนี้				
2.2.1 กิจกรรมนำเสนอทุกบท	24	100	24	100
2.2.2 กิจกรรมมีหลายรูปแบบให้เลือกปฏิบัติ	24	100	24	100
2.2.3 กิจกรรมครอบคลุมเนื้อหาของหนังสือเรียน	24	100	24	100
2.2.4 กิจกรรมช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะทางภาษา	24	100	24	100
2.2.5 กิจกรรมช่วยทบทวนความรู้และความเข้าใจในเนื้อหา	24	100	24	100

2.2.6 กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและร่วมกับผู้อื่น	18	75	6	25
2.3 มีภาพประกอบที่มีคุณภาพ				
2.3.1 มีภาพประกอบจำนวนเพียงพอ และเหมาะสมกับเนื้อหา	24	100	24	100
2.3.2 ภาพประกอบมีทั้งภาพถ่ายและภาพวาด	24	100	24	100
2.3.3 ภาพประกอบมีสีภาพ	24	100	24	100
2.3.4 ภาพประกอบมีความชัดเจน และสอดคล้องกับเนื้อหา	24	100	24	100
2.3.5 ภาพประกอบมีคำบรรยายที่ชัดเจน ตรงกับภาพ และอยู่ในหน้าเดียวกัน	24	100	24	100
3) ด้านการนำเสนอและการใช้ภาษา				
3.1 บทเรียนมีการเรียงลำดับตามคำอธิบายรายวิชาภาษาจีน และเรียงลำดับจากง่ายยากต่อเนื่องกัน	16	66.67	8	33.33
3.2 การตั้งชื่อเรื่องกับเนื้อหาหนังสือเรียน และตรงกับคำอธิบายรายวิชา	13	54.17	11	45.83
3.3 มีการเกริ่นเนื้อหา เพื่อวางพื้นฐานความรู้ความเข้าใจและเชื่อมโยงเนื้อหาให้ต่อเนื่องกัน	19	79.17	5	20.83
3.4 การนำเสนอเนื้อหาแต่ละบทมีสัดส่วนที่เหมาะสม	24	100	24	100
3.5 การอธิบายเนื้อหาที่ชัดเจน ยกตัวอย่างประกอบถูกต้องและสอดคล้องกับเนื้อหา	24	100	24	100

จากผลการศึกษาพบว่า 1) ด้านเนื้อหาของหนังสือเรียน เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และความเหมาะสมของผู้เรียน มีความสอดคล้องมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 75 รองลงมาเป็น เนื้อหาที่สามารถใช้ภาษาจีนสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพนำไปสู่การพัฒนาตนเอง ความสอดคล้อง คิดเป็นร้อยละ 66.67 ต่อมาเป็นเนื้อหาที่เป็นรูปแบบประโยค บทความ และการยกตัวอย่างประกอบบทเรียน ความสอดคล้อง คิดเป็นร้อยละ 62.50 หัวข้อที่สอดคล้องน้อยที่สุดด้านเนื้อหาคือคำศัพท์ระดับ HSK เหมาะสมกับผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 45.83 2) ด้านส่วนประกอบของหนังสือเรียน สารบัญแสดงบท หัวข้อใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 100 กิจกรรมนำเสนอทุกบท กิจกรรมมีหลายรูปแบบให้เลือกปฏิบัติ กิจกรรมครอบคลุมเนื้อหาของหนังสือเรียน กิจกรรมช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะทางภาษา กิจกรรมช่วยทบทวนความรู้และความเข้าใจในเนื้อหา และกิจกรรมช่วยทบทวนความรู้และความเข้าใจในเนื้อหา คิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนประกอบของภาพประกอบที่มีคุณภาพ คิดเป็นร้อยละ 100 มีเพียงส่วนของกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและร่วมกับผู้อื่น ความสอดคล้อง คิดเป็นร้อยละ 75 3) ด้านการนำเสนอและการใช้ภาษา การนำเสนอเนื้อหาแต่ละบทมีสัดส่วนที่เหมาะสมและการอธิบายเนื้อหาที่ชัดเจน ยกตัวอย่างประกอบถูกต้องและสอดคล้องกับเนื้อหา มีความสอดคล้องมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมาเป็น การเกริ่นเนื้อหา เพื่อวางพื้นฐานความรู้ความเข้าใจและเชื่อมโยงเนื้อหาให้ต่อเนื่องกัน คิดเป็นร้อยละ 79.17 การนำเสนอเกี่ยวกับบทเรียนมีการเรียงลำดับตามคำอธิบายรายวิชาภาษาจีน และเรียงลำดับจากง่ายยากต่อเนื่องกัน คิดเป็นร้อยละ 66.67 หัวข้อที่สอดคล้องน้อยที่สุดด้านการนำเสนอคือการตั้งชื่อเรื่องกับเนื้อหาหนังสือเรียน และตรงกับคำอธิบายรายวิชา คิดเป็นร้อยละ 54.17

2. ผลการศึกษาการวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือเรียนภาษาจีน 快乐汉语 第三册 (หนังสือเรียน Kuaile Hanyu เล่มที่ 3)

หนังสือเรียนภาษาจีน 快乐汉语 第三册 (หนังสือเรียน Kuaile Hanyu เล่มที่ 3) มีทั้งหมด 8 หน่วย ในแต่ละหน่วยมี 3 บท รวมทั้งสิ้น 24 บท เนื้อหาในการวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ เนื้อหาด้านคำศัพท์ เนื้อหาด้านแบบฝึกหัด เนื้อหาด้านไวยากรณ์

2.1) การวิเคราะห์เนื้อหาทางด้านคำศัพท์

คำศัพท์ที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาจีน 快乐汉语 第三册 (หนังสือเรียน Kuaile Hanyu เล่มที่ 3) มีจำนวนคำศัพท์ทั้งหมด 171 คำ ได้จัดหมวดหมู่ตามคำศัพท์การสอบวัดระดับภาษาจีน HSK ทั้ง 6 ระดับ ได้แก่ คำศัพท์ที่ปรากฏในหนังสืออยู่ใน HSK ระดับ 1 มี 18 คำ คิดเป็นร้อยละ 6.47 คำศัพท์ที่ปรากฏในหนังสืออยู่ใน HSK ระดับ 2 มี 44 คำ คิดเป็นร้อยละ 15.83 คำศัพท์ที่ปรากฏในหนังสืออยู่ใน HSK ระดับ 3 มี 85 คำ คิดเป็นร้อยละ 30.58 คำศัพท์ที่ปรากฏในหนังสืออยู่ใน HSK ระดับ 4 มี 71 คำ คิดเป็นร้อยละ 25.54 คำศัพท์ที่ปรากฏในหนังสืออยู่ใน HSK ระดับ 5 มี 53 คำ คิดเป็นร้อยละ 19.06 และคำศัพท์ที่ปรากฏในหนังสืออยู่ใน HSK ระดับ 6 มี 7 คำ คิดเป็นร้อยละ 2.52

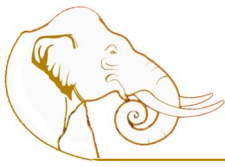
ตารางที่ 2 คำศัพท์ที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาจีน 快乐汉语 第三册 (หนังสือเรียน Kuaile Hanyu เล่มที่ 3) แบ่งตามหมวดหมู่คำศัพท์การสอบวัดระดับภาษาจีน HSK

ระดับภาษาจีน HSK ทั้ง 6 ระดับ	จำนวนคำศัพท์ที่พบในหนังสือแบ่งตามหมวดหมู่คำศัพท์ HSK	คิดเป็นร้อยละ
HSK 1	18	6.47
HSK 2	44	15.83
HSK 3	85	30.58
HSK 4	71	25.54
HSK 5	53	19.06
HSK 6	7	2.52

จากตารางการวิเคราะห์ด้านคำศัพท์พบว่า คำศัพท์ที่ปรากฏในหนังสืออยู่ใน HSK ระดับ 3 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.58 รองลงมาคือ HSK ระดับ 4 คิดเป็นร้อยละ 15.83 ต่อมาเป็น HSK ระดับ 5 คิดเป็นร้อยละ 19.06 HSK ระดับ 2 คิดเป็นร้อยละ 15.83 HSK ระดับ 1 คิดเป็นร้อยละ 6.47 และคำศัพท์ที่ปรากฏในหนังสืออยู่ใน HSK ระดับ 6 มีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.52

2.2) การวิเคราะห์เนื้อหาทางด้านแบบฝึกหัด

แบบฝึกหัดที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาจีน 快乐汉语 第三册 (หนังสือเรียน Kuaile Hanyu เล่มที่ 3) มีทั้งหมด 10 รูปแบบ ได้แก่ 1) การจับคู่คำศัพท์ระหว่างคำศัพท์ภาษาจีนและภาษาอังกฤษมีปรากฏทั้งหมด 16 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 19.51 2) การเปิดเทปเสียงให้นักเรียนฟังและเลือกคำตอบที่ถูกต้องตามรูปภาพที่เห็นมีปรากฏทั้งหมด 6 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 7.32 3) การฝึกแทนคำศัพท์ที่มีปรากฏทั้งหมด 13 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 15.85 4) การแปลรูปประโยคมีปรากฏทั้งหมด 13 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 15.85 5) การตอบคำถามตามเทปเสียงมีปรากฏทั้งหมด 4 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 4.88 6) การตอบคำถามที่กำหนดมาให้มีปรากฏทั้งหมด 7 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 8.74 7) การเขียนตัวอักษรจีนมีปรากฏทั้งหมด 13 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 15.85 8) การฝึกอ่านบทอ่านหรือบทสนทนามีปรากฏทั้งหมด 7 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 8.74 9) การ

เติมคำลงในช่องว่างมีปรากฏทั้งหมด 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 2.44 10) การเขียนเรียงความตามภาพและคำศัพท์ที่ให้มามีปรากฏทั้งหมด 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.22

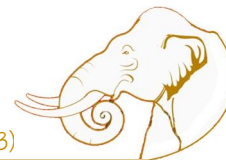
ตารางที่ 3 แบบฝึกหัดที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาจีน 快乐汉语 第三册 (หนังสือเรียน Kuaile Hanyu เล่มที่ 3) แบ่งตามรูปแบบ

รูปแบบของแบบฝึกหัด	จำนวนที่พบ	คิดเป็นร้อยละ
จับคู่	16	19.51
เปิดเทปเลือกคำตอบที่ถูกต้อง	6	7.32
การฝึกแทนคำศัพท์	13	15.85
การแปลรูปประโยค	13	15.85
ตอบคำถามตามเทปเสียง	4	4.88
ตอบคำถามที่กำหนดให้	7	8.54
คัดตัวอักษรจีน	13	15.85
การฝึกอ่านบทความ	7	8.54
การเติมคำลงในช่องว่าง	2	2.44
การเขียนเรียงความตามภาพ	1	1.22

จากตารางการวิเคราะห์ด้านแบบฝึกหัดพบว่า รูปแบบการจับคู่คำศัพท์ระหว่างคำศัพท์ภาษาจีนและภาษาอังกฤษ ปรากฏเยอะที่สุด คิดเป็นร้อยละ 19.51 รองลงมาคือ การแปลรูปประโยค การฝึกแทนคำศัพท์ และคัดตัวอักษรจีน คิดเป็นร้อยละ 15.85 ต่อมาเป็นการตอบคำถามที่กำหนดให้และการฝึกอ่านบทความ คิดเป็นร้อยละ 8.54 เปิดเทปเลือกคำตอบที่ถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 7.32 การตอบคำถามตามเทปเสียง คิดเป็นร้อยละ 4.88 การเติมคำลงในช่องว่าง คิดเป็นร้อยละ 2.44 และรูปแบบของแบบฝึกหัดที่ปรากฏน้อยที่สุด คือการเขียนเรียงความตามภาพ คิดเป็นร้อยละ 1.22

2.3) การวิเคราะห์เนื้อหาด้านไวยากรณ์

ไวยากรณ์ที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาจีน 快乐汉语 第三册 (หนังสือเรียน Kuaile Hanyu เล่มที่ 3) มีทั้งหมด 109 โครงสร้าง ได้แก่ 1) อเนกสรรประโยค มีทั้งหมด 16 รูปแบบ คิดเป็นร้อยละ 14.68 เช่น 除了....., 还..... นอกจาก.....แล้วยัง..... 虽然....., 可是..... ถึงแม้ว่า.....แต่..... 2) บทเสริม มีทั้งหมด 15 รูปแบบ คิดเป็นร้อยละ 13.76 เช่น บทเสริมประเภทที่บอกระดับความเข้มข้น 主语+动词+得+很+形容词 ประธาน+กริยา+得+很+คำคุณศัพท์ บทเสริมประเภทที่บอกผล 某人+动词+到+了+吗? คน+กริยา+到+了+吗? 3) การซ้ำคำของกริยาพยางค์เดียวในรูปแบบ AA มีทั้งหมด 9 รูปแบบ คิดเป็นร้อยละ 8.26 เช่น 某人+来+动词重叠+吧 บุคคล+来+กริยาซ้ำคำของกริยาพยางค์เดียว+吧 4) ประโยคเน้น“是.....的”ใช้เน้นผู้กระทำมีทั้งหมด 16 รูปแบบ คิดเป็นร้อยละ 1.83 เช่น 这/那+量词+名词+是+谁的? 这/那+คำลักษณนาม+คำนาม+是+谁的? 5) คำบุพบท“替”、“给”แปลว่า แทน เพื่อให้ สามารถประสมกับคำนาม มีทั้งหมด 3 รูปแบบ คิดเป็นร้อยละ 2.75 เช่น 某人+替+名词+做某事 บุคคล+替+คำนาม+ทำอะไร 6) ประโยคเปรียบเทียบมีทั้งหมด 2 รูปแบบ คิดเป็นร้อยละ 1.83 เช่น A+比+B+更+形容词 A+比+B+กว่า มากกว่า+คำคุณศัพท์ 7) ประโยคเกี่ยวกับเวลา มีทั้งหมด 8 รูปแบบ คิดเป็นร้อยละ 7.34 เช่น 某人+每天+动词+小时+的+名词 บุคคล+每天+คำกริยา+小时+的+คำนาม 8) ประโยคเกี่ยวกับทิศทางหรือตำแหน่ง มีทั้งหมด 14 รูปแบบ คิดเป็นร้อยละ 12.84 เช่น 某人+在+名词+方位词 บุคคล+在+คำนาม+คำบอกทิศทางหรือตำแหน่ง 9) ประโยคปฏิเสธสรรพนาม

นาม มีทั้งหมด 1 รูปแบบ คิดเป็นร้อยละ 0.92 เช่น 主语+不+怎么+形容词 ประธาน+不+怎么+คำคุณศัพท์ 10) การใช้ “请” เป็นการขอร้องหรือเชิญชวน มีทั้งหมด 1 รูปแบบ คิดเป็นร้อยละ 0.92 เช่น 某人 1+请+某人 2+做某事 บุคคล1+请+บุคคล2+ทำอะไร 11) การใช้ “难” แปลว่า ยาก ที่ใช้กับคำกริยา มีทั้งหมด 2 รูปแบบ คิดเป็นร้อยละ 1.83 เช่น 主语+难+动词+吗? ประธาน+难+คำกริยา+吗? 12) การใช้คำเสริม “了” มีทั้งหมด 3 รูปแบบ คิดเป็นร้อยละ 2.75 เช่น 主语+动词+了+吗? ประธาน+คำกริยา+了+吗? 13) การใช้ “跟.....一样” มีทั้งหมด 2 รูปแบบ คิดเป็นร้อยละ 1.83 เช่น 某人 1+跟+某人 2+一样+喜欢+动词 บุคคล1+跟+บุคคล2+一样+喜欢+动词 14) การใช้โครงสร้างประโยคคำถาม “吗” ทั้งหมด 31 รูปแบบ คิดเป็นร้อยละ 28.44 เช่น 某人+动词+过+名词+吗? บุคคล+ คำกริยา+过+คำนาม+吗?

ตารางที่ 4 ไวยากรณ์จีนที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาจีน 快乐汉语 第三册 (หนังสือเรียน Kuaile Hanyu เล่มที่ 3) แบ่งตามรูปแบบ

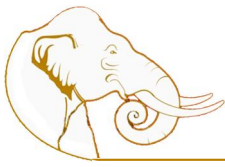
รูปแบบโครงสร้าง	จำนวนโครงสร้างที่ปรากฏในหนังสือ	คิดเป็นร้อยละ
อเนกตรรกประโยค	16	14.68
บทเสริม	15	13.76
การซ้ำคำของกริยาพยางค์เดียวในรูปแบบ AA	9	8.26
ประโยคเน้น “是.....的”	2	1.83
คำบุพบท“替”、“给”	3	2.75
ประโยคเปรียบเทียบ	2	1.83
ประโยคเกี่ยวกับเวลา	8	7.34
ประโยคเกี่ยวกับทิศทางหรือตำแหน่ง	14	12.84
ประโยคปฏิเสธสรรพนาม	1	0.92
การใช้ “请”	1	0.92
การใช้ “难”	2	1.83
การใช้คำเสริม “了”	3	2.75
การใช้ “跟.....一样”	2	1.83
การใช้โครงสร้างประโยคคำถาม “吗”	31	28.44

จากตารางการวิเคราะห์ด้านไวยากรณ์พบว่า รูปแบบการใช้โครงสร้างประโยคคำถาม“吗” ปรากฏเยอะที่สุด คิดเป็นร้อยละ 28.44 รองลงมาคือ อเนกตรรกประโยค คิดเป็นร้อยละ 14.68 ต่อมาเป็น บทเสริม คิดเป็นร้อยละ 13.76 ประโยคเกี่ยวกับทิศทางหรือตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 12.84 การซ้ำคำของกริยาพยางค์เดียวในรูปแบบ AA คิดเป็นร้อยละ 8.26 ประโยคเกี่ยวกับเวลา คิดเป็นร้อยละ 7.34 ลำดับต่อมาเป็นรูปแบบการใช้คำบุพบท“替”、“给”และการใช้คำเสริม “了”คิดเป็นร้อยละ 2.75 ต่อมาเป็น รูปแบบประโยคเปรียบเทียบ รูปแบบการใช้ “难”และประโยคเน้น “是.....的”คิดเป็นร้อยละ 1.83 สุดท้ายคือรูปแบบการใช้ “请”และประโยคปฏิเสธสรรพนามที่ปรากฏน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.92

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาจีน 快乐汉语 第三册 (หนังสือเรียน Kuaile Hanyu เล่มที่ 3) สามารถสรุปตามประเด็นที่ได้วิจัยดังต่อไปนี้

ส่วนแรกวิเคราะห์เพื่อหาความสอดคล้องและเหมาะสมในการนำไปใช้ในการเรียนการสอน ผลการวิเคราะห์ได้มาจากการตอบแบบสอบถามหาความสอดคล้องและเหมาะสมจากคุณครูและนักเรียนโรงเรียน

ราชประชานุเคราะห์ 15 อ.เชียงใหม่ จ.เชียงใหม่ จำนวน 24 ท่าน ผู้กรอกแบบสอบถามเห็นว่า 1. หนังสือเรียน 快乐汉语 第三册 (หนังสือเรียน Kuaile Hanyu เล่มที่ 3) มีความสอดคล้องตรงตามวัตถุประสงค์เหมาะสมสำหรับผู้เรียน 2. รูปแบบและส่วนประกอบของหนังสือเรียนมีความสอดคล้องเหมาะสมกับผู้เรียน 3. ในแต่ละบทมีการยกตัวอย่างมีรูปประโยคที่ถูกต้องและมีสัดส่วนที่เหมาะสมกับผู้เรียน

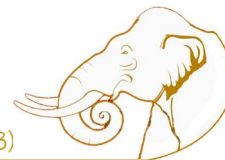
จากข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า โดยภาพรวมของรูปแบบหนังสือเล่มนี้คุณครูและนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 อ.เชียงใหม่ จ.เชียงใหม่ เห็นว่ามีความสอดคล้องและเหมาะสม สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้ แต่การตั้งชื่อหัวข้อเรื่องยังไม่สัมพันธ์กันกับเนื้อหาบทเรียนในหนังสือเรียน

ส่วนที่สองเป็นการวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพ เนื้อหาที่ปรากฏในหนังสือ พบว่า 1. ด้านคำศัพท์ ซึ่งคำศัพท์ที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้ส่วนใหญ่อยู่ใน HSK ระดับ 3 ซึ่งเหมาะสมกับผู้เรียนที่มีระดับภาษาจีนอยู่ในระดับต้นไปจนถึงกลาง เหมาะสมสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นไปจนถึงตอนปลาย 2. ด้านแบบฝึกหัด ในหนังสือเล่มนี้มีรูปแบบที่หลากหลาย และมีจำนวนข้อที่เยอะมากเกินไป มีความตายตัว และยังขาดความน่าสนใจในการให้นักเรียนฝึกฝนหรือทบทวนเนื้อหาในบทเรียนที่จะสามารถให้นักเรียนนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง ควรจะมีการจับคู่หรือรวมกลุ่มทำกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้มีการสื่อสาร มีปฏิสัมพันธ์กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยธรรมชาติ 3. ในหนังสือมีทั้งหมด 8 หน่วย แต่ละหน่วยจะมีการสรุปโครงสร้างไวยากรณ์หน่วยละ 8-9 โครงสร้าง ซึ่งหากจะให้ผู้เรียนมีความรับรู้และเข้าใจ นำไปใช้ได้ประโยชน์นั้น ควรออกแบบโครงสร้างไวยากรณ์อย่างเป็นระบบ มีการเรียงโครงสร้างไวยากรณ์จากโครงสร้างง่ายไปยากสำหรับผู้เรียนภาษาจีนในระดับต้นจนถึงระดับกลาง แต่โครงสร้างไวยากรณ์ในหนังสือเล่มนี้ไม่มีระบบในการคัดสรรและจัดเรียงโครงสร้างไวยากรณ์ได้อย่างเป็นระบบ

สรุปได้ว่าหนังสือเรียน 快乐汉语 第三册 (หนังสือเรียน Kuaile Hanyu เล่มที่ 3) ด้านแบบฝึกหัดและด้านไวยากรณ์ยังต้องมีการเพิ่มเติมและปรับปรุงเนื้อหาให้สอดคล้องกับผู้เรียนที่เรียนภาษาจีนในระดับต้นไปจนถึงระดับกลางในประเทศไทย เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจในการเลือกใช้หนังสือเล่มนี้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ดังนั้นหากคุณครูโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 อ.เชียงใหม่ จ.เชียงใหม่ ยังเลือกใช้หนังสือเล่มนี้ ควรที่จะต้องคัดเลือกแบบฝึกหัดที่จำเป็นหรือเพิ่มเติมกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในชั้นเรียนเพิ่มมากขึ้น ส่วนของโครงสร้างไวยากรณ์นั้น ผู้สอนสามารถคัดออกหรือเพิ่มส่วนที่จำเป็นเข้ามา สามารถอ้างอิงควบคู่ไปกับโครงสร้างไวยากรณ์สำหรับผู้เรียนภาษาจีนในระดับต้นไปจนถึงระดับกลางในโครงสร้างไวยากรณ์การสอบวัดระดับ HSK ระดับ 3 ด้วยได้ เพื่อไม่ให้ผู้เรียนสับสนหรือเรียนโครงสร้างไวยากรณ์เยอะมากเกินไปจนเกิดความจำเป็น

จุดเด่น

เนื้อหาของหนังสือเรียนภาษาจีน 快乐汉语 第三册 (หนังสือเรียน Kuaile Hanyu เล่มที่ 3) มีความเหมาะสมกับผู้เรียนมีการยกตัวอย่าง วลี บทสนทนา และบทความต่างๆ เป็นตัวอย่างประกอบสามารถทำให้ผู้เรียนใช้เป็นตัวอย่างในการสื่อสารภาษาจีนได้มีข้อมูลที่ถูกต้อง เช่น 我们给她打电话吧。(เราโทรศัพท์หาهاกันเถอะ) และ 我有那个饭馆的菜单。(ฉันมีเมนูอาหารของร้านอาหารร้านนั้น) เนื้อหาในบทเรียนออกแบบเรียงลำดับจากยากไปง่าย เนื้อหาในแต่ละบทเรียนมีสัดส่วนที่เหมาะสมเมื่อพิจารณาตามปริมาณเนื้อหาสมดุลกัน มีภาพประกอบที่มีคุณภาพ มีภาพประกอบจำนวนเพียงพอ และเหมาะสมกับเนื้อหา ภาพประกอบมีทั้งภาพถ่ายและภาพวาด ส่วนใหญ่มีขนาดครึ่งหน้าหนังสือเรียน ภาพมีสีสัน ความชัดเจน และสอดคล้องกับเนื้อหา ทั้งยังมีคำบรรยายที่ชัดเจน ตรงกับภาพ และอยู่ในหน้าเดียวกัน

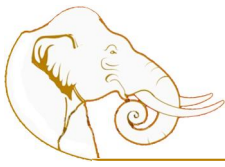

ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ 孙丽佳 (2017) เนื้อหาของหนังสือเรียน ควรมีความสอดคล้องกับระดับของผู้เรียน มีการเรียงลำดับบทเรียนจากง่ายไปยาก และควรอยู่ในหลักความเป็นจริง สามารถนำไปใช้ได้จริง ควรมีรูปประโยคที่เหมาะสมถูกต้อง สามารถเสริมสร้างพัฒนาการเรียนภาษาจีนให้แก่ผู้เรียนได้

จุดด้อย

1) ภาษาที่ใช้ในหนังสือเรียนภาษาจีน 快乐汉语 第三册 (หนังสือเรียน Kuaile Hanyu เล่มที่ 3) ไม่ว่าจะเป็นข้อหัวข้อ การแปลคำศัพท์ การฟังทบทเสียง คำสั่งในกิจกรรมท้ายบทเรียน แบบฝึกหัด อย่างเช่นให้โยงเส้นคำศัพท์ที่มีความหมายเหมือนกัน มีแค่ภาษาจีนและภาษาอังกฤษ ไม่มีภาษาไทยกำกับ ฉะนั้นหากจะคำนึงถึงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ควรคำนึงถึงความเข้าใจของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายชาวไทย หากผู้สอนเลือกที่จะใช้หนังสือเรียนภาษาจีน 快乐汉语 第三册 (หนังสือเรียน Kuaile Hanyu เล่มที่ 3) ต้องรู้ระดับภาษาทั้งภาษาจีนและภาษาอังกฤษของผู้เรียน และผู้สอนสามารถสอดแทรกภาษาไทยเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจได้มากยิ่งขึ้น ในการตั้งชื่อเรื่องในบางบทเรียนยังใช้ภาษาที่ผู้เรียนชาวต่างชาติเข้าใจได้ยาก จึงส่งผลถึงการเกริ่นนำเนื้อหาในบทเรียน ทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาในบทเรียนได้ยาก 孙丽佳 (2017) เนื้อหาในหนังสือเรียนควรเป็นแบบเรียนที่สามารถมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริงตามสภาพพื้นที่ ภูมิภาคและประเทศนั้นๆ เห็นได้ชัดว่า การใช้ภาษาในหนังสือเล่มนี้ มีภาษาอังกฤษ และภาษาจีน ฉะนั้น การใช้เล่มนี้ในประเทศไทย อาจจะยังไม่เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นด้านวัฒนธรรม ภาษา ด้านความคุ้นเคยในสังคม ด้านคำศัพท์ และคำสั่งในแบบฝึกหัด แต่อาจจะเหมาะสมกับผู้เรียนชาวไทยที่เก่งภาษาอังกฤษ เช่นโรงเรียนสองภาษามากกว่า 盛冠男 (2017) การจะให้ผู้เรียนมาเรียนภาษาที่สองและหนังสือที่ใช้เรียนไม่ใช่ภาษาแม่ของผู้เรียนนั้น อาจจะเกิดอุปสรรคและเกิดภาระให้กับผู้เรียน ขณะเดียวกัน ในการเรียนการสอนก็อาจจะมีความคลาดเคลื่อนทำให้ประสิทธิภาพทางการรับรู้ของผู้เรียนได้ความรู้ไม่เต็มที่ 2) ด้านคำศัพท์ควรจะมีดัชนีคำศัพท์ท้ายเล่ม เพื่อสะดวกแก่การเรียนรู้ ค้นคว้า และการจดจำคำศัพท์ของผู้เรียน และในแต่ละบทเรียนควรใช้คำศัพท์ที่เรียงลำดับจากยากไปง่าย ขงจิ้นซู่ ดาโอภาและไฟโรจน์ เต็มเตชาติพงศ์ (2563) เพื่อง่ายต่อการจดจำคำศัพท์และนำคำศัพท์ไปใช้ในการชีวิตประจำวันของผู้เรียนชาวต่างชาติโดยเฉพาะนักเรียนมัธยมศึกษา 3) ในส่วนของแบบฝึกหัด ในเล่มนี้มีแบบฝึกหัดท้ายบทของทุกๆบท กิจกรรมมีหลายรูปแบบให้เลือกปฏิบัติ เช่น คัดตัวอักษรจีน จับคู่คำศัพท์ให้สัมพันธ์กันและทำเครื่องหมาย ถูกหรือผิด ตามเทปบันทึกเสียง เป็นต้น พบว่าแบบฝึกหัดมีหลากหลายรูปแบบให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนด้วยตัวเอง แต่อาจจะไม่สามารถช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการหรือความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพราะแบบฝึกหัดที่ฝึกเขียนยังไม่เพียงพอต่อความเข้าใจ จึงไม่สามารถเสริมสร้างทักษะทางด้านการนำไปใช้ได้จริงในด้านการพูดภาษาจีนได้ 盛冠男 (2017) หากแบบฝึกหัดท้ายบทมีเพียงแค่นี้ให้ผู้เรียนทำเพียงอย่างเดียว แต่ไม่สามารถนำไปใช้ได้จริงในสถานการณ์จริง ก็ถือว่าการเรียนในครั้งนี้ผู้เรียนไม่เกิดการรับรู้และเข้าใจในการเรียนภาษาที่ถ่องแท้

สรุปได้ว่าการวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาจีนเล่มนี้ ผู้วิจัยได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้รู้ถึงความเหมาะสมและสอดคล้องกับผู้เรียนสามารถนำไปปรับใช้ได้จริง การเลือกหนังสือเรียนย่อมมีผลกับการเรียนของผู้เรียน ดังนั้นการวิเคราะห์หนังสือเรียนจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ สิทธิรักษ์ สิงห์เอี่ยม (2563) เพราะจะสามารถช่วยให้ครูและนักเรียน รวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้หนังสือ ได้เลือกหนังสือเรียนที่มีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการเรียนการสอน

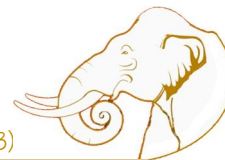
ข้อเสนอแนะต่อคุณครูผู้สอนภาษาจีนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 อ.เชียงแสน จ.เชียงราย คือให้พิจารณาคัดเลือกหนังสือเรียนภาษาจีนที่มีเนื้อหาด้านภาษา ด้านความคุ้นเคยในสังคม ด้านคำศัพท์ และคำสั่งในแบบฝึกหัด เป็นฉบับภาษาไทยหรือมีความเกี่ยวเนื่องคล้ายคลึงของวัฒนธรรมไทยและจีน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการรับรู้และเข้าใจของผู้เรียน แต่หากจะใช้หนังสือเล่มนี้ต่อ ผู้สอนต้องอธิบายทุกส่วนที่เป็นภาษาอังกฤษ ไม่ว่าจะเป็น ความหมายของคำศัพท์ ความหมายของบทเรียน คำสั่งในการทำกิจกรรม เนื้อหาทางวัฒนธรรมที่แตกต่าง สอดแทรกภาษาไทยให้กับผู้เรียนเข้าใจเนื้อหามากขึ้น ด้านคำศัพท์ ผู้สอนสามารถนำคำศัพท์ที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้ ทำเป็นดัชนีคำศัพท์ สามารถทำเอกสารหรือพจนานุกรมฉบับพกพา โดยการเรียงลำดับตัวอักษรภาษาอังกฤษ A-Z มีคำภาษาจีน พินอินและภาษาไทย เพื่อให้ผู้เรียนสะดวกในการค้นหาคำศัพท์และสามารถจดจำคำศัพท์ได้ ด้านแบบฝึกหัด ในชั้นเรียนผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนฝึกฝนการพูดภาษาจีน การจับคู่ รวมกลุ่ม หรือทำกิจกรรมร่วมกันนอกเหนือจากการทำแบบฝึกหัดในหนังสือ เสริมสร้างความกล้าแสดงออกให้แก่ผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

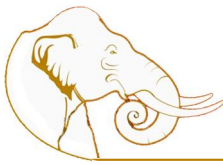
จากการวิจัยในครั้งนี้พบว่า วิธีการวิจัยยังขาดนวัตกรรมใหม่เกิดขึ้น กล่าวคือเกิดจากการสะท้อนหรือข้อบกพร่องที่พบเจอในการวิเคราะห์หนังสือครั้งนี้ โดยอาจจะสร้างหรือออกแบบ แบบประเมินคุณภาพมาตรฐานในการประเมินหนังสือภาษาจีนอย่างเป็นระบบ และมีความน่าเชื่อถือ สามารถใช้ประเมินคุณภาพหนังสือเรียนภาษาจีนที่ใช้ในประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อเป็นประโยชน์ในการเรียนการสอนภาษาจีนในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. (สืบค้นเมื่อ 7 ธันวาคม 2564). สืบค้นจาก <http://hcuir.lib.hcu.ac.th:8080/jspui/bitstream/123456789/817/1/SIRIRAKSINGEIAM.pdf>
- ขจิญช ดาโอภา, และ ไพโรจน์ เต็มเตชาติพงศ์. (2563). การวิเคราะห์หนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณแก่น*, 7(2), 102-118.
- ปราณี ปราบบริปู, และคณะ. (2560). แนวทางการสร้างหนังสือเรียนและหนังสืออ่านเพิ่มเติม. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ*, 10(2), 346-359.
- วัชรภรณ์ จุฑะรงค์. (2560). หนังสือเรียนภาษาจีนกับการพัฒนาทักษะภาษาจีนของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย. *วารสารบัณฑิตวิจัย*, 8(1), 9-10.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *รายงานการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิคจำกัด.
- สำนักวิชาการ, และมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). *ตัวชี้วัดชั้นปีและสาระการเรียนรู้ภาษาจีน หลักสูตรภาษาจีนพื้นฐานต่อเนื่อง 12 ปี (ป.1- ม.6)*. 15 พฤษภาคม 2559. สืบค้นจาก https://oer.learn.in.th/search_detail/result/24541.

- สิริรักษ์ สิงห์เอี่ยม. (2563). การวิเคราะห์หนังสือเรียนลัทธิชาตินิยม:กรณีศึกษานักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แผนการเรียนภาษาจีน โรงเรียนวิสุทธิกษัตริ์. (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบัณฑิต).
- 盛冠男. (2017). 基于对比的海外少儿汉语教材研究 [D]. (硕士学位论文). 沈阳师范大学, 辽宁.
- 马莉. (2018). 《轻松汉语》与《快乐汉语》初级综合教材对比研究 [D]. (硕士学位论文). 新疆大学, 乌鲁木齐.
- 孙俪佳. (2017). 《快乐汉语》教材实用性研究 [D]. (硕士学位论文). 河北大学, 河北.
- 于洪月. (2013). 儿童汉语教材《快乐汉语》分析 [D]. (硕士学位论文). 兰州大学, 兰州.
- 赵金铭. (2004). 对外汉语教学概论[M] : 商务印书馆.
- 周小兵. (2009). 对外汉语教学导论[M] : 商务印书馆.

เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนในเขต
เทศบาลตำบลบ้านบัว อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
Individual Factor Comparison with Participation in Community
Waste Management in Ban Bua Subdistrict, Mueang District,
Buriram Province

ธัญญรัตน์ พุทธิพงษ์ชัยชาญ¹ สถาพร วิชัยรัมย์² ประชัน คเนวัน³

สากล พรหมสถิต⁴ รชต อุบลเลิศ⁵

Thanyarat Phuthipongchaichan¹ Sathaporn Wichairam² Prajan Kanawan³

Sakol Promsathit⁴ Rachata Ubonlert⁵

¹⁻⁵สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

¹⁻⁵Department of Public Administration Faculty of Humanities and Social Sciences

Buriram Rajabhat University

Email: sakon.pt@bru.ac.th

Received : April8, 2023;

Revised : April24, 2023;

Accepted : May26, 2023

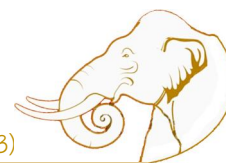
บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านบัว อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยเขตเทศบาลตำบลบ้านบัว อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ 2) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านบัว อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลบ้านบัว อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 383 คน โดยใช้การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของทาโร ยามาเน่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีลักษณะตรวจสอบรายการและประมาณค่ามาตราส่วน 6 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติ t-test และค่าสถิติ F-test ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการมีส่วนร่วมการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านบัว อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 3.48$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนนอกนั้นอยู่ในระดับน้อย โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ($\bar{X} = 3.69$) รองลงมา คือ ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม ($\bar{X} = 3.55$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการติดตามผลและประเมินผลงาน ($\bar{X} = 3.23$) ตามลำดับ

2. เปรียบเทียบลักษณะส่วนบุคคลต่อการมีส่วนร่วมการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลบ้านบัว อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าเมื่อจำแนกตามอายุและการศึกษาพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านเพศ สถานภาพการสมรสและอาชีพ ไม่มีความแตกต่างกัน

คำสำคัญ. การมีส่วนร่วม; การจัดการขยะชุมชน; เทศบาลตำบล

Abstract

The research article on “Individual Factor Comparison with Participation in Community Waste Management in Ban Bua Subdistrict Municipality, Mueang Buriram District, Buriram Province” aimed 1) to study the level of local people’s participation in solid waste management in Ban Bua Subdistrict Municipality, Mueang Buriram District, Buriram Province and 2) to compare individual factors with participation in community waste management in Ban Bua Municipality, Mueang District, Buriram Province. The samples used in the study were 383 people in Ban Bua Subdistrict Municipality, Mueang Buriram District, Buriram province, selected by using Taro Yamane's sample size table. The tool used in the study was a questionnaire with a checklist and a rating scale. The statistics used to analyze the data were mean, standard deviation, t-test, and F-test. The results of this research revealed that

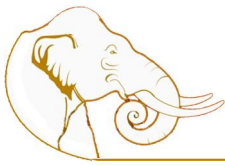
1. The participation in local people's participatory solid waste management in Ban Bua Municipality area, Mueang Buriram District, Buriram Province was overall at a low level ($\bar{X} = 3.48$). When each aspect was considered, it was found that problem finding and causes of problems, as well as activity planning, were at a moderate level, while other aspects were at a low level. Furthermore, the highest mean score was found to be problem finding and causes of problems ($\bar{X} = 3.69$), followed by activity planning ($\bar{X} = 3.55$), while the lowest mean score was found to be follow-up and evaluation ($\bar{X} = 3.23$), respectively.

2. Individual factor comparison with participation in solid waste management in Ban Bua municipality, Mueang Buriram District, Buriram Province, classified by age and education, revealed a statistically significant difference at the 0.05 level, but no difference by gender.

Keywords: participation; community waste management; subdistrict municipality

บทนำ

การขยายตัวของชุมชนเมืองและการเติบโตทางเศรษฐกิจก่อให้เกิดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลเพิ่มมากขึ้นเป็นเงาตามตัว ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหลายพื้นที่ในเขตชุมชนซึ่งมีประชากรหนาแน่น โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภูมิภาคซึ่งได้แก่เทศบาล ได้ประสบปัญหาเป็นอย่างมาก กล่าวคือไม่สามารถหาสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยและ สิ่งปฏิกูล ขาดการบริหารจัดการที่ดีขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะที่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้งนี้โดยกฎหมายพระราชบัญญัติกำหนดแผนและกระจายอำนาจ พ.ศ.2542 มาตรา 16 (18) ให้อำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ในภารกิจอีกประการหนึ่งไว้ว่า การกำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูลและน้ำเสียและพระราชบัญญัติเทศบาลยังได้กำหนดหน้าที่ของเทศบาลไว้ในมาตรา 20 (3) แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 12) พ.ศ.2546 ได้บัญญัติให้เทศบาลรักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่ง

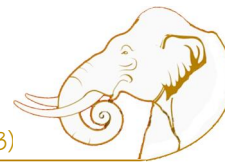
ปฏิภูม และโดยกฎหมายนี้เทศบาลเมืองและเทศบาลนครก็ได้บัญญัติเกี่ยวกับหน้าที่ในการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลไว้ในมาตรา 53 แห่งเทศบาลเมืองและมาตรา 56 แห่งเทศบาลนครอีกด้วย

ใน พ.ศ. 2561 ได้มีการสำรวจพบว่า ประเทศไทยมีปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั่วประเทศประมาณ 27.93 ล้านตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.05 จาก พ.ศ. 2560 ที่มีปริมาณ 27.37 ล้านตัน เนื่องจากการขยายตัวของชุมชนเมืองและการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตจากสังคมเกษตรกรรมสู่สังคมเมืองในหลายพื้นที่ รวมทั้งการส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทยทำให้นักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ในขณะที่อัตรา การเกิดขยะมูลฝอยต่อคนประมาณ 1.15 กิโลกรัม/คน/วัน เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2560 ที่มีปริมาณ 1.13 กิโลกรัม /คน/วัน ทั้งนี้เป็นขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร ประมาณ 4.85 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 17 และในพื้นที่ 76 จังหวัด ประมาณ 23.10 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 83 รองลงมาเกิดในพื้นที่จังหวัดชลบุรีและพัทยา มีปริมาณ 2,591 ตัน/วัน จังหวัดนครราชสีมา มีปริมาณ 2,480 ตัน/วัน และจังหวัดสมุทรปราการ มีปริมาณ 2,449 ตัน/วัน โดยทั้ง 4 จังหวัด เป็นจังหวัดที่มีปริมาณขยะมากกว่า 2,000 ตัน/วัน (กรมควบคุมมลพิษ. 2562)

แนวคิดในการแก้ไขปัญหาขยะมีหลากหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับทางเลือกนำไปใช้ เช่น แนวคิดการจัดการขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด การลดปริมาณขยะ ซึ่งมีแผนหรือแนวคิด 5 R. ลดการใช้ (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) การผลิตใช้ใหม่ (Recycle) การซ่อมแซมหรือแก้ไข (Repair) การหลีกเลี่ยงขยะพิษ (Reject) ซึ่งในประเทศไทยที่ประสบความสำเร็จในการจัดการขยะนั้น ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นอย่างมากหรืออาจกล่าวได้ว่าประเทศที่มีประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมาก มีแนวโน้มจะประสบความสำเร็จในการจัดการปัญหาขยะมากขึ้นด้วย อย่างไรก็ตามการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนเป็นปัจจัยหลักที่มีส่วนทำให้การแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลวได้ (บัญชา สุวรรณสิทธิ์. 2550: 12)

การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการกำหนดนโยบายหรือกิจกรรมร่วมกันในชุมชน เพื่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของชุมชนร่วมกันประชาชนควรมีโอกาสค้นหาปัญหาและหาสาเหตุของปัญหา วิธีการแก้ไขปัญหามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางแผนโดยให้มีการปฏิบัติที่เหมาะสมกับสภาพของชุมชน ร่วมลงทุนลงแรง เพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ตามความต้องการของชุมชน เกิดความรู้สึกร่วมกันในความเป็นเจ้าของกิจกรรมและผลงานที่ปรากฏ ตลอดจนการประเมินผลในการร่วมตรวจสอบทุกขั้นตอนของการปฏิบัติจะช่วยให้การแก้ไขปัญหาในเรื่องต่าง ๆ ได้ (ณัฐนิชา รัตนธรรม. 2560: 12)

เทศบาลตำบลบ้านบัว อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในรูปแบบเทศบาลขนาดกลาง มีหน้าที่ในการพัฒนาตำบล ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น ปัญหาเรื่องขยะมูลฝอยนับว่าเป็นปัญหาสำคัญเร่งด่วนเพราะมีผลกระทบต่อชุมชน จากสถิติที่ได้ทำการเก็บข้อมูลปริมาณขยะมูลฝอยในแต่ละปี พบว่าปริมาณขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลบ้านบัวสูงขึ้นตามการขยายตัวของชุมชน โดยในปีพ.ศ.2565 มีขยะทั่วไปประมาณ 871 ตัน/ปี ขยะอันตรายประมาณ 79.31 ตัน/ปี ขยะรีไซเคิล ประมาณ 45 ตัน/ปี ขยะอันตรายประมาณ 2.74 ตัน/ปี ประกอบกับการกำจัดขยะมูลฝอยไม่ถูกวิธี เช่น การเผาขยะมูลฝอยในแหล่งชุมชน ก่อให้เกิดมลพิษเป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน ชุมชนไม่มีการคัดแยกขยะก่อนนำไปทิ้ง ประชาชนไม่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของตนเอง จากสภาพการณ์ดังกล่าวทำให้ปริมาณขยะเพิ่มมากขึ้นและไม่มีสถานที่ทำลาย ก่อให้เกิดปัญหาขยะล้นเมืองซึ่งเป็นปัญหาที่เทศบาลตำบลบ้านบัวกำลังประสบอยู่ในปัจจุบัน ในการนี้เทศบาลตำบลบ้านบัวได้พยายามดำเนินการแก้ไขปัญหारेื่องขยะมูลฝอยอย่างจริงจังโดยพยายาม

เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน จุดมุ่งหมายที่สำคัญคือเพื่อลดปริมาณขยะในชุมชนให้น้อยลง และการนำขยะกลับไปใช้ใหม่ (สำนักงานเทศบาลตำบลบ้านบัว. 2565: 10)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัย จึงมีความสนใจ ที่จะศึกษาเรื่อง เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านบัว อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านบัว อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านบัว อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

สมมติฐานการศึกษา

ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพ ระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านบัว อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ แตกต่างกัน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

- ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพ ระดับการศึกษา
- ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านบัว อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ 4 ด้าน ประกอบด้วย
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและหาสาเหตุของปัญหา
 2. ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
 3. ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน
 4. ด้านการมีส่วนร่วมติดตามผลและประเมินผลงาน

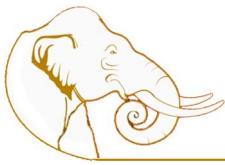
วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านบัว อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยนำเสนอวิธีการดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลบ้านบัว อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 18 ชุมชน ประชากร 8,138 คน (สำนักทะเบียน อำเภอเมืองบุรีรัมย์. 2563: 1)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.5 % และความ คลาดเคลื่อน $\pm 5\%$

(Yamane.1973) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 383 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ ตามสัดส่วน โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่องเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านบัว อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการวิจัยไว้ดังนี้

2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในชุมชน แล้วจึงนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยและสร้างเครื่องมือในการวิจัย

2.2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีลักษณะเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพ ระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามมีเนื้อหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านบัว อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยผู้วิจัยได้กำหนดระดับการมีส่วนร่วมออกเป็น 6 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และไม่เคยมีส่วนร่วม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในเขตเทศบาลตำบลบ้านบัว อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ตามวันเวลาที่ได้กำหนดนัดหมายในแต่ละชุมชน เก็บรวบรวมมาได้จำนวน 383 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4.การวิเคราะห์ข้อมูล

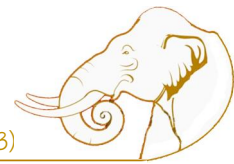
การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านบัว อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) นำเสนอลักษณะเชิงพรรณนา

2. เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านบัว อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ วิเคราะห์ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย 2 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระต่อกัน ใช้วิธีวิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติ t-test กำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และวิเคราะห์ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยมากกว่า 2 กลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีวิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติ F-test

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านบัว อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 3.48$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการค้นหาคำปรึกษาและสาเหตุของปัญหา ด้านการวางแผนดำเนินการ กิจกรรม อยู่ในระดับปานกลาง นอกนั้นอยู่ในระดับน้อย โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการค้นหาคำปรึกษาและสาเหตุของปัญหา ($\bar{X} = 3.69$) รองลงมา คือ ด้านการวางแผนดำเนินการกิจกรรม ($\bar{X} = 3.55$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการติดตามผลและประเมินผลงาน ($\bar{X} = 3.23$) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านบัว อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านบัว อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	การมีส่วนร่วมการจัดการขยะมูลฝอย			
	t-test	F-test	Sig.	ผลการทดสอบสมมติฐาน
เพศ	-3.029	-	.349	ปฏิเสธสมมติฐาน
อายุ	-	4.496	.011*	ยอมรับสมมติฐาน
สถานภาพสมรส		.045	.883	ปฏิเสธสมมติฐาน
อาชีพ		1.558	.223	ปฏิเสธสมมติฐาน
ระดับการศึกษา	-	8.220	.002*	ยอมรับสมมติฐาน

นัยสำคัญทางสถิติที่ .05

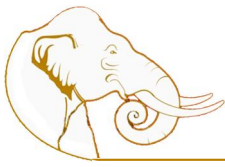
2.1 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านบัว อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

2.2 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านบัว อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามอายุ พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

2.3 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านบัว อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามสถานะภาพสมรส พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

2.4 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านบัว อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามอาชีพ พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

2.5 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านบัว อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

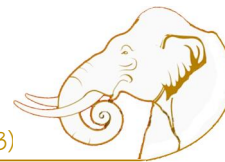
อภิปรายผล

จากการศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านบัว อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม ด้านการลงทุนและการปฏิบัติงาน และด้านการติดตามผลและประเมินผลงาน ทำให้มีข้อมูลที่จะทำให้เทศบาลตำบลบ้านบัว อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ สามารถนำไปปรับปรุงเป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอันเกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย ทั้งในเขตเทศบาลตำบลบ้านบัว และเขตพื้นที่อื่น ๆ ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนในเขตเทศบาลตำบล บ้านบัว อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนมีความเข้าใจว่าการจัดการขยะเป็นหน้าที่ของเทศบาลโดยตรง ประชาชนมีหน้าที่เพียงนำขยะมาทิ้งในถังหรือจุดที่กำหนดแล้วชำระค่าธรรมเนียม หรือค่าบริการจัดการขยะตามที่เทศบาลกำหนด นอกจากนี้ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของความเป็นพลเมืองที่จะต้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่ชุมชนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งผลการวิจัยโดยภาพรวมจะพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในระดับน้อยนั้น จีรวัดน์ เมธาสุทธิรัตน์และชัยวัฒน์ ภัทรกานต์ (2563:46) ได้อธิบายว่า ถ้าระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับต่ำ แสดงถึงปัญหาที่ประชาชนยังไม่เข้าใจและขาดรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ทำให้เกิดความเป็นพลเมือง ซึ่งปัจจุบันการมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมากจะเป็นการมีส่วนร่วมแบบรับทราบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมระดับต่ำ ขณะที่การมีส่วนร่วมที่แท้จริงนั้นประชาชนต้องมีความสนใจและมีส่วนร่วมรับผิดชอบการตัดสินใจ ตั้งแต่เข้าร่วมในกระบวนการวางแผน การเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรม การร่วมใช้ประโยชน์จากกิจกรรมและร่วมติดตามประเมินผลกิจกรรม ซึ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมในปัจจุบันยังไม่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมที่แท้จริงในฐานะพลเมือง นอกจากนี้ นรนิติ เศรษฐบุตรและคณะ (2541: 4) ยังได้ระบุถึงปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้คนได้เข้ามามีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองคือ ปัจจัยทางสังคมต่างๆ ที่ก่อให้เกิดโลกทัศน์ที่นำไปสู่เจตคติแบบพลเมือง เช่น สิ่งแวดล้อมและการอบรมเลี้ยงดูของแต่ละบุคคล สถานะทางสังคม การศึกษา และปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งคือ ความรู้สึกผูกพันเป็นชุมชน (Communitarian Participation) ของแต่ละคนซึ่งในชุมชนมีความผูกพันรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกันและกันมากเท่าใด การมีส่วนร่วมก็จะมากตามลำดับของความผูกพันและอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับชุมชน ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับประภาวรรณ ศรีอ่อนทอง (2550: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลกลบตง อำเภอขุขันธ์บุรีรัมย์ จังหวัดกำแพงเพชร ผลการศึกษาพบว่า ความร่วมมือแก้ไขปัญหาขยะร่วมกับเทศบาลอยู่ในระดับต่ำ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กันต์สินี บุญสม (2558 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย กรณีศึกษาเขตเทศบาลเมืองอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย

2. เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

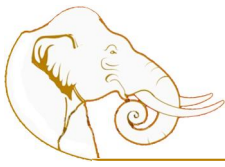
2.1 จากผลการวิจัย ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านบัวให้ความสนใจในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งแวดล้อมไม่มากเท่าที่ควร เนื่องจากกระบวนการเสนอปัญหา และสาเหตุของปัญหาจะต้องกระทำโดยการรวมกลุ่ม ในลักษณะของการประชุมหมู่บ้าน ซึ่งจีรวัดน์ เมธาสุทธิรัตน์ และชัยวัฒน์ ภัทรกานต์ (2563: 47) ได้ระบุปัญหาสำคัญประการหนึ่งของการทำประชามว่า ในการทำประชามก่อน

นำแผนไปปรับปรุงและอนุมัติเพื่อประกาศใช้ ขั้นตอนการทำประชาคมในท้องถิ่นไทยมักเป็นเพียงพิธีการที่ให้ประชาชนมายกมือเพื่อให้แผนท้องถิ่นผ่านกระบวนการเท่านั้น ทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่าข้อเสนอที่ตนนำเสนอขึ้นนั้นไม่แน่ใจว่าจะได้รับการตอบสนองหรือไม่ รวมถึงการขาดการยอมรับในตัวผู้นำทำให้ระดับการมีส่วนร่วมไม่บรรลุประสิทธิผลซึ่งถวิลวดี บุรีกุล (2561:148) ได้อธิบายลักษณะการมีส่วนร่วมแบบนี้ว่าการมีส่วนร่วมแบบผิวเผิน (Thin Participation) กล่าวคือเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เข้ามาแสดงความคิดเห็นหรือความห่วงกังวลในช่วงเวลาสั้นๆ แต่มักจะไม่ได้ให้ประชาชนได้มีข้อมูลหรือรับรู้ข้อมูลอะไรมากมาย การดำเนินการมีส่วนร่วมลักษณะนี้จึงเป็นเพียงพิธีกรรม ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมนึก เสงวณิชย์ (2552 : 78) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลละหานทราย อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลละหานทราย อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนอยู่ในระดับปานกลางและสอดคล้องกับสกล พลบุบผา (2557:82) ที่ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลเมืองชุมเห็ด อำเภอมือ จังหวัดบุรีรัมย์ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

2.2 จากผลการวิจัย ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะการบริหารจัดการเกี่ยวกับขยะมูลฝอยในชุมชนเป็นแนวนโยบายและการดำเนินโดยเทศบาลซึ่งเป็นนโยบายจากบนลงล่าง (Top-down) ซึ่งทำให้ประชาชนบางส่วนไม่ได้มีบทบาทในการกำหนดรูปแบบหรือวิธีการดำเนินกิจกรรม ซึ่งปัจจัยของการมีส่วนร่วมจะประสบผลสำเร็จนั้น ถวิลวดี บุรีกุล (2561: 136-137) ได้อธิบายว่า การมีส่วนร่วมจะประสบผลสำเร็จได้นั้นจะต้องมีเงื่อนไขการมีส่วนร่วมที่ดีด้วย นั่นคือ ประชาชนที่เข้าไปมีส่วนร่วมจะต้องมีอิสรภาพ ความเสมอภาคและมีความสามารถ ซึ่งการวางแผนนั้น จีรวัดน์ เมธาสุทธิรัตน์ และชัยวัฒน์ ภัทรกานต์ (2563:14) ได้อธิบายว่าเป็นระดับการมีส่วนร่วมที่สูงขึ้นจากระดับของการปรึกษาหารือซึ่งมีขอบเขต ไปถึงการวางแผนร่วมกันดำเนินงานและรับผิดชอบผลการดำเนินงานร่วมกัน ซึ่งจะพบว่ามีประเด็นความซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมากมาย สำหรับแนวทางการดำเนินการด้านนี้อาจมีการใช้กลุ่มที่ปรึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิสาขาต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งร่วมกันเป็นต้น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีการประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนทราบถึงบทบาทความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนา การแสดงความคิดเห็น และผลักดันโครงการหรือแนวทางการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุปผา ชื่นนิรันดร์ (2558 : 169-170) ที่ได้ศึกษาระดับและเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการให้บริการจัดการขยะมูลฝอย และศึกษาปัญหาข้อเสนอนะของประชาชนต่อการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าดอกไม้ อำเภอชื่นชม จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2.3 จากผลการวิจัย ด้านการลงทุนและการปฏิบัติงาน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้เป็นเพราะการบริหารจัดการของเจ้าหน้าที่เทศบาลที่ให้ความสนใจต่อการประชาสัมพันธ์เชิญชวนส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยยังไม่เพียงพอและทั่วถึง ไม่ตรงกับสภาพปัญหาหรือความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ประชาชนอาจยังสับสนและไม่เข้าใจถึงวิธีปฏิบัติอย่างชัดเจน จึงทำให้ประชาชนไม่เข้าร่วมกิจกรรมของเทศบาลอย่างเต็มที่ ประชาชนไม่ได้ร่วมพัฒนาในทุกๆ ขั้นตอน ในการเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินทุน การลงแรงในการดำเนินงานกิจกรรมจัดการขยะมูล

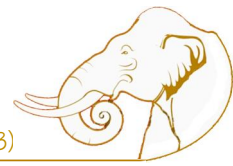
ฝอยและสิ่งปฏิกูล ดังนั้น ความรู้ความเข้าใจที่ประชาชนส่วนใหญ่ จึงถูกนำมาจัดการขยะมูลฝอยของตนเอง เท่านั้น ไม่ใช่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการจัดการขยะมูลฝอย เพื่อชุมชน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ กันต์สินี บุญสม (2558 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย กรณีศึกษาเขตเทศบาลเมืองอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว พบว่า ด้านการดำเนินงาน มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย

2.4 จากผลการวิจัย ด้านการติดตามผลและประเมินผลงาน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนยังไม่เข้าใจในกระบวนการการมีส่วนร่วม อาจยังขาดความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนต่าง ๆ ของการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายที่สำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินงานต่าง ๆ รวมทั้งการตระหนักถึงบทบาทความสำคัญในการเข้าไปมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาของชุมชน ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนยังมีความเข้าใจว่าเป็นหน้าที่ของภาครัฐเพียงฝ่ายเดียวที่จะต้องมาดำเนินการติดตามและประเมินผล ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สกล พลบุบผา (2557 : 82-89) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลเมืองชุมเห็ด อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลเมืองชุมเห็ด ด้านการมีส่วนร่วมติดตามผลและประเมินผลการจัดการอยู่ในระดับปานกลาง จึงเป็นตัวบ่งชี้ว่าประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายที่สำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากมีความจำเป็นที่ประชาชนจะต้องมีส่วนในการควบคุม ติดตาม ประเมินผลการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในกระบวนการจัดการขยะทั้งหมด เพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนากระบวนการจัดการขยะที่ดียิ่งขึ้นไป

2.5 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการมีส่วนร่วมการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลบ้านบัว อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า เมื่อจำแนกตามเพศ สถานะภาพสมรส และอาชีพ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามอายุและระดับการศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ.05 ทั้งนี้เป็นเพราะปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ซึ่งชลัช จงสืบพันธ์ (2551:324) ได้อธิบายว่า ปัจจัยเกี่ยวกับ 1) กลุ่มทางสังคม 2) ชนชั้นทางสังคม เช่น อาชีพ รายได้ การศึกษา 3) บุคลิกภาพอันเกิดจากพันธุกรรม แรงขับ การกล่อมเกลากิจการการเมือง นอกจากนี้ จิรวัดน์ เมธาสุทธิรัตน์ และชัยวัฒน์ ภักธรานต์ (2563:14) ได้อธิบายว่าปัจจัยกายภาพด้านอื่นๆ เช่น ความจำเป็นในการประกอบอาชีพ ปัญหาชีวิต เพศ อายุ วัฒนธรรมและการศึกษา ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความเหมือนและแตกต่างกัน สอดคล้องกับ กันต์สินี บุญสม (2558:บทคัดย่อ) ซึ่งได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอย กรณีศึกษา เขตเทศบาลเมืองอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว พบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยประชากรที่มีอายุ รายได้ การศึกษา อาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยแตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการขยะไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นตัวชี้วัดระดับความเป็นพลเมืองและความรู้สึกรักผูกพันและความหวงแหนที่มีต่อชุมชน
2. ปัญหาขยะมูลฝอยเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง สร้างความไว้วางใจแก่ประชาชน สร้างการตระหนักรู้ ให้เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชน และการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริงนั้น ต้องให้เกิดเป็นการมีส่วนร่วมโดยสมัครใจ เริ่มจากการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการตัดสินใจตั้งแต่การร่วมกันวางแผน การดำเนินกิจกรรม ร่วมรับผลประโยชน์จากกิจกรรม และร่วมติดตามประเมินผลกิจกรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

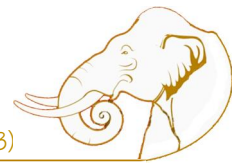
1. เทศบาลควรจัดทำเวทีประชาคมหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อรายงานถึงสถานการณ์การเพิ่มขึ้นของขยะในชุมชน แล้วรับฟังข้อเสนอแนะจากชุมชนเพื่อให้ได้แนวทางที่เหมาะสมในการจัดการขยะร่วมกันระหว่างชุมชนกับเทศบาล
2. เทศบาลควรเพิ่มจำนวนถังขยะให้เพียงพอกับปริมาณขยะในชุมชน โดยมีการจัดวางเป็นจุดรับทั้งขยะที่ชัดเจนและมีการจัดถังคัดแยกขยะประเภทต่างๆ เพื่อให้ได้ง่ายต่อการจัดเก็บ
3. เทศบาลควรมีโครงการจัดการขยะโดยชุมชน เช่น ธนาคารขยะชุมชน เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการขยะในชุมชน รวมทั้งสร้างการตระหนักรู้การจัดการขยะเพื่อให้เกิดมูลค่าแก่ชุมชน

บรรณานุกรม

- กรมควบคุมมลพิษ. (2562). *การลดและใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอย. คู่มือแนวทางและข้อกำหนดเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- กันต์สินี บุญสม. (2558). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอย กรณีศึกษา เขตเทศบาลเมืองอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว* (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). การเมืองการปกครอง. ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จิรวัดน์ เมธาสุทธิรัตน์, และชัยวัฒน์ ภัทรกานต์. (2563). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารท้องถิ่น ในเอกสารชุดวิชาการบริหารท้องถิ่น (หน่วยที่1-8)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ณัฐนิชา รัตนธรรม. (2560). *การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล ตำบลป่าไร่ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว* (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). การเมืองการปกครอง. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2561). *หลักธรรมาภิบาล: จากแนวคิดสู่การปฏิบัติในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- นรนิติ เศรษฐบุตร, และคณะ. (2541). *รายงานการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาประชาธิปไตย. องค์การบริหารส่วนตำบล. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร*.
- บุบผา ชื่นนรินทร์. (2558). *การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าดอกไม้ อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดมหาสารคาม การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต รัฐประศาสนศาสตร. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*.
- บัญชา สุวรรณสิทธิ์. (2550). *การกำจัดขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิดของเทศบาลตำบลสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต รัฐประศาสนศาสตร. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*.

- ประภาวรรณ ศรีอ่อนทอง. (2550). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลสกลบุตร อำเภอลำลูกขันบุรีรัมย์ จังหวัดกำแพงเพชร การศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*. การปกครองท้องถิ่น. ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยของแก่น.
- พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ. พ.ศ. 2542. (2542, 17 พฤศจิกายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 116 ตอนที่ 114 ก.
- พระราชบัญญัติเทศบาล. พ.ศ. 2546 (ฉบับที่ 12). (2546, 10 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 1 ตอนที่ 124 ก.
- สกล พลบุบผา. (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย ในเขตเทศบาลเมืองชุมเห็ด อำเภอมือ จังหวัดบุรีรัมย์*. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต รัฐประศาสนศาสตร์. บุรีรัมย์: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สมนึก เสงวนิชย์. (2552). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลละหานทราย อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต รัฐประศาสนศาสตร์. บุรีรัมย์: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สำนักงานทะเบียนอำเภอมือบุรีรัมย์. (2563). *จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง*. บุรีรัมย์: สำนักงานทะเบียนอำเภอมือบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์.
- สำนักงานเทศบาลตำบลบ้านบัว. (2565). *รายงานผลการดำเนินการกำจัดขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลบ้านบัว*. บุรีรัมย์: เอกสารอัดสำเนา.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics. an introductory analysis*. New York: Haper & Row.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากร สำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร

Factors Affecting Happiness at Work of Personnel Working in Buengkum District Office Bangkok Metropolitan Administration

ณัทภัสสา ทองประดับ¹ อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ²

พระปลัดสุระ ญาณธโร³ พระครูสาธุกิจโกศล⁴ รังสรรค์ ประเสริฐศรี⁵

Natphatsa Thongpradab¹ Orapin Piyasakulkiat²

Phrapalad Sura Yanatharo³ PhrakruSathukitkosol⁴ Rangson Prasertsri⁵

¹นักศึกษาลัทธิสุตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

²⁴หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

³⁵มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

¹Student of Master of Public Administration Program Graduate School Kasem Bundit University

²⁵Master of Public Administration Program Graduate School Kasem Bundit University

³⁴Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus

Email: orapin5082@yahoo.com

Received : January 14, 2023;

Revised : May22, 2023;

Accepted : May28, 2023

บทคัดย่อ

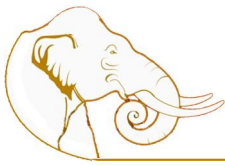
การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 2) เพื่อศึกษาปัจจัยในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 3) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 4) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร จากกลุ่มตัวอย่างบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร จำนวน 93 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.955 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ t - test การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) การทดสอบรายคู่ของเชฟเฟ และ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการศึกษาพบว่า

1. บุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 30 - 40 ปี สถานภาพโสด ระดับการศึกษาปริญญาตรี ระยะเวลาในการทำงาน 1 - 5 ปี และรายได้ต่อเดือน 15,000 - 20,000 บาท

2. ความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = .553)

3. ปัจจัยในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = .598)

4. การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการทำงานที่ต่างกันมีความสุขในการทำงาน

ไม่แตกต่างกัน ส่วนสถานภาพและรายได้ต่อเดือนที่ต่างกันมีความสุขในการทำงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานครเป็นไปในทิศทางเชิงบวก ได้แก่ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน รองลงมา คือ ปัจจัยด้านลักษณะงาน และปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ

คำสำคัญ : ความสุข; การทำงาน; บุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม

Abstract

This study aims to study: 1) Happiness at work of personnel working in Buengkum District Office, Bangkok Metropolitan Administration. 2) Factors of work of personnel working in Buengkum District Office, Bangkok Metropolitan Administration. 3) Comparing personal factors and happiness at work of personnel working in Buengkum District Office, Bangkok Metropolitan Administration. and 4) Factors of work which affecting happiness at work of personnel working in Buengkum District Office, Bangkok Metropolitan Administration. The participants in the study were personnel of Buengkum District Office, Bangkok Metropolitan Administration totally 93 in numbers. The data as well as was proved the content validity and was verified the value of Cronbach's alpha reliability test of 0.955. The study used quantitative method which utilized the questionnaires to collect the data. The statistics used in this case were descriptive statistics analysis, frequency, percentage, mean, t-test, One-way ANOVA and multiple regression analysis.

The results of the study revealed that

1) The questionnaire responses were female, aged 30 - 40 years, single, graduated with Bachelor degree, performance 1 - 5 years and had 15,000 - 20,000 Baht income.

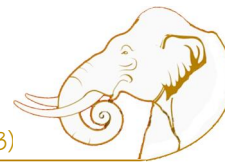
2) Happiness at work of personnel working in Buengkum District Office, Bangkok Metropolitan Administration was at overall high level ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = .553).

3) Factors of work of personnel working in Buengkum District Office, Bangkok Metropolitan Administration was at overall high level ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = .598)

4) The comparing results of opinions toward happiness at work of personnel working in Buengkum District Office, Bangkok Metropolitan Administration classified by marital status and income were found to be difference, accept gender, age, education and job experience had no difference, significant at the level of .05.

5) Factors of work have statistically significant influence at the level of .05 on happiness at work of personnel working in Buengkum District Office, Bangkok Metropolitan Administration and the positive directions were work environment, job feature and personnel relationship respectively.

Keywords: happiness; work; personnel of Buengkum District Office

บทนำ

อาชีพข้าราชการเป็นอาชีพหนึ่งที่มีความสำคัญต่อประเทศ เนื่องจากภารกิจหลักของงานราชการ คือ การนำนโยบายของรัฐไปสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า และประชาชนอยู่ดีมีสุข ซึ่งผู้ทำหน้าที่นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ นั้น คือ ข้าราชการและบุคลากรของภาครัฐ ที่ต้องใช้กำลังร่างกาย แรงใจ ความรู้ ความสามารถและทักษะอย่างเต็มกำลัง เพื่อให้การทำงานสัมฤทธิ์ผลตามนโยบายที่กำหนด

ปัจจุบันสำนักงานเขตบึงกุ่ม มีภาระหน้าที่เกี่ยวกับงานปกครอง งานทะเบียน การสาธารณสุข โภค การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาคและสิทธิเสรีภาพของประชาชน การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง การสาธารณสุข การรักษาความปลอดภัย การดูแลรักษาที่สาธารณะ การป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย การจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่างๆ การจัดเก็บรายได้ การบังคับการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครหรือกฎหมายอื่นที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานครและหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย (สำนักงานเขตบึงกุ่ม, [ออนไลน์], 2564) ด้วยภาระงานที่หลากหลาย ทำให้บุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่มต้องให้บริการประชาชนด้วยความรวดเร็วและทั่วถึง เพื่อตอบสนองความต้องการ และสร้างความพึงพอใจให้แก่ประชาชน จึงอาจก่อให้เกิดความเครียดและความกดดันในการทำงาน ส่งผลให้บุคลากรเกิดความเหนื่อยล้าและไม่มีความสุขในการทำงานได้

ดังนั้น การสร้างความสุขในการทำงาน จึงเป็นสิ่งที่ทุกคนในองค์กรพึงประสงค์ หากบุคลากรมีความสุขในการทำงานแล้ว จะทำให้ผลงานมีคุณภาพและเป็นไปในทิศทางที่ดียิ่งขึ้น ซึ่งตามแนวทางการสร้างเสริมสุขภาพ ในองค์กร หรือ Happy Work Place ของสำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กรได้กำหนดเป้าหมายในการทำงานที่สำคัญ คือ การให้บุคลากรดูแลสุขภาพของตนเองและมีความสุขในการทำงาน โดยมีองค์ประกอบของความสุข 8 ประการ ได้แก่ 1. สุขภาพดี (Happy Body) 2. มีน้ำใจ (Happy Heart) 3. ผ่อนคลายดี (Happy Relax) 4. ใฝ่ความรู้ (Happy Brain) 5. มีคุณธรรม (Happy Soul) 6. การเงินดี (Happy Money) 7. ครอบครัวดี (Happy Family) 8. สังคมดี (Happy Society) เมื่อองค์กรดูแลสุขภาพชีวิตของบุคลากร ครอบครัวและผู้เกี่ยวข้องแล้ว จะส่งผลต่อการลดรายจ่าย ทางสุขภาพในภาพรวม และเกิดผลต่อสังคมสุขภาวะในระยะยาว (สำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร, [ออนไลน์], 2563)

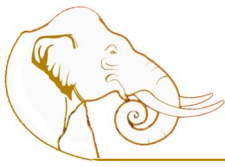
ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากร สำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร” เพื่อให้ทราบว่าปัจจัยด้านใดที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม และนำผลการศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรให้มีความสุขในการทำงาน หากบุคลากรมีความสุขในการทำงานแล้ว จะทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น นำไปสู่การพัฒนาองค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร
4. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร

สมมติฐานการวิจัย

1. บุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ที่มีเพศต่างกัน มีความสุขในการทำงานแตกต่างกัน
2. บุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ที่มีอายุต่างกัน มีความสุขในการทำงานแตกต่างกัน
3. บุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ที่มีสถานภาพต่างกัน มีความสุขในการทำงานแตกต่างกัน

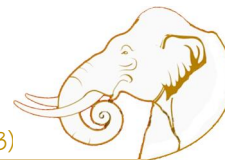
4. บุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความสุขในการทำงานแตกต่างกัน
5. บุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ที่มีระยะเวลาในการทำงานต่างกัน มีความสุขในการทำงานแตกต่างกัน
6. บุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความสุขในการทำงานแตกต่างกัน
7. ปัจจัยด้านลักษณะงานส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร
8. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร
9. ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงานส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร

การทบทวนวรรณกรรม

องค์ประกอบของความสุขในการทำงาน

ชาญวิทย์ วสันต์ธนารัตน์ และธีรธรรม วุฑฒิวัตรชัยแก้ว (2559: 12-15) ได้กล่าวถึงแนวคิดความสุข 8 ประการ หรือ Happy 8 ของสำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่เชื่อว่าความสุขของคนทำงานจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อสามารถจัดสมดุลชีวิตตนเองได้ โดยเกิดจากองค์ประกอบของความสุข 8 ประการ ดังนี้

1. การเป็นผู้ที่มีสุขภาพดี ดูแลตนเองไม่ให้เป็นภาระของผู้อื่น (Happy Body) คือ มีสุขภาพแข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ ใช้ชีวิตอย่างมีความสุข ซึ่งเกิดจากการใช้ชีวิต รู้จักกิน รู้จักนอน
2. การเป็นผู้ที่มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น (Happy Heart) คือ การมีน้ำใจ การคิดถึงคนอื่น การรับบทบาทของเจ้านาย ลูกน้อง บทบาทของคุณพ่อ คุณแม่ และผลของการกระทำของตนเองต่อสิ่งต่างๆ
3. การเป็นผู้ที่สามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเอง (Happy Relax) คือ การรู้จักผ่อนคลายกับสิ่งต่างๆ ในการดำเนินชีวิต เพื่อรักษาสมดุลของชีวิตไว้
4. การเป็นผู้รักการเรียนรู้และเป็นมืออาชีพในงานของตนเอง (Happy Brain) คือ การศึกษาหาความรู้ การพัฒนาตนเองตลอดเวลาเพื่อให้เป็นมืออาชีพและเพื่อให้เกิดความมั่นคงก้าวหน้าในหน้าที่การงาน
5. การเป็นผู้มีคุณธรรมและความกตัญญู (Happy Soul) คือ การเป็นผู้ที่มีคุณธรรม โดยเฉพาะ หิริโอตตัปปะ (ความละอายและเกรงกลัวต่อการกระทำของตน) ซึ่งเป็นคุณธรรมเบื้องต้นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันของสังคมมนุษย์และเป็นคุณธรรมที่สำคัญต่อการทำงานเป็นทีม
6. การเป็นผู้ใช้เงินเป็น (Happy Money) คือ เป็นผู้ใช้เงินเป็น มีเงินเก็บ รู้จักใช้ เป็นหนี้อย่างมีเหตุผล มีชีวิตที่เหมาะสมกับตนเอง หรืออาจกล่าวว่าเป็นบุคคลที่สามารถจัดการรายรับรายจ่ายของตนเองได้
7. การเป็นผู้ที่รักและดูแลครอบครัวตนเองได้ (Happy Family) คือ การมีครอบครัวที่อบอุ่นและมั่นคง มองว่าครอบครัวเป็นกำลังใจที่ดีในการทำงาน เพราะครอบครัวเป็นเหมือนภูมิคุ้มกัน เป็นกำลังใจเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาหรืออุปสรรคในชีวิต การมีครอบครัวเข้มแข็ง จะทำให้สังคมมั่นคงด้วย
8. การเป็นผู้ที่รักและดูแลองค์กร/สังคมของตนเองได้ (Happy Society) คือ การเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรและสังคม โดยสังคมมี 2 ระดับ คือ สังคมในที่ทำงานและสังคมนอกที่ทำงาน

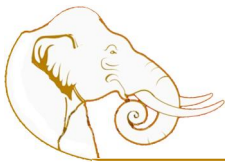
ทฤษฎีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

บุคคลที่มีความสุขและมีแรงจูงใจในชีวิตนั้น จะเปี่ยมด้วยพลังและมีชีวิตชีวา มีความหวัง หากองค์กรมีพนักงานที่มีความสุข มีแรงจูงใจในการทำงาน พนักงานเหล่านั้นจะมีความกระตือรือร้น ตั้งใจในการทำงาน รักงาน และมุ่งมั่นทำงานให้สำเร็จ ดังนั้น แรงจูงใจในการทำงานจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานในองค์กร แรงจูงใจจะทำให้บุคคลมีความสุขทั้งในชีวิตส่วนตัวและชีวิตในการทำงานด้วย (สิรินทร แซ่ฉั่ว, 2553: 40) ผู้วิจัยจึงนำทฤษฎีแรงจูงใจที่มีความเกี่ยวข้องกับความสุขในการทำงานมาใช้ประกอบการวิจัย ดังนี้

ทฤษฎีค่านิยมของ Locke (Locke's Value Theory)

Locke (1976) ได้นำเสนอทฤษฎีค่านิยม (Locke's Value Theory) ที่อธิบายแรงจูงใจเบื้องต้นในการทำงานจะต้องประกอบไปด้วยปัจจัยพื้นฐานที่เป็นผลกระทบกับการทำงาน และตอบสนองความต้องการของคนในองค์กร เพื่อให้คนในองค์กรจงรักภักดี ท่วมเทกกับงาน และเกิดความสุขในการทำงาน ซึ่งจะทำให้ผลงานที่ออกมามีคุณภาพ โดยสามารถสรุปปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้

1. ลักษณะงาน เป็นปัจจัยแรกที่จะทำให้บุคคลพอใจหรือไม่พอใจในงานที่ทำ รวมถึงถ้าเป็นงานที่ทำทนายหรือมีความแปลกใหม่ หรือใช้ประโยชน์จากความรู้การศึกษาที่ได้เรียนมา บุคคลนั้นก็พอใจในงานนั้นมากขึ้น
 2. ค่าตอบแทนและสวัสดิการ อัตราค่าแรงที่เหมาะสมจะทำให้ผู้ทำงานมีความพึงพอใจในงาน นอกจากนี้ วิธีการจ่ายค่าแรงก็มีส่วนให้ผู้ปฏิบัติงานพอใจหรือไม่พอใจได้ เช่น การจ่ายเงินเป็นรายเดือน จ่ายเป็นรายวัน หรือจ่ายตามจำนวนผลผลิต เป็นต้น
 3. โอกาสที่จะได้รับการเลื่อนขั้นหรือเลื่อนตำแหน่ง เพราะทุกคนก็ตั้งความหวังว่าจะได้รับการพิจารณาจากผู้บังคับบัญชาเพื่อเลื่อนตำแหน่งสูงขึ้นไป
 4. การยอมรับจากผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานก็เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่ง ที่ทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจ เช่น เมื่อบุคคลทำสิ่งใดสำเร็จก็ควรจะได้รับการยกย่องและประกาศเกียรติคุณ
 5. ผลประโยชน์ เป็นสิ่งตอบแทนที่บุคคลได้รับจากการทำงานหรือคาดหวังว่าจะได้รับ เช่น ได้รับบำเหน็จ บำนาญ ค่ารักษาพยาบาล การหยุดพักผ่อนประจำปี โบนัสประจำปี เป็นต้น
 6. สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน เช่น อุณหภูมิ การถ่ายเทอากาศ ความชื้น แสง เสียง ตลอดจนการจัดสภาพในห้องทำงาน ที่ตั้งขององค์กร เป็นต้น นอกจากนี้ ระยะเวลาในการทำงาน การหยุดพักในระหว่างการทำงานก็เป็นปัจจัยของสภาพการทำงานอย่างหนึ่ง
 7. หัวหน้าหรือผู้บังคับบัญชา ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้บุคคลที่ทำงานมีความพึงพอใจในการทำงาน เนื่องจากหัวหน้าแบบต่างๆ มีอิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาไม่เหมือนกัน
 8. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะส่งเสริมหรือหยุดยั้งความพึงพอใจของบุคคลที่มีต่อการทำงาน ถ้าบุคคลใดมีเพื่อนร่วมงานที่มีความสามารถสูงพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือคนอื่นอย่างเป็นมิตร บุคคลนั้นก็อาจจะมีความพึงพอใจในสภาพการทำงานมากกว่าคนอื่น
 9. องค์กรและการจัดการ หรือการบริหารนโยบายและการจัดการ ซึ่งการที่องค์กรมีการวางนโยบายที่แน่นอนเกี่ยวกับการจ่ายค่าแรง สวัสดิการผู้ปฏิบัติงาน หรือเกณฑ์ในการพิจารณาความดีความชอบก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้ปฏิบัติงานนำมาคิดตัดสินใจ และทำให้เกิดความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจในการทำงาน
- จากข้างต้นเห็นได้ว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะผลักดันให้บุคลากรทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอาจจะประกอบด้วยหลายปัจจัย เช่น ค่าตอบแทน ลักษณะงานที่ทำ สภาพแวดล้อมการทำงาน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน ความก้าวหน้า

ในงาน การจัดการองค์กร เป็นต้น ซึ่งปัจจัยเหล่านี้น่าจะกระตุ้นให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน เมื่อบุคลากรเกิดความพึงพอใจแล้วจะส่งผลให้ทำงานอย่างมีความสุข รู้สึกจงรักภักดี และผูกพันกับองค์กรมากยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร จำนวน 120 คน และกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1973) กำหนดค่าระดับความคลาดเคลื่อนไว้ที่ร้อยละ .05 กลุ่มตัวอย่างที่ได้มีจำนวน 93 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 93 คน แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล ได้แก่ 1. เพศ 2. อายุ 3. สถานภาพ 4. ระดับการศึกษา 5. ระยะเวลาในการทำงาน 6. รายได้ต่อเดือน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร แบ่งออกเป็น 8 ด้าน ได้แก่ 1) สุขภาพดี 2) มีน้ำใจ 3) ผ่อนคลายดี 4) ใฝ่ความรู้ 5) มีคุณธรรม 6) การเงินดี 7) ครอบครัวดี 8) สังคมดี

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านลักษณะงาน 2) ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน 3) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน

ส่วนที่ 4 คำถามปลายเปิดเพื่อแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร

วิธีจัดการกับข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการทำงาน และรายได้ต่อเดือน โดยการหาค่าความถี่และค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ความสุขและปัจจัยในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

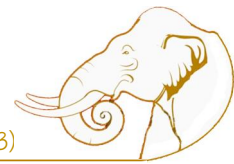
3. ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ t-test เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่มี 2 กลุ่ม คือ เพศ ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่มี 3 กลุ่มขึ้นไป ได้แก่ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการทำงาน และรายได้ต่อเดือน เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Sheffe) และใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อพยากรณ์หรือทำนายตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร โดยตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยด้านลักษณะงาน ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน และปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ 1. เพศ 2. อายุ 3. สถานภาพ 4. ระดับการศึกษา 5. ระยะเวลาในการทำงาน 6. รายได้ต่อเดือน

2. ปัจจัยในการทำงาน 3 ประการ ได้แก่ 1. ลักษณะงาน 2. สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน 3. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ตามแนวคิดความสุข 8 ประการ ของสำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้แก่ 1. สุขภาพดี 2. มีน้ำใจ 3. ผ่อนคลายดี 4. ใฝ่ความรู้ 5. มีคุณธรรม 6. การเงินดี 7. ครอบครัวดี 8. สังคมดี

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

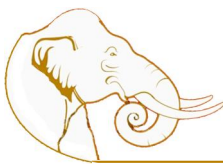
การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายข้อมูลพื้นฐานลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ สถิติ t-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ดังนี้

1. จำแนกตามเพศพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 68.8 และเพศชาย จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 31.2
2. จำแนกตามอายุพบว่า ส่วนใหญ่มีอายุ 30 ถึง 40 ปี จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 38.7 รองลงมา คือ อายุ 41 ถึง 50 ปี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 35.5 รองลงมา คือ อายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 12.9 และอายุ 51 - 60 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 12.9
3. จำแนกตามสถานภาพพบว่า ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 53.8 รองลงมา คือ มีสถานภาพสมรส จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 37.6 รองลงมา คือ มีสถานภาพหย่า/หม้าย จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8.6
4. จำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 65.6 รองลงมา คือ สำเร็จการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 19 คนคิดเป็นร้อยละ 20.4 รองลงมา คือ สำเร็จการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 14
5. จำแนกตามระยะเวลาในการทำงานพบว่า ส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการทำงาน 1 - 5 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 32.3 รองลงมา คือ มีระยะเวลาในการทำงาน 15 ปี ขึ้นไป จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 31.2 รองลงมา คือ มีระยะเวลาในการทำงาน 6 -10 ปี จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 19.3 รองลงมา คือ มีระยะเวลาในการทำงาน 11 - 15 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 14 รองลงมา คือ มีระยะเวลาในการทำงานน้อยกว่า 1 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.2
6. จำแนกตามรายได้ต่อเดือนพบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 15,000 - 20,000 บาท จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 32.3 รองลงมา คือ มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 25,000 บาท จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 29 รองลงมา คือ มีรายได้ต่อเดือน 20,001 - 25,000 บาท จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 23.6 และมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 15,000 บาท จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 15.1

2. ความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสุขในการทำงานของบุคลากร

สำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ในภาพรวม

(n=93)

ความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่มกรุงเทพมหานคร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสุขในการทำงาน
1. ด้านสุขภาพดี	3.09	.764	ปานกลาง
2. ด้านมีน้ำใจ	4.44	.654	มากที่สุด
3. ด้านผ่อนคลายดี	3.95	.665	มาก
4. ด้านใฝ่ความรู้	4.27	.697	มากที่สุด
5. ด้านมีคุณธรรม	4.43	.601	มากที่สุด
6. ด้านการเงินดี	4.09	.862	มาก
7. ด้านครอบครัวดี	4.25	.860	มากที่สุด
8. ด้านสังคมดี	4.31	.704	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.10	.553	มาก

จากตารางที่ 1 ความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานครโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = .553) พิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ด้านมีน้ำใจมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = .654) รองลงมา คือ ด้านมีคุณธรรม ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = .601) ด้านสังคมดี ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = .704) ด้านใฝ่ความรู้ ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = .697) ด้านครอบครัวดี ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = .860) ด้านการเงินดี ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = .862) ด้านผ่อนคลายดี ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = .665) และด้านสุขภาพดี ($\bar{X} = 3.09$, S.D. = .764) ตามลำดับ

3. ปัจจัยในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร

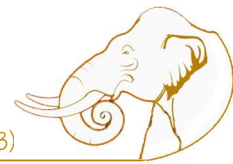
ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยในการทำงานของบุคลากรสำนักงาน

เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ในภาพรวม

(n=93)

ปัจจัยในการทำงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสุขในการทำงาน
1. ด้านลักษณะงาน	4.18	.668	มาก
2. ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน	4.27	.576	มากที่สุด
3. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน	4.15	.765	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.20	.598	มาก

จากตารางที่ 2 ปัจจัยในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานครโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = .598) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = .576) รองลงมา คือ ด้านลักษณะงาน ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = .668) และด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = .765) ตามลำดับ

4. เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร

ปัจจัยส่วนบุคคล	ความสุขในการทำงาน			
	t-test	F-test	P-value	ผลการทดสอบสมมติฐาน
เพศ	.509	-	.612	ปฏิเสธสมมติฐาน
อายุ	-	2.196	.094	ปฏิเสธสมมติฐาน
สถานภาพ	-	4.909	.009*	ยอมรับสมมติฐาน
ระดับการศึกษา	-	1.232	.296	ปฏิเสธสมมติฐาน
ระยะเวลาในการทำงาน	-	1.882	.121	ปฏิเสธสมมติฐาน
รายได้ต่อเดือน	-	3.586	.017*	ยอมรับสมมติฐาน

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 แสดงถึงความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการทำงานที่แตกต่างกัน มีความสุขในการทำงานไม่แตกต่างกัน ส่วนสถานภาพและรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีความสุขในการทำงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 4 ทดสอบสมมติฐานการวิเคราะห์การถดถอยเพื่อพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร

ความสุขในการทำงาน	Unstandardized Coefficients	Standardized Coefficients	t	P-value
	B	Beta		
Constant	.743		3.116	.002*
ปัจจัยในการทำงาน				
ลักษณะงาน	.317	.383	3.957	.000*
สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน	.336	.350	3.814	.000*
ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน	.145	.200	2.482	.015*

$R = .843$ $R^2 = .710$ Adjusted $R^2 = .700$ Std. Error of the Estimate = .30259
F Change = 72.639 Sig = .000

* Correlation is significant at the .05 level (2-tailed)

จากตารางที่ 4 เมื่อวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับระดับสูงมาก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเป็น .843 และสามารถร่วมกันพยากรณ์ความสุข

ในการทำงานของบุคลากร สำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 71 จากด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ($B = .336$, $t = 3.814$, $P\text{-value} = .000$) ด้านลักษณะงาน ($B = .317$, $t = 3.957$, $P\text{-value} = .000$) และด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน ($B = .145$, $t = 2.482$, $P\text{-value} = .015$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานการพยากรณ์เท่ากับ $\pm .30$

อภิปรายผล

การอภิปรายผลจะเปรียบเทียบการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยอธิบายตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร พบว่า ความสุขในการทำงานของบุคลากร ผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พิมพ์ชนก เกื้อธรรมคุณ (2563) ซึ่งศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานของพนักงานการทำเรือแห่งประเทศไทย สังกัดท่าเรือกรุงเทพ” ผลการวิจัยพบว่า ความสุขส่วนบุคคลของพนักงานการทำเรือแห่งประเทศไทย สังกัดท่าเรือกรุงเทพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63

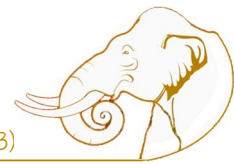
2. ปัจจัยในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยในการทำงานต่อความสุขในการทำงานของบุคลากร ผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นูร์ปาชีเยห์ गुणा (2562) ซึ่งศึกษาวิจัยเรื่อง “ความสุขในการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการทำงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.62

3. เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร อภิปรายผลการศึกษาในการทดสอบสมมติฐาน ตามรายละเอียด ดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 1 จากการศึกษาพบว่า เพศที่แตกต่างกันมีความสุขในการทำงานไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เนื่องจากความสุขในการทำงานเป็นสิ่งที่ทุกคนในองค์กรนั้นพึงประสงค์ โดยไม่มีการแบ่งแยกเพศชายหรือเพศหญิง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ จิระสันต์ วงษ์วรสันต์ (2560) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความสุขในการทำงานของเจ้าหน้าที่สื่อสารกลยุทธ์และผลิตภัณฑ์รายย่อยของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)” ผลการวิจัยพบว่า จากผลการทดสอบ โดยใช้สถิติ t - test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 พบว่า ค่า t - test = - 0.920, Sig. = 0.359 ซึ่งมากกว่า .05 สรุปผลการทดสอบ ได้ว่า เป็นการยอมรับสมมติฐานหรือปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลด้านเพศที่ต่างกัน มีผลต่อความสุขในการทำงานไม่แตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

สมมติฐานที่ 2 จากการศึกษาพบว่า อายุที่แตกต่างกันมีความสุขในการทำงานไม่แตกต่างกัน จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เนื่องจากความสุขเป็นความรู้สึกที่สามารถเกิดขึ้นกับทุกคนได้โดยไม่จำกัดช่วงอายุ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พิมพ์ชนก เกื้อธรรมคุณ (2563) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานของพนักงานการทำเรือแห่งประเทศไทย สังกัดท่าเรือกรุงเทพ” ผลการวิจัยพบว่า จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 พบว่า ความสุขในการทำงานโดยรวม มีค่า Sig. = .263 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก หมายความว่า พนักงานที่มีอายุต่างกันมีความสุขในการทำงานไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

สมมติฐานที่ 3 จากการศึกษาพบว่า สถานภาพที่แตกต่างกันมีความสุขในการทำงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 4.909$, $P\text{-value} = .009$ ซึ่ง $P\text{-value}$ น้อยกว่า .05) เป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เนื่องจากการมีครอบครัวที่อบอุ่นและมั่นคง อาจเป็นกำลังใจที่ดีในการทำงานและการใช้ชีวิต

เพราะครอบครัวเปรียบเหมือนภูมิคุ้มกันและเป็นที่พึ่งพิงให้แก่บุคลากร เมื่อต้องเผชิญกับปัญหาในชีวิต สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วัชร ณรงค์ฤทธิเดช (2560) ศึกษาเรื่อง “การศึกษาความสุขในการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยรามคำแหง” พบว่า บุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีความสุขในการทำงานโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 11.42$, $P\text{-value} = .000$ ซึ่งน้อยกว่า .05) จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

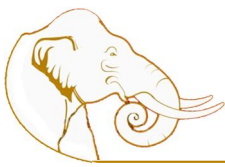
สมมติฐานที่ 4 จากการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีความสุขในการทำงานไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เนื่องจากบุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ให้ความสำคัญในการดูแลสุขภาพของตนเองทั้งกายและใจ รวมถึงให้ความร่วมมือในการทำงานและแก้ไขปัญหาาร่วมกัน เพื่อให้หน่วยงานประสบความสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ทศพล ชาตรีรัมย์ (2561) ศึกษาเรื่อง “ความสุขในการทำงานของพนักงานเทศบาล กรณีศึกษา : เทศบาลนครแหลมฉบัง” ผลการวิจัยพบว่า ความสุขในการทำงานของพนักงานเทศบาลกรณีศึกษา : เทศบาลนครแหลมฉบัง จำแนกตามระดับการศึกษาโดยรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 1.62$, $P\text{-value} = .20$ ซึ่ง $P\text{-value}$ มากกว่า .05) ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 5 จากการศึกษาพบว่า ระยะเวลาในการทำงานที่แตกต่างกัน มีความสุขในการทำงานไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เนื่องจากบุคลากรทุกคน ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรที่เพิ่งเริ่มปฏิบัติงานหรือปฏิบัติงานมานานแล้ว ต่างให้ความสำคัญและเอาใจใส่ต่อสุขภาพกายและใจเหมือนกัน รวมทั้งให้ความร่วมมือในการทำงานเป็นทีม เพื่อทำให้หน่วยงานประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับการศึกษาของ ทศพล ชาตรีรัมย์ (2561) ศึกษาเรื่อง “ความสุขในการทำงานของพนักงานเทศบาล กรณีศึกษา : เทศบาลนครแหลมฉบัง” ผลการวิจัยพบว่า ความสุขในการทำงานของพนักงานเทศบาลกรณีศึกษา : เทศบาลนครแหลมฉบัง จำแนกตามระยะเวลาในการปฏิบัติงานโดยรวมไม่แตกต่างกันที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 1.37$, $P\text{-value} = .26$ ซึ่งมากกว่า .05) ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 6 จากการศึกษาพบว่า รายได้ต่อเดือนที่ต่างกัน มีความสุขในการทำงานแตกต่างกัน เป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เนื่องจากรายได้เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการดำรงชีวิต การมีรายได้ต่อเดือนที่มากกว่า ทำให้บุคลากรสามารถบริหารจัดการค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในชีวิตประจำวันได้ดีกว่าบุคลากรที่มีรายได้น้อย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วัชร ณรงค์ฤทธิเดช (2560) ศึกษาเรื่อง “การศึกษาความสุขในการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยรามคำแหง” ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีความสุขในการทำงานโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 2.81$, $P\text{-value} = .025$ ซึ่งน้อยกว่า .05)

4. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร อภิปรายผลการศึกษาโดยเฉพาะในการทดสอบสมมติฐานตามรายละเอียด ดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 7 จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านลักษณะงานส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ เนื่องจากการที่บุคลากรได้ปฏิบัติงานตรงกับทักษะและความสามารถของตนเอง สามารถปฏิบัติงานได้ด้วยตนเองตั้งแต่เริ่มต้นจนจบกระบวนการ และสามารถตัดสินใจเปลี่ยนแปลงขั้นตอนการปฏิบัติงานได้ด้วยตนเองตามความเหมาะสมนั้น ทำให้บุคลากรรู้สึกมีคุณค่าและภูมิใจในตนเอง ก่อให้เกิดความรู้สึกมีความสุขในการทำงาน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ลักษณะ สุระมรรคา (2560) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่สร้างภาวะความสุขในการทำงานของพนักงานในกลุ่มอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าในเขตนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยองค์กร ด้านลักษณะงาน มีค่า $B = 0.188$

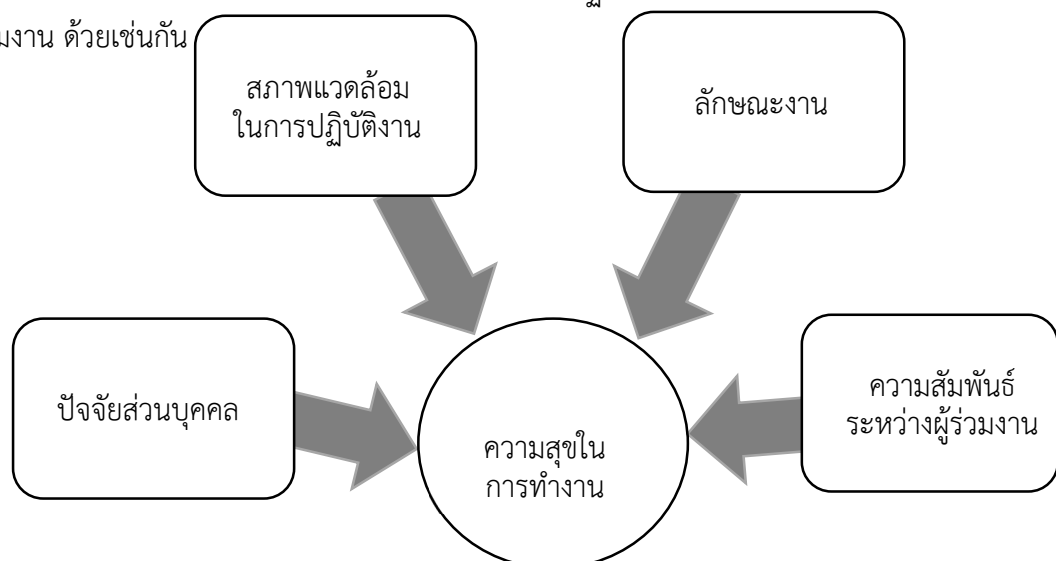
ค่า $t = 5.217$ ค่า $Sig. = .000$ ซึ่งน้อยกว่า .05 แสดงว่า ปัจจัยองค์กร ด้านลักษณะงาน มีผลต่อภาวะความสุขในการทำงานของพนักงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

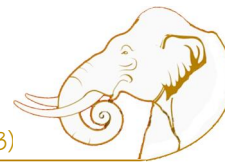
สมมติฐานที่ 8 จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ เนื่องจากบุคลากรได้ปฏิบัติงานในสถานที่ทำงานที่มีสภาพแวดล้อมและบรรยากาศทั่วไปที่เหมาะสมและส่งเสริมต่อการปฏิบัติงาน มีการแบ่งสัดส่วน สะอาด และสะดวกต่อการปฏิบัติงาน บุคลากรมีระยะเวลาชั่วโมงในการทำงานต่อวันที่เหมาะสม และรู้สึกได้ถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเมื่อปฏิบัติงานในสถานที่ทำงาน จึงทำให้บุคลากรรู้สึกมีความสุขในการทำงาน สอดคล้องกับการศึกษาของ ลักษณะ สุระมรรคา (2560) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่สร้างภาวะความสุขในการทำงานของพนักงานในกลุ่มอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าในเขตนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยองค์กร ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีค่า $B = 0.249$ ค่า $t = 10.044$ ค่า $Sig. = .000$ ซึ่งน้อยกว่า .05 แสดงว่า ปัจจัยองค์กร ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานส่งผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 9 จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงานส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ เนื่องจากบุคลากรมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ให้ความร่วมมือในการทำงานเป็นทีม ให้การยอมรับและกล่าวยกย่องชื่นชมในผลงานที่ประสบความสำเร็จของแต่ละคน ทำให้บุคลากรรู้สึกภูมิใจในตนเองและมีความสุขในการทำงาน สอดคล้องกับการศึกษาของ ลักษณะ สุระมรรคา (2560) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่สร้างภาวะความสุขในการทำงานของพนักงานในกลุ่มอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าในเขตนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยองค์กร ด้านสัมพันธภาพในที่ทำงาน มีค่า $B = 0.069$ ค่า $t = 2.378$ ค่า $Sig. = .018$ ซึ่งน้อยกว่า .05 แสดงว่า ปัจจัยองค์กร ด้านสัมพันธภาพในที่ทำงาน ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้จากการวิจัย

ความสุขในการทำงานมีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยส่วนบุคคล โดยบุคลากรที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการทำงานที่ต่างกัน มีความสุขในการทำงานไม่แตกต่างกัน ส่วนบุคลากรที่มีสถานภาพและรายได้ต่อเดือนที่ต่างกัน มีความสุขในการทำงานแตกต่างกัน นอกจากนี้ ความสุขในการทำงานก็มีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยในการทำงาน ได้แก่ สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ลักษณะงาน และความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน ด้วยเช่นกัน

สรุปผลการวิจัย

1. ความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = .553)
2. ปัจจัยในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = .598)
3. การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการทำงานที่ต่างกันมีความสุขในการทำงานไม่แตกต่างกัน ส่วนสถานภาพและรายได้ต่อเดือนที่ต่างกันมีความสุขในการทำงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร เป็นไปในทิศทางเชิงบวก ได้แก่ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน รองลงมา คือ ปัจจัยด้านลักษณะงาน และปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

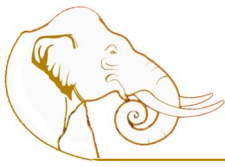
1. ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคลากรหันมาใส่ใจเกี่ยวกับสุขภาพมากยิ่งขึ้น เช่น ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการ 3 อ. ได้แก่ อารมณ์ อาหาร และออกกำลังกาย เป็นต้น
2. ควรจัดสัมมนาออกสถานที่ เพื่อเป็นการสร้างความรู้ พัฒนาทักษะและความสามารถให้แก่บุคลากร อีกทั้งเป็นการช่วยผ่อนคลายความเครียดจากการทำงานให้แก่บุคลากร
3. ควรจัดอบรมหรือทำกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคลากรเกิดการทำงานร่วมกันเป็นทีมและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ร่วมงานเพิ่มมากขึ้น
4. ควรจัดทำแผนงานและกิจกรรมส่งเสริมความสุขในการทำงาน (Happy Work Plan) เพื่อผลักดันให้หน่วยงานกลายเป็นองค์กรสุขภาวะ (Happy Work Place) ตามแนวคิดความสุข 8 ประการ ของสำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

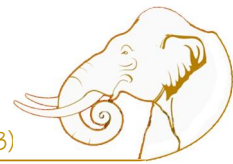
1. ควรศึกษาเพิ่มเติมตัวแปรด้านอื่นๆ ที่อาจส่งผลต่อความสุขในการทำงานนอกเหนือจากตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เช่น การบริหารนโยบายและการจัดการองค์กร ภาวะผู้นำของผู้บริหาร เป็นต้น
2. ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมการวิจัย เพื่อศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่อาจส่งผลต่อความสุขในการทำงานจากเหตุการณ์และสภาพแวดล้อมตามความเป็นจริงของผู้เข้าร่วมการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- จิระสันต์ วงษ์วรสันต์. (2560). *ความสุขในการทำงานของเจ้าหน้าที่สื่อสารกลยุทธ์และผลิตภัณฑ์รายย่อยของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)*. การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชาญวิทย์ วสันต์ธนารัตน์ และธีรธรรม วุฑฒิวัตรชัยแก้ว. (2559). *มาสร้างองค์กรแห่งความสุขกันเถอะ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2559*. กรุงเทพฯ: แอปโพรพริ้นท์.
- ทศพล ขาติรัมย์ (2561). *ความสุขในการทำงานของพนักงานเทศบาล กรณีศึกษา : เทศบาลนครแหลมฉบัง*. งานนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

- นุรปาชียะห์ ภูนา. (2562). *ความสุขในการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี*. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พิมพ์ชนก เกื้อธรรมคุณ. (2563). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานของพนักงานการทำเรือแห่ง ประเทศไทย สังกัดท่าเรือกรุงเทพ*. วิทยานิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต (การจัดการอุตสาหกรรม) มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- ลักษณา สุระมรรคา (2560). *ปัจจัยที่สร้างภาวะความสุขในการทำงานของพนักงานในกลุ่มอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า ในเขตนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วัชระ ณรงค์ฤทธิเดช (2560). *การศึกษาความสุขในการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยรามคำแหง*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานเขตบึงกุ่ม. (2564). *แผนปฏิบัติการประจำปี*. เข้าถึงได้จาก สืบค้นจาก <https://webportal.bangkok.go.th/buengkum/page/sub/16581/แผนปฏิบัติการประจำปี>. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2564.
- สำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร. (2563). *แผนสำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร*. เข้าถึงได้จาก สืบค้นจาก <https://www.thaihealth.or.th/Books/679/สำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร.html>. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2564.
- สิรินทร แซ่ฉั่ว. (2553). *ความสุขในการทำงานของบุคลากรเชิงสร้างสรรค์: กรณีศึกษาอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์กลุ่มสื่อและกลุ่มงานสร้างสรรค์เพื่อการใช้งาน*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์และองค์การ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- Locke, E. A. (1976). *The Nature and Causes of Job Satisfaction*. Chicago: Rand McNally.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rded). New York: Harper and Row.

คณะสงฆ์สุรินทร์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนยุค 4.0 อย่างยั่งยืน Surin Sangha with Sustainable Development of the Quality of Life of Students in the 4.0 Era

พระครูนิมิตรัตนนาภรณ์¹, พระครูพิบูลพัฒน์ประสุต², ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม³
Phrakhrunimitrattanaphon¹, Phrakhrupiboonpatthanaprasut², Thanarat Sa-ard-iam³
¹²หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์
³มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

¹²Ph.D. Program in Buddhist Studies, Graduate Studies Surin Sangha College,

³Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus

E-mail: kumarny2527@gmail.com

Received : December1, 2022;

Revised : May22, 2023;

Accepted : May28, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิต 2) เพื่อศึกษาแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และ 3) เพื่อศึกษาบทบาทของคณะสงฆ์สุรินทร์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนยุค 4.0 อย่างยั่งยืน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) นำเสนอเชิงพรรณนาวิเคราะห์

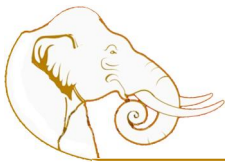
ผลการศึกษาพบว่า

1) แนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตนั้นมีความสำคัญต่อการพัฒนาประชากรในแต่ละประเทศเป็นอย่างมาก เพราะเมื่อประชาชนในประเทศมีคุณภาพชีวิตที่ดีแล้ว ย่อมส่งผลให้การพัฒนาประเทศในด้านอื่นๆ ดีตามไปด้วย 2) แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นหลักสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน เพราะความยั่งยืนหมายถึงความคงอยู่อย่างมั่นคงถาวร 3) บทบาทของคณะสงฆ์สุรินทร์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนยุค 4.0 อย่างยั่งยืน คือ พระสงฆ์ในจังหวัดสุรินทร์มีบทบาทต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนเป็นอย่างมาก โดยพระสงฆ์มีส่วนร่วมในการพัฒนาผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียน กิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรมโดยมีโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเป็นฐานสนับสนุนที่สำคัญในการแสดงบทบาทด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนของพระสงฆ์

คำสำคัญ: การพัฒนา; คุณภาพชีวิต; คณะสงฆ์สุรินทร์; ยุค 4.0; อย่างยั่งยืน

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the concept of quality of life development, 2) to study the concept of sustainable development, and 3) to study the role of the Sangha of Surin on the sustainable development of the quality of life of students in the 4.0 era. It is qualitative research. Using the theoretical concepts of quality of life

development and quality of life development according to Buddhist principles as a research framework. The research area is a group of Buddhist schools in Surin Province.

The results showed that

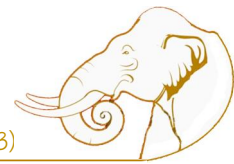
1) The research results according to objective number 1, the concept of improving the quality of life is very important to the development of the population in each country. because when people in the country have a good quality of life 2) Research results according to objective number 2, concept of sustainable development. This concept is regarded as an important principle in improving the quality of life of the people because sustainability means being stable and permanent. 3) Research results according to Objective No. 3, the role of the Surin Sangha and the sustainable development of the quality of life of students in the 4.0 era. Monks in Surin Province play a huge role in improving the quality of life of students. The monks participated in the development through teaching and learning activities in the school. Moral and ethical training activities with the Monk Teacher Project in Schools as an important support base in showing the role of monks in improving the quality of life of students.

Keywords: Development; Quality of Life; Surin Sangha; 4.0 Era; Sustainable

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการศึกษา เพราะการศึกษา เป็นเครื่องมือสำหรับพัฒนาชีวิตของมนุษย์ให้มีความประเสริฐมากกว่าสัตว์จำพวกอื่น ดังที่พระธรรมปิฎก (2542: 25) กล่าวไว้ว่า “...ชีวิตมนุษย์เป็นชีวิตที่อยู่ได้ด้วยการศึกษา ชีวิตที่ดี คือ ชีวิตแห่งการศึกษา ตามหลักพุทธศาสนากล่าวว่า การศึกษาทำให้มนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐที่ต้องผ่านกระบวนการฝึกและการเรียนรู้ และการศึกษาที่จะทำให้มนุษย์พัฒนาเป็นสัตว์ประเสริฐได้นั้น อยู่บนพื้นฐานของสภาวะ 3 ประการคือ พุทธิกรรม จิตใจและสติปัญญา รวม เรียกว่า ไตรสิกขา ที่นำไปสู่การมีชีวิตที่ยั่งยืนและมีความสุข...” ดังนั้น พระพุทธศาสนาจึงเป็นศาสนาที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาระบบการศึกษา โดยนัยนี้พระพุทธศาสนาเป็นระบบการพัฒนาชีวิตให้เจริญไปตามลำดับตั้งแต่ระดับเริ่มต้น ระดับกลางและระดับสูง กล่าวคือ การได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ นอกจากพระพุทธศาสนาจะเป็นศาสนาที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาแล้ว องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาเพื่อความยั่งยืนมาโดยตลอด และเริ่มชัดเจนขึ้นเมื่อได้มีการประกาศเรื่อง การศึกษาเพื่อคนทุกคน (The World Declaration on Education for All) ขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อคราวประชุม ณ หาดจอมเทียน ประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2533 ส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ หันมาให้ความสำคัญกับการศึกษาเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนของทั้งมนุษย์สังคม และสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ได้มีการประกาศประเด็นวาระในการประชุมโอกาสต่าง ๆ เรื่อยมา โดยเฉพาะเมื่อปี พ.ศ. 2558 ที่ผ่านมามีการประกาศเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนภายใน 15 ปีข้างหน้า ที่ครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมีประเด็นเป้าหมายด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นเป้าหมายหนึ่งใน 17 เป้าหมาย ที่ต้องดำเนินการให้บรรลุผล

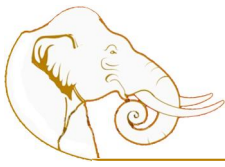
ในส่วน of พระพุทธศาสนานั้น พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญทางด้านการศึกษานับมาแต่โบราณกาล โดยเฉพาะในส่วนของการพัฒนาการศึกษาด้านธรรมะ ด้วยการฝึกฝนอบรมพุทธศาสนิกชนให้เป็นชาวพุทธ

ที่ดี และต่อมายังมีส่วนสำคัญในการพัฒนาการศึกษาครอบคลุมไปจนถึงการศึกษาในระดับโรงเรียนที่ขยายโอกาสให้กับชุมชนโดยรอบที่เรียกว่า “บวร” คือ บ้าน วัด และโรงเรียน จึงเห็นได้ว่า บ้านมีความเชื่อมโยงกับวัด และโรงเรียน โดยที่วัดเป็นจุดศูนย์กลางของการศึกษา จะเห็นได้ว่า พระพุทธศาสนามีความสำคัญต่อการมีอยู่ของชุมชนในสังคมไทยไม่ว่าจะเป็นชุมชนในเชิงเครือญาติ และชุมชนแห่งการศึกษาเรียนรู้ ซึ่งพระสงฆ์ถือได้ว่าเป็นผู้นำในการจัดการศึกษา ทั้งในระบบชุมชน ระดับท้องถิ่น และระดับชาติ

เยาวชนนั้น จัดได้ว่าเป็นรากฐานและอนาคตของชาติ การพัฒนาศักยภาพของเยาวชนคนรุ่นใหม่ ทั้งด้านความสามารถในการเรียนรู้และคุณธรรม จะช่วยสร้างความเจริญทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เยาวชนจึงถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ การส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีชีวิตที่ดีขึ้น ไม่ว่าจะด้านวัตถุ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านความก้าวหน้าของเทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกสบายในชีวิตแก่พลเมือง รวมถึงการส่งเสริมทางด้านร่างกายและสภาพจิตใจ ต่างก็เป็นประเด็นที่มุ่งส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งสิ้น การตื่นตัวในการศึกษาคุณภาพชีวิตของประชากรมีมานานหลังจากที่แพร่ขยายในประเทศทางตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกาและแคนาดาไปสู่นานาชาติทั่วโลก เป็นการยืนยันถึงความสำคัญและความจำเป็นของการศึกษาคุณภาพชีวิตของประชากรอันจะนำไปสู่แนวทางในการปรับปรุงหรือวางแผนนโยบายของประเทศเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในประเทศ สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนาอย่างประเทศไทยเล็งเห็นความสำคัญ “มนุษย์หรือคนในสังคมเป็นหลัก” ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ยึดหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” “การพัฒนาที่ยั่งยืน” และ “คนเป็นศูนย์กลางพัฒนา” ซึ่งมีแนวทางการพัฒนาบนพื้นฐานของการให้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” และจากการกำหนดยุทธศาสตร์พัฒนาประเทศ จึงต้องให้ความสำคัญกับการวางรากฐานการพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์เพื่อให้คนไทยมีทัศนคติและพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคมได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพสูงตามมาตรฐานสากล และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง มีสุขภาวะที่ดีขึ้น ให้คนทุกช่วงวัยมีทักษะความรู้และความสามารถเพิ่มขึ้น รวมทั้งให้สถาบันทางสังคมมีความเข้มแข็งและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น

ปัจจุบันนี้ปัญหาเยาวชนไทยเป็นปัญหาที่หนักใจแก่ทุกฝ่ายเป็นอย่างยิ่ง จากสภาพของสังคมในสภาวะปัจจุบันนี้ สืบเนื่องมาจากสังคมปัจจุบันต้องดิ้นรนเพื่อแสวงหาปัจจัยเพื่อความอยู่รอดจึงเกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวกแก่งแย่งแข่งขันบีบคั้นโดยผลประโยชน์แก่ตนและพวกพ้องจึงนำไปสู่ความขัดแย้งเพราะต้องการแสวงหาความสุขสบายทางวัตถุ แต่เมื่อวัตถุยิ่งเจริญก้าวหน้าไปเท่าใด จิตใจก็ยิ่งสับสนวุ่นวายมากตามไปด้วย เพราะไม่สามารถพัฒนาตนและจิตใจให้รู้ทันต่อสภาพความจริงจึงตกเป็นทาสของวัตถุ เช่น ค่านิยมของการบูชาวัตถุเงินทอง บุชาคนมีฐานะทางสังคมร่ำรวย บุชาคนมีอำนาจ ชอบความสุขสบายโดยไม่คิดมุ่งหวังที่จะพัฒนาตนให้อิสระจากเรื่องเหล่านี้ จึงทำให้สังคมไทยในยุคปัจจุบัน กำลังมีปัญหาหลายๆ มิติของสังคม จากสถิติคดีอาญาศาลเยาวชนและครอบครัวทั่วราชอาณาจักร ประจำปี 2557 (สำนักงานศาลยุติธรรม, 2558: 9–18) พบว่า มีคดีทั้งสิ้น 43,803 คดีแยกตามข้อหาจำนวนมากไปน้อย 6 อันดับแรกได้แก่ 1) ความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ 17,922 คดี 2) ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ 5,312 คดี 3) ความผิดตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบกพระราชบัญญัติจราจรทางบก พระราชบัญญัติทางหลวงและพระราชบัญญัติรถยนต์ 5,141 คดี 4) ความผิดตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน 3,503 คดี 5) ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย 2,519 คดี 6) ความผิดเกี่ยวกับเพศ จำนวน 1,841 คดีนอกจากนี้ยังเป็นความผิดฐานอื่นๆ จากปริมาณคดีดังกล่าวเห็นว่าเยาวชนกระทำความผิดเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ ปัจจัยสำคัญที่เยาวชนมีพฤติกรรมในการกระทำความผิด มีสาเหตุมาจาก

ปัญหาครอบครัวขาดความอบอุ่น ที่เกิดจากการเลี้ยงดูโดยพ่อแม่ตามใจหรือเข้มงวดเกินไป หรือครอบครัวมีความขัดแย้ง ครอบครัวหย่าร้าง การอบรมเลี้ยงดูที่ไม่ถูกวิธีหรือเมื่อครอบครัวแตกแยกก็มีปัญหากับผู้อุปการะเลี้ยงดูที่ไม่ใช่พ่อแม่หรือถูกทอดทิ้งทำให้ไม่ได้รับความอบอุ่นจากครอบครัว ไม่ได้รับการเอาใจใส่ดูแล ย่อมทำให้เกิดการรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ปัญหาเหล่านี้จะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นถ้าไม่ช่วยกันหาวิธีป้องกันและแก้ไข

การพัฒนาคุณภาพชีวิตถือเป็นสิ่งสำคัญต่อประชาชนในสังคม ตามที่องค์การยูเนสโก (UNESCO,1993: 10-11) ได้นิยามคำว่าคุณภาพชีวิตหมายถึงระดับความเป็นอยู่ในสังคม และระดับความพอใจในความต้องการส่วนหนึ่งของมนุษย์และได้นิยามโครงการเพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตว่าเป็นโครงการที่มีเป้าหมายเพื่อช่วยให้ผู้เรียนและชุมชนได้รับความรู้เจตคติค่านิยมและทักษะที่จำเป็นให้กลุ่มเป้าหมายสามารถปรับปรุงคุณภาพชีวิตทั้งในลักษณะปัจเจกบุคคลและในฐานะเป็นสมาชิกของชุมชน นอกจากนี้ องค์การอนามัยโลก (WHOQOL Group,1996: 3) ยังได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตไว้ว่าเป็นการรับรู้ของแต่ละบุคคลต่อสถานะในชีวิตของพวกเขา ภายใต้บริบทของวัฒนธรรมและความหมายของระบบในสังคมที่พวกเขาอาศัยอยู่และจะสัมพันธ์กับเป้าหมาย ความคาดหวังมาตรฐานของสังคม และสิ่งอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับพวกเขา เป็นแนวความคิดที่กว้างเต็มไปด้วยความซับซ้อน ครอบคลุมในแง่ของสุขภาพร่างกายของแต่ละคน สภาพจิตใจ ระดับของความเป็นอิสระ สัมพันธภาพทางสังคม ความเชื่อและความสัมพันธ์ที่มีต่อสภาพแวดล้อม จุดเด่นของความหมายของคุณภาพชีวิตที่ WHO มองก็คือคุณภาพชีวิตที่เป็นนามธรรม (subjective) โดยจะรวมเอาหัวข้อที่เป็นทั้งส่วนดีและส่วนไม่ดีของชีวิตเอาไว้อีกทั้งมีหลายมิติไม่ว่าจะเป็นทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม สิ่งแวดล้อม ฯลฯ

จากที่กล่าวมาจึงเห็นได้ว่าการพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นโดยเฉพาะการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนซึ่งจะเติบโตเป็นกำลังหลักของประเทศชาติต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

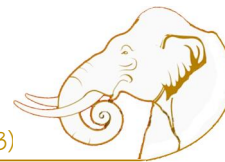
1. เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิต
2. เพื่อศึกษาแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน
3. เพื่อศึกษาบทบาทของคณะสงฆ์สุรินทร์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนยุค 4.0 อย่างยั่งยืน

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการวิจัยครั้งนี้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต 2553 : 1) ได้กล่าวว่าคุณภาพชีวิต แปลว่า ลักษณะของชีวิตที่มีคุณภาพหรือคุณสมบัติของชีวิตที่ดี หรือสิ่งที่ทำให้ชีวิตมีคุณภาพ หมายถึง องค์ประกอบและลักษณะต่างๆ ที่แสดงถึงสภาพของชีวิตที่ดำรงอยู่ด้วยดีเป็นส่วนรวมที่เกื้อกูลซึ่งกันและกัน สังคมและธรรมชาติมีความพร้อมและสามารถที่จะพัฒนาตัวเองให้เจริญงอกงามสู่ความสันติสุขและอิสรภาพสมบูรณ์ การพัฒนาชุมชน ให้ความสำคัญของ คำว่า คุณภาพชีวิตไว้ว่า การดำรงชีวิตของมนุษย์ในระดับที่เหมาะสมตามความจำเป็นพื้นฐานที่ได้กำหนดไว้ในสังคมหนึ่ง ๆ ในช่วงเวลาหนึ่งๆ นั่นคือ การที่จะกล่าวว่าประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี

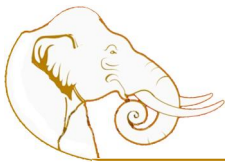
ได้ก็ต่อเมื่อประชาชนในครอบครัวหรือชุมชนนั้นมีชีวิตความเป็นอยู่บรรลุเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานครบถ้วนทุกประการซึ่งเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานที่กำหนดไว้นั้นสามารถแปรเปลี่ยนไปตามสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในขณะนั้นๆ (กรมพัฒนาชุมชน, 2555 : 5)

พระราชวรmani (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2547: 16) ได้ให้ความหมายและอธิบายไว้ว่า การพัฒนามาจากคำภาษาบาลีว่า วุฒฺณ แปลว่า เจริญ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การพัฒนาคน เรียกว่า ภาวนากับการพัฒนาสิ่งอื่นๆ ที่ไม่ใช่คน เช่นวัตถุและสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่เรียกว่าพัฒนาหรือวัฒนา เช่น การสร้างถนน บ่อน้ำ อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

ดิเรก ฤกษ์สหาย (2557: 2) ให้ความหมายว่า การพัฒนา หมายถึง กระบวนการในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของกลุ่มบุคคลเป้าหมาย มุ่งให้เกิดความเสมอภาคและกระจายอย่างเป็นธรรมทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้เกิดช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวยให้น้อยที่สุด ทั้งนี้ กระบวนการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ สามารถที่จะกำหนดทิศทางของการเปลี่ยนแปลง มีโครงสร้างระบบที่เหมาะสม ตลอดจนควบคุมอัตราการเปลี่ยนแปลงได้อย่างบังเกิดผล

นอกจากนี้ ปวย อึ้งภากรณ์ (2530: 61) ได้เสนอแนวคิดบทบาทของพระพุทธศาสนาที่มีต่อการพัฒนาประเทศไว้ว่าถ้าปราศจากศีลธรรมเสียแล้วการพัฒนาประเทศไม่ว่าจะพัฒนาไปทำนองใดย่อมจะบกพร่องและไม่สมบูรณ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะพัฒนาไปในด้านเป้าหมายซึ่งจะผดผลสุดท้ายอาจจะพัฒนาไปทำนองที่จะเห็นความเจริญทางวัตถุซึ่งเป็นเรื่องสำคัญยิ่งกว่าเรื่องที่สำคัญแท้ ๆ คือความเจริญในทางปัญญาและในทางศีลธรรม การขาดจากศีลธรรมนั้นจะทำให้โลกเสื่อมโทรมพระพุทธศาสนาจะช่วยเหลือในการพัฒนาชาติได้ดังนี้ ย่อมอาศัยพระธรรมและพระสงฆ์เป็นสื่อสำหรับสืบพระศาสนาและการที่พุทธศาสนาจะช่วยให้มีการพัฒนาชาติได้จริง ๆ

มหาเถรสมาคมกำหนดบทบาทหน้าที่ของพระสังฆาธิการ 6 ด้านด้วยกัน ซึ่งด้านที่เป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ที่จะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับประชาชน คือ ด้านสาธารณสงเคราะห์ การสาธารณสงเคราะห์นี้ให้เจ้าคณะพระสังฆาธิการพิจารณาจัดการสงเคราะห์ตามควรแก่โอกาสเช่น 1) การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาตำบล การช่วยจัดหาทุนการสงเคราะห์ การป้องกันภัยยาเสพติดเช่น ยาบ้า การช่วยป้องกันโรคเอดส์ เป็นต้น 2) การช่วยเหลือสถานที่ที่เป็นสาธารณสมบัติ เช่น การสร้างถนนหนทาง ขุดลอกคูคลอง สร้างมาปนสถาน สร้างการประปา สร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้า เป็นต้น 3) การช่วยเหลือประชาชน ในโอกาสที่ควรช่วย เช่น การประสพอุทกภัย หรือช่วยคนชรา หรือคนพิการ การสาธารณสงเคราะห์จะต้องจัดเพื่อความเรียบร้อยดีงาม และไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย และความสงบสุขของบ้านเมือง จึงจะถือว่าเป็นไปด้วยความถูกต้อง และเป็นการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ (พระธรรมปริยัติโสภณ วรวิทย์ คงคปญโญ, 2548: 35-36) การพัฒนาคุณภาพชีวิตมีองค์ประกอบที่สำคัญตามที่ ยูเนสโก (UNESCO, 1993:95) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนประกอบด้วย 1) มาตรฐานการครองชีพ (standard of living) หมายถึงมาตรฐานความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของประชากร เกี่ยวข้องกับรายได้ต่อบุคคล สุขภาพ การศึกษา ที่อยู่อาศัยและการสังคมสงเคราะห์สิ่งต่างๆ นี่เป็นส่วนสำคัญทำให้มาตรฐานการครองชีพของมนุษย์เปลี่ยนแปลงได้ 2) การเปลี่ยนแปลงของประชากร (population dynamics) หมายถึงการเปลี่ยนแปลงประชากรอันเป็นผลมาจากการเกิดการตาย และการย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยมีผลให้ประชากรเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มจำนวนหรือลดลง การเปลี่ยนแปลงประชากรมีผลกระทบต่อสถานการณ์หลายด้านทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคม ตลอดจนการจัดบริการสาธารณสุข ปัจจัยต่างๆ ล้วนมีผลต่อคุณภาพชีวิต 3) ระบบสังคมและวัฒนธรรม (socio – cultural factors) มนุษย์เมื่อรวมกันมาก

จำเป็นต้องมีระบบ มีกฎเกณฑ์ที่เรียกว่ารูปแบบการปกครอง กฎหมาย และมีแนวปฏิบัติอันเกิดจากความเชื่อและศรัทธาในลักษณะเดียวกันเพื่อให้การดำรงชีวิตร่วมกันมีความสุขซึ่งจะนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดี 4) กระบวนการพัฒนา (process of development) การพัฒนาเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นโดยจะต้องกระทำอย่างต่อเนื่องและสัมพันธ์กับปัจจัยทางสังคม สภาพแวดล้อมและทรัพยากร ด้านคุณภาพชีวิตทั้งระดับบุคคล ครอบครัวชุมชน และประเทศนั้นประชากรแต่ละกลุ่มจะต้องมีการพัฒนาอยู่เสมอ เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายการมีคุณภาพชีวิตที่ดี 5) ทรัพยากร (resources) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติสมบูรณ์จะมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ จะมีผลทำให้มาตรฐานการดำรงชีวิตอยู่ในระดับสูงประเทศใดมีสภาพตรงกันข้ามก็จะมีมาตรฐานในการดำรงชีวิตอยู่ในระดับต่ำดังนั้นทรัพยากรจึงเป็นเครื่องกำหนดลักษณะประเทศที่ร่ำรวยและประเทศที่ยากจนได้

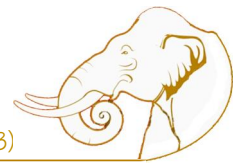
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระมหาสมควร ธมฺมธโร (2543: 95) ได้ทำวิจัยเรื่อง “บทบาทผู้ปกครองในการอบรมศีลธรรมและจริยธรรมแก่เด็กเล็กก่อนเกณฑ์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนเกณฑ์วัดพรหมสุวรรณสามัคคีเขตบางแค กรุงเทพมหานคร” จากผลการวิจัยพบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่มีบทบาทในการอบรมศีลธรรมและจริยธรรมแก่เด็กเล็กอยู่ในระดับมาก สำหรับผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าผู้ปกครองที่มีความเชื่อต่อหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในเรื่องเบญจศีลเบญจธรรม บุญกิริยาวัตถุ 10 และฆราวาสธรรม 4 แตกต่างกันมีพฤติกรรมในการปฏิบัติกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาแก่เด็กเล็กแตกต่างกันและผู้ปกครองที่มีความเชื่อต่อหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในเรื่องเบญจศีลเบญจธรรม บุญกิริยาวัตถุ 10 และฆราวาสธรรม 4 แตกต่างกันมีบทบาทในการอบรมศีลธรรมและจริยธรรมแก่เด็กเล็กแตกต่างกัน

โกณินธุ์ ศรีทอง และคณะ (2546: 89) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวพุทธศาสตร์ : กรณีศึกษาวัดอัมพวันจังหวัดสิงห์บุรี” พบว่าการสร้างชีวิตให้มีความสุขเป็นการพัฒนาชีวิตที่มีคุณค่าด้วยการนำหลักพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางการปฏิบัติได้รับความสุขทั้งแก่ตนเองและผู้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติที่เห็นจริง อีกทั้งเป็นการแก้ปัญหาด้วยการสร้างศรัทธาต่อคุณงามความดีด้วยการทำบุญทำทาน ฟังเทศน์ฟังธรรมและการปฏิบัติตามพิธีกรรมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาทำให้จิตใจสงบด้วยการปฏิบัติกรรมฐานสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและยังเป็นการนำเสนอให้เป็นปรกติน้อยอย่างพอเหมาะแก่กาลทั้งร่างกายและจิตใจเป็นสำคัญ

พระสมศักดิ์ สนวาใจ (สนธิกุล) (2551: 98) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธตามแนวของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาทแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) การพัฒนาทางความประพฤติ คือ ทางกาย ทางวาจา ให้มีศีลธรรม 2) การพัฒนาด้านอินทรีย์ 6 คือ ให้รู้จักสำรวมอินทรีย์ของตนอย่างมีสติกำกับ 3) การพัฒนาจิตใจให้เกิดความมั่นคงสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) การพัฒนาด้านปัญญาเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการปฏิบัติต่อสรรพสิ่งทั้งปวง ส่วนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธตามแนวของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) ใช้ระบบบูรณาการอันเป็นองค์รวมใหญ่ที่สามารถทำให้นักศึกษาดำรงอยู่ด้วยดีคือมนุษยธรรมชาติสังคมระบบทั้ง 3 นี้ ต้องประสานกันเข้าเป็นองค์รวมเดียว โดยมีมนุษย์เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะพัฒนาให้ระบบบูรณาการเป็นไปด้วยดี

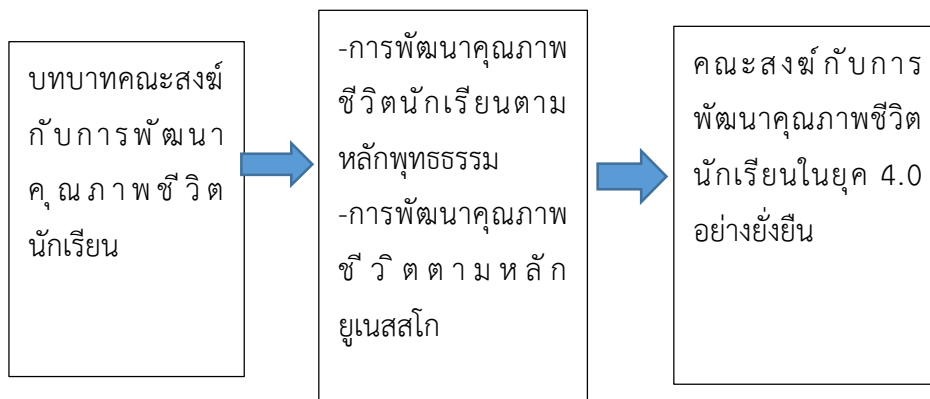
จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้ได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและบทบาทคณะสงฆ์ในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการพัฒนาสังคม แต่ยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับ

บทบาทคณะสงฆ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนอย่างยั่งยืนในยุค 4.0 จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับบทบาทคณะสงฆ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนในยุค 4.0

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด/ทฤษฎีมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

รูปแบบ/ขอบเขตการวิจัย

1.รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการศึกษาเอกสารและการจัดการสนทนากลุ่ม เพื่อเป็นการประมวลองค์ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดและบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนในยุค 4.0 อย่างยั่งยืน จัดการสนทนากลุ่มย่อยเพื่อประมวลแนวคิด หลักการวิธีการข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียน

2. ขอบเขตด้านการศึกษา

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยครั้งนี้ไว้ดังนี้

2.1 ขอบเขตด้านเอกสาร

การศึกษาในเชิงเอกสารโดยใช้หนังสือ รายงานการวิจัย รายงานการประชุม ภาพถ่าย เอกสารแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึง แนวคิดเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิต แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และบทบาทของคณะสงฆ์สุรินทร์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนยุค 4.0 อย่างยั่งยืน

2.2 ขอบเขตด้านพื้นที่การศึกษาในภาคสนาม (Field Study) ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่การศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ กลุ่มโรงเรียนวิถิพุทธในจังหวัดสุรินทร์ เพื่อทราบถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบ ความสัมพันธ์ การศึกษาแนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนอย่างยั่งยืน บทบาทคณะสงฆ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนในยุค 4.0 อย่างยั่งยืน ทั้งในระดับนโยบาย ประชาชน ชุมชน องค์กร/สถาบันการศึกษา ในพื้นที่ที่เป็นกรณีศึกษา โดยมีขั้นตอนการศึกษาค้นคว้า ดังนี้ (1) ทำการศึกษาและคัดเลือกหน่วยงานโรงเรียน องค์กร ชุมชน องค์กรนโยบายในประเทศ โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (2) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับพระสงฆ์ (3) ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์แนวคิด รูปแบบ การจัดการ และแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ การประยุกต์ใช้องค์

ความรู้ และกระบวนการบริหารจัดการเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนในยุค 4.0 และ บทบาทคณะสงฆ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียน ในลักษณะของการวิเคราะห์เชิงลึก โดยเน้น กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการศึกษาวิจัย (4) สรุปและนำเสนอผลการศึกษาที่ได้ ทั้งจากการศึกษาในเชิงเอกสารและภาคสนาม โดยนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นที่สำคัญ คือแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบ ความสัมพันธ์ กระบวนการการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนในยุค 4.0 อย่างยั่งยืน (6) สรุปผลการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะ

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

กลุ่มประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

- นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิ 5 รูป/คน
- คณะสงฆ์ 5 รูป

รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 10 รูป/คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง และการได้ข้อมูลเกี่ยวกับ ประเด็นในการวิจัยนั้นได้มาด้วยการจัดสัมภาษณ์กลุ่ม

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาในการวิจัย 1 เดือนคือ เดือนกันยายน - ตุลาคม 2565

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

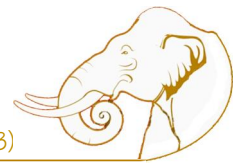
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยประกอบด้วยเอกสาร งานวิชาการ บทความและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต และการจัดสัมภาษณ์กลุ่มเพื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนา คุณภาพชีวิตนักเรียน การจัดสัมภาษณ์กลุ่มมีการกำหนดวัน เวลา สถานที่ ใช้ระบบการสัมภาษณ์ออนไลน์ การ บันทึกเป็นไฟล์วิดีโอไว้ และผู้วิจัยนำมาสรุปวิเคราะห์ต่อไป

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทคณะสงฆ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนยุค 4.0 อย่าง ยั่งยืนสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 แนวคิดเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิต พบว่า คุณภาพ ชีวิตที่ดีเป็นสิ่งที่คนในสังคมปรารถนาเพราะเมื่อประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีย่อมเป็นกำลังสำคัญในการ พัฒนาสังคมและประเทศชาติไปสู่ความเจริญในทุกด้านได้ การพัฒนาคุณภาพชีวิตจึงมีความสำคัญเป็นอย่าง มาก เพื่อให้สามารถพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนา ทั้งในส่วนบุคคล ครอบครัวจึงต้อง มีการพัฒนาในด้านการศึกษา เพื่อให้มีแนวคิดเจตคติที่ดีรู้จักการบริหารตนเอง การเอื้ออาทรต่อบุคคลอื่นมี อาชีพและรายได้ที่พอเพียงต่อการดำรงชีวิตมีคุณธรรม ศีลธรรม ถ้าหากปฏิบัติได้เช่นนี้เท่ากับเป็นการ ยกระดับทั้งตนเองและสังคม ทำให้มีคุณค่ามีความเจริญงอกงาม ปัญหาต่างๆ ในสังคมลดน้อยลง เช่นปัญหา ครอบครัวปัญหาอาชญากรรม ปัญหาสถานะเป็นพิษเป็นต้นประเทศต่างๆ จึงพยายามอย่างเต็มที่ในการ พัฒนาและปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้นเพื่อช่วยให้สมาชิกทุกคนในสังคมกิน ดียูดีมีความสุขสมบูรณ์ และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศได้

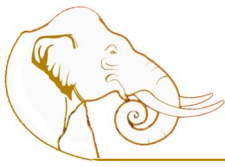
จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการพัฒนาคุณภาพชีวิต ช่วยทำให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตอยู่ใน สังคมโดยมีแนวทางในการดำรงชีวิตที่ดีขึ้นซึ่งส่งผลให้สังคมมีความสงบสุขไปด้วย และยังกระตุ้นให้บุคคล และสังคมเกิดความกระตือรือร้นคิดที่จะปรับปรุงตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นอยู่เสมอ การพัฒนา คุณภาพชีวิตทำให้บุคคลรู้จักใช้ปัญญา มีเหตุผล มีคุณธรรม จริยธรรม หลักการบริหาร เพื่อก้าวไปพัฒนา

ต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองและสังคม ทำให้บุคคลและสังคมอยู่ร่วมกันด้วยความสมานฉันท์ช่วยลดปัญหาความขัดแย้งและปัญหาสังคม ทำให้บุคคลและสังคม มีความรู้ความเข้าใจอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขเกิดความร่วมมือร่วมใจ ในการส่งเสริมศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีและค่านิยมที่ดีงามให้เกิดขึ้นในสังคม ดังจะเห็นได้ว่าหากคนมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้มีคุณภาพที่ดีย่อมนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติให้เจริญรุดหน้าก้าวไกลขึ้น การพัฒนาคุณภาพชีวิตจึงต้องมีการพัฒนาให้ครบทั้ง 4 มิติ หรือ 4 ด้านคือ 1) คุณภาพทางกาย หมายถึงการมีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีเศรษฐกิจพอเพียงมีสิ่งแวดล้อมดีไม่มีอุบัติเหตุ เป็นต้น 2) คุณภาพทางจิตหมายถึงจิตใจที่เป็นสุขผ่อนคลาย ไม่เครียด คล่องแคล่วมีความเมตตา กรุณา มีสติมีสมาธิ เป็นต้น 3) คุณภาพทางสังคม หมายถึงการอยู่ร่วมกันด้วยดีในครอบครัวในชุมชน ในที่ทำงาน ในสังคม ในโลก ซึ่งรวมถึงการมีบริการทางสังคมที่ดีและมีสันติภาพ เป็นต้น 4) คุณภาพทางปัญญา (จิตวิญญาณ) หมายถึงความสุขอันประเสริฐที่เกิดจากมีจิตใจสูงเข้าใจความจริงทั้งหมด ลดละความเห็นแก่ตัวมุ่งเข้าถึงสิ่งสูงสุดซึ่งหมายถึงพระนิพพาน หรือพระผู้เป็นเจ้าหรือความดีสูงสุดสุดแล้วแต่ความเชื่อที่แตกต่างกันของแต่ละคน สุขภาวะทาง จิตวิญญาณ จึงหมายถึงมิติทางคุณค่าที่สูงสุดเหนือไปจากโลกหรือภาพภูมิทางวัตถุการมีศรัทธาและมีการเข้าถึงคุณค่าที่สูงส่งทำให้เกิดความสุขอันประณีตลึก

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวคิดเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า กระบวนการพัฒนา คือกระบวนการที่ต้องทำอย่างต่อเนื่องไม่ว่าเราจะมุ่งพัฒนาสิ่งใดก็ตาม เพราะการเปลี่ยนแปลงของสังคม เป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะต้องเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากความต้องการของมนุษย์ที่อยากเห็นสิ่งดีๆ เกิดขึ้นในสังคมของตนเองการเปลี่ยนแปลงของสังคมไปในทางที่ดีขึ้นที่เราเรียกกันว่า “การพัฒนา” หรืออาจให้คำจำกัดความของการพัฒนาได้ว่า คือกระบวนการเพื่อเพิ่มความสามารถของคนส่วนใหญ่ที่จะปรับปรุงคุณภาพชีวิตของตนอย่างต่อเนื่องภายใต้คำจำกัดความดังกล่าว เนื้อหาสาระสำคัญของการพัฒนาจึงอยู่ที่ความสามารถของคนส่วนใหญ่ส่วนกลไกหรือกระบวนการนั้นเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะนำมาใช้ในการดำเนินงาน นอกจากนั้นการดำเนินงานควรจะต้องให้ผลได้อย่างต่อเนื่องอีกด้วย กระบวนการพัฒนาจึงจำเป็นที่จะต้องเป็นกระบวนการระยะยาว นอกจากแนวคิดความหมายของการพัฒนาทั่วไปซึ่งเป็นที่ประจักษ์ของคนในสังคมเป็นจำนวนมากแล้ว ประเทศไทยยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่ยั่งยืนบนพื้นฐานแนวคิดที่ว่าความต้องการของมนุษย์ไม่มีที่สิ้นสุดแต่ทรัพยากรที่จะตอบสนองความต้องการของมนุษย์มีจำกัด คำถามที่ตามมา ก็คือจะอย่างไรให้มีการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกด้าน การพัฒนาที่ยั่งยืนจะต้องเป็นการพัฒนาที่ก่อให้เกิดความสมดุลหรือมีปฏิสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกันในระหว่างมิติต่างๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม จิตใจ รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อันจะเป็นองค์ประกอบที่จะรวมกันหรือองค์รวมในการทำให้ชีวิตมนุษย์สามารถอยู่ดีมีสุขได้ ทั้งสำหรับคนในปัจจุบันและคนรุ่นอนาคตโดยเฉพาะเยาวชนหรือนักเรียนที่ถือว่าเป็นกลุ่มที่ต้องช่วยกันพัฒนาและดูแลอย่างใกล้ชิดเพื่อให้เยาวชนหรือนักเรียนเติบโตในทุกมิติสามารถเป็นกำลังหลักในการพัฒนาประเทศในอนาคตได้

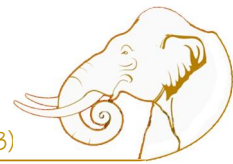
จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงช้าๆ ค่อยเป็นค่อยไป หรือการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันก็ได้ ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงต้องเป็นไปในทางที่ดีขึ้น หรือตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งเป้าหมายดังกล่าวอาจจะเป็นของบุคคลหรือของสังคมก็ได้ ที่สำคัญคือ ต้องมีผู้นำพาการเปลี่ยนแปลงด้วย เป็นการเปลี่ยนแปลงสภาวะการณ์ของสังคมจากระดับหนึ่งไปสู่อีกระดับหนึ่งที่มีคุณค่าเพิ่มขึ้น และต้องการมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านการเมืองเศรษฐกิจและสังคม

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 บทบาทคณะสงฆ์กับการพัฒนาคุณภาพนักเรียนยุค 4.0

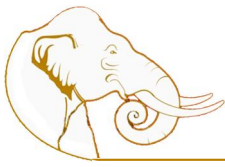
อย่างยั่งยืน พบว่าคณะสงฆ์เป็นผู้มีหน้าที่หลักในการเผยแผ่หลักคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบเป็นผู้บรรลุนิพพาน และสอนให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม ให้ผู้คนตั้งอยู่ในความเจริญและดีงาม พระสงฆ์มี 2 ประเภท คือพระอริยสงฆ์ได้แก่พระสงฆ์ที่ได้บรรลุคุณวิเศษในระดับต่างๆ ที่เรียกว่าพระโสดาบันบ้างพระสกทาคามีบ้างพระอนาคามีบ้างและพระอรหันต์บ้างส่วนสมมติสงฆ์ได้แก่พระสงฆ์ผู้ปฏิบัติชอบตามพระธรรมวินัยแต่ยังไม่ถึงขั้นบรรลุคุณวิเศษ ในระดับต่างๆ ซึ่งเมื่อกล่าวโดยทั่ว ๆ ไปแล้วก็ได้แก่พระภิกษุสงฆ์สามเณรในสังคมปัจจุบันนั่นเอง บทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์หลังจากมีพระสงฆ์เกิดขึ้นในโลกแล้วพระพุทธเจ้าก็ได้ทรงวางแบบแผนวางเป้าหมาย กำหนดบทบาทให้ภิกษุทั้งหลายได้ทำหน้าที่ทั้งที่เป็นประโยชน์ส่วนตน และประโยชน์แก่ผู้อื่น ดังนั้นพระสงฆ์จึงเริ่มมีบทบาทตั้งแต่นั้นมา แต่ในสังคมปัจจุบันพระสงฆ์มีความเกี่ยวข้องกับประชาชนมากขึ้น

คณะสงฆ์จังหวัดสุรินทร์มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนในยุค 4.0 ผ่านโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนและโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน ผ่านการจัดกิจกรรมในด้านต่างๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนในยุคไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งพอประมวลสรุปเป็นภาพรวมได้ดังนี้ 1) คณะสงฆ์และโรงเรียนบางแห่งร่วมกันเปิดห้องคลินิกคุณธรรมให้คำปรึกษาแก่นักเรียน โดยรณรงค์ให้นักเรียนที่มีความสนใจเข้ารับบริการให้คำปรึกษาหารือในปัญหาต่างๆ ที่ตัวเองประสบพบเจอและต้องการแก้ไขปัญหานั้นๆ 2) คณะสงฆ์และโรงเรียนบางแห่งร่วมกันจัดตั้งกลุ่มสมาชิกชมรมคลินิกคุณธรรมประจำสถานศึกษา เพื่อให้นักเรียนที่เป็นสมาชิกทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมทำให้เกิดกิจกรรมที่สร้างสรรค์สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ดีขึ้น 3) คณะสงฆ์และโรงเรียนบางแห่งร่วมกันจัดตั้งกลุ่มเฟซบุ๊ก (Facebook) จัดตั้งกลุ่มไลน์ (Line) เพื่อใช้เป็นช่องทางในการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนทั้งในด้านการเรียน การสอน และปัญหาด้านอื่นๆ 4) คณะสงฆ์และโรงเรียนบางแห่งร่วมกันคัดเลือกแกนนำในการประสานงานระหว่างนักเรียนกลุ่มเป้าหมายกับพระสงฆ์ เพื่อลดช่องว่างระหว่างกัน ทำให้เกิดความเข้าใจและการทำงานร่วมกันระหว่างพระสงฆ์ โรงเรียนและนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น 5) คณะสงฆ์และโรงเรียนบางแห่งร่วมกับสถานศึกษาควรจัดสรรเวลาให้พระสงฆ์ได้อบรมสนทนาธรรม/บรรยายธรรม กับนักเรียนในเวลา/สถานที่ที่เหมาะสม ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน นักเรียนมีความเข้าใจที่ถูกต้องต่อพระสงฆ์ 6) คณะสงฆ์และโรงเรียนบางแห่งร่วมกันกำหนดหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับวิถีพุทธ 7) คณะสงฆ์และโรงเรียนร่วมกันรณรงค์ให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรของโรงเรียน และนักเรียนตระหนักในความสำคัญและความเข้าใจร่วมกัน สร้างความเป็นกัลยาณมิตร ด้วยการยิ้มแย้มแจ่มใสทักทายกัน 8) คณะสงฆ์และโรงเรียนร่วมกันมีการติดตามและประเมินผลจากการจัดกิจกรรมกระบวนการเปิดการเรียนรู้ภายในประกอบด้วย 7 กระบวนการย่อย คือ 1) การใช้เทคนิคการอบรมที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของเยาวชน เช่น การทำวัตร เข้า-เย็น การนั่งสมาธิ 2) การจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา จัดกิจกรรมวันเด็กแห่งชาติ จัดกิจกรรมวันไหว้ครู เป็นต้น โดยใช้กระบวนการสอดแทรกหลักธรรม 3) ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติจากเหตุการณ์จริงเป็นหลัก โดยพระสงฆ์และครูให้ข้อมูลย้อนกลับทันที อาทิเช่นขณะเกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กในโรงเรียน พระสงฆ์และครูใช้ความศรัทธาจากผู้เรียน ศึกษาปัญหาและแนะนำปฏิบัติที่เหมาะสมกับระดับวุฒิภาวะแก่นักเรียน 4) จัดค่ายฝึกอบรมมารยาทไทย การพูดจาสุภาพ และถูกกาลเทศะ การลดพฤติกรรมก้าวร้าว ลดความเห็นแก่ตัว มีเมตตาสูงขึ้น เกิดความสงบ มีสติด้วยการทำสมาธิ รู้จักพิธีกรรมทางศาสนา ปฏิบัติได้จริง เห็นประโยชน์ในการเข้าค่ายฝึกอบรม 5) การใช้เหตุการณ์ในสื่อออนไลน์เป็นสื่อการสอนให้ผู้เรียนเกิดการตระหนักรู้ด้วยตนเอง โดยใช้วิถีทางของพระพุทธเจ้า คือ

ปจฺจนา-วิสัชนา ไม่บิดเบือนสาระ เป็นการข่มขู่ให้นักเรียนเกรงกลัว นรท สวรรค์ เป็นต้น 6) รูปแบบการปรับกระบวนการทัศนทางศีลธรรมจากเหตุการณ์ปัจจุบัน โดยใช้หลักการคิดวิเคราะห์ให้ผู้เรียนปรับพฤติกรรมของตนเองได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเบญจศีล เบญจธรรม 7) มีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้แบบองค์รวม ประกอบด้วย 4 กระบวนการย่อย คือ 1) การจัดกิจกรรมการบูรณาการวิถีพุทธทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยอาศัยแนวหลักการทฤษฎีที่เรียนรู้จากภายนอก เข้าไปสู่การคิด วิเคราะห์ ทบทวน ลงมือฝึกปฏิบัติ ฝึกฝนให้คล่องแคล่วโดยอัตโนมัติ 2) การจัดค่ายคุณธรรม นักเรียนได้รับประโยชน์โดยตรง คือ ได้ฝึกความอดทน, ทำให้เกิดความใจเย็น ได้ความรู้, ฝึกวินัยและพัฒนาศีลธรรม ฝึกสมาธิก่อให้เกิดปัญญา ได้ความรู้ทางหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา, เข้าใจกฎแห่งกรรม ได้รับการฝึกความมีวินัยในการอยู่ร่วมกัน ได้รับบุญกุศล ได้รับประสบการณ์ชีวิตมากขึ้น ได้รู้จักการปรับตัว 3) การสร้างบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ความเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน ปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างให้กับผู้เรียนได้เห็นและปฏิบัติร่วมกันได้อย่างปกติ รวมถึงการปลูกต้นไม้ที่ให้ความร่มรื่น ร่มเย็น ดอกไม้มีสีแสนสวยงาม มีกลิ่นหอมเย็น ทำให้เกิดความรู้สึกสุขใจ สบายใจ เป็นต้น 4) การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมศีล สมาธิ และปัญญาแก่เยาวชน อาทิเช่น กิจกรรมรักษาศีล 5 กิจกรรม ยิ้มง่าย ไหว้สวย กราบงาม กิจกรรมโฮมรูมเพื่อสะท้อนความรู้สึก เพื่อให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ในการทำกิจกรรมทำความดี เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความรู้สึกที่ได้ทำความดี กระบวนการการพัฒนาแบบเวียนรอบต่อเนื่อง ประกอบด้วย 4 กระบวนการ คือ 1) สะอาด ได้แก่ กิจกรรมรักษาศีล 5 ซึ่งเป็นคุณธรรมเบื้องต้นในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ส่งเสริมให้นักเรียนรักษาศีล 5 เป็นประจำ กิจกรรมรณรงค์ให้นักเรียนลด ละ เลิก อบายมุขทั้งปวง กิจกรรมงดสูบบุหรี่ในสถานศึกษา กิจกรรมโทษภัยของยาเสพติด กิจกรรมรักษนวลสงวนตัว กิจกรรมจิตอาสาคบเพื่อนดี กิจกรรมหน้าที่พลเมืองที่ดี ซึ่งหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่นำมาใช้ คือเบญจศีลเบญจธรรม (กายภาวนา) 2) สว่าง ได้แก่ กิจกรรมเสริมสร้างปัญญาให้แก่ผู้เรียน เช่นกิจกรรมวิถีธรรมวิถีไทย รณรงค์ให้นักเรียนรู้จักขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมไทย วัฒนธรรมประจำถิ่นของตนเอง กิจกรรมมารยาทไทย กิจกรรมยิ้มไหว้ทักทายกัน เป็นต้น (ศีลภาวนา) 3) สงบ ได้แก่ กิจกรรมปฏิบัติธรรม เจริญจิตภาวนา มีการนั่งสมาธิ เดินจงกรม แผ่เมตตา เป็นต้น เพื่อช่วยให้นักเรียนมีสมาธิในการศึกษาเล่าเรียน ใช้ชีวิตด้วยความไม่ประมาท โดยสามารถจัดกิจกรรมในลักษณะสวดมนต์ไหว้พระก่อนและหลังเรียนนั่งสมาธิหรือทำจิตให้สงบก่อนเข้าเรียนและหลังเลิกเรียน กิจกรรมค่ายคุณธรรมจริยธรรม เป็นต้น (จิตตภาวนา) 4) สัจสอน ได้แก่ กิจกรรมการอบรมสั่งสอน คุณธรรมจริยธรรม การบรรยายธรรมหรือสนทนาธรรมในวันพระ กิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในชั้นเรียน กิจกรรมการเรียนการสอนธรรมศึกษา และจัดให้มีการสอบธรรมศึกษา เป็นต้น (ปัญญาภาวนา)

จากการสัมมนากลุ่มเพื่อประกอบในรายวิชา “สัมมนาพระพุทธศาสนากับการพัฒนาที่ยั่งยืน” ในประเด็นหัวข้อเรื่อง “คณะสงฆ์สุรินทร์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนยุค 4.0 อย่างยั่งยืน” เมื่อวันที่ 20 เดือนกันยายน พ.ศ. 2565 โดยมีวิทยากรผู้เข้าร่วมสัมมนาจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย (1) ดร.พระมหาวิชาญ สุวิชาโน (2) นางสาวศิริรัตน์ อุปถัมภ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนแคววิทยา และ (3) นายวายุкул จุลทรศน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนกระเทียมวิทยา โดยมี ดร.กิตติพัทธ์ ไกรเพชร ศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ร่วมเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการให้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนานักเรียน ผลจากการสัมมนาในครั้งนี้ พบว่าบทบาทของคณะสงฆ์สุรินทร์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนในยุค 4.0 อย่างยั่งยืน ควรมีดังต่อไปนี้

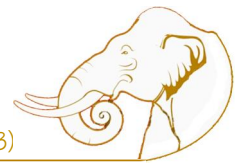

ดร.กิตติพัทธ์ ไกรเพชร เสนอว่าการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนในยุค 4.0 อย่างยั่งยืนคือเรื่องการศึกษา เราจะมีวิธีการและกระบวนการอย่างไรให้มีการจัดการศึกษาแก่นักเรียนอย่างมีคุณภาพและทั่วถึง เพราะเมื่อมีการจัดการศึกษาให้เด็กหรือเยาวชนอย่างทั่วถึงแล้ว ก็จะนำไปสู่การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างสันติสุขได้ คณะสงฆ์จะมีส่วนช่วยในประเด็นนี้ได้อย่างไร เราต้องร่วมช่วยคิดช่วยทำให้เกิดการประสานงานกันช่วยเหลือกันให้ได้ นอกจากคณะสงฆ์แล้วครูก็มีส่วนสำคัญในการช่วยพัฒนาเด็กได้อย่างทั่วถึง รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือกันในการช่วยพัฒนาเด็กนักเรียนหรือเยาวชนให้มีคุณภาพอย่างยั่งยืนได้

พระมหาวิชาญ สุวิชาโน เสนอว่า คณะสงฆ์ต้องมีการทำงานร่วมกันกับกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ คณะสงฆ์ต้องทำงานเชิงรุกช่วยกันทำงานเช่นโรงเรียนวิถีพุทธ ทำงานร่วมกันให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนอย่างยั่งยืน ให้การทำงานร่วมกันโดยมีการร่วมมือจากทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นพระสงฆ์ ครู ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชนหรือสังคม โดยเฉพาะพระสงฆ์ต้องเป็นผู้นำในการเผยแผ่หลักคำสอนและเป็นผู้นำในการทำงานด้านการพัฒนาการศึกษา เพราะพระสงฆ์มีเวลาในการศึกษาพระธรรมมากกว่าฆราวาสญาติโยม สามารถที่จะนำพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้ได้ ทำอย่างไรพระสงฆ์เราจะสามารถประยุกต์หลักพุทธธรรมไปใช้ในกระบวนการศึกษา การทำงาน การพัฒนาด้านต่าง ๆ ได้ การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนนี้หมายถึงเอาคุณภาพทางกายและทางจิต ความจริงหมายเอา 4 มิติคือ กาย อารมณ์ สังคม ปัญญา ตามที่ยูเนสโกได้กำหนด นอกจากนี้ต้องพัฒนาด้วยกระบวนการไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา

นางสาวศิริรัตน์ อุปถัมภ์ ผู้อำนวยการเร่ววิทยา เสนอว่า ตามประสบการณ์ของตนเองที่เคยเป็นผู้บริหารทั้งโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็กนั้น การที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีจะต้องทำให้เกิดความสมดุลทั้งในด้าน กาย สังคม อารมณ์ จิตใจ การจัดการในห้องเรียนต้องสามารถให้เด็กมีความรู้และมีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม ต้องมีการออกแบบการจัดการการเรียนรู้ให้ตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ควรมีการจัดกิจกรรมให้สมดุลทั้งกาย อารมณ์ สังคม ปัญญา ต้องมีการขับเคลื่อนทั้งระบบ ต้องมีกิจกรรมทางด้านศาสนาเข้ามาในกระบวนการเรียนรู้ โดยไม่เป็นการบังคับเด็กแต่ให้เด็กมีความสนใจที่จะเรียนรู้

นายวายุкул จุลทรศน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนกระเทียมวิทยา เสนอว่า การจะพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนในยุค 4.0 อย่างยั่งยืนนั้น ต้องมีการสร้างความรับรู้ร่วมกันระหว่างครู และผู้บริหาร ครูและผู้บริหารต้องมีความเข้าใจร่วมกันในการพัฒนาตามระบบโรงเรียนวิถีพุทธ โดยสร้างความร่วมมือกับคณะสงฆ์เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนานักเรียนร่วมกัน เช่นการขับเคลื่อนในเชิงวิชาการมีการจัดร่วมกันระหว่างครูและครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ในการจัดกระบวนการเรียนนอกห้องเรียนให้มีการบูรณาการร่วมกันระหว่างการเรียนรู้พระพุทธศาสนาและการจัดกิจกรรมสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมเช่นการแต่งกายด้วยชุดผ้าไหมท้องถิ่น การทำบุญตักบาตร ซึ่งถือเป็นการเรียนรู้พระพุทธศาสนาผ่านระบบการเรียนรู้นอกห้องเรียน การจะพัฒนากระบวนการเรียนรู้การพัฒนานักเรียนให้เกิดความยั่งยืนนั้น ต้องมีนโยบายที่ชัดเจนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องมีการกำกับติดตามงานอย่างต่อเนื่องทำอย่างเต็มที่ ต้องมีการวัดผลประเมินที่สอดคล้องตอบสนองเป็นอันเดียวกันระหว่างภารกิจหลักและภารกิจรอง จะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักการพัฒนาทุกมิติหรือทุกด้านคือด้านกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคมและด้านปัญญา

จากผลของการจัดสัมมนาเพื่อเสริมการเรียนรู้การพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนในยุค 4.0 อย่างยั่งยืน ทำให้ได้ข้อสรุปว่าการพัฒนานักเรียนหรือเยาวชนนั้นต้องพัฒนาให้เกิดความสมดุลทั้งในด้านกาย อารมณ์ สังคมและปัญญา ต้องมีการทำอย่างต่อเนื่องมีการทำงานร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคณะสงฆ์ ต้องสามารถเป็นบูรณาการประยุกต์หลักธรรมในพระพุทธศาสนาให้นำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากกระบวนการและกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนตามที่ได้สรุปมานี้ เชื่อได้ว่าจะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ทำให้สังคมได้เยาวชนที่มีคุณภาพพร้อมที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนในการพัฒนาสังคมต่อไป

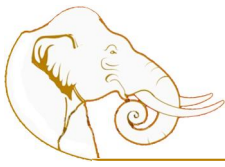
อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “คณะสงฆ์สุรินทร์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนยุค 4.0 อย่างยั่งยืน” สามารถนำมาอภิปรายผล โดยคณะผู้วิจัยขออภิปรายผลโดยแยกตามวัตถุประสงค์ต่อไปนี้

(1) แนวคิดเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตซึ่งเป็นสิ่งสำคัญทั้งในระดับปัจเจกและระดับสังคม เพราะคุณภาพชีวิตที่ดีเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนา เมื่อประชาชนในสังคมมีคุณภาพชีวิตดีแล้ว การพัฒนาด้านอื่นๆ ย่อมมีผลดีตามมา พระพุทธศาสนามีหลักคำสอนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคมได้อย่างครอบคลุมทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โกนิฐ์ ศรีทอง และคณะ (2546:89) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวพุทธศาสตร์ : กรณีศึกษาวัดอัมพวันจังหวัดสิงห์บุรี” พบว่าการสร้างชีวิตให้มีความสุขเป็นการพัฒนาชีวิตที่มีคุณค่าด้วยการนำหลักพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางการปฏิบัติได้รับความสุขทั้งแก่ตนเองและผู้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติที่เห็นจริง อีกทั้งเป็นการแก้ปัญหาด้วยการสร้างศรัทธาต่อคุณงามความดีด้วยการทำบุญทำทานฟังเทศน์ฟังธรรมและการปฏิบัติตามพิธีกรรมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาทำให้จิตใจสงบด้วยการปฏิบัติกรรมฐานสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนและยังเป็นการนำสังคมให้เป็นปรกติสุขอย่างพอเหมาะแก่กาลทั้งร่างกายและจิตใจเป็นสำคัญ

(2) ศึกษาแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ครบทุกด้านทั้งในด้านร่างกาย จิตใจให้มีความสุขกันไม่ได้มุ่งเน้นด้านใดด้านหนึ่งอย่างสุดโต่ง เมื่อร่างกายแข็งแรงมีสุขภาพดี จิตใจต้องดี และได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพจิตที่ดีด้วย จึงจะเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสมศักดิ์ สุนทวาใจ (สนธิกุล) (2551:98) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธตามแนวของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาทแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) การพัฒนาทางความประพฤติ คือ ทางกาย ทางวาจาให้มีศีลธรรม 2) การพัฒนาด้านอินทรีย์ 6 3) การพัฒนาจิตใจให้เกิดความมั่นคงสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) การพัฒนาด้านปัญญาเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการปฏิบัติต่อสรรพสิ่งทั้งปวง ส่วนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธตามแนวของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) ใช้ระบบบูรณาการอันเป็นองค์รวมใหญ่ที่สามารถทำให้นุรักษ์ดำรงอยู่ด้วยดีคือ มนุษย์ธรรมชาติสังคมระบบทั้ง 3 นี้ ต้องประสานกันเข้าเป็นองค์รวมเดียว โดยมีมนุษย์เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะพัฒนาให้ระบบบูรณาการเป็นไปด้วยดี

(3) ศึกษาบทบาทของคณะสงฆ์สุรินทร์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนยุค 4.0 คณะสงฆ์ซึ่งมีหน้าที่หลักตามพันธกิจที่พระพุทธเจ้ามอบไว้คือการอบรมตนเองเมื่ออบรมตนเองได้แล้ว จึงทำหน้าที่เผยแผ่ธรรมสั่งสอนผู้อื่นให้พ้นทุกข์ ด้วยพันธกิจดังกล่าวคณะสงฆ์จึงมีบทบาทที่สำคัญในการอบรมบ่มเพาะพัฒนาคุณภาพนักเรียนซึ่งถือเป็นพุทธศาสนิกชนรุ่นเยาว์ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี พร้อมจะเป็นชาวพุทธที่ดีและ

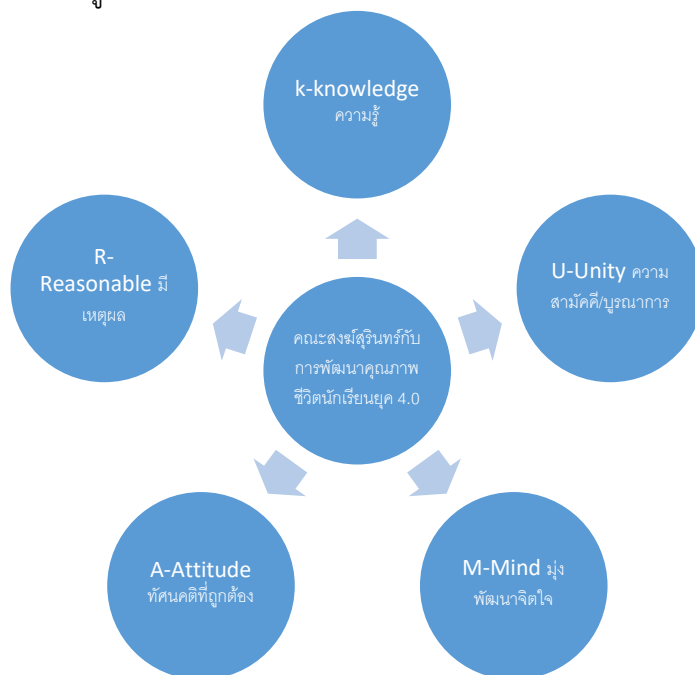
ศักยภาพในการพัฒนาตนเองและสังคมอย่างยั่งยืนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสมควร ธรรมธีโร (2543:95) ได้ทำวิจัยเรื่อง“บทบาทผู้ปกครองในการอบรมศีลธรรมและจริยธรรมแก่เด็กเล็กก่อนเกณฑ์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนเกณฑ์วัดพรหมสุวรรณสามัคคีเขตบางแค กรุงเทพมหานคร” จากผลการวิจัยพบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่มีบทบาทในการอบรมศีลธรรมและจริยธรรมแก่เด็กเล็กอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

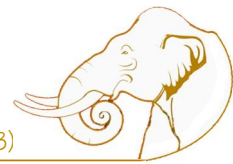
จากการศึกษาวิจัยเรื่อง คณะสงฆ์สุรินทร์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนยุค 4.0 อย่างยั่งยืน สามารถเขียนเป็นองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย เรียกว่า KUMAR-MODEL ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- (1) K-Knowledge คือ ความรู้ การจะพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งตนเองและสังคมต้องมีความรู้ในประเด็นในการพัฒนาอย่างถ่องแท้ สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้แก่คนอื่นได้อย่างถูกต้อง
- (2) U-Unity คือ ความสามัคคีของการทำงานแบบบูรณาการภายใต้แนวคิด “บวร” คือ บ้าน-วัด-โรงเรียน
- (3) M-Mind คือ การพัฒนาที่มุ่งการพัฒนาจิตใจเป็นสิ่งสำคัญ หากพัฒนาจิตใจคนสำเร็จ การพัฒนาอย่างอื่นก็จะประสบผลสำเร็จไปด้วย
- (4) A- Attitude คือ ทักษะทัศนคติ การจะพัฒนาในด้านต่างๆ ได้และเป็นที่ยอมรับในวงกว้างได้ ต้องมีทัศนคติในการพัฒนาอย่างถูกต้อง คนในชุมชนต้องมีความคิดเห็นที่เป็นสัมมาทิฐิ
- (5) R- Reasonable คือ ความเป็นผู้มีเหตุผล มีคำตอบทุกกิจกรรม สรรสร้างสังคมแห่งการตื่นรู้

ซึ่งสามารถนำเสนอเป็นแผนภูมิภาพ ได้ดังต่อไปนี้

จากแผนภูมิ KUMAR-MODEL นี้แสดงให้เห็นถึงองค์ความรู้ใหม่จากการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนอย่างยั่งยืน คณะสงฆ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำโมเดลนี้ไปพัฒนาต่อยอดและเผยแพร่แก่โรงเรียนและชุมชนเพื่อร่วมกันพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคมได้อย่างกว้างขวาง

บทสรุป

การพัฒนาคุณภาพชีวิตมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพื่อให้ประชาชนสามารถพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนา ทั้งในส่วนบุคคลครอบครัว ชุมชน จึงต้องมีการพัฒนาในด้านร่างกายและจิตใจเพื่อให้มีแนวคิดเจตคติที่ดีรู้จักการบริหารตนเองการเอื้ออาทรต่อบุคคลอื่น มีอาชีพและรายได้ที่พอเพียงต่อการดำรงชีวิต มีคุณธรรม ศีลธรรม ถ้าหากปฏิบัติได้เช่นนี้เท่ากับเป็นการยกระดับทั้งตนเองและสังคม ทำให้มีคุณค่า มีความเจริญงอกงาม ปัญหาต่างๆ ในสังคมลดน้อยลง เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาอาชญากรรม ปัญหามลภาวะเป็นพิษ เป็นต้นประเทศต่างๆ จึงพยายามอย่างเต็มที่ในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้น เพื่อช่วยให้สมาชิกทุกคนในสังคมกินดีอยู่ดี มีความสุขสมบูรณ์ประโยชน์ของการพัฒนาคุณภาพชีวิตมีดังนี้ 1) การพัฒนาคุณภาพชีวิตช่วยให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมโดยมีแนวทางในการดำรงชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งส่งผลให้สังคมมีความสงบสุขไปด้วย 2) การพัฒนาคุณภาพชีวิต กระตุ้นให้บุคคลและสังคมเกิดความกระตือรือร้นคิดที่จะปรับปรุงตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นอยู่เสมอ 3) การพัฒนาคุณภาพชีวิตทำให้บุคคลรู้จักใช้ปัญญา มีเหตุผล มีคุณธรรม จริยธรรม หลักการบริหารเพื่อมาแก้ไขปัญหต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองและสังคม 4) การพัฒนาคุณภาพชีวิตทำให้บุคคลและสังคมอยู่ร่วมกันด้วยความสมานฉันท์ช่วยลดปัญหาความขัดแย้งและปัญหาสังคม 5) การพัฒนาคุณภาพชีวิตทำให้บุคคลและสังคม ที่มีความรู้ความเข้าใจอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เกิดความร่วมมือร่วมใจ ในการส่งเสริมศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีและค่านิยมที่ดีงามให้เกิดขึ้นในสังคม ดังจะเห็นได้ว่าหากคนมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้มีคุณภาพที่ดีย่อมนำ ไปสู่การพัฒนาประเทศชาติให้เจริญรุดหน้าก้าวไกลขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

คณะสงฆ์และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเช่นโรงเรียนควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้กับการอบรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนและการพัฒนาคุณภาพนักเรียนในทุกกิจกรรมการเรียนการสอน และกำหนดเป็นนโยบายของคณะสงฆ์และของโรงเรียนทุกแห่งและส่งเสริมให้มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อนักเรียนอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับผู้สนใจในการทำวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอในการทำวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

- 1) ควรมีการทำวิจัยเรื่องการปัญญาของนักเรียนในทุกระดับชั้นโดยใช้แนวคิดการพัฒนาปัญญาในทางพระพุทธศาสนาเป็นหลัก
- 2) ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับบทบาทคณะสงฆ์กับการพัฒนาการเรียนการสอนของโรงเรียนปริยัติธรรมในจังหวัดสุรินทร์

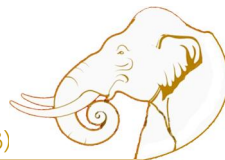

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในรายวิชาสัมมนาพระพุทธศาสนากับการพัฒนาที่ยั่งยืนหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์ คณะผู้วิจัยขออนุโมทนาและขอบคุณวิทยากรผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ในครั้งนี้ประกอบไปด้วย 1) พระมหาวิชาญ สุวิชาโน, ดร. ประธานสงฆ์ศูนย์ปฏิบัติธรรมสติภาวนาภิตาราม อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ 2) พระมหาโชตนิพิฐพนธ์ สุทธิจิตโต, ผศ. เลขาธิการเจ้าคณะตำบลในเมืองเขต 1 วัดใหม่ศรีมากทอง 3) ดร. กิตติพัทธ์ ไกรเพชร ศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ 4) นางสาวศิริรัตน์ อุบลัมภ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนแร่วิทยา อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ และ 5) นายวายุкул จุลทรศน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนกระเทียมวิทย อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ และขออนุโมทนาอย่างยิ่งต่ออาจารย์ ดร.ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม อาจารย์ผู้รับผิดชอบในรายวิชาฯ ที่กรุณาช่วยชี้แนะแนวทางการศึกษา และตรวจแก้ไขงานตั้งแต่เริ่มต้น กระทั่งสำเร็จเป็นบทความวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาชุมชน. (2555). *การพัฒนาหมู่บ้านอีสานเขียวแบบผสมผสานสนับสนุนโครงการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามโครงการน้ำพระทัยจากในหลวง*. เอกสารอัดสำเนา, โพนินธุ์ ศรีทอง และคณะ. (2546). “การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวพุทธศาสตร์: กรณีศึกษาวัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี”. รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
- ป๋วย อึ๊งภากรณ์. (2530). *ศาสนธรรมกับการพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โกมลคีมทอง.
- ดิเรก ฤกษ์ห่วย. (2557). *การพัฒนาชุมชน, เน้นหนักการพัฒนาสังคมและแนวคิดความจำเป็นพื้นฐาน*. กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราพัฒนาชนบท สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พระธรรมปิฎก. (2542). *การศึกษากับการวิจัยเพื่ออนาคตของประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2553). *บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทยปัจจุบัน : พุทธศาสนากับสังคมไทย*, กรุงเทพมหานคร: รุ่งแสงการพิมพ์,
- พระราชวรมนี (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2547). *ทางสายกลางของการศึกษาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,
- พระธรรมปริยัติโสภณ (วรวิทย์ คงคปญโญ). (2548). *การคณะสงฆ์และการพระศาสนา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กาญจนบุรี: สำนักพิมพ์ธรรมเมธี-สหายพัฒนาการพิมพ์,
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักงานศาลยุติธรรม. (2558). รายงานสถิติคดีศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร ประจำปี 2557. ม.ป.ท.,
ปรียาภรณ์ พวงทัย. (2561). “คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในสหวิทยาเขตชาวดอย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 3”. วารสารการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยศิลปากร, 8(2), 127-136.

WHOQOL Group. *WHOQOL-BREF introduction administration scoring and generic version of
assessment field trial version*. Geneva: World Health Organization 1996.

UNESCO. *Quality of life improvement programmes*. Bangkok: UNESCO, regional office, 1993.

แนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนคุณธรรมต้นแบบอย่างยั่งยืน:
กรณีศึกษาวัดวังปลัดสามัคคี จังหวัดสุรินทร์ และวัดป่าวังศิลา จังหวัดศรีสะเกษ
Guidelines for Participation in Sustainable Moral Community
Development: A Case Study of Wat Wang Palad Sammakkhhi, Surin
Province and Wat Pa Wang Sila, Sisaket Province

พระครูโกศลสมาธิวัตร¹ พระณัฐธรรณชัย กลยานธมโม² ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม³

Phrakhrukosolsamathiwat¹ Phra Nattanachai Kanyanadhammo² Thanarat Sa-ard-iam³

¹²หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์

³มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

¹²Ph.D. Program in Buddhist Studies, Graduate Studies Surin Sangha College,

³Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus

E-mail: nuttanachai1985@gmail.com

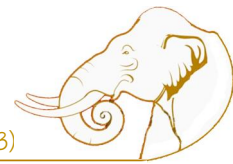
Received : November 24, 2022;

Revised : May11, 2023;

Accepted : May28, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง“แนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนคุณธรรมต้นแบบอย่างยั่งยืน” มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดชุมชนคุณธรรมต้นแบบ 2) เพื่อศึกษาแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวทางพระพุทธศาสนา และ 3) เพื่อวิเคราะห์แนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนคุณธรรมต้นแบบอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาวัดวังปลัดสามัคคี จังหวัดสุรินทร์ และวัดป่าวังศิลา จังหวัดศรีสะเกษ โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์กลุ่มย่อย(Focus Group Discussion) ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 10 รูป/คน ผลจากการศึกษาพบว่า 1) องค์ประกอบที่สำคัญของการพัฒนาชุมชนคุณธรรมต้นแบบประกอบด้วย (1) คน (2) สิ่งแวดล้อม และ (3) สถานการณ์ เพราะถ้าในชุมชน มีคนดี มีสิ่งแวดล้อมดี สถานการณ์ในชุมชนก็จะดีตามไปด้วย ส่งผลให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างสามัคคีอยู่ดีมีสุข พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน 2) การพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวทางพระพุทธศาสนา มีองค์ประกอบที่สำคัญในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรม คือ “พลังบวร” อันประกอบด้วย บ้าน-วัด-โรงเรียน โดยวัดมีบทบาทหน้าที่ให้การอบรมกล่อมเกลาสมาชิกในชุมชน โรงเรียนมีบทบาทในการสร้างเยาวชนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ขณะเดียวกันชุมชนก็มีบทบาทความสำคัญต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน ทั้งในแง่ของการเป็นแหล่งเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยมของสังคม 3) แนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนคุณธรรมต้นแบบอย่างยั่งยืนของวัดวังปลัดสามัคคี จังหวัดสุรินทร์ และวัดป่าวังศิลา จังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วย การมีกระบวนการในการขับเคลื่อน และเป้าหมายที่สำคัญ คือ คนในชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข โดยมีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ คนในชุมชนมีการเรียนรู้และน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และสืบสานวิถีวัฒนธรรมที่ดีงาม เริ่มจากการเปิดพื้นที่วัดให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในงานด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ส่งผลให้คนในชุมชนมีชีวิตพออยู่ พอกิน

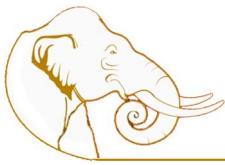
พอเพียง เป็นชุมชนที่เข้มแข็ง มั่งคั่ง มั่นคงยั่งยืน เป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบให้กับชุมชนตลอดจนหน่วยงานต่างๆ มาเรียนรู้ศึกษาดูงานเพื่อนำไปเป็นปรับใช้กับชุมชนต่อไป

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม, การพัฒนา, ชุมชนคุณธรรม

Abstract

A case study of Wat Wang Palad Samakkhi Surin Province and Wat Pa Wang Sila Sisaket Province This study was based on papers and group seminars. The results of the study revealed 1) the development of a moral community model The important elements are people, environment, and situation because if in the community there are good people and a good environment. The situation in the community will also be good. As a result, everyone lives together in harmony and happiness. Sustainable self-reliance. 2) Sustainable development according to Buddhist principles. have operating procedures It is important to drive the moral community with power. House-Temple-School The temple has to give training to the members of the community. Schools play a role in building young people to be good members of society. At the same time, the community plays an important role in school education management. both in terms of being a learning center for cultural heritage, traditions, and social values; in Surin Province and Wat Pa Wang Sila Sisaket Province There is a driving process and the main goal is that people in the community live happily together. with religion as a tool to hold the mind Learn and apply the philosophy of sufficiency economy to improve the quality of life. and continue the good cultural way It started by opening the temple grounds to be a learning center for both theory and practice in religion, arts, and culture, resulting in people in the community living sufficiently, being a strong, prosperous community that persists and is a model community for virtue. with communities and agencies Let's learn, study, and study to be applied to the community further. It started by opening the temple grounds to be a learning center for both theory and practice in religion, arts, and culture, resulting in people in the community living sufficiently, being a strong community, prosperous, sustaining, and a model community for virtue. with communities and agencies Let's learn, study, and study to be applied to the community further. It started by opening the temple grounds to be a learning center for both theory and practice in religion, arts, and culture, resulting in people in the community living sufficiently, being a strong community, prosperous, sustaining, and a model community for virtue. with communities and agencies Let's learn, study, and study to be applied to the community further.

Keywords: Participation, Development, Moral Community

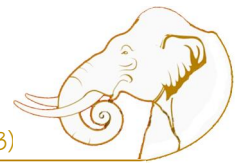
บทนำ

สภาพสังคมในปัจจุบัน มีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและหลากหลาย อันเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสารต่างๆ แพร่หลายอย่างรวดเร็ว ทำให้แนวคิด วิถีชีวิต ค่านิยมของบุคคลในสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลง เน้นการบริโภควัตถุต่าง ๆ จนเกิดความสับสน ระบบสังคมวิถีไทยที่เคยดีงาม ได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อันสืบเนื่องมาจากการให้ความสำคัญในด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นการพัฒนาทางด้านวัตถุมากกว่าพัฒนาสังคมในด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะการพัฒนาทางด้านจิตใจของคนในสังคมไทย เกิดปัญหาศีลธรรมเสื่อมและปัญหาทางสังคมต่าง ๆ ติดตามมา อาทิ ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ปัญหายาเสพติด ครอบครัวแตกแยก การหลงมัวเมาในอบายมุข ขาดระเบียบวินัย ใช้ชีวิตฟุ่มเฟือย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ปัจจุบันรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ เพื่อให้คนไทยเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและคุณธรรมดั่งนั้นเพื่อให้การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของประชาชนเป็นผลสำเร็จ รัฐบาลจึงได้ประกาศใช้แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2559-2564) ซึ่งเป็นแผนระดับชาติด้านการส่งเสริมคุณธรรมอย่างเป็นระบบฉบับแรกของไทย ที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมปลูกฝังคุณธรรม สร้างค่านิยม และจิตสำนึกที่ดีให้แก่ประชาชน โดยเน้นการสร้าง ความเข้มแข็งจากภายใน และใช้คุณธรรมนำการพัฒนาเพื่อสร้างสังคมไทยให้มีคุณธรรมเป็นรากฐาน ผ่านกลไกความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในแต่ละมิติ เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนประเทศไทยไปข้างหน้า “ร่วมสร้างสังคมคุณธรรม” ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ คือ การพัฒนาที่ตรงตามความต้องการของประชาชน ส่งผลให้ประชาชนมีความสุข มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิตไว้ซึ่งคติความต่าง ๆ เป็นสังคมที่สงบสุข เป็นการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน(กรมการศาสนา, 2561:3)

อนุรักษ์ ปัญญานูวัฒน์ ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับหลักการพัฒนายั่งยืนไว้ว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นกระบวนการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงที่กว้างลึก เป็นพลวัต (dynamic process) โดยมี จุดมุ่งหมายเพื่อสร้างเสริมระบบการดำเนินงานของมนุษย์ มีเหตุมีผลเหมาะสมกับวิถีชีวิตที่มีเหตุผล อาศัยหลักการพัฒนายั่งยืนแบบองค์รวม และหลักการที่เป็นผลแห่งการบูรณาการทางแนวความคิดที่ เน้นโครงสร้างและวัฒนธรรมทางสังคม เพื่อเป็นการสร้างรากฐานความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาในสังคม มนุษย์การพัฒนาโดยเน้นยึดหลักบูรณาการตามที่กล่าวมาข้างต้นนั้นมีความสัมพันธ์กับหลักการจัดการ มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม คือพัฒนาเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืน ในขณะเดียวกันหลักที่เป็นหัวใจของการพัฒนา อยู่ที่ตัวของมนุษย์ และประเทศชาติ โดยให้ความหมายของการพัฒนาประเทศคือการแสวงหาเส้นทาง แก้ไขปัญหาความอดอยากหรือทุพโภชนาการแก้ปัญหาความยากจนและปัญหาด้านการเจ็บป่วยของประชาชน (อนุรักษ์ ปัญญานูวัฒน์, 2548:26)

กาญจนา บุญยัง และคณะกล่าวว่า สังคมไทยจะยั่งยืนได้ด้วยการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างถูกต้อง และนำไปปฏิบัติได้อย่างแพร่หลาย และกว้างขวาง นอกจากนี้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงยังก่อให้เกิดการพัฒนาสังคมในหลากหลายมิติแบบบูรณาการ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการพัฒนาตนเอง ความมีจริยธรรมโลกาภิวัตน์ และการบริหารประเทศ ซึ่งล้วนเกี่ยวกับการตัดสินใจในทุกระดับ ในทุกภาคส่วน ชุมชนประชาชน ธุรกิจเอกชน ภาควิชาการ และการเมืองให้ถูกทิศถูกทาง อันจะนำไปสู่พัฒนาการอย่างยั่งยืนในระยะยาวต่อไป(กาญจนา บุญยัง และคณะ, 2552: 14)

พลังบรร (บ้าน วัด โรงเรียน) จึงเป็นพลังที่สำคัญในสังคมที่จะสามารถนำมาเป็นกลไกในการพัฒนาและสร้างชุมชนให้เข้มแข็งก่อให้เกิดกระบวนการสร้างสังคมคุณธรรม อย่างยั่งยืนในทุกพื้นที่โดยให้ทำ

หน้าที่เป็นแกนกลางในการพัฒนา ร่วมวางแผน ดำเนินการ พัฒนาให้เป็นชุมชนคุณธรรม โดยโรงเรียนมีบทบาทในการสร้างเยาวชนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ขณะเดียวกันชุมชนก็มีบทบาทและความสำคัญต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน ทั้งในแง่ของการเป็นแหล่งเรียนรู้รุดกทางวัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยมของสังคม และวัดก็มีบทบาทหน้าที่ที่จะให้การอบรมกล่อมเกลาสมาชิกในชุมชน การขับเคลื่อนเพื่อให้เกิด “ชุมชนคุณธรรม สู่สังคมคุณธรรม” ในทุกพื้นที่ มีหลักการสำคัญ คือ การประสานสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน(ชุมชน)-วัด (ศพอ.) โรงเรียน หรือ บวร ซึ่งเป็นองค์กรหลักในชุมชนที่เป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาและสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ก้าวสู่ “สังคมคุณธรรม” โดยความร่วมมือส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ เพื่อร่วมเชิดชูสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ด้วยการยึดมั่นในข้อปฏิบัติหลัก 3 ประการ คือ

1. ยึดถือและปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา
2. น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างมั่นคงบนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเอง พอมีพอกิน รู้จักพอประมาณ และคำนึงถึง ความมีเหตุผล ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ
3. ดำรงชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมประเพณีที่ ดีงามของไทย เปิดพื้นที่ ศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้เป็นพื้นที่สร้างสรรค์เป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และเป็นที่จัดกิจกรรมทางศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชุมชน (กรมการศาสนา, 2559: 5)

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า ปัจจุบันชุมชนต่าง ๆ ทั้งในกรุงเทพและต่างจังหวัด มีวัดและศาสนสถานของศาสนาต่าง ๆ ที่ได้ตระหนักถึงความสำคัญและได้ดำเนินการขับเคลื่อนชุมชนในท้องถิ่นของตน ตามรูปแบบและวิธีการดำเนินงานของแต่ละชุมชนอย่างหลากหลาย เช่นเดียวกับชุมชนคุณธรรมฯ วัดป่าวังศิลา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา เป็นวัดที่ดำเนินการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร ที่มีแนวคิดและเป็นศูนย์รวมใจในการขับเคลื่อนและส่งเสริมคุณธรรม นับว่าเป็นหนึ่งในตัวอย่างวัดที่น่าศึกษาอย่างยิ่ง ในฐานะที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวรที่เข้มแข็ง

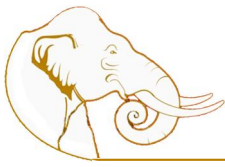
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดชุมชนคุณธรรมต้นแบบ
2. เพื่อศึกษาแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวทางพระพุทธศาสนา
3. เพื่อวิเคราะห์แนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนคุณธรรมต้นแบบอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาวัดวังปลัดสามัคคี จังหวัดสุรินทร์ และวัดป่าวังศิลา จังหวัดนครราชสีมา

การทบทวนวรรณกรรม

(1) แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม

การขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) สู่สังคมคุณธรรมที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ซึ่งเป็นหนึ่งในโครงการที่อยู่ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ของรัฐบาลและยังเป็นนโยบายที่สำคัญของกระทรวงวัฒนธรรมด้วย กล่าวคือ ในกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อให้คนไทยมีความสุข สำหรับกระทรวงวัฒนธรรมได้กำหนดยุทธศาสตร์เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ

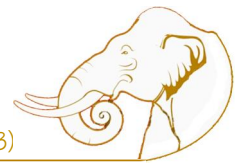
โดยมีวิสัยทัศน์ “วัฒนธรรมไทยเข้มแข็งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาคน สังคมและเศรษฐกิจของประเทศไทยอย่างยั่งยืน” โดยเน้นสร้างคนดี สังคมดี มีคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งจะมีการเสริมสร้าง “ชุมชนคุณธรรม องค์กรคุณธรรม” ตามนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงวัฒนธรรมที่ต้องการส่งเสริมให้ศาสนามีบทบาทนำในการเทิดทูนสถาบันหลักของชาติ คือ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ตลอดจนส่งเสริมความเข้าใจอันดีและสมานฉันท์ของทุกศาสนา รวมทั้งต้องการสืบสาน สร้างสรรค์ งานด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม โดยใช้ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมเป็นเครื่องหล่อหลอม ยึดเหนี่ยว สร้างคุณค่าทางสังคมและสร้างภูมิคุ้มกันให้กับสถาบันครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติให้เกิดความเข้มแข็ง เกิดค่านิยมที่ดีงามในการดำเนินชีวิตอย่างรู้รักสามัคคี และยังสามารถนำทุนทางวัฒนธรรม มาเพิ่มมูลค่าให้เศรษฐกิจชุมชน

(2) แนวคิดเรื่องการพัฒนาชุมชนคุณธรรมต้นแบบ

ชุมชนคุณธรรมต้นแบบ คือ ชุมชนคุณธรรมที่ดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมจนประสบความสำเร็จในเชิงประจักษ์ ทั้งในด้านกระบวนการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในชุมชนที่ส่งผลในเชิงบวก มีการทำความดีเพิ่มขึ้น ปัญหาเชิงคุณธรรมลดลง และมีแนวโน้มเกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่อง เกิดความยั่งยืน ทำให้คนในชุมชนมีความสุข มีองค์ความรู้สามารถถ่ายทอดและเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับชุมชนอื่นได้ (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2561: 32-33) หลักการพัฒนาชุมชนคุณธรรมนำชาติมั่นคงมั่งคั่งยั่งยืนโดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร มาเป็นนโยบายหลักของการดำเนินงานเพื่อให้เกิด “ชุมชนคุณธรรม” เริ่มจากการเปิดพื้นที่ในชุมชน วัด ศาสนสถาน ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในงานด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมให้คนในชุมชนพึ่งพาตนเอง พึ่งพากันเอง รวมกลุ่มอย่างมีพลังใช้ชีวิตพออยู่พอกินพอเพียงมีเหตุผลมีภูมิคุ้มกันที่เหมาะสมตามสภาพของชุมชนและวัฒนธรรมในท้องถิ่น รวมทั้งเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์กิจกรรมทางศาสนาส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมตลอดจนเป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น จากการมีส่วนร่วมและความเสียสละของคนในชุมชนที่จะร่วมขับเคลื่อนให้ชุมชนคุณธรรมก้าวสู่ “สังคมคุณธรรม”

หลักการเสริมสร้างชุมชนคุณธรรมที่สามารถพึ่งพาตนเองได้โดยมีบ้านวัด/ศาสนสถาน/โรงเรียน/ราชการหรือภาคประชาสังคม ร่วมกันดำเนินการตามหลักการ ดังนี้

1. นำสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และศาสตร์พระราชาเป็นแกนหลักสำคัญในการพัฒนาคน เสริมสร้างให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน
2. น้อมนำหลักการทรงงาน “ระเบิดจากข้างใน” “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มาเป็นหลักการในการปฏิบัติงานในพื้นที่ โดยให้คนในชุมชนมีความสมัครใจ และเข้าใจแก่นแท้ของการพัฒนาชุมชนภายใต้วิถีถิ่น วิถีไทย เพื่อสร้างชุมชนให้เข้มแข็งด้วยหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและวิถีวัฒนธรรมที่ดีงาม
3. นำหลักการ 3 ประสาน คือ บ้าน วัด/ศาสนสถาน โรงเรียน/ราชการ หรือนโยบายประชารัฐเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของชุมชน
4. สนับสนุนให้มีการเชื่อมโยงขับเคลื่อนงานของชุมชนในระดับต่าง ๆ โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในพื้นที่ ในลักษณะที่ให้ “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์” อย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม โดยต้องสร้างเวทีเปิดโอกาสให้ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วม เพราะเป้าหมายสำคัญของการส่งเสริมคุณธรรมคือคนมีจิตสำนึกและพฤติกรรมที่สะท้อนการมีคุณธรรมมากขึ้น จึงต้องให้ทุกคนร่วมพลังร่วมกันขับเคลื่อนและให้ทุกภาคส่วนบูรณาการความร่วมมือทำแบบองค์รวม คือ ทำทั้งระบบ ทุกระบบของชุมชน

และประสานสอดคล้องกับการบริหารและการพัฒนาชุมชนด้านต่าง ๆ ไม่แยกออกมาเป็นโครงการหรือกิจกรรมเดี่ยว ๆ ที่ขาดความเชื่อมโยงกับระบบใหญ่ของชุมชน

5. ให้คนในชุมชนนำทุนทางวัฒนธรรมความหลากหลายทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาเสริมสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชน

6. ใช้กระบวนการคุ้มบ้านในการพัฒนา ให้เข้าถึงและใกล้ชิดชาวบ้านเพื่อให้การพัฒนาชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลต่อการพัฒนาจิตใจของคนในชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

7. มีการขยายภาคีเครือข่ายโดยใช้หลักการชุมชนแบบเครือข่ายและสร้างชุมชนคุณธรรมต้นแบบให้การยกย่องเชิดชู พัฒนาระดับให้เป็นตัวอย่างเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2561: 35-36)

บริบทพื้นที่การวิจัย

1. ชนคุณธรรมฯ วัดวังปลัดสามัคคี จังหวัดสุรินทร์

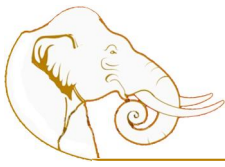
ตั้งอยู่ที่หมู่บ้านวังปลัด หมู่ที่ 8 ตำบลทับทัน อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ มีจำนวนครัวเรือน 189 ครัวเรือน ประชากรทั้งสิ้น 816 คน มีพระครูโกศลสมาธิวัตร เป็นเจ้าอาวาส หมู่บ้านวังปลัด ได้รับคัดเลือกเป็นหมู่บ้านรักษาศีล 5 ระดับจังหวัดสุรินทร์ ประจำปีงบประมาณ 2565 ด้วยกิจกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมประจักษ์ชัด มีการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนในพื้นที่ได้ปฏิบัติแนวทางของศีล 5 ซึ่งได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานในพื้นที่ มาโดยตลอดจนได้รับการยกย่องในเชิงประจักษ์ดังนี้

- รางวัลอุทยานการศึกษาในวัด ประจำปี 2552 จากสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์
- รางวัลพระราชทานเสาเสมาธรรมจักร ประจำปี 2555 จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
- รางวัลเสาโอศภูผู้นำศีลธรรม ประจำปี 2560 จากพระองค์เจ้าโสมสวลี วรรณราชินัดตามาตุ
- รางวัลวัดพัฒนาตัวอย่าง ประจำปี 2560 จากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
- รางวัลวัดพัฒนาตัวอย่างที่มีผลงานดีเด่น ประจำปี 2563 จากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

2. ชนคุณธรรมฯ วัดป่าวังศิลา จังหวัดศรีสะเกษ

ตั้งอยู่บ้านดอนพระเจ้า หมู่ที่ 19 ตำบลบุสูง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ มีจำนวนครัวเรือน 84 ครัวเรือน ประชากรทั้งหมด 379 คน เป็นชุมชนเล็กๆ ที่อยู่ในชนบท ได้รับผลกระทบจากกระแสสังคมในปัจจุบัน ซึ่งมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว อาจจะทำให้สังคมเกิดความเปลี่ยนแปลงไป ทางชุมชนจึงมีความพยายามที่จะเฝ้าระวังทางสังคมในทุกด้าน ด้วยการมุ่งพัฒนาในด้านคุณงามความดียึดหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนามาปฏิบัติ โดยความร่วมมือของ บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) และหน่วยงานราชการต่างๆ ส่งผลให้ชุมชนเข้มแข็ง เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนปัจจุบันได้เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ศึกษาดูงานของหน่วยงานราชการและประชาชนทั่วไป จนได้รับการยกย่องในเชิงประจักษ์ ดังนี้

1. รางวัลวัฒนคุณาธร ผู้ทำคุณประโยชน์ต่อกระทรวงวัฒนธรรม (ประเภทคณะบุคคล)
2. รางวัลชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. รางวัลหมู่บ้านอยู่เย็น (แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง)

จนวันนี้ ชุมชนคุณธรรมฯ วัดป่าวังศิลา ตำบลบุสูง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ ได้กลายมาเป็น ศูนย์รวมจิตใจ เป็นพื้นที่ประกอบคุณงามความดีของพุทธศาสนิกชนทั่วไป ส่งผลให้ชุมชนเข้มแข็ง มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนสืบไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

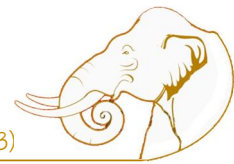
พระมหาพรประสงค์ พุทธจันทร์ ได้กล่าวในงานวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนา วัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าพระสงฆ์มีบทบาทในด้านให้การส่งเสริม สนับสนุนความมั่นคงทางสังคม อันได้แก่ส่งเสริมความมั่นคงในสถาบันครอบครัว โดยร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบล จัดกิจกรรมวันครอบครัวอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนการจัดหาทุนเพื่อสร้างความปลอดภัยให้แก่หมู่บ้าน สนับสนุนทุนเพื่อสนับสนุนให้ความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุดีขึ้น และสิ่งสำคัญอย่างยิ่งคือเมื่อมีเหตุการณ์ที่ขัดแย้งกันระหว่างประชาชนในพื้นที่ ที่ไม่สามารถหาข้อยุติได้ (พระมหาพรประสงค์ พุทธจันทร์, 2552: 10)

พระมหาดนัย อุปาทมโน (ศรีจันทร์) พบว่า การบริหารจัดการองค์กรสันติสุขของวัด ปัญหานันทารามและหลักคิตฤชฎีการบริหารจัดการ ผู้วิจัยได้รวบรวมบูรณาการและนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการองค์กรสันติสุข ผู้วิจัยสรุปและนำเสนอรูปแบบแนวทางการบริหารจัดการองค์กรสันติสุข ต้องประกอบด้วย

1) ผู้นำ (Leadership) นอกจากจะมีธรรมะของผู้บริหารแล้ว ต้องประกอบด้วยชุดธรรมะ ที่สำคัญ ๆ คือ มีความกตัญญูเป็นเลิศ เชิดชูครูอุปัชฌาย์อาจารย์สืบสานวัฒนธรรม เป็นผู้นำทุกด้าน ประสานรอบทิศ สุจริตจริงใจ มีน้ำใจไมตรีตลอดกาล ให้โอกาสพัฒนาแก่ทุกท่านแตกฉานในพระธรรมวินัย ใส่ใจทุกสิ่งด้วยคุณธรรม อำนวยความสะดวกทุกอย่าง รู้ละเอียดอย่างทำงานเพื่องาน สมานสามัคคี วจีสุภาพ นำกราบนำไหว้แบ่งงานอุทิศคน วางตนเหมาะสม ไม่สะสมทรัพย์ แบ่งปันผลประโยชน์

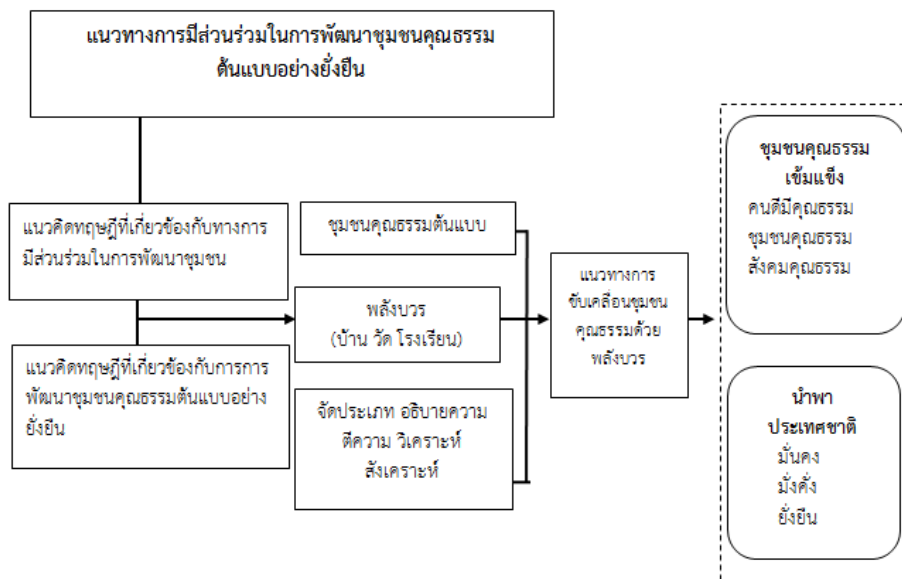
2) ในด้านธรรมะ (Dhammas) เพื่อการบริหารตน บริหารคน บริหารงานอันประกอบไปด้วยหลักอปริหานิยธรรม 7, สาราณียธรรม 6, สังคหวัตถุ 4 อิทธิบาท 4 สร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมในองค์กรด้วยหลักสัปปายะ และอาศัยหลักธรรมอื่น ๆ ในทางพระพุทธศาสนาโดยเน้นชุดที่สำคัญคือ เสียสละ ใช้ปัญญา ประกอบการงาน สัจจะ เสมอภาค ขันติ นิวาโต และมีจิตสำนึกรู้หน้าที่

3) ด้านการจัดการ (Organizing) ต้องมีการจัดการในเรื่องเหล่านี้ให้เป็นที่ได้ด้วยกันได้อย่างลงตัว เน้นประโยชน์สูงสุดประหยัดสุด แต่ไม่ให้ขัดข้องในเรื่องต่าง ๆ คือ การวางแผน การอำนวยการ งานบุคคล การอำนวยการ การประสานงาน การรายงาน แลงบประมาณ รูปแบบการบริหารจัดการองค์กรสันติสุขนี้สามารถย่อเพื่อให้จำได้ง่ายด้วยอักษรภาษาอังกฤษ คือ “LeDOM” เป็นการบริหารจัดการองค์กรที่สามารถนำพาสันติสุขให้เกิดขึ้นทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์กร เป็นองค์กรที่สร้างสันติสุขให้กับสังคมและประเทศชาติ (พระมหาดนัย อุปาทมโน (ศรีจันทร์), 2557: 108-109)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากประเด็นดังกล่าวข้างต้นนั้นสามารถเขียนกรอบแนวคิด (conceptual Framework) ได้ ดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

(1) รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยจำแนกเป็นสองส่วน คือ การศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Research) เพื่อประมวลองค์ความรู้ ศึกษาแนวคิด หลักการต่างๆ โดยศึกษาจากคัมภีร์ เอกสารที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนงานวิจัยที่มีผู้รู้ได้ศึกษาไว้ และการวิจัยภาคสนาม (Filed Research) โดยการสัมภาษณ์และการจัดกลุ่มสนทนากลุ่มย่อยนักวิชาการและผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

(2) ขอบเขตการศึกษา

(2.1) ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนวัฒนธรรมต้นแบบอย่างยั่งยืนของชุมชนคุณธรรมวัดป่าวังศิลา อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ ในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยศึกษาหลักธรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาได้แก่ พระไตรปิฎก อรรถกถา และศึกษาแนวคิดทฤษฎีการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมและที่เกี่ยวข้อง จากตำรา หนังสือ เช่น คู่มือการขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่1 (พ.ศ.2559 - 2564), คู่มือการดำเนินงานชุมชนคุณธรรมขับเคลื่อนด้วยพลังบวร, คู่มือการส่งเสริมและพัฒนาองค์กร ชุมชน อำเภอและจังหวัดคุณธรรม, คู่มือการประเมินองค์กร ชุมชน อำเภอและจังหวัดคุณธรรม งานวิจัย และบทความที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มย่อย สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชนวัฒนธรรมต้นแบบอย่างยั่งยืน

(2.2) ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อทราบแนวคิดและหลักการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรม รวม 10 ท่าน ซึ่งแบ่งได้ดังนี้

- พระสงฆ์ จำนวน 2 รูป
- ผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน
- ประชาชนชุมชน จำนวน 2 คน
- นักวิชาการวัฒนธรรม จำนวน 2 คน
- ชาวบ้านที่เกี่ยวข้อง จำนวน 2 คน

รวมทั้งหมด 10 รูป/คน

(2.3) ขอบเขตด้านพื้นที่

กำหนดเลือกศึกษาภาคสนาม (Field Research) เป็นการศึกษาผู้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมต้นแบบอย่างยั่งยืน 2 ชุมชนคือ

1. ชุมชนคุณธรรมฯ วัดวังปลัดสามัคคี หมู่ที่ 8 ตำบลทับทัน อำเภอสงขลา จังหวัดสุรินทร์ สามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมประจักษ์ชัด มีการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนในพื้นที่ได้ปฏิบัติแนวทางของศีล 5 ซึ่งได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานในพื้นที่ มาโดยตลอดจนได้รับการยกย่องในเชิงประจักษ์

2. ชุมชนคุณธรรมฯ วัดป่าวังศิลา หมู่ที่ 19 ตำบลบุสูง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ เป็นชุมชนเล็กๆ ที่อยู่ในชนบท ได้รับผลกระทบจากกระแสสังคมในปัจจุบัน ซึ่งมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว อาจจะทำให้สังคมเกิดความเปลี่ยนแปลงไป ทางชุมชนจึงมีความพยายามที่จะเฝ้าระวังทางสังคมในทุกด้าน ด้วยการมุ่งพัฒนาในด้านคุณงามความดียึดหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนามาปฏิบัติ โดยความร่วมมือของ บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) และหน่วยงานราชการต่างๆ ส่งผลให้ชุมชนเข้มแข็ง เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนปัจจุบันได้เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ศึกษาดูงานของหน่วยงานราชการและประชาชนทั่วไป จนได้รับการยกย่องในเชิงประจักษ์

(2.4) ขอบเขตด้านระยะเวลาในการศึกษา

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ตั้งแต่เดือนกันยายน-เดือนตุลาคม 2565

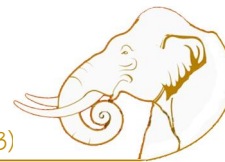
(3) เครื่องมือการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงเอกสารและคุณภาพ ประกอบด้วย การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) เพื่อประมวลองค์ความรู้ ศึกษาแนวคิด หลักการต่างๆ โดยศึกษาจากคัมภีร์ เอกสารที่เกี่ยวข้อง และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ในรูปแบบของการสัมภาษณ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(3.1) การศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Research) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูล จากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง จากพระไตรปิฎกของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยปี 2535 อรรถกถา หนังสือ รายงานการวิจัย เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรม ด้วยพลังบวร ดังนี้

1. ศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องทั้งหนังสือ รายงานการวิจัย และเอกสารอื่นๆ โดยอาศัยแนวความคิดทางด้านการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร

2. ศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนคุณธรรมต้นแบบอย่างยั่งยืน ทั้งแนวคิดและทฤษฎี

3. ศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนคุณธรรมต้นแบบอย่างยั่งยืน

4. สรุปผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงแนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนคุณธรรมต้นแบบอย่างยั่งยืน

(3.2) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยใช้กระบวนการสนทนากลุ่ม ซึ่งได้เรียนเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน อันประกอบด้วย (1) พระมหาวิชาญ สุวิชาโน ดร. ประธานสงฆ์สำนักสตีภาวนาภิรตาราม (2) พระมหาโชตินิพัทธ์ สุธงจิตโต พระปริยัตินิเทศก์ประจำอำเภอ เขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ และ (3) นางสาวปรียาภรณ์ ทะคำสอน ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ มาเป็นวิทยากรร่วมสนทนา และการแลกเปลี่ยนกับผู้เข้าร่วมสนทนา

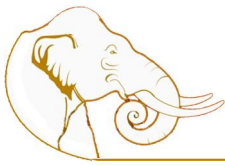
ผลการศึกษา

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนคุณธรรมต้นแบบ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนคุณธรรมต้นแบบนั้น ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ และมีการคัดเลือกคณะกรรมการโครงการจากตัวแทนของกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน องค์ประกอบสำคัญ คือ คน สิ่งแวดล้อม และสถานการณ์ เพราะถ้าในชุมชน มีคนดี มีสิ่งแวดล้อมดี สถานการณ์ในชุมชนก็จะดีตามไปด้วย จะทำให้ชุมชนน่าอยู่ มีความสงบสุข ประชาชนก็จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีที่สุดในที่สุด อนึ่ง พลังชุมชนก็ถือเป็นหัวใจสำคัญของการยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของชุมชนให้ดีขึ้น การรวมตัวของคนในครอบครัว หมู่บ้าน ที่ทำงาน องค์กร ฯลฯ เป็นต้น ร่วมกันกำหนดความต้องการเอง วางโครงการเอง และร่วมมือกันปฏิบัติตามโครงการนั้น ๆ วิธีการที่ชุมชนคิดทำเองมีความสำคัญยิ่งกว่าผลงานความสำเร็จที่เกิดขึ้น เพราะเป็นการสร้างพลังของชุมชน สร้างความเชื่อมั่นในตนเอง เรียนรู้ให้ชุมชนอื่น ๆ ได้มีแนวทางพึ่งพาตนเอง มีเป้าหมายต้องการเป็นชุมชนที่ดี คนในชุมชนเป็นคนดี มีคุณธรรมมีสิ่งแวดล้อมที่ดีมีสถานการณ์รอบข้างและเพื่อนบ้านที่เอื้อเพื่อแผ่เมตตาให้ส่งผลให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข อยู่ดีมีสุข อยู่อย่างพึ่งตนเอง อยู่อย่างยั่งยืน

2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนคุณธรรมต้นแบบ ผลการวิจัยพบว่า หลักการพัฒนาชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร บ้าน วัด โรงเรียน โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร มาเป็นนโยบายหลักของการดำเนินงานเพื่อให้เกิด “ชุมชนคุณธรรม” เริ่มจากการเปิดพื้นที่ในชุมชน วัดให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในงานด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมให้คนในชุมชนพึ่งพาตนเอง พึ่งพากันเอง รวมกลุ่มอย่างมีพลัง ใช้ชีวิตพออยู่ พอกิน พอเพียง

3.แนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนคุณธรรมต้นแบบอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาวัดวังปลัดสามัคคี จังหวัดสุรินทร์ และวัดป่าวังศิลา จังหวัดศรีสะเกษ ผลจากการสนทนาพบว่า แนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนคุณธรรมต้นแบบอย่างยั่งยืน เป็นกระบวนการในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร โดยมีเป้าหมายที่สำคัญ คือ คนในชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข รู้จักดำเนินชีวิตด้วยความถูกต้อง โดยมีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ รู้จักเรียนรู้และน้อมนำศาสตร์พระราชา คือ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และสืบสานวิถีวัฒนธรรมที่ดีงาม

ทั้งนี้ หัวใจของชุมชนคุณธรรม คือ คนในชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข รู้จักดำเนินชีวิตด้วยความถูกต้อง โดยมีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ รู้จักเรียนรู้และน้อมนำศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และสืบสานวิถีวัฒนธรรมที่ดีงาม ด้วยความ

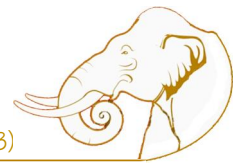

พอประมาณ มีเหตุมีผล เสียสละ อุตุน อุดอม ชยัน ไมโลภ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ พึ่งพา กันเอง ช่วยเหลือแบ่งปัน มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว เตรียมพร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้น หนี้สินลดลง มีการรวมกลุ่มสร้างอาชีพ สร้างรายได้ เกิด กลุ่มต่าง ๆ ขึ้นในชุมชน เช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มพัฒนาอาชีพ กลุ่มถ่ายทอดภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม กลุ่มจิตอาสาพัฒนาชุมชน เป็นต้น

อภิปรายผล

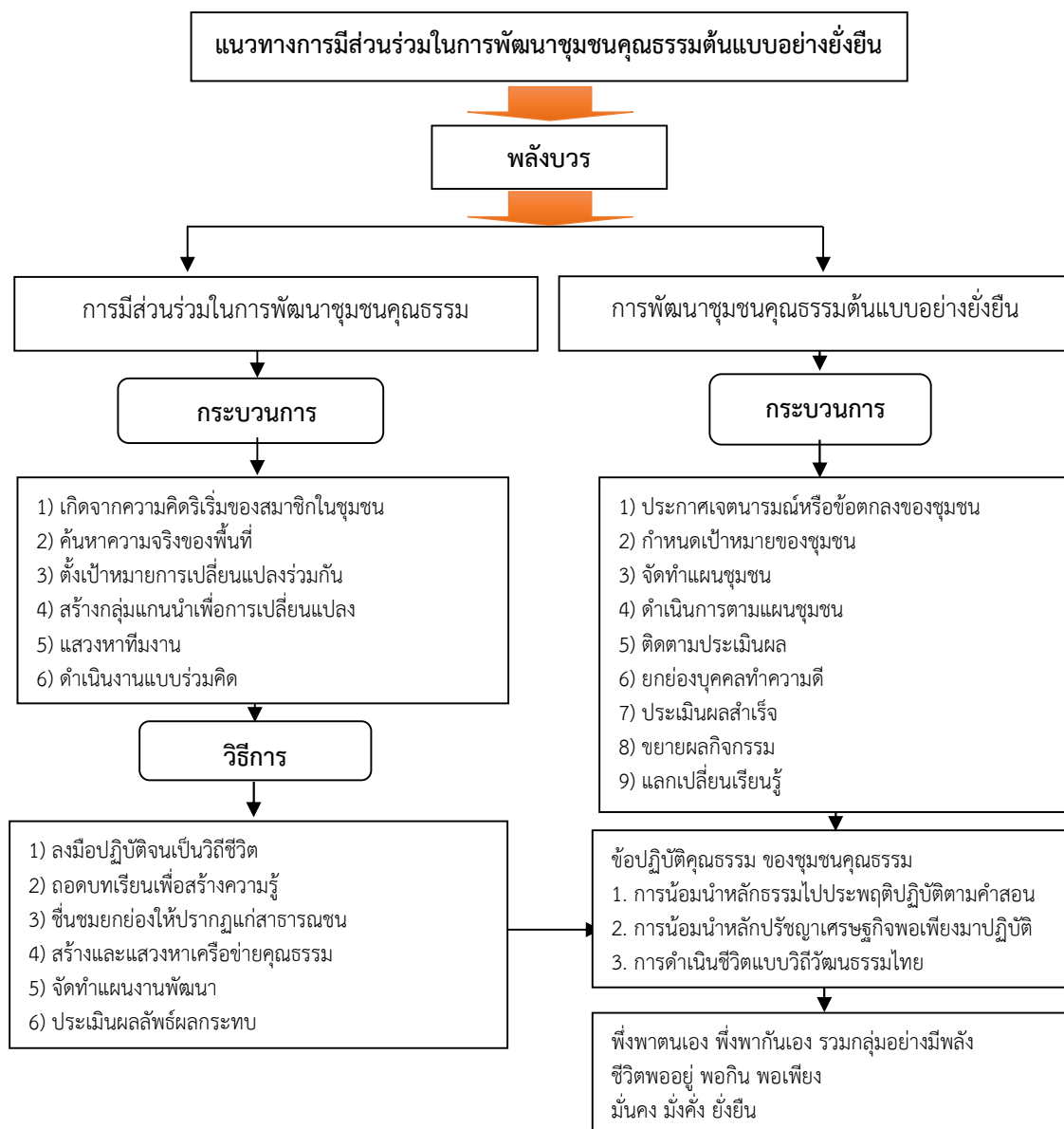
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนคุณธรรมต้นแบบ เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการ ขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมซึ่งมีองค์ประกอบ คือ คน สิ่งแวดล้อม และสถานการณ์ เพราะถ้าในชุมชน มีคนดี มีสิ่งแวดล้อมดี สถานการณ์ในชุมชนก็จะดีตามไปด้วย จะทำให้ชุมชนน่าอยู่ มีความสงบสุข ประชาชนก็จะมี คุณภาพชีวิตที่ดีในที่สุด อนึ่ง พลังชุมชนก็ถือเป็นหัวใจสำคัญของการยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของชุมชน ให้ดีขึ้น การรวมตัวของคนในครอบครัว หมู่บ้าน โดยมีเป้าหมายเพื่อต้องการเป็นชุมชนที่ดี คนในชุมชนเป็น คนดี มีคุณธรรมมีสิ่งแวดล้อมที่ดี มีสถานการณ์รอบข้างและเพื่อนบ้านที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจ ส่งผลให้ทุก คนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข อยู่ดีมีสุข อยู่อย่างพึ่งตนเอง อยู่อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ พระมหาพร ประสงค์ พุทธจันทร์ ได้กล่าวในงานวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของ ชุมชน” พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าพระสงฆ์มีบทบาทในด้านให้การส่งเสริม สนับสนุนความ มั่นคงทางสังคม อันได้แก่ส่งเสริมความมั่นคงในสถาบันครอบครัว โดยร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบล จัดกิจกรรมวันครอบครัวอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนการจัดหาทุนเพื่อสร้างความปลอดภัยให้แก่หมู่บ้าน สนับสนุนทุนเพื่อสนับสนุนให้ความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุดีขึ้น และสิ่งสำคัญอย่างยิ่งคือเมื่อมีเหตุการณ์ที่ ขัดแย้งกันระหว่างประชาชนในพื้นที่ ที่ไม่สามารถหาข้อยุติได้ (พระมหาพรประสงค์ พุทธจันทร์, 2552:10) และสอดคล้องกับ Chris Cocklin and Jacqui Dibden ที่ได้ศึกษาเรื่องความยั่งยืนและความเปลี่ยนแปลงใน ชนบทของประเทศออสเตรเลียพบว่า ชุมชนในชนบทจะมีความยั่งยืนจะต้องประกอบด้วยมิติหลัก 3 มิติ คือ มิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านสังคม และมิติด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งสามมิติมีความเกี่ยวโยงกันอย่างมีพลวัต ชุมชน ชนบทจะมีความยั่งยืนได้ ต้องเป็นชุมชนที่สามารถอยู่ได้โดยปราศจากการสนับสนุนจากภาครัฐเหมือนใน อดีต(Chris Cocklin and Jac Qui Dibden,2009: 443-44)

แนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนคุณธรรมต้นแบบอย่างยั่งยืน เป็นแนวคิดการ ขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) นั้นเป็นพลังที่สำคัญในสังคมที่จะสามารถนำมา เป็นกลไกในการพัฒนาและสร้างชุมชนให้เข้มแข็งก่อให้เกิดกระบวนการสร้างชุมชนคุณธรรม อย่างยั่งยืนใน ทุกพื้นที่ โดยวัดทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการพัฒนา มีพระสงฆ์เป็นศูนย์รวมใจของชุมชน มีบทบาทร่วม วางแผนดำเนินการพัฒนาให้เป็นชุมชนคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับบทความวิจัยของ ราชรถ ปัญญาบุญ และ นายธวัชชัย ณ พัทลุง ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา : ชุมชนคุณธรรมต้นแบบวัดกาญจนบุรีรักษะจังหวัดตรัง” พบว่า ชุมชนคุณธรรมต้นแบบวัดกาญจนบุรีรักษะ เกิดจากการกระบวนการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาใน ชุมชนของทุกภาคส่วนอย่างเข้มแข็ง ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตรังและองค์กร ท้องถิ่น มีกระบวนการขับเคลื่อนผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน ภายใต้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่ การเป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบของจังหวัดตรัง ในส่วนของกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการ ขับเคลื่อนโครงการชุมชนคุณธรรม ประกอบด้วย 4 กระบวนการ คือ 1. ประชาชนมีส่วนร่วมกับการ

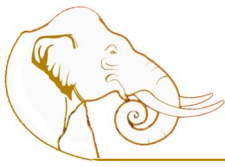

ตัดสินใจ 2. ร่วมวางแผนและดำเนินการ 3. ร่วมประเมินผล และ 4. มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากผลลัพธ์ของการดำเนินการชุมชนได้ทำการขยายผลกิจกรรมใน 3 มิติ (ราชรถ ปัญญาบุญ และนายธวัชชัย ณ พัทลุง, 2563:1-13) ยังมีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พระครูสุจินธรรมนิวิฐ (สมจิตติ อธิปัญญา) ได้ศึกษาเรื่องพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน : กรณีศึกษาคณะสงฆ์อำเภอคลองจันทร์ พบว่าระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระสงฆ์ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 3 ด้านพบว่า ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและ การดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ พระสงฆ์ มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของท่านด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี

องค์ความรู้จากการศึกษา

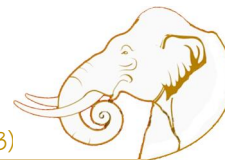
แผนภาพที่ 2 แสดงแนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนคุณธรรมต้นแบบอย่างยั่งยืน

จากการศึกษาพบว่า แนวคิดการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมนั้น สำคัญที่องค์ประกอบ คือคน สิ่งแวดล้อม และสถานการณ์ เพราะถ้าในชุมชน มีคนดี มีสิ่งแวดล้อมดี สถานการณ์ในชุมชนก็จะดีตามไปด้วย จะทำให้ชุมชนน่าอยู่ มีความสงบสุข ประชาชนก็ จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีในที่สุด อนึ่งพลังชุมชนก็ถือเป็นหัวใจสำคัญของการยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของชุมชนให้ดีขึ้น การรวมตัวของคนในครอบครัว หมู่บ้าน ที่ทำงาน องค์กร ฯลฯ เป็นต้น ร่วมกันกำหนดความต้องการเอง วางโครงการเอง และร่วมมือกันปฏิบัติตามโครงการนั้น ๆ วิธีการที่ชุมชนคิดทำเอง มีความสำคัญยิ่งกว่าผลงานความสำเร็จที่เกิดขึ้น เพราะเป็นการสร้างพลังของชุมชน สร้างความเชื่อมั่นในตนเอง เรียนรู้ให้ชุมชนอื่น ๆ ได้มีแนวทางพึ่งพาตนเอง มีเป้าหมายต้องการเป็นชุมชนที่ดี คนในชุมชนเป็นคนดี มีคุณธรรมมีสิ่งแวดล้อมที่ดี มีสถานการณ์รอบข้างและเพื่อนบ้านที่เอื้อเพื่อเอื้อแผ่ มีน้ำใจ ส่งผลให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข อยู่ดีมีสุข อยู่อย่างพึ่งตนเอง อยู่อย่างยั่งยืน

แนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนคุณธรรมต้นแบบอย่างยั่งยืน คือ กระบวนการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) นั้น เป็นพลังที่สำคัญในสังคมที่จะสามารถนำมาเป็นกลไกในการพัฒนาและสร้างชุมชนให้เข้มแข็งก่อให้เกิดกระบวนการสร้างชุมชนคุณธรรม อย่างยั่งยืนในทุกพื้นที่ โดยวัดทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการพัฒนา ร่วมวางแผน ดำเนินการ พัฒนาให้เป็นชุมชนคุณธรรมโรงเรียนมีบทบาทในการสร้างเยาวชนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ขณะเดียวกันชุมชนก็มีบทบาทและความสำคัญต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน ทั้งในแง่ของการเป็นแหล่งเรียนรู้รดกทางวัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยมของสังคม และวัดก็มีบทบาทหน้าที่ที่จะให้การอบรมหล่อหลอมเกลารวมกันในชุมชน ดังนั้น หากการประสานการทำงานของสามประสาน คือ บ้าน-วัด-โรงเรียน มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ ก็จะทำให้เกิดชุมชนคุณธรรมเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น โดยเริ่มจากการเปิดพื้นที่ในชุมชน วัด ศาสนสถาน ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในงานด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมให้คนในชุมชนพึ่งพาตนเอง พึ่งพากันเอง รวมกลุ่มอย่างมีพลัง ใช้ชีวิตพออยู่ พอกิน พอเพียง มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่เหมาะสมตามสภาพของชุมชน และวัฒนธรรมในท้องถิ่น รวมทั้งเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ กิจกรรมทางศาสนาส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมตลอดจนเป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น จากการมีส่วนร่วมและความเสียสละของคนในชุมชนที่จะร่วมขับเคลื่อนให้ชุมชนคุณธรรมก้าวสู่ “ชุมชนคุณธรรม” ที่มีหลักธรรมทางศาสนา และความเชื่อความศรัทธาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข โดยดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และตามวิถีวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม มีความเอื้ออาทรซึ่งกันและกันเป็นสังคมที่ดีงามและอยู่เย็นเป็นสุข เป็นสังคมแห่งความพอเพียงและสันติสุข

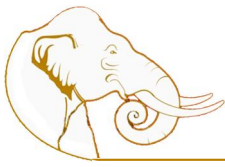
ซึ่งแนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนคุณธรรมต้นแบบอย่างยั่งยืน มีเป้าหมายที่สำคัญคือ ยึดมั่นหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ คนใน ชุมชนมีหลักธรรมทางศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ให้ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม เมื่อคนในชุมชนปฏิบัติตามหลักศาสนา อยู่ในกรอบของศีลธรรมและข้อปฏิบัติตามศาสนาที่ตนเคารพนับถือ ปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนก็จะลดลงหรือหมดไป เกิดสิ่งดีงามในชุมชน น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาคุณภาพชีวิต การดำเนินชีวิตด้วยความพอประมาณ มีเหตุมีผล เสียสละ อดทน อดออม ขยัน ไม่โลภ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เอื้อเพื่อเอื้อแผ่ พึ่งพากันเอง ช่วยเหลือแบ่งปัน มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว เตรียมพร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้น หนี้สินลดลง มีการรวมกลุ่มสร้างอาชีพ สร้าง

รายได้ เกิดกลุ่มต่าง ๆ ขึ้นในชุมชน เช่นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มพัฒนาอาชีพ กลุ่มถ่ายทอดภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม กลุ่มจิตอาสาพัฒนาชุมชน เป็นต้น

บทสรุป

การพัฒนาชุมชนเป็นงานที่มุ่งก่อให้เกิดความยุติธรรมขึ้นในชุมชน โดยต้องการให้ประชาชนทุกคนในชุมชน ได้มีชีวิตความเป็นอยู่ การศึกษาและมีความเท่าเทียมกันมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้และยังช่วยให้ประชาชนทุกคนมีสิทธิและมีความเสมอภาคในการมีโอกาสที่จะมุ่งกระทำการใด ๆ เท่าเทียมกันทุกคน มีสิทธิที่จะมีโอกาสเจริญก้าวหน้า มีโอกาสที่จะแสดงความรู้ความสามารถอย่างเสมอภาคกัน โดยกระบวนการพัฒนาชุมชนนั้นได้เปิดโอกาสกว้างให้ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนอย่างเท่าเทียมกันเสมอ มีได้มุ่งจำกัดเฉพาะคนรวยหรือเพศชายเท่านั้น นอกจากนี้ ผลที่ได้รับจากการพัฒนานั้น จะต้องเป็นประโยชน์ตอบสนองต่อประชาชนส่วนรวมมิใช่เพื่อคนส่วนน้อย จุดมุ่งหมายที่สำคัญของแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติฉบับที่ 1 คือ การเสริมสร้างสังคมให้มีคุณธรรมความดี เป็นสังคมที่ประกอบด้วยคนมีคุณธรรม ครอบครัวมีคุณธรรม องค์กร/หน่วยงานมีคุณธรรม ชุมชนมีคุณธรรม ทุกภาคส่วนมีคุณธรรมในทุกระดับ สังคมนั้นย่อมเป็นสังคมที่มีคุณธรรมด้วย เนื่องจากความดีงามทั้งหลายที่เกิดขึ้นในสังคมไทย เกิดจากการที่คน ครอบครัว องค์กร/หน่วยงาน ชุมชนและสังคม มีหลักธรรมทางศาสนา และความเชื่อความศรัทธาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข โดยดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และตามวิถีวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม มีความเอื้ออาทรซึ่งกันและกันเป็นสังคมที่ดีงามและอยู่เย็นเป็นสุข เป็นสังคมแห่งความพอเพียงและสันติสุขโดยมีวิธีการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมดังนี้ 1. ลงมือปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิต ชุมชนปฏิบัติตามข้อตกลงอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องจนเป็นวิถีชีวิตของประชาชนและการพัฒนาชุมชน 2. ถอดบทเรียนเพื่อสร้างความรู้ ชุมชนนำความก้าวหน้าที่เกิดขึ้นมาสู่การถอดบทเรียน ประเมินผลสิ่งที่เกิดขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคและขยายความสำเร็จนั้นไปสู่ชาวบ้านให้กว้างขวาง และนำไปสู่การจัดการความรู้ ผลิตเป็นองค์ความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ หรือสื่อสาร ถ่ายทอดแลกเปลี่ยนระหว่างชุมชน 3. ชื่นชมยกย่องให้ปรากฏแก่สาธารณชน เนื่องจากคุณธรรมเป็นเรื่องนามธรรมเห็นผลการเปลี่ยนแปลงช้า ดังนั้นเมื่อเห็นความสำเร็จก็จัดให้มีการชื่นชม ยกย่อง เพื่อให้กำลังใจ รวมทั้งสื่อสารเผยแพร่ผลงานต่อสาธารณะให้เป็นที่ยอมรับ 4. สร้างและแสวงหาเครือข่ายคุณธรรม งานส่งเสริมคุณธรรมเป็นงานที่ยากต้องการพลังของเครือข่ายในการขับเคลื่อน โดยมีการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายชุมชนคุณธรรมเพื่อให้กำลังใจถ่ายทอดความรู้ และพัฒนานโยบายร่วมกัน 5. จัดทำแผนงานพัฒนาชุมชน และกำหนดกิจกรรม โดยกำหนดบทบาทหน้าที่และมอบหมายภารกิจ การลงมือปฏิบัติตามภารกิจที่ได้กำหนดไว้ในแผนงาน ตลอดจนทำการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ และการเตรียมพัฒนากลไก เชื่อมโยงความร่วมมือ 6. ประเมินผลลัพธ์ผลกระทบ ต้องมีระบบและกลไกในการประเมินเพื่อให้เห็นผลลัพธ์ มีการประเมินผลและติดตามผลการปฏิบัติงาน มีทั้งการประเมินภายใน และประเมินจากภายนอกมีการปรับปรุงและพัฒนางานให้ดีขึ้นคุณภาพมากที่สุด ตลอดจนการสรุปผลความก้าวหน้าและขยายผลงานไปสู่ชุมชนอื่นที่สนใจ รวมทั้งเปิดเผยผลการประเมินแก่คนในชุมชนและสาธารณชน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ชุมชน หน่วยงาน ที่มีความสนใจ สามารถนำผลงานวิจัยนี้ไปต่อยอดเพื่อเป็นแนวทางการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ด้วยการขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ในการดำเนินงานเพื่อพัฒนา ป้องกัน แก้ไขปัญหา หรือส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในด้านอื่น ๆ ในชุมชน ขับเคลื่อนสู่ชุมชนคุณธรรมต่อไป

2. ควรมีการส่งเสริม สนับสนุนให้ขวัญและกำลังใจในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร ให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งถัดไป

1. ควรมีการศึกษารูปแบบการแนวทางการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร โดยมุ่งเน้นไปที่แต่ละหน่วยงานในชุมชน ได้แก่ การขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, สถาบันการศึกษา, หน่วยงานราชการรัฐวิสาหกิจ สู่การเป็นองค์กรคุณธรรม โรงเรียนคุณธรรม หน่วยงานคุณธรรม เพื่อให้ได้ข้อมูลในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร ในบริบทที่แตกต่างกัน

2. ควรศึกษารูปแบบและวิธีการติดตามผล และประเมินผลด้านความก้าวหน้าและความสำเร็จของการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวรที่เหมาะสม

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในรายวิชาสัมมนาพระพุทธศาสนากับการพัฒนาที่ยั่งยืน หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์ คณะผู้วิจัยขออนุโมทนาและขอบคุณวิทยากรผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ในครั้งนี้ อันประกอบไปด้วย พระมหาวิชาญ สุวิชาโน ดร. ประธานสงฆ์สำนักสตีภวานาภิรตาราม พระมหาโชตินิพัทธ์ สุทิจิตโต พระปริยัตินิเทศก์ประจำอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ และนางสาวปรียากรณ์ ทะคำสอน ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ และขออนุโมทนาอย่างยิ่งต่อ ดร.ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม อาจารย์ผู้รับผิดชอบในรายวิชาที่กรุณาช่วยชี้แนะแนวทางการศึกษา และตรวจแก้ไขงานตั้งแต่เริ่มต้นกระทั่งสำเร็จเป็นบทความวิจัยในครั้งนี้ด้วย

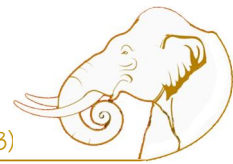
เอกสารอ้างอิง

กรมการศาสนา, กระทรวงวัฒนธรรม. (2562). *คู่มือการส่งเสริมและพัฒนาองค์กร ชุมชน อำเภอ และจังหวัดคุณธรรม*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

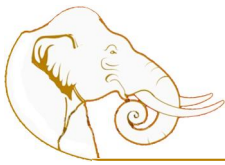
กรมการศาสนา, กระทรวงวัฒนธรรม. (2561). *การดำเนินงานชุมชนคุณธรรมขับเคลื่อนด้วยพลังบวร*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรไทย.

กรมการศาสนา, กระทรวงวัฒนธรรม. (2561). *คู่มือการประเมินองค์กร ชุมชน อำเภอ และจังหวัดคุณธรรม*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

กรมการศาสนา, กระทรวงวัฒนธรรม. (2559). *การพัฒนาารูปแบบการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

- กาญจนา บุญยัง, และคณะ.(2552). *ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์การบริหารส่วนตำบล*.
กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. น. 14.
- จิตจำนงค์ กิตติกรติ. (2536). *การพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: คุณพินอักษรกิจ.
- พระครูสุจินธรรมนิวิฐ (สมจิตร อธิปญโญ). (2555). *บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนกรณีศึกษาคณะสงฆ์อำเภอคลอง จังหวัดแพร่*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต) สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาดนัย อุปาทมโน (ศรีจันทร์). (2557). *รูปแบบการบริหารจัดการองค์กรสันติสุขศึกษากรณีวัดปัญญานันทาราม อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต) สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาพรประสงค์ พุทธจันทร์. (2552). *บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต) สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อนรรักษ์ ปัญญาวัฒน์. (2548) *การศึกษาชุมชนเชิงพหุลักษณะ*. บทเรียนจากวิจัยภาคสนาม.
กรุงเทพมหานคร : โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.). น. 26.

ปัจจัยองค์ประกอบที่มีผลต่อการบริหารงานลูกเสือในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดปทุมธานี

Factors components affecting the administration of Scouts in basic education institutions Pathum Thani Province

ไพโรจน์ กันตพงษ์¹ พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวาทโน² ลำพอง กลมกุล³

Phairoat Kanthapong¹, Phramaha Yannawat Thitavaddhano² Lampong Klomkul³

¹⁻³บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹⁻³Graduate Studies, Faculty of Education Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: ¹phairoat.kan64@gmail.com, ²nattichanan.zaa@gmail.com

Tel.086-565-2806

Received : November 29, 2022;

Revised : May26, 2023;

Accepted : May28, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการนำเสนอ คือ เพื่อศึกษาปัจจัยองค์ประกอบที่มีผลต่อการบริหารงานลูกเสือในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดปทุมธานี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารงานลูกเสือ ได้จากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 12 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

ผลการวิจัยพบว่า

องค์ประกอบของปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานลูกเสือในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดปทุมธานีประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดมวลกกิจกรรมลูกเสือ 2) ด้านคุณลักษณะลูกเสือ 3) ด้านคุณลักษณะผู้กำกับลูกเสือ และ 4) ด้านคุณลักษณะผู้บริหาร

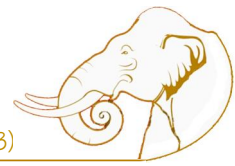
คำสำคัญ: ปัจจัย; องค์ประกอบ; การบริหารงานลูกเสือ; สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

Abstract

This Article aimed to study the factors affecting in Basic Education Institutions Scouts in Pathum Thani Province. the sample was expert in scout management. They were selected by using purposive sampling of 12 key informants. the instrument for collecting data was Interview form. Analyze data by forming inductive conclusions. The research results were found as follows;

1. The factors affecting scout management in Basic Education Institutions Pathum Thani Province consisted of 4 factors: 1) Scouting activities 2) Scout attributes 3) Director attributes and 4) Executive attributes.

Keywords: Factors; Components affecting; Scout management; Basic Education Institutions

บทนำ

นับตั้งแต่เริ่มมีกิจการลูกเสือไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจนถึงปัจจุบัน กล่าวได้ว่าโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้มีการจัดตั้งกองลูกเสือขึ้นมาในโรงเรียน โดยหวังว่ากิจการลูกเสือจะเป็นกิจกรรมที่ช่วยสร้างจริยธรรม คุณธรรม และบุคลิกภาพให้แก่เยาวชนไทย จึงทำให้กิจการลูกเสือไทยมีความก้าวหน้าและมีจำนวนลูกเสือเพิ่มมากขึ้น เพื่อมุ่งสร้างคุณธรรมจริยธรรม และในการพัฒนาประเทศนั้นย่อมต้องอาศัยปัจจัยหลายประการที่จะช่วยการพัฒนาประเทศเจริญก้าวหน้าบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ในบรรดาปัจจัยที่จะช่วยเกื้อหนุนต่อการพัฒนาประเทศนอกเหนือจากการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การสาธารณสุข การสาธนาธูปโภค และการสังคมสงเคราะห์ การพัฒนา การศึกษาจัดว่าเป็นส่วนที่มีความสำคัญมากด้านหนึ่ง เพราะการศึกษาเป็นรากฐานของการพัฒนาทุก ประเภทสำคัญประการหนึ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาต่างๆ ในสังคมได้ เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้คนได้พัฒนาตนเอง และการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ควบคู่ไปกับการเรียนในชั้นเรียนถือว่าเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะต้องจัดให้มีขึ้นในโรงเรียน กิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียน จัดขึ้นเรียกว่า “กิจกรรมนักเรียน” เป็นกิจกรรมการเรียนรู้จริง คิดเป็น สร้างสรรค์เป็น ปฏิบัติและแก้ปัญหา ได้ ช่วยสร้างเสริมบุคลิกลักษณะหลายประการให้เกิดขึ้นกับตัวนักเรียน โดยที่หลักสูตรในห้องเรียน มีอาจทำได้ ให้เกิดขึ้นได้

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ จัดทำขึ้นสำหรับท้องถิ่นและสถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพ ด้านความรู้ ทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนา ตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต อีกทั้ง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2545 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 กำหนดไว้ว่า แนวทางการจัดการศึกษา โดย ยึดหลักผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตาม ธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัด ของผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญ สถานการณ์ ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและเทคโนโลยี ก่อให้เกิดทั้งผลดีและ ผลเสียต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบันของบุคคลทำให้เกิดความยุ่งยากซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จำเป็นต้องมีการ ปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี มีความสุขบน พื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียงและยั่งยืน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับ นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริม ผู้เรียนมีคุณธรรมรักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ ทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การลูกเสือไทยตามนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 - 2563 ในการประชุมคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติครั้งที่ 1/2563 เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2563 ได้ให้ นโยบายเกี่ยวกับการลูกเสือไว้ ดังนี้

- 1) การจัดระเบียบในเรื่องการจัดกิจกรรมลูกเสือการจัดสรรงบประมาณ และการแต่งตั้งกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิ
- 2) ผลักดันให้การเรียนการสอนลูกเสือและการจัดกิจกรรมลูกเสือมีความต่อเนื่องเข้มข้น ยกระดับการดำเนินงานด้านกิจกรรมการเรียนการสอนลูกเสือ เพื่อสร้างวินัย สร้างคุณธรรม ศีลธรรม

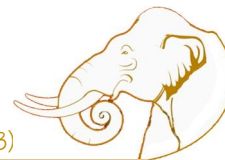
จริยธรรม ด้วยการปลูกฝังตั้งแต่เด็กและเยาวชน นำไปสู่การเป็นนักเรียนที่มีคุณภาพ และ 3) วางแนวทางในการปรับปรุงค่ายลูกเสือ การใช้จ่ายงบประมาณเพื่อปรับปรุงค่ายลูกเสือ และให้ค่ายลูกเสือที่ได้รับการปรับปรุงรองรับนักเรียน ภาคเอกชน หน่วยงาน มาให้บริการค่ายลูกเสือ เพื่อทำให้ค่ายมีรายได้สามารถนำไปพัฒนาค่ายลูกเสือได้อย่างต่อเนื่องนโยบายและแนวทางในการดำเนินงานและการจัดการเรียนการสอนลูกเสือ

“กิจกรรมลูกเสือ ถือเป็นกิจกรรมด้านการศึกษาที่มีเกียรติและเป็นที่ยอมรับในสังคมโลก ในฐานะที่ลูกเสือเป็นผู้มีระเบียบวินัย มีความซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีกฎเกณฑ์ และยินดีช่วยเหลือผู้อื่นทุกเมื่อ รวมทั้งลูกเสือทุกคนได้ยึดถือคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือเป็นแนวปฏิบัติอย่างมีเกียรติตลอดมาคำปฏิญาณของลูกเสือแสดงให้เห็นถึงหน้าที่อันหลากหลายที่ลูกเสือพึงมี ทั้งหน้าที่ต่อชาติ การรู้จักสามัคคี และช่วยสอดส่องภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติ หน้าที่ต่อศาสนา ไม่ว่าลูกเสือจะนับถือศาสนาใด ๆ ให้ระลึกถึงความมุ่งหมายเดียวกันในการสอนให้บุคคลกระทำแต่ความดี ละเว้นความชั่วและทำใจให้ผ่องใสบริสุทธิ์ หน้าที่ต่อพระมหากษัตริย์ ผู้ทรงเป็นประมุขของคณะลูกเสือแห่งชาติ ทรงอุทิศพระองค์เพื่อปฏิบัติพระราชกรณียกิจนานัปการให้แก่ชาติบ้านเมือง” (สำนักงานลูกเสือแห่งชาติ, 2563),

กระบวนการลูกเสือเป็นกระบวนการพัฒนาเยาวชนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาฝึกรบมให้การศึกษาและพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองดี โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ศาสนา ทั้งนี้เป็นไปตามความมุ่งประสงค์ หลักการ และวิธีการ ซึ่งลูกเสือโลกได้กำหนดไว้ กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี เป็นกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังระเบียบวินัยและกฎเกณฑ์ เพื่อการอยู่ร่วมกัน รู้จักการเสียสละและบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคมและวิถีชีวิตในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งการจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ให้เป็นไปตามข้อบังคับของสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ รวมทั้งให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยกำหนดให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมบังคับลูกเสือ เข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ 1 คาบต่อ 1 สัปดาห์ต่อ 1 ภาคเรียน และในส่วนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีนโยบายที่จะส่งเสริม สนับสนุนการบริหารงานลูกเสือในโรงเรียน โดยมอบหมายให้กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบ และมีกรรมการประเภทผู้แทนในคณะกรรมการลูกเสือเขตพื้นที่การศึกษา เป็นผู้แทนองค์กรต่างๆ แต่ปัจจุบันกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียนยังขาดความสนใจจากครู ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาทุกระดับ ทำให้ไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายของผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาว่า จะให้ความสำคัญกับงานลูกเสือมากน้อยเพียงใด และการบริหารงานลูกเสือในโรงเรียนยังพบปัญหาหลายด้าน เป็นผลให้การจัดมวลงกิจกรรมลูกเสือไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ของคณะลูกเสือแห่งชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

จากหลักการและแนวคิดการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่มีการบริหารงานลูกเสือที่เป็นระบบของแต่ละสถานศึกษาทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา หรือระดับต่างๆ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ก็ยังไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน ผู้วิจัยพบว่าสภาพการบริหารงานลูกเสือในสถานศึกษาแต่ละที่มีปัญหาหลายเรื่องหลายอย่าง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาข้อมูลหาวิธีการบริหารงานลูกเสือในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งผู้วิจัยเป็นคณะกรรมการลูกเสือจังหวัดปทุมธานี เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจชั้น 5 ชั้นปฏิบัติการและประเมินผล พบว่าการบริหารงานลูกเสือมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญโดยเฉพาะสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยองค์ประกอบที่มีผลต่อการบริหารงานลูกเสือในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดปทุมธานีเพื่อพัฒนาการบริหารงานลูกเสือให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดประเด็นที่จะศึกษา ดังนี้
เพื่อศึกษาปัจจัยองค์ประกอบที่มีผลต่อการบริหารงานลูกเสือในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดปทุมธานี

ทบทวนวรรณกรรม

การลูกเสือไทย

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 สถานการณ์ของโลกในขณะนั้น กำลังทวีความคับขัน อิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกเริ่มไหลเข้าสู่เมืองไทย พร้อมกับการแพร่ระบาดของระบอบมหาชนรัฐ และภัยของชาติไทยก็คือการถูกรุกราน แต่ด้วยพระปรีชาญาณของสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าพระองค์ทรงเล็งเห็นการไกลจึ่งทรงมีพระราชดำริว่า การลูกเสืออันสืบเนื่องมาจากแต่งงานปลุกชาติทางตรงนั้น หากได้นำมาปรับปรุงใช้ให้เหมาะสมกับเด็กไทยก็จะเป็นคุณประโยชน์อันใหญ่หลวงแก่ชาติบ้านเมือง ทรงมีพระราชหฤทัยเป็นอย่างยิ่ง พร้อมทั้งทรงประกอบด้วยความกล้าหาญฝ่าอุปสรรคทั้งปวงเป็นต้นว่าคำตำหนิตีเดียวนันเกิดจากประชาชนที่ยังไม่เข้าใจวัตถุประสงค์และกิจการลูกเสือดีพอ ทำให้มีอุปสรรคเกิดขึ้นมากที่เห็นได้ชัดดังเช่นผู้ปกครองเด็กโดยมากไม่มีใครเต็มใจยินยอมให้เด็กของตนสมัครเข้าเป็นลูกเสือ โดยเข้าใจไปว่าการลูกเสือก็คือการเป็นทหารนั่นเอง ประกอบทั้งการลูกเสือต้องเป็นการเสียสละด้วยความเต็มใจ จึงเป็นการลำบากอยู่มากในชั้นแรกพระองค์ได้ดำเนินกุศโลบาย โดยได้ทรงพระอุตสาหะจัดตั้ง “กองเสือป่า” ขึ้นก่อนเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2353 ทรงฝึกพวกผู้ใหญ่ (ส่วนใหญ่เป็นพวกข้าราชการ) เรียกว่าพวกพ่อเสือ ด้วยพระองค์เองโปรดเกล้าฯ ให้มีการซ้อมรบและฝึกซ้อมกลยุทธ์ต่างๆ ตามหลักวิชาการทหาร ที่พระองค์ได้รับการอบรมมาทั้งนี้เพื่อเป็นการปลูกฝังความนิยมให้ประชาชนชาวไทยรู้จักคุณค่าแห่งการทหาร ด้วยทรงเล็งเห็นว่าประเทศจะดำรงคงอิสรภาพอยู่ได้ก็ด้วยประชาชนทั้งหลายรักประเทศ ต่อมาได้ทรงพระราชดำริว่า กองเสือป่าได้ตั้งขึ้นเป็นหลักฐานแล้วพอที่จะหวังได้ว่าจะเป็นผลดี แต่ผู้ที่จะเป็นเสือปานั้น ต้องนับว่าเป็นผู้ใหญ่แล้วฝ่ายเด็กผู้ชายที่ยังอยู่ในวัยเด็ก ก็เป็นผู้ที่สมควรได้รับการฝึกฝนทั้งในส่วนร่างกายและจิตใจให้มีความรู้ทางเสือป่า เพื่อว่าโตขึ้นจะได้รู้จักหน้าที่ผู้ชายไทย ทุกคนควรประพฤติให้เป็นประโยชน์แก่ชาติบ้านเมืองอันเป็นบ้านเกิดเมืองนอนของตน และการฝึกฝนปลูกใจให้คิดถูกเช่นนี้ต้องรีบฝึกฝนเสียตั้งยังเยาว์ เปรียบเหมือนไม้ที่ยังอ่อน จะจัดให้เป็นรูปอย่างไรก็เป็นไปได้โดยง่ายและงดงามแต่ถ้ารอไว้จนแก่เสียแล้ว เมื่อจะตัดต้องเข้าไฟ และมักจะหักจะมีได้ ในขณะที่ดัด ดังนั้นใดสันดานคนก็ฉนั้น เมื่อมีพระราชดำริดังนี้แล้ว จึงโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกองลูกเสือขึ้นมาตามโรงเรียนและสถานที่อันสมควรและโปรดเกล้าฯ ให้มีกำหนดข้อบังคับลักษณะปกครองลูกเสือขึ้นไว้ เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2353 พระราชประสงค์ที่ได้คิดจัดให้มีลูกเสือขึ้นมานั้น ก็โดยปรารถนาที่จะให้เด็กไทยได้ศึกษาและจดจำ ข้อสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ความจงรักภักดีต่อผู้ทรง ดำรงรัฐสีมาอาณาจักรโดยต้องตามนิติธรรมประเพณี
2. ความรักชาติบ้านเมือง และนับถือพระศาสนา
3. ความสามัคคีในคณะ และไม่ทำร้ายซึ่งกันและกัน

ซึ่งทั้ง 3 ประการนี้เป็นรากฐานแห่งความมั่นคงที่จะนำให้ชาติดำรงอยู่เป็นไทยได้สมนามกองลูกเสือของประเทศไทยที่ตั้งขึ้นนับได้เป็นลำดับที่ 3 ของประเทศที่มีการลูกเสือโลก และกองลูกเสือกองแรกตั้งขึ้นที่

โรงเรียนมหาดเล็กหลวง (โรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัยในปัจจุบัน) ลูกเสือคนแรกคือนายชัพน บุญนาคนักเรียนโรงเรียนมหาดเล็กหลวง ซึ่งถือว่าได้แต่งเครื่องแบบลูกเสือเป็นคนแรก และเป็นผู้ได้กล่าวคำปฏิญาณของลูกเสือเป็นคนแรก โดยพระองค์ท่านได้มีพระราชโองการว่า “อ้ายชัพน เอ็งเป็นลูกเสือแล้ว” ต่อมากิจการลูกเสือก็ได้แพร่หลายไปยังท้องถิ่นต่างๆ ในประเทศไทย (คู่มือการฝึกอบรมวิชาผู้กำกับลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ขั้นความรู้เบื้องต้นการบริหารงานลูกเสือ, 2550)

หลักการบริหารงานลูกเสือ

การบริหารงานลูกเสือนั้นจะต้องดำเนินการตาม พระราชบัญญัติลูกเสือ พ.ศ. 2551 ข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติ ว่าด้วยการปกครอง หลักสูตรและวิชาพิเศษลูกเสือ พ.ศ.2509 ข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติ ว่าด้วยการปกครอง หลักสูตรและวิชาพิเศษลูกเสือสำรอง (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2522 ข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติ ว่าด้วยการปกครอง หลักสูตรและวิชาพิเศษลูกเสือสามัญ (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2525 ข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติ ว่าด้วยการปกครอง หลักสูตรและวิชาพิเศษลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2528 ข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติ ว่าด้วยการปกครอง หลักสูตรและวิชาพิเศษลูกเสือวิสามัญ (ฉบับที่ 15) พ.ศ. 2529 และกฎกระทรวงว่าด้วยเครื่องแบบลูกเสือ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2510) หน่วยงานทางลูกเสือที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานลูกเสือ ได้แก่ สำนักงานลูกเสือแห่งชาติ สำนักงานการลูกเสือยุวกาชาดและกิจการนักเรียน สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานลูกเสือจังหวัด สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด (กลุ่มลูกเสือยุวกาชาดและกิจการนักเรียน) และสำนักงานลูกเสือเขตพื้นที่การศึกษา

พระราชบัญญัติลูกเสือ พ.ศ. 2551 มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“ลูกเสือ” หมายความว่า เด็กและเยาวชนทั้งชายและหญิง ที่สมัครเข้าเป็นลูกเสือทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา ส่วนลูกเสือที่เป็นหญิงให้เรียกว่า “เนตรนารี”

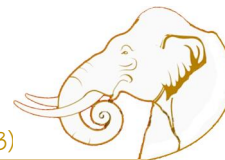
“บุคลากรทางการลูกเสือ” หมายความว่า ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ ผู้ตรวจการลูกเสือ กรรมการลูกเสือ อาสาสมัครลูกเสือ และเจ้าหน้าที่ลูกเสือ (พระราชบัญญัติลูกเสือ, 2551)

สามารถสรุปได้ว่า หลักการบริหารงานลูกเสือ เป็นการดำเนินกิจกรรมภายใต้พระราชบัญญัติลูกเสือ พ.ศ. 2551 ที่มีการบัญญัติไว้ชัดเจนว่าการปกครองและหลักสูตรที่มีการกำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติที่มีความชัดเจนและอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ สำนักงานลูกเสือแห่งชาติ สำนักการลูกเสือยุวกาชาดและกิจการนักเรียน สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานลูกเสือจังหวัด สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด (กลุ่มลูกเสือยุวกาชาดและกิจการนักเรียน) และสำนักงานลูกเสือเขตพื้นที่การศึกษา ที่เป็นองค์กรที่คอยดูแลและสนับสนุนในกิจกรรมลูกเสือให้ประสบความสำเร็จและบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ทุกประการ

สาระสำคัญของการลูกเสือ

สาระสำคัญของการลูกเสือ หมายถึง หลักการของลูกเสือ ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของ ลูกเสือ หลักการสำคัญของลูกเสือ ฝึกอบรมคำปฏิญาณ และกฎของลูกเสือ และแนวทางการลูกเสือ ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. ขบวนการลูกเสือ ขบวนการลูกเสือ คือขบวนการเยาวชน มีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกอบรมให้การศึกษาและพัฒนา เยาวชนให้เป็นพลเมืองดี โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ศาสนา ทั้งนี้เป็นไปตามความมุ่ง

หมาย หลักการ และ วิธีการ ซึ่งผู้ให้กำเนิดลูกเสือโลกได้ให้ไว้ ขบวนการนี้เป็นขบวนการระดับโลก ปี ค.ศ. 2021 (พ.ศ. 2563) มีประเทศ สมาชิก 172 ประเทศ มีจำนวนลูกเสือและผู้บังคับบัญชาลูกเสือประมาณ 53 ล้านคน

2. องค์ประกอบสำคัญของการลูกเสือ 1) ลูกเสือ 2) ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ 3) มีจุดหมาย หรือ อุดมการณ์ 3) กิจกรรม (โดยเฉพาะกิจกรรมกลางแจ้ง) 5) การบริหารงาน

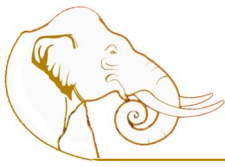
3. จุดหมายหรืออุดมการณ์ของคณะลูกเสือแห่งชาติ ตามมาตรา 8 พระราชบัญญัติลูกเสือ พ.ศ. 2551 คณะลูกเสือแห่งชาติมีวัตถุประสงค์ เพื่อ พัฒนาลูกเสือทั้งทางกาย สติปัญญาจิตใจ และศีลธรรมให้เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ และช่วย สร้างสรรค์สังคมให้เกิดความสามัคคีและความเจริญก้าวหน้าทั้งนี้ เพื่อความสงบสุข และความมั่นคงของ ประเทศชาติตามแนวทางดังต่อไปนี้ 1) ให้มีนิสัยในการสังเกต จดจำ เชื่อฟัง และพึ่งตนเอง 2) ให้ซื่อสัตย์สุจริต มีระเบียบวินัยและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น 3) ให้รู้จักบำเพ็ญตนเพื่อสาธารณประโยชน์ 3) ให้รู้จักทำการฝีมือ และฝึกฝนให้ทำกิจการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม 5) ให้รู้จัก รักษาและส่งเสริมจารีตประเพณี วัฒนธรรม และความมั่นคงของประเทศชาติ

3. หลักการสำคัญของการลูกเสือ 1) เลื่อมใสต่อพระผู้เป็นเจ้าของศาสนา 2) จงรักภักดีต่อประเทศชาติของตนเอง 3) ศรัทธาในมิตรภาพของความเป็นพี่น้องของลูกเสือทั่วโลก 3) การบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น 5) การยอมรับปฏิบัติตามคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ 6) การเข้าเป็นสมาชิกด้วยความสมัครใจ 7) ความเป็นอิสระต่อบรรดาอิทธิพลทางการเมือง 8) มีกำหนดการพิเศษสำหรับการฝึกอบรม โดยอาศัย 1. ระบบหมู่ ระบบกลุ่ม 2. การทดลองเป็นขั้น ๆ 3. เครื่องหมายวิชาพิเศษ 3. กิจกรรมกลางแจ้ง 5. วิธีการ วิธีการที่จะบรรลุถึงจุดหมาย หรืออุดมการณ์ของคณะลูกเสือแห่งชาติ คือการจัดให้มีการ ฝึกอบรมที่ก้าวหน้า สนุกสนาน ดึงดูดใจ โดยอาศัยคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือเป็นบรรทัดฐาน มีผู้ใหญ่เป็นผู้คอยให้คำแนะนำ (คู่มือการฝึกอบรมวิชาผู้กำกับลูกเสือ ขั้นความรู้ทั่วไป, 2555)

สามารถสรุปได้ว่า สารสำคัญของลูกเสือ ประกอบไปด้วยหลักการและวัตถุประสงค์ของลูกเสือที่เป็นการกำหนดแนวทางในการปฏิบัติและให้เหมาะสมกับลูกเสือ ทำให้เข้าใจในบทบาทของลูกเสือ และหน้าที่ ๆ ต้องรับผิดชอบ คือ คำปฏิญาณ กฎของลูกเสือ และแนวทางการลูกเสือ

การบริหารงานลูกเสือในสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการได้ออกระเบียบว่าด้วยการจัดกิจกรรมลูกเสือไว้ 11 ประการ ซึ่งถือเป็นหลักเกณฑ์ในการจัดกิจกรรมลูกเสือ ดังนี้ 1) จะต้องเป็นไปตามนโยบายหลักของรัฐบาล ในการดำเนินงานพัฒนาการศึกษาเพื่อส่งเสริม ความเจริญและความมั่นคงของชาติ 2) จะต้องเป็นไปเพื่อวางรากฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็น ประมุข 3) จะต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมนักเรียนให้มีระเบียบวินัยในตนเอง 4) จะต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียนและครู 5) จะต้องปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ 6) จะต้องมีโครงการและระเบียบข้อบังคับของกิจกรรม ซึ่งเป็นของสถานศึกษา 7) ทุกกิจกรรมจะต้องมีครูในโรงเรียนเข้าร่วมรับผิดชอบดำเนินการ 8) บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมจะต้องเป็นบุคคลที่ปัจจุบันอยู่ในสถานศึกษานั้น ยกเว้นแต่วิทยากรให้อยู่ในดุลยพินิจของหัวหน้าสถานศึกษา 9) การจัดกิจกรรมใด ๆ หรือไม่ ให้อยู่ในดุลยพินิจของหัวหน้าสถานศึกษา 10) ให้สถานศึกษาควบคุมเรื่องการจ่ายเงินหรือพัสดุของอื่น ๆ ให้เป็นการประหยัดและเป็นไป ตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อความมั่นคงและปลอดภัยของชาติ และ 11) ในกรณีที่หัวหน้าสถานศึกษาพิจารณาเห็นว่ากิจกรรมใด ๆ ไม่เหมาะสม มีการกระทำหรือ อาจนำมาซึ่งอันตรายต่อความมั่นคงของชาติ ให้หัวหน้าสถานศึกษาสั่งยกเลิกกิจกรรม นั้น ๆ เสีย

ด้านการจัดกิจกรรม การจัดการเรียนการสอนลูกเสือแต่ละครั้ง ได้กำหนดให้มีพิธีเปิดประชุม กองและเมื่อเรียน เสร็จแล้วให้ดำเนินการปิดประชุมกอง นับเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ต่างจากวิชาอื่น ๆ โดยทั่วไป การเปิด – ปิดประชุมกองทำให้ผู้กำกับลูกเสือได้ทำกิจกรรมร่วมกัน คือ การเคารพธงชาติ สวดมนต์ ความเป็นระเบียบวินัย ความพร้อมในการเรียน ความสนุกสนาน ความก้าวหน้าในระหว่าง เรียน สุขภาพทางกายและจิตใจ เป็นต้น ดังนั้น กระบวนการเรียนการสอนลูกเสือจึงมีความจำเป็นใน การจัด กิจกรรมแต่ละครั้ง การเปิดประชุมกองดำเนินการตามกระบวนการลูกเสือและจัดกิจกรรม โดยให้ ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติกิจกรรมตามฐานโดยเน้นระบบหมู่ สรุปผลการปฏิบัติกิจกรรม การเปิด การ ประชุมกอง ซึ่งในแผนการฝึกอบรมตลอดปี จะกำหนดออกมาเป็นรายสัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 คาบ

สามารถสรุปได้ว่า การบริหารงานลูกเสือในสถานศึกษาเป็นการดำเนินกิจกรรมลูกเสือที่อยู่ ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการที่ได้ออกกฎและระเบียบปฏิบัติในการจัดกิจกรรมลูกเสือใน สถานศึกษา โดยกำหนดให้การจัดกิจกรรมลูกเสือเป็นรายสัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 คาบการเรียน เพื่อเป็นการ พัฒนาและส่งเสริมนักเรียนให้มีระเบียบวินัยในตนเองและเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่าง นักเรียนและครู

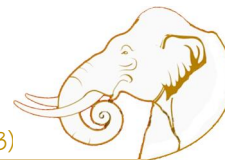
การส่งเสริมบุคลากร

คณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติได้พิจารณาขอพระราชทานเหรียญลูกเสือสดุดีตามความ ใน มาตรา 59 และ มาตรา 60 แห่งพระราชบัญญัติลูกเสือ พ.ศ. 2551 ได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาผู้ ที่ ทำหน้าที่บริหารงานลูกเสือที่ได้อุทิศกำลังกาย กำลังความคิดในการประกอบกิจให้บังเกิดคุณประโยชน์ 39 แก่กิจการลูกเสือทุกปี ดังนี้ 1) การขอพระราชทานเหรียญลูกเสือสดุดี ชั้นที่ 1 ชั้นที่ 2 และชั้นที่ 3 2) การ ฝึกอบรม คณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติได้ประกาศระเบียบสำนักงานคณะ กรรมการบริหารลูกเสือ แห่งชาติว่าด้วยแผนการฝึกอบรมผู้บังคับบัญชาลูกเสือ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2521 การฝึกอบรมผู้บังคับบัญชา ลูกเสือเพื่อรับเครื่องหมาย Wood Badge พ.ศ. 2521 โดยมีเนื้อหาขั้นตอน ดังนี้ ชั้นที่ 1 ชั้นความรู้ทั่วไป เพื่อจูงใจผู้บังคับบัญชาลูกเสือใหม่ ให้มีความเข้าใจในขบวนการ ลูกเสือ มีกำหนด 1 วัน ชั้นที่ 2 ชั้นความรู้ เบื้องต้น เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ มีความเข้าใจในหลักสูตรลูกเสือ มี กำหนดการฝึก 3 วัน ชั้นที่ 3 ชั้น ฝึกหัดงาน เป็นการศึกษาหาความรู้ภาคปฏิบัติเพิ่มเติม มีการโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้และ ประสบการณ์ กับผู้บังคับบัญชาลูกเสืออื่น ชั้นที่ 3 ชั้นฝึกหัดงาน เป็นการพัฒนาความรู้เพิ่มประสบการณ์ทั้งในด้านการเป็น ผู้นำและ ทักษะในการฝึกอบรมลูกเสือ และ ชั้นที่ 5 ชั้นปฏิบัติการและประเมินผล เป็นการนำความรู้ชั้นที่ 1-3 ไปใช้ฝึกหัดลูกเสือใน โรงเรียน มีกำหนดฝึกหัด 3 เดือน (คู่มือการฝึกอบรมวิชาผู้กำกับลูกเสือสามัญรุ่น ใหญ่ ชั้นความรู้เบื้องต้น, 2550)

สามารถสรุปได้ว่า การส่งเสริมบุคลากรเป็นการให้ความสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาให้ได้รับ การฝึกอบรมให้มีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ชั้น ได้แก่ ชั้นที่1 ความรู้ทั่วไปที่ ชั้นที่ 2 ชั้นความรู้เบื้องต้น และ ชั้นที่ 3 ชั้นฝึกหัดงาน เป็นการเพิ่มศักยภาพ ให้กับตนเองและเพิ่มความชำนาญมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการเป็นผู้นำและเกิดทักษะใน การจัดกิจกรรมลูกเสือ

ประสิทธิผลการบริหารงานลูกเสือ

ประสิทธิผล (Effectiveness) หมายถึง การบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่พึงปรารถนา หรือเป็นไปตามที่คาดหวังไว้ พุดง่าย ๆ ชัด ๆ ก็คือ ประสิทธิภาพ พิจารณาจากการทำงาน โครงการ

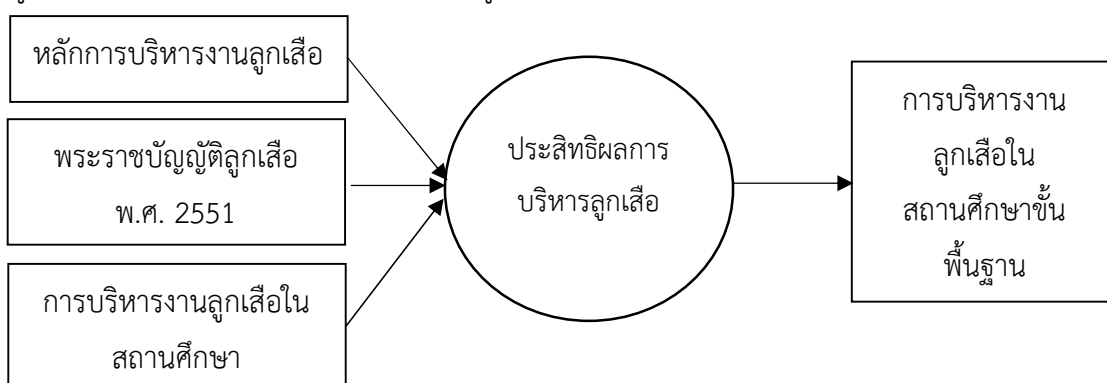
หรือกิจกรรม ที่ได้รับเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมาย (คลังทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด, ออนไลน์, 2557)

ประสิทธิผล (Effective, Effectiveness (n)) หมายถึง การบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่พึงปรารถนาหรือเป็นไปตามที่คาดหวังไว้ ประสิทธิภาพจะพิจารณาจากการนำผลของงานหรือกิจกรรมที่ได้รับ เปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายผลสำเร็จหรือผลที่เกิดขึ้น มุ่งที่การทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้บรรลุเป้าหมายที่ได้วางไว้โดยต้องให้ได้คุณภาพ ได้ตามความพอใจของลูกค้า โดยไม่ค้ำค้ำจนถึงต้นทุนหรือทรัพยากรที่ใช้ในงาน จะเน้นในแง่ของผลลัพธ์ที่ได้มากกว่า มักกล่าวถึง "Do right thing" เน้นกลยุทธ์ (Strategy) ผลผลิต (เกียรติพงษ์ อุดมธนะธีระ, ออนไลน์, 2562)

สามารถสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพเป็นเครื่องมือหรือตัวบ่งชี้ ในการบริหารงานลูกเสือของโรงเรียนที่สามารถดำเนินงานจนบรรลุเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้รับผลสำเร็จ ซึ่งประสิทธิผลการบริหารงานลูกเสือในสถานศึกษาเป็นความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะดำเนินงานกิจการลูกเสือให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา และคณะลูกเสือแห่งชาติที่ให้ไว้ ประกอบด้วย ต้นแบบการจัดมวลกิจกรรมลูกเสือที่ดี ต้นแบบลูกเสือที่ดี ต้นแบบผู้กำกับลูกเสือที่ดี และต้นแบบผู้บริหารที่ดี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

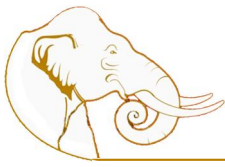
งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตาม พระราชบัญญัติลูกเสือ ประกอบด้วย 1) หลักการบริหารงานลูกเสือ 2)พระราชบัญญัติลูกเสือ พ.ศ. 2551 และ 3) การบริหารงานลูกเสือในสถานศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัย คือ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดปทุมธานี ประชากร คือ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารงานลูกเสือ จำนวน 12 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 1 ชนิด ได้แก่ 1.แบบสัมภาษณ์ ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารงานลูกเสือ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการลูกเสือโรงเรียน รองผู้อำนวยการลูกเสือโรงเรียน ผู้กำกับกลุ่มลูกเสือและรองผู้กำกับกลุ่มลูกเสือโรงเรียน ผู้กำกับกองลูกเสือและรองผู้กำกับกองลูกเสือโรงเรียน รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ระหว่างเดือน มิถุนายน 2564 ถึงเดือน มีนาคม พ.ศ. 2565 นำข้อมูลเชิงคุณภาพมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

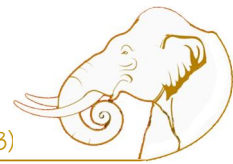

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า 1.การจัดกิจกรรมลูกเสือ นั้นแนวทางในการจัดมวลกิจกรรมลูกเสือสอดคล้องกับกิจกรรมสัญลักษณ์ของลูกเสือ กิจกรรมตามคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ โครงการแก้ปัญหาและพัฒนา นั้นทำให้ได้ข้อสรุปของการค้นพบแนวทางในการจัดมวลกิจกรรมลูกเสือ ได้แก่ มีการฝึกอบรมให้ความรู้และทักษะในด้านระเบียบวินัย การประกอบพิธีทางลูกเสือและเนื้อหาสาระตามหลักสูตร มีการจัดกิจกรรมเดินทางไกลและอยู่ค่ายพักแรมตามวัตถุประสงค์ วิธีการทางลูกเสือ ฝึกอบรมทักษะลูกเสือตามประเภทให้สามารถนำไปใช้ช่วยตัวเองและผู้อื่น มีการฝึกอบรมและทดสอบเพื่อรับเครื่องหมายตามหลักสูตรและวิชาพิเศษจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ตามคำปฏิญาณ กฎของลูกเสือ และหลักธรรมคำสอนของศาสนา จัดกิจกรรมฝึกอบรมให้ช่วยเหลือครอบครัว สถานศึกษา ครู ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ ร่วมกระทำกิจกรรมเกี่ยวกับงานของชาติวัฒนธรรม ศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นพี่น้องกับลูกเสืออื่นทั่วโลก มีการฝึกอบรมให้มีความรู้ ความสามารถในการบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือเพื่อน ผู้อื่น บุคคลที่ทุพพลภาพ ผู้สูงอายุที่ขาดการดูแล กระทำกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความรัก ความสามัคคี ความสมานฉันท์ระหว่างคนในชาติ และความเป็นพี่น้องกับลูกเสืออื่นทั่วโลก มีการจัดกิจกรรมโครงการเพื่อแก้ปัญหาส่งเสริมสุขภาพกายและใจ และเพื่อการช่วยเหลือ แก้ปัญหาอุบัติเหตุ อุบัติภัย มีการจัดกิจกรรมโครงการให้บริการชุมชนเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคม มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมและศาสนา มีการจัดกิจกรรมโครงการที่มีส่วนร่วมในงานของชาติ สถาบันพระมหากษัตริย์ เสริมสร้างความมั่นคงของชาติ การฝึกอบรมวิชาพิเศษเพื่อส่งเสริมการศึกษาต่อในสถาบันทหารและตำรวจ

2.คุณลักษณะลูกเสือ ได้แก่ ปฏิบัติตามคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ ระเบียบของกองลูกเสือ โรงเรียน สังคม กระทำความดี ประจำวัน (Good Turn) เข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือด้วยความสนใจ ความสนุก มีความภาคภูมิใจและมีความสุขในการเป็นลูกเสือ สามารถปฏิบัติทักษะสัญลักษณ์ลูกเสือตามประเภทเรียนรู้และปฏิบัติตามเนื้อหาสาระในหลักสูตร ประพฤติปฏิบัติโดยยึดหลักคุณธรรม จริยธรรมตามคำปฏิญาณ กฎของลูกเสือ และหลักคำสอนของศาสนากระทำกิจกรรมช่วยเหลืองานสถานศึกษา งานบ้าน และเคารพเชื่อฟังพ่อแม่ ครู อาจารย์ กระทำกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี ระหว่างคนในชาติ และความเป็นพี่น้องกันของลูกเสือ ทั้งภายในและภายนอกช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาเพื่อนพี่น้องลูกเสือทั้งในและนอกสถานศึกษาช่วยเหลือและให้บริการครู บุพการี และบุคคลทุพพลภาพหรือผู้สูงอายุที่ขาดการดูแล ช่วยพัฒนาสิ่งแวดล้อมอนุรักษ์ธรรมชาติแก้ปัญหาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในชุมชน รวมทั้งกิจกรรมเกี่ยวกับ ชาติศาสนา วัฒนธรรมและสังคมโลก

3.คุณลักษณะผู้กำกับลูกเสือ คุณลักษณะผู้กำกับลูกเสือ ได้แก่ วางแผนการจัดมวลกิจกรรมลูกเสือ ฝึกอบรมลูกเสือตามวัตถุประสงค์ หลักการและวิธีการและหลักสูตร ช่วยเหลือและเข้าร่วมการจัดกิจกรรมลูกเสือภายนอกสถานศึกษา นำทรัพยากรในชุมชนเข้ามาร่วมพัฒนาการจัดมวลกิจกรรมลูกเสือ ศึกษา ค้นคว้า วิจัย และประเมินผลเพื่อให้เกิดการพัฒนารูปแบบ วิธีการ มีส่วนช่วยในการแก้ปัญหาและพัฒนาการจัดมวลกิจกรรมลูกเสือ มีอุดมการณ์และวิสัยทัศน์ในกิจการลูกเสือ เข้ารับการอบรมเพื่อให้มีคุณวุฒิและเพิ่มทักษะทางลูกเสือ เข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา เพื่อพัฒนาการกิจการลูกเสือ ดำเนินการในงานธุรการ เอกสาร ระเบียบ การเงิน บัญชีและการเก็บค่าบำรุงลูกเสือตามระเบียบ ดำเนินการจัดตั้งระบบและพัฒนา หมู่ กอง ลูกเสือ รวมทั้งจัดทำรายงานและประชาสัมพันธ์กิจการลูกเสือ บริหารจัดการอาคารสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้เกี่ยวกับกิจการลูกเสือ

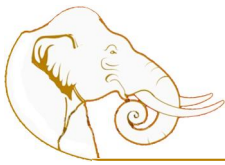

4.คุณลักษณะผู้บริหาร คุณลักษณะผู้บริหารดังนี้ มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนพัฒนาและระบบการบริหารจัดการกิจการลูกเสือ ส่งเสริม สนับสนุนบุคลากรลูกเสือและนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการจัดกิจกรรมลูกเสือ ทานส่งเสริมการจัดมวลกิจกรรมลูกเสือ มีส่วนร่วมในกิจกรรมลูกเสือ มีอุดมการณ์และวิสัยทัศน์ในกิจการลูกเสือ เข้ารับการอบรมเพื่อให้มีคุณสมบัติและเพิ่มทักษะทางลูกเสือ เข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา เพื่อพัฒนาการกิจการลูกเสือ มีส่วนร่วมในการบริการชุมชน อนุรักษ์ธรรมชาติ พัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้มีการช่วยเหลือและให้บริการบุพการีและบุคคลทุพพลภาพหรือผู้สูงอายุที่ขาดการดูแล ส่งเสริมให้มีการนำทรัพยากรของชุมชนมาพัฒนากิจการลูกเสือสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ วัฒนธรรมและสังคมโลก

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ พบว่า 1. การจัดมวลกิจกรรมลูกเสือ กองลูกเสือที่มีการจัดกิจกรรมตามข้อบังคับคณะ ลูกเสือแห่งชาติ กิจกรรมเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ส่งเสริม จารีตประเพณี วัฒนธรรม กิจกรรมตามหลักสูตรพิเศษ ประพฤติปฏิบัติโดยยึดหลักคุณธรรม จริยธรรมตาม คำปฏิญาณ กฎของลูกเสือ และหลักคำสอนของศาสนา กระทำกิจกรรมช่วยเหลืองาน สถานศึกษา งานบ้าน และเคารพเชื่อฟังพ่อแม่ ครู อาจารย์ กระทำกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี ระหว่างคนในชาติ และความเป็นพี่น้องกันของลูกเสือ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ และกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ให้มี ทักษะการดำรงชีวิต กิจกรรมที่เป็นสัญลักษณ์ของลูกเสือ กิจกรรม เพื่อความก้าวหน้าสู่ความเป็นเลิศของ ลูกเสือ และกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ การช่วยเหลือผู้อื่น ชุมชน ชาติบ้านเมืองและสังคมโลก ช่วย แก้ปัญหาและพัฒนาเพื่อนพี่น้องลูกเสือทั้งในและนอก สถานศึกษา ช่วยเหลือและให้บริการครู อาจารย์ บุพการี และบุคคลทุพพลภาพหรือผู้สูงอายุที่ขาดการดูแล ช่วยพัฒนาสิ่งแวดล้อม อนุรักษ์ธรรมชาติ แก้ปัญหาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในชุมชน รวมทั้งกิจกรรมเกี่ยวกับ ชาติ ศาสนา วัฒนธรรมและสังคม โลก สรรพสิทธิ์ ศรีระวรรณ พบว่าเป็น การจัดมวลกิจกรรมลูกเสือ 12 แนวทาง และด้านลูกเสือ 18 แนวทาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารการจัดกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ตามหลักเกณฑ์โรงเรียนลูกเสือ ต้นแบบ สำนักพัฒนากิจกรรม นักเรียน ตามแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) การพัฒนา องค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้านทั้งร่างกายสติปัญญาอารมณ์และสังคมโดยอาจจัดเป็นแนวทาง หนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบ วินัย และมี คุณภาพเพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์ เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม กิจกรรม พัฒนาผู้เรียน (ศิริ ผิวชัย, 2560)

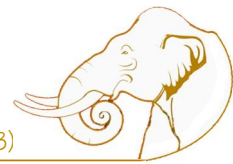
2.คุณลักษณะลูกเสือ ความมีระเบียบวินัย ความสนใจ ความสนุก ความภาคภูมิใจ ความตระหนัก ในคุณค่า และความสุขในการเป็นลูกเสือ เรียนรู้/มีทักษะด้านสัญลักษณ์ลูกเสือ ปฏิบัติตามกฎหมายของลูกเสือ ระเบียบของกองลูกเสือ/โรงเรียน/สังคม/กระทำความดีประจำวัน(Good Turn) เข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือด้วยความสนใจ ความสนุก มีความภาคภูมิใจและมีความสุขในการเป็นลูกเสือ สามารถปฏิบัติทักษะสัญลักษณ์ ลูกเสือตามประเภท เรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมตามเนื้อหาสาระใน หลักสูตร ปฏิบัติตนตามคำปฏิญาณและ กฎของลูกเสือ ประพฤติปฏิบัติโดยยึดหลักคุณธรรม จริยธรรมตามคำปฏิญาณ กฎของลูกเสือ และหลักคำ

สอนของศาสนา กระทำกิจกรรมช่วยเหลืองาน สถานศึกษา งานบ้าน และเคารพเชื่อฟังพ่อแม่ ครู อาจารย์ กระทำกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี ระหว่างคนในชาติและความเป็นพี่น้องกันของลูกเสือ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ การช่วยเหลือผู้อื่น ชุมชน ชนชาติบ้านเมืองและสังคมโลก ช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาเพื่อนพี่น้องลูกเสือ ทั้งในและนอกสถานศึกษา ช่วยเหลือและให้บริการครู อาจารย์ บุพการี และบุคคลทุพพลภาพหรือ ผู้สูงอายุที่ขาดการดูแล ช่วยพัฒนาสิ่งแวดล้อม อนุรักษ์ธรรมชาติ แก้ปัญหาพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมในชุมชน รวมทั้งกิจกรรมที่เกี่ยวกับ ชาติ ศาสนา วัฒนธรรมและสังคมโลก ต้องมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อสรุปรวม การดำเนินการจริง ประกอบด้วย ปรับปรุงชุดกิจกรรม ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน จัดทำแผนการจัด กิจกรรมการ เรียนการสอนลูกเสือ ดำเนินการจัด กิจกรรมลูกเสือ และการดำเนินการหลังมีการปรับปรุงแล้ว ประกอบด้วยกิจกรรม คือ มีการจัดกิจกรรมการ ปฐมนิเทศลูกเสือแล้วทดสอบก่อนเรียน ปรับเปลี่ยน ลำดับการจัดกิจกรรมหน่วยคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐาน 8 ประการ จัดกิจกรรมกิจกรรมปัจฉิมนิเทศ และทดสอบหลังเรียน ปรับขั้นตอนที่ซ้ำ ๆ กันให้เหมาะสม (สุเมธ สุจริยวงศ์, 2562)

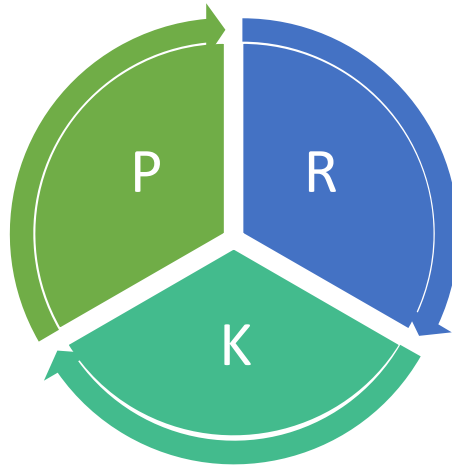
3.คุณลักษณะผู้กำกับลูกเสือ วางแผนการจัดมวกิจกรรมลูกเสือ และฝึกอบรมลูกเสือตาม วัตถุประสงค์ หลักการและวิธีการและหลักสูตรช่วยเหลือ หรือเข้าร่วมการจัดกิจกรรมลูกเสือ ภายนอก สถานศึกษา และนำทรัพยากรในชุมชนเข้ามาร่วมพัฒนาการจัดมวกิจกรรมลูกเสือ ศึกษา ค้นคว้า วิจัย และประเมินผลเพื่อให้เกิดการพัฒนา รูปแบบ วิธีการ และมีส่วนช่วยในการแก้ปัญหา และพัฒนาการจัดมว กิจกรรมลูกเสือ ซึ่งสอดคล้องกับ ปรีดา พิษผล, 2563 พบว่า ผู้บังคับบัญชาลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ หลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรม และผลการประเมิน ความพึงพอใจต่อการพัฒนาการบริหารงานลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ การพัฒนาตนทางลูกเสือ มีอุดมการณ์และ วิสัยทัศน์ในกิจการลูกเสือ เข้ารับการอบรมเพื่อให้มีคุณวุฒิและเพิ่มทักษะทางลูกเสือ เข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา เพื่อพัฒนาการกิจการลูกเสือ การบริหารงานในกองลูกเสือ ดำเนินการในงานธุรการ เอกสาร ระเบียบ การเงิน บัญชีและการเก็บค่าบำรุงลูกเสือตามระเบียบ ดำเนินการจัดตั้งระบบและพัฒนา หมู่ กอง ลูกเสือ รวมทั้งจัดทำรายงานและประชาสัมพันธ์กิจการลูกเสือ บริหารจัดการอาคาร สถานที่ วัสดุครุภัณฑ์ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้เกี่ยวกับกิจการลูกเสือ

4.คุณลักษณะผู้บริหาร ซึ่งสอดคล้องกับ เอกพล กาญจน์สำเร็จ, 2560 พบว่า การพัฒนาตน ทาง ลูกเสือ คุณลักษณะของผู้บริหารตามความ คิดเห็นของครู ด้านคุณธรรมจริยธรรมมีจรรยาบรรณ วิชาชีพ ความศรัทธาในอาชีพ ค่านิยมที่ดีตาม ขนบธรรมเนียมประเพณีของไทย ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ การบริหารกิจการลูกเสือ พบว่า มีการ ส่งเสริมให้ผู้บังคับ บัญชาที่มีคุณวุฒิที่สูงขึ้น มีการจัด สายการบังคับ บัญชา การกำหนดคุณสมบัติของผู้บังคับบัญชาลูกเสือ มีการจัดตั้งกลุ่มลูกเสือ กอง ลูกเสือและหมู่ลูกเสือ ที่ ชัดเจนตามกฎกระทรวงที่กำหนด ด้านการ วางแผน พัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว พบว่า มีการกำหนด โครงการงานลูกเสือไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี มีการมอบหมายผู้ รับผิดชอบกิจกรรมลูกเสือที่ชัดเจน มี การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บังคับ บัญชาลูกเสือกับลูกเสือมีการพัฒนาหลักสูตร และกระตุ้นให้บุคลากรมีการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพผู้ได้บังคับบัญชาทั้งการครองตน สอดคล้องกับ อำไพ โสดาดี, 2559 พบว่า ผู้บริหารและ ครูผู้สอนแต่ละโรงเรียนมีทักษะและการจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้มีความรู้ในวิชาลูกเสือ อย่างดี มีการติดตาม ศึกษากฎระเบียบ ข้อบังคับ ของการลูกเสืออย่าง เป็นระยะ รวมทั้งมีการ ปรับปรุงพัฒนากระบวนการสอนลูกเสือตามลำดับขั้นตอนเพื่อสร้างคุณค่าทางการ เรียนให้กับนักเรียน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาเทคนิคการบริหารงานลูกเสือ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดปทุมธานี ด้วยหลักการ PRK Model ดังแผนภาพ

ภาพที่ ๔.๑๑ องค์ความรู้จากการวิจัย “PRK Model”
ที่มา : ไพโรจน์ กันทพงษ์, ๒๕๖๕

P - Plan : วางแผน เริ่มต้นการวางแผนจะต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจนเสียก่อนโดยขั้นตอนนี้ต้องกำหนดให้ครอบคลุมทั้งกระบวนการตั้งแต่เริ่มไปจนถึงสุดสิ้นสุด การวางแผน (Plan) คือ การวางแผนการดำเนินงาน เพื่อให้เกิด การทำงานที่ได้ผลงาน การปรับปรุงเปลี่ยนแปลง การพัฒนาสิ่งใหม่ การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน มีส่วนที่สำคัญเช่น การกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ การจัดอันดับความสำคัญของเป้าหมาย กำหนดการดำเนินงาน กำหนดระยะเวลาการดำเนินงาน กำหนดผู้รับผิดชอบดำเนินการ และกำหนดงบประมาณที่จะใช้ การวางแผนที่ดีควรต้องเกิดจากการศึกษาที่ดี มีการวางแผนไว้รัดกุมรอบคอบปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมของงานและเหตุการณ์ แผนที่ได้ต้องช่วยในการคาดการณ์สิ่งที่เกิดขึ้นและสามารถช่วยลดความเสี่ยงที่เกิดประสิทธิผลการบริหารงานลูกเสือ

R - Regard: การเอาใจใส่ สนใจ นับถือ เป็นการบริหารอย่างมีปัญญา นำไปสู่การเรียนรู้เปลี่ยนแปลงทัศนคติเกิดการพัฒนาพฤติกรรมในเชิงบวก

K - Knowledge: ความรู้ความการลูกเสือเป็นกระบวนการฝึกอบรมเด็กชายให้เจริญเติบโตขึ้นสมกับเป็นลูกผู้ชาย เพื่อจะได้เป็นพลเมืองดีของชาติ และเป็นกำลังคนชั้นดีของประเทศต่อไป

สรุป

องค์ประกอบของปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานลูกเสือในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่

1. การจัดมวลงกิจกรรมลูกเสือ กองลูกเสือที่มีการจัดกิจกรรมตามข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติ กิจกรรมเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ส่งเสริมจารีตประเพณี วัฒนธรรม กิจกรรมตามหลักสูตรพิเศษ ประพฤติปฏิบัติโดยยึดหลักคุณธรรม จริยธรรมตามคำปฏิญาณ กฎของลูกเสือ และหลักคำสอนของศาสนา กระทำกิจกรรมช่วยเหลืองานสถานศึกษา งานบ้าน และเคารพเชื่อฟังพ่อแม่ ครู

อาจารย์ กระทำกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี ระหว่างคนในชาติและความเป็นพี่น้องกันของลูกเสือ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ

2.คุณลักษณะลูกเสือ ความมีระเบียบวินัย ความสนใจ ความสนุก ความภาคภูมิใจ ความตระหนักในคุณค่า และความสุขในการเป็นลูกเสือ เรียนรู้/มีทักษะด้านสัญลักษณ์ลูกเสือ ปฏิบัติตามกฎของลูกเสือ ระเบียบของกองลูกเสือ/โรงเรียน/สังคม/กระทำความดีประจำ วัน(Good Turn)เข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือด้วยความสนใจ ความสนุก มีความภาคภูมิใจและมีความสุขในการเป็นลูกเสือ สามารถปฏิบัติทักษะสัญลักษณ์ลูกเสือตามประเภท เรียนรู้และปฏิบัติตามกิจกรรมตามเนื้อหาสาระในหลักสูตร

3.คุณลักษณะผู้กำกับลูกเสือ วางแผนการจัดมวลกิจกรรมลูกเสือ และฝึกอบรมลูกเสือตามวัตถุประสงค์ หลักการและวิธีการและหลักสูตร ช่วยเหลือ หรือเข้าร่วมการจัดกิจกรรมลูกเสือภายนอกสถานศึกษา

4.คุณลักษณะผู้บริหาร มีการพัฒนาตนทางลูกเสือ คุณลักษณะของผู้บริหารตามความ คิดเห็นของครู ด้านคุณธรรมจริยธรรมมีจรรยาบรรณวิชาชีพ ความศรัทธาในอาชีพ ค่านิยมที่ดีตาม ขนบธรรมเนียมประเพณีของไทย ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ การบริหารกิจการลูกเสือ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

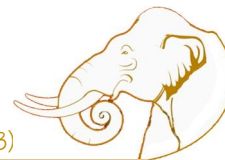
ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ พบว่า 1. องค์ประกอบของปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานลูกเสือในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) ด้านการจัดมวลกิจกรรมลูกเสือ 2) ด้านคุณลักษณะลูกเสือ 3) ด้านคุณลักษณะผู้กำกับ และ 4) ด้านคุณลักษณะผู้บริหาร ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้

1. สำนักงานลูกเสือแห่งชาติ สำนักงานลูกเสือยุวกาชาดและกิจการนักเรียน สำนักพัฒนา กิจกรรมนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการควรนำ ผลงานวิจัยการบริหารงานลูกเสือในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัด ปทุมธานี ไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในการบริหารงานลูกเสือ

2. สำนักงานลูกเสือแห่งชาติ สำนักงานลูกเสือยุวกาชาดและกิจการนักเรียน สำนักพัฒนา กิจกรรมนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการควรให้ความสำคัญและนำการบริหารงานลูกเสือในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดปทุมธานีไปพัฒนาเป็นคู่มือการฝึกอบรมผู้บริหารงานลูกเสือ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ การบริหารงานลูกเสือในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบไปด้วย 4 ด้าน คือ 1) การจัดมวลกิจกรรมลูกเสือ 2) คุณลักษณะลูกเสือ 3) คุณลักษณะผู้กำกับ และ 4) คุณลักษณะผู้บริหาร ที่สำคัญ คือ การบริหารงานลูกเสือในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับ สถานศึกษาและองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยควรให้ความสำคัญกับการบริหารงานลูกเสือในสถานศึกษา สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ การบริหารงานลูกเสือในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปพัฒนาเป็นคู่มือการฝึกอบรมผู้บริหารงานลูกเสือ

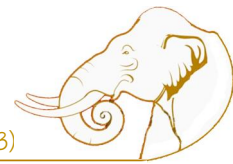

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2).
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- เกียรติพงษ์ อุดมธนะธีระ. (ออนไลน์ 2562). แหล่งรวมข้อมูลข่าวสารเรื่องราวน่าสนใจเพื่อการศึกษา แลกเปลี่ยนและเรียนรู้. ประสิทธิภาพ Efficient. กับประสิทธิผล Effective.
- คลังทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด. (ออนไลน์ 2557). ร่วมสร้างสรรค์แบ่งปันความรู้เพื่อสังคมแห่งการเรียนรู้ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล.
- คู่มือการฝึกอบรมวิชาผู้กำกับลูกเสือขั้นความรู้ทั่วไป. (2555). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา (สกสค.). ลาดพร้าว.
- คู่มือการฝึกอบรมวิชาผู้กำกับลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ขั้นความรู้เบื้องต้น. (2550). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว.
- ปริตา พิชผล. (2563). การพัฒนาการบริหารงานลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ โรงเรียนเวียงสระ. ค้นคว้าอิสระ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พริกหวานกราฟฟิก จำกัด.
- พระราชบัญญัติลูกเสือ. (2551). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร แห่งประเทศไทย จำกัด. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ศิริ ผิวนัย. (2560). ผลการใช้รูปแบบการบูรณาการหลักสูตรมอทธิบาท 3 กับการจัดกิจกรรมลูกเสือ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 โรงเรียนบ้านลวงเหนืออำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ (พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต). สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานลูกเสือแห่งชาติ. (2563). ลูกเสือไทย ณ ปีที่ 109. บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัดมหาชน.
- สุเมธ สุจริยวงศ์. (2562). การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโดยใช้กระบวนการลูกเสือโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร (ดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. สืบค้นจาก <https://www.iok2u.com/index.php/article/information-technology/534-efficient-effective>
- อำไพ โสตาดี. (2559). บทบาทผู้บริหารกับการนำและการจัดการลูกเสือที่ดีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เอกพล กาญจนสำเร็จ. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารกับความสำเร็จในการบริหาร
กิจการลูกเสือ ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร
เขต 1 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย.

The Relationship of Grade 6 Students' Motivation and Self-Efficacy for Learning Chinese as a Foreign Language With Chinese Academic Achievement at a Private School in Bangkok

Jia Wei¹, Orlando González²

^{1,2}Graduate School of Human Sciences, Assumption University of Thailand
email: veegee1226991271@gmail.com¹, ogonzalez@au.edu²

Received : April17, 2023;

Revised : May24, 2023;

Accepted : May28, 2023

Abstract

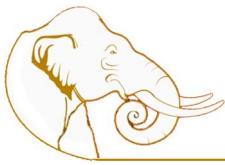
This quantitative study was aimed to determine whether there was a significant relationship between Grade 6 students' motivation and self-efficacy for learning Chinese as a foreign language (CFL) with their Chinese academic achievement at a private school in Bangkok. All 88 Grade 6 students, enrolled in the target school during the academic year 2022-2023, participated in the study. The Questionnaire of Chinese Learning Motivation, the Questionnaire of Chinese Self-Efficacy and the Chinese Midterm Exam for November 2022 were used for data collection. Data analysis was conducted through descriptive statistics (i.e., frequencies, percentages, means and standard deviations) and multiple correlational analyses of the collected data. From the data analysis, it was found that:

1. the participants held a partially high level of motivation for learning CFL;
2. the level of self-efficacy for learning CFL held by Grade 6 students at the target school was interpreted as neither high nor low;
3. the participants' level of Chinese academic achievement was very good; and
4. there was a significant ($\alpha = .05$) and moderately multiple strong correlation between the participants' motivation and self-efficacy for learning CFL with their Chinese academic achievement, and this combination of variables accounted for 33% of the variance of participants' Chinese academic achievement.

Keywords: Chinese as a Foreign Language; Motivation for Learning Chinese; Self-Efficacy for Learning Chinese; Chinese Academic Achievement

Introduction

Motivation has a beneficial influence on any learning process, particularly in learning a second or foreign language (FirdosFida & Ravindra, 2016; Gardner, 2010; Pintrich et al., 1991). Motivated students usually work hard, focus on the tasks at hand, and may even stimulate others in the classroom, enabling collaborative learning, which is commonly

associated with better performance in learning a foreign language (Pourhosein et al., 2012).

Self-efficacy is people's judgments of their capacity to perform a specific action (Bandura, 1997). Many prior studies have consistently found that higher levels of self-efficacy are more likely to result in higher academic achievement (e.g., Honicke & Broadbent, 2016; Richardson et al., 2012; Schunk & Pajares, 2002).

Chinese language, which is one of the foreign languages most learned worldwide (Zou, 2021), is currently being offered in Thai public and private schools as a subject at elementary, middle, and high school levels (Lei, 2007). However, there has been some concern with students' Chinese language learning in many Thai schools (e.g., Cai & Lynch, 2017; Huang & Lynch, 2019). For example, from the researchers' observation, Grade 6 students at a private school in Bangkok seemed to prefer learning English to Chinese. They seemed to think of the Chinese language as complex and tedious. This negative attitude toward learning Chinese might be interpreted as a sign of low motivation (Gardner, 2010). Moreover, although some of these Grade 6 students have studied Chinese for several years, they seemed unsure of their ability to communicate in Chinese, which might be interpreted as a sign of low self-efficacy (Bandura, 1997).

For these reasons, the researchers decided to conduct a study to determine whether there was a significant relationship between Grade 6 students' motivation and self-efficacy for learning Chinese as a foreign language (CFL) with their Chinese academic achievement at a private school in Bangkok, Thailand.

Research Objectives

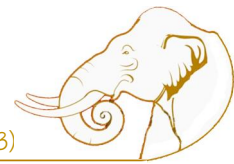
The following were the specific research objectives addressed in this study.

1. To determine the Grade 6 students' motivation level for learning CFL at a private school in Bangkok, Thailand.
2. To determine the Grade 6 students' self-efficacy level for learning CFL at a private school in Bangkok, Thailand.
3. To determine the Grade 6 students' Chinese academic achievement level at a private school in Bangkok, Thailand.
4. To determine whether there is a significant relationship between Grade 6 students' motivation and self-efficacy for learning CFL with Chinese academic achievement at a private school in Bangkok, Thailand.

Theories and Literature Review

Theoretical Framework

This study was conducted based on Bandura's (1997) self-efficacy theory, and Gardner's (2010) socio-educational model of second language acquisition.

Bandura's (1997) Self-Efficacy Theory. This theory introduces the idea of self-efficacy as a social cognitive construct. According to this theory, self-efficacy beliefs develop from four sources: mastery experience (i.e., prior success), vicarious experience (i.e., modeling from others), verbal persuasion (i.e., encouragement from others), and somatic and emotional state (i.e., the body responses and sensations; Bandura, 1997).

Gardner's (2010) Socio-Educational Model of Second Language Acquisition. This model is a framework that integrates the main factors determining language achievement in language learning. According to this model, motivation for learning is defined in terms of three subscales: motivational intensity (i.e., the level of effort and persistence that learners consistently apply during their language learning process), desire to learn the language (i.e., the level of willingness to achieve proficiency in the language), and attitudes toward language learning (i.e., the learner's psychological and personal tendency toward the language learning process; Gardner, 2010).

Review of Relevant Studies

In this section, some relevant previous studies are reviewed and summarized.

Cai and Lynch (2017) conducted a study to examine the relationship between the motivation for learning Chinese and Chinese academic achievement of 74 Grade 9 students at Ekamai International School, Bangkok, during the academic year 2014-2015. The participants' overall motivation levels for learning CFL and Chinese academic achievement were high. There was a significant, positive and very strong relationship between participants' motivation for learning and Chinese academic achievement ($r = .95, p < .001$), and between their self-efficacy for learning Chinese and Chinese listening ($r = .93, p < .001$), reading ($r = .93, p < .001$) and writing ($r = .90, p < .001$) achievement.

Huang and Lynch (2019) conducted a study to examine the relationship between self-efficacy for learning CFL and Chinese academic achievement in Grades 6-10 students at a trilingual international school in Samut-Prakarn, Thailand. The sample was 169 students from Grades 6-10 studying in Chinese proficiency language levels Phase 3, Phase 4 and Phase 5 in the academic year 2017-2018. The overall levels of Chinese academic achievement and self-efficacy for learning Chinese exhibited by Phase 3, 4 and 5 students were found to be high. Moreover, a significant, positive and weak correlation was found between the Chinese academic achievement and the self-efficacy for learning Chinese of Phase 3 ($r = .28, p = .02$), Phase 4 ($r = .25, p = .03$), and Phase 5 ($r = .30, p = .01$) students.

Conceptual Framework

Figure 1 depicts the hypothesized relation between the independent variables (i.e., motivation and self-efficacy for learning CFL) and the dependent variable (i.e., Chinese academic achievement) addressed in this quantitative study.

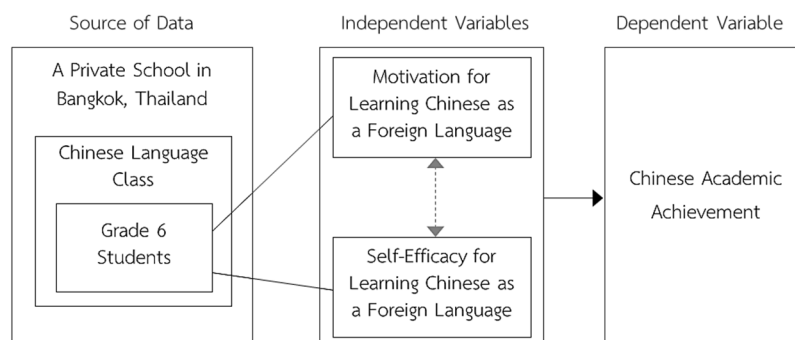
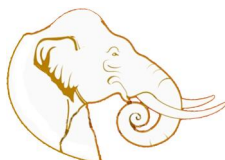

Figure 1 Conceptual Framework for the Current Study

Research Methodology

In this section, the research design, population and sample, research tools, data collection, data analysis, and the research validity are described in detail.

1. Research Design

The study's purpose was to examine the relationship between the motivation and self-efficacy for learning CFL (serving as independent variables) with the Chinese academic achievement (serving as dependent variable) held by Grade 6 students at a private school in Bangkok. For that purpose, a quantitative correlational survey research design was used.

2. Population and Sample

For the study, all 88 students in the four Grade 6 classes at a private school in Bangkok during the academic year 2022-2023 were chosen. There were 23 students in Class 1, 21 in Class 2, 22 in Class 3, and 22 in Class 4.

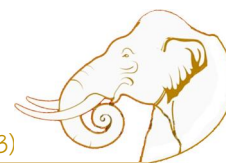
3. Research Instruments

The study was based on the administration of the Questionnaire of Chinese Learning Motivation, Questionnaire of Chinese Self-Efficacy, and Chinese Midterm Exam.

1) Questionnaire of Chinese Learning Motivation (QCLM). This 30-item instrument was adapted from three subscales of the Attitude/Motivation Test Battery (AMTB, Gardner, 2010; see Table 1). The items used a 6-point Likert scale, ranging from 1 (*strongly disagree*) to 6 (*strongly agree*). The mean scores from the scale ratings were interpreted using a continuum from 1.00 (very low motivation/very negative attitude) to 5.00 (very high motivation/very positive attitude).

Table 1 Items in the Questionnaire of Chinese Learning Motivation (QCLM)

Item No.	Item statement
Motivational intensity	
1	I always try to understand all the Chinese language I see and hear.
2	I keep up to date with Chinese language by working on it almost every day.
3	When I have a problem understanding something in Chinese language class, I always ask my teacher for help.
4	I really work hard to learn Chinese language.
5	When I am studying Chinese language, I ignore distractions and pay attention to my task.
6	I do not pay much attention to the feedback I receive in my Chinese language class.
7	I do not bother checking my assignments when I get them back from my Chinese language teacher.

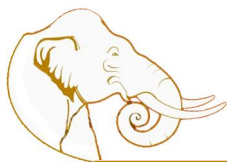

8	I postpone my Chinese language homework as much as possible.
9	I tend to give up and not pay attention when I do not understand my Chinese language teacher's explanation of something.
10	I cannot be bothered trying to understanding the more complex aspects of Chinese language.
Desire to learn Chinese language	
11	I have a strong desire to know all aspects of Chinese language.
12	If it were up to me, I would spend all of my time learning Chinese language.
13	I want to learn Chinese language so well that it will become natural to me.
14	I would like to learn as much Chinese language as possible.
15	I wish I were fluent in Chinese language.
16	Knowing Chinese language isn't really an important goal in my life.
17	I sometimes daydream about dropping Chinese language.
18	I'm losing any desire I ever had to know Chinese language.
19	To be honest, I really have no desire to learn Chinese language.
20	I haven't any great wish to learn more than the basics of Chinese language.
Attitudes toward learning Chinese language	
21	Learning Chinese language is really great.
22	I really enjoy learning Chinese language.
23	Chinese language is a very important part of the school program.
24	I plan to learn as much Chinese language as possible.
25	I love learning Chinese language.
26	I hate Chinese language.
27	I would rather spend my time on subjects other than Chinese language.
28	Learning Chinese language is a waste of time.
29	I think that learning Chinese language is dull.
30	When I leave school, I will give up the study of Chinese language because I am not interested in it.

2) Questionnaire of Chinese Self-Efficacy (QCSE). This 32-item instrument was adapted from the Questionnaire of English Self-Efficacy (Wang et al., 2013; see Table 2). The items used a 7-point Likert-type scale, ranging from 1 (*I cannot do it at all*) to 7 (*I can do it very well*). The mean scores from the scale ratings were interpreted using a continuum from 1.00 (very low self-efficacy) to 7.00 (very high self-efficacy).

Table 2 Items in the Questionnaire of Chinese Self-Efficacy (QCSE)

Item No.	Item statement
Self-efficacy for listening Chinese	
1	Can you understand stories told in Chinese?
2	Can you understand American TV programs in Chinese?
3	Can you understand radio programs in Chinese?
4	Can you understand Chinese language TV programs made in China?
5	Can you understand Chinese dialogues (audio recordings) about everyday school matters?
6	Can you understand Chinese films without subtitles?
7	Can you understand Chinese songs?
8	Can you understand telephone numbers spoken in Chinese?
Self-efficacy for speaking Chinese	
9	Can you describe your school to other people in Chinese?
10	Can you describe the way to the school from the place where you live in Chinese?
11	Can you tell a story in Chinese?
12	Can you ask your teacher questions in Chinese?
13	Can you introduce your teacher (to someone else) in Chinese?
14	Can you discuss subjects of general interest with your fellow students (in Chinese)?
15	Can you answer your teachers' questions in Chinese?
16	Can you introduce yourself in Chinese?
Self-efficacy for reading Chinese	
17	Can you do your homework/home assignments alone when they include reading Chinese texts?
18	Can you guess the meaning of unknown words when you are reading a Chinese text?
19	Can you understand messages or news items in Chinese on the internet?

20	Can you read short Chinese narratives?
21	Can you read Chinese-language newspapers?
22	Can you find out the meanings of new Chinese words using a monolingual dictionary?
23	Can you understand Chinese articles on Chinese culture?
24	Can you understand new reading materials (e.g., news from the magazine) selected by your teacher?
Self-efficacy for writing Chinese	
25	Can you compose messages in Chinese on the internet (Facebook, WeChat, blogs, etc.)?
26	Can you write a text in Chinese?
27	Can you leave a note for another student in Chinese?
28	Can you form new sentences from words you have just learned in Chinese?
29	Can you write e-mails in Chinese?
30	Can you produce Chinese sentences with idiomatic phrases?
31	Can you write diary entries in Chinese?
32	Can you write an essay in about 100 Chinese words about your teacher in Chinese?

3) Chinese Midterm Exam. This instrument, used to measure the participants' Chinese academic achievement level, included a 5-question listening section, a 5-question speaking section, a 15-question reading section, and a 15-question writing section. The exam was prepared by the Chinese Language department of Grade 6 at the target school. The scores were interpreted as follows: excellent (91-100); very good (81-90); good (71-80); satisfactory (61-70); and need for improvement (≤ 60).

4. Data Collection

The data were collected from the target group as follows:

1) In September 2022, the researchers administered to the participants, in person, the Questionnaire of Chinese Learning Motivation and the Questionnaire of Chinese Self-Efficacy. All 88 students completed the questionnaires, yielding a response rate of 100%.

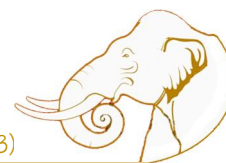
2) The scores from the Chinese Midterm Exam for Term 1 of the target students were collected in November 2022 by the first author, who was the participants' Chinese language teacher. All 88 students completed the exam, yielding a response rate of 100%.

5. Data Analysis

The quantitative data collected from the administration of three research instruments were analyzed using descriptive statistics (frequencies, percentages, means and standard deviations) and correlational analysis (using multiple correlation coefficient), with the support of a statistical software package.

6. Research Validity and Reliability

1) Questionnaire of Chinese Learning Motivation (QCLM). Based on the validity reported by Gardner (2010), who used a representative collection of items and sensible test construction methods to ensure content validity, the three motivation subscales from Gardner's (2010) AMTB were chosen and adapted to develop the QCLM. Reliability analysis for the administration of the QCLM resulted in a Cronbach's alpha of .90, interpreted as an excellent internal consistency reliability.

2) Questionnaire of Chinese Self-Efficacy (QCSE). Based on the validity reported by Wang et al. (2013), who ensured the construct and content validity of the Questionnaire of English Self-Efficacy (QESE) through qualitative methods and experts in second language acquisition and educational psychology, the QESE was chosen and adapted to develop the QCSE. Reliability analysis for the administration of the QCSE resulted in a Cronbach's alpha of .97, interpreted as an excellent internal consistency reliability.

3) Chinese Midterm Exam. Three Chinese language teachers from the target school, all with at least 10 years of teaching experience, 100% agreed on the content and construct validity of the exam and its suitability to measure participants' level of Chinese academic achievement. The exam's structure was the same that has been used in past midterm and final exams for Grade 6 at the target school. Then, understanding reliability as trustworthiness (Merriam, 2009), this exam format and structure is considered reliable.

Research Results

The main study results are presented in detail, organized by research objectives.

1. Results from Research Objective 1

Table 3 shows the overall mean scores, standard deviations and interpretations of the level of motivation for learning CFL, and its subscales, held by the participants.

Table 3 Mean Scores, Standard Deviations and Interpretations of the Chinese Learning Motivation and Its Subscales for the Study Participants

Variable	<i>M</i>	<i>SD</i>	Interpretation
Motivation for learning Chinese as a foreign language	4.58	1.17	Slightly high
Motivational intensity	4.16	1.51	Partially high
Desire to learning Chinese language	3.90	1.49	Partially high
Attitudes toward learning Chinese language	4.22	1.43	Slightly positive

2. Results from Research Objective 2

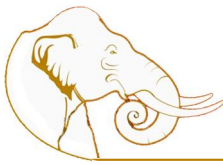
Table 4 shows the overall mean scores, standard deviations and interpretations of the level of Chinese self-efficacy, and its subscales, held by the study participants.

Table 4 Mean Scores, Standard Deviations and Interpretations of the Chinese Self-Efficacy Held by the Study Participants

Variable	<i>M</i>	<i>SD</i>	Interpretation
Self-efficacy for learning Chinese as a foreign language	3.59	1.79	Neither high nor low
Self-efficacy for listening Chinese	3.67	1.83	Neither high nor low
Self-efficacy for speaking Chinese	4.07	1.78	Neither high nor low
Self-efficacy for reading Chinese	3.45	1.72	Slightly low
Self-efficacy for writing Chinese	3.18	1.83	Slightly low

3. Results from Research Objective 3

The results regarding the level of Chinese academic achievement of Grade 6 students at a private school in Thailand is shown in Table 5.

Table 5 Frequency Distribution, Overall Mean Score, Standard Deviation and Interpretation of the Participants' Chinese Academic Achievement From the Chinese Midterm Exam

Chinese academic achievement interpretation	Score range	<i>f</i>	%
Excellent	91-100	45	51.1
Very good	81-90	11	13.6
Good	71-80	8	9.6
Satisfactory	61-70	5	5.5
Need for improvement	≤ 60	18	20.2
Descriptive statistics			
Minimum score	15		
Maximum score	100		
<i>M</i>	81.38 (Very good)		
<i>SD</i>	22.18		

Note. Mean score interpretation is presented in parentheses.

4. Findings from Research Objective 4

Table 6 below displays the results of the correlational analysis performed on the data collected from the study participants.

Table 6 Results of the Correlational Analysis Between the Participants' Motivation for Learning CFL, Self-Efficacy for Learning CFL and Chinese Academic Achievement

Variables	1	2	3
1. Motivation for learning Chinese as a foreign language	—		
2. Self-efficacy for learning Chinese as a foreign language	.53* ($< .001$)	—	
3. Chinese academic achievement	.47* ($< .001$)	.52* ($< .001$)	—
<i>R</i>	.57* ($< .001$)		
$R^2 \times 100\%$	33%		

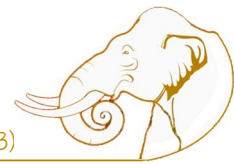
Note. *p*-values appear within parentheses below the correlation coefficients.

* denotes a significant relationship (significance level set at $p = .05$, two-tailed).

Discussion

In this section, a discussion of the research findings from the current study is provided, organized by research objective.

1. In relation to Research Objective 1, the results of the current study revealed that the overall level of motivation for learning CFL held by Grade 6 students at the target school was partially high. This finding was in line with Cai and Lynch (2017), who found that the overall level of motivation for learning CFL was high for 74 Grade 9 students at an international school in Bangkok. Due to the considerable boost that Chinese language learning is getting not just in Thailand but also globally (Zou, 2021), the participants of this study, as more and more people in Thailand, might start developing the motivation to learn Chinese language (Gardner, 2010). This could be a possible reason why the participants have a partially high level of motivation for learning Chinese.

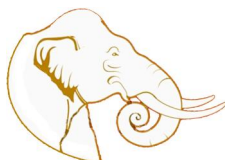

2. In relation to Research Objective 2, the current study's findings showed that the participant's overall level of self-efficacy for learning Chinese was moderate (neither high nor low). This finding was not in line with Huang and Lynch (2019), who found a high level of self-efficacy for learning Chinese held by 169 students at a trilingual international school in Samut Prakarn, Thailand, regardless of their grade (i.e., Grades 6-10) or Chinese proficiency level. A possible reason for the participants having neither a high nor low level of self-efficacy for learning Chinese could be that, in Grade 6 at the target school, the number of words and speaking speed increases in Chinese class, so students might feel not very confident in their ability to speak, write, listen and read Chinese, since they have not mastered these skills (Bandura, 1997; Schunk & Pajares, 2002).

3. In relation to Research Objective 3, the results of the current study revealed that the participants' overall level of Chinese academic achievement was very good. The current findings were similar with Cai and Lynch (2017), who found a high level of Chinese academic achievement among 74 Grade 9 students at an international school in Bangkok. This finding was also in line with Huang and Lynch (2019), who found an overall high level of Chinese academic achievement held by 169 Chinese language learners at a trilingual international school in Samut Prakarn, Thailand, regardless of their grade (i.e., Grades 6-10) or Chinese proficiency level. A possible reason for this result could be the partially high overall level of motivational intensity for learning Chinese held by the participants, which implies they put a partially high effort, determination, and consistency of focus into learning Chinese, and such learning intensity is positively related to language academic achievement (FirdosFrida & Ravindra, 2016; Gardner, 2010). Moreover, the first author, who was the Chinese language teacher of the students participating in this study, used collaborative learning in her classes, which has been documented to enable learners to perform better on learning foreign language (Pourhosein et al., 2012).

4. In relation to Research Objective 4, the data analysis revealed that motivation for learning CFL had a significant, positive and moderately strong relationship and explanatory and predictive power for the Chinese academic achievement of the study participants. This result was in line with Cai and Lynch (2017), who found a significant, positive and very strong relationship between the motivation for learning and Chinese academic achievement held by 74 students from an international school in Bangkok. This result was in line with the theoretical and empirical implications described by Gardner (2010), in which the effect of motivation for learning on language achievement is conceived as significant and positively directed toward increased achievement.

Self-efficacy for learning Chinese was found to have a significant, positive and moderately strong relationship and explanatory and predictive power for the Chinese academic achievement of study participants. This result was in line with Cai and Lynch

(2017), who found a significant, positive and very strong relationship between self-efficacy for learning and performance, and the Chinese listening, reading and writing achievement held by 74 students from an international school in Bangkok. A possible reason for obtaining this result could be that, at the target school of this study, Chinese language curriculum was well aligned with students' Chinese literacy skills level, which might make students feel driven and confident in learning the Chinese, resulting in the improvement of their Chinese academic achievement (Lei, 2007; Raoofi et al., 2012; Schunk & Pajares, 2002).

Body of Knowledge

The body of knowledge obtained from conducting this study is summarized in Figure 2, which displays the different factors that were found to be either significantly related or influencing participants' Chinese academic achievement.

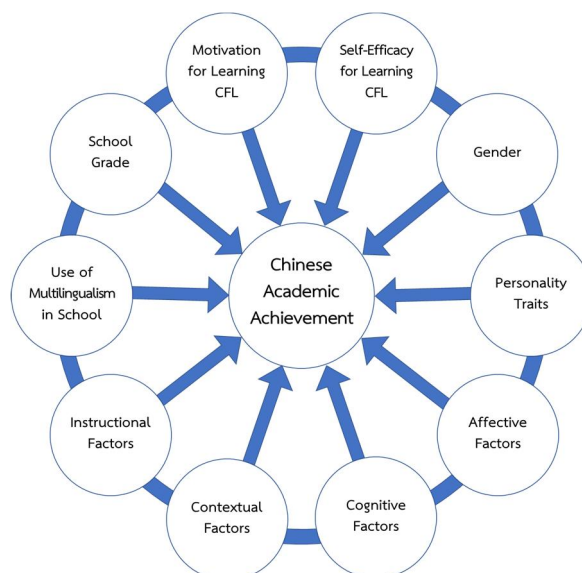
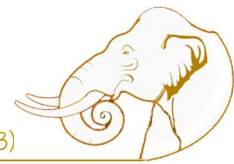

Figure 2 Body of Knowledge in Relation to Chinese Academic Achievement

Both motivation and self-efficacy for learning has been shown to have a significant relation and impact on L2 academic achievement, not only by the current study, but also by previous ones (e.g., Cai & Lynch, 2017; Gardner, 2010; Honicke & Broadbent, 2016; Huang & Lynch, 2019; Pintrich et al., 1991; Raoofi et al., 2012; Wang et al., 2013).

From the discussion and the literature review conducted for this study, additional factors that could significantly influence L2 academic achievement were identified: gender (Cai & Lynch, 2017); personality traits (Richardson et al., 2012); affective factors (e.g., language anxiety, attitudes toward the teacher and the class; Gardner, 2010; Pintrich et al., 1991); cognitive factors (e.g., beliefs, language instrumentality; Gardner, 2010; Pintrich et al., 1991); contextual factors (e.g., peers, teachers, parents, school administration; Gardner, 2010; Lei, 2007); instructional factors (e.g., students' approaches to learning, instructional activities and materials; Gardner, 2010; Lei, 2007); use of multilingualism in school (Huang & Lynch, 2019); and school grade (Gardner, 2010; Huang & Lynch, 2019).

Conclusions

Here, the researchers summarize the main conclusions drawn from the data analysis.

1. The overall level of motivation for learning CFL (i.e., the inner desire that empowers learners and provides them with the drive and support behind their attempts to perform at a high level while learning CFL) held by the participants was partially high.

2. The overall level of self-efficacy for learning Chinese (i.e., the confidence and belief in one's ability to achieve academic goals in Chinese language class) held by the participants was interpreted as neither high nor low.

3. The overall level of Chinese academic achievement (i.e., the comprehension of the knowledge attained or skills developed in Chinese language class, including speaking, listening, reading and writing skills) exhibited by the participants was very good.

4. The motivation for learning Chinese and self-efficacy for learning Chinese held by the participants had a significant and moderately strong multiple explanatory and predictive power for their Chinese academic achievement, at a significance level of .05.

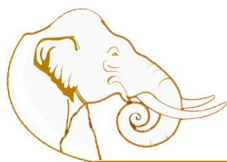
Suggestions

From the study findings and data analysis, some suggestions are provided for practice and future research.

1. Suggestions for Practice

1) The items that were rated the lowest by the respondents on the QCLM were Item 2 ($M = 3.41$, $SD = 1.43$), Item 12 ($M = 2.70$, $SD = 1.49$), and Item 27 ($M = 3.28$, $SD = 1.41$). These partially low scores can be interpreted as the participants having a partially low willingness to put in effort in studying Chinese consistently (Item 2) or acquire knowledge about Chinese language (Item 12), or as the participants having a slightly negative attitude toward Chinese language class in comparison to other school subjects (Item 27). Then, the researchers suggest students to work collaboratively after class to encourage each other to learn Chinese together or do their homework (Pourhosein et al., 2012). Students can also combine their hobbies with learning Chinese (e.g., watch movies or sing songs in Chinese) in order to motivate themselves (Gardner, 2010).

2) The items that were rated the lowest by the respondents on the QCSE were Item 4 ($M = 2.91$, $SD = 1.78$), Item 12 ($M = 2.90$, $SD = 1.84$), Item 19 ($M = 2.98$, $SD = 1.71$), and Item 31 ($M = 2.51$, $SD = 1.61$). These slightly low scores can be interpreted as the participants having a slightly low confidence in their ability to listen (Item 4), speak (Item 12), read (Item 19) and write (Item 31) in Chinese. Therefore, the researchers suggest that students can develop their self-efficacy for learning Chinese further through engaging in some easy tasks to increase their successful experiences (Lei, 2007; Raoofi et al., 2012). Students might practice more (i.e., mastery experience), learn from peers (i.e., vicarious experience), and

control themselves to have a positive emotional reaction toward tasks and learning activities (i.e., somatic and emotional states) to improve their self-efficacy (Bandura, 1997; Honicke & Broadbent, 2016; Schunk & Pajares, 2002; Wang et al., 2013).

3) A total of 18 out of 88 students (i.e., 20.5% of the participants) had a need for improvement in their Chinese language achievement. Then, in order for students to attain a higher level of achievement, the researchers suggest them to motivate themselves to learn Chinese by spending more time in learning the language using methods that they find interesting and relevant (Bandura, 1997; FirdosFrida & Ravindra, 2016; Gardner, 2010).

4) In order to improve students' Chinese academic achievement and motivate students to learn Chinese, teachers should try different teaching methods for the students, including songs, games, group work and project-based learning, as well as provide students with multiple learning materials and strategies to support their learning outside of the classroom (Bandura, 1997; Lei, 2007; Pourhosein et al., 2012).

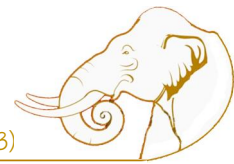
2. Suggestions for Future Research

1) We would like to suggest future researchers to conduct similar studies on larger groups and wider range of grade levels, in order to have more generalizable outcomes.

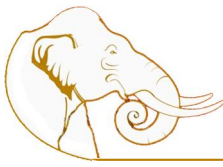
2) In terms of the research variables considered in the present study, it was found that the combination of the participants' motivation and self-efficacy for learning CFL accounted only for 33% of the variance of their Chinese academic achievement (i.e., $R^2 = .33$), and hence a 67% of that variance was explained by other variables that were not considered. It is suggested that future researchers consider to include in their studies other variables that can have a significant impact on Chinese academic achievement and explore their relationship with Chinese academic achievement in depth.

References

- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. W. H. Freeman.
- Cai, L., & Lynch, R. (2017). The relationship between motivation for learning Chinese as a foreign language and Chinese achievement of Grade 9 students at Ekamai International School in Bangkok, Thailand. *Scholar: Human Sciences*, 8(2), 66-129.
- FirdosFrida, M. & Ravindra, K. (2016). Relationship between students' motivation, attitude and motivational intensity toward English learning. *International Journal of Arts and Commerce*, 5(2), 27-33.
- Gardner, R. C. (2010). *Motivation and second language acquisition: The socio-educational model*. Peter Lang Publishing.
- Honické, T., & Broadbent, J. (2016). The influence of academic self-efficacy on academic performance: A systematic review. *Educational Research Review*, 17(1), 63-84.
- Huang, L. Y., & Lynch, R. (2019). A correlational-comparative study of self-efficacy for learning

- Chinese and Chinese academic achievement of Grades 6-10 students according to their Chinese language proficiency levels at a trilingual international school in Samut-Prakarn, Thailand. *Scholar: Human Sciences*, 11(2), 56-74.
- Lei, S. (2007). *The current state of teaching Chinese and suggested guidelines for teaching at Matayomsuksa level* [Unpublished master's thesis]. Silpakorn University.
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. Wiley.
- Pintrich, P. R., Smith, D. A. F., Garcia, T., & McKeachie, W. J. (1991). *A manual for the use of the Motivated Strategies for Learning Questionnaire (MSLQ)*. University of Michigan.
- Pourhosein, G., Lai-Mei, L., & Narjes Banou, S. (2012). A study on the role of motivation in foreign language learning and teaching. *International Journal of Modern Education and Computer Science*, 4(7), 9-16.
- Raoofi, S., & Tan, B. H., & Chan, S. H. (2012). Self-efficacy in second/foreign language learning contexts. *English Language Teaching*, 5(11), 60-73.
- Richardson, M., Bond, R., & Abraham, C. (2012). Psychological correlates of university students' academic performance: A systematic review and meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 138(2), 353-387.
- Schunk, D. H., & Pajares, F. (2002). The development of academic self-efficacy. In A. Wigfield & J. S. Eccles (Eds.), *Development of achievement motivation* (pp. 15-31). Academic Press.
- Wang, C., Kim, D. H., Bong, M., & Ahn, H. S. (2013). Examining measurement properties of an English self-efficacy scale for English language learners in Korea. *International Journal of Educational Research*, 59, 24-34.
- Zou, S. (2021, Nov. 10). Chinese language learning to get bigger boost globally. *China Daily*. <http://www.chinadaily.com.cn/a/202111/10/WS618b03d1a310cdd39bc7456e.html>

การจัดการเรียนการสอนโดยระบบออนไลน์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

ONLINE TEACHING AND LEARNING MANAGEMENT MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY SURIN CAMPUS

นิชาภา แก้วขาว¹, พระครูศรีสุนทรสรกิจ², พระปลัดสุระ ญาณธโร³, พระครูสาธุกิจโกศล⁴
Nichapa Kaewkhaw¹, Phrakhrusrisunthonsarakit², Phrapaladsura Yanatharo³, Phrakhrusathukitkosol⁴

¹²³มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

¹²³Mahachulalongkornrajavidyalaya University Surin Campus

Email: ¹kaewsthitnan@gmail.com

Received : March8, 2023;

Revised : May27, 2023;

Accepted : June1, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของการพัฒนาจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ ของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ที่สร้างขึ้นตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่องจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ ของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ โดยแจกแบบสอบถามนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 จำนวน 30 รูป/คน วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

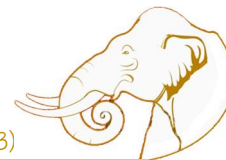
ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ พบว่าเป็นการเรียนการสอนแบบเดิมคือ เรียนภายในห้องเรียน ส่วนการสอบวัดผลปัจจุบันเป็นการสอบโดยใช้กระดาษในการทดสอบวัดผล การประมวลผลคะแนนล่าช้าและยังใช้งบประมาณจำนวนมาก ระบบออนไลน์จึงเป็นสิ่งที่ช่วยในการเรียนการสอนและสามารถรายงานผลการสอบได้อย่างรวดเร็ว

2. นิสิตที่ได้รับการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .0๑

3. ระดับความพึงพอใจของการจัดการเรียนการสอนโดยระบบออนไลน์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ พบว่า ระดับความพึงพอใจประสิทธิภาพระบบการจัดการเรียนการสอนโดยระบบออนไลน์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ อยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับดีทุกด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอนโดยระบบออนไลน์ ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้โดยระบบออนไลน์ และด้านการใช้งานระบบทดสอบออนไลน์

คำสำคัญ: การเรียนการสอน; ระบบออนไลน์; การสอนออนไลน์

Abstract

This Article aimed to study (1) To develop an appropriate online learning and teaching management model in the course of Human and Society, 2) to compare the learning achievement, and 3) to suggest guidelines for development of the learning and teaching management and the examination of the Human and Society Course to the first year students, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus. It was a mixed method by using a combination of qualitative and quantitative research. The research tools were questionnaire, interview form, and online test system. The key informants were 5 experts and 30 students. Data analysis was done by averaging, standard deviation, and content analysis.

The results were as follows:

1) It was found that the traditional teaching method i.e. studying in the classroom was still going on. The examination method was done by using a paper based test. The score calculation was late and also costing a lot of budget. Therefore, the online learning and teaching management system of Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus, was helpful in learning and teaching model. It could report exam results quickly.

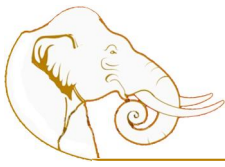
2) After studying by online learning and teaching model, students had higher learning achievement than before with statistically significance at .01.

3) The suggested guidelines were found that the campus should adapt the online learning and teaching management and the online examination to the suitable context of other academic courses, and the campus should also provide online system training course to develop the instructors and the students to be able to use the online system more effectively.

Keywords: teaching; online system; online teaching

บทนำ

ปัญหาและความสำคัญมีความสนใจในการพัฒนาระบบทดสอบออนไลน์ของสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่มีอยู่แล้วมาพัฒนาเพิ่มในจุดที่ยังต้องพัฒนา โดยทางผู้วิจัยได้นำรายวิชามนุษย์กับสังคม ในการทำการทดสอบประสิทธิภาพระบบทดสอบออนไลน์ เพื่อให้ระบบทดสอบออนไลน์สามารถตอบสนองผู้ใช้ มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเพื่อใช้สำหรับการเรียนการสอน เปรียบเหมือนห้องเรียนเสมือนจริง มีบทเรียนออนไลน์เป็นของตนเอง ซึ่งมีประโยชน์แก่สถาบันมากมายทั้งด้านลดค่าใช้จ่าย ลดระยะเวลา รวมถึงด้านวัสดุอุปกรณ์และบุคลากรในการจัดสอบแต่ละครั้ง สามารถรองรับรูปแบบข้อสอบที่มีอยู่อย่างหลากหลายในปัจจุบัน เพื่อที่ระบบทดสอบออนไลน์จะได้เป็นมาตรฐานในการเพิ่มประสิทธิภาพการทดสอบเพื่อวัดผลประเมินผลการเรียนของทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ เนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา COVID 2019 ตั้งแต่ปี พ.ศ 2563 – 2565 นับว่าเป็นเวลาค่อนข้างนานมากทำให้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยา

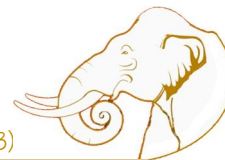

เขตสุรินทร์ ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนแบบปกติได้ ทำให้การติดต่อสื่อสาร การเรียนการสอนต่างๆ ดำเนินการไปได้อย่างยากลำบาก ตามปรัชญาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ที่มุ่งเน้นให้จัดการศึกษาพระพุทธศาสนา บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ พัฒนาจิตใจและสังคม เพื่อให้สามารถดำเนินการเรียนการสอนให้ทันต่อเหตุการณ์และยุคสมัยที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องไปได้ด้วยดี จึงจำเป็นต้องใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ระบบออนไลน์ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าไปศึกษาเนื้อหาได้ตลอดเวลา สามารถพูดคุยสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ตลอดจนร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ที่จัดผ่านระบบได้ทุกที่ทุกเวลา ระบบออนไลน์เป็นระบบที่จัดสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ผู้เรียนสามารถเข้าไปทำการทดสอบได้พร้อมกันเป็นจำนวนมาก ประหยัดทรัพยากรในการจัดทำข้อสอบ เหมาะสำหรับคณาจารย์ทำการจัดสอบวัดผลจริงบนระบบ E-Testing เพื่อสะดวกในการประมวลผลระดับความรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว สามารถเรียนและสอบด้วยระบบออนไลน์ได้ในสถานที่ต่างๆ โดยมีการกำหนดระยะเวลา จำนวนครั้งในการสอบของผู้เรียนได้ และทราบผลการเรียนได้อย่างรวดเร็วผ่านระบบ E-Testing

ปัจจุบันการศึกษาได้กล่าวถึงบทบาทเทคโนโลยีสารสนเทศกับการศึกษาว่า สามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้กับการศึกษาในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Assisted Instructor) ระบบสื่อประสม (Multimedia) ระบบสารสนเทศ (Information System) ระบบฐานข้อมูล (Data System) และระบบอินเทอร์เน็ต (Internet) เป็นต้น จากผลกระทบของความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลให้รูปแบบหรือวิธีการจัดการศึกษารูปแบบเดิมคือการยึดผู้สอนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ เป็นการจัดการศึกษาในระบบเดิมซึ่งไม่ตอบสนองต่อการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง การจัดการศึกษาในปัจจุบันต้องมีลักษณะที่เป็นระบบเปิดมากขึ้น ส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต เน้นการศึกษาเป็นรายบุคคล เน้นเทคโนโลยีทางการศึกษา เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง เน้นคุณธรรมและจริยธรรม ส่งเสริมนันทนาการและการพักผ่อนหย่อนใจมากยิ่งขึ้น โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วย สอนเป็นสื่อประเภทสองทาง (Two Way Communication) ซึ่งเป็นสื่อที่ผู้เรียนสามารถพิมพ์โต้ตอบ นอกจากนี้ในปัจจุบันยังสามารถสร้างสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Web base Instruction -WBI) ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนได้ทุกสถานที่ ทุกเวลา และไม่จำกัดจำนวนผู้เรียน (กิดานันท์ มะลิทอง, 163-164) ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษารายบุคคลว่าเป็นการจัดการศึกษาที่พิจารณาถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ความต้องการ และความสามารถ เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนเรียนรู้ในสิ่งที่ตนสนใจ ตามกำลังความสามารถของตน ตามวิธีการและสื่อการสอนที่เหมาะสม

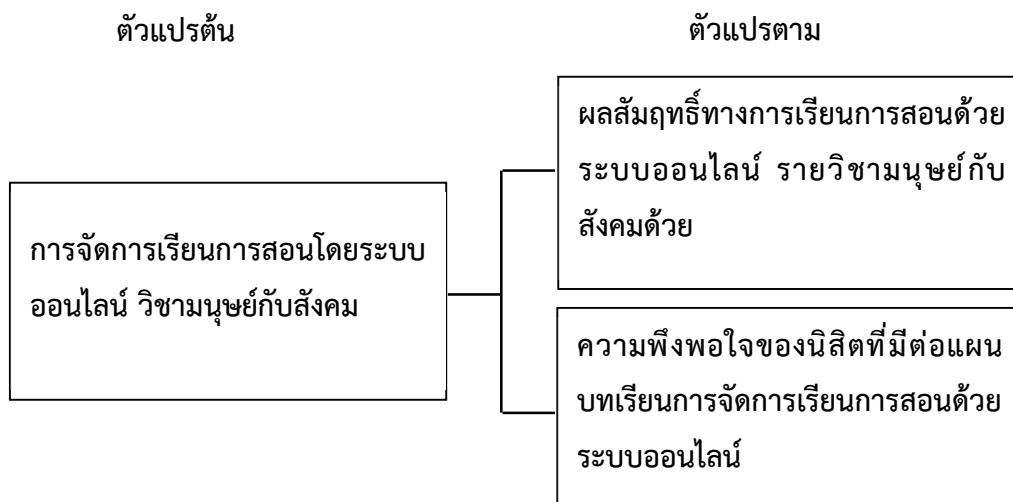
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของการพัฒนาจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ ของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ที่สร้างขึ้นตามเกณฑ์ ๘๐/๘๐
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่องจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ ของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม โดยมีรายละเอียดดังนี้

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยมีขั้นตอนดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ คือ นิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ทุกคณะทุกสาขาวิชา ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชามนุษย์กับสังคม ภาคการศึกษาที่ 1/2564 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ จำนวนทั้งหมด 60 รูป/คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 คณะพุทธศาสตร์บัณฑิต ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชามนุษย์กับสังคม ภาคการศึกษาที่ 1/2564 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ จำนวน 30 รูป/คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ 4 อย่าง คือ บทเรียนออนไลน์ แผนบทเรียน (มคอ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบสำรวจความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยระบบออนไลน์ ดังนี้

1. บทเรียนออนไลน์ รายวิชามนุษย์กับสังคม เรื่องพื้นฐานของมนุษย์กับสังคม
2. แผนบทเรียน (มคอ 3) การจัดการเรียนรู้รายวิชามนุษย์กับสังคม เรื่องพื้นฐานของมนุษย์กับสังคม นิสิตชั้นปีที่ 1/2564 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนออนไลน์
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ รายวิชามนุษย์กับสังคม เรื่องพื้นฐานของมนุษย์กับสังคม ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ข้อสอบเป็นการสอบด้วยระบบออนไลน์ จำนวน 60 ข้อ
4. แบบสำรวจความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยระบบออนไลน์

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

การสร้างบทเรียนออนไลน์

ในการสร้างบทเรียนออนไลน์ สำหรับนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ผู้วิจัยจะดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1) การเตรียมการเบื้องต้น

ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้การเรียนออนไลน์ด้วยบทเรียนออนไลน์ สำหรับนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ และเนื้อหาวิทยานิพนธ์กับสังคม เรื่องพื้นฐานของมนุษย์กับสังคม

2) การสร้างบทเรียนออนไลน์

2.1) วิเคราะห์จุดมุ่งหมาย

2.2) วิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์ผู้เรียน และวิเคราะห์ภารกิจการเรียนรู้

2.3) กำหนดและเขียนวัตถุประสงค์

2.4) ออกแบบบทเรียน โดยแบ่งระดับเนื้อหา เพื่อให้สามารถดำเนินการสอนในเนื้อหาเรื่องนั้นอย่างชัดเจน

2.5) วิเคราะห์บทเรียนเพื่อกำหนดจำนวนกรอบการสอน

2.6) นำโครงสร้างด้านเนื้อหา เสนอผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และการสอน ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา กรอบการสอนของบทเรียน และขั้นตอนในการเรียน

2.7) สร้างบทเรียนออนไลน์ด้วย ระบบคลังข้อสอบ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชามนุษย์กับสังคม

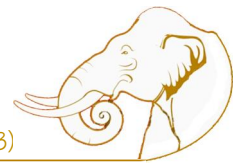
ในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชามนุษย์กับสังคม แบบทดสอบเก็บคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง พื้นฐานของมนุษย์กับสังคม มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1) ศึกษาหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต (5 ปี) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2566 และวิเคราะห์หลักสูตร การกำหนดเนื้อหาสาระ รายละเอียดของรายวิชา จุดมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์ลักษณะและการดำเนินการ การพัฒนาผลการเรียนรู้ของนิสิต การประเมินผล ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอน การประเมินและปรับปรุงการดำเนินการของรายวิชา ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (มคอ.2)

2) สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ รายวิชามนุษย์กับสังคม เรื่องพื้นฐานของมนุษย์กับสังคม แบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ซึ่งต้องการได้ข้อสอบที่มีคุณภาพ ตามเกณฑ์จำนวน 30 ข้อ โดยให้ครอบคลุมเนื้อหาและตัวชี้วัดแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อ ตรวจสอบความเหมาะสมและแก้ไขปรับปรุง ซึ่งมีการกำหนดค่าของคะแนน

3) นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเรียบร้อยแล้วไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญวัดผล และ ประเมินผลจำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความชัดเจน ความถูกต้องเหมาะสมของภาษาที่ใช้ และความสอดคล้องด้วยการหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of Item Objective Congruence)

4) นำคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง มาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ปรากฏว่าแบบทดสอบวัดผล สัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชามนุษย์กับสังคมมีความเหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์

5) นำแบบทดสอบที่ผ่านเกณฑ์ไปทดลองใช้กับนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ภาคการศึกษาที่ 1/ 2564 ที่เรียนผ่านมาแล้วจำนวน 30 ข้อ

6) นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์รายข้อเพื่อหาค่าความยากง่าย (p) โดยเกณฑ์ความยากง่ายของข้อสอบกำหนดไว้ระหว่าง 0.20 ถึง 0.80 และวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (r) โดยเกณฑ์ของค่าอำนาจจำแนกไว้ที่ 0.20 ขึ้นไป เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกข้อสอบ

7) นำแบบทดสอบที่ผ่านเกณฑ์แล้วไปใช้ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนกับนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ภาคการศึกษาที่ 1/ 2564 จำนวน 30 รูป/คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อนำไปใช้ในทดลองการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์

การสร้างแบบประเมินความพึงพอใจ และแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1) สร้างแบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ เป็นแบบประมาณค่า ๕ ระดับ

2) นำแบบประเมินความพึงพอใจที่สร้างขึ้นไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ภาษาที่ใช้ และการประเมินที่ถูกต้อง และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ IOC (Index of Item Objectives Congruence)

3) นำแบบประเมินความพึงพอใจมาทำการปรับปรุงให้เหมาะสม ตามคำแนะนำและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ

4) นำแบบประเมินความพึงพอใจที่พร้อมใช้ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มทดลองที่ได้เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ สำหรับนิสิตชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1/2564 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ หลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์เรียบร้อยแล้ว

แบบแผนการทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1) วางแผนและออกแบบ การดำเนินการสร้างเนื้อหาที่เหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์

2) จัดทำบทเรียนออนไลน์ รายวิชามนุษย์กับสังคม

3) คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา โดยใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง โดยเลือกเป็นนิสิตสาขาวิชาพระพุทธศาสนา จำนวน 30 รูป/คน ซึ่งเป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 ภาคการศึกษาที่ 1/2564

4) นำนิสิตที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง นิสิตชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาคการศึกษาที่ 1/2564 ทั้ง 30 รูป/คนมา ลองใช้บทเรียนการเรียนการสอนออนไลน์

5) สังเกตการณ์การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน รวมทั้งสังเกตพฤติกรรมและอาจารย์ผู้คอยให้คำแนะนำเป็นระยะ ๆ และนำข้อมูลมาสรุปผล หากมี ข้อบกพร่องที่ต้องปรับปรุงแก้ไข ผู้สอนนำผลมาปรับแก้ไข แล้วนำไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับ พฤติกรรมของนิสิต จนกระทั่งนิสิตมีการพัฒนาทักษะด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยระบบออนไลน์ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

6) นิสิตทำแบบสำรวจความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ รายวิชามนุษย์กับสังคม เรื่อง พื้นฐานของมนุษย์กับสังคม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยมีวิธีการรวบรวมข้อมูลได้ดังนี้

- 1) วางแผนและออกแบบการดำเนินการสร้างเนื้อหาที่เหมาะสม
- 2) จัดทำบทเรียนออนไลน์
- 3) คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา โดยใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง และเลือกห้องที่อาจารย์ผู้สอนสามารถนำบทเรียนมาทดสอบสอนได้ และครอบคลุมเนื้อหาให้มากที่สุด ทั้งหมดจำนวน 30 รูป/คน ซึ่งเป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 /2564
- 4) นำนิสิตสาขาพระพุทธศาสนา กลุ่มตัวอย่างชั้นปีที่ 1 ภาคการศึกษา 1/2564 ทั้ง 30 รูป 1/คน มาลองใช้บทเรียนออนไลน์
- 5) สังเกตการณ์ การเรียนรู้ของนิสิตโดยใช้แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน รวมทั้งสังเกตพฤติกรรมและอาจารย์ผู้สอนคอยให้คำแนะนำเป็นระยะ ๆ และนำข้อมูลมาสรุปผล หากมีข้อบกพร่องที่ต้องปรับปรุงแก้ไข อาจารย์นำผลมาปรับแก้ไข แล้วนำไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการเรียนผ่านระบบออนไลน์ของนิสิต จนกระทั่งนิสิตมีการพัฒนาทักษะคอมพิวเตอร์และเข้าใจระบบการเรียนด้วยระบบออนไลน์ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด
- 6) นิสิตทำแบบสำรวจความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยระบบออนไลน์

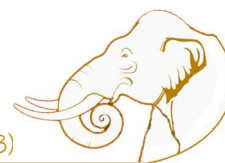
ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ โดยการใช้สถิติเพื่อหาค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยใช้สถิติทดสอบที แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test แบบ Dependent)
- 2) เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติโดยการใช้สถิติเพื่อหาค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยใช้สถิติทดสอบที แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test แบบ Dependent)
- 3) เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์กับวิธีสอนแบบปกติโดยการใช้สถิติเพื่อหาค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยใช้สถิติทดสอบที แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test แบบ Dependent)
- 4) นำผลการทำแบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนมาหาค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

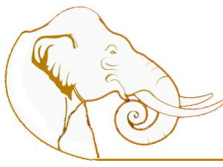
ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาวิจัยการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ รายวิชามนุษย์กับสังคม โดยใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

ตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิต ก่อนเรียน/หลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ รายวิชามนุษย์กับสังคม ของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

เลขที่	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (N=30)	
	ก่อนเรียน (60)	หลังเรียน (60)
1	32	52
2	26	53
3	31	47
4	29	50
5	30	57
6	22	55
7	24	58
8	37	52
9	23	50
10	24	56
11	23	52
12	32	55
13	37	52
14	34	53
15	29	55
16	35	56
17	25	58
18	23	53
19	28	56
20	32	52
21	26	54
22	28	52
23	34	55
24	27	52
25	28	55
26	33	51
27	31	50
28	24	53
29	30	57
30	33	53
รวม	870	1604
ค่าเฉลี่ย	29.00	53.47
ร้อยละ	57.30	81.80

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ รายวิชามนุษย์ กับสังคม ประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ระหว่างเรียนและประสิทธิภาพของผลลัพธ์ จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนจะมีค่า ที่ระดับ 57.30/81.80 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้

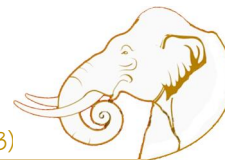
ตารางที่ 4.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์

คะแนนสอบ	จำนวน	$\bar{x}$	S.D.	ค่า t
ก่อนเรียน (60)	30	29.00	4.378	75.80
หลังเรียน (60)	30	53.47	2.565	99.903

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตชั้นปีที่ 1 ระหว่างเรียนและหลังเรียน โดยการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ มีคะแนนสูงขึ้น และจากการทดสอบด้วยค่าของ (t-test) พบว่า คะแนนทดสอบระหว่างเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 29.00 และคะแนนทดสอบหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 53.47 แสดงว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนโดยระบบออนไลน์ ทั้ง 5 ด้านโดยรวม ดังนี้

ที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ (N = 35)			
		ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	เกณฑ์การประเมิน	ลำดับที่
		$\bar{x}$	S.D.		
1	ด้านการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์	4.74	0.49	มากที่สุด	1
2	การวัดผลประเมินผลการจัดการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์	4.54	0.84	มากที่สุด	4
3	ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยระบบออนไลน์	4.35	1.05	มาก	5
4	การใช้งานระบบทดสอบออนไลน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตสุรินทร์	4.69	0.67	มากที่สุด	2
5	การรายงานผลของระบบทดสอบออนไลน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตสุรินทร์	4.67	0.57	มากที่สุด	3
รวม		4.60	0.22	มากที่สุด	

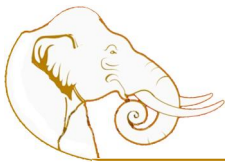
จากตารางที่ 4.3 พบว่า ความพึงพอใจของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ หลังการใช้การจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ ผลการประเมินโดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.60$), (S.D. = 0.22) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ 1. ด้านการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.71$), (S.D. = 0.49) รองลงมา 2. การใช้งานระบบทดสอบออนไลน์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.69$), (S.D. = 0.67) 3. การรายงานผลของระบบทดสอบออนไลน์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.67$), (S.D. = 0.57) 4. การวัดผลประเมินผลการจัดการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.54$), (S.D. = 0.74) และค่าเฉลี่ยที่ต่ำที่สุด ได้แก่ 5. ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยระบบออนไลน์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.34$), (S.D. = 1.05)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ ของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ที่ค้นพบจะนำมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

1. บทเรียนออนไลน์ รายวิชามนุษย์กับสังคม เรื่องพื้นฐานของมนุษย์กับสังคม ได้ศึกษางานวิจัย การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ วิชาอัลกอริทึมเบื้องต้น เรื่อง การเขียนผังงาน สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง วัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้เพื่อสร้างและประเมินประสิทธิภาพบทเรียนออนไลน์วิชาอัลกอริทึม เบื้องต้น เรื่องการเขียนผังงาน และเพื่อประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนโดยใช้ บทเรียนออนไลน์เรื่องการเขียนผังงาน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยได้แก่นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชา คอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ จำนวน 35 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบทดสอบ เพื่อหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน กับงานวิจัยของ กาญจนา รตนธีรวิเชียร และแบบประเมินความพึงพอใจ ซึ่งมีลักษณะเป็น แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนออนไลน์ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 82.21 / 80.07 ซึ่งสูงกว่า เกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/ 80 และนักศึกษามีความพึงพอใจในระดับดีมากด้านเนื้อหาโดยมีค่าเฉลี่ย รวมเท่ากับ 4.91 ระดับดีมากด้านการออกแบบสื่อมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.91 และระดับดีมากด้าน ประสิทธิภาพการสอน มีค่าเฉลี่ยรวม 4.78

2. ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตชั้นปีที่ 1 ระหว่างเรียนและหลังเรียน โดยการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ มีคะแนนสูงขึ้น และจากการทดสอบด้วยค่าของ (t-test) พบว่า คะแนนทดสอบระหว่างเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 29.00 และคะแนนทดสอบหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 53.47 แสดงว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ แสดงให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิต ก่อนเรียน/หลังเรียน กับงานวิจัยของ นิบลุด ทองชัย โดยใช้การสอนรูปแบบปกติร่วมกับการเรียนรู้แบบออนไลน์ผ่านเว็บไซต์อีเลิร์นนิ่งของรายวิชา กลุ่ม ตัวอย่าง คือ นักศึกษาที่ลงทะเบียนและเรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษสำหรับวิทยาการคอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นรายวิชาในหลักสูตรของสาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี จนครบ กระบวนการตลอดภาคการศึกษาที่ 1/2556 จำนวน 21คน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียน (= 66.51 , S.D. =18.26) สูงกว่าคะแนนสอบก่อนเรียน (= 33.21,S.D. = 14.14) เฉลี่ยที่ 33.30

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีความสอดคล้องกับผลการเรียนตลอดภาค การศึกษาที่นักศึกษาแต่ละคนได้ ($r = 0.911$ sig. = .000)

3) พึงพอใจของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนโดยระบบออนไลน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ หลังการใช้การจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ ผลการประเมินโดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.60$), (S.D. = 0.22) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ 1. ด้านการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.71$), (S.D. = 0.49) รองลงมา 2. การใช้งานระบบทดสอบออนไลน์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.69$), (S.D. = 0.67) 3. การรายงานผลของระบบทดสอบออนไลน์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.67$), (S.D. = 0.57) 4. การวัดผลประเมินผลการจัดการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.54$), (S.D. = 0.74) และค่าเฉลี่ยที่ต่ำที่สุด ได้แก่ 5. ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยระบบออนไลน์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.34$), (S.D. = 1.05)

สรุปผล

ผลการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์การสัมภาษณ์การเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

1. จากการสัมภาษณ์สภาพการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์และการสอบวัดผลของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ นิสิตชั้นปีที่ 1 จากผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนและการสอบวัดผลของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ จำนวน 5 ท่าน ได้แก่ ผู้บริหารสำนักวิชาการ (ทะเบียนและวัดผล) จำนวน 1 รูป/คน ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต จำนวน 2 รูป/คน ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต จำนวน 1 รูป/คน ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต จำนวน 1 รูป/คน จำนวน 5 คน โดยผลการวิเคราะห์สรุปผล ใน 6 ประเด็นคำถาม จากเครื่องบันทึกเสียง และข้อมูลจากการที่ได้จัดบันทึก

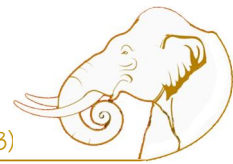
2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียน/หลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ รายวิชามนุษย์กับสังคม เรื่องพื้นฐานของมนุษย์กับสังคม ของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ที่มีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ 80/80

3. ผลวิเคราะห์ความพึงพอใจของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ หลังการใช้การจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ ผลการประเมินโดยรวม ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.60$), (S.D. = 0.22)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

11. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ควรมีการระดมความคิดเห็นจากนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ บุคคลที่มีองค์ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มาแลกเปลี่ยนเพื่อปรับปรุงระบบให้สมบูรณ์

1.2 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ควรมีการอบรมให้ความรู้ คณาจารย์ ผู้สอน และนิสิต จากผู้เชี่ยวชาญในด้านระบบออนไลน์ ให้สามารถใช้งานระบบออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 ระบบทดสอบออนไลน์เป็นระบบใหม่ที่ยังต้องพัฒนาให้เข้ากับบริบทของมหาวิทยาลัยในด้านการเรียนการสอนและการสอบในรายวิชาอื่น ๆ เพิ่มเติม หรือมีการออกแบบระบบที่มีลูกเล่นที่แปลกใหม่ออกไป เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น

2.2 การนำสื่อมาจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ ควรมีการเตรียมความพร้อมทั้งด้านสื่อ สถานที่ โดยเฉพาะระบบอินเทอร์เน็ต

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

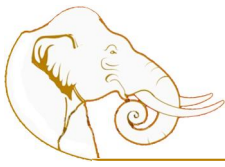
3.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ระบบทดสอบออนไลน์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

3.2 ควรมีการวิจัยกระบวนการพัฒนาบุคลากรการใช้ระบบทดสอบออนไลน์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

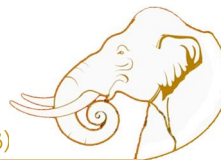
3.3 ควรศึกษาโปรแกรมที่หลากหลาย เพื่อนำมาพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

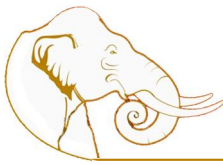
- กรมวิชาการ. (2534). เอกสารเพื่อการพัฒนาหนังสืออันดับ 1 การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : การศาสนากรมการศาสนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). คำชี้แจงประกอบพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ กรมศาสนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). คู่มือประจำชั้นและที่ปรึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กฤษฎ อินทรโกเศศ. (2538). ศึกษาลักษณะและความสามารถในการให้บริการของโครงการระบบ รถไฟฟ้า ขนส่งมวลชนในเขตกรุงเทพมหานคร. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญา บริหารธุรกิจ มหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กฤษฎ อินทรโกเศศ. (2538). ศึกษาลักษณะและความสามารถในการให้บริการของโครงการระบบ รถไฟฟ้า ขนส่งมวลชน ในเขตกรุงเทพมหานคร. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญา บริหารธุรกิจ มหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ใจทิพย์ ณ สงขลา. (2550). E - Instructional Design. วิธีวิทยาการออกแบบการเรียนการสอน อิเล็กทรอนิกส์. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ซัสสันต์ จันทรเรืองฤทธิ์. (2559). ระบบประเมินความรู้ผ่านเครือข่าย (e-Testing) กรณีศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สนับสนุนการสอนใบประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม. ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา: มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- ซัสสันต์ จันทรเรืองฤทธิ์. (2559). ระบบประเมินความรู้ผ่านเครือข่าย (e-Testing). กรณีศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สนับสนุนการสอนใบประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม.

- ดวงกมล สีนเพ็ง. (2551). การพัฒนาผู้เรียนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เต็มดวง เจริญสุข. (2532). การบริหารบุคคลภาครัฐ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2535). การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้การสอน (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : B&B.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2537). พฤติกรรมศาสตร์ พฤติกรรมสุขภาพและสุขศึกษา. กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์.
- พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ. (2531). การวัดทัศนคติ. นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ภิญโญ สาร. (2517). การบริหารงานบุคคล. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2553). คู่มือการจัดระบบการเรียนการสอนที่ดี ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : เทียนวัฒนาพรินต์ติ้ง.
- วลัย อศรางกูร ณ อยุธยา. (2553). หน่วยที่ 2 การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา. ประมวลชุดสาระชุดวิชาการ จัดประสบการณ์การเรียนรู้สังคมศึกษา หน่วยที่ 1-5. นนทบุรี : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2545). แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช.
- วิจิตร อาวะกุล. (2540). การฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์. (2542). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น. สานต่อที่ท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เซ็นเตอร์ดีสคัฟเวอร์ จำกัด.
- วีรตี วงษ์อนุสาสน์. (2559). การสร้างข้อสอบ-แบบสอบถามด้วย Google Form. กองเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานอธิการบดี. มหาวิทยาลัยมหิดล Content vol.33. (ฉบับที่ 33). ประจำเดือนกรกฎาคม.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2549). การวัดผลการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กทม. : ประสานการพิมพ์.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2551). ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิริวรรณ ศรีพล. (2543). หน่วยที่ 4 การจัดระบบการเรียนการสอนในวิชาสังคมศึกษา. เอกสารการสอน ชุดวิชาการสอนสังคมศึกษา หน่วยที่ 1- 7. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุคนธ์ ภูริเวทย์. (2542). การออกแบบการสอน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2535). การจัดการเรียนรู้แบบเผชิญสถานการณ์. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด.
- สุรีย์ กาญจนวงศ์. (2541). จิตวิทยาการมุ่งใจเพื่อการบริหาร. ความคิดพื้นฐานและความต้องการพื้นฐานของมนุษย์. ในเอกสารประกอบการบรรยาย วันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2541, 1 – 4 กันยายน พ.ศ. 2541 ณ ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. กรุงเทพฯ : ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อ้อยทิพย์ ผลเพิ่ม. (2551). เรื่องการสร้างชุดการสอนวิชาพระพุทธศาสนา. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช.
- อิทธิเดช น้อยไม้. (2560). หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา. กรุงเทพฯ : บริษัท โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮาส์.

เอี่ยมพร นาคสุขศรี. (2564). ความคาดหวังของผู้รับบริการต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ สำนักงานที่ดิน จังหวัดตราด. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารทั่วไป. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

The Relationship of Teachers' Perception of the Principal's Leadership Behaviors, Their Effectiveness and Performance at an International School in Bangkok

Mengzhu Wang¹, Orlando González²

^{1,2}Graduate School of Human Sciences, Assumption University of Thailand

email: morena.wang626@gmail.com¹, ogonzalez@au.edu²

Received : May1, 2023;

Revised : May28, 2023;

Accepted : June1, 2023

Abstract

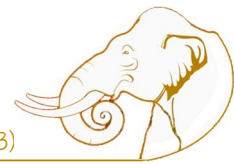
This quantitative study had the purpose of determining whether there was a significant relationship between the teachers' perception of the principal's leadership behaviors, their effectiveness and performance at an international school in Bangkok. A population sample of 30 teachers from the target school, in the academic year 2022-2023, participated in the study. For the data collection, Avolio and Bass's (1991) Multifactor Leadership Questionnaire, Prakash et al.'s (2020) Teacher Effectiveness Scale, and Amin et al.'s (2013) Teachers' Job Performance Questionnaire, were used. Data analysis was conducted by performing descriptive statistics (i.e., means and standard deviations) and correlational analysis on the collected data. From the data analysis, it was found that:

1. the principal's leadership behaviors were perceived by the participants as highly transformational, highly transactional, and lowly laissez-faire;
2. the overall levels of teachers' effectiveness and teachers' performance were both perceived as high by the participants; and
3. only two out of the four independent variables addressed in this study were found to be significantly ($\alpha = .05$) and positively correlated to the teachers' performance: the teachers' perception of the principal's transformational leadership behaviors ($r = .61, p < .001$) and transactional leadership behaviors ($r = .58, p = .001$).

Keywords: Teachers' Perception; Principal's Leadership Behaviors; Teachers' Effectiveness; Teachers' Performance

Introduction

Leadership behaviors are a series of actions and reactions performed by a person in a leadership position to work with others toward achieving organizational goals (Avolio & Bass, 1991). School principals, as educational leaders, are able to influence, with their behaviors, student achievement, teachers' effectiveness and performance, and staff/

parental/community involvement in school (Munir & Khalil, 2016). Principals' leadership behaviors can be categorized as transformational (i.e., actions taken to build followership by motivating followers), transactional (i.e., actions taken to build followership by rewards or punishments based on performance), and laissez-faire (i.e., actions taken to avoid the leadership responsibilities; Avolio & Bass, 1991; Franco & Matos, 2015).

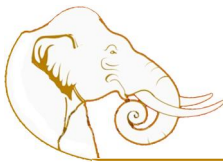
Leaders that are perceived by their followers or subordinates as more active, corrective, and consistent in honoring agreements in their leadership behavior, provide the conditions for building trust, satisfaction, respect, and active participation among people being led by them (Bass et al., 1996). Then, it comes as no surprise that the perceived leader's behavior is a potential predictor for followers' effectiveness and performance in organizations (Bass et al., 1996; Franco & Matos, 2015; Howell & Avolio, 1993), with followers' effectiveness and performance being main contributors to the attainment of organizational and personal goals (Avolio & Bass, 1991; Howell & Avolio, 1993).

Teachers' effectiveness (i.e., teachers' ability to connect with students through a variety of strategies and attitudes that can improve student learning and achievement) has been reported to affect teachers' enthusiasm and degree of concern and investment in the teaching work (e.g., preparing and planning for teaching or engaging in classroom management), as well as the school organizational performance (Prakash et al., 2020).

Teachers' performance (i.e., the degree to which teachers achieve the work and functions for which they are responsible) plays a very important role in the way they engage in teaching, management, improvement of students' learning ability, and achievement of the school's educational and organizational goals (Amin et al., 2013).

Previous studies (e.g., Cheng, 2013; Munir & Khalil, 2016) have raised concern on how teachers' professional characteristics might be affected by the way teachers perceive their principals' leadership behaviors. In the case of an international school in Bangkok, the researchers have observed that some teachers seem to struggle with implementing an effective classroom management, which could be an indicator of a low level of teachers' effectiveness (Prakash et al., 2020). The researchers have also observed that some teachers seem to worry about using different teaching strategies, which could be an indicator of a low level of teachers' performance (Amin et al., 2013). These issues could be related to the enactment of the principal's leadership behaviors (Avolio & Bass, 1991).

For these reasons, the researchers decided to conduct a study to examine the relationship between teachers' perception of principal's leadership behaviors, their effectiveness and performance, at an international school in Bangkok.

Research Objectives

The following were the specific research objectives addressed in this study.

1. To determine the level of teachers' perception of the principal's leadership behaviors (in terms of transformational, transactional, and laissez-faire leadership) at an international school in Bangkok.
2. To determine the level of teachers' effectiveness at an international school in Bangkok.
3. To determine the level of teachers' performance at an international school in Bangkok.
4. To determine whether there is a significant relationship of teachers' perception of the principal's leadership behaviors (in terms of transformational, transactional, and laissez-faire leadership), their effectiveness and performance at an international school in Bangkok.

Theories and Literature Review

Theoretical Framework

In this section, the three theories that guided this study are briefly described.

Full Range Leadership Model. This model (Avolio & Bass, 1991; Bass et al., 1996) identifies three types of behaviors that leaders might exhibit: transformational leadership behaviors (i.e., actions taken to foster follower autonomy by motivating them); transactional leadership behaviors (i.e., actions taken to provide contingent rewards when expectations and goals are met, and to take quick corrective actions when deviances from those expectations and goals are observed); and laissez-faire (or passive/avoidant) leadership behaviors (i.e., actions taken to let others do the work of the leadership position).

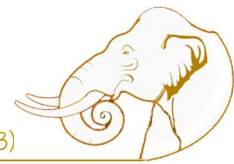
Teacher Collective Effectiveness Theory. This theory (Goddard, 2000) describes the perception, shared by a community of teachers, of their ability to conform to organizational standards and implement the courses of action required to positively affect students' behavior and achievement, teachers' behavior, and school decision-making.

Theory of Performance. This theory (Elger, 2007) explains performance (i.e., the degree to which performers produce a valued result and achieve the work functions for which they are responsible) in terms of the interaction of six elements: shared identity of the professional community, knowledge, skills, context, personal factors, and fixed factors.

Review of Relevant Studies

In this section, some relevant previous studies are reviewed and summarized.

Cheng (2013) examined the effects of the principal's leadership behaviors on teachers' performance, as perceived by 732 kindergarten teachers from four regions in Taiwan. A significant, positive and moderately strong correlation was found between participants' perception of the principal's transformational leadership behaviors and

teachers' performance ($r = .47; p < .05$). Moreover, participants' perception of the principal's transactional leadership behaviors (e.g., the administration of rewards and punishments) was not significantly correlated to teachers' performance.

Gallante (2015) examined the relation between the perception of the principal's leadership behaviors and the teachers' effectiveness held by 19 Grades 1-8 teachers at four underperforming elementary/middle schools in New Jersey, United States. The participants were found to perceive the principal's leadership behaviors as highly transformational and transactional, and lowly laissez-faire. The teachers' effectiveness was found to be very high. The correlation between the teachers' perception of the principal's transformational leadership behavior and their effectiveness to engage students was found to be significant, positive and moderately strong ($r = .53, p = .02$).

Munir and Khalil (2016) studied the relationship between teachers' perceptions of the principal's leadership behaviors, teachers' effectiveness and teachers' performance held by a random sample of 2350 teachers from 235 public and private secondary schools in three districts of Pakistan. The level of teachers' performance held by the participants was found to be moderate for public school teachers, and high for private school ones. A significant and very weak relationship between the teachers' perception of the principal's transformational leadership behavior (in terms of individualized consideration) and teachers' performance was found for both public ($r = -.109, p = .004$) and private ($r = .055, p = .034$) teachers. Also, a significant and very weak correlation was found between the perception of the principal's laissez-faire leadership behavior and the teachers' performance for both public ($r = .092, p = .015$) and private ($r = -.072, p = .006$) teachers. No significant correlation was found between the participants' effectiveness and performance, regardless of the school type, public ($p = .219$) or private ($p = .079$).

Conceptual Framework

Figure 1 depicts the hypothesized relation between the independent variables and the dependent variable addressed in this study.

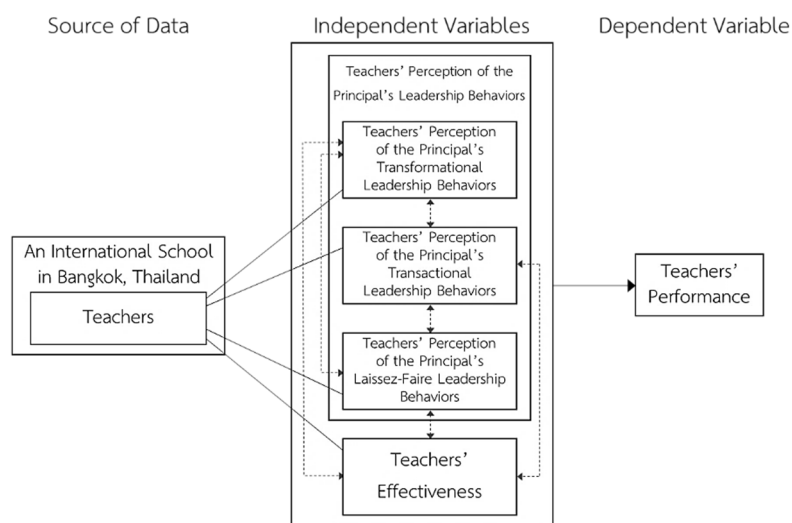
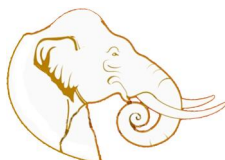

Figure 1 Conceptual Framework for the Current Study

Research Methodology

In this section, the research design, population and sample, research tools, data collection, data analysis, and the research validity and reliability are described in detail.

1. Research Design

The study purpose was to examine the relationship between the teachers' perception of the principal's leadership behaviors and teachers' effectiveness (serving as independent variables) with the teachers' performance (serving as dependent variable) held by the teachers at an international school in Bangkok. For that purpose, a quantitative correlational survey research design was used.

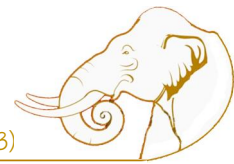
2. Population and Sample

From the 88 international schools in Bangkok (International Schools Association of Thailand, 2023), one was conveniently sampled for this study. All the 30 teachers working at this school during the academic year 2022-2023 were chosen for the study. There were seven teachers in Nursery 1 (N1), seven in N2, eight in Kindergarten 1 (K1), and eight in K2.

3. Research Instruments

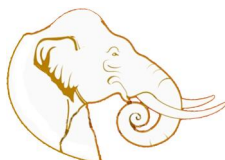
For this study, the Multifactor Leadership Questionnaire, the Teacher Effectiveness Scale, and the Teachers' Job Performance Questionnaire were administered. The use of these instruments for non-commercial, research, training or educational purposes is permitted by their publishers, subject to acknowledgement of source.

1) Multifactor Leadership Questionnaire. This 36-item questionnaire (Avolio & Bass, 1991; see Table 1) used a 5-point Likert-type scale ranging from 1 (*not at all*) to 5 (*frequently, if not always*). The scale mean scores were interpreted using a continuum from 1.00 (perceived as very low) to 5.00 (perceived as very high).

Table 1 Items in the Multifactor Leadership Questionnaire

Item No.	Item statement
I. Transformational leadership	
1	Others are proud to be beside my principal
2	My principal goes beyond his/her own interest in the group's well-being
3	My principal acts in a way that achieves others' respect
4	My principal demonstrates a sense of power and confidence
5	My principal talks about his/her most important beliefs and values
6	My principal shows the importance of having a strong sense of obligation
7	My principal considers the ethical and moral consequences of his/her decisions
8	My principal emphasizes the importance of having a single mission direction
9	My principal speaks optimistically about the future
10	My principal speaks enthusiastically about what must be carried out
11	My principal articulates a positive and motivating vision of the future
12	My principal expresses confidence in reaching targets
13	My principal examines situations critically asking if they are suitable
14	My principal looks for alternative ways to solve problems
15	My principal gets others to look at problems from different angles
16	My principal suggests new alternatives, ways of carrying out and complementing activities
17	My principal invests time in teaching and training
18	My principal treats others as people rather than treating them just as members of the group
19	My principal considers each person as having needs, skills and aspirations that are different from those of others
20	My principal helps others to develop their strengths
II. Transactional leadership	
21	My principal gives help to others in exchange for their efforts
22	My principal discusses who is responsible for attaining specific performance goals
23	My principal makes it clear what each one can expect to receive when performance targets are reached
24	My principal expresses satisfaction when others correspond to his/her expectations
25	My principal focuses attention on irregularities, mistakes, exceptions and deviations from expected standards
26	My principal devotes his/her whole attention to dealing with mistakes, complaints and failings
27	My principal is always aware of all mistakes
28	My principal directs his/her attention to failings so as to attain the expected standards
III. Laissez-faire leadership	
29	My principal does not interfere in problems until they become serious
30	My principal waits for things to go wrong before beginning to act
31	My principal shows he/she believes in "if it isn't broken, don't fix it"
32	My principal demonstrates that problems must become chronic before he/she acts
33	My principal avoids getting involved when important matters arise
34	My principal is absent when others need him/her
35	My principal avoids making decisions
36	My principal takes a long time to respond to urgent matters

2) Teacher Effectiveness Scale. This 25-item questionnaire (Prakash et al., 2020; see Table 2) used a 6-point Likert scale, ranging from 1 (*strongly disagree*) to 6 (*strongly agree*). The scale mean scores were interpreted using a continuum from 1.00 (very low effectiveness) to 6.00 (very high effectiveness).

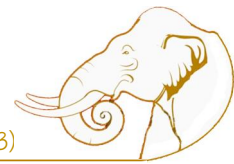
Table 2 Items in the Teacher Effectiveness Scale

Item No.	Item statement
I. Preparation and planning for teaching	
1	The tests I intend administering to my students will be reviewed and improved upon by me
2	I plan my lessons keeping in view the individual differences among students
3	I plan my lessons based on the techniques tested and found suitable
4	In the end, I am in the habit of summarizing the lesson I teach
5	I organize the subject matter I teach to be in agreement with the course's objectives
II. Classroom management	
6	While teaching, I ask more thought provoking questions than fact finding questions
7	I do discuss with students their performance in tests
8	My teaching is characterized by clarity
9	I guide my students in completing their assignments
10	I help students in their reference work
11	I encourage students to be punctual in their assignments
12	I am concerned with the maintenance of discipline in the classroom within the framework of democratic atmosphere
III. Knowledge about the subject matter and its delivery	
13	I have a great deal of interest in the subject I am teaching
14	I discuss the content of the subject matter with ease and confidence
IV. Teacher characteristics	
15	I do possess pleasing manners
16	I value my academic achievements
17	I have love for my students
18	I show understanding and sympathy in working with my students
19	I provide a laudable example of my personal and social living to my student
20	I have pleasant and distinct voice
21	My gestures in the classroom are pleasant and approvable
22	I have a sense of duty and responsibility
V. Interpersonal duties	
23	I consider my first duty to be devoted to get a good name to my school
24	I am reasonably obedient to my principal
25	I support the genuine causes of teaching community

3) Teachers' Job Performance Questionnaire. This 25-item questionnaire (Amin et al., 2013; see Table 3) used a 6-point Likert scale, ranging from 1 (*strongly disagree*) to 6 (*strongly agree*). The scale mean scores were interpreted using a continuum from 1.00 (very low performance) to 6.00 (very high performance).

Table 3 Items in the Teachers' Job Performance Questionnaire

Item No.	Item statement
I. Teaching skills	
1	I use different methods of teaching
2	Most of students of my class get good marks
3	I teach every student according to his abilities
4	I come well prepared for teaching in class
5	I can also teach difficult lessons easily
6	If any student asks questions, I try to satisfy him or her at every level

7	I make no injustice in marking the papers
II. Management skills	
8	Apart from teaching I fulfill other responsibilities very nicely
9	I don't let co- curricular activities to affect my class teaching
10	I don't let my domestic affairs to interfere in my duty
11	If someone changes my responsibilities then I adjust myself
12	I try my level best to improve my performance
III. Discipline and regularity	
13	I come to school regularly
14	When present at school I attain my class on time
15	I don't do irrelevant activity in my period
16	I fulfill my assigned activities on time
17	I complete my syllabus on time
18	I maintain discipline in my class
IV. Interpersonal relations	
19	Apart from teaching I try to solve any problem of the student
20	I enjoy good relations with my colleagues
21	I co-operate with my colleagues in any work
22	I consult my colleagues in solving of my class problems
23	I motivate my students to take part in co-curricular activities
24	For the betterment of my students, I contact their parents
25	I help the head in solving the problems of the school

4. Data Collection

The study data were collected in October 2022, when the researchers administered to the participants, in person, the three study questionnaires. All 30 teachers completed the three questionnaires, yielding a response rate of 100%.

5. Data Analysis

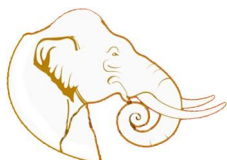
The quantitative data collected for this study were analyzed by using descriptive statistics (means and standard deviations) and correlational analysis (Pearson's product-moment correlation coefficient), with the support of a statistical software package.

6. Research Validity and Reliability

1) Multifactor Leadership Questionnaire (MLQ). Avolio and Bass (1991) validated the MLQ through a series of factor analyses, to select the items with the best convergent and discriminant validities. Estimates of reliability were above .70 for all scales (Avolio & Bass, 1991). Our reliability analysis for the MLQ resulted in Cronbach's alphas of .90, .80 and .72 for the transformational, transactional, and laissez-faire scales, respectively.

2) Teacher Effectiveness Scale (TES). Prakash et al. (2020) reported an adequate test-retest validity for the TES, and established construct and discriminant validity from a principal components analysis. In the current study, reliability analysis for the TES resulted in a Cronbach's alpha of .96, which is an excellent level of internal consistency reliability.

3) Teachers' Job Performance Questionnaire (TJPQ). The TJPQ was validated by Amin et al. (2013) by considering, for the item development, the cultural norms and views

of their study participants. Amin et al. (2013) also reported a Cronbach's alpha of .81 for the TJPQ in Pakistan. Our reliability analysis for the TJPQ resulted in a Cronbach's alpha of .93, which is interpreted as an excellent level of internal consistency reliability.

Research Results

The main study results are presented in detail, organized by research objectives.

1. Results from Research Objective 1

Table 4 shows the overall mean scores, standard deviations and interpretations of the level of perception of the principal's leadership behaviors held by the participants.

Table 4 Mean Scores, Standard Deviations and Interpretations of the Teachers' Perception of the Principal's Leadership Behaviors Held by the Study Participants

Variable	<i>M</i>	<i>SD</i>	Interpretation
Teachers' perception of transformational leadership behavior	4.28	0.75	High
Teachers' perception of transactional leadership behavior	3.77	0.85	High
Teachers' perception of laissez-faire leadership behavior	2.13	1.17	Low

2. Results from Research Objective 2

Table 5 shows the overall mean scores, standard deviations and interpretations of the level of teachers' effectiveness, and its subscales, held by the study participants.

Table 5 Mean Scores, Standard Deviations and Interpretations of the Teachers' Effectiveness and Its Subscales Held by the Study Participants

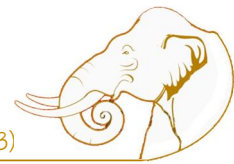
Variable	<i>M</i>	<i>SD</i>	Interpretation
Teachers' effectiveness	5.38	0.79	High
Preparation and planning for teaching	5.39	0.72	High
Classroom management	5.27	0.83	High
Knowledge about the subject matter and its delivery	5.37	0.66	High
Teacher characteristics	5.53	0.77	Very high
Interpersonal duties	5.29	0.85	High

3. Results from Research Objective 3

Table 6 shows the overall mean scores, standard deviations and interpretations of the level of teachers' performance, and its subscales, held by the study participants.

Table 6 Mean Scores, Standard Deviations and Interpretations of the Teachers' Performance and Its Subscales Held by the Study Participants

Variable	<i>M</i>	<i>SD</i>	Interpretation
Teachers' performance	5.32	0.89	High
Teaching skills	5.27	0.93	High
Management skills	5.21	0.88	High
Discipline and regularity	5.58	0.69	Very high
Interpersonal relations	5.53	0.77	Very high

4. Results from Research Objective 4

Table 7 displays the results of the correlational analysis performed for this study.

Table 7 Correlational Analysis of the Teachers' Perception of the Principal's Leadership Behaviors and Their Effectiveness With the Teachers' Performance in This Study

Variables	1	2	3	4	5
1. Teachers' perception of transformational leadership behavior	—				
2. Teachers' perception of transactional leadership behavior	.92* ($<.001$)	—			
3. Teachers' perception of laissez-faire leadership behavior	.35 (.055)	.41* (.027)	—		
4. Teachers' effectiveness	.53* (.003)	.52* (.003)	.12 (.539)	—	
5. Teachers' performance	.61* ($<.001$)	.58* (.001)	.11 (.568)	.24 (.195)	—

Note. p -values appear within parentheses below the correlation coefficients.

* denotes a significant relationship (significance level set at $p = .05$, two-tailed).

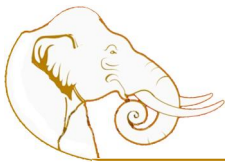
Discussion

Here, a discussion of the study results is provided, organized by research objective.

1. In relation to Research Objective 1, the participants were found to perceive the principal's leadership behavior as highly transformational, highly transactional, and lowly laissez-faire. This result was similar to Gallante (2015), who found that 19 Grades 1-8 American teachers also perceived the principal's leadership behavior as highly transformational, highly transactional, and lowly laissez-faire. This similarity could be due to the high level of teachers' effectiveness held by the participants of both studies.

2. In relation to Research Objective 2, the results revealed a high level of teachers' effectiveness held by the participants. This result is similar to Gallante (2015), who found a very high level of teachers' effectiveness in 19 Grades 1-8 teachers at underperforming schools in New Jersey, United States. The reason behind this similarity might be the significant and positive correlation found between the teachers' effectiveness and the perception of principal's transformational leadership behavior in both studies.

3. In relation to Research Objective 3, the results revealed a high level of teachers' performance by the participants, which is similar to Munir and Khalil (2016), who found moderate and high levels of teachers' performance held by Pakistani teachers in public and private secondary schools, respectively. This similarity might be due to the teachers' perception of the principal's transformational leadership behavior is a significant predictor of teachers' performance (Franco & Matos, 2015), and a significant, positive and strong or

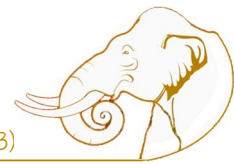
moderately strong correlation between these two variables was found in both studies.

4. In relation to Research Objective 4, the correlational analysis revealed a significant, positive and strong correlation between the teachers' perception of the principal's transformational leadership behaviors and the teachers' performance of the participants ($r = .61, p < .001$). This result was in line with Cheng (2013), who found a significant, positive and moderately strong correlation between the perception of the principal's transformational leadership behaviors and the job performance held by 732 Taiwanese kindergarten teachers. Despite of the high level of multicollinearity found between the participants' perceptions of the principal's transformational and transactional leadership behaviors ($r = .92, p < .001$), the best predictor for the teachers' performance is the perception of transformational leadership behavior, whose correlation with teachers' performance is stronger and explains 37% of its variance ($r^2 = .37$).

A significant, positive and moderately strong correlation was found between the teachers' perception of the principal's transactional leadership behaviors and the teachers' performance held by the participants ($r = .58, p = .001$). This result was not in line with Cheng (2013), who found no significant correlation between the perception of the principal's administration of rewards and punishments (which is a transactional leadership behavior) and the performance of 732 Taiwanese kindergarten teachers. This difference might be due to the way in which the rewards and recognition associated with the subordinates' performance (which are the pillars of transactional leadership) are used in the schools considered in these studies (Avolio & Bass, 1991; Franco & Matos, 2015).

The correlation between the participants' perception of the principal's laissez-faire leadership behaviors and their performance was found to be not significant ($p = .568$). This result was not in line with Munir and Khalil (2016), who found a significant and very weak correlation between the perception of the principal's laissez-faire leadership behavior and the teachers' performance of 2350 public and private secondary school teachers in Pakistan. This difference in results might be due to the organizational culture set in the schools considered in these studies (Avolio & Bass, 1991; Franco & Matos, 2015).

Regarding the relationship between the teachers' effectiveness and performance of the participants, no significant correlation was found ($p = .195$). This result was in line with Munir and Khalil (2016), who found no significant correlation between these variables in 2350 Pakistani public and private secondary school teachers. This similarity might be due to the significant relationship between the teachers' perception of the principal's transformational leadership behaviors and teachers' performance found by both studies.

Body of Knowledge

Figure 2 shows the factors that were found to be either significantly related or potentially influencing the teachers' performance held by the participants. These factors can serve as a guide to potential studies on the development of teachers' performance.

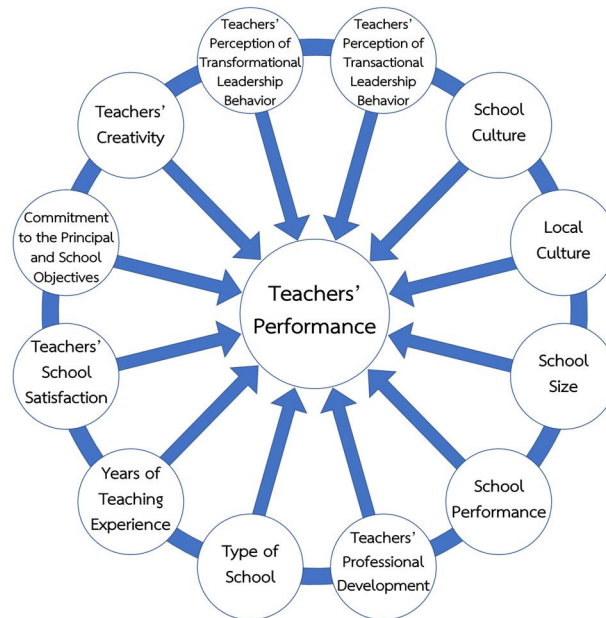

Figure 2 Body of Knowledge in Relation to Teachers' Performance

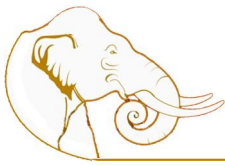
From the study results, it was found that teachers' perceptions of the principal's transformational and transactional leadership behaviors have a significant relation with teachers' performance. This relation has been also reported by previous studies (e.g., Bass et al., 1996; Cheng, 2013; Franco & Matos, 2015; Munir & Khalil, 2016).

From the literature review and the discussion conducted for this study, additional factors that could significantly influence on teachers' performance were identified: school culture, local culture (Amin et al., 2013), organization size, organizational performance (Franco & Matos, 2015; Gallante, 2015), teachers' professional development (Munir & Khalil, 2016), type of school, years of teaching experience (Gallante, 2015), satisfaction (Cheng, 2013), commitment to the leader and organization's objectives (Avolio & Bass, 1991; Franco & Matos, 2015), and employees' creativity (Franco & Matos, 2015).

Conclusions

Here, the researchers summarize the conclusions drawn from the data analysis.

1. Overall, the participants perceived the principal's leadership behaviors as highly transformational (i.e., performing actions driven to motivate followers and trigger a process of transformation in them), highly transactional (i.e., performing actions driven to enforce existing rules and expectations by providing contingent reward, recognition and corrective

measures), and lowly laissez-faire (i.e., performing actions driven to let followers do the work of the leadership position, while the leader avoids the leadership responsibilities).

2. The overall level of teachers' efficacy (i.e., teachers' ability to connect with students through a variety of strategies, methods, and a particular set of attitudes that can improve student learning and achievement) held by the participants was high.

3. The overall level of teachers' performance (i.e., the degree to which teachers achieve the work functions they are responsible for) held by the participants was high.

4. The teachers' perception of the principal's transformational leadership behaviors held by the participants had a significant and moderately strong explanatory and predictive power for their teachers' performance, at a significance level of .05.

Suggestions

From the findings, some suggestions for practice and future research are provided.

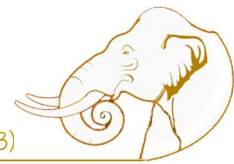
1. Suggestions for Practice

1) The MLQ items with the lowest ratings given by the participants were Items 25 ($M = 3.10$, $SD = 1.24$), 26 ($M = 3.27$, $SD = 1.08$), 27 ($M = 3.33$, $SD = 0.84$), and 28 ($M = 3.33$, $SD = 0.88$), indicating that the principal's leadership behaviors in relation to these items were perceived as moderately transactional. Hence, the principal was perceived as merely doing just enough work to closely monitor teachers' actions and make timely corrective interventions. This was in line with the highest rated item on the laissez-faire leadership scale: Item 30 ($M = 3.17$, $SD = 1.15$). Thus, the processes of monitoring, recognition and penalization of employees by the leader, which sustain transactional leadership and are significantly associated with the employees' effectiveness and performance (Franco & Matos, 2015; Howell & Avolio, 1993), were being perceived as not being properly and satisfactorily implemented at the target school. Then, teachers are suggested to voice these perceptions with the school administration, in order to improve this situation, which could negatively impact their effectiveness and performance (Bass et al., 1996).

2) Based on the previous suggestion, the principal should engage more in timely teacher monitoring and attention of deviations from expected standards. In that way, the principal will be able to make timely interventions, and set a satisfactory process of contingency rewards associated with the teachers' performance at the target school.

2. Suggestions for Future Research

1) In terms of the research variables considered in this study, it was found that the best predictor for teachers' performance was the teachers' perception of transformational leadership behavior, that was found to explain 37% of its variance (i.e., $r^2 = .37$), and hence a 63% of that variance was explained by other variables not considered here (e.g., school culture [Amin et al., 2013]; organization size [Franco & Matos, 2015]; type of school [Gallante, 2015]). Future researchers may consider including in their studies some of these variables

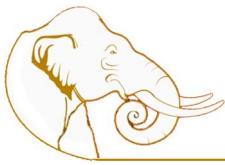

and examine the relationship with teachers' performance more in-depth.

2) Future researchers interested in examining variables with potential impact on teachers' performance, may consider conducting studies on larger sample sizes, wider range of grade levels and types of school, in order to obtain more generalizable results.

References

- Amin, M., Shah, R. U., Ayaz, M., & Atta, M. A. (2013). Teachers' job performance at secondary level in Khyber Pakhyunkhwa, Pakistan. *Gomal University Journal of Research*, 29(2), 100-104.
- Avolio, B. J., & Bass, B. M. (1991). *The full range of leadership development programs: Basic and advanced manuals*. Bass, Avolio & Associates.
- Bass, B. M., Avolio, B. J., & Atwater, L. (1996). The transformational and transactional leadership of men and women. *Applied Psychology*, 45(1), 5-34.
- Cheng, J. N. (2013). The effect of kindergarten principals' leadership behaviors on teacher work performance. *Social Behavior and Personality*, 41(2), 251-262.
- Elger, D. (2007). Theory of performance. In S. W. Beyerlein, C. Holmes, & D. K. Apple (Eds.), *Faculty guidebook: A comprehensive tool for improving faculty performance* (4th ed., pp. 19-22). Pacific Crest.
- Franco, M., & Matos, P. G. (2015). Leadership styles in SMEs: A mixed-method approach. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 11, 425-451.
- Gallante, P. (2015). *Principal leadership behaviors and teacher efficacy* [Unpublished doctoral dissertation]. Walden University.
- Goddard, R. D., Hoy, W. K., & Hoy, A. W. (2000). Collective teacher efficacy: Its meaning, measure, and impact on student achievement. *American Educational Research Journal*, 37(2), 479-507.
- Howell, J. M., & Avolio, B. J. (1993). Transformational leadership, transactional leadership, locus of control, and support for innovation: Key predictors of consolidated-business-unit performance. *Journal of Applied Psychology*, 78(6), 891-902.
- International Schools Association of Thailand. (2023, May). *Member schools*. <https://www.isat.or.th/member-school>
- Munir, F., & Khalil, U. (2016). Secondary school teachers' perceptions of their principals' leadership behaviors and their academic performance at secondary school level. *Bulletin of Education and Research*, 38(1), 41-55.
- Prakash, C., Chandra, S., & Chandrashekar, H. (2020). Measuring teacher effectiveness: Development of a shorter version of Teacher Effectiveness Scale. *International Journal of Education, Modern Management, Applied Science & Social Science*, 2(3), 58-63.

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD
ร่วมกับโปรแกรม Google Earth หน่วยการเรียนรู้ อีสานบ้านเฮา
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
Developing of cooperative learning by STAD
technique with Google Earth for 5th grade
elementary school students

ยุทธพงษ์ บุตรกันหา¹, นฤมล ภูสิงห์²

Yootapong Buttgunha¹, Narumol Phusing²

¹²มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, ประเทศไทย

¹²Chaiyaphum Rajabhat University, Thailand.

¹Yootapong13112536@gmail.com, ²Narumolphusing@gmail.com

Tel 0824864666, 0819744216

Received : January21, 2023;

Revised : June4, 2023;

Accepted : June5, 2023

บทคัดย่อ

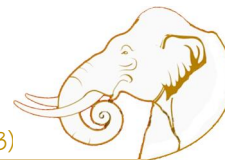
บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) พัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับโปรแกรม Google Earth หน่วยการเรียนรู้ อีสานบ้านเฮา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ อีสานบ้านเฮา ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ร่วมกับโปรแกรม Google Earth 3) ศึกษาพัฒนาการทักษะทางภูมิศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับโปรแกรม Google Earth การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับโปรแกรม Google Earth 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบวัดทักษะทางภูมิศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ซึ่งผลการวิจัยพบว่า

1) แผนการจัดการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับโปรแกรม Google Earth ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 86.70/81.77 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2) นักเรียนที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับโปรแกรม Google Earth มีคะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3) นักเรียนที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับโปรแกรม Google Earth มีพัฒนาการทักษะทางภูมิศาสตร์สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD; โปรแกรม Google Earth; ภูมิศาสตร์; ทักษะทางภูมิศาสตร์

Abstract

This Article aimed to study (1) to Developing of cooperative learning by STAD technique with Google Earth for 5th grade elementary school students to be effective according to the criteria of 80/80 (2) To compare the learning achievement by using of leaning Unit E-saan Ban house between before and after learning management. (3) To study and develop the geography skill for 5th grade elementary school students of cooperative learning by STAD technique with Google Earth. the sample was 15 students of 5th Grade Elementary School students studying during the first semester in academic year 2022 of BaanNongKhuWittayakhom school by Cluster random sampling. The research instruments were 1) Learning management plan in learning Unit geography by STAD technique with Google Earth 2) the achievement test. The data were analyzed by averages standard deviation and t-test dependent. 3) Geography skills test by measuring the development of students. Analysis data by Descriptive statistics and Content Analysis. The research results were found as follows;

1) The efficiency of the learning management plan in learning Unit geography by STAD technique with Google Earth was 86.70/81.77, that was significantly higher than established criteria

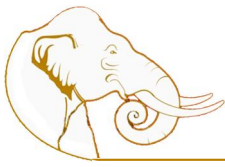
2) The learning achievement 5th grade elementary school students in learning Unit geography by STAD technique with Google Earth increased significantly at the .01 level.

3) The learning achievement 5th grade elementary school students in learning Unit geography by STAD technique with Google Earth skills are increased.

Keywords: Cooperative learning by STAD; Google Earth; Geography; Geographical skills.

บทนำ

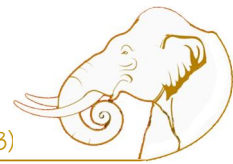
การศึกษาเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาสังคม เพื่อให้คนซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมเป็นคนที่มีความรู้ ช่วยสร้างจิตสำนึกในการเป็นคนที่มีคุณภาพ คุณธรรม ในการดำรงชีวิตและมีความอดทนในการต่อสู้กับอุปสรรคที่เข้ามาในชีวิต การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับคนทุกวัย ซึ่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ระบุไว้ว่าภาคีรัฐจะต้องให้ความสำคัญกับการศึกษา โดยดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตและจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ในการจัดการศึกษาทุกระดับ ซึ่งการศึกษาทั้งปวงจะต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตนมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560 น. 14) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ในหมวด 4 มาตรา 22 ได้ระบุไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่านักเรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่านักเรียนมี

ความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545 น. 37) การศึกษาจึงนับได้ว่าเป็นเสาหลักสำคัญในการพัฒนาสังคม และประเทศชาติ

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ว่ามนุษย์ดำรงชีวิตอย่างไรทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ ทำให้เกิดความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่างและมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีเนื้อหาครอบคลุม 5 สาระ ได้แก่ ศาสนา หน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551 น. 3) ในส่วนของสาระภูมิศาสตร์ ได้กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อให้การเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์ บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ จึงได้กำหนดทิศทางเพื่อใช้เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลให้นักเรียน มีความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ และทักษะกระบวนการทางภูมิศาสตร์ที่สะท้อนสมรรถนะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ ลักษณะทางกายภาพ แหล่งทรัพยากร ภูมิประเทศ ภูมิอากาศของประเทศไทยและของโลก การใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์กันของสิ่งต่างๆ ในระบบธรรมชาติ ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น การนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2560 น. 3) สาระภูมิศาสตร์ ควรเป็นจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ได้ช่วยเหลือและมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ร่วมกันวิเคราะห์ สังเคราะห์ หาความเป็นเหตุเป็น อันจะทำให้การจัดการเรียนรู้ประสบผลสำเร็จได้ ซึ่งจากที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้ และเทคนิคที่น่าสนใจ พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สามารถช่วยส่งเสริมความร่วมมือ และสร้างปฏิสัมพันธ์กันระหว่างนักเรียนและครูผู้สอน เกิดการพัฒนากระบวนการทำงานกลุ่มนักเรียนที่เก่งสามารถช่วยสอนและตรวจงานของเพื่อนในกลุ่มให้ถูกต้องก่อนส่งครูผู้สอน อีกทั้งนักเรียนทำแบบทดสอบแล้วเอาคะแนนมารวมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งสมาชิกภายในกลุ่มสามารถร่วมกันเรียนรู้จนเกิดความรู้ ความสามารถ มีทักษะทางภูมิศาสตร์ อีกทั้งร่วมกันพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ให้ดีขึ้นกว่าเดิม โดยครูผู้สอนให้รางวัล เสริมแรง เป็นสิ่งกระตุ้นความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน นอกจากการสอน สื่อการสอนนับว่ามีความสำคัญอย่างมาก ในการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความรู้ ความสนใจ (อัญญา บุญยงค์, 2563 น. 36-40) ผู้วิจัยจึงได้นำโปรแกรม Google Earth ซึ่งเป็นสื่อเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมที่สำคัญในกระบวนการจัดการเรียนรู้ โปรแกรม Google Earth เป็นโปรแกรมที่มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์กับในด้านการศึกษาภูมิศาสตร์ เนื่องจากเป็นแผนที่จำลองเสมือนจริงที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด สามารถพาเราไปสำรวจพื้นที่ต่าง ๆ ได้ทั่วโลก โดยที่เราไม่จำเป็นต้องเดินทางจริง ทำให้เข้าใจสภาพทางภูมิศาสตร์ได้มาก ดังนั้นการประยุกต์ใช้โปรแกรม Google Earth ในการจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ จึงมีความสำคัญในการจัดการเรียนการสอน ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาทางด้านภูมิศาสตร์และมีทักษะทางภูมิศาสตร์ได้ดียิ่งขึ้น

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาคะแนนเฉลี่ยการสอบปลายภาค ปีการศึกษา 2564 และจากรายงานการประเมินตนเอง (SAR) กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองคูวิทยาคม (โรงเรียนบ้านหนองคูวิทยาคม, 2564 น. 23-26) พบว่า

ในสาระภูมิศาสตร์ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน นักเรียนยังไม่ค่อยเข้าใจในเนื้อหา ขาดทักษะทางภูมิศาสตร์ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่จะทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาสาระภูมิศาสตร์ได้มากยิ่งขึ้น ไม่มีครูผู้สอนที่มีความถนัดจบตรงตามสาขาวิชาเอก อีกทั้งยังพบว่าในห้องเรียนนักเรียนไม่ค่อยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาของนักเรียน และใช้สื่อเทคโนโลยีอย่างโปรแกรม Google Earth มาช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียน มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนรู้ อันจะส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหามากยิ่งขึ้น มีพัฒนาการทักษะทางภูมิศาสตร์ มีความสามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น ตามเป้าหมายของการเรียนในสาระภูมิศาสตร์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

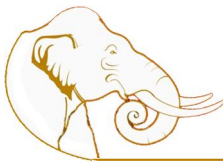
1. เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับโปรแกรม Google Earth หน่วยการเรียนรู้ อีสานบ้านเฮา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ อีสานบ้านเฮา ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับโปรแกรม Google Earth
3. เพื่อศึกษาพัฒนาการทักษะทางภูมิศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับโปรแกรม Google Earth

การทบทวนวรรณกรรม

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับโปรแกรม Google Earth เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มความสามารถ ประกอบด้วยนักเรียนเก่ง ปานกลาง อ่อน ซึ่งมีขั้นตอน 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การนำเสนอบทเรียน ขั้นที่ 2 การทำงานร่วมกัน ขั้นที่ 3 การทดสอบย่อย ขั้นที่ 4 การคิดคะแนนพัฒนาการรายบุคคล ขั้นที่ 5 การให้รางวัล ซึ่งช่วยพัฒนาให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม ผู้เรียนช่วยกันในการเรียนรู้ โดยมีการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีการพึ่งพาอาศัยกันในการเรียนรู้ แบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานร่วมกัน อีกทั้งร่วมกันพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ให้ดีขึ้นกว่าเดิม รู้จักการใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนในการจัดการเรียนรู้ และครูผู้สอนมีการให้รางวัล เสริมแรงเป็นสิ่งกระตุ้นความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน

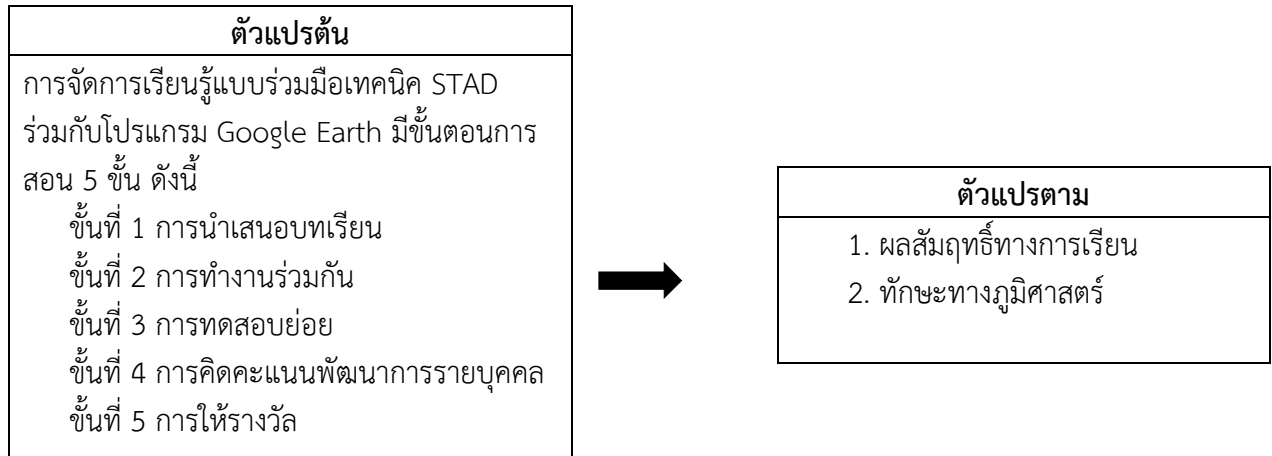
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับโปรแกรม Google Earth พบว่า สามารถช่วยพัฒนาให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ อีกทั้งยังส่งผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น และทักษะทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนมีพัฒนาการที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (กนกภรณ์ ทองระย้า, 2557; อิศรา รุ่งอภิญา, 2558; กฤษณี สวัสดิ์, 2561; เบญจวรรณ หอมริน, 2561; จุฑามาศ ศรีวิล, 2562; ธิรุตติ สารขวัญ และวัดสาตรี ดิยรัตน์, 2562)

ผลการศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับโปรแกรม Google Earth ในต่างประเทศ พบว่า สามารถช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเหมาะกับการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา นักเรียนมีความมั่นใจสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบบรรยายปกติ (Chen Mei-Ling, 2004; Cangro, 2005; Kamia-Rij, 2011)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำแนวคิด/ทฤษฎีของ Robert, E. Slavin (1995 p. 45-47) และ วัลยา บุญอากาศ (2556 น. 54-55) ในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD โดยมีรายละเอียดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

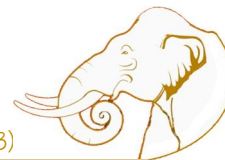
1. แบบแผนการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น (Pre-Experimental Designs) ซึ่งดำเนินการทดลองแบบศึกษากลุ่มเดียววัดผลการทดลองก่อนเรียนและหลังเรียน (One Group Pretest-Posttest Design) และแบบศึกษากลุ่มเดียววัดแบบอนุกรมเวลา (One Group Time-Series) คือทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการทดลอง แล้วทำการทดลองโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับโปรแกรม Google Earth จำนวน 8 แผน แผนละ 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ รวมเวลา 16 ชั่วโมง พร้อมนำแบบวัดทักษะทางภูมิศาสตร์ มาใช้เพื่อวัดพัฒนาการทักษะทางภูมิศาสตร์ทุกครั้งเมื่อเรียนจบในแต่ละแผน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538 น. 59) ซึ่งแบบแผนการทดลองดังกล่าว แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แบบแผนการวิจัย

ก่อนการทดลอง	ในช่วงเวลาการทดลอง	หลังการทดลอง
O ₁	X ₁ T ₁ X ₂ T ₂ X ₃ T ₃ X ₄ T ₄ X ₅ T ₅ X ₆ T ₆ X ₇ T ₇ X ₈ T ₈	O ₂

เมื่อ O ₁	แทน	การสอบก่อนการทดลอง (Pre-test)
X ₁ , X ₂ , X ₃ , ..., X ₈	แทน	การสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ร่วมกับโปรแกรม Google Earth
T ₁ , T ₂ , T ₃ , ..., T ₈	แทน	การทำแบบวัดทักษะทางภูมิศาสตร์
O ₂	แทน	การสอบหลังจากการทดลองแล้ว (Post-test)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการหาคุณภาพ

1. แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ร่วมกับโปรแกรม Google Earth ที่สร้างขึ้นได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผ่านการประเมินคุณภาพด้านความถูกต้อง ความสอดคล้องของเนื้อหา จุดประสงค์ กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้ี้มีคุณภาพอยู่ในระดับมีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X}$) = 4.47, S.D. = 0.29) แล้วจึงนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านสัสมกบ (รัฐราษฎร์บำรุง) จำนวน 32 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง พบว่านักเรียนสามารถเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มได้ดี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มุ่งมั่นและตั้งใจเรียน โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยี อย่างโปรแกรม Google Earth ยิ่งกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจและเรียนรู้ได้เข้าใจมากยิ่งขึ้น

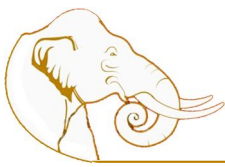
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ อีสานบ้านเฮา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สร้างขึ้น จำนวน 40 ข้อ ได้ผ่านปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผ่านการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พบว่าค่าความสอดคล้อง (IOC) มีค่าระหว่าง 0.60 – 1.00 ซึ่งข้อสอบผ่านเกณฑ์ จำนวน 38 ข้อ จากนั้นจึงนำไปทดสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านสัสมกบ (รัฐราษฎร์บำรุง) จำนวน 32 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง พบว่า ข้อสอบนำไปใช้ได้ จำนวน 32 ข้อ ซึ่งมีค่าความยากง่าย (p) ตั้งแต่ 0.38 - 0.63 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.25 – 0.56 แต่ผู้วิจัยนำมาใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ข้อ โดยคัดเลือกข้อสอบที่วัดได้ตรงตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

3. แบบวัดทักษะทางภูมิศาสตร์ ที่สร้างขึ้นครอบคลุมทักษะทางภูมิศาสตร์ จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) การสังเกต 2) การแปลความข้อมูลทางภูมิศาสตร์ 3) การใช้เทคนิคและเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ และ 4) การใช้เทคโนโลยี จำนวน 40 ข้อ ได้ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผ่านการตรวจสอบความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อสอบกับทักษะทางภูมิศาสตร์จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พบว่าค่าความสอดคล้อง (IOC) มีค่า 1.00 ซึ่งผ่านเกณฑ์จำนวน 40 ข้อ แล้วจึงนำไปทดสอบวัดทักษะทางภูมิศาสตร์กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านสัสมกบ (รัฐราษฎร์บำรุง) จำนวน 32 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง พบว่า แบบวัดทักษะทางภูมิศาสตร์นำไปใช้ได้ จำนวน 32 ข้อ ซึ่งมีค่าความยากง่าย (p) ตั้งแต่ 0.40 - 0.63 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.33 – 0.70

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการทดลองด้วยตนเอง ใช้เวลาในการเรียนการสอนติดต่อกัน 8 สัปดาห์ รวมเวลาที่ดำเนินการทดลองสอน 16 ชั่วโมง ทั้งนี้ไม่รวมเวลาทดสอบก่อนและหลังเรียน ระยะเวลาในการทดลอง คือ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามขั้นตอน ดังนี้

1. อธิบายและชี้แจงกิจกรรมการเรียนการสอน
2. ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทดสอบก่อนที่จะทำการทดลอง เพื่อตรวจสอบความรู้เดิม
3. ดำเนินการจัดการเรียนรู้ ตามแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ร่วมกับโปรแกรม Google Earth จำนวน 8 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมเวลา 16 ชั่วโมง แล้วนำแบบวัดทักษะทางภูมิศาสตร์ มาใช้เพื่อวัดพัฒนาการทักษะทางภูมิศาสตร์ ทุกครั้งเมื่อเรียนจบแต่ละแผน

4. ทดสอบหลังเรียน (Post-test) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฉบับเดียวกับก่อนเรียน บันทึกคะแนนของนักเรียนแต่ละคน และนำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาค่าเฉลี่ยที่นักเรียนทำได้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ร่วมกับโปรแกรม Google Earth หน่วยการเรียนรู้ อีสานบ้านเฮา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามเกณฑ์ 80/80 ดำเนินการดังนี้

80 ตัวแรก (E_1) หมายถึง ค่าเฉลี่ยร้อยละ 80 ของ นักเรียนทุกคนที่ได้คะแนนจาก แบบสังเกตกระบวนการทำงานกลุ่ม และแบบทดสอบย่อยหลังเรียน ตามแผนการจัดการเรียนรู้

80 ตัวหลัง (E_2) หมายถึง ค่าเฉลี่ยร้อยละ 80 ของคะแนนทุกคนที่ได้จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน

2. วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ อีสานบ้านเฮา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับโปรแกรม Google Earth โดยตรวจสอบการแจกแจงแบบโค้งปกติของนักเรียนโดยใช้ Kolmogorov – Smirnov test พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 15 คน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน เฉลี่ยเท่ากับ 15.13 คะแนน เมื่อทำการทดสอบโดยใช้สถิติการทดสอบ Kolmogorov–Smirnov มีค่าเท่ากับ .965 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.53 คะแนน เมื่อทดสอบโดยใช้สถิติการทดสอบ Kolmogorov–Smirnov มีค่าเท่ากับ .809 แสดงว่า นักเรียนมีความสามารถระหว่าง เก่ง ปานกลาง อ่อน เนื่องจากมีค่า sig ที่คำนวณได้มีค่ามากกว่าค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนก่อนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับโปรแกรม Google Earth โดยใช้ค่า t-test (Dependent Samples) กำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01

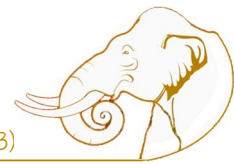
4. วิเคราะห์พัฒนาการทักษะทางภูมิศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับโปรแกรม Google Earth โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และร้อยละ

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับโปรแกรม Google Earth ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับโปรแกรม Google Earth ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ผลการเรียน	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละของ คะแนนเฉลี่ย
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1)	15	200	173.40	14.06	86.70
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2)	15	30	24.53	2.36	81.77
ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ (E_1/E_2) = 86.70/81.77					

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนทดสอบระหว่างเรียน (E1) เท่ากับ 173.40 คิดเป็นร้อยละ 86.70 และคะแนนทดสอบหลังเรียน (E2) เท่ากับ 24.53 คิดเป็นร้อยละ 81.77 ดังนั้น ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับโปรแกรม Google Earth ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เท่ากับ $86.70/81.77$ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80

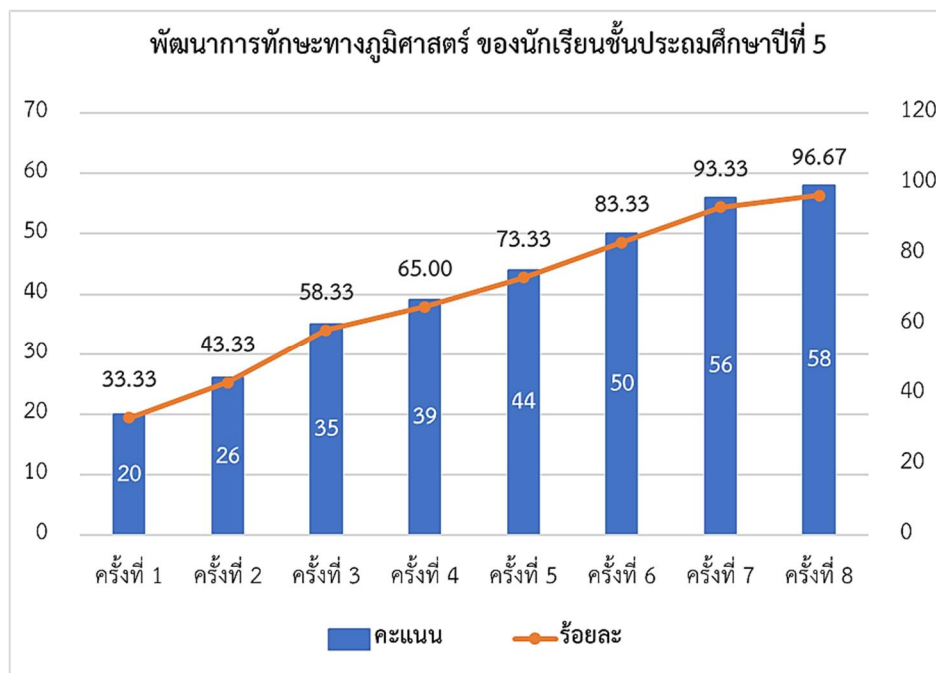
2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หน่วยการเรียนรู้ อีสานบ้านเฮา ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับโปรแกรม Google Earth แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

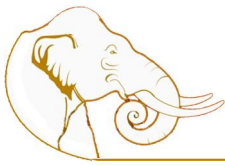
การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน (Pre-test)	15	30	15.13	3.74	22.830	.000
หลังเรียน (Post-test)	15	30	24.53	2.36		

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X} = 15.13$, S.D. = 3.74) และค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X} = 24.53$, S.D. = 2.36) จากการทดสอบโดยใช้ t-test dependent พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หน่วยการเรียนรู้ อีสานบ้านเฮา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. การศึกษาพัฒนาการทักษะทางภูมิศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับโปรแกรม Google Earth แสดงดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ผลการศึกษาพัฒนาการทักษะทางภูมิศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับโปรแกรม Google Earth

จากภาพที่ 2 พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการทักษะทางภูมิศาสตร์สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากคะแนนรวมของนักเรียนทุกคน ฉบับละ 60 คะแนน เมื่อเรียนจบในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 มีค่าเท่ากับ 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 33.33 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 มีค่าเท่ากับ 26 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 43.33 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 มีค่าเท่ากับ 35 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 58.33 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 มีค่าเท่ากับ 39 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 65.00 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 มีค่าเท่ากับ 44 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 73.33 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 มีค่าเท่ากับ 50 คิดเป็นร้อยละ 83.33 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 มีค่าเท่ากับ 56 คิดเป็นร้อยละ 93.33 และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 มีค่าเท่ากับ 58 คิดเป็นร้อยละ 96.67 ซึ่งเมื่อทำแบบวัดทักษะทางภูมิศาสตร์ครบทั้ง 8 ครั้ง โดยภาพรวมนักเรียนมีพัฒนาการทักษะทางภูมิศาสตร์สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

งานวิจัยนี้ ได้มีการนำเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ทำให้นักเรียนได้เรียนสาระภูมิศาสตร์ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีด้วยโปรแกรม Google Earth จนเกิดการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ได้องค์ความรู้ที่แตกต่างจากการสอนแบบเดิมหรือแบบบรรยายทั่วไป อีกทั้งครูก็ยังได้องค์ความรู้ในการสอนร่วมกับการใช้เทคโนโลยี

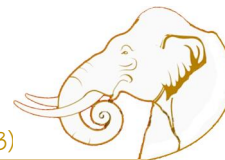
สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ สรุปผลได้ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับโปรแกรม Google Earth หน่วยการเรียนรู้ อีสานบ้านเฮา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สร้างขึ้นมีคุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมาก และมีประสิทธิภาพเท่ากับ 86.70/81.77 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้
2. นักเรียนที่เรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับโปรแกรม Google Earth หน่วยการเรียนรู้ อีสานบ้านเฮา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. นักเรียนที่เรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับโปรแกรม Google Earth หน่วยการเรียนรู้ อีสานบ้านเฮา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีทักษะทางภูมิศาสตร์ที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย

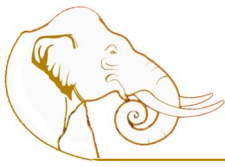
1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับโปรแกรม Google Earth หน่วยการเรียนรู้ อีสานบ้านเฮา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สร้างขึ้นมีคุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้สร้างขึ้นอย่างเป็นระบบ ทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ทั้งในด้านสาระสำคัญ/สาระการเรียนรู้ ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านแหล่งการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผลเรียนรู้ และผ่านการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีความเหมาะสมในระดับมาก จุดเด่นของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับโปรแกรม Google Earth คือเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้มีการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหาร่วมกันเป็นกลุ่ม ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อีกทั้งยังให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติใช้สื่อเทคโนโลยีด้วยตนเองโดยการใช้โปรแกรม Google Earth เป็นไปตามแนวคิดของ ชาตรี เกิดธรรม (2558, น. 98) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เป็นรูปแบบการสอนที่ครบวงจร ผู้เรียนเรียนรู้ได้โดยการลงมือปฏิบัติสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง เน้นให้มีการแบ่งงาน

กันทำ ช่วยเหลือกันร่วมกันทำงานที่ได้รับมอบหมาย และการใช้โปรแกรม Google Earth เป็นการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ ได้เห็นสภาพพื้นที่ส่วนต่าง ๆ เสมือนจริงทำให้เข้าใจสภาพทางภูมิศาสตร์ได้มากขึ้น อีกทั้งยังได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อให้ นักเรียนได้รู้จักใช้เทคโนโลยี โดยสอดคล้องกับแนวคิดของ นรรัชต์ ฝันเชียร (2563, น. 126) ที่ได้ระบุไว้ว่า การประยุกต์ใช้โปรแกรม Google Earth เป็นสื่อการเรียนรู้ ไว้ว่า เป็นโปรแกรมที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ที่หลากหลาย เพราะด้วยความเป็นสื่อเทคโนโลยี สามารถพานักเรียนไปสู่การค้นพบที่หลากหลายและน่าตื่นตาตื่นใจในความแตกต่างกันทั้งด้านภูมิศาสตร์และวัฒนธรรมของโลก ซึ่งช่วยกระตุ้นความสนใจของนักเรียนได้ดี

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนที่เรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับโปรแกรม Google Earth หน่วยการเรียนรู้ อีสานบ้านเฮา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับโปรแกรม Google Earth ทำให้นักเรียนได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางความคิด ช่วยเหลือซึ่งกันและกันจากเนื้อหาที่ครูสอน อีกทั้งยังได้ลงมือปฏิบัติจนเกิดเป็นทักษะ สามารถใช้เทคโนโลยีอย่างโปรแกรม Google Earth ซึ่งเป็นโปรแกรมที่เห็นภาพจำลองแผนที่ ลักษณะทางกายภาพ พื้นที่ต่าง ๆ ของโลก ได้เสมือนจริง นำมาค้นคว้าหาข้อมูลต่าง ๆ จากเนื้อหาที่ครูสอน จนทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจมากขึ้นและอธิบายเนื้อหาที่ครูสอนได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กุลิสรา จิตรชญาวนิช (2562, น. 85) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ไว้ว่า เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ความคิดร่วมกัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิดเห็น เหตุผลซึ่งกันและกัน ตลอดจนเพื่อจะเรียนรู้ และรับผิดชอบงานของผู้อื่นเสมือนงานของตนโดยมุ่งเน้นผลประโยชน์และความสำเร็จของกลุ่ม และสอดคล้องกับ อัญญา บุญยนต์ (2563, น. 127) ได้กล่าวถึง โปรแกรม Google Earth ไว้ว่าสามารถช่วยค้นหาตำแหน่งที่เราต้องการโดยสามารถใช้ชื่อสถานที่หรือ นำพิกัดทางภูมิศาสตร์ไปใช้ในการค้นหา สามารถใช้งานแบบ Online แสดงภาพถ่ายจากดาวเทียมที่มีความละเอียดสูง เหมือนเราได้เข้าไปยืนอยู่ ณ สถานที่แห่งนั้น และการท่องโลกได้แบบ 3 มิติ ส่งผลให้การศึกษาภูมิศาสตร์มีความทันสมัย จึงเป็นผลทำให้นักเรียนที่มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ทักษะทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ร่วมกับโปรแกรม Google Earth หน่วยการเรียนรู้ อีสานบ้านเฮา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีพัฒนาการที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ร่วมกับโปรแกรม Google Earth ได้ฝึกให้นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และฝึกปฏิบัติการใช้โปรแกรม Google Earth เพื่อให้นักเรียนรู้จักการสังเกต การแปลความข้อมูลทางภูมิศาสตร์ การใช้เทคนิคและเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ และการใช้เทคโนโลยี ในทุก ๆ แผนการจัดการเรียนรู้ ทั้ง 8 แผน จนนักเรียนมีทักษะสามารถใช้โปรแกรม Google Earth วิเคราะห์ สังเคราะห์ สภาพพื้นที่ต่าง ๆ ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2560, น. 3) ที่ได้ระบุไว้ว่า ทักษะทางภูมิศาสตร์ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีการรู้เรื่องภูมิศาสตร์นั้น ผู้สอนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง พัฒนาทักษะของผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับมุมมองทางภูมิศาสตร์ โดยสามารถจัดกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยการฝึกฝนและสอดแทรกทักษะที่สำคัญอย่างการสังเกต การแปลความข้อมูลทางภูมิศาสตร์ การใช้เทคนิคและเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ การใช้เทคโนโลยี เป็นไปตามแนวคิดและงานวิจัยของ

ชิดชนก วันทวี (2557, น. 126) ได้กล่าวถึงทักษะทางภูมิศาสตร์ ไว้ว่า เป็นทักษะการใช้แผนที่และลูกโลก ทักษะการอ่านและตีความหมายวัสดุกราฟิก ทักษะการตีความจากภาพเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น อย่างมาก ที่ผู้สอนควรส่งเสริมและฝึกฝนให้กับผู้เรียน และศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และทักษะทาง ภูมิศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะทางภูมิศาสตร์ของนักเรียน หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับโปรแกรม Google Earth หน่วยการเรียนรู้ อีสานบ้านเฮา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้มีความ น่าสนใจและหลากหลาย เช่น ใช้เกม เพลง คำถามที่สร้างความสนใจ ฯลฯ และในการยกตัวอย่างให้นักเรียน ในขณะที่เรียนรู้ ครูจะต้องเตรียมตัวอย่างให้มากพอ ยกตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และครอบคลุมลักษณะของความคิดรวบยอดในหัวข้อที่สอน พร้อมทั้งแนะนำเทคนิควิธีการใช้โปรแกรม Google Earth เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจนเกิดความชำนาญ เพราะจะทำให้ นักเรียนสามารถเรียนรู้ เนื้อหาสาระภูมิศาสตร์ร่วมกับใช้โปรแกรม Google Earth ได้ดีขึ้น มีการเสริมแรงใจและเอื้อให้เกิด การเรียนรู้อย่างมีความสุข จนส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับมีพัฒนาการทักษะทาง ภูมิศาสตร์สูงขึ้น และที่สำคัญในการนำผลการวิจัยไปใช้ควรคำนึงถึง สภาพแวดล้อมและบริบทของโรงเรียน เพราะงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นโดยอิงพื้นฐานความรู้ ความพร้อม สภาพแวดล้อมและบริบทของ นักเรียนเป็นหลัก

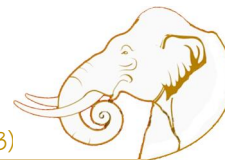
2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากที่นักเรียนได้เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ร่วมกับโปรแกรม Google Earth ทำให้นักเรียนได้แสดงออกซึ่งศักยภาพที่หลากหลายของแต่ละบุคคล แสดงถึงความสามารถ ในการคิดวิเคราะห์ การแสดงความคิดเห็น การทำงานร่วมกัน และการใช้เทคโนโลยีส่งผลให้นักเรียนมี ความรู้ความสามารถด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และมีพัฒนาการทักษะทางภูมิศาสตร์ที่สูงขึ้น ดังนั้นผู้วิจัย จึงได้มีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

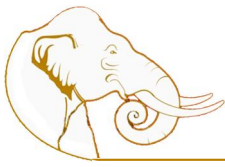
1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ร่วมกับโปรแกรม Google Earth ที่มีผลต่อตัวแปรอื่นๆ เพื่อพัฒนาความสามารถด้านผลการเรียน ในรายวิชาเดิมหรือวิชาอื่น
2. ควรมีการนำความรู้เรื่องทางภูมิศาสตร์ Geo-literacy มาศึกษาและวิจัยเพิ่มเติม เพื่อ พัฒนาทักษะทางภูมิศาสตร์ของนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

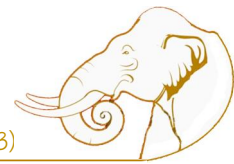
- กนกภรณ์ ทองระย้า. (2557). ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ STAD เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการคอมพิวเตอร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- กุลิสรา จิตรชญาวนิช. (2562). การจัดการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- กฤษฎี สงสวัสดิ์. (2561). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนไชยวิทยา โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD. สุราษฎร์ธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- จุฑามาศ ศรีวิมล. (2562). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ภูมิศาสตร์ทวีปยุโรป โดยใช้สื่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) ของนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2. สุราษฎร์ธานี.
- ชาติรี เกิดธรรม. (2558). เทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ชิดชนก วันทวี. (2557). การพัฒนาทักษะทางภูมิศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 7). ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ถิรวุฒิ สารขวัญ และวัธสาตรี ดิถียนต์. (2562). การพัฒนาการเรียนการสอนด้วยวิธีการเรียนแบบการค้นพบโดยใช้โปรแกรม กูเกิลเอิร์ธในวิชาภูมิศาสตร์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นรรชต์ ฝันเชียร. (2563). การใช้ Google Earth เป็นสื่อการสอน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ทรูไลฟ์.
- เบญจวรรณ หอมรินทร์. (2561). การพัฒนาการทางภูมิศาสตร์ และเครื่องมือในการศึกษาภูมิศาสตร์ โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบ STAD ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. กำแพงเพชร : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- โรงเรียนบ้านหนองคูวิทยาคม. (2564). รายงานการประเมินตนเอง SAR ปีการศึกษา 2564. ชัยภูมิ : โรงเรียนบ้านหนองคูวิทยาคม.
- ล้วน สายยศ, และอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วัลยา บุญอากาศ. (2556). การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD. จันทบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ : สำนักการพิมพ์ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. กรุงเทพฯ : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางหลักสูตรสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2560). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางสาระภูมิศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

- อิสรา รุ่งอภิญา. (2558). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องชนิดของประโยค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับแบบฝึก*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อัญญา บุษายันต์. (2563). *เทคโนโลยีสารสนเทศกับการรู้เรื่องภูมิศาสตร์*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เสริมวิทย์.
- Cangro, R. M. (2005). *The effects of cooperative learning strategies on the music achievement of beginning instrumentalists*. Dissertation Abstracts International. 2(7), 133-141.
- Chen, M. L. (2004). *A study of the effects of cooperative learning strategies on student achievement in English as a Foreign Language in a Taiwan College*. Dissertation Abstracts International, A 65/01, 57.
- Robert, E. Slavin (1995). *Cooperative Learning*. 2nd ed. USA : Allyn and Bacon.

**การพัฒนาบทเรียนออนไลน์วิชาภาษาบาลีด้วยนวัตกรรม
“LIVEWORKSHEETS” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
DEVELOPMENT OF PALI LANGUAGE ONLINE LEARNING PROGRAM
BY INNOVATION OF "LIVEWORKSHEETS" FOR HIGH SCHOOL GRADE 1**

พระมหาสถิต สุธีรญาโณ (เหลื่อมล้ำ)¹, พระราชวิมลโมลี², พระปลัดสุระ ญาณธโร³, พระครูสาธุกิจโกศล⁴

Phramaha Satid Sutharayano (Laumlum)¹, Phrarachwimolmolee²,

Phrapaladsura Yanatharo³, Phrakhrusathukitkosol⁴

¹⁻⁴มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

¹⁻⁴Mahachulalongkornrajavidyalaya University Surin Campus

Email: ¹kaewsthitnan@gmail.com

Received : March8, 2023;

Revised : June11, 2023;

Accepted : June12, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพบทเรียนออนไลน์วิชาภาษาบาลีด้วยนวัตกรรม “LIVEWORKSHEETS” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 2) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนกับหลังเรียนออนไลน์รายวิชาภาษาบาลีด้วยนวัตกรรม “LIVEWORKSHEETS” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 3) เพื่อประเมินบทเรียนออนไลน์รายวิชาภาษาบาลีด้วยนวัตกรรม “LIVEWORKSHEETS”

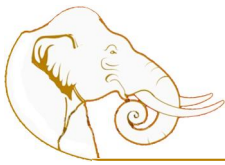
ผลการวิจัยพบว่า

บทเรียนออนไลน์รายวิชาภาษาบาลีด้วยนวัตกรรม “LIVEWORKSHEETS” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 คะแนนการทดสอบหลังเรียนของบทเรียนออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 82.04 และคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 84.35 บทเรียนออนไลน์รายวิชาภาษาบาลีด้วยนวัตกรรม “LIVEWORKSHEETS” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จึงมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ E_1 มีค่าเท่ากับ 82.04 และ E_2 มีค่าเท่ากับ 84.35 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 ผลการประเมินของนักเรียนที่เรียนโดยใช้บทเรียนออนไลน์รายวิชาภาษาบาลีด้วยนวัตกรรม “LIVEWORKSHEETS” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยรวมทุกด้านมีค่าเท่ากับ 4.65 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.09 มีค่าระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : บทเรียนออนไลน์; ภาษาบาลี ; นวัตกรรม

Abstract

This research aims to 1) To create and find the efficiency of Pali online lessons with innovation “LIVEWORKSHEETS” for students in grade 1 to be effective E_1/E_2 2) To compare

the scores before learning and after learning online Pali courses with innovation “LIVEWORKSHEETS” for students in grade 1. 3) To evaluate Pali online lessons with innovation “LIVEWORKSHEETS”

The study found that :

Pali language online lessons with innovation “LIVEWORKSHEET” for students in grade 1 Post-test scores of online lessons percentage 82.04 and scores for measuring achievement after school as a percentage 84.35 Pali language online lessons with innovation “LIVEWORKSHEET” for students in grade 1 therefore effective according to criteria E_1 is equal to 82.04 and E_2 is equal to 84.35 which is higher than the specified criteria 80/80. Assessment results of students learning using online lessons Pali language online lessons with innovation “LIVEWORKSHEET” for students in grade 1 has the total mean of all aspects is equal to 4.65, The standard deviation is equal to 0.09 satisfaction level is the highest level.

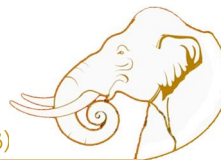
Keywords: ONLINE LEARNING; PALI LANGUAGE ; INNOVATION

บทนำ

การศึกษานับเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งสำหรับการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า และการแก้ไขปัญหาในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ เพราะว่าการศึกษามุ่งช่วยให้บุคคลเกิดความเจริญงอกงาม ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ และสติปัญญา สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การศึกษายังจะช่วยให้บุคคลนั้นเป็นผู้ที่รู้จักคิด รู้จักทำ รู้จัก การแก้ปัญหาตลอดจนรู้จักใช้ทรัพยากรวัตถุที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและสิ้นเปลืองน้อยที่สุด

การจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้น ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งคือ การนำเทคโนโลยี เข้ามาช่วย เทคโนโลยีการศึกษาจึงเข้ามามีบทบาท และความสำคัญในฐานะเป็นสื่อเครื่องช่วยที่ดี ทำให้ครูสามารถถ่ายทอดความรู้ แนวคิด ทฤษฎี ข้อเท็จจริงได้ดียิ่งขึ้น และทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถทักษะทางวิทยาศาสตร์และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน ให้ผู้เรียนมองเห็นคุณค่าในเนื้อหา ที่ครูสอน อันเป็นรากฐานที่จะทำให้เกิดความเข้าใจและความจำอย่างถาวร ความเจริญก้าวหน้า ทางเทคโนโลยี การสื่อสาร และจิตวิทยาการศึกษามีส่วนช่วยทำให้วิธีการถ่ายทอดความรู้ เปลี่ยนแปลงไป จากอดีตที่ผ่านมา กล่าวคือ ในอดีตนั้นครูมีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้เรียน แต่ในปัจจุบัน มีการ สอนผ่านวิทยุ โทรทัศน์และคอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะเครื่องคอมพิวเตอร์นั้น มีส่วนทำให้การถ่ายทอดความรู้ และการสอนกว้างขวางออกไป การนำคอมพิวเตอร์มาใช้งานจึงก่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา มากมาย เพราะคอมพิวเตอร์สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจสามารถทบทวนได้ทุกเวลา (นภพินธุ์ อนันตศิริ, 2530 : 34)

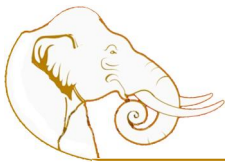
นอกจากนี้คอมพิวเตอร์ยังมีความสามารถและมีประสิทธิภาพในการนำเสนอค่อนข้างเข้าใจ เพลิดเพลินตลอดเวลาขณะใช้บทเรียน (ทัศนีย์ ชื่นบาน, 2539 : 29-30) และคอมพิวเตอร์ยังสามารถบันทึก ข้อมูลการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อีกด้วย จึงมีการนำชุดฝึกทักษะมาใช้กันอย่างแพร่หลายด้วย

การสร้างโปรแกรมบทเรียนในรูปแบบต่าง ๆ (กิดานันท์ มลิทอง, 2540 : 78) ทั้งนี้การจัดการเรียนด้วยวิธีสอนออนไลน์จะเป็นตัวกระตุ้นการเรียนรู้ทั้งในทางตรง และในทางอ้อม อีกทั้งยังมุ่งเน้นส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ต่อเนื่อง ประกอบกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศใช้เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการศึกษาสำหรับการเสริมสร้างศักยภาพของคนในชาติให้สามารถเพิ่มขีดความสามารถและยังเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง รวมถึงยังมีความสอดคล้องตามแนวปฏิรูปการศึกษา ตลอดจนจะเป็นการยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพและมาตรฐานระดับสากล (เชมณภักดิ์ มิ่งศิริธรรม, 2559 : 90) การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายมากขึ้น ซึ่งแตกต่างไปจากการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 20 ที่จัดการเรียนรู้ตามหนังสือ ส่งผลให้การเรียนรู้ของผู้เรียนสามารถเข้าไปสืบค้นความรู้จากตำราต่าง ๆ หรือแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ หรือจากเว็บไซต์ต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง (ปรัชญนันท์ นิลสุข, 2558 : 13)

LIVEWORKSHEETS คือ เว็บไซต์ที่ให้ครูหรือบุคคลที่สนใจสามารถสร้างบทเรียนออนไลน์ และสร้างใบงานแบบฝึกหัดออนไลน์ ให้นักเรียนเข้ามาทำใบงานออนไลน์ได้โดยไม่ต้องพิมพ์เป็นกระดาษออกมา อีกทั้งยังสามารถตรวจคะแนนหรือส่งคำตอบให้ครูผ่านทางอีเมล และยังสามารถอื่น ๆ อีกมากมาย ตัวอย่างรูปแบบใบงานใน LIVEWORKSHEETS มีทั้งแบบให้นักเรียนเติมคำตอบเอง แบบโยงหรือจับคู่คำตอบ แบบเลือกตอบ จริง/เท็จ แบบลากคำตอบมาเติม แบบทำเครื่องหมาย ✓ แบบเลือกคำตอบจากตัวเลือก ซึ่งมีข้อดี ดังนี้ 1) ระบบตรวจคำตอบให้ทันที นักเรียนรู้ผลทันที สะดวกต่อการเก็บคะแนน 2) สามารถออกแบบให้น่ารัก ดึงดูดความสนใจ ใช้ CANVA ออกแบบได้ 3) ใบงานมีความหลากหลาย ไม่จำเจ 4) สามารถนำใบงานของครูท่านอื่นมาปรับแก้ได้ การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันโรงเรียน และสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังใช้วิธีการสอนแบบดั้งเดิม (Traditional learning approach) ที่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธีการ “เล่าเรื่อง” โดยที่ครูเป็นผู้บรรยายหน้าชั้นเรียนโดยให้ผู้เรียน “เลคเชอร์ (Lecture)” ซึ่งส่งผลกระทบต่อให้ผู้เรียนมีความเบื่อหน่ายไม่มีแรงจูงใจในการเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนากิจกรรมการสอนด้วยนวัตกรรม LIVEWORKSHEETS สำหรับใช้เป็นเครื่องมือให้ครูผู้สอน และนักเรียนสามารถใช้ประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการสอนรูปแบบออนไลน์ และการเรียนรู้รูปแบบดังกล่าวมีความสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2561 รายวิชาเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาบาลี) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในการเรียนรายวิชาภาษาบาลี ของโรงเรียนปรีดีโกศลวิทยา (วัดกลางสุรินทร์) ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 32000

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจการพัฒนบทเรียนออนไลน์วิชาภาษาบาลีด้วยนวัตกรรม “LIVEWORKSHEETS” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อให้สอดคล้องกับยุคปัจจุบันอันจะส่งผลให้นักเรียนได้เรียนรู้ ค้นหาความรู้ สรุปลองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง และสามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง ตลอดจนผู้เรียนสามารถลงมือทำด้วยตัวเอง (Learning by doing) จากการเรียนบทเรียนออนไลน์วิชาภาษาบาลีด้วยนวัตกรรม “LIVEWORKSHEETS”

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพบทเรียนออนไลน์วิชาภาษาบาลีด้วยนวัตกรรม “LIVEWORKSHEETS” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพ E1/E2
2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนกับหลังเรียนออนไลน์รายวิชาภาษาบาลีด้วยนวัตกรรม “LIVEWORKSHEETS” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
3. เพื่อประเมินบทเรียนออนไลน์รายวิชาภาษาบาลีด้วยนวัตกรรม “LIVEWORK SHEETS” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (RESEARCH AND DEVELOPMENT) หรือ R&D ให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน จากกลุ่มตัวอย่าง 1 กลุ่ม วัดผลก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้รูปแบบการศึกษาแบบ One group pretest-posttest design¹ (Gibbon, F., Taylor, C., & Morris, L. 1987, P. 135)

การทดลองใช้ตามรูปแบบการศึกษา ดังนี้

T₁ X T₂

สัญลักษณ์ที่ใช้รูปแบบการวิจัย

T₁ หมายถึง การทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้

X หมายถึง การใช้บทเรียนออนไลน์วิชาภาษาบาลีด้วยนวัตกรรม LIVEWORKSHEETS

T₂ หมายถึง การทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

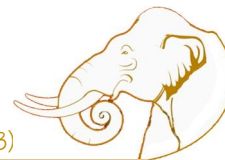
ประชากรในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปริยัติโกศลวิทยา (พระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา) วัดกลางสุรินทร์ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1 ห้องเรียน รวมนักเรียนทั้งหมด 27 รูป

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 27 รูป โดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. บทเรียนออนไลน์วิชาภาษาบาลีด้วยนวัตกรรม “LIVEWORKSHEETS” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนบทเรียนออนไลน์วิชาภาษาบาลีด้วยนวัตกรรม “LIVEWORKSHEETS” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก ได้แก่แบบทดสอบก่อนการเรียน (Pre-test) จำนวน 40 ข้อ และแบบทดสอบหลังการเรียน (Post-test) จำนวน 40 ข้อ
3. แบบประเมินบทความความเหมาะสมและความสอดคล้องของเรียนออนไลน์วิชาภาษาบาลีด้วยนวัตกรรม “LIVEWORKSHEETS” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

¹ Gibbon, F., Taylor, C., & Morris, L. (1987). How to design a program evaluation. New Bury Park : Sage.

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ศึกษาได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์คะแนนค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าร้อยละ (%) คะแนนทดสอบก่อนเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์รายวิชาภาษาบาลีด้วยนวัตกรรม“LIVEWORKSHEET”สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 20 ข้อ
2. วิเคราะห์คะแนนค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าร้อยละ (%) คะแนนทดสอบหลังเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์รายวิชาภาษาบาลีด้วยนวัตกรรม“LIVEWORKSHEET”สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 20 ข้อ
3. วิเคราะห์คะแนนค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แบบประเมินการจัดการเรียนออนไลน์รายวิชาภาษาบาลีด้วยนวัตกรรม“LIVEWORKSHEET”สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
4. วิเคราะห์ความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากคะแนนทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์รายวิชาภาษาบาลีด้วยนวัตกรรม“LIVEWORKSHEET”สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 20 ข้อ โดยใช้สถิติ (t-test Dependent)

ผลการวิจัย

ผลจากการวิจัย สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. บทเรียนออนไลน์รายวิชาภาษาบาลีด้วยนวัตกรรม “LIVEWORKSHEETS” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ E_1 มีค่าเท่ากับ 82.04, E_2 มีค่าเท่ากับ 84.35
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนกับหลังเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์รายวิชาภาษาบาลีด้วยนวัตกรรม “LIVEWORKSHEETS” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. ความพึงพอใจของนักเรียนต่อบทเรียนออนไลน์รายวิชาภาษาบาลีด้วยนวัตกรรม “LIVEWORK SHEETS” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

ผลของการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้บทเรียนออนไลน์บทเรียนออนไลน์รายวิชาภาษาบาลีด้วยนวัตกรรม “LIVEWORKSHEETS” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีประสิทธิภาพที่สามารถนำไปเผยแพร่ให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้า ประกอบการเรียนรู้ในกิจกรรมการเรียนการสอนและผลการใช้บทเรียนออนไลน์รายวิชาภาษาบาลีด้วยนวัตกรรม “LIVEWORKSHEETS” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปรีดีโกศลวิทยา (วัดกลางสุรินทร์) ตำบลในเมือง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า จากการศึกษาประสิทธิภาพผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลจากการศึกษาสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

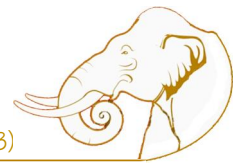
1. การสร้างและหาประสิทธิภาพบทเรียนออนไลน์รายวิชาภาษาบาลีด้วยนวัตกรรม “LIVEWORKSHEETS” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า
จากการศึกษาสร้างและพัฒนาบทเรียนบทเรียนออนไลน์รายวิชาภาษาบาลีด้วยนวัตกรรม “LIVEWORKSHEETS” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปรีดีโกศลวิทยา (วัดกลางสุรินทร์) ตำบลในเมือง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ทำให้มีบทเรียนออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับ

การนำมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในกิจกรรมการเรียนรู้ เนื่องจากในบทเรียนออนไลน์มีกระบวนการเรียนรู้ที่น่าสนใจ และนักเรียนอยากรู้อยากคิด จึงเกิดประสิทธิภาพในการทำ กิจกรรมจึงทำให้บทเรียนออนไลน์เกิดประสิทธิภาพ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเรียนออนไลน์จะมีคะแนนก่อนเรียนสูงกว่า คะแนนหลังเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สอดคล้องกับ พุทธิพงษ์ มะยา (2560, บทคัดย่อ) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์พาณิชยกรรม เรื่องการตั้งราคาขาย โดยใช้ Google classroom เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการตั้งราคาขายผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งการจัดการเรียนการสอนโดยใช้บทเรียนออนไลน์ เป็นการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งมาจากแนวคิดที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นบทเรียนที่มีความหลากหลาย เนื้อหาจะเรียงลำดับจากง่ายไปหายากผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ตามความสามารถเต็มตามศักยภาพของแต่ละคน ใช้ประสบการณ์แห่งความสา เร็จเป็นราย ๆ ซึ่งบทเรียนนั้นไม่ยากเกินไปโดยอาศัยการสร้างตามทฤษฎี การเรียนรู้ของธอร์นไดค์ (Thorndike) ใช้หลักการเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดกำลังใจเนื่องจากมีเฉลยคำตอบให้ผู้เรียนตรวจสอบเพื่อให้ทราบผลรู้ความก้าวหน้าเมื่อเรียนจบแต่ละบท สามารถทบทวนการเรียนรู้ได้ กระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจที่จะเรียนด้วยการมีภาพและเสียงประกอบในบทเรียนออนไลน์ภายในบทเรียนมีรูปภาพ สะดุดตา การใช้ตัวอักษรและภาษาอ่านเข้าใจได้ดีเนื่องจากมีคำศัพท์ให้ตรวจสอบ ผู้เรียนสามารถใช้ประสบการณ์เดิม มาช่วยในการอ่านเรื่องพร้อมทั้งเดาความหมาย จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาสาระแต่ละเรื่องได้ง่ายและเร็วขึ้น ผู้เรียน มีความสนใจดีกว่าเอกสารที่มีแต่ข้อความและตัวหนังสือเพียงอย่างเดียว เป็นไปตามทฤษฎีการเรียนรู้ของสกินเนอร์ (Skinner)

ผู้ศึกษาจึงสรุปได้ว่า การสร้างบทเรียนออนไลน์ สามารถช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ อย่างมีความหมายและส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นและบทเรียนออนไลน์ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้เกือบทุกวิชาและทุกระดับชั้น นับเป็นนวัตกรรมเทคโนโลยี ทางการศึกษาที่สมควรนำมาเป็นสื่อเพื่อประกอบการเรียนการสอนของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนที่ได้รับการสอนด้วยบทเรียนออนไลน์ วิชาภาษาบาลีด้วยนวัตกรรม “LIVEWORKSHEETS” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเรียนออนไลน์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้บทเรียนออนไลน์วิชาภาษาบาลีด้วยนวัตกรรม “LIVEWORKSHEETS” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติจริง ฝึกทักษะกระบวนการคิดและการทำงานอย่างเป็นระบบ นอกจากผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงแล้ว ยังมีการแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่ม ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้แสดงความคิดเห็นร่วมกัน ภายในกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนสนใจและตื่นตัว เกิดความพอใจเนื่องจากธรรมชาติของนักเรียนมีความอยากรู้อยากคิดในสิ่งต่าง ๆ และที่สำคัญที่สุดครูผู้สอนจะต้องรู้ คือความรู้ประสบการณ์และทักษะเดิมของผู้เรียน เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานหรือจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้ ประสบการณ์และทักษะใหม่ ๆ ของผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับ กรวรรณ สืบสม และนพรัตน์ หมีพลัด (2560, บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนรายวิชา เทคโนโลยีมีัลติมีเดียผ่าน Google classroom ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

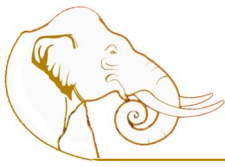

ระหว่างเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงส่งผลให้นักเรียนที่ได้เรียนโดยใช้บทเรียนออนไลน์วิชาอินเทอร์เน็ต ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ

3. ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อบทเรียนออนไลน์รายวิชาภาษาบาลีด้วยนวัตกรรม “LIVEWORKSHEETS” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า

นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนออนไลน์มีค่าระดับความพึงพอใจอยู่ระดับมากที่สุด ซึ่งสูงกว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉันททิพย์ สิริธรรม และพรเพ็ญ เอกเอี่ยมวัฒนกุล (2559, บทคัดย่อ) ศึกษาระดับความพึงพอใจ ต่อการเรียนการสอนโดยผ่านภูเกิลคลาสรูมของนักศึกษาวิทยาลัยพัฒนการธนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนผ่านภูเกิลคลาสรูมช่วยให้บรรลุเป้าหมายของการเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.65 ด้านความปลอดภัยในการใช้งานระบบที่สามารถกำหนดสิทธิ์การใช้งานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.37 ข้อดีของการใช้ภูเกิลคลาสรูมหัวข้อติดตามทบทวนเนื้อหา บางส่วนที่ขาดหายไป มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.88 ข้อเสียของการใช้ภูเกิลคลาสรูมหัวข้อ นักศึกษาแยกตัวออกจากกลุ่มมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.73 และค่าเฉลี่ยรวม 3 ด้านมีค่าเฉลี่ย 4.32 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากบทเรียนออนไลน์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นสื่อการสอนที่สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเอง สนองความแตกต่างระหว่างบุคคล นักเรียนเกิดความมั่นใจในการเรียนรู้ด้วยตนเองว่าจะสามารถประสบผลสำเร็จได้ เพราะการเรียนรู้จะค่อย ๆ พัฒนาทีละขั้นจากง่ายไปหายากศึกษาได้ทั้งในและนอกห้องเรียน และจากการทดลอง ครั้งนี้ผู้วิจัยสังเกต พบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการศึกษาเนื้อหาในบทเรียน และต้อง การเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ต่อไป ทำให้นักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนมากขึ้นส่งผลให้ เกิดข้อบกพร่องในการเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์วิชาอินเทอร์เน็ตด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

จากผลการทดลองดังกล่าวข้างต้นทั้งหมดกล่าวโดยสรุปได้ว่า การสอนโดยวิธีปกติเป็น การสอนที่ผู้เรียนได้เรียนเป็นประจำ จากบทเรียนตามตำราที่กำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยการท่อง และจำในการทำ ความเข้าใจ เพื่อตอบคำถามทำให้ผู้เรียนไม่สนใจเท่าที่ควรเพราะขาดการได้ปฏิบัติ จริงซึ่งเป็น Active learning โดยยึดครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher centered) นักเรียนขาดการสื่อสาร ทำให้การเรียนไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรจากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้นักเรียนที่ได้รับ การสอนโดยใช้บทเรียนออนไลน์ วิชาภาษาบาลีด้วยนวัตกรรม “LIVEWORKSHEETS” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า เกิดความเข้าใจ และมีความสนใจสูงกว่า การสอนแบบปกติจึงกล่าวได้ว่าวิธีการเรียนการสอนโดยใช้บทเรียนออนไลน์ เป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยสร้างเสริมพัฒนาความเข้าใจ และความสนใจของนักเรียนการสอน โดยใช้บทเรียนออนไลน์มีข้อดีคือ ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนด้วยตนเองตามความสามารถของตน รวมทั้งเป็นการ พัฒนาความรู้ทักษะด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนทั้งด้านการอ่าน การคิด การวิเคราะห์ รวมถึงการมีทัศนคติที่ดีต่อ การเรียน จากทฤษฎีของธอร์นไดคและสกินเนอร์ นำมา เป็นพื้นฐานสำคัญในการสอนโดยใช้บทเรียนออนไลน์ให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติกิจกรรม รวมทั้งการมีส่วนร่วมเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล ช่วยผู้ที่ยังไม่รู้เข้าใจ และพัฒนาผู้ที่ยังไม่รู้เร็วให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งยังมีเวลาในการทบทวนความรู้ เรื่องอื่น ๆ และยังเป็น การช่วยให้อ่าน มีเวลาในการช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนช้าให้พัฒนาทันเพื่อนได้และช่วยให้ครูเอาใจใส่นักเรียนได้อย่างทั่วถึง

สรุป

จากการที่ได้จัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนออนไลน์กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง พบว่า นักเรียนมีความสนใจและมีความกระตือรือร้นในบทเรียน เนื่องด้วยมีภาพมีเนื้อหาประกอบ ซึ่งไม่ทำให้ผู้เรียนเบื่อง่ายและเข้าใจต่อบทเรียนง่ายยิ่งขึ้น เมื่อเรียนแต่ละบทแล้วสามารถตรวจคำตอบได้ทำให้เกิดความภาคภูมิใจและความกระตือรือร้นมากขึ้น ช่วยให้นักเรียนมีความมั่นใจ ในการเรียนและการทำแบบทดสอบ เมื่อฝึกทำบ่อย ๆ ก็จะเกิดทักษะเกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ช่วยพัฒนาการเรียนการสอนเป็นไปอย่างต่อเนื่อง เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนให้ความสนใจในการปฏิบัติกิจกรรมรวมถึงการส่งงานอย่างสม่ำเสมอ มีเวลาในการทบทวนบทเรียนเพื่อเสริมทักษะกระบวนการในการเรียนรู้ที่ดียิ่งขึ้นต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 “LIVEWORKSHEETS” เป็นแอปพลิเคชัน ที่ง่ายต่อการใช้งาน เมนูไม่ยุ่งยากรองรับได้หลากหลายอุปกรณ์ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ที่ไม่จำกัดว่าต้องอยู่ในห้องเรียน ทำให้นักเรียนสามารถใช้เวลาว่างเข้าไปทบทวนหรือศึกษาได้ด้วยตนเอง จึงเหมาะสำหรับที่จะเป็นสื่อการเรียนการสอน ที่จะช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนได้

1.2 ผู้สอนควรมีการเตรียมความพร้อมในเรื่องของอุปกรณ์เทคโนโลยีและระบบ อินเทอร์เน็ต ให้ผู้เรียนสามารถเข้าไปเรียนรู้บทเรียนออนไลน์ได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เรียนเกิด ความสนใจในบทเรียนและไม่รู้สึกลำบากเมื่อระบบอินเทอร์เน็ตไม่เสถียร

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การพัฒนาบทเรียนออนไลน์วิชาภาษาบาลีด้วยนวัตกรรม “LIVEWORKSHEETS” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีข้อจำกัดในเรื่องของอุปกรณ์เทคโนโลยีและระบบการทำงานของอินเทอร์เน็ต เมื่อระบบอินเทอร์เน็ตของโรงเรียนไม่เสถียรจะทำให้ไม่สามารถเรียนรู้จากบทเรียนออนไลน์ได้ ซึ่งนอกจากการทำวิจัยจะเน้นการนำเทคโนโลยีไปบูรณาการกับศาสตร์ต่าง ๆ แล้วก็ควรจะนำไปออกแบบการสอนในรายวิชาอื่น ๆ ด้วย

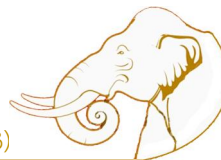
2.2 ควรทำการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนด้วยแอปพลิเคชัน “LIVEWORKSHEETS” เนื่องจากพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ วิชา อินเทอร์เน็ต ด้วยแอปพลิเคชัน “LIVEWORKSHEETS”

เอกสารอ้างอิง

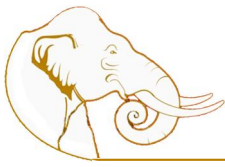
นภพินธุ์ อนันตศิริ. (2530). *แนวทางการสร้างโปรแกรมซ่อมเสริม*. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

ทัศนีย์ ชื่นบาน. (2539). *คอมพิวเตอร์ช่วยสอน*. วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา. 10(2): 29-30.

กิดานันท์ มลิทอง. (2540). “การพัฒนาชุดฝึกทักษะวิชาคณิตศาสตร์สมการชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จังหวัด นครพนม”. รายงานวิจัย. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ,

- เชมณัฐ มิ่งศิริธรรม. (2559). *การออกแบบสื่อการศึกษาสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
ปรัชญนันท์ นิลสุข. (2558). *ครูอาชีพะแห่งศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ : แมคเอดดูเคชั่น,
Gibbon, F., Taylor, C., & Morris, L. (1987). *How to design a program evaluation*. New Bury Park
: Sage.

การบริหารความเสี่ยงที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านงบประมาณ
ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในประเทศไทย
EFFECT OF RISK MANAGEMENT ON OPERATIONS PERFORMANCE
BUDGET OF MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA

อัมพร ดวงเกต¹, สมใจ บุญหมื่นไวย²

Amporn Duangats¹, Somchai Boonmuenwai²

¹⁻²หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

¹⁻²Master of Accountancy Programe, Rajamangala University of Technology Isan

Tuktik2530amporn@gmail.com, Tel. 084-8292412

Received : May12, 2023;

Revised : June15, 2023;

Accepted : June18, 2023

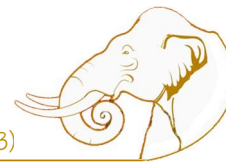
บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของการบริหารความเสี่ยงที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านงบประมาณของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในประเทศไทย จำนวน 46 แห่ง โดยผู้วิจัยกำหนดให้ หัวหน้าส่วนคลังและทรัพย์สินและบุคลากรสายปฏิบัติการที่ปฏิบัติงานด้านแผนงานและงบประมาณ ด้านการเงิน ด้านบัญชี และด้านพัสดุ เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ได้รับแบบสอบถามตอบกลับจำนวน 149 ฉบับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและใช้สถิติการถดถอยพหุคูณเพื่อทดสอบสมมุติฐาน จากผลการทดสอบพบว่า การบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน ด้านการเงิน และ ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ มีผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านงบประมาณของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในประเทศไทย ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามหาวิทยาลัยได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจน และส่งเสริมให้มีการจัดทำคู่มือเกี่ยวกับ กฎ ระเบียบข้อบังคับให้เป็นปัจจุบันและเป็นมาตรฐานเดียวกัน

คำสำคัญ: การบริหารความเสี่ยง; ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน; มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Abstract

This research purpose was to study the effects of risk management on performance efficiency of Mahachulalongkornrajavidyalaya University in Thailand. The sample group was the header of division of finance and property, personal of planning and budget performance, financial, accounting, and parcel in 46 campuses of Mahachulalongkorn rajavidyalaya University, who answer the questionnaires, and researcher was received all of

them about 149 sheets. Statistics for data analyze were frequency, percentage, mean, Standard Deviation (S.D.) and Multiple Regression Analysis for hypothesis testing. The results of hypothesis testing show that:

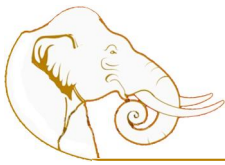
The risk management on performance of financial have positive effect to the performance efficiency of Mahachulalongkornrajavidyalaya University in Thailand, statistically significant at the 0.05 level. and compliance with regulations have positive effect to the performance efficiency of Mahachulalongkornrajavidyalaya University in Thailand, statistically significant at the 0.01 level. This shows that the university has focused on clearly defining the roles and responsibilities of the operators. and encourage the preparation of manuals on rules and regulations to be up to date and to be of the same standard.

KeyWords: risk management; efficiency performance; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

บทนำ

ในปัจจุบันโลกได้รับผลกระทบอย่างมากเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโรคโควิด 19 (Covid-19) ซึ่งในประวัติศาสตร์เราได้ผ่านวิกฤติโรคระบาดมาแล้วหลายครั้ง แต่ครั้งนี้ส่งผลกระทบต่อมนุษย์ สังคม และโลก เพราะไวรัสตัวนี้ไม่ได้ส่งผลในด้านความเจ็บป่วยระดับบุคคลเท่านั้น แต่การระบาดนี้ส่งผลกระทบไปทั่วทุกมิติ และกระทบต่อเศรษฐกิจโลกและความเหลื่อมล้ำทางสังคม การเจ็บป่วย การเสียชีวิต การหยุดทำงานหรือตักงาน สูญเสียรายได้ ส่งผลเกือบทุกประเทศ ทำให้ประชาชนทั่วโลกต้องปรับตัว และเปลี่ยนพฤติกรรมหลายอย่างเพื่อป้องกันตัวเองและลดการแพร่ระบาด ซึ่งไม่มีใครที่อาจจะคาดเดาได้ว่า วิกฤติการณ์ครั้งนี้ จะยุติและผ่านพ้นไปเมื่อใด (กฤษฎา สุขพัฒน์, 2564: 68) หลายองค์กรยังคงอยู่ในสภาวะของความโกลาหลในการจัดการกับผลกระทบ ที่เกิดขึ้นจากวิกฤติการณ์ไวรัส (Covid-19) ซึ่งแน่นอนว่าเหตุการณ์นี้นั้นย่อมอยู่เหนือความคาดหมายขององค์กรส่วนใหญ่ที่จะระบุเป็นความเสี่ยงขององค์กรในช่วงเวลาก่อนหน้านี้ และหากจะพิจารณาจากรายงานความเสี่ยงโลกหรือ Global Risk Report ที่สภาเศรษฐกิจโลก (WEF) นำเสนอในแต่ละปีนั้นจะพบว่าความเสี่ยงจากโรคติดต่อแพร่เชื้อ (Infectious Diseases) นั้น ถูกจัดอันดับให้เป็นหนึ่งในสองความเสี่ยงสำคัญที่ทุกองค์กรจะต้องให้ความสำคัญโดยเฉพาะในเชิงผลกระทบ (สุรเดช จงวรรณศิริ, 2563: 28) โดยเฉพาะทางด้านการศึกษาในประเทศไทยก็ได้

ซึ่งการดำเนินงานธุรกิจต่าง ๆ ในปัจจุบันย่อมหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะประสบกับการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทั้งการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ล้วนส่งผลกระทบต่อธุรกิจทั้งในด้านบวกและด้านลบ หากผู้บริหารไม่สามารถปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงจะทำให้ธุรกิจได้รับผลกระทบในด้านลบ (วิลาวุธ อันมาก, 2556: 2) โดยเฉพาะทางด้านการศึกษาในประเทศไทยก็ได้ปรับตัวให้เท่าทันสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมก็ได้ออกประกาศมาตรการและการเฝ้าระวังการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด - 19 ฉบับที่ 18 ให้ปรับ

การปฏิบัติงาน (Work from Home) ของบุคลากรในสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ทำให้ลักษณะการปฏิบัติงานแตกต่างไปจากการปฏิบัติงานปกติ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหา

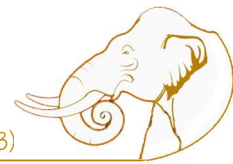
จากแนวโน้มดังกล่าวจะเห็นได้ว่าแนวทางการจัดสรรงบประมาณมีปัจจัยที่ไม่มีความคงที่และแน่นอน ปีล่าสุดได้รับการจัดสรรในระดับที่น้อยลงจากเดิม นโยบายของรัฐบาลที่ส่งผลมาจากความผันผวนของสภาพเศรษฐกิจ และปัจจัยที่เกิดสภาวะความยากลำบากจากสถานการณ์ของโรคระบาด องค์การจึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาระบบเพื่อเฝ้าระวัง ตรวจสอบและควบคุมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านงบประมาณ โดยใช้การบริหารความเสี่ยงเป็นปัจจัยในการทดสอบประสิทธิภาพ ซึ่งสอบถามจากผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติงานด้านงบประมาณโดยตรงปัจจัยผลกระทบด้านงบประมาณ อันเกิดมาจากสภาวะสถานการณ์ที่ไม่มีความแน่นอนดังกล่าว จึงส่งผลกระทบต่อระบบการบริหารงานในองค์กร ทำให้บุคลากรภายในต้องมีการปรับตัว การปรับระบบ และรูปแบบการปฏิบัติงาน การดำเนินการตามพันธกิจเป้าหมายขององค์กร ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานขององค์กรในการบริหารงานตามนโยบายจึงอาจไม่บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ กระบวนการบริหารและจัดการที่จะสามารถลดมูลเหตุ และแก้ไขปัญหาคือ กระบวนการบริหารความเสี่ยง (Risk Management) จากปัจจัยผลกระทบที่เกิดขึ้น เพื่อรักษาและเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารองค์กร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่งของรัฐโดยได้รับรองในปี พ.ศ. 2540 เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล และได้รับการตรวจรับรองจากคณะกรรมการตรวจประเมินคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอก จากนโยบายของภาครัฐและสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ให้ทุกสถาบันอุดมศึกษาต้องจัดทำแผนการบริหารความเสี่ยงขึ้นในสถาบัน เพื่อป้องกันหรือบรรเทาความรุนแรงของปัญหา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารความเสี่ยง จึงได้กำหนดเป็นยุทธศาสตร์ พัฒนาระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลไว้ในแผนพัฒนามหาวิทยาลัยระยะที่ 11 โดยตระหนักถึงการบริหารและควบคุมปัจจัย กิจกรรม กระบวนการดำเนินงานที่อาจเป็นมูลเหตุของความเสียหาย

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลกระทบของการบริหารความเสี่ยงที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านงบประมาณมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในประเทศไทยโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของการบริหารความเสี่ยงที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านงบประมาณของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในประเทศไทย ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในประเทศไทย จำนวน 46 แห่ง ผลลัพธ์ที่ได้จะเป็นแนวทางในการบริหารความเสี่ยงและปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านงบประมาณให้มีดียิ่งขึ้น

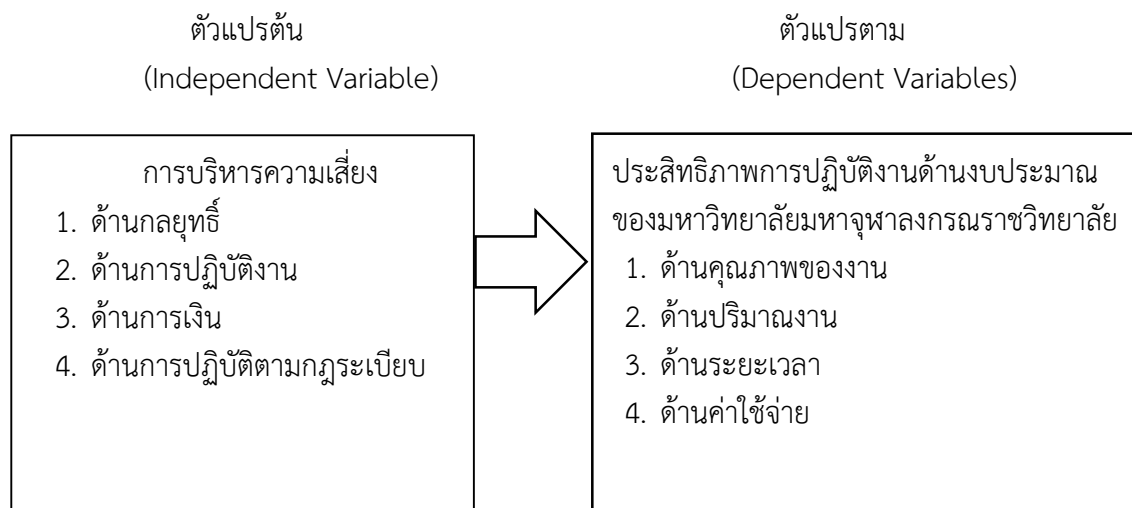
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเสี่ยงของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านงบประมาณของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในประเทศไทย
3. เพื่อทดสอบผลกระทบของการบริหารความเสี่ยงที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านงบประมาณของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในประเทศไทย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม โดยมีรายละเอียดดังนี้

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบสุ่มอย่างง่าย โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. จำนวนบุคลากรจำนวน 194 คน ซึ่งมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีเพียงแห่งเดียว มีวิทยาเขต 10 แห่ง วิทยาลัยสงฆ์ 6 แห่ง ห้องเรียน 11 จังหวัด หน่วยวิทยบริการ 18 แห่ง สถาบันสมทบ ทั้งในและนอกประเทศ 7 แห่ง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอีก 10 แห่ง ดังนั้น ผู้วิจัยนำข้อมูลมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในประเทศไทย มีจำนวน 46 แห่ง

2. การสุ่มกลุ่มตัวอย่างจะต้องสุ่มมาจากรายชื่อที่กำหนด ได้แก่ หัวหน้าส่วนคลังและทรัพย์สิน และบุคลากรสายปฏิบัติการที่ปฏิบัติงานด้านแผนงานและงบประมาณ ด้านการเงิน ด้านบัญชี และด้านพัสดุ จำนวน 194 คน จากนั้นทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบอย่างง่าย

3. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หัวหน้าส่วนคลังและทรัพย์สินและบุคลากรสายปฏิบัติการที่ปฏิบัติงานด้านแผนงานและงบประมาณ ด้านการเงิน ด้านบัญชี และด้านพัสดุ จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในประเทศไทย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาผู้วิจัยได้กำหนดไว้ ดังนี้

1) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม บุคลากรที่ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในประเทศไทย

2) การทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

2.1 ทดสอบความเชื่อมั่นตามเนื้อหาผ่านอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดและหลักการ ดำเนินการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยค่าสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการหาค่าความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทุกตัวแปรมากกว่า 0.8 จึงเป็นค่าที่ยอมรับได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์เพื่อสะดวกต่อการตอบแบบสอบถาม และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่รวดเร็วยิ่งขึ้น แล้วดำเนินการส่งแบบสอบถามออนไลน์ ให้กับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ผ่านช่องทางกลุ่มไลน์ MCU MIS ซึ่งในกลุ่มไลน์ดังกล่าวเป็นกลุ่มไลน์ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นช่องทางการสื่อสารการใช้งานของระบบ MIS ซึ่งผู้ที่เข้าร่วมกลุ่มไลน์ MIS ได้ต้องเป็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานหัวหน้าส่วนคลังและทรัพย์สินและบุคลากรสายปฏิบัติการที่ปฏิบัติงานด้านแผนงานและงบประมาณ ด้านการเงิน ด้านบัญชีและด้านพัสดุ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในประเทศไทยเพื่อขอความอนุเคราะห์ให้บุคลากรกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามกลับมา โดยได้ดำเนินการจัดส่งแบบสอบถาม เมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2566 ถึงวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2566 ปรากฏว่าผู้วิจัยได้รับการตอบกลับแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับมาจำนวน 155 ชุด คิดเป็นร้อยละ 79.90 ซึ่งสอดคล้องกับการเปรียบเทียบการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซีและมอร์แกน หากมีขนาดประชากร 200 คน ควรใช้กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 132 คน จึงถือว่ายอมรับผลการวิเคราะห์ได้ และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความเพียงพอและความเหมาะสมของจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับการตอบกลับ

ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูล

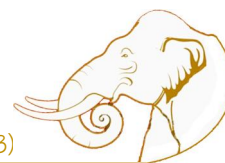
ผู้วิจัยวิเคราะห์แบบสอบถามด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในประเทศไทย โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การหาค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางพร้อมคำบรรยายประกอบ

2. การวิเคราะห์การบริหารความเสี่ยงและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในประเทศไทยโดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียงและสรุปผลการดำเนินการวิจัยจากนั้น คำนวณหาค่าเฉลี่ยของคำตอบแบบสอบถาม โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2555: 75) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.50 – 5.00	หมายถึง การปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.50 – 4.49	หมายถึง การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	2.50 – 3.49	หมายถึง การปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.50 – 2.49	หมายถึง การปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.49	หมายถึง การปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การวิเคราะห์ผลกระทบของการบริหารความเสี่ยงที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในประเทศไทย โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

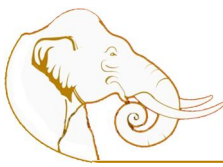

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องผลกระทบของการบริหารความเสี่ยงที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในประเทศไทย สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	49	31.6
1.2 หญิง	106	68.4
2. อายุ		
2.1 น้อยกว่า 30 ปี	16	10.3
2.2 30 - 39 ปี	63	40.6
2.3 40 - 49 ปี	46	29.7
2.4 50 ปีขึ้นไป	30	19.4
3. ระดับการศึกษา		
3.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี	-	-
3.2 ปริญญาตรี	84	54.2
3.3 ปริญญาโท	66	42.6
3.4 สูงกว่าปริญญาโท	5	3.2
4. ประสบการณ์ในการทำงาน		
4.1 น้อยกว่า 5 ปี	26	16.8
4.2 5 - 10 ปี	67	43.2
4.3 10 - 15 ปี	33	21.3
4.4 15 ปีขึ้นไป	29	18.7
ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
5. หน้าที่ปฏิบัติงานในปัจจุบัน		
5.1 ด้านการเงิน	68	43.9
5.2 ด้านบัญชี	30	19.4
5.3 ด้านพัสดุ	28	18.1
5.4 ด้านอื่น ๆ	29	18.7
6. ตำแหน่งงานในปัจจุบัน		
6.1 ผู้อำนวยการกองหรือส่วนคลังและทรัพย์สิน	4	2.6

6.2 รองผู้อำนวยการกองคลังและทรัพย์สิน	3	1.9
6.3 หัวหน้าและบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการเงิน	63	40.6
6.4 หัวหน้าและบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านบัญชี	27	17.4
6.5 หัวหน้าและบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านพัสดุ	28	18.1
6.6 อื่น ๆ	30	19.4
รวม	155	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 68.4 และที่เหลือ 49 คน เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 31.60

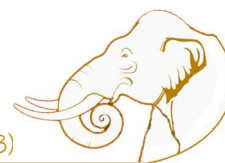
ด้านอายุ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุน้อย 30-39 ปี จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 40.6 รองลงมาคืออายุระหว่าง 40-49 ปี จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 29.7 อายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 19.4 และอายุน้อยกว่า 30 ปี จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 10.3

ด้านระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 54.2 รองลงมาคือระดับการศึกษาในระดับปริญญาโท จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 42.6 และระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาโท จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.2

ด้านประสบการณ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน 5 - 10 ปี จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 43.2 รองลงมาคือประสบการณ์ทำงาน 10-15 ปี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 21.30 มีประสบการณ์ทำงาน 15 ปีขึ้นไป จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 18.7 และมีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 16.8

ด้านหน้าที่ปฏิบัติงานในปัจจุบันด้านการเงิน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามมีหน้าที่ปฏิบัติงานส่วนใหญ่ปฏิบัติงานด้านการเงิน จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 40.6 รองลงมาคือหน้าที่ปฏิบัติงานด้านบัญชี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 19.4 หน้าที่ปฏิบัติงานด้านอื่น ๆ จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 18.7 และหน้าที่ปฏิบัติงานด้านพัสดุ จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 18.1

ด้านตำแหน่งงานในปัจจุบัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามมีตำแหน่งงานในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าและบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการเงิน จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 40.6 รองลงมาเป็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานในตำแหน่ง อื่น ๆ จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 19.4 หัวหน้าและบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านพัสดุ จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 18.1 ผู้อำนวยการกองหรือส่วนคลังและทรัพย์สิน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.6 และรองผู้อำนวยการกองคลังและทรัพย์สิน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.9

ตารางที่ 4.2 ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง ของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในประเทศไทย รายด้าน โดยรวม (n = 155)

การบริหารความเสี่ยง	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์	4.17	0.60	มาก
2. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน	4.36	0.47	มาก
3. ความเสี่ยงด้านการเงิน	4.41	0.50	มาก
4. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ	4.25	0.54	มาก
เฉลี่ย	4.30	0.52	มาก

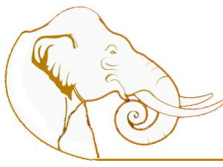
จากตารางที่ 4.2 พบว่าระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่ามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในประเทศไทย มีการบริหารความเสี่ยง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ความเสี่ยงด้านการเงิน ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.50) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.47) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.54) และความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.60)

ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านงบประมาณของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในประเทศไทย แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณภาพของงาน 2) ด้านปริมาณงาน 3) ด้านระยะเวลา 4) ด้านค่าใช้จ่าย โดยทำการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สามารถสรุปผลได้ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.3 ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในประเทศไทย รายด้านโดยรวม (n = 155)

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านคุณภาพของงาน	4.40	0.46	มาก
2. ด้านปริมาณงาน	4.35	0.46	มาก
3. ด้านระยะเวลา	4.28	0.51	มาก
4. ด้านค่าใช้จ่าย	4.40	0.49	มาก
เฉลี่ย	4.36	0.48	มาก

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่ามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในประเทศไทย มีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านงบประมาณรายด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านคุณภาพของงาน ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.46) ด้านค่าใช้จ่าย ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.49) ด้านปริมาณงาน ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.46) และด้านระยะเวลา ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.51)

ตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ และ VIF ของตัวแปร

Variables	Pearson correlation coefficient					
	STR	WOR	FIN	COM	EFF	VIF
STR	1	0.478**	0.524**	0.504**	0.280**	1.48
WOR		1	0.665**	0.563**	0.479**	1.89
FIN			1	0.743**	0.548**	2.86
COM				1	0.530**	2.35
EFF					1	

หมายเหตุ: *,** มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, 0.05 ตามลำดับ

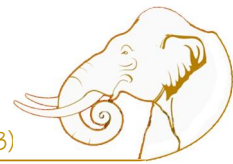
จากตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญระหว่างตัวแปร คือ ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน ความเสี่ยงด้านการเงินและความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ยังพบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกัน เพื่อป้องกันปัญหาการเกิดความสัมพันธ์ที่มากเกินไปของตัวแปรอิสระ(Multicollinearity) ผู้วิจัยจึงได้ทำการทดสอบค่า VIF ผลพบว่าค่า VIF อยู่ระหว่าง 1.48- 2.86 ซึ่งไม่เกิน 10 แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระไม่ทำให้เกิดปัญหา Multicollinearity

ตารางที่ 4.5 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลผลกระทบของการบริหารความเสี่ยงที่มีผลต่อประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานด้านงบประมาณของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในประเทศไทย

การบริหารความเสี่ยง	ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน		t	P-value
	สัมประสิทธิ์การถดถอย β	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน		
1.ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์	-0.058	0.053	1.084	0.280
2.ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน	0.165	0.077	2.139*	0.034*
3.ความเสี่ยงด้านการเงิน	0.215	0.089	2.411*	0.017*
ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ	0.199	0.075	2.651**	0.009**
F = 20.72, R = 0.597, R ² = 0.356, p = 0.00				

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.5 พบว่า การบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน ($\beta = 0.165$, $p < 0.05$) ด้านการเงิน ($\beta = 0.215$, $p < 0.05$) และด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ($\beta = 0.199$, $p < 0.01$) มีผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านงบประมาณของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในประเทศไทย ผู้วิจัยจึงยอมรับตามสมมติฐานที่ 2 - 4 ในขณะเดียวกัน การบริหารความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ไม่

พบผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านงบประมาณของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในประเทศไทย ดังนั้นผู้วิจัยจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 1

จากผลการวิเคราะห์ข้างต้น สามารถนำมาสร้างแบบจำลองสมมติฐานสมการความถดถอยเชิงพหุได้ดังนี้

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน = $2.093 - 0.058 (\text{ด้านกลยุทธ์}) + 0.165 (\text{ด้านการปฏิบัติงาน}) + 0.215 (\text{ด้านการเงิน}) + 0.199 (\text{ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ})$

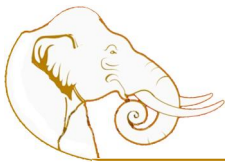
จากสมการดังกล่าว สามารถทำนายความถูกต้องภายใต้ความเชื่อมั่น 95% มีความถูกต้องอยู่ที่ 35.6 %

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่องผลกระทบของการบริหารความเสี่ยงที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านงบประมาณของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในประเทศไทย มีประเด็นการอภิปรายดังนี้

1. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงานมีผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านงบประมาณของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในประเทศไทย หมายความว่า มหาวิทยาลัยมีกระบวนการสรรหาบุคลากรให้มีความเหมาะสมกับภารกิจ ตำแหน่งและหน้าที่ จัดให้มีการอบรมพัฒนาความรู้ ทักษะ ความสามารถ มีการกำหนดขั้นตอน กระบวนการปฏิบัติงาน และส่งเสริมให้มีการจัดทำคู่มือแนวทางรายละเอียดในการปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ลัทธวัฒน์ เฉลิมรักษ์ 2563: 10) กล่าวว่า ความสามารถในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบให้สำเร็จลุล่วงอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และทันตามกำหนด มีความรู้ความสามารถและทักษะ ตลอดจนทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น บุคลากร งบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดในการให้บริการกับผู้รับบริการให้เกิดความพึงพอใจมากที่สุด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร หากแต่ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานนั้น

2. ความเสี่ยงด้านการเงินมีผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านงบประมาณของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในประเทศไทย หมายความว่า มหาวิทยาลัยให้ความสำคัญกับการตรวจสอบเอกสาร หลักฐานและรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ก่อน ทำการเบิกจ่ายทุกครั้ง ให้ความสำคัญกับความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ของกระบวนการและขั้นตอนการรับเงินให้เป็นไปตาม ระเบียบที่ส่วนกลางกำหนดไว้และยังให้ความสำคัญกับการจัดทำรายงานทางการเงินอย่างเป็นระบบและสามารถนำข้อมูลทางการเงินไปใช้ในการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายได้งบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (อัครเดช ไม้จันทร์ 2560: 16) กล่าวว่า การกระทำกิจกรรมใด ๆ ที่บรรลุผลตามที่ต้องการและตั้งเป้าหมายไว้ โดยสัดส่วนของต้นทุนหรือปัจจัยนำเข้าในการลงทุนน้อยที่สุด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ ทันต่อสถานการณ์ และเป็นประโยชน์ต่อองค์กรอย่างคุ้มค่า โดยอาศัยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคคล ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือ รวมถึงด้านการจัดการ จนได้ผลลัพธ์ตามที่กำหนดไว้ และเป็นไปตามเงื่อนไขของเป้าหมาย ถูกต้องและรวดเร็ว และเป็นที่พึงพอใจขององค์กร

3. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบมีผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ด้านงบประมาณของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในประเทศไทย หมายความว่า มหาวิทยาลัยมีกระบวนการพัฒนาปรับปรุง กฎระเบียบ ที่มีความล้ำหลัง ให้มีความทันสมัย เหมาะสม กับการปฏิบัติงาน ในสถานการณ์ปัจจุบัน มุ่งเน้น เกี่ยวกับการจัดทำ กฎระเบียบ ข้อบังคับและ แนวทางปฏิบัติ ให้มีความชัดเจน และครอบคลุม เพื่อเป็นแนวทางเดียวกัน ส่งเสริมการเรียนรู้และเข้าถึงการเปลี่ยนแปลง กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และมาตรฐานที่สำคัญและจำเป็นต่อการทำงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ฐิติรัตน์ ตาทอง 2560: 27) กล่าวว่า การดำเนินงานให้สำเร็จตามเน้นกระบวนการจัดการที่ดี ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ กฎหมาย ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

4. ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ไม่มีผลกระทบกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านงบประมาณของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในประเทศไทย หมายความว่า มหาวิทยาลัยอาจให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจและแผนกลยุทธ์น้อย ทำให้การถ่ายทอดแผนการทำงานให้ บุคลากรจากระดับผู้บริหารสู่การปฏิบัติงานในระดับปฏิบัติงานมีความไม่แน่นอนและชัดเจนต่อการ ปฏิบัติงาน ขาดกระบวนการกำกับติดตามประเมินผลแผนงานขององค์กร ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความเข้าใจไม่ ตรงกันของผู้ที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจและแผนกลยุทธ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (กัญญา ฤทธิสาคร และพรทิพย์ สุริยาชัยวัฒน์ 2558: 89) กล่าวว่า ในการบริหารไม่มีความแน่นอนและ ชัดเจนของนโยบายผู้บริหารในการดำเนินงานเกี่ยวกับกลยุทธ์ในการทำงานและความเข้าใจที่ไม่ตรงกันของผู้ที่ เกี่ยวข้องในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ แผนกลยุทธ์และแผนการปฏิบัติงานของสถานศึกษา ดังนั้นโรงเรียนควรมีการประชุมวางแผนการทำงานให้ชัดเจน เพื่อการทำงานนั้นจะได้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

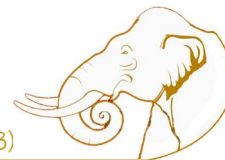
สรุป

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า บุคลากรที่ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัยในประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีค่าเฉลี่ย ร้อยละ 68.4 อายุ 30 - 39 ปี มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 40.6 รองลงมา 40-49 ปี มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 29.7 ระดับการศึกษาปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 54.2 ประสบการณ์ในการทำงาน 5 - 10 ปี มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 43.2 รองลงมา 10-15 ปี มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 21.30 หน้าที่ปฏิบัติงานในปัจจุบันด้านการเงิน มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 40.6 รองลงมาด้านบัญชี มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 19.4 และตำแหน่งงานในปัจจุบันเป็นหัวหน้าและบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการเงิน มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 40.6 รองลงมาด้านอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 19.4

สรุปผลตามวัตถุประสงค์

1) เพื่อศึกษาความเสี่ยงของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า การบริหารความเสี่ยง โดยรวม มีค่าเฉลี่ย 4.30 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา รายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า การ บริหารความเสี่ยงด้านการเงินมีค่าเฉลี่ยที่ 4.41 รองลงมาคือความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยที่ 4.36

ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบมีค่าเฉลี่ยที่ 4.25 และความเสี่ยงด้านกลยุทธ์มีค่าเฉลี่ยที่ 4.17 ตามลำดับ

2) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านงบประมาณของมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในประเทศไทย ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวมมีค่าเฉลี่ยที่ 4.36 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่าประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านคุณภาพของงานมีค่าเฉลี่ยที่ 4.41 รองลงมาคือด้านค่าใช้จ่ายมีค่าเฉลี่ยที่ 4.40 ด้านปริมาณงานมีค่าเฉลี่ยที่ 4.35 และด้านระยะเวลามีค่าเฉลี่ยที่ 4.28 ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน

จากการศึกษางานวิจัย เรื่องผลกระทบของการบริหารความเสี่ยงที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านงบประมาณของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในประเทศไทย ผลการวิจัย พบว่า การบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน ความเสี่ยงด้านการเงิน และความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ มีผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านงบประมาณของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในประเทศไทย ในขณะเดียวกัน การบริหารความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ไม่พบผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านงบประมาณของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในประเทศไทย

ข้อเสนอแนะ

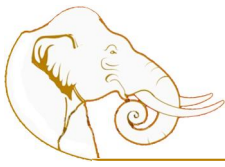
จากการศึกษาผลกระทบของการบริหารความเสี่ยงที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านงบประมาณของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในประเทศไทย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะในงานวิจัย

1) ผู้บริหารสามารถนำแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านกฎระเบียบไปเป็นแนวทางในการจัดทำและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ให้ถูกต้อง ครบถ้วน ความชัดเจน มีกระบวนการพัฒนาปรับปรุง กฎระเบียบ ที่มีความล้าหลัง ให้มีความทันสมัย เหมาะสม และเป็นปัจจุบัน กับการปฏิบัติงาน ในสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อเป็นแนวทางเดียวกัน ส่งเสริมการเรียนรู้และเข้าถึงการเปลี่ยนแปลง กฎระเบียบ ข้อบังคับและมาตรฐานที่สำคัญและจำเป็นต่อการทำงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

2) ผู้บริหารสามารถนำแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงานไปเป็นแนวทางกำหนดมาตรฐานเฉพาะตำแหน่งเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อสรรหาบุคลากรที่จะเข้ามาปฏิบัติงาน ให้มีความเหมาะสมกับภารกิจ ตำแหน่งและหน้าที่ มีการสำรวจอัตรากำลัง และมีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของบุคลากร เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาผลการปฏิบัติงานของบุคลากรให้เกิดประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านงบประมาณ

3) ผู้บริหารสามารถนำแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการเงินไปเป็นแนวทางกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจสอบเอกสาร หลักฐานและรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องก่อนทำการเบิกจ่ายทุกครั้ง และมีการบริหารจัดการและการควบคุมทางการเงินและงบประมาณขององค์กร

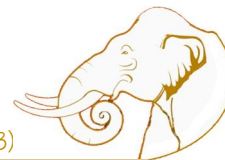

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงในด้านต่าง ๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านงบประมาณของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในประเทศไทย
- 2) ควรมีการศึกษางานวิจัยดังกล่าวในรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับความสามารถในการบริหารความเสี่ยงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในด้านอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กัญญา ฤทธิสาคร, และพรทิพย์ สุริยาชัยวัฒน์. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารความเสี่ยงกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปทุมธานี (วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา. ปทุมธานี, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- จันทิมา วงศ์วรรณ. (2555). ผลกระทบของวิสัยทัศน์และนโยบายการบริหารงานที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารความเสี่ยงของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญามหาบัณฑิต). มหาสารคาม, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จิตติรัตน์ ดาทอง. (2560). ผลกระทบของการบริหารความเสี่ยงที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ ปรัชญามหาบัณฑิต). ศรีสะเกษ, มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- นลพรรณ บุญฤทธิ์. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสาธารณะ วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์). ชลบุรี, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พรธิดา สีคำ. (2560). อิทธิพลของกระบวนการตรวจสอบภายใน และการบริหารความเสี่ยงที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ ปรัชญามหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร, มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- เพ็ญศรี คำกลั่น. (2561). การวิเคราะห์ความเสี่ยงการปฏิบัติงานด้านการเงินและพัสดุ ของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- รักษิณา ใจจันทร์, พรรณณา เชื้อบาง, และ จิตติรดา แสงสว่าง. (2563). ผลกระทบของการควบคุมภายใน และการบริหารความเสี่ยงต่อการปฏิบัติงานด้านการเงิน บัญชี และพัสดุของมหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทย. วารสารเทคโนโลยีภาคใต้, 13(1), 86-98.
- ลัทธวัฒน์ เฉลิมรักษ์. (2563). ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของตำรวจรัฐสภา. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

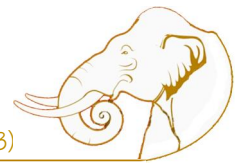

- วรรณวิภา จันทรหอมกุล. (2559). *การบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการ กรณีศึกษามหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ*. การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.
- ศิริพร พึ่งพรพรหม. (2557). *ผลกระทบของการบริหารความเสี่ยงทางการเงินที่มีต่อประสิทธิภาพองค์กรของธุรกิจส่งออกข้าวหอมมะลิในประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อุทสัน วีระศักดิ์การุณย์. (2556). *ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความต้องการในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ กองบังคับการอารักขาและควบคุมฝูงชน* (วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาการบริหารงานตำรวจและกระบวนการยุติธรรม. ปทุมธานี, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- อัครเดช ไม้จันทร์. (2560). *ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมติดตั้งเครื่องจักรสานการผลิตในจังหวัดสงขลา* (วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). สงขลา, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Certo, C.S. (2000). *Modern Management*. (8th ed.). Upper Saddle River, New Jersey: Prentice Hall.
- Simon, H.A. (1960). *Administrative behavior*, New York: The McMillen.

ภาคผนวก

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

คำแนะนำสำหรับผู้แต่ง

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการวารสาร รวมทั้งผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย ไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ซึ่งทางวารสารได้กำหนดความซ้ำของผลงาน โปรแกรม CopyCat เว็บ Thaijo ในระดับ ไม่เกิน 20%

การส่งบทความเข้าระบบออนไลน์ของวารสาร เพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ ของวารสาร ได้ที่ <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/gajasara>

การจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 10 - 15 หน้ากระดาษ A4 (รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ภาษาไทยใช้ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตาราง 1 หรือ Table 1 และ รูป 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลาง

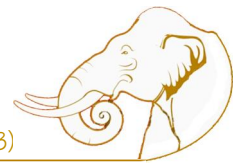
3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุชื่อต้นสังกัด หรือชื่อหน่วยงาน

4) มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 300 คำต่อบทคัดย่อ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (3 - 5 คำ)

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจาก หัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร พิมพ์ตัวที่ 6 และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ควรเว้นระยะพิมพ์ เพิ่มอีก 0.5 ช่วงบรรทัด

7) การใช้ตัวเลขคำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น(ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

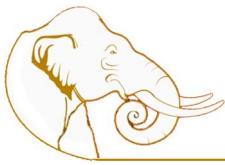
- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction) ระบุความสำคัญของปัญหาการวิจัย กรอบแนวคิด และระบุวัตถุประสงค์การวิจัย
- 3) การทบทวนวรรณกรรม เขียนควรอธิบายถึงผลการสืบค้นเอกสาร บทความ การวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงให้เห็นถึง “ช่องว่างของความรู้” (Knowledge gap) ที่ยังไม่ถูกพิจารณา
- 4) กรอบแนวคิดการวิจัย
- 5) ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัย การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง และการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 6) ผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ
- 7) อภิปรายผล/วิจารณ์ (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด
- 8) องค์ความรู้ใหม่ ระบุองค์ความรู้ที่ได้อันเป็นผลมาจากการวิจัย ผ่านการสังเคราะห์ ออกมาในรูปแบบของ แผนภูมิ แผนภาพ หรือ ผังมโนทัศน์ พร้อมทั้งการอธิบายที่รัดกุม เข้าใจได้ง่าย
- 9) สรุป (Conclusion) ระบุข้อสรุปที่สำคัญ
- 10) ข้อเสนอแนะ (Suggestion)
 - ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์
 - ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป
- 11) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ ทั้งในเนื้อเรื่องและเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

บทความพิเศษ บทความวิชาการ บทความปริทรรศน์ ปกิณกะ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) บทสรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (References)

ระบบการอ้างอิง

เอกสารที่นำมาอ้างอิงควรได้มาจากแหล่งที่มีการตีพิมพ์ชัดเจน อาจเป็นวารสาร หนังสือหรือข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตก็ได้ ทั้งนี้ผู้เขียนบทความต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารอ้างอิงทั้งหมด ก่อนส่งต้นฉบับผู้เขียนบทความควรตรวจสอบถึงความถูกต้องของการอ้างอิงเอกสาร เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้องจะไม่ได้รับการส่งต่อเพื่อพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้ถูกต้อง สำหรับการอ้างอิงเอกสารในบทความนั้น

ใช้ระบบ APA ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุล ของผู้เขียนและเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง เอกสารที่อ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ และเจ้าของบทความต้องรับผิดชอบถึงความถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสาร มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

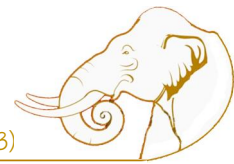
- 1) ผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างชื่อผู้แต่ง เครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหามหรรษา ธมฺมหาโส, 2554)
- 2) ผู้แต่ง 1 -3 รายให้อ้างชื่อของผู้แต่งสองราย เครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโร และ เขมณัฏฐ์ อินทรสุวรรณ, 2553) หากมีเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 รายการให้ใช้เครื่องหมายอฒภาค (;) คั่นระหว่างรายการอ้างอิง เช่น (สมภาร พรหมทา, 2548; ธนิต อยู่โพธิ์, 2550)
- 3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 3 รายให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรก เว้นวรรคหนึ่งครั้ง เพิ่มคำว่า และคณะ เช่น (สนธิ ศรีดำแดง และคณะ, 2548)
- 4) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงตามลำดับพยัญชนะตัวแรกของชื่อผู้แต่ง เช่นเดียวกับลำดับการอ้างอิงในส่วนเอกสารอ้างอิง

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

- 1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง เครื่องหมายจุลภาค ปีที่พิมพ์ และหน้าที่นำมาอ้างอิง เช่น (Keown, 2003)
- 2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งสองราย เครื่องหมายจุลภาค ปีที่พิมพ์ และหน้าที่นำมาอ้างอิง เช่น (Hersey & Blanchard, 2000) และให้ใช้เครื่องหมายอฒภาค (;) คั่นกลางระหว่างเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 เอกสาร เช่น (Keown, 2003; Hersey & Blanchard, 2000)
- 3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วย et al., ปีที่พิมพ์ และหน้าที่นำมาอ้างอิง (Kaiser et al., 2008)
- 4) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงชื่อผู้แต่ง

หลักเกณฑ์ทั่วไปในการพิมพ์รายการสำนักพิมพ์/โรงพิมพ์ กรณีเป็นสำนักพิมพ์หรือบริษัทให้คงไว้เฉพาะชื่อ ดังตัวอย่าง

- 1) บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด ใช้ 21 เซ็นจูรี
- 2) สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ใช้ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- 3) กรณีที่เป็นโรงพิมพ์ให้ใช้รูปแบบเต็ม เช่น โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

เอกสารอ้างอิง

1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2) หนังสือ

รูปแบบ : ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)/ ชื่อหนังสือ. / (ครั้งที่พิมพ์). / สถานที่พิมพ์/ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์
ตัวอย่าง :

กาญจนา แก้วเทพ. (2553). *ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา*. กรุงเทพฯ: เอดิชั่นเพรส โปรดักส์.

จันทร์ธานี สงวนนาม. (2551). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บัณฑิต
พอยท์.

Best, J. W. (1970). *Research in Education*. New Jersey: Prentice-Hall.

Lunenburg, F. C., & Ornstein, A. V. (2012). *Educational Administration: Concepts and Practices*. (6th ed.). California: Wadsworth Publishing.

3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ : ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)/ ชื่อบทความ. // ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ)/ ชื่อเรื่อง./ (เลขหน้า
อ้างอิง)/ สถานที่พิมพ์/ : สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระสมชาย ปโยโค (ดำเนิน). (2554). การประยุกต์ใช้สัมมาวาจาเพื่อการบริหารงานของผู้นำ. ใน พระ
มหาหรรษา ธมฺมหาโส (บรรณาธิการ). *พุทธธรรมกับการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ*. (หน้า 10-
12). กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี่.

4) บทความจากวารสาร

(1) วารสารแบบเล่ม

รูปแบบ : ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)/ ชื่อบทความ./ ชื่อวารสาร./ ปีที่ / (ฉบับที่), / เลขหน้าแรกที่ตีพิมพ์-เลขหน้า
สุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

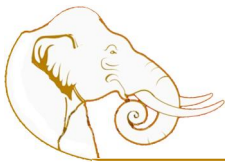
ชลิดา ลีนจี้. (2563). การจัดการที่มีผลกระทบต่อกระบวนการบริหารงานที่มีคุณภาพของธุรกิจขนาดกลาง
และขนาดย่อม ในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารศิลปการจัดการ*, 4(3), 594-604.

Snongtaweepon, T., Siribensanont, C., Kongsong, W., & Channuwong, S. (2020). Total Quality
Management in Modern Organizations by Using Participation and Teamwork. *Journal
of Arts Management*, 4(3), 818-829.

(2) วารสารออนไลน์ กรณีไม่มีเลข DOI

รูปแบบ : ชื่อผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)/ ชื่อบทความ./ ชื่อวารสาร./ เลขของปีที่/ (เลขของฉบับที่)/ เลขหน้า. Retrieved
from <http://www.xxxxxxxx>

ตัวอย่าง :

- วรกมล วิเศษศรี. (2563). การรับรู้มิติของบุคลิกภาพตราสินค้าในบริบทของโรงแรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 3(1), 1-12. สืบค้นจาก https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jmhs1_s/article/view/243391
- วันทนา เนาว์วัน และ แสงจิต ไต้แสง. (2562). การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อการจัดสรรทรัพยากรมนุษย์ของธุรกิจชุมชน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารมหาจุฬาลงกรณ*, 10(2), 121-133. สืบค้นจาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/gajasara/article/view/252998>
- Naowwan, W., & Taisaeng, S. (2021). The Study the Role of Entrepreneurs in Community Economic Management Phra Nakhon Sri Ayutthaya District Phra Nakhon Sri Ayutthaya Province. *Mahachulagajasara Journal*, 10(2), 121-133. Retrieved from <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/gajasara/article/view/252998>
- Wisetsri, W. (2020). The Perception of Brand Personality in the Context of Hotel of Undergraduate Students. *Journal of Multidisciplinary in Humanities and Social Sciences*, 3(1), 1-12. Retrieved from https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jmhs1_s/article/view/243391

(3) วารสารออนไลน์ กรณีมีเลข DOI

รูปแบบ : ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)/ ชื่อบทความ./ ชื่อวารสาร./ เลขของปีที่/ (เลขของฉบับที่)/ เลขหน้า. doi: xxxxxxxx

ตัวอย่าง :

Grady, J. S., Her, M., Moreno, G., Perez, C., & Yelinek, J. (2019). Emotions in Storybooks: A Comparison of Storybooks that Represent Ethnic and Racial Groups in the United States. *Psychology of Popular Media Culture*, 8(3), 207-217. <https://doi.org/10.1037/ppm0000185>

5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ : ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)/ ชื่อบทความ./ ใน ชื่อสารานุกรม./ (เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง). สถานที่พิมพ์./ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

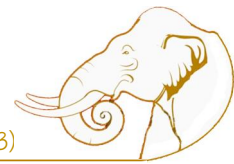
สนม ครุฑเมือง. (2530). หม้อคอกควาย. ใน *สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขตหัวเมืองฝ่ายเหนือ*, (หน้า 274-275). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง.

McNeil, D. W. et al., (1994). Anxiety and fear. In *Encyclopedia of Human Behavior*. (Vol.1, pp. 151-163). San Diego: Academic Press.

6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ : ผู้แต่ง./ (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์)/ ชื่อบทความ./ ชื่อหนังสือพิมพ์./ เลขหน้า.

ตัวอย่าง : ทวี มีเงิน. (26 สิงหาคม 2556). โกงแหวด 4 พันล้าน. *ข่าวสด*, 8.

7) วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รายงานการวิจัย

รูปแบบ : ชื่อผู้เขียน./(ปีพิมพ์)/ชื่อวิทยานิพนธ์/(ระดับวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/หรือการค้นคว้าแบบอิสระ).
ชื่อมหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง:

สมหญิง เพ็งหิต. (2560). นโยบายในการป้องกันและปราบปรามการโจรกรรมรถยนต์และรถจักรยานยนต์
กรณีศึกษาสถานีตำรวจนครบาลเตาปูน แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร(วิทยานิพนธ์
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

Kittichayathorn, P. (2012). *Styles and steps of community management movement for drug
problem prevention learning center: A case of Thorraneekum, Khok Faet, Nong
Chok, Bangkok*(Doctoral dissertation). National Institute of Development
Administration.

Marpue, S. (2013). *Use Mindfulness to Apply to Solve Doing Work Employees of Electricity
Generating Authority of Thailand*(Master's Thesis). Mahachulalongkornrajavidyalaya
University.

8) สัมภาษณ์

รูปแบบ : ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์./(ปี)/ตำแหน่ง/สัมภาษณ์, วัน เดือน.

ตัวอย่าง :

พระราชวิมลโมลี (มานพ ปิยสีโล). (2563). เจ้าคณะจังหวัดสุรินทร์. สัมภาษณ์, 18 เมษายน.

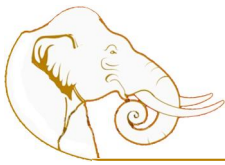
9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ : ผู้แต่ง./(วันที่ เดือน ปีที่เผยแพร่)/ชื่อบทความ/สืบค้นเมื่อ วันที่ เดือน ปี/จาก แหล่งที่อยู่ไฟล์
(URL)

ตัวอย่าง :

พระศรีคัมภีรญาณ (สมจินต์ สมมาปัญญา). (1 พฤษภาคม 2555). *การจัดการศาสนาและวัฒนธรรมใน
อุษาคเนย์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ*. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2556, จาก
https://www.mcu.ac.th/site/articlecontent_desc.php?Article_id=1304&articlegroup_id=274.

Doyle, M. W. (22 June 2004). *Liberal Internationalism: Peace, War and Democracy*.
Retrieved September 2, 2013, from [https://www. Nobelprize.org/nobel_prizes/
themes/peace/doyle/index.html](https://www.Nobelprize.org/nobel_prizes/themes/peace/doyle/index.html)

10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ: ชื่อกฎหมาย/(ปีที่พิมพ์)/(ชื่อเรื่อง(ถ้ามี))/ราชกิจจานุเบกษา./เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

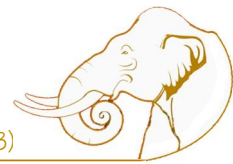
ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

รูปแบบการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสาร

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 15 หน้า (รวมบทคัดย่อ ภาพ ตารางและเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

สิทธิของบรรณาธิการ

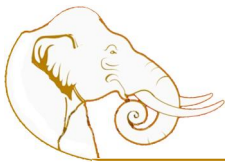
ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความ มีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสาร หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารสาร ลิงค์ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสาร

จริยธรรมการวิจัย

มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้เขียนบทความ

1. ผู้เขียนบทความจะต้องมีความรับผิดชอบและรับรองว่า บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬาลงกรณ จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น
2. ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬาลงกรณอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร
3. ผู้เขียนจะต้องปรับแต่ง แก่ไขบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของวารสารในหัวข้อ “คำแนะนำสำหรับผู้เขียน” โดยเฉพาะหัวข้อ รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ อันจะนำไปสู่บทความที่มีรูปแบบการตีพิมพ์ที่ได้มาตรฐานเดียวกัน
4. ผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย คือต้องไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ทางซึ่งวารสารได้กำหนดความซ้ำของผลงาน ด้วยโปรแกรม CopyCat เว็บ Thaijo โดยทางวารสารได้กำหนดค่าไว้ในระดับ ไม่เกิน 20%
5. ผู้เขียนซึ่งมีชื่อปรากฏอยู่ในบทความจะต้องเป็นผู้มีส่วนในการจัดทำบทความหรือมีส่วนในการดำเนินการวิจัย ซึ่งข้อนี้ ขอสงวนสำหรับบุคคลที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำบทความจะไม่อนุญาตให้ใส่ชื่อลงไปเด็ดขาด หากมีการตรวจสอบพบว่า มีบุคคลที่ไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำบทความปรากฏอยู่ ทางวารสาร จะถอนบทความนั้นออกทันที
6. ผู้เขียนจะต้องมีความรับผิดชอบในการอ้างอิงเนื้อหาใน ผลงาน ภาพ หรือตาราง หากมีการนำมาใช้ในบทความของตนเอง โดยให้ระบุ “ที่มา” เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีการฟ้องร้องจะเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว ทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใดๆ ทั้งสิ้น) และจะดำเนินการถอนบทความออกจากการเผยแพร่ของวารสารทันที
7. ผู้เขียนจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิง ทั้งในแง่ของรูปแบบและเนื้อหา และไม่ควรนำเอกสารวิชาการที่ไม่ได้อ่านมาอ้างอิง หรือใส่ไว้ในบรรณานุกรม และควรอ้างอิงเอกสารเท่าที่จำเป็นอย่างเหมาะสม ไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่มากจนเกินไป รวมทั้งต้องอ้างอิงจากรูปแบบการอ้างอิงของบทความ โดยจะต้องมีการอ้างอิงตรงตามรูปแบบที่วารสารกำหนดไว้
8. ผู้เขียนจะต้องปรับแก้ไขบทความตามผลประเมินจากผู้ประเมินบทความและกองบรรณาธิการให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด หากไม่เป็นตามที่กำหนดจะต้องเลื่อนการตีพิมพ์เผยแพร่ออกไป หรือ อาจถูกถอดถอนออกจากวารสาร
9. ผู้เขียนควรระบุชื่อแหล่งทุนที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี) และควรระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)

10. ในบทความผู้เขียนจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือ เลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป

11. ผู้เขียนไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่ถูกถอดถอนออกไปแล้ว เว้นแต่ข้อความที่ต้องการสนับสนุนนั้นเป็นข้อความที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการถอดถอน และจะต้องระบุไว้ใน เอกสารอ้างอิงด้วยว่า เป็นเอกสารที่ได้ถูกถอดถอนออกไปแล้ว

มาตรฐานทางจริยธรรมของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแลให้การดำเนินงานของวารสาร เป็นไปตามนโยบายและวัตถุประสงค์ให้ถูกต้องตามจริยธรรม/จรรยาบรรณ ตามประกาศของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) เรื่องการประเมินด้านจริยธรรม/จรรยาบรรณวารสารวิชาการไทยในฐานข้อมูล TCI วันที่ 24 มิถุนายน 2562

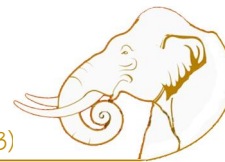
2. บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแล และดำเนินการอย่างเหมาะสมกับผู้พิมพ์หรือบทความที่ตรวจพบว่ามีผลกระทบด้านจริยธรรม/จรรยาบรรณ เช่น การละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ทางซึ่งวารสารได้กำหนดความซ้ำของผลงาน ด้วยโปรแกรม CopyCat เว็บ Thaijo โดยทางวารสารได้กำหนดค่าไว้ในระดับ ไม่เกิน 20% เป็นต้น

3. บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแล เช่น การตีพิมพ์เผยแพร่บทความของตนเอง(บรรณาธิการหรือหัวหน้ากองบรรณาธิการ) อย่างมีนัยสำคัญ หรือ ไม่มีการตรวจสอบคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับบทความ เป็นต้น

4. บรรณาธิการมีหน้าที่ควบคุมดูแลและพิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร และต้องคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความชัดเจน และความสอดคล้องของเนื้อหา กับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ และจะต้องมีข้อความรู้ที่สะท้อนมุมมอง แนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากประสบการณ์ การสังเคราะห์เอกสาร หรืองานวิจัย มุ่งเน้นการนำเสนอแนวคิดทฤษฎีใหม่รวมถึงแบบจำลองเชิงแนวคิด ที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันจะนำไปสู่การวิจัยในหัวข้อวิชาการที่สำคัญ

5. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน และผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงเวลาของการประเมินบทความ ซึ่งวารสารได้กำหนดในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed)

6. บรรณาธิการต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว โดยต้องมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง และใช้โปรแกรมที่เชื่อถือได้เช่น โปรแกรม CopyCat เว็บ Thaijo ในระดับ ไม่เกิน 20% เพื่อให้แน่ใจว่า บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และหากตรวจพบ การคัดลอกผลงานของผู้อื่น เกินตามที่กำหนดไว้ จะต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อ

ผู้เขียนบทความหลักทันที เพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้นๆ

7. บรรณาธิการจะต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียน และผู้ประเมิน โดยเด็ดขาด เพื่อรักษาไว้ซึ่งธรรมาภิบาลในการดำเนินงานอย่างเคร่งครัด

8. บรรณาธิการจะต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

9. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง และให้ผลที่น่าเชื่อถือ โดยนำผลของการวิจัยมาเป็นตัวชี้ว่า สมควรตีพิมพ์เผยแพร่หรือไม่

10. หากบรรณาธิการตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียนซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ

11. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาความสามารถของกองบรรณาธิการ และควรมอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถของแต่ละท่าน

12. บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแล ทั้งด้วยตนเองและคณะทำงานในเรื่องจำนวนและคุณภาพการอ้างอิงของวารสารที่ผิดไปจากสภาพความเป็นจริง เช่น มีการกำกับและร้องขอให้มีการอ้างอิงบทความในวารสารทั้งในลักษณะลับหรือเปิดเผย และมีการใช้อ้างอิงที่ไม่ถูกต้องและสอดคล้องกับเนื้อหา

13. บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแล การเก็บค่า Page charge หรือ processing fee คือ ต้องมีการดำเนินการอย่างโปร่งใส เช่น กำหนดให้มีการประกาศกระบวนการเรียกเก็บอย่างชัดเจน หรือ ระบุราคาหรือเงินไขของการเรียกเก็บค่า Page charge ตามที่ระบุได้ประกาศไว้อย่างเคร่งครัด

มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินบทความควรมีจรรยาบรรณคือ ต้องรับประเมินบทความที่ตนเองนั้นมีความถนัด หรือ มีคุณวุฒิหรือมีความเชี่ยวชาญกับเรื่องหรือบทความที่ได้รับการประเมินนั้นๆ ผู้ประเมินบทความ ควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่มีต่อสาขานั้นๆ คุณภาพของการวิเคราะห์ และความเข้มข้นของผลงานหรือระบุผลงานวิจัยที่สำคัญๆ และสอดคล้องกับบทความที่กำลังประเมิน แต่ผู้เขียนบทความไม่ได้อ้างถึง เข้าไปในการประเมินบทความด้วย ผู้ประเมินไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความ และควรปฏิเสธในบทความที่ตนเองนั้นไม่ถนัด

2. ผู้ประเมินบทความควรมีจรรยาบรรณคือ แนะนำความคิดเห็นทางวิชาการของตนเอง ลงในแบบฟอร์มการประเมินหรือเนื้อหาในบทความ ด้วยความยุติธรรม ไม่อคติ ตรงไปตรงมา ไม่ลำเอียง รวมทั้งตรงต่อเวลาตามที่วารสารกำหนดในการประเมิน

3. ผู้ประเมินบทความควรมีจรรยาบรรณคือต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาให้แก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ รวมถึงหลังจากที่พิจารณาประเมินบทความเสร็จแล้ว

4. หลังจากได้รับบทความจากบรรณาธิการวารสาร และผู้ประเมินบทความ ตระหนักว่า ตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้นๆ

5. ผู้ประเมินบทความ ควรคำนึงถึงการพิจารณาในหัวข้อ ชื่อเรื่อง หากเป็นบทความวิชาการสามารถพิจารณาให้แก้ไขชื่อเรื่องได้ แต่หากเป็นบทความวิจัย ควรพิจารณาเฉพาะความผิดพลาดด้านตัวเลข และไม่ควรพิจารณาให้เปลี่ยนชื่อเรื่องบทความวิจัย

6. ผู้ประเมินบทความต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

7. เมื่อผู้ประเมินบทความพบว่า มีส่วนใดของบทความ ที่มีความเหมือนกัน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ พร้อมแสดงหลักฐานให้เห็นเป็นประจักษ์
ปรับปรุงจาก ประกาศของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) เรื่องการประเมินด้านจริยธรรม/จรรยาบรรณวารสารวิชาการไทยในฐานข้อมูล TCI วันที่ 24 มิถุนายน 2562